

EXAMEN TRINUM
ORDINANDORUM, APPROBANDORUM
ET INSTITUENDORUM
A U C T U M.

Quaestionibus scitu summe necessariis
TUM MORALIBUS TUM DOGMATICIS

Utpote

Casus fere ex universa Theologia
MORALI, DOGMATICA ET RUBRO
Selectissimos

In omni Examine

Tum Clericis Ordinandis, tum Sacerdotibus
Approbandis, tum ad Beneficia Instituendis,

Plerumque ad resolvendum proponi
solitos

Brevi, clara, ac facili resolutione explanatos

C O N T I N E N S

Adjecta explicatione nonnullorum Terminorum, qui in
Theologia Morali occurrere solent. Additisque nonnullis
novissimis Summi Pontificum et S. Coogr. Card. Decretis,

PER FRANCISCUM ERASMUM PREISS.

Ecclesiae Collegatae Kielcensis Canonicum, in Zagnańsko
Curat: Examinatorem Prosynodalem

E D I T U M.

denuo reimpresum

VARSAVIAE,
Typis Scholarum Piarum.
1839.

Ex bibliotheca V. P. Cameracensis

Za pozwoleniem Cenzury Rządowej.

*Wydrukowane w drukarni
Księgarni Wł. Wójcickiego*

Ad Benevolum Lectorem.

Anni sunt 15 ex quo Typis mandaveram: *Examen Trinum etc.* distractis plusquam 500 exemplaribus, plura in multis locis jam ab aliquot annis desiderabantur. Hinc ex consilio multorum admovi manum labori ad denuo Typis imprimendum hocce Opusculum, quod a variis mendis, quae primis Typis irreperant expurgavi, atque plurimas tum ex Theologia Morali tum Dogmatica ac Rubro quaestiones superaddidi scitu summe necessarias praecipue in his Septemtrionalibus partibus variis haeresibus infectis (attenta insuper praesentis nimis corrupti saeculi indies crescente ingeniorum perversorum improbitate) quatenus S. Ordinibus initiatus, sublimiori doctrina instructus, dum occasio tulerit, intrepide inimicis Orthodoxae Religionis imo et malis, solo nomine Catholicis, saepe autem evidentem, in suis scandalosis discursibus, haeresim spirantibus, pectus opponere audeat, valeatque prudenter ac intrepide respondere. Caeterum ex hoc exiguo opusculo,

*

quod excipere hilari vultu, constanti
percursare studio, tuoque probari fructu
summopere cupio et exopto, si quid bo-
ni, si quid fructuosi obvenerit, uni Deo
honorum omnium Largitori acceptum
refer: reliquum tenuitati ingenii mei
adscribe. Fateor autem candide, nullam
responsionem me hic inseruisse, quae
Authoritati tum Totius Ecclesiae Cath: tum
gravium ac probatissimorum DD. non
inniteretur.

*Quae omnia Iudicio et Censurae S.
Matris Ecclesiae Romano - Catholicae
omni qua par est humilitate ac reverentia
submitto.*

F. E. P.

Censura Theologica.

Ex Commissione Illustrissimi et Reverendissimi Domini *Josephi Olechowski*, Diocesis Gracoviensis Administratoris Gnalis, legi Librum sub Titulo: *Examen Trinum*, qui quidem jam ante annos aliquot multo labore Perillustris Admodum Reverendi Francisci Preiss, Canonici Kielcen: conscriptus, ac luci publicae datus, nunc utilioribus iisque selectioribus materiis Theologicis, opera ejusdem Authoris cumulatus, cum nihil contrarium Catholicae Fidei, moribusque bonis contineat, quinimo eis, in quorum gratiam est elaboratus, via plana ac media ad consequendam notitiam Ecclesiasticis Viris omnino necessariam ducem agat, dignum proinde censeo, ut ad utilitatem publicam Typo mandetur. Dabam Kielciis 11 8bris 1772.

Laurentius Augustowski,
Can. Kielc. Examin. Pro-Synod.
Semin. Vice-Regens. mpp.

IMPRIMATUR.

Dat. Varsav. 27 8bris 1772.
Josephus Olechowski, Can.
Cath. Gracov. Administ. in
Spiritualibus Generalis.

(L. S.)

mpp.

Examen Trinum Ordinandorum, Approbandorum, et instituendorum: olim editum, nunc longe amplissima ubertate locupletatum, atque ex Mandato Illustrissimi et Reverendissimi Domini *Josephi Olechowski*, Diocesis Cracovien: Administratoris Generalis scrutinio Theologico commissum; cum nihil in se contineat, quod Sapientiae Divinae Augustissimam Sedem vel in minimo laedere possit, imo tanta doctrinae excellentissimae Dignitate sit praeditum opera atque studio Perillustris Admodum Reverendi Domini *Francisci Erasmi Preiss*, Canonici Kielcensis, ut et Clericis Ordinandis, et Sacerdotibus jam approbandis, jam ad Curata Beneficia Instituendis facillimam aperiatur viam: proinde aequum censemus, ut tam proficuum Sacrae Scientiae Cultoribus Opus in lucem publicam prodeat.

Kielcisi 16 Januarii 1773.

Joannes Stephanus Funk,
S. Theolog. Speculativo-Dogmaticae Actualis Professor.

mpp.

Nicolaus Czapizynski,
Theologiae Dogmatico-Moralis Professor. *mpp.*

INDEX

CAPITULUM ET §.

Examen pro Ordinibus.

CAPUT 1um.

	Pag ⁱ
<i>De Radimentis Fidei</i>	2
<i>Oratione Dominica</i>	3
<i>Salutatione Angelica</i>	5
<i>Symbolo</i>	9
<i>SS. Trinitate</i>	10
<i>Incarnatione</i>	16
<i>Veneratione Ss. 13. Et Imaginum</i>	

CAPUT 2dum.

<i>De peccatis in genere 18. Et in specie</i>	21
<i>Scandalo</i>	24
<i>Virtutibus</i>	25

CAPUT 3tium.

<i>De Requisitis ad 1mam Tonsuram</i>	27
<i>Essentialibus 1mae Tonsurae</i>	33
<i>Requisitis ad Ordines</i>	39
<i>Illegitimis</i>	41
<i>Ordinibus in communi etc.</i>	46
<i>Ministro Ordinis</i>	55
<i>Dimissorius</i>	60
<i>Poenis malae Ordinationis</i>	61

CAPUT 4tum.

De Minoribus Ordinibus in particulari 64

CAPUT 5tum.

Pro Subdiaconatu.

<i>De Virtutibus Theologicis: Fide</i>	72
<i>Sacra Scriptura</i>	77
<i>Traditionibus</i>	82
<i>Ecclesia 87. Et Capito ejusdem</i>	94
<i>Infidelitate et haeresi</i>	98
<i>Schismate et Apostasia</i>	101
<i>Libris Haereticorum</i>	103
<i>Judaeis</i>	105
<i>De Spe Christiana</i>	106
<i>Charitate DEI, 108. Et proximi</i>	110
<i>Fraterna correptione</i>	114
<i>Purgatorio</i>	115
<i>Inferno</i>	119
<i>De Subdiaconatu</i>	119
<i>Titulo</i>	125
<i>Voto.</i>	127
<i>Horis Canonicis</i>	137
<i>Ritu Officii Divini</i>	146

CAPUT 6tum.

<i>De Censuris in genere</i>	158
<i>Absolutione a Censuris</i>	165
<i>Censuris in particulari</i>	169
<i>Percussione Clerici</i>	174
<i>Cessatione a Divinis</i>	186
<i>Irregularitate</i>	187

CAPUT 7^{mum}.

Pro' Diaconatu.

<i>De Diaconatu</i>	197
<i>Praeceptis Decalogi</i>	201
<i>Legibus et Canonibus</i>	203
<i>Imo Praecepto Decalogi</i>	207
<i>Cultu Religionis</i>	213
<i>Blasphemia</i>	216
<i>Sacrilegio</i>	217
<i>Simonia</i>	227
<i>2do Praecepto</i>	231
<i>Adjuratione</i>	237
<i>3tio, 4to, 5to Praecepto</i>	238
<i>Bello, Duello</i>	249
<i>6to et 7mo Praecepto</i>	252
<i>Restitutione</i>	265
<i>Contractibus</i>	271
<i>Usura et Censu.</i>	276
<i>Testamento</i>	279
<i>Judicio</i>	281
<i>8vo Praecepto</i>	282
<i>Restitutione Famae</i>	286
<i>Mendacio</i>	288
<i>9no et 10 Praecepto</i>	290

CAPUT 8^{vum}.

De Praeceptis Ecclesiae.

<i>De 1mo Praecepto</i>	292
<i>De reliquis Praeceptis Ecclesiae</i>	293
<i>De Consiliis Evangelicis</i>	306

CAPUT 9um.

<i>De Sacramentis in genere</i>	308
<i>Ministro et effectu Sacramentorum</i>	318
<i>Merito</i>	327
<i>Justificatione</i>	329
<i>Necessitate bonorum operum</i>	331
<i>Libero Arbitrio hominis</i>	334
<i>Sacramentalibus</i>	336
<i>De Baptismo</i>	339
<i>Patrinis etc.</i>	347
<i>De Confirmatione</i>	351

CAPUT 10um.

Pro Presbyteratu.

<i>De Ordine Presbyteratus</i>	351
<i>Eucharistia</i>	353
<i>Viaturo</i>	363
<i>Sacrificio Missae</i>	371
<i>Requisitis ad Missam</i>	388
<i>Effectu Sacrificii</i>	390
<i>Defectibus in Missa</i>	392
<i>Loco Sacrificii</i>	395
<i>Tempore</i>	396
<i>Ritu et Rubricis Missae</i>	398
<i>Stipendio</i>	401
<i>Votiis</i>	406
<i>Missa pro Defunctis</i>	410
<i>Reductione Missarum</i>	413
<i>De Extrema Unctione</i>	414

CAPUT 11mum,

<i>De Sacramento Matrimonii a pag.</i>	418
<i>Coelibatu</i>	426
<i>Impedimenti Matrimonii</i>	434
<i>Divortio</i>	458
<i>Dispensatione</i>	460

EXAMEN 2dum.

<i>De Approbatione</i>	466
<i>Officio Confessarii</i>	469
<i>Scientia et Prudentia Confessarii</i>	479
<i>Poenitentiae Sacramento</i>	491
<i>Distinctione peccatorum</i>	495
<i>Dolore</i>	497
<i>Confessione</i>	500
<i>Satisfactione</i>	501
<i>Forma Poenitentiae</i>	504
<i>Sigillo</i>	509
<i>Sollicitatione ad turpia</i>	515
<i>Reliqua scienda de Confessione</i>	517

CAPUT 2dum.

<i>De Reservatis</i>	526
<i>Actibus Humanis</i>	537
<i>Conscientia</i>	541
<i>Indulgentiis</i>	548
<i>Jubilaeo</i>	551

EXAMEN 3tium.

<i>De Beneficio</i>	557
<i>Requisitis ad Beneficium</i>	559

<i>Jure Patronatus</i>	. . .	564
<i>Parocho</i>	. . .	568
<i>Obligatione Parochi</i>	. . .	570
<i>Potestate</i>	. . .	575
<i>Sepultura</i>	. . .	577
<i>Adduntur Casus nonnulli speciales, Pa-</i> <i>rocho scitu summe necessari.</i>		580
<i>Decreta S. Congr scitu necessaria</i>	. . .	606

EXPLICATIO

*Nonnullorum Terminorum, qui passim
in Theologia Morali occurrere
solent.*

A*bsolute* idem significat: quod *universim* et sine exceptione, restrictione, *comparatione*. *Compare*, seu *Respective* significat rem, vel materiam aliquam hoc vel isto modo acceptam, aut cum alio comparatam; sic furtum acus, est *absolute* in se materia levis, *compare* autem seu *respective* ad pauperem Opi-
ficem, qui ea acu, et se, et familiam sustentabat? erit gravis.

Adaequate idem est, quod totaliter.
Inadaequate: idem quod partialiter.

Abstractive cognoscere, id est per species alienas, vel per similitudinem alterius v.g. nos in praesenti vita cognoscimus DEUM *abstractive* per creaturas. *Intuitive* vero cognoscere, id est per speciem propriam, prout res est in

se v.g. Beati in Coelo vident DEUM
intuitive.

Actus varie sumitur. *Actus* Imus
est ipsa potentia ad aliquid operandum
v.g. in actu primo operari, est idem: ac
posse operari, *Actus secundus* est ipsa
actualis operatio sive bona sive mala.

In actu exercito, seu *implicite* dici-
tur, quando sine reflexa intentione opus
exercetur, deliberate tamen ac humano
modo: Sic qui audit devote Missam die
Festo, habet in actu exercito intentio-
nem satisfaciendi praecepto Ecclesiae,
quamvis de ea reflexe non cogitet. In
actu signato et reflexe fit, quando ex-
pressa intentio antecedit opus, ut dum
quis ante, vel in auditione Missae, re-
flexe cogitat: Volo satisfacere praecepto
Ecclesiae.

A parte rei, quando res aliqua actu
existit nemine cogitante. *Intentionaliter*,
quando res solum habet esse in inten-
tione, seu intellectu.

Active se habere, est agere aliquam
rem. *Passive se habere est pati*, seu reci-
pere aliquid. Sic benedicitur: *Scan-*
datum activum in eo, qui scandalizat
alium, seu qui dat scandalum: *Scan-*

datum Passivum dicitur in illo, qui scandalizatur, seu qui patitur scandalum.

Bonum morale est aliquod opus bonum et laudabile in genere moris. *Malum morale* est actio peccaminosa, seu est ipsum peccatum. *Bonum Physicum*, quod habet perfectionem, et integritatem sanctorum praedicatorum. *Sciendum* potest esse aliquid *malum Physicum*, et *bonum Morale*, sic Martyrium, Jejunium est *malum Physicum*, sed *bonum Morale*.

Causa Physica, quae producit effectum per se ipsum, seu per realem influxum in effectum. *Causa Moralis*, quae influit in effectum imperative, directive v.g. Dominus imperans servo, ut aliquem occidat; Dominus erit *causa Moralis* occisionis; servus vero *causa Physica*, si occiderit.

Causa principalis, quae propria virtute agit. *Causa instrumentalis* est, quae virtute aliena facit, ut patet in exemplo immediate dicto.

Certitudo alia est *Metaphysica*, quae neque divinitus potest se aliter habere.

Physica, quae non potest aliter fieri naturaliter, potest tamen divinitus seu miraculose. *Moralis*, quae potest aliter fieri, sed difficulter, secundum aestimationem moralem v.g. certum est moraliter committendam esse Ebrietatem ab illo, qui contraxit habitum ebrietatis.

Certitudo Fidei Divinae, quae habetur ex Revelatione Divina v. g. certitudo Sanctissimae Trinitatis, Incarnationis etc.

Concomitanter seu *Simultanee*, quae simul evenit cum aliqua re neque ante, neque post v.g. DEUS concurret ad omnes actiones nostras per concursum simultaneum. *Antecedenter*, quod evenit antea. *Consequenter*, quod evenit consecutive.

Directe, quod ratione sui intenditur. *Indirecte*, quod ratione alterius intenditur, v.g. qui in ebrietate scandalizat alios, si talis inebrietur ebrietatem intendit *directe*. scandalum vero *indirecte*, seu *in causu*.

Eus aliud est *Physicum* estque, res, quae datur a parte rei, et actu existit

Aliud *Ens Logicum*, quod fit per operationem intellectus. *Ens Possibile*, quod potest esse. *Ens Chymericum*, est Ens rationis fictum, seu impossibile. *Ens Morale*, quod habet esse secundum prudens hominum judicium, vg. actus bonus vel malus.

Essentialiter dicit praedicata talia, sine quibus res nequit esse nec concipi. *Accidentaliter* significat praedicata, quae possunt abesse. Sic peccatum essentialiter est malum; jam vero vg. recreatio accidentaliter potest esse mala, si fiat cum aliquo excessu.

Extensive, quando res extenditur eadem in sua qualitate ad plura, vel tempora, vel loca, vel objecta. *Intensive*, quando intra se habet plures gradus vel perfectiones: Sic damnati omnes habent poenam aequalem *extensive* aeternam; *intensive* vero unus prae alio majorem prout quis meruit.

Exclusive et *inclusive* dicitur, id est includendo vel excludendo. Sic Consanguinitas naturalis dirimit Matrimonium *inclusive* ad quartum gradum, quia hic gradus includitur in lege prohibente

adhuc in eo nubere; Ad quintum autem gradum dirimit *exclusive*, quia quintus gradus excluditur ab eadem lege, adeoque in eo valide contrahitur Matrimonium.

Formaliter varie sumitur: Imo idem significat quod proprie. Opponitur ei *Analogice*, id est improprie translate. 2do Significat rem accipi secundum suam qualitatem; opponitur *Aequivalenter*, id est secundum aequivalentiam, vg. dum fur eandem rem ablatam reddit. dicitur: reddere eandem rem *formaliter*. Si reddit pretium? *aequivalenter*; si vero plus dat, quam accepit? reddit *eminenter*.

Geometrice, quando aliqua tantum est proportio, non omnimoda. *Arithmetice*, quando omnis aequalitas servatur. Sic inter gravitatem peccati, et quantitatem injungendae Poenitentiae, debet esse proportio aliqua, id est: *Geometrica* sufficit.

Integrum est, idem significat quod liberum, seu licitum est, vg. integrum est Sponso de futuro resilire a Sponsalibus, si Sponsa cum alio rem habuerit.

In fieri, dum est aliquid in exerci-
tio. *In facto*, quando jam actu aliquid
factum est.

Mediate id est mediante aliquo inter
rem et rem. *Immediate*, id est absque
medio interveniente.

Naturaliter sumitur: 1. pro eo quod
fit absque industria humana. Opponitur
Artificialiter. 2. Idem sonat quod vi-
ribus naturae, ordinario rerum cursu;
opponitur *Supernaturaliter*, quod est
supra vires naturae, seu causarum 2da-
rum, id est miraculose.

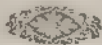
Ordinarie, *Extraordinarie* idem si-
gnificant prout immediate dictum.

Par solvendo, *impar-solvendo*, idem
est ac potens, vel impotens solvere.

Secundum se, id est ex natura sua.
Quo ad nos, id est secundum nostrum
modum concipiendi.

Motive, quod movet potentiam ad
actum, sic dum quis laudat peccatum,
laus erit motivum ad peccandum.

*Plures termini suis in locis
explicantur.*

To

m. h.

et

du

st

inc

sur

Pe

no

DE

sid

tar

ne

CAPUT I.

DE SCIENDIS AD IMANI TONSURAM.

§ Imus.

De Rudimentis Fidei.

Q. *Quid desiderat?* R. Examinari pro 1. Tonsura et Minoribus Ordinibus.

Q. *Quid sciri debeat suscipere volens primam Tonsuram?* R. Rudimenta fidei. Legere et scribere.

Q. *Quoduplicia sunt Rudimenta fidei?* R. duplicia: Alia necessaria necessitate me tui, quae si homo ignorat, etiamsi invincibiliter, et inculpabiliter, salvare non potest, et talia sunt Imo, quod DEUS sit unus in Tribus Personis, Creator omnium, Remunerator bonorum, et Vindex malorum. 2do: quod Filius DEI sit Incarnatus. 3tio: quod anima hominis sit immortalis. Alia sunt necessaria necessitate precepti, et illa sunt: quae quidem tenemur sene sub obligatione gravi. Interim,

si quis invincibiliter ignoret et explicite non crederet, posset tamen salvari, et talia sunt: Pater noster. Ave MARIA. Symbolum Apostolorum. Decem praecepta Decalogi. Praecepta Ecclesiae, et septem Sacramenta.

§ 2dus.

De Oratione Dominica.

Q. Quid est Oratio? R. est petitio decentium a DEO.

Q. Oratio qualem efficaciam habet? R. si omni ex parte talis sit, qualis esse debent, habet efficaciam merendi, satisfaciendi, et impetrandi.

Q. Solusne DEUS orari debeat? R. solus, fit principalis causa bonorum omnium, gratiae praesertim et gloriae, quae in oratione petuntur. Illi ergo soli ea impendi debet oratio, quae cultum Patriae continet, Sanctos autem oramus ut Dei amicos.

Q. Quae est perfectissima ac excellentissima oratio? R. Oratio Dominica sic dicta, quia eam Christus Dominus primum Apostolos docuit, et est: Pater noster etc.

Q. Quot ea oratio partes seu petitiones continet? R. Septem, quarum tres concernunt DEUM et gloriam eius. Reliquae quatuor concernunt nos, et nostrum commodum.

Q. Quae conditiones requiruntur ad bonam orationem? R. Quatuor: Puritas conscientiae,

fiducia in DEUM, Resignatio in DEI voluntatem, et perseverantia.

Q. *Quale regnum petitur adveniri?* R. imprimis Regnum gratiae, quo DEUS in vita regnat in nobis; Deinde regnum aeternae gloriae, quod nobis servatur tanquam finis.

Q. *Quid petis?* R. non solum cibum, et alia corporalia, sed etiam panis spiritualis, uti sunt Verbum DEI, Oratio, inspirationes divinae gratiae, et principaliter panis Eucharisticus.

Q. *Cur petitur hodie?* R. Ne de crastino solliciti simus, et ut quotidie ad DEUM confagamus.

Q. *Quid debita petimus dimitti?* R. peccata tam mortalia quam venialia.

Q. *Quid est non succumbere in tentationem?* R. non est, non tentari, quia tentatio est vita hominis super terram, et Christus ipse tentatus fuit, sed est: non succumbere tentationi.

Q. *Quid est liberari a malis?* R. Imprimis a Daemonio, deinde a malis animae, demum a malis corporis.

§ 3us.

De Salutatione Angelica.

Q. *Qualis est haec Salutatio?* R. Ave MARIA gratia plena, etc.

Q. Unde consuetudo Beatam Virginem salutandi emanavit? **R.** ab exemplo partum Angelis Gabrielis, qui eam nomine Smae Trinitatis salutaverat, partum S. Elisabethae, partum pio et antiquissimo a tempore Apostolorum Ecclesiae usu.

Q. Quod inde infertur? **R.** Si Angelus Domini B. V. DEI genitricem salutavit, quomodo igitur esca vermium, id est homo miser idem facere dedignabitur?

Q. Quae de causa recitamus salutationem Angelicam? **R.** Imo: ut illis generationibus annumerari mereamur, de quibus ipsa in suo Cantico prophetizaverat: *Ecce enim ex hoc Beatam, etc.* Luc. 1. 18. 2to: ut efficacius, quae petimus impetrare a Christo valeamus.

Q. Credimusne in Beatam MARIAM? **R.** Minime, in solum enim DEUM credimus: Ast de B. Virgine credimus, et profiteamur, quod sit Mater DEI, adeoque singulari honore digna super omnes alias creaturas; quod sit gratia plena, ab omni peccato ex meritis Christi praeservata, ante et post partum semper Virgo immaculata.

Q. Adoramusne B. Virginem uti Deam? **R.** non; haec est impudens Dissidentium calumnia, solum enim colimus eam veluti Matrem DEI Salvatoris, ac invocamus, ut intercedat pro nobis apud Divinum suum Filium.

Q. Dissidentes detrahunt nobis Catholici, quasi aequali cultu B. Virginem ac ipsum DEUM

etiam prosequamur? R. Multorum Pastorum Dissidentium consuetudo est, ut, cum Scriptura et argumentis non valeant, conviciis et mendaciis saltem conantur proficere.

Q. Saepe similibus videmur uti verbis aut actionibus externis, ac etiam dum ipsum Christum invocamus? R. his tamen nunquam intendimus cultum Divinum exhibere B. Virgini. Porro actiones externae, et voces juxta internam hominis intentionem pensandae sunt, quam praeterea intentionem toties omnibus manifestamus.

§ 4us.

De Symbolo.

Q. Quid est Symbolum? R. Est Compendium Articulorum Fidei Catholicae.

Q. Quid est Articulus Fidei? R. est veritas aliqua antiqua infallibilis a DEO revelata, vel per Ecclesiam definita, quam credere omnino tenemur.

Q. Quot sunt Symbola? R. tria, 1um Apostolorum. 2um Concilii Nicens. 3^{ium} S. Athanasii.

Q. Quot continet Articulos Symbolum Apostolorum? R. duodecim.

Q. Cur vocatur Symbolum Apostolorum? R. quia est compositum ab Apostolis.

Q. Ad quos inferos descendit Christus? R. non ad locum damnatorum, sed ad Limbum,

in quo animae Sanctae Salvatorem suspirant.

Q. Cur dicitur in plurali descendit ad inferos? R. quia etiam ad Purgatorium descendit, indeq; multas animas liberavit.

Q. Descenditne cum anima et corpore? R. Corpus reliquit in sepulchro, illudq; postea tertio die gloriosum reassumpsit.

Q. Quales vivos et mortuos iudicaturus est? R. per vivos intelliguntur electi, per mortuos vero reprobi.

Q. Quid est communio Sanctorum? R. quod Sancti et iusti communicationem specialem habent tanquam membra unius corporis. Item quod sit in Ecclesia DEI communio rerum sanctarum.

Q. Quae sunt illae res sanctae, in quibus communicamus? R. Sanguis Redemptionis Sacramenta, Dona gratiae, Verbum DEI. Item opera bona, cum enim simus membra ejusdem Corporis, dum quis orat, aut jejunat, non solum sibi, sed omnibus orat, jejunat.

Q. Habentne etiam mali fructum in hac Communione Sanctorum? R. habent, tum quia boni suis precibus saepe illis impetrant gratiam. Tum quia propter societatem cum bonis, saepe evadunt afflictiones, et vindictam DEI.

Q. An aliquem fructum etiam animae Purgatorii percipiant? R. Omnino, quia cum sint membra viva nobis conjuncta, per eandem

fi lem. spem, charitatem juvantur satisfactionibus nostris.

§ 5tus.

Christianus quis.

Q. *Quid est esse Christianum?* R. Est per Sacramentum Baptismi, Lutionis, Christi participem, ejusq; membrum effici.

Q. *Estne omnis Christianus Catholicus?* R. Non.

Q. *Quis ergo dicitur vere Catholicus?* R. Qui Baptismi Sacramento initiatus in Ecclesia DEI veram Christi doctrinam profitetur.

Q. *Haeretici suntne Christiani et Catholici?* R. sunt Christiani, si sunt legitime baptizati: Non sunt Catholici, quia adhaerent Sectis et opinionibus ab Ecclesia Catholica seu universali, alienis.

Q. *An Haeticus est capax Imae tonsurae?* R. *valide, sed illicite* susciperet.

Q. *Quid est signum Christiani?* R. Est signum Sanctae Crucis.

Q. *Cur ad formandam Crucem manus extra adhibetur?* R. quia est dignior Congruum autem est, ut ad obsequium DEI digniora membra corporis nostri adhibeamus.

Q. *Quare nominatur Pater, quando tangitur frons?* R. Datur intelligi, quod sicut ex capite in summo corporis nostri locato vita ad reliquum corpus derivatur, ita Patrem Ori-

ginem rerum omnium, ac principium esse agnoscimus.

Q. Cur Filius nominatur, dum tangitur pectus? R. Significatur Filium non solum ab aeterno a Patre genitum, sed etiam in tempore pro salute nostra in utero Virginis conceptum, et tandem in visceribus terrae sepultum esse.

Q. Cur nominatur Spiritus S. dum uterque humerus tangitur? R. denotatur tanquam amor Divinus a Patre Filioque tanquam uno principio procedere, ejusdem cum utroque naturae.

Q. Dicat aliam rationem? R. ad insinuandum videlicet, quod Spiritus S. per Incarnationem Filii nos, qui a sinistris filii irae eramus, per gratiae infusionem ad dextram transferendo, fecerit haeredes Regni DEI.

Q. Formaturne signum Crucis alio etiam modo? R. Formatur pollice et indice manus dexteræ conjunctis signando se signo Crucis in fronte, ore, pectore.

Q. Cur duo digiti conjuncti in hoc signo formando adhibentur? R. id significat duas naturas in Christo, Divinam et humanam.

Q. Cur ad signum frontis Pater, ad signum oris Filius, ad signum pectoris Spiritus S. nominatur? R. quia in fronte Patrem rerum omnium principium, in ore Filium, Verbum ab ore Patris procedens; in corde amoris sede Spiritum S. amorem Divinum confitemur.

Q. Cur signo hoc frontem, os, pectus seu cor signamus? R. significatur promptitudo animi ad confitendum semper Crucis mysterium. *Cogitatione*, quae in fronte residet, *Verbo*, quod ab ore procedit; *et opere*, quod a cordis seu amoris imperio gubernatur.

Q. Cur autem dicitur in Nomine Patris etc. et non in nominibus? R. quia per Nomen in singulari denotatur Patris et Filii et Spiritus S. trium Personarum Divinitatum una natura.

Q. Quae mysteria contineantur in hoc signo Crucis? R. continetur summa Fidei Christianae, quatenus per verba, *DEUM* trinum et unum, per signum Crucis vero passionem, et mortem Christi, et per eam Redemptionem nostram profiteamur.

§ 6tus.

De Sanctissima Trinitate.

Q. Siquidem credit Ssmam Trinitatem, dicat, quid sit illa? R. Est unus *DEUS* in tribus Personis, Patre, Filio, et Spiritu S.

Q. In quo conveniunt et differunt hae Personae? R. Conveniunt in una natura seu essentia, in omnibus absolutis attributis, et in omni actione ad extra. Differunt autem in Proceedentis relativis, Paternitatis, Filiationis, Spirationalis.

Q. An et a quo producantur has tres Personae? R. Pater est ingenuus et improductus, Filius a solo Patre producit per generationem: Spiritus S. procedit ab utroque tanquam uno principio per amorem.

Q. Cur sola tertia Persona vocatur Spiritus S. cum et Pater, et Filius sint Spiritus et sint Sancti? R. Spiritus S. non ideo vocatur sic, quia est Substantia Spirituális et Sancta; hoc etiam et reliquae Personae habent, sed quod speciali modo procedat per spirationem seu amorem.

§ 7mus.

De Incarnatione.

Q. Quid est Incarnatio? R. Est unio Filii DEI, seu Verbi Divini, aut secundae Personae Smae Trinitatis cum humanitate. *Vel est:* Assumptio humanitatis propria personalitate destitutae ad unionem cum Persona Verbi.

Q. An Christus solum Corpus humanum assumpsit, an vero totum hominem? R. Totum hominem, id est corpus et animam unitam corpori, alias non assumpsisset naturam humanam, si solum corpus assumpsisset. *Itius hoc in Symbolo S. Athanasii.*

Q. Cum Christus Dominus conceptus sit de Spiritu S. an Spiritus S. sit Pater Christi? R. quod dicatur conceptus de Spiritu S. intelligi debet, quod ex opere Spiritus S. non vero ex natura ejus, et hinc non potest dici

Pater ejus, quamvis de ipso conceptus dicatur. Ille enim est pater, qui de substantia sua Filium generat, qui autem opus aliqnod, non de sua substantia, sed aliunde producit, non est Pater.

Q. Cur non 1ma Persona, nec tertia est incarnata, sed secunda? R. quia convenientius erat secundae Personae incarnari quam 1mae et 3tae.

Q. Quae convenientiae a SS. Patribus assignantur? R. 1^{ae}, 1a quia major est affinitas hominis cum Verbo, quam cum Patre et Spiritu S. sicut enim Verbum est Imago Patris, ita homo est Imago DEI, adeoque convenientius erat similem simili uniri. 2da, quia sicut homo creatus per verbum DEI, ita decebat eum redimi per idem Verbum, quia per eandem Ideam opus lapsus artifex reparat, per quam illud produxit. 3ta ut idem sit Filius Hominis, qui fuit DEI Filius ab aeterno. 4ta ut Filius DEI adoptivus, id est homo redimeretur per Filium DEI natum. 5ta ut mediator inter DEUM et hominem non sit alia Persona, nisi media.

Q. Quot naturae, et Personae sunt in Christo? R. Naturae duae sunt humana, et Divina; Persona unica Verbi Divini, nam I. est DEUS assumpsit hominem, non tamen Personalitatem hominis, quia Personalitas iuxta Metaphysicam, est complementum naturae, consequenter quid distinctum a natura, quod

complementum hominis supplevit Personalitas Divina.

Q. Quot sunt intellectus et voluntates in Christo? R. duo sunt, creatus et increatus seu Divinus. Voluntates etiam duae, creata et increata sive Divina, quia sunt duae naturae, consequenter duo quoque intellectus, et duae voluntates a Concilio et SS. PP. assignantur in Christo.

Q. Habuitne Christus animam rationalem? vel Verbum Divinum fuit illi loco animae? R. Nisi animam rationalem habuisset, non fuisset verus et perfectus homo.

Q. Redemitne Christus omnes homines? R. Redemit omnes liberando ab impotentia salutis consequendae, non autem in actu; 2do omnes justificando, vel salvando.

Q. Cur non omnes redemit in actu secundo justificando, et salvando? R. Ex malitia ipsorum, nolentium praeceptis DEI obtemperare, et adhibere media ad salutem necessaria.

Q. In quo consistebat mors Christi? R. In separatione Animae a Corpore.

Q. Ubi fuit tunc Anima, Corpus, et Divinitas Christi? R. Anima descendit ad Inferos, Corpus mansit in Sepulchro, Divinitas fuit unita utrique; quod enim assumpsit, nunquam dimisit.

Q. Quomodo autem facta est Resurrectio Christi? R. Per reversionem Animae ad Corpus cum exitu de Sepulchro.

Q. Christus estne ulique? *R.* Christus duo significat, DEUM et Hominem, ideoque Christus ut est DEUS, est ubique, ut vero Homo, non est ubique, sed tantum in Coelo, et in Eucharistia per replicationem. *Replicatio* est existentia unius Corporis simul in duobus vel pluribus locis supernaturaliter.

Q. Quales vivos et mortuos judicaturus est?
R. Scilicet, Electos, et reprobos.

Q. Quomodo Christus invocandus, et colendus est orationibus nostris? *R.* Summo cultu tanquam DEUS Redemptor, atque unicus talis inter DEUM et homines Mediator, qui pretioso Sangvine suo pro peccatis totius mundi condigne satisfecit, omnibusque gratiam et gloriam modo meritorum ejus per veram si lemi ac Praeceptorum observationem participes fieri velimus) promeruit.

§ 8vus.

De Veneratione Sanctorum.

Q. Potestne aliquis Sanctus pro peccatis nostris satisfacere? *R.* Non, imo licet omnes Sancti merita, et Passiones suas pro delictis suis DEO offerrent non tamen vel pro uno peccato mortali valerent condigne satisfacere.

Q. Possuntne Sancti promereri nobis gratiam DEI? *R.* quamvis Orationibus suis impetrare

nobis soleant gratias, non tamen mereri. Solus Christus illas nobis promeruit.

Q. *Quomodo orationibus nostris colendi et invocandi sunt Sancti?* R. Velut fideles servi et amici Christi.

Q. *Sed quia de causa honorandi sunt Sancti?* R. quia honorat eos ipse DEUS Pater: Qui mihi ministrat, honorificabit eum Pater meus. Joa: 12. 26. Honorat eos ipse DEI Filius: Vos, qui secuti estis me etc. Mat: 19. 28. Honorat eos Spiritus S. Ecc. 11. Ergone homo peccator Sanctos colere tergiversabitur?

Q. *Daturne in Ecclesia Catholica praeceptum invocandi Sanctos?* R. Salutare consilium est solum.

Q. *Sacrificamusne, aut Tempia extruimus Sanctis?* R. Non, Sacrificium enim Missae offertur, et Ecclesiae eriguntur soli DEO, quantumvis sub titulo alicujus Sancti.

Q. *Futne mentio intercessionis, et invocationis Sanctorum in Scriptis?* R. Omnino. Zach. 1 v. 12. Iterumque 2. Petri p. 13. Gen. 18. 16.

R. *Utique Dominus ait: Invoca me in die tribulationis* Ps 40 v. 16. Item quoque Dominus dicit: *Ite ad servum meum Job, ipse orabit pro vobis, faciem ejus aspiciam etc.* Job. 42. 8.

Q. *Quomodo igitur hi textus combinandi?* R. Sic: solus quidem DEUS principaliter invocandus est, tanquam Dominus ille, qui propria nobis potestate potest, et solet benefacere, sed praeterea etiam Sancti veluti

servi DEI, qui praecise orent pro nobis
DEUM.

Q. *Quare tempus hoc, quod alias invocationi Sanctorum, non paucis laudibus Christi impendimus?* R. quia invocando Sanctis magis glorificamus Christum juxta illud: *Laudate DEUM in Sanctis Ejus.* Psal. 150.

Q. *Quare?* R. Invocare enim Sanctos est in re convocare illos, ut una nobiscum coram Majestate Domini nostri JESU Christi procidant, eumque nobiscum laudent, glorificent, orent et adorent.

Q. *Possuntne Sancti in Coelo nostras in terris scire necessitates?* R. Omnino, si enim Angeli in Coelo sciunt et delectantur poenitentia peccatorum. Luc. 15. Igitur et Animae Sanctae cum deus dicatur. Mat. 22. 30. *Sunt sicut Angeli DEI.*

Q. *An invocari possunt infantes e vivis statim post Baptismum sublatis?* R. Privatum possunt, cum et DEI in aeternum amici sint, et tenera in nos, quos in agone certantes vident, charitate pleni.

Q. *Quam ob causam credimus DEUM per Sanctorum reliquias multa nobis beneficia praestare?* R. Constat id ex continua tot saeculorum experientia.

Q. *Num de hac re aliquid sit in Scriptura?* R. Omnino. 4. Reg. 13. ad contactum ossium Elisei Prophetae revixit mortuus. Et Act: 19. 12. per attactum sudariorum et semicincti-

cterium S. Pauli morbi curabantur, et maligni spiritus expellebantur.

§ Unus.

De Veneratione Imaginum Christi et Sanctorum.

Q. Quare in veneratione habemus Imagines Sacras? R. quoniam exprimunt, et memoriae suggerunt Christum, ejusque beneficia. Item praeclara Sanctorum opera, quibus ad similia excitemur.

Q. Quid hac de re est in Scriptura? R. Exod. 25. 18. Praeceperat DEUS supra Arcam Foederis duos locari Cherubinos, quibus certa una cum arca cultus aliquis deferebatur. Deinde Ps. 98. Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est.

Q. Utiq; praecepit DEUS Dentes: 4. Non facies tibi sculptile? R. Sed additur ibidem: *ut aures illud.* Porro nos nullam Imaginem velut Idololum adoramus.

Q. S. Joan: Ep: 1. c. 3. ait; Filioli custodite vos a simulacris? R. Hic monet conversos ad se Ethnicos, ne redeant ad Idololatriam.

Q. Num requiritur, ut imagines colantur cultu absoluto propter seipsas, quasi credatur ipsis inesse aliqua divinitas, vel virtus propter quam sunt colendae? R. Non; sed solum possunt coli cultu respectivo propter respectum nempe ad sua Prothotypa.

Q. Ut quid genuflexiones coram Crucifixo vel Altari? R. Coram illo genuflectimus, quem Imago denotat, nimirum Christo ad dexteram DEI sedente.

Q. Quomodo id fieri potest, quod Imagines aliquae miracula operentur, cum sint res inanimatae? R. Non Imagines, sed ipse DEUS ex abyssali Clementia ad glorificandum Nomen S. suum, ubi, et in quo loco vult, miracula operatur per intercessionem Sancti, cujus Imago vel Reliquia veneratur.

Q. DEUS in omni loco exaudire potest, et miracula operari, ut quid ergo certo loco aut certae Imagini talis operatio adscribitur? R. DEUS, postquam praecepta Decalogi dederat Moysi, potuit in quocumq; loco et sub quacumq; specie rei creatae apparere, et quicunq; hominum, id tamen non praestitit, sed tantum in Monte Horeb, in ardenti rubo; non alteri, quam Moysi.

Item Potuit DEUS per quamcunque rem creatam operari miracula, id tamen non fecit nisi per baculum Moysis, nec alibi nisi in AEGypto operatus est. Incomprehensibilia sunt Judicia DEI!

CAPUT II.

§ 1mus.

De Peccatis in genere.

Quid est peccatum? R. Est transgressio legis Divinae, naturalis et scriptae.

Q. Quia legem humanam Ecclesiae transgreditur, sitne Divinae Legis transgressor? R. Omnino, cum DEUS ipse praeceperit obedire Ecclesiae et potestatibus.

Q. Quotplex est peccatum? R. 2plex, carnale et spirituale. 1um est, quod tendit ad inordinatas delectationes corporis, ut luxuria, ebrietas. 2^{dum} est illud, quod immediatè ad animam pertinet; ut superbia, odium. Aliud est *Philosophicum* id est dictum vel factum, aut concupitum contra legem naturalem, seu dictamen naturae rationalis. Aliud est *Theologicum* est dictum, vel factum, aut concupitum contra legem DEI. Peccatum aliud est *Commissionis*, est transgressio praecepti negativi.

Aliud est *omissionis* et est transgressio praecepti positivi. Item peccatum aliud est *contra DEUM* scilicet immediate, ut blasphemiam. Aliud contra *Proximum*, ut diffamatio. Aliud contra *seipsum* ut est *vg.* ebrietas.

Q. *Quotuplex a me est peccatum* R. Aliud est *Comis*, ut prova desideria. Aliud *cris*, ut infamationes. Aliud *operis*, ut omne opus factum externum contra legem DEI. *Per actum* aliud est *originale*, quod est carentia justitiae originalis transfusa ab Adamo per virtutem semipalem in posteros. Aliud *Personale* quod est praevicatio legis a propria persona facta.

Peccatum *Personale*, aliud est *actuale*, quod est actualis praevicatio legis *Divinae*. Aliud *habitale*, quod est macula quaedam relicta ex peccato, etiam si morahiter in anima permanens. Utrumq; aliud est *mortale*, quod adfert mortem animae, aliud *veniale*, quod non adfert mortem animae.

Q. *Quae requiruntur ad peccatum mortale?* R. Haec tria, plena advertentia et deliberatio ex parte intellectus. 2do Perfectus consensus ex parte voluntatis. 3do. Gravitas materiae, ex qua si nunc desit, fiet veniale, quod alias ex se esset mortale.

Q. *Quotuplex est peccatum mortale?* R. Duplex. Unum est tale ex genere suo, quod scilicet est contra legem graviter obligantem, et aliud est mortale per accidens solum, nempe ex circumstantiis adjunctis.

Q. Quotupliciter peccatum mortale ex genere suo potest transire in veniale? R. 3pliciter. 1mo ex parte intellectus, si non habeatur perfecta deliberatio seu advertentia malitiae peccati. 2do ex parte voluntatis, si non sit perfectus consensus. 3tio ex parte materiae, si haec sit parvi momenti.

Q. Quot modis peccatum veniale ex genere suo potest transire in mortale? 5q; modis. 1mo ratione conscientiae erroneae aut scrupulosae, si videlicet ille actus, qui ex natura sua est levis, iudicetur esse gravis. 2do ratione contemptus aut inobedientiae formalis. 3io ratione nimii affectus in rem aliquam, si haec ita ap. relatiivé aestimetur, ut peccator sit paratus potius praeceptum DEI sub mortali obligans transgredi, quam illam omittere. 4to ratione ruinae et periculi proximi imminentis per talem actum, qui ex natura sua est levis. Sic. vg. ablatio acus, ex se est levis, eritq; peccatum veniale; si tamen illam quis auferat Sartori pauperi unicam habenti, qui praedicta acu sibi ac suae familiae victum merebatur? erit mortale. 5to ratione periculi incidendi in mortale, quando nimirum aliquis absq; sufficienti cautela facit id per quod facile labitur in mortale.

Q. Plura peccata venialia possuntne effecere unum mortale? R. Negant: Com DD. Disponunt tamen ad aliud facilius perpetrandum.

Q. Quot sunt effectus peccati? R. Peccatum inducit poenam temporalem si sit veniale; vel aeternam, si sit mortale. *2do* Minuit plurima auxilia gratiae DEI quae ad bene agendum conferri solent. *3to* retinquit in anima maculam, et deformitatem, quae est peccatum habituale. *4to* Tandem peccatum ponit impedimentum ab bene operandum.

§ 2dus.

De peccatis in specie.

Q. Quot sunt peccata capitalia? R. 7. Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Ira, Gula, et Acedia.

Q. Quare dicuntur capitalia? R. Ideo quia dicuntur capita, et radices aliorum peccatorum.

Q. Quid est superbia? R. Est inordinatus appetitus propriae excellentiae.

Q. Quid est avaritia? R. Est inordinatus bonorum temporalium appetitus. Eius sunt, obduratio cordis, inquietudo mentis, et frans, sive dolus in facio.

Q. Quale est peccatum avaritia? R. Per se est veniale, nisi ita sit intentus divitiarum appetitus, ut causa ejus vilescent observatio Praeceptorum DEI et Ecclesiae.

Q. Quid est luxuria? R. Est inordinatus appetitus venereorum, et est ex genere suo mortale.

Q. Quot sunt filiae luxuriae? R. Ex parte intellectus sunt quatuor, scilicet: coecitas mentis, quae habetur tunc, quando ita est additus intellectus al cui turpitudini, ut de Coelestibus amplius non permittatur cogitare. *2do* Precipitantia. *3ta* Inconsideratio. *4ta* Inconstantia.

Ex parte voluntatis sunt etiam quatuor. *1ma* Amor sui, *2* Odium DEI. *3.* affectus praesentis saeculi, *4.* horror futurae vitae.

Q. Quid est invidia? R. Est inordinata tristitia de alterius bono, prout illud est diminutivum propriae excellentiae, est ex genere suo mortale.

Q. Quot sunt filiae invidiae? R. *1ma* Odium proximi, *2da* Detractio, *3ta* Gaudium de malis proximi. *4ta* Susurratio, quae est oblocutio mala de proximo ad tollendam amicitiam ipsius cum aliis, quam susurro restitueret tenetur; non minus, quam detractor firmam.

Q. Quid est gula? R. Est inordinatus appetitus cibi et potus, et est ex genere suo veniale.

Q. Quot modis fit gula? R. 5que; *1mo* Si quis edat ante tempus. *2do* Si nimis exquisita. *3o.* s. nimis exquisitè preparata, *4to* si plus justo comedat aut bibat. *5to* Si voraciter.

Q. Quid est ira? R. Est inordinatus vindicandi appetitus.

Q. Quare dicitur inordinatus? R. quia non omnis appetitus vindictae est peccatum irae ju-

xta illud Psalmi: 10 *Irascimini et nolite peccare*; saepius enim superiores irascuntur puniendo culpam subditorum, et tamen non peccant, si ordinate id faciunt.

Q. Quis est accidit? R. Est fastidium rerum spiritualium.

Q. Quae excusant aliquem, a peccato? R. Haec tria. Defectus liberi consensu. 2do Inadvertentia ad malitiam peccati. 3to Ignorantia.

Q. Quae sunt peccata contra Spiritum Sanctum? R. 6. scilicet: Desperatio proprias salutis aeternae. Praesumere salvam sine meritis: Cognitam veritatem impugnare: Invidere gratiae, et aliis beneficiis spiritualibus proximo a DEO concessis: Obstinatio in peccatis. Impaenitentia finalis.

Q. Quare dicuntur contra Spiritum Sanctum? R. Quia cum Theologi appropriant potentiam Patri; sapientiam Filio; et bonitatem S. Spiritui, hinc qui peccant ex fragilitate dicuntur peccare contra Patrem, qui potens est; qui peccat ex ignorantia, dicitur, peccare contra Filium, qui sapiens est; qui vero ex malitia peccat, dicitur peccare contra Spiritum S. qui bonus est.

Q. Quare haec peccata dicuntur irreversibilia? R. Omnia haec peccata remitti possunt per Sacramentum Poenitentiae, si quis bene dispositus, illa confiteatur, nihilominus haec dicuntur irreversibilia, quia a malitiose peccans raro, et difficile convertitur, proinde veniam peccatorum non obtinet.

Q. Quanam sunt peccata in Coelum clau-
mantia? R. Atroc. Homicidium voluntarium;
crimen nefandum, seu sodomia; oppressio pau-
perum, orphanorum, et viduarum; defrau-
dare operarios mercede, propriis laboribus
debita: haec enim adeo gravia sunt, ut vin-
dictam in Sacra Scriptura dicantur petere a
DEO.

§ 3^{tius}.

De Scandalo.

Q. Quid est scandalum? R. Est peccatum
occasionatum. Dicitur verò tale, quia dat
occasionem alteri ad peccandum.

Q. Quotuplex est scandalum? R. Duplex.
Activum est dictum vel factum minus rectum
praebens alteri occasionem ruinae spiritua-
lis. Et *Passivum* est ipsa ruina seu pecca-
tum ex alterius dicto vel facto secutum.

Q. Quotuplex est scandalum activum? R. Est
duplex: Unum *per se* tale, et aliud *per acci-*
dens. Primum habetur tunc, quando directe
intenditur alterius ruina, si nimirum ideo a-
liquid fiat, ut proximus ad peccatum indu-
catur.

Per accidens verò scandalum dicitur, quan-
do indirectè et interpretative tantum causa-
tur alterius peccatum, ut si vg. spiritualis
verbum jocosum proferat coram saeculari-
bus, quos inde occasionem peccati sumptu-
ros cognoscit, et a talibus verbis non abstinet.

Q. Ad hoc ut scandalum activum sit peccatum requiritur, ut de facto ex illo sequatur ruina spiritualis proximi seu scandalum passivum? R. Non sufficit enim, quod per illud data sit occasio, ex qua sequi possit ruina spiritualis proximi, ut si vg. vellem aliquem inducere in ebrietatem, quamvis ipse non consentiat.

Q. Qualiter ille peccat, qui scandalizat alterum? R. Mortaliter, si dat occasionem ruinae mortalis (nisi indeliberatio excuset) venialiter autem, si dat occasionem ruinae venialis, etiamsi hoc directe intendat.

Q. Quot peccata committit scandalizans? R. Praeter peccatum scandali committit peccatum ejusdem speciei, ad quod alterum induxit, et ideo confiteri debet speciem peccati per quod, et ad quod dedit occasionem cum numero scandalizatorum, etiamsi illos non induxerit directe ad peccandum, sed per accidens.

§ 4tus.

De Virtutibus.

Q. Quid est virtus? R. Secundum S. Aug. est qualitas mentis, qua recte vivitur.

Q. Quotuplex est virtus? R. Juxta Aristotelem. Alia est *Intellectualis*, quae ad intellectum spectat, ut prudentia. Alia est *Moralis*, quae ad voluntatem pertinet.

Q. *Quotuplex est adhuc virtus?* R. 2plex: *Theologica* quae habet pro obiecto immediate DEUM. *Alia moralis*, quae habet pro obiecto immediato actiones humanas.

Q. *Quotuplex adhuc est virtus?* R. Duplex: *Alia est actualis*, estque actus alienus virtutis. *Alia habitualis*, quae est qualitas inclinans potentiam ad actus virtuosos.

Q. *Quotuplex est virtus habitualis?* R. 2plex *Infusa*, quae infunditur immediate a DEO, huiusmodi sunt habitus Fidei, Spei, et Charitatis. *Alia acquisita*, quae est facilitas quaedam generata ex frequentatis actibus virtuosis inclinans hominem ad eliciendos promptè similes actus virtuosos illis, ex quibus fuit generata. 1ma ergo datur ad simplicitér, 2da verò ad feliciter operandum.

Q. *Quot sunt virtutes?* R. 4. Prudentia, Iustitia, Temperantia, et Fortitudo.

Q. *Qua e dicantur Cardinales?* R. quia in illis tanquam in Cardinibus universa boni operis structura nititur.

Q. *Quot sunt dona Spiritus S.?* R. 7. juxta Isaiam XI: Sapientia, Intellectus, Consilium, Fortitudo, Scientia, Pietas et Timor DEI.

Q. *Quot sunt beatitudines?* R. Juxta Matth. 5. Sunt octo: Beati pauperes, Beati miseres, Beati qui lugent, Beati qui esuriunt, Beati misericordes, Beati mundo corde, Beati pacifici, et Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Q. *Quot sunt virtutes Theologicae?* R. 3. Fides, Spes, Charitas.

CAPUT III.

§ I^{mus}.

De Requisitis ad Imam Tonsuram.

Q. *Quae dispositio principalis sit necessaria v. l. uti suscipere Tonsuram?* **R.** Vocatio Divina.

Q. *Quid est vocatio Divina?* **R.** Est electio quam DEUS facit inter homines ad aliquem specialem statum, quem solet indicare aliquibus signis.

Q. *Qua e haec vocatio est necessaria ad statum Ecclesiasticum?* **R.** DEUS siquidem, cum illum instituerit, et ordinaverit, ad illum spectat vocare hos, quos voluerit.

Q. *Quid de illo sentiendum est, qui ingreditur statum Ecclesiasticum sine vocatione?* **R.** Talis intrat contra DEI voluntatem, facit se indignum gratia ejus, mereturque justè ab

eo derelinqui, et exponit periculo salutem suam.

Q. *Cui tales assimillantur?* **R.** Christus Dominus illos comparat latronibus et lupis, qui intrant in ovile propter jugulandas oves vita sua scandalosa.

Q. *Quomodo DEUS punivit praesumptionem et temeritatem talium, qui aspiraverunt ad Ministerium Altaris sine vocatione?* **R.** Praecipitavit aliquos in abyssum terrae, projecitque illos viventes in infernum. Alii igne absumpti sunt, ut Scriptura docet in Libri: Numer.

Q. *Unde cognosci potest, utrum sit ex DEO vocalio ad statum Ecclesiasticum?* **R.** Ex sequentibus signis: 1mo Si vocatur per Episcopum pro necessitate et utilitate Ecclesiae. 2do Si hoc genus vitae suscipitur cum pura intentione DEO serviendi in castitate, et curandi pro viribus suam, et proximorum salutem. 3tio Si acceptum est consilium a Confessario, vel alio homine docto, prudente qui non sit ductus studio sui commodi, habente zelum pro statu Ecclesiastico. 4to Si habentur dotes requisitae, ut satisfiat digné obligationibus hujus status, quae sunt: Sanctitas, scientia, amor summus castitatis, et sobrietatis, zelus, contemptus divitiarum, honoris, etc 5to Si quis assumit spirituales statum sine praecipitantia, sine intuitu rerum temporalium, cum praeparatione facta per exercitia spiritualia aliquot diebus.

Q. Estne necessarium habere spiritum Ecclesiasticum? R. Omnino ita. DEUS enim nullum vocat ad hunc statum, ut illi statim non suggerat spiritum necessarium et auxilia opportuna ad Sanctae in eodem statu vivendum.

Q. In quo hic consistit spiritus? R. In ubertate gratiae, qua mediante peraguntur cum suavitate facile, et libenter ministeria Ecclesiae.

Q. Unde cognosci potest, quod quis habeat hunc spiritum? R. Si aestimat suum statum super omnes dignitates hujus mundi. 2do Si gestat externe signa sui status, talia sunt: Tunica talaris, corona, capilli breves etc. 3tio Si peragit libenter functiones Ecclesiasticas etiam minimas. Si magnum zelum habeat, et fortiter laboret in ordine ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam.

Q. Quomodo conservari potest hic Spiritus Ecclesiasticus? R. Per constantem et devotam orationem. 2do Per lectionem spiritualium librorum. 3tio Per frequens exercitium munerum Clerici. 4to Per conversationem cum bonis Spiritualibus.

Q. Qui est spiritus oppositus huic Divino Spiritui? R. Est spiritus mundi, qui consistit in amore inordinato Divitiarum, voluptatum, honorum; hic spiritus est fons omnium malorum in Clero, et evidens funestissimorum scandalorum scaturigo in populo.

Q. Quae sunt signa malae vocationis? R. Quando aspirans ad statum Ecclesiasticum assumit eundem compulsus per spiritum propriae utilitatis, suorum Parentum, consanguineorum; ut minuatür numerus Personarum in Familia, aut propter successionem consanguineo Beneficatio, aut propter alium aliquem finem temporalem.

2do Quando sit ingressus ad hunc statum propter vitam ducendam otiosam, ignavam sine cura, sine sollitudine, acsi hic status esset locus quietis.

3to. Quando sit ingressus propter se subducendum Jurisdictioni saeculari, Tribunalis etc. aut ut habeat, unde commode vivere, aut propter ditandos consanguineos, vel propter aucupandas Ecclesiasticas dignitates.

§ 2us.

De Requisitis ex parte subjecti

Q. Quae praerequiruntur ex parte subjecti ad valde recipiendam unam Tonsuram? R. Ut sit mas, ut sit baptizatus, ut habeat usum rationis, ut voluntarie et non puré coacté initietur.

Q. An ergo mas infidelis potest admitti ad unam Tonsuram et Orames? R. Non, quia per Baptismum non est aggregatus numero Christianorum.

Q. *Ut cur Baptismus praerequitur?* R. quia est tamquam janua ad reliqua Sacramenta.

Q. *Cum Baptismus dicatur janua esse ad reliqua Sacramenta, an ergo omnia reliqua Sacramenta invalide suscipiuntur ante illum?* R. Invalidè praeter Eucharistiam.

Q. *Quae ratio?* R. Eucharistiae enim sumptio cum à suscipientis intentione non dependeat, ea non invalide, sed solum infructuose, et materialiter sumitur.

Q. *Potestne Faemina validè accipere imam Tonsuram?* R. Nullomodo, quia sicut Ordines ipsi, ita et Imia Tonsura, tanquam dispositio ad Ordines, non pro faeminis, sed pro maribus instituta sunt.

Q. *Utiq; leguntur fuisse Presbyterissae, Diaconissae?* R. Harum aliae deputatae sunt cum aliqua forte benedictione ad Homilias in Officio Monialium recitandas, aliae uxores virorum in Diaconos, Presbyteros, Episcopos Ordinatorum, quae ab illis separatae coelibem vitam ducebant.

Q. *An quando Monialibus praeceduntur Capilli, ipsa praecisis possit vocari Tonsura directae ad vires suscipiendo?* R. Non, quia non fit ab Episcopo, et cum ipsius benedictione sed fit ab Abbatisa, vel ab aliquo alio in signum contemptus rerum saecularium et perfectae humilitatis Christianae.

Q. *Quae ad licet in Tonsurae susceptionem praecipiantur?* R. Confirmationis Sacramentum, legitima aetas, ut non sit irregularis,

vel simili aliquo impedimento affectus: sufficiens literatura, intentio serviendi DEO: ut testimonium probitatis habeat.

Q. *Peccatne, si quis non confirmatus reciperet Tonsuram?* R. Probabilius est, quod tantum venialiter peccaret, quia *Trid.* non videtur id sub gravi praecipere.

Q. *Si quis esset irregularis, possetne accipere Tonsuram?* R. Non posset licite, quia sicut est incapax Ordinis, ita etiam dispositionis ad ordines.

Q. *Fieretne aliquis irregularis, qui Tonsuram reciperet in Censura?* R. Non; cum Tonsura non sit Ordo.

Q. *Tonsura debetne praecedere Ordines?* R. Debet necessitate praecepti, non Sacramenti; unde qui reciperet Ordines omissa Tonsura, validé esset ordinatus.

Q. *An praerequiratur ad Tonsuram status gratiae?* R. Non praerequiratur saltem sub mortali, quia cum Tonsura non sit Sacramentum, non ponitur ob ex gratiae per peccatum in ejus susceptione.

Q. *An Tonsurandus obligetur communicare eo die, quo initiatur?* R. Non; quia de nullo tali praecepto constat, et si quae sit Rubrica, erit tantum consultiva.

§ 3^{tius}.

De Essentialibus Imae Tonsurae.

Q. *Quid est Tonsura?* R. Est assumptio Personae in Clericum, *sive* deputatio ad canendum in Ecclesia, et ad ejus obsequium, sine tamen ullius ministerii potestate.

Q. *Cur vocatur Ima Tonsura?* R. Quia ante omnes ordines primo confertur. Dicitur Tonsura, quia in ea tenduntur capilli.

Q. *Quid significat illa amputatio capillorum?* R. Significat rerum temporalium contemptum, quia temporalia tanquam capilli vanitas sunt, a spiritualibus contemnenda.

Q. *Cur in summitate capitis formatur ejusmodi Tonsura?* R. Ad ostendendam mentis eminentiam illius, qui decoratur tali signo.

Q. *Quam ob causam datur Corona Clericis?* R. Tribus de causis: 1mo In memoriam coronae, quae contexta ex spinis Salvatoris nostri Capiti imposita fuit. 2do Ad declarandam Regiam dignitatem, qua praefulgent ii, qui deputantur ad cultum DEI, cui servire, regnare est. 3^{tio} Ad significandam perfectionem vitae a Clericis susceptam, figura enim orbicularis est omnium perfectissima.

Q. *Quis instituit primam Tonsuram?* R. Apostolorum Princeps S. Petrus, primus omnium hunc morem induxit.

Q. Quantae latitudinis debet esse corona. R. In minoribus ordinibus existentibus sufficit si sit tanta, quanta est particula communicantibus distribui solita, in aliis vero major, similis hostiae magnae, quae ad Missae Sacrificium servit.

Q. Tonsura estne ordo? R. Non.

Q. Estne salum Sacramentum? R. Cum sub Sacramento ordinis non comprehendatur, nec sub ullo alio ex Sacramentis; non potest esse Sacramentum, sed solum est dispositio ad ordines.

Q. Et cur non sit Ordo? R. quia per illam non imprimitur Character, nec ulla spiritualis potestas quidquam agendi circa Eucharistiam tribuitur, sed sit sola segregatio a statu saeculari deputatioque ad statum Ecclesiasticum Clericalem, ut eam suscipiens fiat capax ordinum proprie dictorum, Jurisdictionis Ecclesiae, Beneficiorum, et Privilegorum.

Q. Quomodo ergo judicat Tonsuratus se habere respectu ordinatorum? R. Eo fere modo, quo Novitius respectu caeterorum Religiosorum.

Q. Tonsura fuitne figurata in Lege veteri? R. Fuit figurata in Nazaraeis, qui crine praecisi Divino cultui consecrabantur.

Q. Habetne certam materiam et formam? R. cum non sit Ordo et Sacramentum, vera materia et forma non indiget: habet tamen materiam improprie talem: abscissionem ca-

pillorum, et loco formae verba ab Episcopo pronuntiata: *Domine pars haereditatis etc.*

Q. *An qui in capite totaliter calvus est, possit Imam Tonsuram suscipere, cum nequeat indueri ab ordinante?* R. Potest, quia cum Imma Tonsura non habeat veram materiam et formam, sufficiet eandem ceremoniam adhibere, quantum fieri potest, quae adhibetur cum capillatis.

Q. *Quid significat cercus accensus, quem Tonsuratus portat in manu?* R. Significat, quod Tonsuratus debet esse lumen Ecclesiae per suam doctrinam, et exemplum, et quod debet incendere quemlibet amore in DEUM per fervorem sui zeli.

Q. *Cui induitur Tonsuratus superpelliceus?* R. Ad demonstrandum novum vitae genus, quod suscipit. 2do Candor hujus vestis denotat puritatem cordis et corporis, quam habere debet accedens ad Tonsuram.

Q. *Quis est Minister Tonsurae?* R. Ordinarie, et per se solus est Episcopus, ex privilegio possunt esse et Abbates.

Q. *An autem a quocunque Episcopo potest conferri Tonsura?* R. Per se solum a proprio, seu ab Ordinario instituendi, est enim actus Jurisdictionis, quam ordinariam non habet, nisi ordinarius.

Q. *Quo tempore conferri potest Tonsura?* R. Quacunque hora, etiam post meridiem, etiam extra Missam.

De Clericatu et illi annexis.

Q. Initiati 1ma Tonsura, quo nomine nuncupantur? R. Vocantur Clerici, quod nomen illis tunc primum imponitur, ita ut Tonsurati non sint amplius in statu saeculari sed Clericali.

Q. Unde desumitur hoc nomen. Clericus, et quid significat? R. Desumitur a voce Graeca *Cleros*, quae translata ad Idioma Latinum, idem est, ac sors, vel haereditas. Tonsuratus dicitur Clericus, quia deputatus ad inserviendum Ecclesiae ex Officio est ad sortem, et haereditatem Domini vocatus.

Q. Quod est officium tonsurati? R. Est Ecclesiae inservire, et canere in ea Psalmos, et ideo Psalmista vocari solet.

Q. Quae sunt obligationes Tonsurati? R. Incedere in habitu scilicet in vesto talari, seu decenter longa et Tonsura.

Q. Quid venit nomine Tonsurae? R. Primario venit corona, quae est signum distinctivum Clerici a Laico.

Q. Quis est effectus 1mae Tonsurae? R. Tonsurati quatuor gaudent Privilegiis: Imo, Privilegio fori quod subdantur soli Judici Ecclesiastico, ideo exempti sunt a Foro saeculari; quare in manibus Laici non possunt jurare, nisi ab Episcopo licentiam habeant. 2do Eximuntur a solutione Gabelarum, a-

horumque onerum, quae subditis a saeculari Magistratu imponuntur. Quod privilegium dicitur Privilegium Fori. *3to*, Gaudent Privilegio *Clerici*, quod est distincta prohibitio percutiendi Clericum sub poena Excommunicationis Papae reservata. *4to* Redduntur capaces Beneficium possidendi tam curati, quam non curati, et pensionum Ecclesiasticarum.

Q. Gaudent Clerici simpliciter his Privilegiis? *R.* Non, nisi beneficium habeant, aut habitum Clericalem et Tonsuram deferant, aliam Ecclesiae serviant, vel in Seminario Clericorum, vel in studiis de licentia Episcopi versentur.

Q. Quodsi Clerici sint conjugati? *R.* Illi Privilegio Fori non gaudent, nisi praeter supra dicta observent etiam *Constitutio* Bonifacii 8vi, ut non sint Bigami, et tunc tantum gaudent in Criminalibus. *Plura vide inferius Cap. 6. § 7.*

Q. Quo jure spirituales sint exempti a iudiciis Laicis? *R.* Jure Divino, Gen: 47, Esdr: 8. Exod: 21. 3. Reg: 9. Zach: 2. Psal. 71. Math: 12. 17. et 27. Ita Bellét et innumeri alii, d. § 1.

Q. Estne effectus 1mae Tonsurae etiam gratia sanctificans? Non, hic enim effectus est ordinis, non dispositionis ad ordines.

Q. Recipiens Tonsuram tantum ex intentione fugiendi Forum saeculare vel ob accipiendum Beneficium, peccatne? *R.* Ad 1mum pec-

caret venialiter, quia habet inordinatam intentionem contrariam intentioni Ecclesiae. R. ad 2dum Peccaret mortaliter, gravem enim facit injuriam statui Clericali, et pervertit in re gravi Intentionem Ecclesiae.

Q. *Tonsuratus Censura aliqua innodatus, si exerceat aliquod officium, incurreretne Irregularitatem?* R. Non, quia Tonsura nullum habet sibi annexum Officium Ecclesiasticum solenniter exercendum.

Q. *Quae serio prohibentur per Canones Spiritualibus Personis?* R. Ne mercaturam exercent: ne cohabitent mulieribus: ne crapulae et ebrietati vacent, neque clamorosis venationibus: ne saltent, neque choreis intersint. Choreas sen saltus a Personis Spiritualibus sine gravi peccato agi non posse plerique DD. et SS. Viri asserunt, firmat Bened: XIV. *Inst. Eccl* 76. § 5. 7. Notent id. et considerent dissoluti, dignitatis suae Sacerdotalis obliti!

Q. *Peccatne Clericus nutriendo Comam, non feriendo Coronam, et portando prolixos capillos?* R. Card: de Laur. in Epist: *Verbo Clerici*, tum et alii gravissimi DD. Bonacina T. 10. de *Sacris Ord.* Lay: l. 5 Tract. 9 affirmant talem mortaliter peccare, cum SS. Canones ferunt excommunicatione Clericos comam relaxantes, ut in Cap: *Si quis* 23 de *vita et honestate Cleric* quae poena non intelligitur, nisi ubi datur culpa gravis.

Q. *An suffragari potest consuetudo particulari in personarum vel locorum?* R. Non, quia haec tanquam abusus, et corruptela ubique terrarum declarata est, ac damnata in finitis propemodum Constitutionibus, quas collegit Caston in *Trid. de Tons: et hab: Cleri.*

§ 5tus.

De Requisitis ad Ordines.

Q. *Quid sint requisita ad ordines?* R. Sunt quaedam qualitates, tam in ordinando, quam etiam in ordinante requisitae ad hoc, ut valide et licite ministretur Sacramentum Ordinis.

Q. *Quotuplicia sunt haec requisita?* R. Alia ex parte ordinantis seu Episcopi. Alia ex parte ordinandi. Et alia ex parte Sacramenti.

Q. *Quid requiritur ad valide administrandum ordinem ex parte Ordinantis?* R. Ut sit valide consecratus. Ut habeat intentionem. Ad hoc autem ut licite conferat ordines, debet esse in statu gratiae, non excommunicatus, suspensus, aut alio Canonis impedimento innodatus.

Q. *Quid ex parte Sacramenti requiritur.* R. Materia et forma, utpote partes essentielles ejusdem.

Q. *Quid ex parte ordinandi requiritur ad valide suscipiendum Ordinem?* R. 1. ut ordinandus sit homo viator, id est vivens, 2. ut

sit Mas, 3. ut sit baptizatus, 4. ut habeat intentionem.

Q. Quas, et quot sunt requisita ad licite recipiendum Ordinem ex parte ejusdem ordinandi? R. Imo, Ut sit in gratia. 2do, ut habeat confirmationem, et Iuvam Tonsuram. 3tio, ut habeat D. missoriales, si sit ex alia Diecesesi. 4to, ut sit examinatus. 5to, non innodatus aliqua censura. 6to, ut per saltum non ordinetur, sed gradatim, id est Imo Ostiariatum etc. 7mo, habeat annos requisitos. 8vo, ut sit ex legitimo matrimonio.

Q. Quī anni requiruntur in ordinando? R. Pro Ima Tonsura et tribus minoribus ordinibus septimus annus completus. Pro Acolitatu 12 annus completus? Pro Subdiaconatu 21 completus. Pro Diaconatu 22 completus. Pro Presbyteratu 24 completus.

Q. An quī dubitat de completa legitima aetate ordinari possit? R. Non, quia praeceptum est in possessione.

Q. Quando aetas computanda est, et tempus Nativitatis ignoratur, quamdiu expectandum, ut secure procedatur in susceptione ordinum? R. Si Nativitatis hora ignoratur? integer dies expectandus est, si ignoratur dies, et sciatur Mensis? totus mensis expectandus, si Mensis ignoretur, et anni notitia habeatur? expectetur integer annus.

Q. Descendentes ex Judaeis possuntne ordinari, et an sint capaces Beneficiorum? R. Si

ante usum rationis sint baptizati, possunt ordinari, et sunt capaces Officiorum et Beneficiorum.

Q. Utique Neophitae sunt irregulares? R. Id verum est de his, qui nuper ad fidem conversi sunt, ejusmodi non sunt baptizati a nativitate. *Sancti libi 2 cap: 28.* Sed etiam si non ante usum rationis sint baptizati, possunt admitti ad ordines, et beneficia, si Episcopi judicio probantur.

Q. Quae scientia requiritur ad Ordines suscipiendos? R. Ad Iamam Tonsuram sufficit scientia Articulorum Fidei, Ultra quam, ad 4 minores ordines debet unusquisque Ordinis notum esse officium, materia, forma, et intentio. *Ad Subdiaconatum et Diaconatum* requiritur scientia Censurarum, et aliarum poenarum Ecclesiae, notitia Rubricarum, Cereemoniarum etc. ut suo quisque Ordini satisfaciat ex officio. *Ad Presbyteratum* requiritur ut habeat illam scientiam, qua posset docere populum, et administrare Sacramenta.

§ 6tus.

De Illegitimis.

Q. Quid est legitimati? R. Est quaedam dispositio, decore, et honor incapaces faciens capaces ad successionem et honores.

Q. Qui prohibentur a Jure ordinario? R. Illegitimi.

Q. Quinam sunt illegitimi? R. Sicut non omnes nati ex iunctis Matrimonio valido, et legitimo sunt legitimi; ita non omnes sunt illegitimi, qui ex non iunctis Matrimonio nascuntur. Si conjugatus fiat Sacerdos vivente uxore, de ejus consensu, etiam ipsa faciente votum continentiae, si postea Maritus accedat ad eam, proles censetur illegitima, et irregularis, quamvis validum fuit Matrimonium, quia ex sacrilego concubitu nata.

E contra quando aliqui in facie Ecclesiae contraxerunt bona fide, et postea lis orta est super validitate matrimonii, etiamsi per sententiam declaratum sit invalidum Matrimonium, filii tamen ante sententiam nati, aut si concepti sunt, censentur legitimi.

Q. Si quis vivente uxore mala fide contrahit cum altera ignorante: an Filii censentur legitimi, nati ex illa 2da illegitima conjuge. R. Affirmative. Secus si cum sciente de altera uxore, nam tunc etsi postea mortua prima uxore contrahat obtenta dispensatione ob impedimentum criminis cum illa 2ia, seu si ratificet Matrimonium, filii non legitimantur.

Q. An omnis, qui ex simplici fornicatione natus, est illegitimus? R. Non, nam natus ex soluta et soluto, qui fornicarie se cognoverunt, postea subsecuto illorum Matrimonio, habetur talis pro legitimo, nec est irregularis.

Q. *Qui ergo sunt illegitimi?* R. Qui ex illicito Concubitu sive publico, sive occulto tali orti sunt, nec per subsequens Matrimonium legitimati. Non omnes tamen vocantur *Spiriti*, nec omnes *Naturales*. *Naturales* sibi vocantur illi, qui sunt geniti a Parentibus, qui tempore conceptionis aut natiuitatis Matrimonio jungi poterint. *Spiritu* vero e contra, qui geniti sunt a Parentibus, inter quos Matrimonium dicto tempore esse non poterat. Unde.

Si uterque coniunx, vel alter solum post Matrimonium ratum rite contractum ante consummationem illud ad religionem transeat, et in ea profiteatur, si postea se cognoscant, et Filium generent, talis filius est *Spiritus*, quia per professionem Matrimonium nondum consummatum est dissolutum, et amplius inter eos esse non potest, secus si hoc contingeret tempore Novitiatu, nam natus filius ex tali copula esset legitimus, cum adhuc Matrimonium perseveret validum ante Professionem.

Si nasceretur autem ex Patre habente impedimentum aliquod solum impellens, vel ex constituto in minoribus Ordinibus cum soluta, talis esset filius naturalis quia hi contrahere potuerunt.

Q. *Quis dicitur filius ex incestuoso, et sacrilego concubitu natus?* R. Ille qui nascitur ex filia et Patre, vel in gradu prohibito, vel

ex Monacho, et Monach. vel Sacerdote, quia isti committunt Sacrilegium.

Hi omnes illegitimi, quicumque illi sunt, et quantumvis occulti, irregulares sunt. Unde illegitimus sine dispensatione suscipiens ordinem, peccat mortaliter, et suspensus est ab executione ejus, non tamen novam incurrit irregularitatem, nisi exerceret Ordinem susceptum.

Q. *An illegitimi a Regibus legitimati possunt suscipere ordines?* Non possunt, quia tales solum legitimantur ad haereditates, dignitates saeculares etc.

Q. *An illegitimus oculus indiget dispensatione?* R. Indiget, quam tamen dare potest Episcopus.

Q. *An infantes expositi censentur legitimi?* R. Alii affirmant, alii probabilius negant: praesumptio enim sumitur ex his, quae frequenter contingunt.

Q. *Quis potest dispensare cum Spiritibus caeterisque illegitime natis?* R. Episcopus solum potest, ut ad minores Ordines, et ad Beneficia simplicia promoveri queant, ad Curata autem et dignitates solus Pontifex dispensat.

Q. *An Hermaphroditus ordinari potest?* R. Hermaphroditus est ille, in quo sexus uterque reperitur, tale monstrum ordinari non potest: si in tali praevaleret sexus foemineus, ordinaretur invalide. Si vero praevaleret Sexus virilis, valide quidem, sed illicito

ordinaretur. Si post susceptos ordines fieret mutatio, in eo quod foemineus praevaleret sensus, non posset valide consecrare nec absol- vere, licet in anima character Ordinis rema- neret.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. 1. Ignoti, 2. Bis baptizati, cum sint irregula- res, et si scienter sunt bis baptizati, indi- gent dispensatione Papali, si vero ignoran- ter, Episcopali. 3. Bigami; Bigamia est ite- ratio Matrimonii consummati, seu de visio car- nis in duas successive uxores, inducit irre- gularitatem ex defectu significationis Sacra- menti, quo Christus cum unica sponsa Ec- clesiam conjungitur.

Q. *Quotuplex est Bigamia?* R. 3plex. 1. vera, si re ipsa cum duabus uxoribus con- summavit Matrimonium, sive ante sive post susceptum Baptismum. 2. Interpretativa, ut si quis in uxorem ducat, et cognoscat vi- duam, a priori viro cognitam, aut etiam non viduam, sed prius cognitam seu corrup- tam ab alio. 3. Similitudinaria, si Clericus in Sacris constitutus vel religionem profes- sus cum virgine invalide contrahat Matri- monium, eamque cognoscat. Omnes hi Bi- gami sunt irregulares, et prohibentur susci- pere Tonsuram et Ordines, et in susceptis ministrare.

Q. *Qui adhuc prohibentur ordinari?* R. Neophyti, corpore vitiosi, homicidae; per homicidam intelligitur omnis voluntarie oc-

cilens alium vel se mutilans, item Index, Lictor, mandans, consulens; infirmos ut citius moriantur, vertens; non vero faciens id bona fide. Prohibentur aleae, ebrietati, gulae, et impudicitiae dediti, *c. ut Cler: crapula*, Item Usurarii, Simoniaci, Sacrilegi etc *c. Cleric: de vita et hon.* Et Infames

Q. An privatio membri occulti inducit Irregularitatem? R. 1. qui a Medicis propter aliquem langvorem desectus est, aut a barbaris excisus, si alias dignus sit, potest ordinari.

R. 2. Irregularis est, qui sibi virilia amputavit causa castitatis. Cap. 5. d. 55. Et ille qui abscidit, vel voluntarie permisit abscindi ad conservandam vocem.

Q. Cujus sit judicare: an Ordinandus ex defectu corporis sit irregularis. R. Standum est iudicio Ep̃i eius, qui vult ordinari, etsi sit Religiosus. Cap. 3. de corp: vit.

§ 7mus.

De Ordinibus in Communi.

Q. Quis est Ordo? R Est signaculum quoddam Ecclesiae, quo Spiritualis potestas, et Officium confertur.

Q. Differtne Ordo ab Ordinatione? R. Differt, quia ordinatio est signum sensibile sacram, quod consistit in porrectione certae

materiae cum quadam verborum forma, conferens gratiam, et potestatem circa Corpus Christi verum, seu physicum, et in Ordine ad Corpus Christi Mysticum. Ordini vero convenit dicta definitio immediate.

Q. Quid est Corpus Christi verum, et quid Mysticum? R. *Primum* est Sacram Eucharistia, *secundum* est: Ecclesia, id est congregatio Fidelium.

Q. Quisnam instituit Ordines? R. Christus Dominus, qui etiam determinavit materiam, et formam Ordinum; Caeremonias tamen et alia servanda in decenti illorum collatione, Ecclesia praescripsit.

Q. Quomodo Christus Dominus materiam et formam Ordinum instituit, cum alia sit apud Graecos, alia apud Latinos? R. Christus Dominus instituit pro Ordinum materia rem significantem potestatem, quam ordinatus accipit in ordinatione, et pro forma, verba quae exprimunt collationem potestatis ei communicatae ab Episcopo, et haec immutabilia sunt, modus autem exprimendi talem potestatem potuit ab Ecclesia variari. Variatio enim illa est accidentalis non substantialis.

Q. Quot sunt Ordines? R. 7. Ostiariatus, Lecceratus, Exorcistatus, Acolyatus, Subdiaconatus, Diaconatus, et Presbyteratus.

Q. Quotuplices sunt Ordines? R. 2. plices: *Minores*, seu non sacri, et tales sunt 1mi 4.

Alii vero *Majores*, seu sacri et tales sunt reliqui tres.

Q. *Quare imi quatuor vocantur minores, seu non sacri?* Quia versantur circa minora, ac inferiora Ministeria, et non habent annexum votum castitatis. Reliqui verò tres dicuntur majores et sacri, quia versantur circa majora officia, et habent annexum votum castitatis.

Q. *Episcopatus an non etiam est ordo?* R. Non est distinctus ordo, sed complementum majoris perfectionis Sacerdotii; Eo modo quo in Sacerdotio potestas absolvendi a peccatis complet potestatem conficiendi Corpus Christi.

Q. *Cur tam multi ordines in Ecclesia sunt constituti?* R. Id institutum est propter dignitatem Sacerdotii, et Consecrationis Eucharistiae, quae cum sit excellentissima actio in Ecclesia, requirebat plures Ministros, qui illi inservirent, nec decebat, ut homines a statu Laicorum statim ad Sacerdotii culmen evolarent, sed congruum erat, ut primum segregati per Tonsuram Clericalem, gradatim per ordines ascenderent, sicque ex officio Sacerdotii inservirent.

Q. *Suntne singuli Ordines Sacramentum?* R. Sunt, et quamvis sint 7. ordines, et singuli sint Sacramenta, non tamen plura, sed unum sunt Sacramentum unitate finis, et perfectionis, quia omnes referuntur ad sacerdotium, et in eo perficiuntur. S. Th. in 4. dist. Bellar.

*Q. In tota S. Scriptura non legitur, q no
Atis Dnus instituerit has ordinationes? R. Li-
cet in S. Scriptura non habeantur omnes 7.
gradus ordinum, ex qua clare ostendi possit
eos a Christo fuisse institutos, nihilominus
haec institutio probatur a Christo facta ex
Apostolica Traditione; ex hac edocti sunt fi-
deles, gradus omnes ordinum fuisse institu-
tos a Christo.*

*Q. 1. Petr. 2. Omnes fideles vocantur ab
Apostolo Genus electum, Regale Sacerdotium:
omnes itaque fideles sunt Sacerdotes? R. Vo-
cantur Reges et Sacerdotes non vere, et
proprie, sed mysticé, et methaphorice, quia
scilicet satagunt regere suas passiones, et
offerre DEO sacrificium laudum, et virtutum.*

*Q. Debetne pro minoribus Ordinibus exhibe-
ri Testimonium de moribus et vita? R. Debet
a Parocho, et a Magistro Scholae, in qua
ordinandus educatur. Cono. Trid. Ss. 23.*

*Q. Habentne minores Ordines aliquam an-
nexam obligationem? R. Non nisi ad recitan-
dos certos Psalmos sibi ab Episcopo in ordi-
natione impositos. 2° Horas Canonicas te-
nentur absolvere si Beneficium habeant, vel
si sint Regulares choro addicti.*

*Q. Ordinatus in minoribus, si in Excommu-
nicatione exerceat solenniter actum sui ordi-
nis, incurritne irregularitatem? R. Non, quia
jam usu receptum est, ut actus minorum or-
dinum exerceantur etiam a Laicis.*

De Materia et Forma Ordinum.

Q. *Quae sunt essentialia Sacramenti Ordinis?* R. Materia, forma, et intentio tam in ordinante, quam in ordinando.

Q. *Quid intelligit per Materiam; et quid per formam?* R. Materia est res sensibilis, quae datur ordinato ad tangendum, denotans aliquam potestatem in Ecclesia. Forma sunt Verba Episcopi, quae pronuntiantur in traditione hujus rei.

Q. *Quotplex est materia?* R. 2plex, Remota scilicet res, quae porrigitur ab Episcopo: et proxima, scilicet ipsa porrectio rei.

Q. *Quomodo quis debet tangere materiam?* R. Tactu Physico, vero, et reali: sufficiet autem unico etiam digito tangere. quia hoc ipso verificatur verus contactus Physicus, imo juxta nonnullos sufficit tangere unguibus, cum et hi sint pars manus.

Q. *Quando sunt plures materiae remotae, estne necesse singulas tangere?* R. In praxi tutius est singulas tangere.

Q. *Requiriturne contactus immediatus?* R. Certum est non requiri contactum immediatum omnium omnino materialium necessaryrum: siquidem vinum in calice existens pertinet ad materiam necessariam Presbyteratus, neque tamen vinum tangendum est, Ratio, cum una materia in alia continetur, non est neces-

se eam tangere, qui enim tangit continens etiam contentum tangere censetur. Imo Bonacini docet vere etiam tangi materiam man obvoluta Chirotheca.

Q. *Requiriturne ut materia, et forma sint simul, ut valde consecratur Ordo?* R. Requiritur in omnibus Sacramentis, ut pro aliquo instanti physico simul sint; sufficit etiam existentia moralis, nimirum ut adhibita materia, statim proferatur et forma, et vicissim.

§ Unus.

De Intentione.

Q. *Quid est intentio?* R. Est voluntas aliquid faciendi.

Q. *Quotuplex est intentio?* R. Quadruplex: Actualis, Virtualis, Habitualis, et Interpretativa.

Actualis est illa, per quam quis actu intendit aliquid facere.

Virtualis est, per quam ipsa intentio actualis praeterita, non retractata, virtualiter permanet in aliquo, quod influit in opus.

Habitualis est facultas quaelam generata ex frequentatis intentionibus actualibus inclinans hominem ad faciliter eliciendas intentiones.

Interpretativa est, per quam quis vult aliquid non in se, sed in causa. Ut si quis sciret se in ebrietate aliquod crimen commisis-

se facere, talis dum vult inebriationem, vult etiam consecutive et crimen.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex. *Directa*, qua aliquid in se ipso volumus. Et *Indirecta*, qua volumus causam, aut aliquid cum re connexum, vel non impedimus existentiam rei, quam possumus et debemus.

Q. *Qualis intentio requiritur ad valide ministrandum Ordinem, ac etiam alia Sacramental?* R. Licet est optima intentio *actualis*, sufficit tamen *virtualis*, Comm. DD. Ad valide autem suscipiendum Sacramentum Ordinis, et Matrimonii licet requiratur Intentio *actualis*, aut *virtualis*, non tamen ad alia Sacramenta, ad quae suscipienda sufficit *habitualis* aut *interpretativa*. *Ratio est*: quia cum Ordo et Matrimonium faciunt immutationem totius status, afferantque gravia onera suscipienti illa, et aliunde non sit simpliciter necessaria ad salutem, ideo requiritur ad illa recipienda perfecta intentio. Caeterum autem alia Sacramenta talia suscipientibus non imponunt onera, sed si imponant v.g. poenitentia, sunt tamen necessaria simpliciter ad salutem. Ex quo patet quod maior intentio requiritur in Ministro Sacramentorum, quam in suscipiente illa; plus enim semper requiritur ad agere quam ad pati.

Q. *Quotuplex est adhuc intentio?* R. 2plex. *Absoluta*, per quam intenditur aliquid fieri absque ulla conditione. Et *Conditionata* per

quam quis intendit aliquid facere cum conditione.

Q. *Ad hoc ut valide administret, aut suscipiat quis Ordinem, qualem debet habere intentionem?* R. *Absolutam*, quia Sacramentum Ordinis est signum efficax gratiae, non esset autem tale, si adesset intentio conditionata; nam talis intentio vel esset de futuro? et sic suspenderet collationem Ordinis, quia dependeret a conditione futura, vel esset de praeterito? et tunc fieret absoluta et efficax, si adesset conditio, inefficax, si deesset.

Q. *Ordinans Episcopus qualem Intentionem habere debeat in ordinatione?* R. Semper debet habere absolutam, nam licet ante ordinationem protestetur se nolle ordinare eos, quia quo impedimento Canonico sunt inodati, format tamen aliam intentionem absolutam, per quam vult ordinare omnes praesentatos. Unde etiamsi Irregularis accedat, valide licet illic te ordinabitur. Quod verum, est; nisi constet de contraria Episcopi voluntate persistente in ea negativa intentione. *San. Lay. Sa. etc.*

In administratione omnium Sacramentorum Intentio consistit in voluntate faciendi id, quod intendit Sancta Mater Romano Catholica Ecclesia, sive illa voluntas exprimitur verbo, sive etiam per actum internum.

§ 10mus.

De effectu Sacramenti Ordinis.

Q. *Qui sunt effectus Sacramenti Ordinis?*
R. Spiritualis potestas ministrandi in certo gradu, et jus faciendi aliquid circa Eucharistiam. 2do Character. 3tio Collatio gratiae sanctificantis. 4to Collatio certorum auxiliorum ad congrue et debite officium cujusvis ordinis exequendum.

Q. *Quid est Character?* R. Est signum indelebile in anima impressum in receptione Sacramentorum non iterabilem scil. Baptismi, Confirmationis et Ordinis.

Q. *Quanto confertur Character?* R. In ipsa applicatione materiae et pronuntiatione formae.

Q. *Confertur in singulis Ordinibus Character?* R. Affir; et ab habentibus qualicumque partialem materiam et formam; duplex partialis character non confertur: sed unus in contactu materiae dignioris, quia singuli ordines diversi sunt Sacramenta collativi diversae potestatis, quam Character significat, ubi ergo diversae potestates significandae sunt, diversa etiam dantur signa.

Q. *Sacramentum Ordinis potestne conferre characterem non conferendo gratiam sanctificantem?* R. Affir; quia ordo licet non possit suscipi licite, et cum fructu, quando quis est in peccato mortali potest tamen suscipi valide et eo ipso character imprimitur.

Q. Cur character potest stare cum peccato, secus gratia sanctificans? R. Character non habet sibi contrarium, per quod tollatur, gratia vero cum sit formalis sanctitas, et amicitia cum DEO, non potest stare cum mortali peccato sibi contrario, remoto autem obice id est peccato, gratia tunc confertur.

Q. Cur Sacramentum Ordinis valide susceptum causat characterem semper, non vero semper causat gratiam sanctificantem? R. Quia ad infusionem gratiae in homine peccatore requiritur sufficiens peccati retractatio tanquam dispositio necessaria, quae cum possit abesse stante valore hujus Sacramenti, poterit eodem valore stante, non conferri gratia.

§ II. mus.

De ministro Ordinis.

Q. Quis est ordinarius Minister Ordinis, quantum ad valorem? R. Episcopus consecratus.

Q. An Episcopus depositus, degradatus, irregularis, excommunicatus, suspensus, interdictus, Haereticus, Schismaticus, et Simoniacus: qui Episcopatum renuntiaverit, possit ordinare? R. Potest valide sed non licite. Ordinati ab Episcopo Schismatico, sunt ipso facto saces et si.

Q. An possit alicui non Episcopo delegari collatio Ordinis? R. Potest a solo Summo Pontifice simplici Sacerdoti delegari collatio mi-

norm ordinum; imo juxta alios DD. etiam Subdiaconatus et Diaconatus.

Q. *Quis est ordinarius Minister Ordinum quo ad licitam collationem?* R. Est proprius cujusvis ordinandi Episcopus, oppositum enim est (Tiberio teste cap. 7.) et Jure Datio vetitum, et ab Ecclesia sub poena Annue suspensionis ab Exercitio ordinandi prohibitum ita, ut sic ordinatus maneat suspensus a sui Episcopi placitum ab Executione ordinum sic susceptorum.

Q. *Quis est proprius Episcopus, qui ordinare potest subditum?* R. Est Episcopus Loci, vel Originis, vel Domicilii, vel Beneficii.

Q. *Quis est Episcopus Loci Originis?* R. Quo ad Ordines est is, in cujus Diocesi Parentes ordinandi, dum iste natus est, domicilium habebant. CC. DD. quia ibi censetur fictione Juris natus Filius, quamvis alibi natus. Alii autem judicant, quod locus originis dici possit, in quo quis natus est etiam per transennam.

Q. *An non etiam Locus Originis ordinandus censeri potest, in quo ejus Pater fuit et ejusdem ayo illic domicilium habente natus?* R. Affir. quia Domicilium Originis Paternae est etiam Domicilium originis Filii, quamvis Filius natus sit in alio domicilio, ad quod Pater se transtulit. Congr: Card: A. 1599, et 1628. et 1629.

Q. *Nunquid non sufficiet etiam Locus Originis Aui, Ordines suscipere volenti?* R. Non,

quia non ex Avi, sed ex Patris origine dicitur quis originarius.

Q. *Sufficitne Locus Originis Matris?* R. Non, quia Filius sequitur originem Patris non Matris, ex l. 3. cod. de Munic. et Orig. Nisi forte Filius esset illegitimus, quia talis quo ad hoc, sequitur ventrem. Caeterum si Patria Patris ignoratur, tunc etiam legitimi Filii Patria desumetur a Matris Patria.

Q. *Quis est Episcopus Domicilius?* R. Est Episcopus Diocesis, in qua ordinandus sedem fixit cum animo ibi perpetuo habitandi, nisi eam deserere cogatur, vel aliud melius occurrat.

Q. *Quot modis acquiritur domicilium quo ad hunc effectum ordinationis?* R. 3bus, 1mo: Origine prout dictum est, 2do Lege, 3tio: habitatione.

Q. *Quomodo acquiritur Domicilium Lege?* R. Per Principis Privilegium, statutum, adoptionem Dignitatis aut Praelaturae in loco per Monachatum, Clericatum, Lecturam, aut Professuram Publicam, per Matrimonium etc.

Q. *Ut Domicilium habitatione acquiratur aputere, quae conditiones requiruntur?* R. Duae, 1ma: ut quis re ipsa versetur in eo loco. 2da: ut versetur cum animo manendi ibi perpetuo. Censetur autem quis manere velle perpetuo, si vent illic manere, donec aliquid inde eum avocet.

Q. *Potestne quis 2plex Domicilium habitationis habere?* R. Potest, quando constant

ita jam in hoc, jam in illo loco moratur, ut cogitet totam vitam partim in hoc, partim in illo loco transigere.

Q. *Quid si non habet aequaliter in utroque?*
R. Ibi ejus censetur esse Domicilium, ubi est maior pars ejus honorum juxta Glossam in Cap. cum nullus. Imo juxta J. r. d. quando quis parat domum, et cum effectu habitat in ea, et in plurimis locis conversatur, praesumi vellet constituere plura domicilia, et posse a quolibet talium domiciliorum Episcopo ordinari, secus si absque habitatione possideret bona in diversis locis, aut sibi Bonis aliquando altibi versarentur. Ceteram ex Diana nec requiritur, ut habens duo domicilia, habitat in utroque aequaliter Mathematicae, sed sufficit, si habitat prope aequaliter, sive moraliter.

Q. *In dubio quomodo probatur animus perpetuo manendi in aliquo loco?* R. 1mo: Si per 10. annos ibi habitavit, nisi moraliter constet defuisse animum ibi perpetuo habitandi, ut si ibi fuit causa studiorum, praefecturae non perpetuae etc. 2do cum omnia alienavit, quae in primo loco domicilii habebat, et emit in alio, ubi habitat. 3to, Si quis a principio se declaravit, quod ibi velit habitare. 4to Ex aliis circumstantiis prudentis arbitrio.

Q. *Cuius Domicilii censetur esse filii impuberes?* R. Idem habent domicilium illi, quod Pater, quia ii non possunt sibi ullum engere.

Q. *Quid de Officialibus alicujus Loca?* R. Si officia habeant perpetua, quavis non ef-

ficiantur Cives loci, acquirunt tamen domicilium pro se, et Filiis. *Barb. n. 34.* Aliud est, si officia sint temporalia, hoc est, si non solent relinqui ad vitam, ita *Gob. Tract. 8.*

Q. Si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu de eo animo permanserit, ut in ibi vere domicilium de jure contraxerit? R. Tunc non origo Patris, sed domicinium per Patrem legitime, ut profertur, contractum, pro ordinatione ejusdem filii attendi debet. *Constit. Speculatores.*

Q. Ubi censentur Regulares habere domicilium? R. Ubi Praelaturam habent, vel ubi permanenter habitant.

Q. Quis est Episcopus Beneficij? R. Est Episcopus Diocesis, in qua quis habet Ecclesiasticum Beneficium sibi collatum et possessum, licet collatio illius ad alium Episcopum spectat.

Q. Sufficitne Praebendae temporalis ratione Lecta de, vel Capellaniae non collatae licet perpetua, vel Perpetua? R. Non sufficit, quia haec non sunt Beneficia Ecclesiastica.

Q. Requiriturne Beneficium cum Residentia? R. Non, quia in cap. 3. de temp. Ord. contradiunguntur subjectio ratione Beneficii, a subjectione ratione domicilii.

Q. Si quis habeat Patrimonium in una Diocesi, et in alia Domicilium, vel originem a quo Episcopo possit ordinari? R. Ad Episcopum Originis, vel Domicilii, quia ratione Patrimonii non efficitur quis subditus.

§ 12mus.

De Dimissoriis.

Q. *Quaenam sunt litterae Dimissoriae?* R. Illae quibus datur alicui potestas suscipiendi ordines ab alio Episcopo.

Q. *Quis potest dare Dimissorias?* R. Summus Pontifex omnibus Christianis tanquam generalis Episcopus totius mundi. 2 Proprius Episcopus, sive sit Episcopus Ordinis, sive Domicilii, seu Beneficii. 3. Vicarii Generales Episcopo specialiter id concedente, aut in remotis agente. 1. Capitulum sede vacante.

Q. *An qui a proprio Episcopo accepit Dimissorias, ut a certo Episcopo nominatim expresso ordinatur, possit licite ab alio Episcopo ordinari?* R. Aliqui negant, plures affirmant si non adfuerit specialis causa, cur ordinandus ad hunc potius Episcopum, quam ad alium destinetur, cum veras dimissorias habere supponatur, et possit aliquando praesumi destinantis consensus, et hoc posito nec suspensionem incurreret.

Q. *An Dimissorias re integra expirent per Excommunicationem, mortem, cessationem officii concedentis?* R. Non, quia gratiae factae non expirant morte concedentis.

Q. *Possuntne tamen revocari a Successore?* R. Possunt, quia omnes Licentiae a quocunque Successore nequalem potestatem habente

revocari possunt. Idem dicendum de Dimissoris a Capitulo datis sede vacante, quas, sede facta plena a novo Episcopo revocari possunt.

Q. *An possit Episcopus extra suam Dioecesim saltim unam Tonsuram dare suo subdito?* R. Aliqui DD. concedunt, alii probabilius negant. Quia collatio Tonsurae spectat ad Exercentium Pontificatum, quod in aliena Dioecesi prohibitum est.

§ 13tius.

De Poenis malae Ordinationis.

Q. *Requiriturne ad valorem ut quis gradatim recipiat Ordines, primo inferiores, deinde superiores?* R. Non, sed ut ordinatus per saltum esset valide ordinatus, requiritur tamen, ut recipiat ordinem, quem antea non receperat. Hinc si quis susceperet Presbyteratum ante Diaconatum susceptum, valide consecraret hostiam.

Q. *Ordinatus per saltum ad Majores, valide ministraret in minori, quem nondum suscepit?* R. Affir: quia constitutus in gradu superiori potest ea omnia, quae potest constitutus in gradu inferiori.

Q. *Quamnam poenam incurrit ordinatus per saltum?* R. Suspensionem, si susceptum ordinem per saltum non exercuit? potest cum eo Episcopus dispensare, ut omissum suppleat, et

ad altiores promovatur. Si exercuit? debet pro dispensatione ad Pontificem recurri.

Q. Quando, et quali poena obnoxii sunt male conferentes et suscipientes Ordines? R. Imo: Ordinatus per Simoniam, manet suspensus ab ordinibus susceptis et ordinans suspenditur a collatione ordinum, a Pontificantibus et ab ingressu Ecclesiae. Cap. ex multis 14. Et cum scilicet enter committente Simoniam? dispensat solus Pontifex; cum ignoranter incurrente? etiam Episcopus potest.

2do Qui ordines recipit ab Episcopo quamvis proprio exercente Pontificalia in aliena Diocesi absque licentia Episcopi Loc'i, suspenditur, donec suo Praelato visum fuerit. Triden. Ses. 6. Cap. 2.

3to. Qui ordinatur per saltum, suspenditur ab Ordine sic suscepto, donec susceperit ordinem sic praetermissum et accedente Episcopi dispensatione. Trid: Ses. 23. Cap. 1.

4to. Qui ordines culpabiliter recipit ab alieno Episcopo sine licentia, sive Dimissorius suspenditur ab ordine, quamdiu proprio Episcopo iudicabitur expedire, et si ministret? fit irregularis. Ille vero Episcopus scienter vel mala fide ordinans suspenditur a collatione ordinum per annum. Trid: Ses. 23. Cap: 8.

5to. Qui ordinatur furtive, suspenditur
arbitrio Episcopi, data delinquenti poeniten-
tia pro mensura delicti, si ejusmodi ordi-
natus non fuit ad id prohibitus sub Excom-
municatione. *Cap. de eo qui furtive.*

CAPUT IV.

DE MINORIBUS ORDINIBUS IN PARTICULARI.

§ 1^{mus}.

De Ostiariatu.

Q. *Quid est Ostiarius?* **R.** Est potestas per quam ordinatus in Ostiarium, potest recipere dignos, et excludere indignos ab Ecclesia DEI, et eam custodire.

Q. *Quae est materia Ostiariatus?* **R.** 2plex. una remota, quae sunt Claves Ecclesiae. Et alia proxima, quae est traditio, et receptio talium clavium.

Forma vero sunt verba ab Episcopo prolata in traditione Clavium.

Q. *Si ordinando traderentur claves Celarii, forene validus Ordo?* **R.** Videtur esse materia dubia, quauvis enim eadem clavis, quae est

Cellarii facile possit pro Ecclesia adhiberi, tamen ex forma hujus ordinis colligi videtur debere esse actu Clavum Ecclesiae, cum dicantur tradi curae ordinandi, ea, quae his clavibus clauduntur in praesenti.

Q. Quod autem significat, quod Ostiarius pulsare debeat campanulam? R. Significat quod etiam vocandi populum ad Ecclesiam potestatem habeat, vel pulsando ad Elevationem monendi populum ad specialem attentionem, et devotionem erga Mysterium.

Q. Quanam est effectus ejusdem Ordinis? R. 1. gratia ordinata ad finem Sacramenti. 2. Character etc.

Q. Quod est officium Ostiarii? R. Est templum claudere et aperire, illudque custodire, admittere dignos, excludere indignos: sunt autem in ligni Inimici, Apostatae, Haeretici, Excommunicati, interdicti.

Q. Num Laici exercent ejusdem officia, ergo non sunt proprie Ostiarii? R. Exercent quidem, sed non ex officio. Ostiarii vero exercent ex proprio officio.

Q. Qua animi dispositio ne ordinandus in Ostiarii? R. Praeter summam animi pietatem, et religionem, confiteri debet, et se ad Sacram Communionem praeparare.

Q. A quo et quando institutus fuit hic Ordo? R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum Math. 21. Ejecit euentes, et vendentes de Templo.

Q. *Ubi praefiguratus est Ostiariatus Ordo?*
R. In veteri Testamento per electos ad Templi custodiam, ut mundos reciperent, immundosque repellerent. *2. Reg. 5. et Isa. 43.*

§ 2dus.

De Lectoratu.

Q. *Quid est Lectoratus?* **R.** Est potestas per quam ordinatus in Lectorem potest legere Lectiones et Prophetias.

Q. *A quo et quando instituitur?* **R.** a Xsto Domino stante in medio Doctorum Luc. 4. et aperiente Librum, ac illa verba Isaiae 16. *Spiritus Domini super me etc.* legente.

Q. *Ubi praesignatus est hic Ordo?* **R.** In illis verbis Isa. 58. *Clama ne cesses, etc.*

Q. *Quae est materia Lectoratus?* **R.** Remota est Liber 8. Lectiones continens. Proxima est ejusdem Libri traditio et acceptio. Forma sunt verba Episcopi in traditione Libri.

Q. *Si ordinando Lectori pro materia traderetur Breviarium, foretne valde ordinatus?*
R. Affirma: quia in eo omnia dicta continentur.

Q. *Quod est officium seu munus Lectoris?*
R. Est legere praedictas Prophetias et Sacras Scripturas, etiam Evangelium, sed extra Missam. Item Catechumenis baptizandis Fidei rudimenta tradere. Olim panes

et fructus Lector benedicebat, hodie tamen jam id abrogatum est.

§ 3^{tius}.

De Exorcistatu.

Q. *Quid est Exorcistatus?* R. Est potestas per quam ordinatus potest expellere diabolum, ne impediat aliquem a sumptione Eucharistiae.

Q. *Quae est materia hujus ordinis?* R. Remota: est Exorcismorum Liber. Proxima vero eius ab Episcopo porrectio. Forma verba Episcopi ex Pontificali in traditione dicta.

Q. *A quo et quando institutus est hic Ordo?* R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum e Migdalena, aliisque a diabolo obsessis 7. daemones ejecit Mar. 16.

Q. *Quando praestignatus fuit hic Ordo?* R. Cum David Cithara psallebat, Saulumque a daemone vi alleviabat. Unde Exorcista idem est, ac increpans, et expellens daemones.

Q. *Si Episcopus loco Libri Exorcismorum traderet Missale, vel Pontificale Romanum essetne quis valide ordinatus?* R. Affir: quia in Pontificali Romano monetur Episcopus se posse indifferenter unum ex istis Libris tradere tangendum.

Q. *Potestne Exorcista statim, ut recipit suum ordinem, exercere?* R. Non, quia recipit

solum potestatem Ordinis, non autem Jurisdictionis, antequam ergo illam exerceat, debet approbari ab Episcopo. _

Q *Quid faciet Exorcista, cum post manuum impositionem, et lectionem omnium adjurationum, quæ in libro Exorcismorum reperiuntur,prehendit adhuc Energumenum a doemone vexari?* R. Ex officio ad nihil aliud tenetur, deo it ergo humiliter venerari, et cæcæ occultæ DEI, sic disponentis, poterit tamen ex charitate renovare exorcismos, et insuper supra addere jejunia et orationes, ut probet juxta Evangelium, an sit illud genus doemoniorum, quod non ejicitur, nisi in oratione, et jejunio.

Q *Habene Exorcista potestatem adjurandi omnes Energumenos?* R. Habet tantum super baptizatos, vel Catechumenos, non autem super Infideles aut Hebraeos, si adhuc Catechumeni non sunt.

Q *Qui sunt Energumeni, et qui Catechumeni?* R. *Energumeni* sunt, qui a doemone obsidentur, ac vexantur. *Catechumeni* vero, qui nondum baptizati in fide ac Religione Christiana erudiuntur, et postea baptizantur.

Q *Quod est munus seu officium Exorcistæ?* R. Est: manus imponere super Energumenos, et super illos legere Exorcismos. Item parare locum Communicantis. Olim aquam, qua in Baptismo usus erat baptizans, in-

fun
est.
C
2pl
pet
nta
car
test
tan
nis.
cleg
nt.
C
hab
cum
P. c
mo
fit
DE
et a
mni

per
cen
vin
C
nes?
labi

fundebat, sed hodie ex non usu, abrogatum est.

Q. *Quotuplex est potestas exorcizandi?* R. 2plex, *Ima Generalis*, illa jure Divino, competit omnibus Christi fidelibus: ea potestate utuntur fideles aspergendo se aqua benedicta cum verbis: *Ecce Crucem Dni etc.* hac potestate legimus ex pulsa esse daemonia non tantum a Viris, sed etiam a Sanctis Foeminis. *2da Specialis*, quae solis Ministris Ecclesiae vi Ordinis sui Exorcistatus convenit.

Q. *Potestas specialis quotuplex Ministerium habeat?* R. 2plex, *Solenne*, quod exercetur cum certo apparatu in publico loco v. g. in Ecclesia coram populo, et cum certis caeremoniis ab Ecclesia institutis. *Non Solenne* fit per simplicem invocationem Nominis DEI, ac per formam a Christo institutam, et ab Apostolis traditam sine ulla alia solemnitate.

§ 4tus.

De Acolythatu.

Q. *Quid est Acolythatus?* R. Est potestas, per quam ordinatus in Acolythum potest accendere lumina, et portare Urceolos cum vino et aqua.

Q. *Quaenam materia et forma hujus Ordinis?* R. *Remota* sunt Urceoli vacui et candelabrum cum cereo extincto, *Proxima* est

traditio dictorum. Forma sunt verba ab Episcopo prolata, cum tradit materiam ei qui ordinatur.

Q. *A quo, et quando est institutus hic Ordo?*
R. a Christo Domino inchoative et denotative, cum Joan. 8. dixit: *Ego sum lux etc.*

Q. *Ubi fuit praesignatus huiusmodi Ordo?*
R. In candelabris ante propitiatorium stauribus Exod. 25. Vasisque Templi Salomonis. Unde *Rabanus* hunc ordinem comparat iis, qui in Salomonis Templo et tabernaculo lucernas quotidie accendebant.

Q. *Quare traduntur urceoli vacui, et candelabrum extinctum?* R. Ad significandum ejus officium; quod est, accendere cereos, et implere urceolos.

Q. *Si duae sunt materiae, erunt etiam duo ordines?* R. Est unus ordo tantum, quia istae sunt duae materiae partiales, quae constituent unam totalem. Praecipua et nobilior ex his materiis sunt urceoli, quia proximus inserviunt Missae Sacrificio.

Q. *Si Episcopus traderet solum Acolytho tangendum candelabrum non vero urceolos, essetne valide ordinatus?* R. Est partialiter valide ordinatus, et ideo deberet solum suppleri defectus commissus tradendo in alia ordinatione urceolos.

Q. *Si Episcopus traderet solum urceolos non candelabrum, essetne valide ordinatus?* R. Similiter prout immediate.

Q. In Sacerdotio si Episcopus traderet potestatem absolvendi, et non consecrandi, debet hic suppleri defectus tradendo denuo utramque potestatem, quare ergo hic idem ritus non servatur in Acolytha tradendo denuo utramque potestatem? R. Quia in Sacerdotio illae duae potestates sunt ab invicem dependentes, ita ut potestas consecrandi sit fundamentum potestatis absolvendi, at vero in Acolythatu utraque haec potestas est disparata, neque una est fundamentum alterius.

Q. Requiritur ne contactus Physicus utriusque urceoli? R. Sufficit, si unus tangatur.

Q. Acolythus si in peccato mortali exercet suum ministerium, committitne peccatum mortale? R. Non, Tum quia ejus ministratio (idem dicendum de aliis minoribus Ordinibus), non est meritorum Christi dispensatio: Tum quia valde remote ministrat in solenni Sacrificio Missae. Suarez tamen et Lugo irreverentiam solum venialem agnoscunt, ob naturale praeceptum res sacras sacre tractandi.

CAPUT V. DE SUBDIACONATU.

§ 1mus.

De Fide.

Q. *maiores Ordines suscipere volens, debetne scire ea, quae concernunt Fidem Catholicam?* **R.** Omnino. Bened. XIV. Const. 42. *Et si minime etc.* § 10. Imo et docere debet se operam dedisse instruendis fidelibus in doctrina Christiana. Idem ibi: § 6.

Q. *Quid est Fides?* **R.** Est donum DEI, quo homo illustratus firmiter assentitur omnibus, quae DEUS revelavit, et per Ecclesiam suam credenda proposuit.

Q. *Quotuplex est Fides?* **R.** Alia est *Actualis*, quae est assensus alicui propositioni propter testimonium DEI. Alia *habitualis*, quae est qualitas quaedam nobis in baptismo infusa, per quam possumus credere ar-

tienlis Fidei. Alia est *viva*, quae est cum bonis operibus. Alia *mortua*, quae est sine iisdem. Alia est *infusa*, quam nobis in susceptione Baptismi infundit DEUS cum aliis virtutibus Theologicis. Alia *acquisita*, quam ex frequentatis actibus acquirimus.

Q. *Estne Fides Divina necessaria ad salutem?* R. In salutis est necessaria necessitate tam medii, quam praecepti.

Q. *Estne aliud: credere in Deum; Credere Deum, et credere Deo?* R. *Credere Deo*, est assentiri verum esse, quod DEUS dixit. *Credere Deum*, est credere DEUM esse. *Credere in Deum*, est amando credere in ipsum.

Q. *Unicane est Fides Christiana, an vero multiplex?* R. Fides vera unica tantum est, dicente S. Paulo Eph. 5. 4. *Una Fides, unum Baptisma, unus DEUS.*

Q. *Anquid inter Christianos non reperiantur multi, qui diversam Fidem et Religionem profitentur?* R. Reperuntur, verumtamen non omnes hi Fidem veram profitentur.

Q. *Igitur non poterit quivis baptisatus in sua fide salvari?* R. Non potest; cum enim homines isti in nullo fidei Articulis inter se discrepent, sequitur hos vel illos circa multas a DEO revelatas veritates errare, Deoque revelanti non credere. Nullam veram Fidem ille censendus est habere, qui vel in aliquo DEO credere remittatur.

Q. *Nonne satis esset ad salutem consequendum consentire cum Ecclesia Catholica in Ar-*

viculis substantialibus, quamvis non in accidentalibus? R. Non, Nulli enim in Fide Christiana dantur Articuli hoc sensu accidentales, quasi vero liceat eos credere, vel non; cum in nulla materia possit DEO dicenti absque gravissima injuria ejus negari Fides, et quidquid Deus dicit, omne sit aequum verum, utpote et lem Authoritati, et infallibili testimonio innixum.

Q. Ubi igitur haec unica Fides invenitur? R. Apud solos Romano-Catholicos.

Q. Quare? R. H. enim soli omnia firmiter credunt, quae DEUS credenda revelavit sive per Scripturam, sive per os Prophetarum, et Apostolorum eorumque successorum, id est Ecclesiae.

Q. Habeturne aliquid de Romano-Catholica Fide in Scriptura? R. In Epist. ad Rom. l. 8. G. attus ago DEO pro omnibus vobis, (scribit S. Paulus, quia fides vestra annuntiat in universo mundo. Ergo Fides Romana annuntiata est in universo mundo, seu est universalis Catholica.

Q. Cujus Fidei fuerat S. Paulus? R. Romano-Catholicae, sic enim Rom. Cap. l. 11. attingitur: *Desidero simul consolari in vobis per eam, quae invicem est, fidem vestram atque meam.*

Q. Eademne est lucusque doctrina ac Fides Christiana in Ecclesia Romano-Catholica, quae fuit in primitiva Ecclesia? R. Omnino eadem,

quo ad omnes Articulos Fidei, exceptis nonnullis caeremoniis.

Q. *Quomodo id probabit?* R. Patet id ex Verbo DEI scripto, et tradito per Apostolos suis Discipulis, et per successionem reliquis posteris Christianis. Omnes Libri Scripturarum ac Doctorum prout hac Ecclesiae sunt oculatissimi, ac testes omni exceptione majores, clare enim ac evidenter continent eandem doctrinam, quam hucusque profitetur, et annuntiat in universo mundo S. Universalis Romano-Catholica Ecclesia.

Q. *Cur doctrina Lutheri et Calvinii non continet veram Fidem?* R. Quia non proponit suis haec, et omnia illi credenda, quae DEI S. revelavit, et per Ecclesiam Catholicam seu Universalem a Christo inchoatam, et per continuam successionem fidelium hucusque durantem, semper visibilem, infallibilem credenda proposuit, verum solummodo talia, quae olim quorundam privato iudicio, et arbitrio visa sunt magis accidere.

Q. *Utrique Dissidentium Pastores protestantur se docere et credere, quidquid habetur in Scriptura?* R. Sic protestari consueverunt omnes illi Haeretici, qui etiam oppositissima sibi dogmata tradunt. Igitur credendum Verbo id quidem dicunt, sed non faciunt.

Q. *Quare?* R. Alios enim Sacrae Scripturae libros reiciant, alios acceptant pro placito suo, eosque quomodo volunt, non secundum antiquam Ecclesiae (cui in ordine

ad id appromissa Spiritus S. assistentia), sensum, sed secundum spiritum suum privatum interpretantur, hocne est S. Scripturam docere?

§ 2dus.

De Motivo Fidei.

Q. Quod motiū credendi habet Fides Christiana? R. Verbum DEI infallibiliter nobis propositum, et explanatum, ideo enim hoc vel illud credimus, quia DEUS id dixit et revelavit, qui sicut nequit falli, ita nec fallere potest.

Q. Quid inde infer? R. Infero Fidem Christianam debere esse firmissimam, ita ut paratus quivis sit potius vitam et sanguinem fundere, quam vel de minimo Articulo dubitare.

Q. Possuntne huiusmodi firmam habere fidem, qui extra Ecclesiam Catholicam versantur? R. Nullatenus, sed formidare coguntur, modo se reflectant serio, quia non nituntur Verbo DEI uti infallibiliter proposito et explicato.

Q. Quare? R. Ultimatum enim fidei suae resolutionum, ob quod credunt, est privatum suum suorumque Pastorum hos vel illos libros vetuti Canonicos acceptantium, eosque sic vel ita interpretantium fallibile iudicium.

Q. Quid colligitur inde? R. Quod ille, qui iudicium suum universali Ecclesiae Catholicae submittere renuit, tandem debet pro ultima Fidei et Salutis suae regula eorum Ministrorum seu Pastorum A Catholicorum, qui nunquam inter se convenire valent, sed mordicus sese oppugnant, arbitrium admittere.

§ 3^{ius}.

De Sacra Scriptura.

Q. Quid est Sacra Scriptura? R. Est Verbum Dei, quod Prophetæ et Apostoli nobis in Scripto reliquerunt.

Q. Quotplex est Scriptura? R. 2plex, Novi et Veteris Testamenti, contenta in Libris 72 ex quibus Veteris Testamenti sunt Libri 45 novi vero Testamenti sunt libri 27. qui omnes pro Divinis sunt iudicati a Triden. Ses. 4. rejectis aliis tanquam Apocryphis.

Q. Quid a nunc Canonus Ecclesiæ intelligatur? R. Catalogus Ecclesiæ, quem adhibuit S. Synodus in Conc. Trid. Ses. 4.

Q. Quotpluriter Canon Ecclesiæ sumitur? R. 2pluriter. Imo Pro Regula et sic Canon in Missa sumitur et aubi. 2us. Pro Catalogo, et sic Liber Canonizatorum, aut Librorum S. Scripturarum, Canon Ecclesiæ dicitur.

Q. Quam sunt hi Libri, qui relecti sunt in Canone tanquam Divini? R. Hæ Digesti, ac divisi Libri Veteris Testamenti: *Legales V.*

Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

Historici XIX, Josue, Judicum, Ruth, Regum IV. Paralipomenon II. Esdrae IV. Tobias, Judith, Ester, Job, Machabaeorum II.

Sapientiales VI. Psalterium, Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, Ecclesiasticus.

Prophetici XVII. Isaias, Jeremias, Baruch, Ezechiel, Daniel, Oseas, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michaeas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggaeus, Zacharias, Malachias.

Q. *Qui Libri Novi Testamenti?* R. Eodem modo divisi: *Legales* IV. Evangelium S. Matthaei, S. Marci, S. Lucae, S. Joannis.

Historici. Acta Apostolorum congesta a S. Luca.

Sapientiales XXI. Epistolae S. Pauli XIV. Ad Rom. Ad Cor. II. Ad Gal. Ad Ephes, Ad Philip. Ad Colos. Ad Tessa. II. Ad Tim. II. Ad Tit. Ad Phile. Ad Haeb. Epistolae S. Joan. III. S. Petri II. S. Jacobi I. S. Judae I.

Prophetici Apocalypsis S. Joan. Apost. III omnes Libri ab Ecclesia Cath. habentur tanquam Canonici, et a DEO inspirati,

Q. *Quotuplex est sensus Sacrae Scripturae?* R. Quadruplex scilicet. Literals, Allegoricus, Moralis, et Anagogicus.

Q. *Quid intelligit per sensum, seu per significationem literalem?* R. Literals est illa, quam verba immediate important. *Moralis*

sen *Tropologica* refertur ad formationem vitae et morum. *Allegorica* exprimit aliquod *Mysterium* sub *Figura*, vel *Metaphora* rei significatae per verba. *Anagogica* refertur ad ea, quae sunt aeternae felicitatis, quae omnes his versibus explicantur.

Litera gesta docet, quid credas, *Allegoria*; *Moralis* quid agas, quo tendas, *Anagogia*.

Q. *Estne clara S. Scriptura?* R. Quamvis in multis locis satis dilucide proponat credenda, in plurimis tamen multum difficilis et obscura est, adeoque indiget explanatione.

Q. *Quomodo igitur Scriptura Lucerna est?* R. Scriptura prout recte et legitime per Ecclesiam, et non per proprium privatum iudicium explanatur, est lucerna.

Q. *Dissidentes dicunt unum textum minus clarum explicandum esse per clariorem?* R. Non valet id, restabit enim semper controversia, quinam textus dicendi sint clariores, cum quibus Scripturam, quam pro se citat arbitretur esse clarissimam.

Q. *Det exemplum!* R. *Ariani* existimabant *Textum* hunc: *Pater maior me est*, (quo errorem suum illinunt) esse clarissimum.

Anabaptistae, censent *Scripturam*; qui crediderit et baptizatus fuerit, hic salvus erit, (quam contra *Baptismum* parvulorum detorqueunt) esse omnino perspicuam.

Calviniani arbitrantur *textu* illo: *Caro non predest* quicquam (quem adversus realem

Corporis Christi in Eucharistia praesentiam adancere consteverant) nihil dari clarius.

Q. Quare DEUS non totam S. Scripturam voluerat clare et evidenter exarari? R. Statuerat enim rectum in sua Ecclesia ordinem observandum esse, ac proinde ut fideles in vero Scripturae sensu indagando ad eos recurrerent, quibus Spiritum S. ad origine ad alios docendos et regendos appromiserat,

2do. Quoniam praeviderat hujusmodi fore homines, qui etiam clarissimos textus perverse interpretaturi essent, statuit multa potius obscure conscribenda esse, ut vel exinde colligerent, necessarium sibi esse ad Rectores Ecclesiae, quibus Spiritum S. ad erudiendum alios concesserat, recurrere.

3tio. Ut veri Christiani in humilitate obedirent Rectorum Ecclesiae definitionibus, sicut praeceperat, *si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus et Publicanus.* Math: 18.

Q. Licetne omnibus Biblia legere? R. Latine licet omnibus.

Q. Et cur in alio idiomate legere non liceat? R. Editio Bibliorum lingua vernacula a v. g. Polonica, non est approbata et examinata a Sede Apostolica, an concordat cum originali suo, ex altera parte plures Lectorae legentes Cantica Cantorum, et non intelligentes Mystera in verbis contenta, scandalizarentur, aut ad lascivos sermones adhiberent Verbum DEI; sed et vernacula lingua conscri-

pta Biblia permittuntur legi illis, quos capaces judicaverit Ordinarius Loci.

Q. *Christus monet Joan 5. 39. Scrutamini Scripturas etc etc?* R. Evidens est Christum Dominum citato capite Phariseos et legis peritos (postquam illis exprobrasset incredulitatem etiam post tot a se patrata miracula) monuisse, ut vaticinia Prophetarum evolverent, ibique expressa de se testimonia adverterent: hocne est Praeceptum dare legendi Sacram Scripturam omnibus Christianis? Quid igitur facient, qui legere nesciunt?

Q. *Quae est Vulgata Editio Scripturae, et Dicitur Hieronymi, seu unde dicuntur Biblia Vulgatae editionis?* R. *Vulgata editio* fuit ante tempora D. Hieron: edita Latine ab incognito Authore, quae *Itala* dicebatur, a D. Hieron: *Communis*: a Gregorio, *Vetus*; ab Orosio *Vulgata*: quia illam vulgariter admittebat S. Romana Ecclesia; Cum aliae versiones fuerunt ab Haereticis factae in Latinum pro suae Haeresis parte.

S. Hieronymus bis vetus Testamentum in Latinum transtulit, ut scribit *Bellar:* de Verbo DEI, Imo ex versione 72 Interpretum; 2do ex Hebraeo textu. Novum vero Testamentum de Graeco in Latinum non convertit, sed tantum multos errores, qui in ipso erant, emendavit. Quae ejus versio inceptit vocari nova editio, ad differentiam antiquae.

Hoc facto, coepit esse controversia in Ecclesia, quatenam ex his duabus editionibus

Latinis esset praestantior? S. Aug. magnificavit antiquam *Italam*, S. Isidorus novam D. Hieron: quae controversia per longum tempus duravit in Ecclesia, nihilominus utraque ad arbitrium Episcoporum legi solebat fidelibus.

Post tempora S. Gregorii facta est tertia editio Latina, quae neque antiqua neque nova dicebatur, sed *Vulgata et Communis*, et hanc, oblatrantibus Haereticis, S. Trid: Synodus Ses: 4. pro Authentica in Ecclesia haberi decrevit, quae adusque vocatur *Vulgata editio*, seu: Biblia vulgatae editionis.

§ 4tus.

De Verbo Dei non scripto.

Q. Quotuplex est Verbum DEI? R. 2plx, aliud *Scriptum*, aliud *non scriptum*, sed ore Apostolorum suorumque Successorum nobis propositum, quod aliter vocatur Traditio.

Q. Quid est Traditio? R. Est doctrina ab uno alteri communicata in posteros, et sic sumpta traditio convenit tam Divinae quam humanae, tam Civili quam profanae, et Theologiae traditioni. Ille sermo erit de Theologica traditione.

Q. Quid est traditio Theologica? R. Est Fidei vel morum doctrina non scripta, sed viva voce quasi de aure in aurem successive tradita et talis v.g. doctrina est, quod B. Vir-

go etiam post partum sit Virgo, vel quod parvuli ante usum rationis sint baptizandi etc; de his enim in Sacra Scriptura non habemus doctrinam expressam; sed ex sola traditione.

Q. *Quotuplex est traditio vera sive Theologica?* R. Multiplex. Ratione Authoris est 3plex. Imo *Divina* traditio est illa doctrina, quae est a DEO vel Christo tradita et nobis communicata, et talis est de materia et forma Sacramentorum. 2do *Apostolica*, ab Apostolis tradita idemque, et ab his successive ab aliis communicata. 3to *Ecclesiastica* et est consuetudo quaedam aut Ritus antiqui in Ecclesia in roditi, qui postea vim legis obtinuerunt, et tunc est jejunium Sabbathanum, recitatio Breviarii.

Q. *Ratione materiae quotuplex est Traditio?* R. 2plex, *Divinalis*, quae ad Fidem et dogmata credenda spectat v.g. quod sint quatuor Evangelia. *Moralis*, quae ad mores pertinet, et ad actiones faciendas v.g. quod signum Crucis formandum sit in fronte. Alia traditio est *perpetua* quae perpetuo usque ad finem mundi observari debet. Alia *temporalis*, quae solum ad tempus.

Alia *universalis*, quae toti Ecclesiae servanda traditur, alia *particularis*, quae particulari alicui Ecclesiae in Diocesi, Regno, aut Provincia traditur esse observanda.

Alia *necessaria*, quae traditur in forma Praecepti, alia *libera*, quae traditur in for-

ma *constituit*, ut est traditio de aspersione Aquae benedictae.

Q. *An admittenda sit traditio Divina?* R. Affirmative, quia plura spectantia ad fidem non sunt expressa in Scriptura. Unde in his sola regitur traditio Divina. Tum quia alia via neque ipsi Dissidentes possunt cognoscere, quinam libri Scripturae sunt Canonici, et qui contineant Verbum DEI, nisi ex antiqua traditione.

Q. *Qualem auctoritatem habeat Traditio Divina?* R. Tantam habet auctoritatem, quantum habet ipsa Sacra Scriptura, quia aequalis infallibilitatis est Verbum DEI non scriptum seu traditum, sicut Scriptura Sacra, cum Scriptura non addat majorem fidelitatem Verbo Divino, nisi quo ad nos. Porro traditio Divina est Verbum DEI non scriptum.

Q. *An Traditiones Ecclesia mutare, aut abrogare potest?* R. 1. Traditiones Divinae, aut a Christo profectae, non possunt mutari, aut abrogari, quia inferior non habet potestatem in legem superioris. Porro Ecclesia est inferior ipso DEO et Christo Domino.

R. 2. Apostolicas vero et Ecclesiasticas pro diversitate temporis potest mutare, et abrogare, quia has mutando non excedit potestatis suae limites.

Caeterum Ecclesia sicut propter assistentiam Spiritus S. est optimus Interpres mentis Divinae, ita Traditiones Divinas in du

hiis explicare potest, utpote post DEUM supremus controversiarum Fidei Index.

Q. Forte sufficeret ad salutem illa solum credere, quas expresse habentur in Scriptura? R. Nequaquam. Sic enim Paulus diserte Nominē DEI praecepit: Itaque fratres state, et tene traditiones etc. 1. Thes. 2. v. 15. Et Joan: 21. 21. Multa alia esse, quae non sunt scripta, etc.

Q. Quae sunt traditiones, quas credunt, et observant Catholici? R. Imo Omnia quae continentur in Scriptura Sacra esse revera a Prophetis et Apostolis atque cum assistentia Spiritus S. conscripta. 2do Symbolum Apostolorum in 12. articulos Fidei dispositum. 3tio Praeclarus ordo circa Communionem Sacram de quo S. Paulus 1. Cor: 11. 34. Caetera autem cum venero, disponam. 4to Pulcherrima circa ordinationem Presbyterorum dispositio, de qua Paulus ad Titum 1. 5. Illius rei gratiareliqui te Cretae, ut ea, quae desunt, corrigas et constituas per civitates Presbyteros, sicut et ego disposui tibi. 5to Varia Apostolorum decreta, ordinationes, Praecepta circa Sacrificium Missae, ritus 7. Sacramentorum, Jejunia, dies Festos, et alia de quibus legitur in Imo Concilio Nicae: habeturque in Actibus Apostolorum, c. 16. 14. de Paulo et Timotheo: Cum autem pertransirent Civitates, tradebant eis, custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis et Senioribus.

Q. Obligamurne credere non solum illa, quae expresse habentur in Scriptura, sed etiam quae per Traditionem Apostolorum? R. Omnino, quia Apostoli non minus veritatem praebeant ore, quam scripserunt calamo; et DEUS aequè Fide dignus in vs, quae lectus est per os Apostolorum, ac etiam quae per calammum eorum.

Q. Quid respondendum illis, qui arbitrantur etiam ejusmodi privati Scriptoris narrata apud nos Catholicos pro traditione Ecclesiae haberi?

R. Tales nolunt intelligere, quid revera nomine Traditionum intelligatur, et ideo, quae ignorant, blasphemant. Jud. 10

Q. Creduntne ipsi Dissidentes aliqua, quae non habentur in Sacra Scriptura, sed solummodo ab Ecclesia Catholica tradita sunt? R. Credunt dari quatuor Evangelia, et 14. S. Pauli Epistolas, easque verum DEI Verbum esse; infantes esse baptizandos diem Dominicum non vero eum cum Juiveis diem Sabati esse celebrandum etc.

Q. Cur igitur reliquas quoque traditiones admittere reluctantur? R. Contumacia, sensusque proprius in causa est.

Q. Christus increpat Judaeos, quod traditiones observarent? Mat: 7. 8. R. Imo Christus instituendo novam Ecclesiam, novas quoque instituit traditiones, ac proinde antiquas Judaeorum abrogavit. 2do Increpabat Judaeos, quod propter traditiones suas praecepta DEI transgredierentur, at traditiones Apostolorum

et Romano Catholicae Ecclesiae nequaquam praeceptis DEI adversantur.

Q. Possuntne articuli Catholici, de quibus oppositi contro versantur, per Sacram Scripturam defendi? R. Omnino po sunt, innumeros enim textus, etiam clarissimos pro veritate suae fidei citant Catholici.

Traditiones nihilominus praeterea admit- tendae sunt, quoniam idipsum etiam in Scri- ptura praecipitur, ut immediate dictum. *2do.* Ut ubi difficilior est Scripturae locus, ex- planetur per antiquissimam Ecclesiae tradi- tionem, cui proculdubio etiam Dissidentes securius confidere poterint, quam nuper exor- tis suorum Pastorum interpretationibus.

§ 3tus.

De Ecclesia.

Q. Quid est Ecclesia in communi? R. Est coetus convocatorum sive fidelium. Nam Ecclesia est nomen Graecum idem signifi- cans ac latine convocatio.

Q. Quotuplex fuit Ecclesia? R. Juxta tri- phicem statum; Legis naturae, scriptae et gra- tiae est 3plex: in omni enim statu DEUS ha- buit suos Fideles convocatos per gratiam in cognitionem sui Creatoris.

Q. Quomodo et quamdiu duraverit hi status? R. Imus Serviebat DEO per praecepta legis

naturalis ab Adam usque ad Moysen per spatium circiter 2000 annorum.

2da Legis scriptae per praecepta Legis Mosaeicae usque ad Christum per spatium 2000 annorum.

3^{tius} a Christo conditus, Ecclesiam in statu perfectiori fundando, a quo coepit illa congregatio, quae simpliciter Ecclesia vocatur.

Q. *Ecclesia quo differt a Synagoga?* R. I. Synagoga habuit umbram, et figuram. Ecclesia ipsam lucem, et veritatem. II. Ecclesia hoc habet et possidet, quod Synagoga tantum expectabat.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi sive Legis gratiae?* R. Triplex. *Triumphans*, et est coetus Beatorum in coelis. *Patiens*, et est coetus Fidelium Justorum defunctorum in Purgatorio degentium et aliter haec vocatur, *Purgans*. Et *militans* estque fidelium in terris sub Christi vexillo ac obedientia ejus Vicarii militantium.

Q. *Quotuplex est Ecclesia Christi militans?* R. 2^{plex}: *Universalis*, quae complectitur omnes omnino fideles totius mundi. Et *particularis*, quae complectitur Fideles unius duntaxat Regni et Provinciae. Sic dicitur Ecclesia orientalis, Gallicana etc.

Q. *Quid fecit Christus ad fundandam hanc Ecclesiam in meliori statu?* R. Imo Praecepta Judicialia veteris Legis abrogavit. 2do Similiter praecepta ceremonialia tanquam figuras tantum vitae et passionis suae. 3^{tio} Prae-

cepta fidei aliquomodo auxit, quatenus plura distincte et expresse credi voluit, quae a Judaeis implicite et obscure credebantur: uti *Mysterium Ss. Trinitatis, Incarnationis etc.* Praecepta etiam moralia Decalogi explicavit et perfecit additione consiliorum. 4to Praecepta Sacramentalia de novo instituit.

Q. *Quae ergo inter tot Sectas sit vera Christi Ecclesia?* R. Sola Romano-Catholica. Haec enim sola habet evidentia signa verae Xsti Ecclesiae scil: quod sit una, Sancta, Catholica et Apostolica.

Q. *Quid sunt Notae, seu signa verae Ecclesiae?* R. Sunt quidam Characteres, seu proprietates Morales, ex quibus evidentia morali clare patet aliquem coetum credentem in Christum veram constituere Ecclesiam.

Q. *Quae sunt Privilegia, seu proprietates verae Christi Ecclesiae?* R. Visibilitas, et infalibilitas. Vera Christi Ecclesia omnino semper fuit visibilis a tempore Apostolorum, nulla autem modernorum Dissidentium Secta fuerat visibilis ad An. 1517. quo Anno initia sua sumpserant.

Q. *Quomodo Ecclesia est una?* R. Est una unitate fidei et doctrinae.

Q. *Quare dicitur Sancta, cum multi in ea inveniantur improbi?* R. Quia in ea non nisi Sancta docentur quo ad fidem et mores. Item in ea sunt sanctificationis media: uti Baptismus et alia Sacramenta, et quia extra eam

non potest Sanctitas reperiri nec salus, in ea autem multi sunt Sancti.

Q. Cur dicitur Catholica? R. Quia extendit se ad omnes mundi partes, et ad omne tempus a temporibus Christi, proutque est universalis.

Q. Cur autem vocatur Apostolica? R. Quia ab Apostolis fundata et doctrina et Sangvine.

Q. Cur dicitur Romana? R. Quia Ecclesia Romana est Mater omnium Ecclesiarum, cui Christus primatum dedit.

Q. Soletne Ecclesia Romano Catholica aliquid contra Scripturam dicere? R. Nequaquam, hoc quorundam Pastorum Dissidentium fragmentum est; solet quidem Ecclesia aliqua docere, quae non explicate in Scriptura apparent, (cum sui muneris sit explicare, quae-nam implicite in S. Literis reperiantur) sed hoc non est contra Scripturam agere.

Q. Danturne praeterea adhuc alia verae Ecclesiae signa apud Romano-Catholicos? R. Dantur, uti Congregatio Fidelium ex omnibus gentibus, ex omni populo, sicut Christus praedixerat Mat: 16. *Conversio Gentium*, haec enim Ecclesia mittit Evangelii praedicones ad ultimos fines terrae. SS. *Martyrum multitudinem*, qui a temporibus Christi ad praesentem usque diem inter Barbaros vitam et Sangvinem pro Christi Nomine in Romano Catholica Fide liberaliter profundunt. In hac so-

la Ecclesia innumera sunt signa et miracula, quibus hujus Fidei veritas continuo comprobatur, sicut Christus pollicitus est Marci 16. 17.

Q. Sed dantur hodie homines tales, qui miracula, quae non vident, fieri negant, quae vero vident, et fassantur ut Diaboli adscribunt?

R. Item olim contigerit ipse Christi Damiani miraculis a Pharisaeis, qui ideo dicuntur contra Spiritum S. peccasse.

Q. Homo baptizatus, qui non ex ignorantia quidem inquit hoc sed ex praeiudicio Ecclesiae Romanae-Catholicae recedit ut, potest? Valde? R. Non Imo S. Paulus discrete monet Rom: 13. 2. Qui resistit potestati, DEI est insubordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt, et Christus ait Mat: 18. 17 Si non audierit Ecclesia in te, 2d Quia talis utpote extra Ecclesiam constitutus, non est de Corpore Christi potro qui non est mecum contra hoc est, inquit Dominus Mat: 12. 30.

Q. Recedit DEUS per se nimirum hunc cuiusque hominis Christiano, quae ab omnibus creditur? R. Non, sed distantium, quibus aut commiserat scribere verbum suum, aut regendum tradidit in Spiritibus Gregem suum nimirum Apostolis eorumque successoribus legitimis, seu Ecclesiae; aliis autem praeiungit DEUS credenda per Ecclesiam.

Q. Quod est haec dicta fidei damnum? R. Imo. Ex Scriptura Sacra. ubi haec in parte Apostoli et Doctores, Ecclesiae Spiritus S.

appromittitur Luc: 8. 10. Item. *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI, Act: 20. 28. Item Joan: 14. 17.*

2da. *Experientia.* Ideo enim tot, tamque Dissidentes in rebus Fidei dantur opiniones, quod homines reperiantur hujusmodi, qui ita credere, sacrasque literas intelligere praesumunt, sicut spiritui suo privato videtur.

Q. *Quid per Ecclesiam (quae Nomine DEI infallibiliter nobis proponit, quae credenda sunt) intelligitur?* R. Caput, et ejus praecipua membra, videlicet Romanus Pontifex, et Concilium generale Episcoporum.

Q. *Potestne Ecclesia Ati, dum aliquid proponit credendum, errare?* R. Hoc aequè impossibile est, ac impossibile X^{tu}m in promissis suis falli, aut fallere.

Q. *Quare?* R. Promiserat enim Joan: 14. 16. *Rogabo Patrem, et alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum Spiritum veritatis, ille vos docebit omnia, et suggeret vobis omnia etc.* Et Matth. 16. 18. *Tu es Petrus, et super hanc Petram etc.* Ideo S. Paulus Ecclesiam appellat. *Columnam et firmamentum veritatis.* 1. Timot: 3. 15.

Q. *Estne aequè nunc credendum Ecclesiae, dum aliquid definit, ac tempore Apostolorum?* R. Omnino. Ecclesiae enim pro semper Spiritus S. assistentia appromissa est, ut dictum est. Certe aequè nunc haec assistentia necessaria est, ac tempore Apostolorum, cum etiam mo-

do oves pascendae, fratres confirmandi, errores refutandi sint.

Q. *Quare credendum, quidquid Ecclesia proponit?* R. Ideo, quoniam in hunc finem decreverat Xtus Joan: 14. relinquere Spiritum S. Spiritum veritatis Ecclesiae Rectoribus. qui illis continuo usque ad consummationem saeculi suggeret omnia.

R. 2do Quia severe praecepit Christus audire Ecclesiam Matt: 18. 17. *Si non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus et Publicanus.*

Q. *Utiq; nonnulli e dissidentibus docent sufficere ad salutem, modo Symbolum Apostolorum credamus?* R. Hi graviter errant, ut colligitur ex immediate dictis. Certe si id sufficeret, omnes sectae, etiam in primitiva Ecclesia anathematizatae salutem consequi potuissent, cum Symbolum Apostolorum admitterent.

Q. *Quinam sunt intra veram Ecclesiam?* R. Omnes Fideles non tantum praedestinati, sed etiam reprobi. Non tantum perfecti, sed etiam imperfecti, etiam peccatores tam occulti quam manifesti, sunt membra Ecclesiae Christi.

2do Etiam infideles occulti, qui carent fide interna, si Fidem Christianam externis profitentur, et in Communionem Sacramentorum veris Fidelibus commiscuntur cum exteriori subiectione Pastoribus Ecclesiae, sunt de Ecclesia tanquam ejus membra, licet mortua et arida. Com: DD.

Q. Qui sunt extra veram Ecclesiam Xti? R. Infideles, non baptizati, Catechomeni, Haeretici publici, Schismatici, Excommunicati non tolerati, sive nominalim denunciati. Com: DD. apud Bellarm:

Q. Utiq; etiam illi, qui duobus et amplius saeculis ab Ecclesia Romano-Catholica dissentiant coetus cogere, eosque Ecclesiam appellare consueverunt? R. Coetus huiusmodi non esse Ecclesiam illam, cui Christus infallibilem Spiritus S. assistentiam appromiserat, quamque Matth: 18. audiendam esse praeceperat.

Q. Quare? R. Cum enim Christus promiserit Ecclesiam suam continuo a temporibus Apostolorum usque ad consummationem saeculi a Spiritu S. dirigendam; cum voverit esse continuo audiendam, cum statuerit continuo conservandam, et ne quidem a Portis Inferi debellandam, manifestum est nomine Ecclesiae Christi non posse, alium coetum inteligi, praeterquam illum, qui a temporibus Apostolorum continua Episcoporum aliorumque fidelium successione hucusque sine interruptione perseverat. Qualem solam Romano-Catholicam Ecclesiam esse quisvis sanam rationem habens fateri cogitur.

§ 6tus.

De Capite Ecclesiae.

Q. Quod est Caput Ecclesiae Christi? R. Supremum invisibile Caput est ipse Xtus.

Q. Uultne Ecclesia Vt Caput in terris visibile, cui omnium fidelium regimen et Spiritus S. assistentia a Christo appromissa sit? R. Omnino, Christus enim ipse Petro, ejusque successoribus Authoritatem hanc concesserat.

Q. Et testor ut ipsum Scriptura comprobet?

R. Plurimis textibus adeo claris, ut opus ita explicatone emuli nequeant. Uti Mat: 16. 18. et sequ: Ego dico tibi, quia tu es Petrus etc. Et quidcunque ligaveris super terram etc. Et Joan: 21. 15. et sequ: ter repetitis verbis; Pasci agnos meos, pasci oves meas etc. Luc: 22. 23. Ego autem rogavi pro te etc. Porro hanc Capitis potestatem praefatis verbis concresse exercant Petrus tum in electione Mattheae Act. 1. tum in electione primorum Diaconorum Act. 6. tum in definitione controversiae de Legalibus. Act: 15. quatenus caeteros Apostolos sua Authoritate convocavit, et in Concilio primus sententiam dixit, etc.

Q. S. d. Pastores Dissidentium citatas Scripturas nullo aliter interpretantur, assertentes nullum huius primatum necessarium fuisse Petro? R. Ante omnia hic relegendum est, quod scribit ipse S. Petrus: 2. Cor. 3. 16. Et deinde advertendum nullam dari Scripturae textum etiam circa prima Fidei Christianae Mysteriorum quem homo obstinatus, et astutus non possit prohibito explicare, et diversimode interpretari: nec ullum argumentum etiam validissimum, contra quod tenuis aliqua respon-

sio haberi nequeant; sed ideo hujusmodi asserto securae conscientiae acquiescendum?

Q. *Utique a Christo Domino oves pascendae commissae sunt et alius Apostolus?* R. Verum est, sed principaliter Petro, cum nulli Apostolorum sic in particulari potestas in omnes Christi fideles tradita sit, prout Petro. Et quamvis etiam reliquis Apostolis concessum ligare et solvere a peccatis, soli tamen Petro collatae sunt claves, per quod universalissima potestas denotatur; sic dictante tam recta ratione, quam Scriptura Isaiae 22. *Dabo clavem Domus David super humerum ejus.*

Q. *Quare S. Paulus reprehenderat S. Petrum. Gal. 2. ratione dissimulatae ad tempus circumcisionis, quod utique non fecisset, si Petrus Superior ejus fuisset?* R. Nihil est novi Superiorem interdum a suo inferiore sive ex confidentia, sive zelo, sive speciali DEI mandato commoneri, modo id fiat prudenter, et circumspecte. Sic monuerat et quidem zelose Jetro Moysen Exod. 18. Juvenis Samuel Summum Sacerdotem Heli, Nathan Davidem etc. Sic faciunt et nunc Concionatores, Confessarii Regum, Episcoporum, ipsiusque Summi Pontificis.

Q. *Quid de primatu Papae Sancti Patres, qui in primitiva Ecclesia floruerant, scripserunt?* R. Omnes unanimi voce testantur Romanum Pontificem esse universae Ecclesiae Christi visibile Caput, et Rectorem, supremumque in controversiis Fidei Judicem.

Q. Quid si diceretur hos omnes homines fuisse? R. Etiam Apostoli fuerunt homines, igitur nec illis credendum? Homines quidem fuerant tam Apostoli, quam eorum legitimi Successores, sed sicut illi, ita isti speciali in docendo Spiritus S. assistentia praediti, cum Christus Ecclesiae suae appromiserit: *Dabo vobis Spiritum sanctum, etc.* Joan. 11.

R. 2da Saltem quivis Dissidentium factori cogitur ex innumeris testimoniis SS. Patrum evidenter colligi hanc semper fuisse etiam in primitiva Ecclesia Scripturae interpretationem, quod scilicet Romanus Episcopus sit universae Ecclesiae Superior, et Iudex controversiarum, cui interpretationi procul dubio securiori conscientia inniti poterit, quam recenter inventae.

Q. Estne ad salutem necessaria communio cum Sede Apostolica? R. Omnino. Ratio patet ex verbis Christi dicentis: *Qui non est mecum, contra me est.*

Q. Quando Papa censetur ex Cathedra loqui, et id fieri? R. Cum definit tanquam Supremus totius Ecclesiae Pastor et Doctor, docens universam Ecclesiam, ei proponens quid credendum, quidve sequendum sit; intendens omnes obligare ad observantiam, ut credant, et operentur juxta suam definitionem.

Q. An Papa loquens ex Cathedra errare possit? R. Non; quia sic loquens in dogmatibus Fidei repraesentat Personam Chri-

sti, ejus in hac militanti Ecclesia vices gerit, adeoque singulari providentia habet Spiritus S. specialem assistentiam. Com. DD.

§ 7mus.

De Infidelitate et Haeresi.

Q. *Quod vitium opponitur Fidei?* R. Infidelitas, quae est error intellectus pertinax in eo, qui nondum Fidem suscepit.

Q. *Quotuplex est infidelitas Fidei opposita?* R. 2plex. *Positiva*, quae reperitur in illis, qui fidei notitiam habent, sed illam continent, vel ei contradicunt, uti est in Judaeis, Turcis, et Haereticis. Et *Negativa*, quae datur in illis, qui nihil audiverunt de Fide et talis fuit in gentibus. Haec infidelitas per se non est peccatum, qui enim nunquam de Fidei doctrina audivit, non potest ejus notitiam aliqua ratione acquirere juxta illud: *Quomodo credent ei, quem non audierunt?* Rom: 10.

Q. *Infidelitas positiva estne peccatum?* R. Est ex genere suo gravissimum ut docetur Joan: 15. *Si eis non dixissem, peccatum non haberent.*

Q. *Quotuplex est infidelitas positiva?* R. 3plex; *Paganismus* tunc est, quando nullius Mysteriorum revelati Fides habetur. *Judaismus* est, quando creditur veteri testamento, non tamen Novo. *Haeresis* est, quando a-

licni veritati ex novo, vel ex veteri testamento fides negatur. Si autem fides suscepta in totum abjiciatur, vocabitur Apostasia.

Q. Quotuplex est Haeresis? R. Duplex. *Formalis*, quae est error voluntarius, quem homo baptizatus pertinaciter tuetur contra aliquam Fidei Catholicae veritatem. Et *Materialis*, quae est error contra fidem Catholicam non ex pertinacia voluntatis, sed ex simplicitate, vel defectu informationis debitaе, aut sinistra instructione procedens. Et haec praesertim Haeresis reperitur in vulgo Haereticorum, ubi Catholici non tolerantur.

Q. Quae requiruntur ad haeresim formalem necessariam? R. Error in intellectu, et pertinacia in voluntate.

Q. Haeresis formalis estne peccatum? R. Est de genere suo grave, et quidem gravius, quam Paganismus juxta illud: 2. Petr. 2. *Melius erat illis non cognoscere viam justitiae etc.*

Q. An haeresis materialis inducit poenas Juris pro foro conscientiae et coram Deo? R. Non, quia poenae in haereticos latae non incurruntur nisi propter culpam conjunctam cum pertinacia, sed in haeresi materiali nulla est pertinacia. Ergo. Tum quia ignorantia invincibilis excusat a peccato.

Q. Quae sunt poenae spirituales contra haeresim formalem statuta? R. Excommunicatio.

tio major. 2° Inhabilitas ad dignitates, officia et Beneficia Ecclesiastica. 3^{io} Privatio dignitatum, officiorum, et beneficiorum prius obtentorum. 4to Irregularitas 5to Privatio Ecclesiasticae sepulturae. 6to Non gaudet immunitate Ecclesiae propter haeresim capiendus.

Q. *An poenae inflictæ extendunt se ad alias personas?* R. Affir: nempe in credentes, qui assentiuntur haereticorum erroribus, quamvis nesciant dictos errores in particulari. *In receptes*, qui haeticum causa haeresis fugientem recipiunt. *In defensores*, qui haeticum laudibus, auxiliis, ope, quamvis mortuum defendunt. *In fautores*, qui cum possunt haeticum punire, vel cupere, id facere nolunt, si eis id ex officio incumbat, et hoc agant, non ut faveant haeretico, tanquam amico, sed ut haeretico.

Q. *Quae sunt poenae temporales in haeticos?* R. 1^a Infamia. 2^a Confiscatio honorum. 3^a Amissio Patriae potestatis in liberos. 4^a Exemptio subditorum ab omni debito obedientiae. 5^a Instabilitas tam activa, vi cuius testamentum condere nequeunt haetici; quam passiva, vi cuius ex testamento legato nihil possunt accipere.

Q. *Quotuplices dantur haetici?* R. Alii dantur *Interni*, qui errorem suum cum pertinacia conjunctum sola mente retinent; Et hi nullis poenis subiacent, quia Eccle-

sia de internis non judicat Alii *Externi*, qui illum errorem, quem mente tenent, exterius manifestant verbo aut facto.

§ 8vus.

De Schismate et Apostasia.

Q *Quid est Schisma?* R. Est divisio et peritio, x segregatio Hominis baptizati ab unitate Ecclesiae Catholicae, prout haec est Corpus Mysticum ex universis fidelibus tanquam membris, et Romano Pontifice tanquam Capite constans.

Q *Quid est Apostasia?* R. Est temerarius recessus a prioris vitae instituto, quod publica et solenni Professione susceptum est.

Q *Quotuplex est Apostasia?* R. 3plex, a Fide, a Religione, et sacro ordine.

Q *Quid est Apostasia a Fide?* R. Est omnimoda defectio a Fide Catholica, quam quis in Baptismo suscepit. Differt ab Haeresi, quia haec non deserit fidem totaliter.

Q *Quid est Apostasia a Religione?* R. Est omnimoda defectio seu recessus a Religioso statu per Professionem solennem inito, sive abjiciatur libitus, sive non. Excipiuntur tamen illi, qui a Superiore iuste gravati altiorem sedem appellant, hi enim non debent dici Apostatae, cum non abjiciant Religionem, sed solum id faciunt, quod est de jure naturali.

Q. Quid est Apostasia ab Ordine Sacro? R. Est temerarius transitus a statu Clericali ad conversationem laicalem dimisso habitu, et Tonsura Clericali.

*Q. Quas poenas incurrunt Apostatae a Pi-
do?* R. Easdem quas Haeretici, cum revera sint haeretici cum quodam excessu.

*Q. Quae sunt poenas Apostatarum a Religi-
ne?* R. 1^a Incurrunt excommunicationem majorem latae sententiae, qui dimiserunt ha-
bitum, qui vero illum retinent, ferendae
sententiae. Can: 2. ut periculose. 2da Su-
spenduntur ipso facto ab usu et exercitio
Ordinum Sacrorum, (non tamen minorum).
3ta Amittunt omnia privilegia suae reli-
gionis, non tamen illi, qui habitum re-
tinent, ut notat P. Kloz. l. 5. T. 9. fi-
unt inhabiles ad omnia Officia, et Bene-
ficia.

*Q. Quibus arcentur poenis Apostatae ab
Ordine Sacro?* R. Excommunicatione majore
ferendae sententiae. 2do Infamia; haec ta-
men tolli potest per poenitentiam. 3^{io} Ir-
regularitate. Si vero contraxisset Apostata
Matrimonium, esset irregularis ob Bigami-
am spirituales. 4to Amissione privilegii
non solum fori, sed etiam canonis, ita ut si
dimiserit habitum, percipiens eundem non
incurreret Excommunicationem. Colligitur
ex Can: 23 de Senten: Excom.

§ Unus.

De Libris Hæreticorum.

Q. Quos libros legendo incurritur Excommunicatione? R. 1mo Legentes, retinentes domi, imprimentes libros Hæreticorum tractantium de Religione, aut hæresim continentes, incurrunt Excommunicationem Papæ reservatam.

R. 2do Legentes, retinentes, vel imprimentes libros Hæreticorum, qui non tractant de Religione; neque continent hæresim, incurrunt Excommunicationem *Indicis*, quæ nulli est reservata. Notandum si sint libri damnari ob suspicionem falsi dogmatis, secus autem si sint Medici aut Poetici.

R. 3to Legentes, retinentes, imprimentes librum Authoris Catholici, sed damnatum ob aliquod dogma, incurrunt Excommunicationem *Indicis* nulli reservatam.

R. 1° Legentes libros prohibitos eo quia tractant de rebus veneris et obscenis, nullam incurrunt excommunicationem, sed tantum peccant mortaliter.

Q. *Libri Paganorum vel Hæreticorum tractantes de Religione sunt comprehensi sub Excommunicatione lata in Bulla Coenæ?* R. Non, quin non sunt proprie libri Hæreticorum. Secus dicendum de legentibus libros Græcorum, Armenorum non unitorum

tractantes de suis ritibus, quia ipsi tanquam Schismatici, sunt haeretici.

Q. An brevis Scriptura ug. Epistola seu Oratio Haeretici de Fide tractans, vel haeresim continens, comprehenditur sub prohibitione Bullae Coenae? R. Affirm; Suarez. Tamb.

Q. An manuscriptum haeretici continetur etiam sub eadem prohibitione? R. Affirm.

Q. Parvitas materiae excusatne legentem libros prohibitos a culpa, et poena? Et quae dicatur parvitas materiae? R. 1mo Affirm; nisi voluntarie legeret locum haeresis.

R. 2do Parvitas autem dicitur juxta laxiorem opinionem lectio unius paginae.

Q. An retinere librum prohibitum domi per aliquem diem tantum, excuset a culpa et poena? R. Excusat brevis temporis. Tamb. ac etiam ignorantia.

Q. Quid faciendum est Confessario cum legentibus et conservantibus libros haeticorum? R. Injungat poenitentem, ut deferat librum Epopo; et in casu impossibilitatis ipsi saltem Confessario.

2do Non absolvatur, nisi talem librum rediderit. 3to S. Poenitens sciat etiam alios complices retinentes libros haeticorum, praecipiat ei, ut quantocius denuntiet Epopo: 4to Inquirat, quoties legit illos libros? quoties aliis accommodabat? an dogmata falsa promulgaverat? 5to Peccati gravitatem ostendat, egit enim contra grave praeceptum

Ecclesiae. Excitet illum ad eliciendos actus Fidei, etc.

§ 10mus

De Judaeis.

Q. *Quae scienda sunt de communicatione cum Judaeis?* R. Non licet sub peccato mortali cum Judaeis habitare, eorum azymis vesci, Medicis vel Chirurgis uti, nisi in necessitate, si alius non fuerit: ad eorum convivium accedere, cum illis saltare; Obstetrices vel nutrices eorum esse, nisi in extrema necessitate, in eorum Synagogis servitia exercere. Ita Edictum Andreae Zaluski Eppisc: Cracov: An: 1751.

Q. *Qui casus sunt Episcopo reservati in hac materia?* R. In Dioecesi Cracov: Qui famulantur continuo Judaeis conducti pro anno toto; imo et operarii diurni, si dies festos violant, dum isdem operas locant; Commiscentes se carnaliter Judaeis maribus, vel foeminis, tradentes ad necem infantes isdem Judaeis, auxilium ad hoc praestantes, scientes traditionem, et non manifestantes us, ad quas spectat, emptores superstitione certis diebus cum retroemptione apud Judaeos domorum, propinationis, ac aliarum rerum, et supellectilis Judaicae.

Q. *Si Judaei contraxerint Matrimonium in gradibus a lege humana prohibitis, si baptizati*

rentur, possentne vivere in Matrimonio sine ulla dispensatione? R. Affirm: Tales enim neque contrahunt cognationem spirituales, nec legalem, nec publicam honestatem.

Q. An Judaei confugientes propter patrum delictum ad Ecclesiam gaudeant Immunitate? R. Alii negant, quia non videtur Juri consonum, ut Ecclesia prosit iis, qui sub ejus lege vivere recusant. Alii probabilius affirmant, dicentes, immunitatem concedi non respectu personarum delinquentium, sed propter honorem et reverentiam, quae locis sacris et divino cultui debetur.

§ Ilmus.

De Spe Christiana,

Q. Quid, et qualis est spes Christiana? R. Est virtus supernaturalis, per quam cum fiducia salutis aeternae vitae bona expectamus.

Q. In quo spes nostra collocanda? R. In DEO, et Domino nostro JESU Christo ejusque pretiosis meritis.

Q. Quomodo spes nostra in Christo sita esse debet? R. Quatenus omnes gratias ex ejus meritis sperare debemus, quibus adjuti mandata ejus, prout oportet ad salutem, implere valeamus. 2do Quatenus propter Christi merita omnibus rite credentibus,

et bene operantibus vita aeterna promissa est.

Q. *Debetne spes Christianam comitari timor DEI?* R. Omnino. Et ideo Christus ipse monuerat Apostolos: *Tremitis cum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Luc: 12. 5.*

Q. *Speians in Domino potestne certo scire se esse in gratia DEI?* R. Quamvis homo fidelis et pius, qui operatur iustitiam, multum possit esse securus de Divina gratia, extra tamen specialem DEI revelationem nequit habere illam summam certitudinem nimirum Fidei.

Q. *Quare non?* R. Licet enim in communi revelatum sit, omnes fideles mandata DEI custodientes, gratiam ejus possidere, non tamen mihi in particulari revelatum est, num revera ita, prout oportet, mandata observaverim: *Nescit homo utrum amore an edo dignus sit* inquit Eccl: 9. 1. Idque ideo, ut cum majori sollicitudine, cum metu et tremore salutem nostram operemur; ad Phil; 2. 12.

Q. *An sit peccatum ponere spem in homine?* R. Affirm: si ponitur principaliter: securus vero si secundario et tanquam in instrumento gratiae Coelestis.

Q. *An in peccatis contra spem datur paritas materiae?* R. Non: quia ubi deliberito quis peccat vel praesumendo, vel desperan-

do, semper committit gravem offensam
DEI.

Q. *Quid est tentatio DEI?* R. Est quaedam praesumptio, qua quis vult experiri de DEO per media incongrua, et aliena ab ejus Providentia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex, *Explicita*, cum quis vult aliquid agere, vel expectare per miraculum. Et *Implicita*, cum non vult adhibere media ordinaria absque peculiari S. Spiritus instinctu ad aliquem obtinendum effectum, ut si quis nollet in infirmitate adhibere medicinam, vel monita salubria audire, dicens se in DEO sperare.

Q. *Quae vitia spei Christianae opponuntur?* R. Duo: *Desperatio*, dum quis de misericordia DEI, remissione peccatorum, et vita aeterna obtinenda desperat. Et *praesumptio*, dum quis existimat se fore salvandum propter Christum, quamvis praecepta ejus non observaret. Et haec dicuntur peccata contra Spiritum S.

§ 12mus.

De Charitate DEI

Q. *Quid est charitas?* R. Est virtus supernaturalis, qua DEUS propter se diligitur, proximus vero propter DEUM.

Q. *Quot sunt praecepta charitatis?* R. 2. Universalia: Diliges Dominum DEUM tu-

um ex toto corde tuo, ex tota mente tua : hoc est primum et maximum mandatum ; secundum vero simile huic : Diliges proximum sicut te ipsum.

Q. Quotuplex est amor DEI? R. Appetitativus, qui consistit in aestimatione infinitae bonitatis DEI sicut quando homo aestimat omnia respectu DEI esse nihil, et paratus est perdere omnia pro amore DEI, si id DEUS exigeret. Et Intensivus, qui consistit in vehementi affectu: ut si quis videretur ardere, et ferri in DEUM amore tali, sicut Filius in Parentes.

Q. Quo amore tenemur amare DEUM? R. Saltim amore appetitativo. Dixi saltim, quia licet convenientissimum esset amare DEUM etiam amore intensivo, ut multi amarunt in hac vita Sancti ; interim non est praeceptum de hoc eliciendo amore ; nam spectata fragilitate humana, et spectato statu modernae vitae, in quo majore affectu ferimur in sensibilia, quam spiritualia, ideo impletur praeceptum Divinum, quando amamus DEUM amore appetitativo.

Q. Quotuplex est praeceptum amoris DEI? R. 2plex. Negativum, quod obligat semper pro semper, ita ut nunquam liceat homini creatum magis appetitare, quam DEI M. Et Affirmativum, quod obligat 1. dum adepti sumus rationis usum. 2. Cum ex tentatione periculum imminet, ne in odium DEI aliquis labatur, nisi actum amoris eliciat. 3.

Quoties quis vult elicere contritionem 4.
Quoties nobis occurrunt Beneficia Divi-
na. 5. Saepius in vita, maxime in articu-
lo mortis.

Q. Quae vitia sunt opposita Charitati Di-
vinae? R. Omne quidem peccatum est contra
charitatem DEI; Interim directe et for-
maliter opponitur odium, et contemptus
DEI.

Q. Quotuplex est DEI contemptus; qui op-
ponitur amoris DEI? R. 2plex: Formalis est,
qui directe contemnit honorem, amorem
DEI et dignitatem ejus. Et interpretatus
est, quando quis non contemnit quidem DE-
UM, sed tantum talem actionem fore, quae
in se DEI contemptum continet. Talis con-
temptus est omne peccatum mortale, quia
omnis, qui peccat, eo ipso videtur conte-
mnere praecepta DEI, consequenter ipsum
DEUM.

§ 13tius.

De Charitate Proximi.

Q. Post DEUM in terris quem diligere de-
bemus? R. Nosmetipsos, et nostrum proxi-
mum.

Q. Quis est noster proximus? R. Omnis
homo beatitudinis capax sive fidelis, sive
infidelis, sive amicus, sive inimicus, sive
Christianus, sive Judaeus. Possumus in Ju-

daco infelicitatem odio habere, non tamen ipsum Judaeum.

Q. *Quomodo peccatur contra charitatem in nosmetipsos?* R. 1. Per excessum quando DEO nos praeferimus. 2. Per defectum, quando nos non satis diligimus, quod sit, quando salutem nostram, sive temporalem, sive spirituales negligimus.

Q. *Quomodo peccatur contra charitatem in proximum?* R. 1. Inordinate enim diligendo. 2. Malum ipsi optando, vel desiderando. 3. In necessitate praesertim extrema non subveniendo. 4. In corpore vel animo, honore, fama, vel aliis rebus temporalibus eidem nocendo.

Q. *Quando sub mortali tenemur succurrere proximo?* R. In gravi et extrema necessitate.

Q. *Quotuplex est necessitas proximi?* R. 3plex: *Communis* est, qua laborant hospitales, pauperes communes. *Gravis*, quam patiuntur qui sunt in periculo gravis mali (g. Captivitatis, quibus si non succurratur, infallibiliter pati deberent captivitatem, jacturam honoris, et status. *Extrema* est, ex qua imminet periculum vitae aut diuturni morbi. In gravi vero et extrema necessitate tenetur quisque sub mortali peccato proximo succurrere, si potest.

Q. *Ex quibus bonis tenemur Eleemosynam dare?* R. Ex propriis bonis superfluis. In bonum 3plex est Eleemosyna. *Bona* 2, quae

datur ex bonis superfluis. *Melior*, quae ex necessariis. *Optima*, et maxime, jacentis DEO, quae datur a paupere.

Q. Quis ordo in dilectione servandus est?

R. Si extra extremam necessitatem succurrendum sit. 1. Uxori quia una est caro cum viro. 2. Filius et Parentibus et Patri prae Matre. 3. Fratribus, Sororibus, deinde propinquis et familiaribus. In extrema autem necessitate Parentes, eo quod vitam dederint, sint praefereendi filiis. In rebus pertinentibus ad civem communionem, praefereendi sunt concives in Bellicis, Commilitones. In spiritualibus Patres et Fratres spirituales. Imo etiam Parentes in spiritualibus praefereendi sunt: quia una conjunctio carnalis est fundamentum aliarum conjunctionum.

Q. Quomodo tenetur homo ad succurrendum proximo in extrema necessitate spirituali existenti? *R.* Si sit spes certa juvandi et non possit alia via juvari, neque sit damnum proprii boni Spiritualis, tenetur cum periculo vitae suae, quia damnum Spirituale praevalet omni damno temporali: Unde tenetur quisque infantem baptizare, absolvere poenitentem, quem scit certe moriturum, cum proprio vitae periculo.

Q. Ad quid obligat charitas erga inimicum?

R. Ex praecepto obligat, ut homo communia signa et beneficia exhibeat inimico: Specialia vero solum ex consilio, nisi obligatio

aliunde oriatur v.g. ratione scandali. Unde si mihi occurreret amicus et inimicus mihi aequales, et unum salutarem non salutato altero, peccarem, quia ostenderem manifestum signum odii.

Q. An teneatur quis inimicum suum salutare, si praevidet, quod inimicus non sit resalutatus? R. Si sit moraliter certus, quia jam v.g. illum semel salutavit, ad nihil tenetur, quia sic posset dare incendium majoris inimicitiae. Peccaret tamen graviter, si inveniendi se salutantem non resalutet, sic enim monstraret manifeste odii signum.

Q. Quid de superioribus in hac materia dicendum? R. Illi excusantur a peccato, si imperfecto, indisciplinato subdito non tantum signa specialia, sed etiam communia denequent, imo vultum asperum ostendant: quia ista signa non sunt odii, sed medicinalia. Hoc ipsum dicendum de Patre et Matre respectu Filiorum. Si tamen desinat esse superior, et talia signa aversionis demonstret, erit signum privati odii.

Q. Quomodo offensus poterit sine peccato offensorem accusare, et poenam velle apud Superiorem? R. Si id non fiat animo vindictae, sed animo satisfactionis suae offensae, et ut mala impunita ulterius non crescant, ac alii similia vitent.

De Fraternali Correptione.

Q. *An extat praeceptum correptionis Fraternalis?* R. Affirm. Eccl: 19. et 2 Thess: 3. Et Matt: 18.

Q. *Quomodo hoc praeceptum obligat?* R. Sub mortali ad corripiendum proximum de quavis culpa mortali non emendata, quia sub mortali tenemur succurrere proximo extreme, et graviter corporaliter indigenti, multo magis spiritualiter indigenti. Com. DD

Q. *Quis obligat hoc praeceptum?* R. 1. Omnes et singulos etiam aequales, inferiores laicos, peccatores, quando utiliter corripere possunt sine suo gravi damno.

R. 2. Praelati et Superiores magis obligantur, quia omnis Superior duplicem Personam agit. *Unam* ut est particularis, *Alteram* ut est Persona communis et sic pollet 3plici correctione, *Fraternali* ut Frater; *Jurisdictionali*, ut Judex et scelerum vindex quo ad forum externum; Et correctione *Paterna*, ut Pater quo ad forum internum. 3 Inferior potest, et tenetur Frater corrigere superiorem seu Praelatum secreto modeste, et reverenter. Ita definit: Cap: sicut 2. 7. 9.

Q. *Ut hoc praeceptum obliget, quae requiruntur?* R. *Sequentia*. 1. Ut proximus prudenter judicetur peccasse, vel esse in proximo periculo peccandi. 2. Ut sit periculum, ne

relabatur, vel permanent in peccato, et ut putetur non aliter facile emendandus. 3. Ut sit probabilis spes emendationis. Ut non sit aliter magis idoneus, vel dignitate, aut aetate superior, qui commodius possit, et velit corrigere. 4. Ut opportuno tempore fiat, quando scilicet fructus probabiliter sperari possit.

Q. Si quis de fructu dubitet, vel certo sciat obfuturum non esse, teneturne corrigere? R. Affirm: quia sicut in morbo corporali, ita et in spiritu ali remedium, quod non est obfuturum adhiberi debet in dubio an sit profuturum, si nullum certius adsit.

Q. Si vero quis dubitet, non modo sitne proventura correctio, sed etiam num sit nocitura? R. Eam tunc omittere potest, quia cum correctio ad emendationem ordinetur, fieri non debet, cum acque imminet peccatum proximi ac ejus emendatio.

Q. Quis est invidia fraterne et charitatis? R. Quando quis non solum invidet Personae Fratris, sed etiam invidet gratiae DEI crescenti per Fratrem in mundo.

§ 15tus.

De Purgatorio.

Q. Quid hoc nomine Purgatorii intelligatur? R. Locus tertius praeter Coelum et infernum, ubi animae in DEI gratia de cor-

pore solutae, adeoque in aeterna gloria locandae, ad tempus continentur, donec poenam temporalem, quam in hoc mundo promeruerunt, exsolvant, aut per orationes nostras aliaque pietatis officia seu opera liberentur.

Q. Constatne ex Scriptura defuncto dari talem tertium locum? R. Constat *vg. Matt: 5. 25. Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via, ne forte in carcerem mittaris: Amen dico tibi non exhibis inde, donec reddas novissimum quadrantem.* Hec Christus Dominus certe non de inferno dixerat; inde enim nullus exhibet, inde nulla redemptio, nulla solutio, igitur de Purgatorio.

Q. Utrique hic non invenitur ista vox Purgatorium? R. Minus est de voce, modo res ipsa habeatur.

Q. Quod praeterea? R. Cor: 3. 15. inquit S. Paulus. Ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem. Quem textum SS. PP. in primitiva Ecclesia interpretati sunt de Purgatorio, uti S. Aug: l. 20. Rom: 16. S. Hieron. in Cap: Amos: S. Ambr: in Ps: 18.

Q. Credibilene Ministros Haereticorum praefatam Scripturam melius intellegere? R. Nonquam, cum praefati SS. Doctores interpretationem Sacrae Scripturae, et d. civiliam suam etiam sanctissima vita, et innumeris iisque apertis miraculis confirmaverint.

Q. Quomodo adhuc ex Scriptura Purgatoris veritas declaranda? R. I. Tam in Novo, quam in Veteri Testamento consuetudo fuerat ora-

re, alique pietatis opera f. cere pro mortuis. Et sic. 1. Cor. 15. 29, inquit S. Paulus *Ali-
quid quid facient, qui baptizantur pro mortu-
is, si mortui non resurgunt? Ut quid baptizan-
tur pro illis?* quod autem per baptizant intel-
ligatur in presenti aliquid pati, evidenter
colligitur ex verbis sequentibus: *Ut quid et
nos periclitamur omni hora etc.*

R. 2. 2. Reg. 1. 12. Jejunavit David mor-
tuo Saul et Jonatha, nec solum in signum
maeroris, verum etiam devotionis intenden-
do optulari animabus eorum. Sicut quoque
2. Reg: 12. 16. impetrandi gratia jejunium
instituerit: *Deprecatus est David Dominum
pro parvulis et jejunavit jejunio.* 2 Mach: 12.
46. *Sancta et salubris est cogitatio pro defun-
ctis exorare etc.* asseverat Scriptura dari Pur-
gatorium.

Q *Pastores Dissidentium contradicentes, li-
bros Machabaeorum non accipiunt pro Cano-
nicis?* R. Consuetudo, illos libros, unde evi-
dentissimi textus adversum se citari possunt
eliminandi ex Scriptura, non est argumen-
tum, quod recte sentientes convincere valeat.
Insuper nemo prudens negare potest Hi-
stóricos esse fide dignissimos; ex quibus pa-
tet evidentissime inter fideles veteris Testa-
menti consuetudinem fuisse, orare pro defun-
ctis.

Q *Quid ex citatis S. Scripturarum textibus
infertur?* R. Quod omnino detur 3ius locus
post hanc vitam, ubi existentibus animabus

oratio nostra utilis sit atque salutaris. Et sufficit; de nomine nulla lis.

Q. *Qualis fuerat consuetudo apud Christianos in primitiva Ecclesia?* R. Orare, offerre Sacrificia, aliaque bona opera pro defunctis. Teste S. Aug: Hier: etc.

Q. *Quid de iis Pastoribus Dissidentium sentiendum, qui veritatem hanc non solum oppugnare (prout et caeteri) verum etiam jocos et ludibria de purgatorio struere consueverunt?* R. Ejusmodi hominum consuetudo est, ut illis fidei veritates, quas argumentis non valent, saltim contemptu, et ludibrio populo exosas reddant.

Q. *S. Scriptura duplicis solum post obitum nostrum loci claram mentionem facit?* R. 2placis loci aeterni; praeterea tamen 3tum ad tempus solum duraturum esse admittendum, nemo ambigere potest.

Q. *Eccl. 11. 3. habetur. Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem, ibi erit.* R. Hic textus inepte contra nos adducitur, praesertim cum etiam animae illae, quae Purgatorio ad tempus addicuntur, non ad aquilonem aeternae damnationis, sed potius ad meridiem infallibiliter aeternae beatitudinis cadant; Quemadmodum etiam animae SS. PP. veteris Testamenti, quae in limbo Christi adventum praestolabantur,

De Inferno.

Q *Quid est Infernus?* **R.** Est carcer terribilis subterraneus iis destinatus, qui lethalis peccati obnoxii impenitentes vita decedunt, ubi aeternis poenis cruciantur. CC. DD.

Q *Quot, lex est poena Infernalis?* **R.** 2plx. Poena damni, per quam damnati carebunt beatifica visione DEI. Alia poena sensus, per quam propter conversionem ad creaturas ab iisdem tormenta sensibilia patiantur.

Q *Damnati torquentur ab igne materiali vere et proprie Physico seu corporeo?* **R.** Affir: Qui ignis virtute Omnipotentis DEI ita intenditur, et elevatur, ut spirituales attingat, et urat substantiam, perpetuo durans nulloque indigens pabulo, idest Lignis, etc.

Q *Estne damnatorum omnium aequalis cruciatus?* **R.** Non, sed qui plura perpetrarunt peccata, magis torquendi sunt. Math. 16. 27.

§ 16tus.

De Requisitis ad Subdiaconatum.

Quae superius dicta sunt de Requisitis ad Ordines; *Intentione, Materia, et Forma*: haec nunc revocentur et videantur. Cap. 3. §. 9.

Q. *Requiriturne certa aetas ad valide suscipiendos Ordines SS?* **R.** Non, sed tantum ad licite suscipiendos.

Q. Episcopus potestne dispensare in aetate tam ad Ordines, quam ad beneficii assecutionem? R. De licentia Papae potest.

Q. Materiae Ordinum majorum a quo debeant necessario tradi ordinando? R. Juxta Communem sensum, et praxim sub nullitate debent tradi ab ipso Epopo Ordinante.

Q. An majores Ordines valide conferantur per saltum? R. Valide praeter Presbyteratum quo ad potestatem absolvendi, sine potestate consecrandi, et praeter Episcopatum sine Sacerdotio.

Q. Possuntne eadem die conferri duo Ordines? R. Omnes 4 minores Ordines possunt; etiam ex rationabili causa cum Subdiaconatu conferri. Vasque. Ilur. Palao. apud Burga.

Q. An duo majores Ordines possint conferri eadem die? R. Non, Trident. Sess. 23. cassat quo ad hoc omnia privilegia in contrarium concessa.

Q. Quae dicuntur interstitia? R. Tempus, quod debet intercedere a susceptione unius Ordinis ad alterius susceptionem.

Q. Quantum tempus requiritur a susceptione unius Ordinis ad alterius susceptionem? R. Annus integer.

Q. In servandis interstitiis attendendusne annus Mathematicus, et est integer quo ad diem? R. Non attenditur annus Mathematicus, sed secundum morem Ecclesiae v.g. a 4. tempo-

ribus praecedentis aetatis ad 4, sequentis aetatis.

Q. *Qui non servat interstitia ab Ecclesia statuta, quam poenam incurrit?* R. Suspenditur ab executione posterioris Sacri Ordinis, si mala fide, et sine dispensatione Episcopi suscepit. Qui deinde si ministret in Ordine, fit irregularis a solo Papa dispensandus, si delictum sit publicum; si occultum Episcopus dispensare potest. *Nav.*

Q. *Quisnam potest dispensare in Interstitiis?* R. Episcopus quo ad suos subditos existente rationabili causa.

Q. *Quibus temporibus Ordines SS. conferri possunt?* R. Ordinarie conferri possunt his temporibus scilicet Sabbathis 4. temporum, Sabbatho ante Dominicam Passionis, et Sabbatho Suo etc, nisi Episcopus habeat gratias a Sede Apostolica.

§ 17mus.

De Ordine Subdiaconatus.

Q. *Quid sibi vult nomen Subdiaconi?* R. Idem ac Subministro, cum Sacerdotis Ministris, id est Diacono, administrat.

Q. *Quid est Sub-Diaconatus?* R. Est Ordo Sacer, per quem datur ordinatio 2plex potestas, altera primaria, scilicet inserviendi Diacono in Missa Solemni, quo ad praeparatio-

nein Vasorum Sacrorum: Altera legendi solemniter Epistolam in Missa Solemni.

Q: *A quo? et quando institutus est hic Ordo?* R. a Christo in ultima Coena, quando prae-paravit materiam Eucharistiae.

Q: *Fuitne hic Ordo praefiguratus?* R. Affir-
J. Exod: 2. et l. 2. c. 6. ubi Levitarum Mi-
nistri ponuntur: nam Hypodiaconi Ordo ex
Rabano et Isid in Novo Testamento respon-
det Nathinaeis in Templo humiliter servien-
tibus. Ex L. Esdr: c. 8. et a Davide dati di-
cuntur ad Levitarum ministeria. Ex Isid:
l. 7. et ex horum Ordine censent fuisse Na-
thanâelem.

Q: *Quotuplex est materia hujus Ordinis?* R.
Remota est 2plex. Calix vacuus, cum Pa-
tena vacua, et Liber Epistolarum. *Proxima*
autem est harum traditio ab Episcopo. Suf-
ficit calix non consecratus. *Solus et 4. alii.*
Forma vero Subdiaconatus, sunt verba ab E-
piscopo prolata in traditione materiae.

Q: *In quo actu imprimitur Character Sub-
diaconatus?* R. In traditione Calicis vacui et
Patenaë, tanquam principalioris materiae.

Q: *Cur Subdiacono non confertur Character
correctione libri Epistolarum sicut confertur
Diacono in traditione libri Evangeliorum?* R.
Quia Evangeliorum traditio est multo ex-
cellentior, eo quod Diaconus non solum ca-
nere, sed etiam Evangelium praedicare po-
test, si attendamus tantum ad jus Divinum.

Q. In ultima Caena non erat liber Epistolarum, quomodo potuit Christus instituire hunc Ordinem deficiente eius materia? R. Christus pro materia Ordinis statuit in genere instrumentum aptum significare potestatem Spiritualem, quae per Ordines confertur: Ecclesia vero determinavit speciem Sacramenti, quod pro temporum et locorum varietate magis exprimere possit huiusmodi spiritum potestatem.

Q. Si loco libri Epistolarum aut Evangelii tangendus alius liber traderetur, essetne valide ordinatus? R. Affirm: quo ad 1am potestatem: Quo ad 2am distinguo, si contineat Epistolas uti Biblia, Missale, Breviarium, valide esset ordinatus etiam quo ad 2am potestatem; si tradatur liber Epistolas non continens non esset ordinatus.

Q. Si traderetur ordinando solus Calix, vel sola Patena, essetne valide ordinatus? R. Probabilius quod non; quia traditio illa refertur ad utramque partem Sacrificii scil: Corporis et Sangvinis, ideoque utriusque vasa dari debent. Si ordinando daretur Calix cum Vino, et Patena cum Hostia? valide ordinaretur, quia materia per praesentiam Vini et Hostiae non vitaretur.

Q. Subdiaconus majori excommunicatione notatus, si exerceat solemniter actum sui Ordinis an incurreret Irregularitatem? R. Affirm: secus si tantum minori excommunicatione innodatus existat, vel si laboret ignorantia

crassa. Subdiaconum autem sui Ordinis actum exercentem in peccato mortali peccare mortaliter alii affirmant, alii probabiliter negant, cum nullum coeiciat Sacramentum.

Q. *Quaenam vestis est propria Subdiaconi?* R. Vestis propria distinctiva a caeteris Ordinibus est manipulus in brachio sinistro, qui significat fructum bonorum operum.

Q. *Quid significant aliae vestes, quibus induitur Subdiaconus?* R. Amictus seu humerale significat fortitudinem ad exequenda Officia Divina, quibus mancipatur; Alba significat puritatem vitae; Cingulus repressionem carnis, tunicella tunicam justitiae.

Q. *An possunt Clerici legere Epistolam, qui non sunt Subdiaconi?* R. Non possunt solemniter, hoc est cum manipulo et ex officio.

Q. *Quod est Officium Subdiaconi?* R. Epistolam in Missa canere: Diacono Panem et Vinum porrigere. Pallas, Corporalia, etc. abluere.

Q. *An ommissio alicuius Ceremoniae in Ordinatione sit supplenda?* R. Si sit essentialis, et dependens a forma substantiali ordinationis non solum ipsa est supplenda, sed repetenda tota Ordinatio saltem sub conditione. Si vero accidentalis? Sufficit illam solam supplere, et quidem privatim, si ommissio fuit occulta, alias in publico, si fuit publicus defectus.

§ 184us.

De Titulo.

Q. *Quae requiruntur in Ordinando in Subdiaconum?* R. Praeter dicta, ubi de minoribus Ordinibus, requiritur insuper Titulus.

Q. *Quid est Titulus?* R. Est quaedam provisto perpetua ad honeste sustentandam vitam Clericalem, quo ad victum et amictum.

Q. *Cur Ecclesia statuit ut habeatur Titulus?* R. Ne ordinatus cogatur mendicare cum Ordinis dedecore, aut inconvenientem artem exercere.

Q. *Quam poenam incurrit suscipiens per fraudem Ordinem Sacrum sine Titulo?* R. Fit suspensus ipso facto ab Ordine sic suscepto. et superiori suscipiendo, cujus dispensatio Pontifici reservata est, neque eum ignorantia juris excusat. *Syl. Bon.*

Q. *Quotuplex est Titulus?* R. Triplex: Beneficii, Patrimonii, et Paupertatis, id est, ordinari potest, qui Beneficium aliquod obtinuit, vel qui honeste de suo Patrimonio vivere potest; vel qui professus est in aliqua Religione.

Q. *Titulus Seminarii estne sufficiens Titulus?* R. Si est permanens, vel saltem durans donec Ordinandus aliunde sit provisor, sufficit.

De Obligationibus Subdiaconi.

Q. Quae sunt obligationes Subdiaconi? R. Principales sunt tres: 1. Servandi ca titatem. 2. Recitandi horas Canonicas. 3. Deferendi Habitum, et Tonsuram.

Q. Estne gravis obligatio Clericis beneficiatis deferendi Habitum et Tonsuram? R. Sub mortali obligantur, quia id sub gravibus poenis praecipitur in Canonibus quo ad utrumque.

Q. Nonne hi aliquando excusantur? R. Affirm: vg. ad tuendam vitam, honorem, divitias, etc. *Item* Si quis ita pauper sit, ut careat decenti habitu. Ratione infirmitatis Tonsuram relinquens, pariter excusatur.

Q. Unde oritur obligatio servandi castitatem? R. Ex voto solemnè castitatis, quod a Subdiacono juxta Constitutionem Ecclesiae emitti debet in sui ordinatione.

Q. Debetne hoc votum explicite emitti? R. Sufficit, quod emittatur, implicite, nempe hoc ipso, quod quis vult Sacrum Ordinem, implicite vult obligationes annexas; Tale est votum Castitatis.

Q. Haec obligatio viguitne semper in Ecclesia? R. Initio nascentis Ecclesiae non fuit observata in Ecclesia orientali, quia non paucitatem Fidelium et Ministrorum Domini, Sacris initiabantur etiam Uxorati, at in Ec.

clesia occidentali a tempore Apostolorum semper observata fuit. *Bellarmin.*

Q. *Discipulus Ss. O. an s. ignorat obligationem perpetuae continentiae esse annexam, an esset immunis ab ea?* R. Non; quia votum est accessorium Ordini S. tanquam principali, qui autem vult principale, vult etiam accessorium, nisi contrariam intentionem habuerit. *Sanc. Regi.*

Q. *Qual. peccatum committeret Subdiaconus violans castitatem?* R. Unico actu committeret duo peccata, contra votum, et esset sacrilegium. et contra virtutem castitatis, et esset fornicatio, vel adulterium.

Q. *Subdiaconus tenetur ab Episcopo assignatum Nocturnum sub mortali absolvere?* R. Affirmant *Dia. Ben.* sed tam severa obligatio non agnoscitur adesse nec ex jure, nec ex Pontificali. *San. Tamb.*

§ 20mus.

De Voto.

Q. *Quid est Votum?* R. Est promissio facta Deo acerbate de bono possibili, et meliore.

Q. *Quo differt Votum a proposito?* R. Per hoc 1. Quia votum obligat varentem sub peccato, non sic autem propositum. 2. Quia votum est semper de meliori bono, Propositum autem potest esse aliquando de minori

bono, ut dum quis proponit non servare virginitatem, et nubere.

Q. *Quotuplex est votum?* R. Est 2plex; *Solenne*, quod fit per Professionem Religiosam, vel per receptionem Subdiaconatus. Et *simplex* quod fit sine dictis solemnitatibus spontanea voluntate et privato.

Q. *Quae est differentia inter dicta vota?* R. *1mum* versatur ordinarie solum circa castitatem, paupertatem, et obedientiam. *2dum* autem extendit se ad omnem materiam bonam. *1mum* est indispensabile, et potest tantum declarari in aliquibus circumstantiis non temere, *2dum* vero potest dispensari.

Q. *Quomodo ullum datur votum?* R. Aliud est *expressum*, quod verbis discretis exprimitur. Aliud *tacitum*, quod eo ipso fieri censetur, quo voluntarie aliquid agitur, ut assumptio Ordinis S. tacite complectitur votum castitatis. Aliud est *absolutum*, aliud *conditionatum*, quod patet ex terminis.

Aliud *personale*, quo promittitur aliquid, quod personam voventis attinet, ut peregrinatio, jejunium *Reale*, quo res aliqua DLO promittitur, ut Eleemosyna, census, etc. Aliud *mixtum*, quo utrumque promittitur. Aliud *poenale*, quod fit in poenam alienius delicti, ut si quis dicat si non abstinero ab hoc vicio, distribuam 5. vel 10 aureos pauperibus.

Q. *Qui licite potest vovere?* R. Homo viator qui est sui juris, et habet usum rationis. Vovere non possunt licite impuberes, con-

juges, servi perpetui, Filii sub tutela Parentum existentes, si materia voti sit in praejudicium conjugis, Superioris vel Parentum, ad pubertatem requirantur in Masculis anni 14, in Foeminis 12.

Q. *Quae requiruntur ad votum?* R. Intentio, deliberatio, et libertas perfecta.

Q. *Quae sunt conditiones necessariae ad votum?* R. Possibilis, non vana, bona, meliori non contraria.

Nota: Votum contrahendi Matrimonium non semper erit validum, quia votum est promissio melioris boni, Coelibatus autem est dignior Matrimonio, nisi per accidens, v.g. si speretur maxima utilitas Reipublicae. 2. Si sequeretur notabilis conversio infidelium. 3. Si Matrimonium sit in praecepto, ut si quis corrupta Virgine, et fide illi data de Matrimonio contrahendo, voveat.

Q. *Qualiter obligat votum?* R. Juxta quantitatem materiae quae promittitur, et juxta intentionem voventis, si est materia gravis? graviter obligat; si levis? leviter. Si quis se obligat sub mortali peccato? tenetur implere sub mortali; si sub veniali? tenetur sub veniali; si in perpetuum? in perpetuum tenetur.

Q. *Qui non impleat tempore praefixi, obligaturne post adimplere votum illud?* R. Peccat, sed probabilius est quod non obligetur, nam obligatio annexa tempori et diei finita est cum tempore, et die. *Sua: Non etc.*

Q. Si quis metu mortis vel gravis mali ab alio sibi incussi vovet, valetne? R. Non, quia vovit coactus, non libere. Tolet.

Q. An potest esse voti obligatio levis, quamvis materia sit gravis? R. Affirm.

Q. An validum votum illius, qui malum vovet vg. voveo te occidere? R. Non, et quidem qui mortale vovet? peccat mortaliter, qui autem veniale? eum venialiter peccare dicit. Sua. Syl.

Q. An votum personale possit impleri per alium? R. Non, unde qui vovit peregrinationem vg. Romam, non satisfacit si alium mittat, neque ad id tenetur, si ipse non possit. Suar: etc. Reale autem votum potest impleri per alium.

Q. An ad valorem voti requiritur ut omnes omnino difficultates expendat, quas postea vovens experitur in executione voti, quas si antea perspectas habuisset non vovisset? R. Non; alias vix daretur votum validum, cum vix inveniatur vovens, qui non experiat in executione voti aliquas difficultates. Nec etiam requiritur, ut vovens sit liber ab omni omnino iracundiae vel concupiscentiae motu, vel etiam levitate, quando passio non est tanta, vel levitas, ut rationis usum ad peccatum mortale sufficientem tollat. Fernand.

Q. An votum alienum obligat aliquem tertium? R. Non, hinc vg. Filius a Patre Religioni devotus, non tenetur vi voti Pater-

ni ingredi Religionem, nisi idem votum ipsamet filius ratificet.

Q. *Quid notandum venit circa errorem in fine voti?* R. Finitis voti 3plex est 1mo *Communis* omnibus votis: Est Divinus cultus et honor, qui si deficiat votum est irritum.

2do *Specialis*, qui est intrinsecus materiae promissae, et si hic deficiet? mutatur obiectum promissum, et consequenter cessat promissio, si v.g. videns aliquem in lacera veste, voverem dare Eleemosynam, sed quia rescivi eundem non esse pauperem, non teneor, quia illis intrinsecus Eleemosynae, est sollevatio alienae miseriae, quae hic non erat.

3tio *Extrínsecus est finis*, qui per votum intenditur obtineri, ideoque si per votum obtineri nequit? votum cessat.

Q. *Pro resolvendis dubiis circa vota, quae scribere possunt regulae?* R. 1. Indubio melior est conditio possidentis, et probabilius etiam si propendeat in votum factum! 2. Obligationes gratuitaе sunt potius restringendae quam ampliandae. 3. Dubitans an plus? an minus? tenetur tantum ad minus.

4. Si post breve tempus postquam vovissem, dubito, an voverim vel non, possum me judicare non vovisse, quia non tam facile et cito obliviscimur magnae alienius promissionis.

5. Si verba quibus usus sum non significant ex se votum? non praesumor vovisse,

quod si significant? tenebor ad votum. Item cessante causa finali, ac principali voti, cessat quoque obligatio ejus, v.g. si voveret quod peregrinationem pro impetrandâ sanitate filii, et ipse moriatur, utique Parens ad nihil obligabitur, quia jam cessabit finis propter quem emisit votum.

Q. *Quo modo tollitur obligatio voti?* R. 1. *Materiae mutatione*, ut si materia antea honesta, fiat turpis, vel impeditiva majoris boni ratione novae circumstantiae, vel prohibitionis, vel si fiat impossibilis absolute, vel moraliter, vel desitione conditionis, a qua pendeat. 2. *Interventu auctoritatis humanae*, idque 3plicitèr, *Irritatione, Commutatione, vel Dispensatione.*

Q. *An valeat votum cujus materia partim possibilis partim impossibilis est?* R. Votum obligat quo ad partem possibilem, si talis hujusce voti materia est, ut dividi possit et soleat. Sic si quis vovit 100 aureos, et non habet? tenetur dare 10, si possit dare. 2. Si vero partes materiae non divisim sed collectivè promissae sunt, nulli remanet obligatio, si earum pars altera fiat impossibilis, quia vovens non intendit ad unum se obligare sine altera: Sic qui vovet aedificare Ecclesiam, si sola fundamenta Ecclesiae possit jacere? ad nihil tenetur; quia censetur aedificium totum vovisse per modum unius. Seu potius in tali casu, nisi aliud ferat intentio illius specialis, qui vovit,

sequenda est pars tutior vel recurrentum est ad Episcopi iudicium.

*Q. Si quis voti prioris immemor aliud emis-
serit cum priore incompatible, ut votum servi-
entis infirmis, ea die, qua peregrinationem vo-
verat, quid faciendum?* R. Votum quod est
de re meliori servandum est, quod est vali-
dum, cum liceat ipsi voti votum in me-
lius commutare. Si vero posterius votum est
de aequali bono? adhaerendum est priori,
quia votum prius in aliud aequale mutari ne-
quit. Si vero dubitetur an posterius votum
sit de bono meliori? idem est dicendum,
quia possessio stat pro voto prius emisso.
Collet.

*Q. An votum de vitando omni prorsus pec-
cato mortali sit de materia, quae homini sine
speciali privilegio possibilis est?* R. Affirm:
Haec tamen vota non facile consulenda sunt.

*Q. An votum omnia venialia peccata vi-
tando sit valutum?* R. Videtur non esse va-
lidum, non enim valet votum, nisi accepte-
tur a DPO non acceptatur autem votum inu-
tile, et nocivum.

*Q. Votum emissum sub tarpî conditione de
futuro salubne?* R. Non, nisi conditio intelli-
gatur in sensu poenali. Sic non valeret
hoc votum; voveo Eleemosynam, si vindi-
ctam sumpsero, vel si furatus fuero felixiter
bovem. Valeret autem; voveo Eleemosy-
nam, si forte eo usque miser sim ut furto,
vel fornicationi consentiam.

Q. An qui praevidet fore ut praefixa die votum imple e nequeat, debeat tempus praeveneri?
R. Si Votum certae diei est affixum in honorem ejus, necesse non est praeveneri, quia tunc erit votum de re prout tali tempore facienda.

§ 21mus.

De Irritatione et Commutatione Voti.

Q. Quid sit Irritatio Voti? *R.* Est annullatio quaedam facta a Superiore inferiori personae, quae facit ut Votum non sit obligatorium.

Q. Per quid differt Irritatio a Dispensatione? *R.* Irritatio est ablatio obligationis facta nomine proprio per potestatem dominativam in Personam voventem, aut in rem de qua sit votum. Dispensatio vero est ablatio obligationis facta nomine alieno, scilicet DEI, qui potestatem jurisdictionis dat quibusdam in Ecclesia ad tollendam, ubi causa est, voti obligationem.

Q. In irritatione requiriturne aliqua causa?
R. Non, sufficit enim sola voluntas irritantis ad sublationem voti, etsi juxta nonnullos peccat, qui sine causa irritat.

Q. Qui potest irritare vota? *R.* Pater filiorum. Superior suorum Religiosorum, Maritus Uxoris vel e contra, si vota sint cum praejudicio dictorum, nam talia vota ex juris dispositione hanc tacitam habent anne-

xam conditionem, nisi Superior contraxerit, vel ejus interest.

Q. Quid est commutatio? R. Est materiae voti auctoritate propria in id quod manifeste melius, et DEO gratus est, conversio.

Q. Quis potest commutare vota? R. Ipse vovens potest propria auctoritate mutare votum tantum in manifeste melius vg. votum Matrimonii in votum Religionis. Episcopus autem potest commutare in materias aequales.

Q. Quid debet Confessarius attendere habens facultatem commutandi votum? R. Quod res, in quam votum permutat, aliquomodo sit similis rei voto promissae, non potest fieri commutatio in opera, ad quae quis ex praecepto tenetur. Les.

Q. An omnia vota suorum subditorum Episcopus commutare potest? R. Existente causa potest; Exceptis 5 votis, quae soli Papae reservantur, scilicet: Votum intrandae religionis, castitatis perpetuae, peregrinationis Compestellam, Hierosolymam, et Romanam.

Q. Ad votum castitatis, ut sit reservatum Pontifici, quae requiruntur? R. 1. Votum tale debet esse perpetuum, perfectum, et absolute omnimodae castitatis. Hinc reservatum non est votum castitatis conditionatum, vg. voveo castitatem, si Pater morietur; vel ad certum tempus emissum, nisi esset vg. ad 100 annos, quia haberetur

pro perpetuo. 2 Non est reservatum votum, non fornicandi, non nubendi, non petendi, nec reddendi debitum, non tangendi mulierem lascive: Votum suscipiendi SS. Ordines, sen Sacerdotii. *Sol.* In dictis ergo votis potest vel commutare, vel dispensare Episcopus.

§ 22us.

De Dispensatione Voti.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est obligationis voti, Nomine DEI, per Superiorem cum justa causa facta condonatio.

Q. *Quis potest dispensare in votis?* R. Papa in quocunque voto etiam solemnī Religionis. Episcopus potest in votis simplicibus Papae non reservatis.

Q. *Ergo 5que; illa vota Pontifici reservata non possunt ab alio commutari vel dispensari?* R. Non. Possunt tamen ab illis irritari, qui habent potestatem dominativam in voluntatem voventis. Possunt commutare Episcopi, quando adest gravis causa, et nequit sine periculo animae expectari dispensatio Papae. Solet etiam dari in Jubilaeo Confessariis facultas circa quaedam vota.

Q. *Quae est forma dispensationis?* R. Si commutationes sen dispensationes fiant a Pontifice vel Episcopo, possunt pro libitu fieri intra vel extra Confessionem, quibuscun-

que verbis exprimentibus commutationem vel dispensationem. Si autem a Confessario tantum privilegiato, debet semper esse in Confessione *vg. Ego dispenso tecum in voto N. vel commuto etc.*

Q. *An qui vult non petere dispensationem a voto, possit petere irritationem commutatione vel contra?* R. Potest, quia haec requirunt diversam potestatem. Si tamen ejus fuerit mens nullam petere deobligationem? Si petat, peccat, deobligatio tamen erit valida.

Q. *Quis potest absolvere transgressorem voti?* R. Quilibet Sacerdos approbatus, sed voti obligatio manet. Ut si quis contra votum continentiae fornicetur, absolvi potest a quolibet Confessario, sed voto continentiae manet obligatus.

23tins.

De Horis Canonicis.

Q. *Quid sint Horae Canonicae?* R. Sunt preces quaedam certis horis juxta Canones Ecclesiae DEO persolvendae.

Q. *Quod sunt Horae Canonicae?* R. 7. Matutinum cum Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperae, Completorium. Totidem Mystera Passionis Dominicae denotantes.

Q. *Quando sunt institutae Horae Canonicae?* R. Si spectentur secundum substantiam,

nempe pro precibus, quae quotidie statutis horis a fidelibus persolvebantur? credibile est, eas ab Apostolis emanasse. *Act. 2.*

Q. Unde Horae Canonicae dicuntur Officium Divinum? R. Quia per illas praestamus obsequium DEO, vel quia componuntur ex Divinis Literis.

Q. Horae Canonicae unde vocantur Breviarium? R. Quia sunt breve et admirabae S. Scripturae compendium.

Q. Quo jure Sacris initiatus obligatur ad recitationem horarum? R. Ex legis Ecclesiasticae dispositione, seu ex antiquissima consuetudine vim legis obtinente.

Q. A quo tempore incipit haec obligatio? R. a puncto suscepti Subdiaconatus, et quidem ad horas respondentes horae, qua ordinatur, vel ad horam, quae in Choro tunc dicenda esset. Quod si horas recitaverit ante susceptionem Ordinis, probabilius tenetur repetere. In Beneficiatis incipit obligatio a die possessionis sui Beneficii.

Q. Qui obligantur recitare Horas Canonicas? R. 1. Clerici majorum Ordinum, etiam si essent ob aliquod delictum suspensi, excommunicati, degradati, etiam qui cum dispensatione Papae duxit uxorem. 2. Obligantur etiam Clerici minorum Ordinum, si sint beneficiati, nam beneficium datur propter Officium. 3. Tenentur omnes Religiosi professi ad chorum destinati utriusque sexus.

Q. Qui habet duplex Beneficium num tenetur propter hoc dupliciter recitare Officium?
R. Non, sufficit, si faciat tot commemorationes, quot sunt beneficia seu SS. Patroni beneficiorum.

Q. An peccent praedicti si omittant aliquam horam? *R.* Si id ex negligentia faciant, peccant mortaliter. Venialiter autem si unum Psalmum vel Hymnum negligant propter parvitatem materiae, nisi id saepius contingat.

Beneficiati ultra peccatum mortale tenentur in conscientia ante quamcunque sententiam restituere fructus correspondentes tali negligentiae, ut si *vg.* omiserunt integrum diei Officium, totius diei privantur fructibus, juxta multos tamen possunt tales aliquam partem fructuum eius diei sibi reservare correspondentem alius Parochi munus.

Q. An illi tenentur ad restitutionem, qui Divinum Officium recitant voluntarie absque ulli attentione? *R.* Affirmative. Talis enim recitatio est nulla, nonnulli probabiliter oppositum tenent.

Q. Cui debet fieri restitutio? *R.* Ecclesiae vel pauperibus.

Q. An omittens integrum Officium unius diei plura numero peccata committat? *R.* Quia transgreditur unum praeceptum habens pro objecto totum Officium, unum peccatum committit. CC. I.D. Matha, pag. 124.

Q. An sub peccato est obligatio recitandi tempore Adventus vel Quadragesimae Psalmos graduales: Poenitentiales. Item Nectur: Defunct: cum annotatur in directorio? R. Non. Qui tamen orant, lucrantur Indulgentias. Bul: Pii V.

Excipiuntur: Officium Defunctorum in Commemoratione OO Fidentium, Litaniae in Festo S. Marci, et diebus Rogationum, quae expresse praeciuntur.

§ 24tus.

Quomodo recitandae sint Horae Canonicae.

Q. Quomodo in praxi dicendum est Officium?
R. Juxta Rubrum Breviarii competentis, et juxta statuta cujusvis Dioecesis.

Q. Ad quale Officium tenetur Beneficiatus?
R. Tenetur ad Officium secundum ritum beneficii loci, ubi residet, tum ut se conformet, tum ut ei Ecclesiae serviat de cujus Altari vivit.

Q. Quid si duplex habeat beneficium? R. Vel residet in altero? et debet illius ritum sequi. Vel in neutro, et debet recitare Officium illius Ecclesiae in qua majorem habet gradum, et si utrobique sit aequalis: Officium Ecclesiae dignioris. Et si hae sint aequales? illius unde majores habet pro-

ventus, quod si et hi sint nequales? eligat quod vult.

Q. Quale Officium tenetur orare ordinatus *vg. Scholis frequentans, vel in Seminario existens?* R. Potest eligere ritum loci, in quo degit, vel etiam Ecclesiae ad quam provisorius fuerit.

Q. Obligatus ad Breviarium Romanum, si hoc non habet, an potest alio uti? R. Alii affirmant. Alii probabiliter negant, tum quia diversitas Breviariorum inducere potest in perturbationem, tum quia Pius V in sua Bulla dicit: Non satisfieri obligationi, non utendo formula a se praescripta, quas tamen Horas recit memoriter, tenetur recitare.

Q. Qui mutat Officium *vg. qui dicit de Sancto, cum recitandum est de Dominica*, quod peccatum committit? R. Qui inadvertenter? neque delinquit, neque repetere yanetur. *Less. Sylv; etc.* Si vero data opera, et si frequenter Officium in brevius mutet, peccare eum mortaliter docet. *Tamb. Suar. Leg.*

Q. Quod si quis per errorem heri recitavit Officium de Sancto, cujus festum et hodie? R. Tenetur iterum de eo hodie recitare, quia error ejus non dat jus invertendi Rubricas. Contrarium tamen est probabile.

Q. An qui pridie recitavit Matutinum et Laudes sequentis diei *vg. feriales*, rescians postea sequenti die celebrare aliquam Sanctam, debet reliquas horas dicere de Sancto vel de feria? R. Valde probabile est, quod debeat

dicere de Sancto, quamvis non repetat Matutinum. Probabile etiam est posse continuare Officium feriale inchoatum.

Q. *Qua voce recitari debet Officium Divinum?*
R. Privatum recitans ita orare debet, ut seipsum audire possit.

Q. *Quid si orat cum socio?* R. Debet illum audire alias non satisfacit.

Q. *An qui non potest dicere, tenetur audire hora?* R. Non, quia de tali obligatione nulli constat.

Q. *Quo in loco recitandum?* R. Qui Choro sunt adstricti ratione benefici vel stipendii obligantur ex iustitia cantare in Choro, qui vero privatim in quocunque loco honesto possunt recitare.

Q. *An potest dici Matutinum diei crastinae et Laudes differri in crastinum?* R. Affirmative, sed in fine Matutini debet dici Oratio Festi, et Pater noster.

Q. *An inversio Horarum potest fieri licite aliquando?* R. Affir: Nam si quis Vesperas ante Nonam recitaret animadverso errore deberet recitare Nonam absque repetitione Vesperarum, et sic de caeteris.

Imo aliquando scienter id fieri potest absque ulla culpa etiam veniali, ut si quis v.g. cum aegrotato recitasset *Sextam* vel *Nonam* non recitata *Primam* et *Tertiam*, poterit post *Nonam* recitare *Primam* et *Tertiam*, non repetendo *Sextam* et *Nonam*.

Similiter veniens tarde ad Chorum potest, imo debet proseguere Officium cum Choro animo postea partem omissam supplendi, ut si v.g. veniret ad Matutinum post Hymnum vel Psalmum, aut etiam tardius debet cum Choro continuare reliqua, et postea partem omissam supplere.

Q. Debetne ante Missam necessario recitari Matutinum? R. Debet ex communi praxi Ecclesiae. Si tamen necessitas celebrandi imminet, nulla apparet obligatio, sed sufficit, si postea recitetur. *Tamb. Ley. Gav. Burga.*

Q. Possuntne Horae interrumpi? R. Inter Matutinum, et Laudes, et horas potest quaelibet fieri interruptio, sed inter partes horae fieri non potest, si fiat sine causa? erit veniale; cum causa? nullum erit peccatum.

Ordinarie loquendo Matutinum, Laudes cum renquis Horis debent dici ante prandium. Vesperae cum Completorio post prandium.

§ 25us.

De Attentione in Recitatione Divini Officii.

Q. Quomodo recitari debet Officium Divinum? R. Attente, clare, et devote.

Q. Quid est attentio? R. Est applicatio animi ad opus quod peragitur.

Q. Quotuplex est attentio? R. 2plex: *Interna*, quae consistit in advertentia ad illud quod fit. *Externa*, quae consistit in exclusionem actionis externae impossibilis cum attentione interna. Ad recitandum ergo Divinum Officium requiritur attentio interna, et non sufficit externa.

Q. Quotuplex est attentio interna? R. 3 lex. Ad verba materialiter sumpta, ad sensum per verba significatum. Et ad DEUM quatenus illum colere intendimus.

Q. In recitatione Divini Officii, quae ex his est necessaria? R. Est necessaria simpliciter ad DEUM et verba materialia, non autem ad sensum, alias rudes et Moniales non satisfacerent.

Q. Quo affectu recitari debeat Officium Divinum? R. S. Aug: in Psal. 30 nos docet: *Cum oratis DEUM, hoc versetur in corde, quod profertis ore. Si orat Psalmus? orate; si gemit? gemite; si gratulatur? gratulamini; si sperat? sperate; si timet? timeat; omnia, quae hic scripta sunt speculum nostrum sunt.*

Q. Quid de eo, qui absque ulla attentione recitat Officium Divinum? R. Si per notabilem partem distrahitur voluntarie, vel exercet actionem impossibilem cum oratione, alii eum peccare mortaliter negant, alii probabilius affirmant quia, agit contra Ecclesiae praeceptum in re gravi. *Less. Leg.*

Nec facit tunc fructus suos, quia non facit opus praeceptum, scilicet devote orare.

Q. Qui dubitat ob evagationem mentis, an aliquid omiserit, habens probabiliter conjecturam se dixisse, vel quia proposuit initio attendere, num potest praesumere se dixisse? R. Potest, si ex libro, vel memoria caeteroque errare, non solita, recitavit. Imo melius erit, si non repetat ob vitandas anxias consuetudines et scrupulos, et ut Officium sine perturbatione percurratur.

Q. Quale sit peccatum cum recitatione Officii Divini coniungere ea, quae notabiliter non impediunt, v.g. induendi, abluendi? R. Veniale si sine causa, alius nullum. Escob. c. 7.

Q. Qui advertenter se occupat aliqua re incompossibili cum attentione interna v.g. in scripturae, lectione? R. Talis graviter peccat, et praecepto non satisfacit, et tenetur repetere.

Q. In quibus casibus Sacerdos excusatur a recitatione Divini Officii? R. 1. Si a Summo Pontifice dispensetur. 2. Si oblivione vel inadvertentia inculpabili laboret. 3. In infirmitate. 4. In occupatione necessaria v.g. in excipiendis per totam diem Confessionibus, si tamen potest, tenetur praevenire. 5. Si careat Breviario et aliunde labore non potest. 6. Si per vim ab extrinseco illatam impediatur. 7. Si metu mortis cogatur omittere pensum Officii Divini.

Q. Si quis non potest recitare *Breviarium*, an tenetur ad alias preces privatas? R. Non; quia illud nulla lex jubet.

Q. An, qui praevidet se cras non habiturum tempus, tenetur pridie orare? R. Cum Gobat: non, nisi Matutinum potest, si vult.

Q. Quid praeterea notandum est circa Divinum Officium? R. 1. Quotiescumque sive in Officio, sive etiam extra illud non sequitur post orationem versus *Dominus vobiscum. Benedicamus etc.* toties brevi clausula terminari debet eadem oratio, scilicet *Per Christum Dominum nostrum, vel Qui vivis et regnas in saecula saeculorum.* Secus vero concludi debet nempe longiori conclusione, si post finem orationis sequuntur praedicti versus, vel alii. 2. Quando particulariter dicitur tantum ab uno, Matutinum vel Completorium tunc dici debet: *Jube Domine benedicere*, quia tunc non ab homine, sed a DEO postulatur benedictio.

§ 26tus.

De Ritu Officii Divini.

Q. Quot sunt genera Testorum duplicium? R. 4. *Primae Classis*, quae Festa nullam de simplici admittunt commemorationem. *Secundae Classis*, quae eam admittunt saltem in Laudibus. *Duplex Majus*, Et *Duplex Minus*, sive per Annum.

Festa 1mae et 2dae Clas: Duplicia Majora sunt annuntata a principio Breuarii ante Tabulam occurrentiar. His superaddi solent alia in propriis Regnis, seu Parochiis.

Q. Ergo in Duplicibus 1mae Class: nulla fit commemoratio? R. Nulla, nisi de Octava Nativit: Dni, Epiphaniae, Corporis Xpi, de die Octava, de Dominica, et Feria Majore occurrente, et concurrentibus, item de Duplicibus 1. Class: minus dignis, et de Duplicibus 2. Class: concurrentibus in primis et 2dis Vesperis; De Duplicibus vero aliis, et semiduplicibus in 2dis Vesp. tantum.

In Festis Duplicibus 2dae Class: praeterea fit et commemoratio Vigiliae, et simplicis, si occurrant, in Laudibus; De Duplici quocunque ac Dominica 1. et 2. Class: in primis Vesp: De Festo quocunque minus digno in 2dis Vesperis concurrentibus. Item de die infra Octavam, si sequente die de ea fieri debeat Officium.

Duplicia Majora admittunt omnis generis commemorationes, differunt tamen a Duplicibus minoribus, quod his praeferrantur, et in primo Noctur: Lectiones non habeant de Scriptura occurrente, sed vel proprias, vel de Communi.

De Festis Dupl: Semid: Simpl.

Q. Per quid Duplicia distinguuntur a Semiduplicibus? R. In duplicibus Antiphonae duplicantur. 2. Suffragia in Laudibus et Vesperis, et Preces in Prima et Completorio omittuntur, quae in Semiduplicibus semper dicuntur, nisi Festum Semiduplex celebretur infra Octavam alienius Festi.

Excipiuntur etiam Vigilia Epiphaniae: Feria 6ta et Sabbathum post Octavam Ascensionis, ubi et Suffragia et Preces omittuntur. Suffragia non dicuntur per totum Adventum et a Dominica Passionis usque post Octavam Pentecost: Post Octavam tamen Paschae in Semiduplicibus fit commemoratio Crucis.

Q. Semiduplicia per quid differunt a simplicibus? R. Quia Semiduplicia habent 9. Lectiones, 3. Nocturnos, primas, et 2das Vesperas exigunt. Simplicia habent tantum unum Nocturnum, tres Lectiones, et primas Vesperas solum a Capitulo, terminantur in Nona hora Officii, si sint Festa SS. Vel habent 2das Vesperas tantum, et non primas, ut Feriae, si sequenti die nullum Officium occurrat.

Q. Quomodo ordinatur Officium in Festo simplici? R. Si Officium currentis diei fuit de feria? incipit Festum sequentis diei sim-

plex a Capitulo; Si vero concurrat Festum 9 Lectionum! sit de simplici tantum commemoratio.

Litigatorium in Matutino, uti etiam Hy-
mnus accipitur de Communi talis Sancti; de
inde dicuntur Antiphonae et Psalmi feriae
occurrentis, Versus de Sancto, Lectiones de
Scriptura, una vel duae, 3tia de Sancto, pro-
pria, vel Communis. Laudes et Horae di-
cuntur uti in Semiduplici usque ad 2das Ve-
speras exclusive.

Officium simplex cedit Officio feriali in
Quadragesima, sed de eo sit solum com-
memoratio.

Feriale Officium assignat Breviarium pro
quavis feria.

*Q. Quando dicuntur preces majores flexi-
genibus in Laudibus, Horis, Vesperis? R.*
In solis feriis majoribus scil: Adventus, Qua-
dragesimae, 4. Temporum, Vigiliis Sancto-
rum, quae jejunantur (excepta Vigilia Nativ:
Dni), si tunc Officium sit de feria.

§ 28^{vus}.

De Dominicis.

*Q. Quae sunt observanda de Officio Do-
minicae? R.* Sequentia: 1. Dominicae aliae
sunt 1mae Classi, aliae 2dae Classi. Aliae
Communes, seu per Annum.

Dominicae 1. Class: quae et majores, aut etiam privilegiatae dicuntur, sunt 8, quae sunt ita privilegiatae, ut nulli alteri Festo etiam Patroni Titularis cedant.

Dominicae 2. Class: sunt 9. (*videantur omnes in Rubr: Breviarii*, istarum Officium nunquam omittitur, nisi occurrente Patrono seu Titulari Ecclesiae, aut ejusdem Dedicatione, quo casu fieret tantum 9na Lectio, et commemoratio Dominicae in utrisque Vesp: et Laudibus. Sic, *vg.* si Festum S Nicolai incidat in Domin: 2dam Adventus, quae est 2dae Class: tunc in Ecclesia S. Nicolai deberet dici Officium de S. Nicol. cum comm: Dominicae.

In reliquis Dominicis per Annum occurrente Festo duplici fit tantum commemoratio Dominicae; exceptis Dominicis Resurrectionis, Pentecostes, SS. Trinitatis, in Albis, quae ritu dupl: celebrantur.

§ 29us.

De Octava.

Q. Quid intelligitur per octavam? R. 7. dies subsequentes aliquod Festum principale ab Ecclesia hoc speciali honore condecoratum.

Aliud est *Octava*, aliud est: *dies infra Octavam*. Per *Octavam* intelligitur dies una nempe, quae est numero 8va, et semper est

duplex; *Dies autem infra Octavam* sunt semiduplices, et sunt sex; 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Q *Octavae in quot sunt Classis?* R In 4. In 1ma Classe est Octava Paschalis et Pentecostes, infra quam non sit Officium de ullo Sancto.

In 2da Classe Octava Epiphaniae, quae admittit tantum Festum Patroni Titularis, et Dedications; non tamen in Octava die, in qua celebratur Baptismus Xsti.

In 3ta: Octava Corporis Xsti, quae admittit duplicia tantum cadentia, et non translata, nisi sint altioris Ordinis.

In 4ta: Sunt reliquae Octavae, quae admittunt quaecunque Festa etiam semiduplicia, cum hac tamen distinctione, quod infra Octavam hujus ultimae speciei, duplicia translata fiant quocunque die; Semiduplicia vero non transferantur ultra proxime sequentem diem (si occurrant v.g. in Dominica infra Octavam), quae si fuerit impedita Festo 9. Lectionum? transferuntur post Octavam; sed semiduplicia occurrentia ante Octavam? transferuntur post Octavam.

§ 30^{mus}.

De Translatione Festorum.

Quod Festum dignius sit altero? desumitur partim a ritu Festorum; sic duplex dignius est semiduplici; partim a dignitate per-

sonae, sic Festa Dni digniora sunt B. V. MARIAE; et haec Festis Angelorum, Festa Angelorum digniora sunt Festis Apostolorum, et haec aliis omnibus. Si Festum vg. Apostoli concurrat cum Festo vg. Martyris duplici? habet utrasque Vesperas integras, nisi Martyr vel Confessor vel Virgo solemnius celebretur in aliqua Ecclesia aut Regno.

Dixi *a ritu Festorum*, quia Festum etiam Virginis si sit Imae Clas: vg. S. Cunegundis, dignius est Festo Dni minoris ritus vg. Transfigurationis, unde si secum occurrant, debet Transfiguratio transferri.

Q. *Dies Octava cui cedit?* R. Ordinarie tantum Festis 1. et 2dae Clas: et deest solum commemoratio in utrisque Vesperis, Laudibus, et Missa.

Q. *Octava dies num aliquando transfertur?* R. Nunquam; nisi sit speciale ad hoc privilegium, uti in Polonia pro S. Adalberto, cujus Festum si contingat transferri, transfertur cum tota Octava. Ideoque si Festum habens Octavam transferatur post Octavam? hoc Anno carebit Octava; Si vero transferatur infra Octavam? tot dies habebit 8vae, quot sunt residui.

Q. *Quid circa translationem Festorum sit observandum?* R. 1. Transferri possunt, et debent sola Festa duplicia et semiduplicia. Interdum etiam Dominica anticipanda; sicut et Vigilia in Dominicam, vel Festum 1. Clas.

incidens. Festum simplex nunquam transfertur, sed si non potest ob ritum altiore habere commemorationem hoc Anno plane o-mittitur.

R. 2. Quando duo Festa 9. Lectionum occurrunt, unum transfertur in diem non impeditam. Est autem *dies non impedita*, in qua nullum aliud Festum 9. Lectionum occurrit.

Dies infra Octavam non est dies impedita respectu duplicium translatorum, nisi sint Octavae privilegiatae; ut dictum est §. 29. Semiduplicia infra Octavam talem occurrentia solum in diem immediate sequentem transferri possunt, quae si impedita fuerit alio Festo 9. Lectionum? ultra Octavam transferri debent, vg. si ob Dominicam semiduplex transferatur, si feria 2^a sit impedita? ultra Octavam transfertur. Sic et de nullo semiduplici Festo, quod ultra unam Octavam translatum est, fieri potest infra aliam Octavam.

Q. Quo ordine et tempore Festa translata celebrari debeant? R. 1. Inter translata diversae Classis semper dignius in ritu prius celebrandum est. Si duplex licet posterius cadat, semiduplici praefertur.

R. 2. Inter Festa ejusdem Classis id prius celebrandum est, quod prius tempore translatum fuit; sic inter duo duplicia non est differentia in translatione, licet alias deberet esse in commemoratione.

Caeterum Festa translata eo ritu celebranda sunt, quo fuissent celebrata, si non fuissent translata.

Q. Quod si occurrant Festa duo eodem die sub una ratione Festi in Calendario Romano, quorum alterum est Patroni vg. si in aliqua Ecclesia Patronus sit S. Philippus? R. Fiet Officium de Patrono ritu dupl: 1. Clas: De S. Jacobo Officium transfertur, et celebratur die non impedita, ritu dupl: 2dae Clas: quia hoc ritu Festa Apostolorum celebrantur.

Sed hoc notetur in Officio: Oratio, Lectiones, Evangelium cum Homilia congruant Festo ut pro uno, non pro pluribus fiat Officium, et deficientibus propriis, erit ad Commune recurrendum.

Q. Si autem Patronus in Calendario ritu simplici celebratur? R. Tunc in ea Ecclesia nihil fit de Sociis omissis, sic vg. in Ecclesia S. Erasmi (2da Jun.) SS. Marcellinus et Petrus nec commemorationem habent.

§ 31mus.

De Tabula Con. et Occurrentiae.

Q. Quid sit: *occurrere duo Festa*? R. Occurrere duo Festa dicuntur, quando eodem die de se Officium dici cupiunt, vg. si Festum S. Joannis Bapt: eodem sit die, quo Corporis Christi.

Concurrere dicuntur, quando duo Festa 9. Lectionum, quorum alterum hodie, alterum cras celebrabitur, hodiernas Vesperas exigunt. Cum duo Festa eodem die ab Ecclesia celebrari non soleant, ex illis necessario unum in aliam diem transferri debet. Ex quo.

Q. Quodnam ex illis duobus transferri debeat? Item cum de utroque, non celebrentur Vesperae integrae, quaeritur in concurrentia, de quo celebranda? R. Hae quaestiones decidendae sunt secundum Tabulas Con. et Occurrentine in Breviario praemitti solitas.

Q. Circa modo dictas Tabulas, quae sunt observandae Regulae? R. A. sequentes: 1ma: Quandounque in proprio de tempore, aut Sanctorum reperitur aliqua particularis dispositio: cessant regulae generales in illis Tabulis vel Rubricis positae: sicut fit in Festo S. Joannis Evangelii: et S. Stephani Prothomart.

2da: Quandounque dies non privilegiata cum privilegiata occurrit: cessat dispositio generalium Rubricarum de Con. aut occurrentia. Hinc quia dies infra Octavam Paschae et Pentecostes FERIA 4ta Cinerum et Hebdomada Magna, Vigiliae Nativitatis Domini, et Pentecostes: omne Festum excludunt, frustra in eorum Occurrentia ad generales regulas et Tabulas recurritur.

3ta: Quandounque duo Festa quo ad dignitatem inaequalia occurrunt, debet minus

dignum cedere digniori juxta exigentiam illius, ita ut si transferri possit? omnino transferatur; si vero loco affixum sit? commemorationem tantum habeat, vel si Festi dignitas sic postulet? omnino eo Anno omittitur.

4ta: Quandocumque duo aequalia concurrunt? dividere inter se Vesperas debent, de priore Psalmi, de posteriore Capitulum cum commemoratione praecedentis.

Observe Festa 1. et 2. Class: Duplicia majora non dividunt Vesperas, sed integrae Vesperae fiunt de digniore, commemoratio de minus digno.

Q. *Quid circa Tabulas Con: et Occurrentiae melius intelligendas ulterius observandum?*
R. *Sequentia; imo: Quod in iis ordo superior Festorum, aut feriarum ex parte sinistra linea recta positus, et alter ex parte dextra obliqua linea positus significet Festa, aut ferias, quae occurrere, aut concurrere possunt.*

2do: *Quod in Tabula Occurrentium perinde sit, sive Festum aliquod aut feria in superiori linea recta, sive in inferiori obliqua quaeratur ut brevi monstrabitur. In Tabula vero Concurrentium semper Festum aut feria praecedens in superiori recta; subsequens vero inferiore obliqua quaerendum sit.*

3tis: *Quod numerus ille ex parte dextra signatus in quo conveniunt, significat, eundem numerum in partis dexteræ linea inferiore per numeros distincta quaerendum esse: is enim notificabit, de quo Officium dicen-*

dum, vel commemoratio facienda, vel translatio suscipienda sit?

1to: Quod in eadem linea per numeros distincta: si vg. dicitur. *Officium de primo, commemoratio de 2do.* Per primum intelligitur Festum in linea recta notatum; per 2dum vero Festum in linea obliqua indicatum.

5to. Quodsi interdum in concursu loco numeri littera O. inveniatur! ea significat nunquam inter duo talia Festa, aut ferias concursum aut concursum fieri posse, cum uno posito, hoc ipso alterum non habeat jus ullum exigendi, ut eo die de se Officium aut commemoratio fiat.

Reliqua Rubrum Breviarii docebit.

CAPUT VI.

§ Ius.

De Censuris in genere.

Q. *Quid et Censura?* **R.** Est poena Ecclesiastica spiritualis, et medicinalis fori exterioris privans hominem baptizatum delinquentem, ac contumacem usu aliquorum bonorum spiritualium, donec a contumacia recedat.

Q. *Cur dicitur poena Ecclesiastica?* **R.** Quia est juris Ecclesiastici, et per Ecclesiasticam potestatem infligitur.

Q. *Cur apponitur *Ly spiritualis et medicinalis*?* **R.** Quia est medicina delicti, et quia directe et per se primario privat aliquibus bonis spiritualibus.

Q. *Quotuplicia sunt bona spiritualia?* **R.** Alia numerantur bona spiritualia interna propria ac privata, a quibus vita spiritualis pendet, ut gratia habitualis, virtutes super-

naturales infusae, ad haec spectat etiam character etc. et his non privat Ecclesia per censuram, cum non subsint illius dispositioni.

Ast bonis spiritualibus publicis et externis (ut sunt jurisdictio, Sacramentorum administratio, et perceptio. Item publica suffragia Ecclesiae, Indulgentiae, exterior conversatio, quae in mutuo colloquio, et convivio fidelium consistit) privare potest, et etiam privat invitos.

Q. Quare in definitione additur fori exterioris? R. Quia licet in foro interno conscientiae poena interdum esset spiritualis (ut si v.g. Confessarius suspenderet Sacerdotem poenitentem a celebranda Missa), tamen quia spectaret ad ejusmodi forum, non requireret jurisdictionem Ecclesiasticam fori externi, ideo non veniret intelligenda nomine Censurae.

Q. Quotuplex potest esse Censura? R. 2plex, a iure, quae per Sacros Canones infligitur. Alia ab homine, quae a Iudice per modum sententiae fertur.

Q. Iterum quotuplex est Censura? R. 2plex. Una latu sententiae, quae crimine commisso statim incurritur. Alia se endue sententiae, quae non incurritur nisi post Iudicis sententiam. Item alia est Generalis, quae fertur contra totam Provinciam, aut Sectam. Alia particularis, quae imponitur determinatis personis. Alia est non reservata, a qua quilibet

het Sacerdos approbatus absolvere potest. Alia est *reservata*, cujus absolutionem reservat sibi superior Censuram ferens.

Q. *Estne de fide, quod sit in Ecclesia potestas ferendi Censuras?* R. Est, patet ex *Math.* 18.

Q. *Degradatio vel depositio estne Censura?* R. Non, quia etsi poena sit spiritualis, non tamen medicinalis, sed perpetua, et ob peccatum praeteritum etiam emendatum potest infligi, estque poena vindicativa.

Q. *An cessatio a Divinis?* R. Nec illa dici potest censura, quia non imponitur per modum medicinae ad tollendam contumaciam, sed ad propulsandam injuriam Ecclesiae factam.

Q. *An irregularitas?* R. Neque illa dici potest censura, quia haec non est medicinalis, sed tantum impedimentum Canonicum. Unde nec tollitur per absolutionem sicut Censura, sed per dispensationem.

Q. *Quando in Jubilaeis vel Privilegiis datur potestas absolverendi a Censuris, num comprehenditur Irregularitas?* R. Non, nisi expresse addatur.

Q. *Per quid differt absolutio a dispensatione?* R. Absolutio est sententia remittens delictum vel poenam. Dispensatio, autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, qua v.g. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. *Quid significat Ly Anathemi?* R. Penultima syllaba producta? significat aliquod

oblatum vel appensum velut monumentum ad memoriam.

Penultima vero abbreviata? significat separationem, et differt tantum accidentaliter ab Excommunicatione per hoc, quod *Anathema* fiat cum quibusdam ceremoniis ad majorem terrorem. Episcopus enim solemniter aliquem excommunicaturus per *Anathema* induitur amictu, stola, pluviali. 12 Presbyteri Ppis opum circumstant tenentes cereos accensos, tandem humi proijciunt, pedibus calcant extra Ecclesiam ejiciunt etc.

§ 2dus.

Qui possunt ferre Censuras et in quos.

Q *Qui habent potestatem ordinariam ferendi Censuras?* R De Jure Summus Pontifex. Legati a latere, Nunci in tota Provincia suae legationis, Archi-Episcopi, et eorum Vicarii, Capitulum Sede vacante, Superiores in Religionibus suis.

Q *Quibus competit potestas delegata ferendi Censuras?* R. omnibus et solis illis, quibus delegata fuerit et commissa ab habentibus potestatem ordinariam. Haec potestas dari non potest Laicis neque foeminis.

Q. *Qui ligari possunt Censuris?* R Omnes et soli subditi alicui superiori Ecclesiastico v.g. Episcopo. Haeretici possunt ligari, quia per Baptismum subjecti sunt Ecclesiae.

Q. Qui non possunt ligari? R. Non baptizati, nec Cathedumeni, nec mortui. Papa non potest incurrere Censuram, quia nulli est subiectus.

Q. Quae requiruntur ad Censuram incurrendam? R. 1. Peccatum mortale actu externo consummato proprium. Potest etiam Censura ferri ob alienum peccatum, quod aliquomodo sit proprium. 2. Contumacia, cum quis sciens aliquam rem esse prohibitam ab Ecclesia sub aliqua Censura, nihilominus eam committit, vel praeceptam omittit.

Q. Quae excusant ab incurrenda Censura? R. 1. Ignorantia juris, vel facti, dummodo non sit crassa et affectata. 2. Parvitas materiae, impotentia, sive Physica, sive Moralis. 3. Indeliberatio rationis. 4. Imperfectus consensus. 5. Appelatio legitime interposita ad Superiorem post condemnationem Censurae ab inferiori facta, antequam incuratur. 6. Prorogatio termini facta ab eo, qui Censuram tulit. 7. Item voluntas ejus, in ejus favorem lata est Censura.

Dictae autem conditiones si decurrunt? Censurae latae in foro Conscientiae non ligant, verum taliter excommunicati in foro externo ad vitandum scandalum, saltem in publico se gerere ita debent, ac si essent excommunicati, donec nullitas Censurae judicio sapientum cognoscatur, et hoc vulgo manifestetur. Quod si antequam nullitas publicetur, se ingerant Divinis publice, peccabunt, irregula-

ritatem tamen non incurrunt, cum hic actus inobedientiae non sit perfectus in sua specie.

Q. Quid est ignorantia juris? et quid facti?

R. Ignorantia juris est: qua ignoratur jus, si-
ve lex, sive sententia Judicis aliquid sub
Censura imperantis, vel prohibentis: sic v.g.
percutit quis Clericum, quia ignorat prohibi-
tum esse. Facti ignorantia est, dum igno-
ratur ipsum opus, aut circumstantia v.g.
scit percutiens esse prohibitum percutere Cle-
ricum, sed hunc ignorat esse Clericum.

Ignorantia alia est Vincibilis, quae vinci
facile potest adhibita diligentia. Alia Invinci-
bilis, quae vinci non potest, etsi adhibeatur
omnis diligentia, v.g. quia nec debum habet,
nec ratio de opposito occurrat, talis ignoran-
tia non est culpabilis.

Alia dicitur vincibilis Affectata, qua quis
affectat non scire praeceptum ut liberus non
observet, ideo non adhibet sufficientem di-
ligentiam ad rescindendum. Alia Crassa, quae
oritur ex pura siue nimia negligentia scien-
di ea, quae quis scire tenetur. Sapina pro-
venit ex nimia sollicitudine ad alia negotia
impedientia debitum studium ea sciendi, quae
oportet.

Q. Quomodo a illic ignorantia excluditur?

R. In antecedentem, quae si non esset,actus
non poneretur, sic si Titius scripsisset Petrum
esse Clericum, enim non percutisset. 2° In
concomitantem, quae si non esset, actus positus

esset, vg. Petrus sagittam jecit in Cajum putans esse feram, quod tamen, si scivisset, fecisset, cum eum occidere intendebat. *3tio.* In subsequenter, quae quovis modo sumpta est voluntaria.

Q. Quae ignorantia ex dictis excusat a Censura? R. Ignorantia invincibilis juris particularis, et facti ut et antecedens excusat ab incurrenda Censura.

Ignorantia invincibilis *Crassa et Supina* juris et facti non excusat a censura nisi addatur in Decreto, si praesumpserint, scienter fecerint. Ignorantia culpabilis, vincibilis quae nec est crassa, nec supina, nec affectata probabilis est, quod excuset; quia Cap: dicto: *Et animarum* generaliter asseritur ignorantiam, quae non est crassa, nec supina, excusare ab omnibus sententiis Ordinariorum.

Q. Censura, quae fertur contra facientes, continentem aliquod delictum, num cadit supra mandantes vel consulentes? R. Non, nisi exprimatur in lege.

Q. An ligat Censura, dum est injusta extrinsece, id est, quando fertur ab eo quidem, qui habet jurisdictionem, sed fertur ex mala intentione, vel ex odio vel ex malo modo etc? R. Ligat.

Q. An aliquis possit saepius incurrere eandem censuram? R. a Potest: si plures ponat causas propter quas ligatur quis tali Censura, etiam si causae essent peccata solo numero distincta, vg. qui tribus vicibus distinctis percutit

Clericam, ter incurrit excommunicationem, et indiget tribus absolutionibus, vel una generali, quia singulis causis respondet suis moraliter distinctis effectus, et indiget tolli per plures actiones distinctivas illius.

Q. *Quid quis dubitat an sit ligatus Censura, vel nescit an in eum sit lata Censura, tunc comprehendit hunc casum etc? nec illud dubium solvere potest?* R. Latere debet se non esse ligatum, quia materia est odiosa, ergo extendi non debet.

Q. *Quid dubitat Petrus, an Paulus ligatus sit Censura?* R. Debet illum habere pro non ligato, quia ipse est in possessione.

Q. *Si quis sciat in se esse latam Censuram, sed dubitat an Superior serio et ex animo tulerit, vel an legitime ab ea appellaverit, vel an sit absolutus?* R. Debet judicare se esse ligatum, quia possessio est pro Censura.

§ 3^{ius}.

De Absolutione a Censura.

Q. *Quis a Censuris absolvere potest?* R. a Censuris a jure sive ab homine si sint non reservatae, absolvere potest quilibet Confessarius, in foro conscientiae. In foro autem externo Superior censurati, hoc est Episcopus vel ejus Vicarius etc. Si vero sunt reservatae, ab eo absolvi debet, tam in foro interno, quam externo, cui sunt reservatae.

A Censuris ab homine absolvere potest is, qui eas tulit, excepto mortis articulo, in quo quisvis Sacerdos etiam degradatus a quibusvis Censuris absolvere potest. Quando autem aliquis absolvitur extra eam necessitatem a non habente absolvendi potestatem, exigi debet iuramentum ab eo, qui absolvitur, quod comparere velit, quando poterit coram habente potestatem, et simul exequatur id, quod sibi ab illo assignatum fuit; quod si postmodum non comparuerit incidit in similem excommunicationem.

Q. *Possuntne Episcopi absolvere in foro conscientiae per se vel delegatum ab omnibus Censuris occultis Papae reservatis etiam in Bulla Coenae contentis?* R. Possunt.

Q. *Quae dicitur Censura occulta?* R. Quae contracta est ob delictum non publicum, nec ad forum contentiosum deductum, vel si deductum fuit, a quo reus ob defectum probationis fuit absolutus; Possunt etiam absolvere, quando propter morbum, senium, sexum, pauperiem Pontifex adiri non potest.

Q. *Si duo idem delictum commiserint, ut unus tantum vocetur ad iudicium, num delictum respectu alterius censetur esse deductum ad forum contentiosum?* R. Non. Hinc talis potest absolvi ab Episcopo.

Q. *Ad tollendam Censuram estne satis, quod causa ipsa sit abolita, vel de re et contumacia?* R. Non, sed praeterea requiritur absolutio.

Contraria propositio damnata est ab Alex : VII.

Q. Absolutus in foro interno a Censura si non sit rit. nominatim excommunicatus, tentione se gerere tanquam censuratum? R. Non, praestitum si con tet ita esse absolutum, quia illa absolutio valet ad omnia, praeterquam in iudicio, ubi lis movetur.

Q. Potestne dari absolutio sub conditione de futuro contingenti? R. Potest quidem cum sit actus jurisdictionis externae, qui conditionatus esse potest. Communiter tamen non expedit sic absolvi, sed si reus meretur, absolute absolvatur, si non meretur, non debet absolvi.

Q. Petrus dum versabatur in alieno Episcopatu, contraxit quandam excommunicationem illam per statutum impositam. potestne absolvi dum redit in Patriam a proprio Episcopo? R. Non potest, quia ratione delicti est subditus illius Episcopi, ubi delictum commisit, et ab illo solo potest absolvi, ita decernitur in iure, ut non nisi ille Episcopus absolvere possit, in cuius Diocesi deliquit. Octav. Dec. ex Fabr.

Q. Si excommunicatus publice et nominatim dederit signa doloris in articulo mortis, et absolutus sit a simplici Sacerdote, num mortuus possit sepeliri in loco Sacro? R. Habita facultate ab Episcopo pro foro externo deberet prius absolvi ab excommunicatione. Vide: Rituala.

Q. *Qui non potuit in mortis articulo absolvi ab Excommunicatione, et signa contritionis ostendit uno tantum testante, an potest absolvi post mortem in ordine ad oblinendam sepulturam in Locò Sacro?* **R.** Potest, non quidem a peccatis, sed ab Excommunicatione, non quidem tunc a quolibet Sacerdote, ut potuit ante mortem, sed ab eo, cui reservata fuit Excommunicatio.

Q. *Confessarius comperiens male absolvisse Poenitentem a Censuris, num poterit post obtentam licentiam absolvendi absolvere ab illis absentem?* **R.** Poterit, siquidem absolutio a Censuris non solum fieri potest in abentem sed etiam ignorantem et existentem in peccato mortali, praeterea nisi ipsum absolveret, esset in causa, ut poenitens privaretur Ecclesiae suffragiis. *Bon. Sua. Nav. Fil etc.*

Q. *Nonne interdum praemitti solet absolutio a Censuris etiamsi nulla adsit suspicio Censurae contractae?* **R.** Solet sub his terminis: *Absolve te a vinculo Excommunicationis, suspensionis et interdicti in quantum possum et tu indiges*, et hoc ad vitandam irreverentiam, si forte poenitens in occulta esset Censura, vel ad vitandam irregularitatem, in eadem suppositione si poenitens ordinandus esset, vel ad vitandam invaliditatem, si poenitenti conferendum esset Beneficium Ecclesiasticum.

Q. *Impetrans absolutionem ex falsa causa ab Excommunicatione, an valebit absolutio?* **R.**

Non: quia tunc eum Iudex non censetur vel-
le absolvere.

§ 4tus.

De Censuris in particulari

Q. Quae sunt species Censurarum? R. 3. Ex-
communicatio, Suspendio, et interdictum.

Q. Quid est Excommunicatio? R. Est Cen-
sura, per quam quis privatur communione
Ecclesiae, id est communibus Ecclesiae bonis
vel omnibus vel aliquibus.

Q. Potestne Sacerdos ex privata intentione
orare pro Excommunicato? R. Potest.

Q. Quomodo dividitur Excommunicatio? R.
In Maiorem et Minorem.

Q. Cui vocatur Maior? R. Quia respective ad
alteram maiorem requirit causam et quia ma-
joribus privat bonis. Uti Activa et Passi-
va Sacramentorum participatione. Item suf-
fragis Ecclesiae, Electione tam activa quam
passiva, ad beneficia, liberat subditos ab o-
bedientia: quod non obligentur Dominis tunc
inservire, possunt tamen, ut inferius patibit:
Eisdem a testimonio perhibendo et actuatu
repellit, Ecclesiastica et cultura spoliatur etc.

Q. Excommunicatus Excommunicatione ma-
jore quatenus lex actus? R. 2plex. 1. *Debetis*, quem
fideles non tenentur vitare, et tales tolerati
sunt omnes, qui non excommunicantur pu-
blice ac nominatim, sed in genere, uti Hie-

retici. Et non toleratus, quem tenentur vitare. Et quidem post *Concilium Constan;* Non tolerati sunt hi tantum, Imo Notorius Clerici percussor. 2do Quis nominatim excommunicatus.

§ 5tus.

De Excommunicatione Minori.

Q. *Quid est Excommunicatio Minor?* R. Est Censura Ecclesiastica privans aliquem passiva Sacramentorum participatione, et electione passiva ad dignitates et beneficia Ecclesiastica. Hi duo solum effectus sunt Excommunicationis minoris, a qua omnis Sacerdos approbatus absolvere potest.

Q. *Quare dicitur minor?* R. Quia est pars Majoris, et quia minores effectus habet, quam Excommunicatio major, vel quia ob minus peccatum incurritur.

Q. *Ob quam causam incurritur minor Excommunicatio?* R. Cum quis communicat cum Excommunicato Excommunicatione majori denunciato, vel publico percussore Clerici.

Q. *Potestne per communicationem cum excommunicato majori excommunicatione, incurri etiam ipsa major Excommunicatio?* R. Potest, si quis communicaret cum contemptu clavium, vel in ipso crimine, ob quod aliquis est excommunicatus vel cum excommunicato a Papa.

Q. *Gravatus minori Excommunicatione an liceat aliis potest conferre Sacramenta?* R.

Potest, quia tantum a passivo Sacramentorum usu remotus est. Item potest alios absolvere ab Excommunicatione minori. Hinc si susceperit aliquod Sacramentum, peccaret quidem, non tamen fieret irregularis.

Q. In Jure nomine Excommunicationis simpliciter, quae veniunt intelligenda? R. Excommunicatio Major.

§ 6tus.

De effectibus Excommunicationis majoris.

Q. Quotuplices sunt effectus Excommunicationis majoris? Duplex, mediatum seu remotum, uti irregularitas, quam excommunicatus incurrit exercendo actum alicujus ordinis. 2do Si toto Anno in excommunicatione contumaciter persistat, sive intumescat, fit suspectus de Haeresi, et contra eum, ut talem procedi potest. Trident: Sess: 25. Cap: 3.

Immediati effectus sunt: 1mo Privat suspceptione Sacramentorum; unde excommunicatus sive Toleratus, sive non toleratus non potest licite recipere Sacramenta sub mortali, nisi excuset ignorantia invincibilis, metus mortis, infamiae, jactura honorum etc, quia censura non obligat sub tanto rigore.

2do Privat communibus Ecclesiae suffragiis, publicis orationibus et fructu Indulgentiarum, non tamen privatis.

3to Privat tunc participatione activa Sacramentorum, id est administratione, quam *passiva* id est receptione eorundem.

4to Privatio usus, Officiorum Divinorum, ita ut non tantum eorum careant fructu, sed etiam sub mortali iis nequeat interesse, nisi excuset ignorantia, vel necessitas vitandi scandali, aliave justa causa.

5to Collatio beneficii facta excommunicato nulla est, scilicet Praesentatio vel Electio, Institutio, et Confirmatio, sicut etiam Collatio, Praesentatio etc. facta ab excommunicato est invalida.

6to Privat Communicatione Forensi. Unde excommunicatus nequit esse Iudex, Advocatus, Procurator, licet pro se ipso respondere possit: Actor, Tabellio, testis.

7mo Non *Toleratus* privatur Ecclesiastica sepultura, et si sepeliretur in Loco Sacro, et Corpora discerni possint? debet exhumari, nec eo in loco Divina peragi possunt, ante reconciliationem.

Q. Cur dicitur non *toleratus*? R. Quia Ecclesia non polluitur etsi Haereticus, non speciatim denuntiatus in ea sepeliatur, ut docet Suar. *La etc.*

8vo Privatur omni alia civili Communicatione fidelium, ita ut ipse non possit cum aliis etsi sit *non toleratus*, etiam alii cum ipso non possunt communicare, idque in casibus hae versu comprehensis.

Os, orare, vale, Communio, Mensa negatur

Q. Quid intelligitur per iusta? R. Per Os, intelligitur omne colloquium amicabile, etiam privatum per nuntios, literas etc. Orare, hoc est communicatio in Divinis. Vale, quod comprehendit omnem salutacionem verbo vel signo, vel amplexu etc. Communi, quae comprehendit contractum qui tamen validus esset, si fiat,) cohabitationem, societatem, nec iter cum eo facere licet. Mensa, per quam intelligitur omnis convictus, et convivium per modum societatis et commercii.

Q. In quibus casibus licet cum non tolerato conversari seu communicare? R. In his: Utile, Lex, humilis, res ignorata, necesse.

Q. Quid intelligitur per ista? R. Utile in casu utilitatis sive spiritualis ipsius excommunicati, ut convertatur, sive alterius ut ab Excommunicato consilium petat quod ab alio habere non potest, sive etiam utilitatis temporalis, v.g. ut ab eo debitum retineatur. Lex, in casu legis Matrimonialis. Uxor cum Excommunicato Marito communicare potest. Humilis in casu subjectionis servitii, sic filii Parentibus, servi Dominis Excommunicatis communicare possunt, si ante Lex communicationem fuerint in servitio. Res ignorata in casu ignorantiae juris vel facti. Necesse, in casu necessitatis sive animae sive corporis.

Q. Excommunicatus vitandus, seu non toleratus si monitus nolit exire de Ecclesia tempore Missae num incurreret aliquam aliam penam? R. Incurrit Excommunicationem Pa-

paе reservatam. *Cap. Eos, Sent, Excom et Clem. 11. eod lit.*

Q. Excommunicatus profugit ad Ecclesiam, et ibi haeret ne capiatur non attendens ad Divina potestne ibi Missa celebrari, et ab aliis audiri? R. Potest, quia non censetur communicare illis in Divinis. Dicast; n. 694.

§ 7mus.

De percussione Clericorum.

Q. Quomodo intelligenda est Excommunicatio percussione Clericorum? R. Ea sic sonat: Si quis evadente diabolo in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, et nullus Episcoporum praesumat illum absolvere.

Dicitur Imo Si quis, intelligitur conjasyis sexus, Persona rationis et doli compos. Extenditur autem ad effluenter mandantes, consulentes, consentientes, non impeditentes, si ex Officio aut justitia teneantur, ut Reges, Judices; item Patres, Tutores, Heri, Paedagogi, Parochi etc. quibus aliorum cura demandata est.

De tur 21) Clericum intelligitur omnis prima saltim Tonsura initiatus, etiamsi conjugatus (idummodo cum unica Virgine) et deferat habitum serviatque alicui Ecclesiae, etiamsi esset excommunicatus, suspensus, interdictus.

De itur 3tio *Monachum*: intelligitur quisvis Religiosus, etiam Laicus. Conversus, Novitius utriusque sexus. Item Tertiarius S. Dominici, et S. Fratrum, si gestent habitum et vivant in Communitate. Eremitas subiecti alicui Regulae vel Superiori.

Dicitur 4to: *Manus iniecerit*, per quod intelligitur quaevis contumeliosa actio exterior mortalis, contra honorem et reverentiam Statui Spirituali debitam.

Nota: Injuria factis, non verbis irrogata, Censuram concludit. Ita *Matheu.* pag. 38.

Q. *An ad incurrendam Censuram Canonis excusat parvas materiae?* R. Affir: ut ergo Censura incurratur, percussio non levissima esse debet; sed *levis, mediocris, aut gravis* seu *enormis*.

Levis percussio secundum *Extravag.* ea declaratur quae facta manu, pede, lapide, nullam relinquit cicatricem nec dentes effringit, nec multos evellit crines, nec sanguinis copiam facit, licet parum fluat; ita percussiones possunt ab Episcopo absolvi.

Gravis seu *Enormis* percussio erit, si Cle-ricum graviter vulneret, mutilet, enormiter percutiat, aut copiosam sanguinis effusionem; si aspergat luto, copiam capillorum evellat, verticem et laceret, pallium, pileum de capite rapiat, violenter in carcere detineat manus violentas iniecit in liquum, cui insidet, quae actio licet sit levis respectu corporis, non tamen respectu honoris; si occidat.

Et talis a Summo Pontifice debet absolvi.

Q. *An percussio, quae alias secundum substantiam esset levis, fieri possit gravis?* R. Affir:

1. *vg. ratione loci* uti si percutiatur Clericus ministerio Altaris occupatus, sive in Choro, in Processione, aut alio publico loco.

2. *Ratione Personae*, *vg. si sit Episcopus, Praelatus, aut alias in dignitate Ecclesiastica constitutus.* Caeterum iudicium relinquitur Episcopo, quae sit aut non sit enormis injuria.

Q. *In quibus casibus ob percussorem Clerici Censura non incurritur?* R. Imo Dum tradit Mater Clericum volentem eripere pudicitiam, si non potest eundem verbis repellere.

2do Dum quis vestes aliave res non indutas lacerat, quia non infert violentiam Personae Clerici.

3to Dum quis percutit Clericum ad defendendum se vel vitam suam, Uxoris, Parentum, Fidorum, vel res suas, cum moderate inculpatae tutelae.

4to Dum fortuito casu, et non ex deliberatione, vel dum non agnoscitur, vel solum per jocum, vel ad ludum percutitur Clericus quia non fit violenter, nec svadente Diabolo.

5to Cum ex Officio, Magister vel Praelatus corripit, nam tunc fit svadente iustitia et charitate.

Q. Si quis percutiat eg. Studi sum habentem Clericalem habitum, putans se percutere Clericum, estne R. communis catus. R. Non, quia non excommunicatur quis propter intentionem, sed propter factum. Hinc percussus debet omnino saltem prima Tonsura esse initiatus.

Q. Si quis percutiat Clericum putans esse Laicum, an hic incidit in Canonem? R. Non, quia excusat eum ignorantia facti, neque tunc censetur esse contumax, nam si sciret, desisteret, unde in foro conscientiae manet liber a Censura.

Q. Incurritne Excommunicationem, qui percutit Petrum Clericum, putans illum non esse Petrum, sed Paulum similiter Clericum? R. Affir: Tum quia nulla ignorantia excusat in tali casu, cum habeat intentionem percutiendi Clericum, et revera percutit, licet credat esse alium Clericum. Bon. San. Dia. etc.

Q. Percutiens plures Clericos, in petenda abs. lati ne debet numerum ipsorum exprimere? R. Debet, alias petitio esset subreptitia. Pluribus enim Excommunicationibus numero distinctis ligatur. Glos. in Cap. cum pro causa.

§ 8vus.

De suspensione.

Q. Quid est suspensio? R. Est Censura Ecclesiastica, qua prohibetur vel arceatur Cle-

ricus ab aliquo actu Ecclesiastico alias sibi conveniente.

Ex qua definitione patet, quod subjectum suspensionis est solus Clericus, quia solus ipse est capax actus Ecclesiastici.

Q. *Qui possunt suspendere?* R. Ii, qui possunt ferre Censuras.

Q. *Quotplex est suspensi?* R. 3plex. 1ma ab Officio tantum, qua privatur Clericus usu Ordinis et potestatis Spiritualis. 2da, A Beneficio tantum, qua Clericus privatur administratione, et fructibus sui Beneficii. 3tia, Ab utroque simul, qua privatur et potestate Spiritualit, et fructibus temporalibus.

Alia suspensio est *Totalis*, quae privat omni actu Ordinis, et perceptione omnium fructuum. Alia *Partialis*, quae privat aliquo tantum actu Ordinis, ut est suspensio a Confectionibus.

Q. *Quotplex adhuc est suspensio?* R. 2plex. *Determinata*, quae ad certum tempus privat Clericum Officio aut Beneficio, quo elapso statim cessat absque ulla absolutione. Altera *Indeterminata*, quae privat sine temporis praescriptione, ac proinde durat donec per absolutionem tollatur. Alia *Suspensio* est a *Jure*, alia ab *Homine*, alia *Latae*, alia *Ferendae* sententiae, ut dictum est de Censuris.

Q. *Quot modis contrahitur Suspensio?* R. 5que. 1. In Ordinatione indebita. 2. Propter Exercentium illicitum Ordinis. 3. Propter defectus aliquos commissos circa munera ad

Clericum spectantia. 4. Propter peccata clericis commissa.

Q. *Quot sunt Suspensiones quae contrahuntur a Clericis in ipsa ordinatione peccantibus?* R. 12. 1mo, Suspenduntur recipientes Ordines ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatu. 2to, Recipientes ab alieno sine licentia propria. 3to, Recipientes a proprio Episcopo in aliena Diocesi sine licentia Ordinarii. 4to, Recipientes ab Excommunicato vel suspenso. 5to, Recipientes Ordines ante legitimam aetatem. 6to, Extra tempora sine dispensatione. 7mo, Non servatis interstitiis. 8to, Ordinati cum fisco Titulo. 9to, Promoti per saltum. 10mo, Ordinati post Matrimonium ratum. 11mo, Si sint excommunicati, vel suspensi, aut interdicti. 12mo, Si quis vacante Episcopatu non habens beneficium saltim infra annum cum literis Dimissoriis, a Capitulo receptis ordinetur in Sacris.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur propter Exercitium Ordinis?* R. 4. Suspenduntur, qui utuntur Ordine aliquo in loco interdicto. 2do, Celebrantes coram excommunicato, vel interdicto, vel eundem admittentes ad Divina, aut ad sepulturam Ecclesiasticam. 3to, Admittentes ad sepulturam usurarios publicos. 4to, Parochi iungentes vel benedicentes sponso alterius Parochiae sine licentia Parochi sponsorum.

Q. *Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur propter defectus circa munera ad Clericum spe-*

clantia? R. 5que. Suspenduntur abutentes vestibus a jure statutis et praeceptis. Gravantes Ecclesiam sibi commissam debitis alienis. 3to, Rapientes bona Praelati defuncti non habito jure. 4to, Eligentes indignos ad curam animarum. 5to, Non servantes Constituti: Innoc: IV. in visitatione Ecclesiarum.

Q. Quot sunt Suspensiones, quae incurruntur a Clericis propter peccata ab eis commissa?

R. 6. Suspenduntur Clerici. 1mo, Recipientes Ordines simoniace. 2to, Recipientes Ordines a Simoniaco licet non simoniace, nisi ipsos excuset ignorantia. 3to, Sponte jurantes de tenendo Schismate. 4to, Provocantes ad duelum vel acceptantes ab alio oblatum, aut pugnantes. 5to, Raptores, aut praestantes auxilium, aut consilium raptui, ipso facto incurrunt suspensionem.

Q. Qui, et quot sunt casus, propter quos Regulares Clerici incurrant Suspensionem a jure latam? R. 7. 1o, In Apostasia recipientes S. Ordines. 2do, Non professi recipientes Ordines. 3to, Non utentes habitu Religionis suae. 4to, Admittentes ad Professionem Novitios ante annum probationis. 5to, Introlicentes foeminas intra claustra Monasteria. 6to, Usurpantes Decimas sibi non convenientes. 7mo, Qui non monent poenitentes de solvendis Decimis.

Q. Quomodo peccant illi, qui violant Suspensionem? R. Peccant mortaliter, nisi levitas materiae excuset. Insuper violantes

Suspensionem per exercitium solenne Ordinis S. incurrunt Irregularitatem.

§ 9ous.

Casus particulares de Suspensione.

Q. *Suspensus a Beneficio potest alio eligere, praesentare, conferre Beneficium?* R. Potest, quia etsi haec jura competant illi ratione Beneficii, actus tamen illi non sunt Beneficii praecise ut sic, sed potius Officii, seu jurisdictionis. Suspensus absolute intelligi debet ab Officio et Beneficio.

Q. *Suspensus v.g. Capitulo vel Conventu non consentit suspensi si gub?* R. Non, nisi sint in culpa.

Q. *Enumeret nonnullos casus in quibus vocalis Censuram incurrit Irregularitatem, vel ne?* R. 1mo, Exercens actum alicujus Ordinis Minoris, vel etiam Majoris non solemniter nec ex Officio administrando non fit Irregularis CC DD. 2to, Neque exercens actus solius jurisdictionis, qui non sunt conjuncti cum actibus Ordinis. 3to, Suspensus ab Ordine fit irregularis benedicens aquam, cereos, fructus, nuptias, aut Mulierem post partum. Non tamen benedicens Mensam. 4to, Suspensus ab ingressu Ecclesiae fit Irregularis celebrando in ea, vel in Caemeterio, secus si alibi celebraret.

5te, Suspensus ab administratione Sacramentorum non fit irregularis illa suscipiendo.

6to, Suspensus a susceptione Sacramentorum, si suscipit, peccat mortaliter, non tamen fit irregularis, quia suscipere non est actus Ordinis. *Sylv.*

7mo, Suspensus ab Officio praedicandi, si praedicet, non fit irregularis, sed peccat, et puniendus est, secus si praedicet solemniter. Et ex suo Officio, sicut tenentur praedicare Episcopi et Parochi. *Nav.*

8vo, Suspensus a Beneficio non fit irregularis recipiendo fructus Beneficii, quamvis peccet contra justitiam usurpando illos, ad quos non habet jus ob Censuram Suspensionis. *Bon.*

Q. Suspensus a proprio Episcopo an incurrit irregularitatem si vg. celebret in alio Episcopatu? R. Affirm: quia Suspendio in qua celebrat afficit personam non res agit locum, imo nec poterit tolli, nisi cum autoritate sui Episcopi. Com: DD.

Q. Si quis excommunicatus ante sententiam bona si le appellat, et Judex nihilominus pergat, an si talis celebret fiat irregularis? R. Non, attamen tenetur se ita publice gerere ut censuratus.

§ 10mus.

De Depositione et Degradatione.

Q. Quod est Depositio? R. Est poena Ecclesiastica ex se perpetua, et vindictiva privans Personam Ecclesiasticam ob crimen, omni Officio et Beneficio, retento solo Canonis et Fori Privilegio.

Q. Quid est Degradatio? R. Est privatio Officii et Beneficii simpliciter, et in toto sine spe restitutionis facta cum solemnitate certa, et privatione Privilegii Clericalis Fori et Canonis, ut saeculari foro tradatur, et talis Degradatio dicitur realis Depositio.

Q. Degradatio et Depositio suntne Censurae? R. Non, quia sunt poenae perpetuae, Censurae autem sunt poenae ad tempus. Subjectum harum poenarum est idem, quod et Suspensionis, scilicet Clericus tum Minorum, tum Majorum Ordinum.

Q. Ob quas causas feruntur hae poenae? R. Depositio imponi solet ob Adulterium, Stuprum, Incestum, Furtum, Perjurium, Homicidium etiam solo consilio perpetratum etc.

Scelera vero ob quae Degradatio imponi solet sunt? Heresis manifesta, sollicitatio ad turpia in Confessione, Sodomia, Homicidium Regis aut Episcopi.

Q. An Degradatus et Depositus teneatur ad Novas Canonias et ad solum castitatis? R. Affirm: quia Ordo ab illis non tollitur, sed

solum executio Ordinis, nisi ad tales poenas darentur, in quibus illis foret impossibilis recitatio, v.g. si darentur ad *Tiremes*, vel in tenebroso carcere detineantur.

Q. *Si Degradatus celebraret?* R. Gravissime peccaret, sed valide consecraret. S. Thom. etc.

§ 11mus.

De Interdicto.

Q. *Quid est Interdictum?* R. Est Censura Ecclesiastica Sacramentorum quorundam usus, Divina Officia, et Sepulchram Ecclesiasticam prohibens.

Q. *Quotum lex est Interdictum?* R. *Locale*, quo locus solus interdicitur, ne in eo Officia Divina fiant. Aliud *Personale*, quo prohibetur populus vel aliqua Persona participare audire Divina Officia ubi eoque sit. Et *Mixtum* quo interdicitur locus, et Persona.

Locale subdividitur in *Generale*, quo interdicitur locus universalis, ut Regnum, Provincia, Parochia. Et in *Particulare*, quo interdicitur aliqua Ecclesia certa, cum qua semper comprehenditur Sacellum et Caemeterium contiguum, quia accessorium sequitur naturam sui principalis. Aliud est Interdictum *Partiale*, aliud a *Jure*, aliud ab *Homine*, prout dictum est superius de aliis Censuris.

Q. *Per quod differt ab E. communicatione Interdictum?* R. Quia illa ultra plura quibus

privat etiam humana et politica communica-
tione, hoc autem non sic. Insuper illa con-
tra nocentes fertur. Hoc autem et innocen-
tes afflicti, etsi indirecto et per accidens,
quatenus inter eos, qui directe interditi
sunt, morantur.

Differt a *Suspensione*, quia hujus Censurae
subjectum est solus Clericus. *Interdictum*
vero terrae potest etiam in Laicos. Quando
interdicitur Clerus, non eo ipso interdicitur
et Plebs communis, quia sunt distinctae
Communitates.

Q. *Ad hoc ut Interdictum juste feratur,*
quale delictum requiritur? R Mortale, et ma-
xime dum est *Interdictum Locale*, aut *Per-*
sonale, Generale, cum enim per hoc etiam
innocentes patiuntur, requiritur gravissima
culpa cum contumacia commissa ab omnibus
vel etiam a Capite aut a praecipuis mem-
bris.

Q. *Quid sunt effectus Interdicti?* R 3 1. Pro-
hibitio activi et passivi usus aliquorum Sa-
cramentorum. Dixi *aliquorum*, nam interdi-
cti possunt baptizari, confirmari, poeniten-
tiam agere, imo in articulo mortis et Eu-
charistiam sumere, non tamen ordinari,
aut Extremam Uctionem suscipere. 2us,
Prohibitio Divinorum Officiorum, nempe
Sacrificii Missae, Horarum Canonicarum,
ne publice cantentur. Item prohibentur be-
nedictiones solennes, et alia Officia a Ma-

nistris Ecclesiae fieri solita. *3^{tius} Privatio Ecclesiasticae sepulturae.*

Q. Quomodo peccant, qui violant Interdictum? R. Si sint Laici? peccant mortaliter violando Interdictum Personale. Si autem violaverint Interdictum Locale? peccant venialiter, dummodo ipsi personaliter non sint interdicti. Clerici vero ultra peccatum incurrunt irregularitatem, maxime si illud violent per actum Ordinis vg. celebrando in Ecclesia interdicta. Bened. XIV. de Sacrific. C. 3.

§ 12^{mus}.

De Cessatione a Divinis.

Q. Quid est Cessatio a Divinis? R. Est Ecclesiastica Prohibitio, ob quam Clerici cessare debent in certo loco a Divinis Officiis, et Sacramentorum administratione, nisi quatenus eam necessitas postulat. Differt ab Interdicto Locali, quia Cessatio non est Censura, neque proprie dicta poena, sed simplex prohibitio Divinorum, in signum gravissimi maeroris ab Ecclesia recepti ob gravissimam injuriam sibi, vel honori Divino illatam, vg. ob notabiliter violatam immunitatem Ecclesiasticam. Eam is ferre potest, qui et Censuras.

Q. Violans Cessionem sive Particularem sive Generalem, quam poenam incurrit? R.

Peccent mortaliter, non sit tamen irregularis cum non sit Censura.

Q. *Tempore Cessationis quae sunt licita?*

R. Possunt sepeliri corpora Clericorum, imo secundum nonnullos etiam Laicorum; Pulsari potest campana ter de die pro Salutatione Angelica, et ad audiendam Concionem. Potest administrari Baptismus, Confirmatio et Poenitentia. Eucharistia potest portari ad Infirmum cum campanula. Singulis Hebdomadis potest fieri Missa ad renovandam SS. Eucharistiam.

§ 13^{tius}.

De Irregularitate.

Q. *Quid est Irregularitas?* R. Est impedimentum Canonicum susceptionem Ordinum, ac susceptorum usum impediens.

Q. *Cur dicitur Impedimentum Canonicum?*

R. Quia irregularitas est inducta jure Canonico. Unde Poenitentia aut non baptizatus, non sunt proprie irregulares in Ordine ad suscipiendos Ordines, quia non sunt impediti jure Ecclesiastico, sed Divino.

Q. *Irregularitas estne Censura?* R. Non, quia Censura cum sit poena, necessario praesupponit culpam. Irregularitas vero est, purum impedimentum, non necessario praesupponens culpam, nam si aliquando requirit culpam, ut est Irregularitas ex delicto non

feritur tamen ut poena, sed tanquam impedimentum proveniens ex delicto.

Q. *Quotuplex est Irregularitas?* R. Duplex. *Totalis*, quae privat omnis Ordinis susceptione, et suscepti exercitio. Et *Partialis*, quae impedit al cuius tantam susceptionem, aut suscepti exercitium ut v.g. carens octo sinistro, est quidem inhabilis ad Sacerdotium, non tamen ad alios Ordines.

Q. *Quotuplex est adhuc Irregularitas?* R. 2plx. Una ex delicto, quae incurritur propter aliquod delictum in jure expressum. Alia ex defectu, quae est a jure imposita ob indecentiam, quam talis et talis defectus affert S. cro Altari et Ministerio.

Q. *Quae sunt delicta, ex quibus contrahitur Irregularitas?* R. Sunt 7. 1o. Iteratio Baptismi voluntaria et absoluta. 2do, Violatio Censurae in susceptione vel Exercitio Ordinum. 3to, Indebita susceptio Ordinis (puta, furtive aut per saltum). 4to, Exercitium ultius Ordinis, quem non habet, v.g. S. Diaconus Missam celebraret. 5to, Haeresis vel Apostasia quaecunque a fide. 6to, Incurritur irregularitas ex delictis infamibus, seu infamiam inducentibus, sive illa infamia sit imposita a jure Canonico, sive a jure Civili. 7mo, Etiam contrahitur ex homicidio injusto et castratione alterius, vel etiam sui ipsius.

Q. *Quid requiritur ad hoc, ut irregularitas ex delicto incurratur?* R. Requiritur actus externus consummatus et mortalis,

Q. Quot sunt defectus ob quos incurritur irregularitas? R. Defectus animae. 2do, Corporis. 3tio, Natalium. 4to, Aetatis. 5to, Sacramenti. 6to, Libertatis, 7mo, Bonae famulae. 8vo, Lenitatis.

Q. Qui sunt Irregulares ex defectu animae? R. Imo, Illiterati, qui scientia ad talem Ordinem carent requisita. 2do, Usu rationis carentes, ut sunt perpetuo amentes, Ionatici, Arreptitii, Epileptici, qui si antea ordinati sunt, et per annum eo morbo non laboraverunt, permittitur illis Exercitium Ordinum, quia praesumuntur liberati. 3tio, Neophyti, hoc est recenter ad fidem conversi.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu corporis? R. Caeci, surdi, et similes ad Exercitium Ordinis inepti. 2do, Carentes pollice, indice, aut oculo sinistro. 3tio, Elormiter mutiati, aut alio quocunque modo defectuosi, monstrosi. 4to, Hermaphroditi, qui de utroque sexu participant.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu Natalium? R. Hæguine nati, de quo jam superius dictum est.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu aetatis? R. Omnes illi, qui non habent aetatem ad Ecclesiam praescriptam in ordine ad suscipiendos Ordines, quae irregularitas cessat ad veniente termino aetatis, aut dispensatione Papae. Quae autem aetates ad singulos Ordines requiruntur, dictum est ubi de Ordine.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu Sacramenti? R. *Bigami*, qui into pluries Sacramento Matrimoni carnem suam dividunt in plures Uxores, propter quod non repraesentant perfecte unionem Christi cum Ecclesia.

Q. Quid est Bigamia? R. Est Matrimonia multiplicatio.

Q. Quotuplex est Bigamia? R. 3plex. *Vera, Interpretativa, et Similitudinaria.*

Vera est tunc, quando quis plura Matrimonia successive contraxit, et consummavit.

Interpretativa habetur, quando quis Matrimonium validum contraxit cum una quidem sed Vidua, vel corrupta ab alio, talis enim putatur, ac si cum pluribus contraxisset.

Similitudinaria habetur, quando quis constitutus in Sacris, aut in Religione professus contraxit Matrimonium, et consummavit sive cum Virgine, sive non; Talis enim per votum contraxit solemne Matrimonium cum Christo, unde Matrimonium contrahens evasit similis ei, qui carnem suam in plures divisit.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu bonae famae? R. Illi, qui exercent aliquam artem, cui annexa est ex jure infamia, uti Histriones, Circulatores, Mimi, Comoedi, Filii publicae meretricis, damnati ad Tricemes etc.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu libertatis? R. Mancipia, Conjugati, Curiales, et alii reddendae rationi Bonorum alienius obnoxii.

Q. Ego Conjugatus utpote irregularis non potest licite ordinari? R. Potest, et quidem

sine ulla dispensatione, sed cum consensu uxoris. Ipsa autem tenetur emittere votum castitatis, vel Religionem ingredi. Viro autem sic ordinato mortuo? Uxor superstes non posset valide, nec licite contrahere cum alio, sic enim Ecclesia statuit propter reverentiam Ordinis S.

Q. Qui sunt irregulares ex defectu lenitatis?

R. Indices sententiam mutilationis, aut mortis ferentes (exce^{pto} Summo Pontifice Notarii, Accusatores, Testes, Advocati, Ministri justitiae, et omnes, qui ad mortem vel mutilationem active, efficaciter, et proxime per actionem ex natura sua ad illam ordinatam cooperantur, morte, aut mutilatione secuta.

Unde iudex ferens mortis aut mutilationis sententiam, si non sequatur effectus talis sententiae, non est irregularis. *Bon. etc.*

§ 14tus.

Reliqua de Irregularitate.

Q. Quis est effectus Irregularitatis? *R.* 1mo Inhabilitas ad Ordines suscipiendos, et primam Tonsuram, et impeditio exercitii susceptorum Ordinum. Hinc Sacerdos irregularis valide absolveret, sed non licite. 2do Collatio Beneficii facta irregulari invalida est.

Q. Quot modis tollitur Irregularitas? *R.* 4. modis. 1mo Per susceptionem Baptismi 2do

Per cessationem defectus, cessante enim v.g. infirmitate oculi Canonici, cessat irregularitas. 3to Irregularitas ex defectu natalium proveniens cessat per Professionem Religiosam. 4to Per Dispensationem.

Q. *Qui potest dispensare in Irregularitate?*
R. Jure ordinario solus Papa, quia Irregularitates jure Ecclesiastico universali sunt constitutae, in quo nemo inferior Pontifice potest dispensare.

Dixi, jure ordinario, quia ex privilegio *Trid. Conc. S. s. 21.* Episcopi etiam possunt dispensare super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto; excepto homicidio voluntario, et Bigamia. Occultum autem censetur delictum, quod non est deductum ad forum contentiosum: non potest autem dispensare Episcopus in Irregularitatibus provenientibus ex defectu: juxta Com: DD.

Q. *An Contemari in aliquibus Irregularitatibus dispensare possunt?* R. In nullis, nisi speciale privilegium habeant.

Q. *Quid est Dispensatio?* R. Est juris communis relaxatio facti cum causa justa et rationabili ab eo, qui jus habet dispensandi.

Q. *Ad quid in eam est dispensatio?* R. Ut esset pars justitiae distributivae, cum omnis legislator facit legem communem omnes comprehendentem, eveniunt multae causae, propter quas naturalis ratio protunc non considerata statet factum illud non debere comprehendi sub illa generali determinatione.

Q. Per quid differt absolutio a dispensatione? R. Absolutio est sententia remittens delictum, vel poenam. Dispensatio autem est exemptio ab obligatione alicujus legis, quae v.g. prohibetur accipere Ordines, qui aliquem occidit.

Q. Quae sunt causae moventes ad dispensationem? R. Plurimae: uti Personae, necessitatis, loci, temporis, utilitatis Ecclesiae, aetatis, scandali, majoris boni futuri, boni eventus, Rei discretionis, pietatis, misericordiae et Religionis etc.

Q. Sacerdos infirmo dat cibum, vel potum, vel mort, de lecto in lectum transfert, aut aliud bona fide operatur, ex quo mors sequatur, vel ejus acceleratio, an sit talis irregularis? R. Non, nisi intervenerit culpa lata.

Q. An irregularitas per actum pure mentalem incurri potest? R. Non, sed debet esse exterior, consummatus, perfectus.

Q. In dubio an debet quis censeri irregularis? R. Non, sive sit dubium juris, sive facti, itaque dubitans an sit legitimus, censeri debet legitimus in utroque foro. In dubio tamen in actu homicidii debet censeri irregularis, sic enim in jure determinatur; hoc tamen non debet extendi ad mutilationem nec ad homicidium iustum in defensionem factum.

Q. Petrus tulit aliquam, iudici officio se in causa criminali contra Paulum, pro quibus Pontius morte punitus; an propterea Petrus sit irregu-

laris? R. Si fecit protestationem, etsi fictam, dummodo per externum actum expressam, etiam si immediate ante prolationem sententiae, irregularitatem non incurrit; sinecens, incurrit.

Q. Quomodo debet fieri protestatio coram Iudice? R. Non est necesse quod fiat in scripto, sed potest fieri sola voce dicendo sic vel similibus verbis. Satisfactionem vel restitutionem posco, protestorque me nulla ratione intendere mortem, poenam sanguinis vel mutilationem illius Rei.

Q. An sit irregularis Sacerdos, vel quicumque alius adhortans furem, ut scalam ascendat, caput supponat? R. Talis. 1o non

2do Qui carnifici dicit ut aliquid aptet quo citius extingvatur Reus.

3to Vel qui dum reus ducitur ad mortem breviorē suggerit viam?

4to Vel ille, qui ut rem suam vel alienam magni momenti a fure sublatam recuperet, clamat adesse furem, qui capitur et suspenditur?

5to Vel ille, qui suadet poenitenti ad faciendum peccatum (si judicialiter interrogabitur) morte plectendum? R. Hi omnes non sunt irregulares, ita Com: DD.

Q. Si quis plures etiam ejusdem generis irregularitates incurrat, g. ob homicidium saepius patratum debetne dispensari in singulis? R. Debet saltem in genere et in communi.

Q. Irregularis in loco A publicus, transiens ad locum B, ubi occulta sit irregularitas ejus, num potest dispensationem petere super irregularitate occulta respectu loci B R. Potest sed tenetur in petitione exprimere omnem hanc circumstantiam, alias esset invalida dispensatio.

Q. Irregularis an valde ordinaretur? R. Affirmative. Ecclesia enim tantum reddit talem inhabilem ad Ordines rite suscipiendos vel exercendos, non autem reddit absolute incapacem.

Q. Suspensus a suo Episcopo extra judicium sine scriptis, si celebrat, an fit irregularis? R. Non, S. Cong: Con: 18. Aug. 1703. Secus autem si fuerit suspensus juridice. Monacib.

Q. Qui dat operam rei licite et omnem adhibet diligentiam ne sequatur homicidium, si deinde casu fortuito sequatur, incurritne irregularitatem? R. Non S. Cong: Con: 1. Octobris 1588.

Q. Iam irregularis ministrans in Ordine suscepto, postquam legitime appellavit a sententia excommunicationis contra ipsum lata? R. Non; S. Cong: Con: 15. 7bris 1625.

Q. Nuper exorta rixa percusserunt se Studiosi, unus graviter vulneratus erat, alter leviter, sed ex incuria neglecti vulneris etiam obijt. Nunc.

Q. Imo Quando in dubio quis judicandus est irregularis?

Q- 2do *An, quando plures qua graviter qua leviter alterum vulnerant, sunt omnes irregulares?*

Q 3tio *An irregularis censendus est qui alterum leviter vulnerat, sed ex incuria neglecti vulneris paulo post moritur?*

R. *ad 1mum:* Dubium practicum est quando quis in singulari dubitat an hic et nunc quis sit irregularis, an hic et nunc sit licitum vel illicitum.

Aliud dubium *speculativum*, quando in communi dubitatur. Aliud dubium *juris*, aliud dubium *facti*. In dubio juris non censetur esse irregularis. In dubio facti *vg.* an patrevi hoc homicidium? teneor me censi esse irregularem, ita in jure determinatum.

R. *ad 2dam* Vel plures ex conducto et consilio alterum graviter vulnerant? vel absque conspiratione et consilio? si ex conducto? et si unus tantum vulneravit, omnes sunt irregulares, quia omnes proxime cooperati sunt; si absque conspiratione, et unus tantum lethale vulnus inflixit? tunc si nullus cognoscatur, omnes qui de homicidio dubii sunt, irregulares sunt, ita in jure statutum pro casu homicidii.

R. *ad 3um* Negative: quia tale vulnus non censetur proxime cooperari, nisi febris, vel alius morbus ex vulnere accresceret.

CAPUT VII.

§ 1^{mus}.

De Diaconatu.

Q. *Quid est Diaconatus?* R. potestas per quam ordinatus in Diaconum potest proxime Sacerdoti in Ministerio Altaris assistere, et Evangelium solemniter cantare.

Q. *A quo et quando fuit institutus Diaconatus?* R. a Christo, dum post Coenam Corpus et Sanguinem suum Apostolis ministravit.

Q. *Ubi fuit praefiguratus hic Ordo?* R. In Veteri Lege per levitas Sacerdotibus inservientes. Num: 8. Unde ex levitis Sacerdotes et Pontifices eligebantur; aetas ad Diaconatum requiritur annorum 22 completorum.

Q. *Quotus lex est materia hujus Ordinis?* R. 2plex. Remota est liber Evangeliorum et manus Episcopi. Proxima vero est ejusdem libri traditio et acceptio ac manuum Episcopi impositio.

Q. Quotuplex est forma Diaconatus? R. 2. 1. x
Una correspondens primae materiae et sunt
verba: *Accipe potestatem etc.* Altera corres-
pondens secundae materiae, suntque haec ver-
ba: *Accipe Spiritum Sanctum etc.*

Q. Materia huius Ordinis cum sit duplex,
quae est dignitas? R. Traditio libri Evangelio-
rum, in qua imprimitur character et confer-
tur gratia.

Q. Initio nascentis Ecclesiae non extabat liber
Evangeliorum, ergo non videtur esse materia hu-
ius Ordinis? R. Initio Ecclesiae parrigebatur
pagina, in qua scripta erant Mysteria fidei
Christianae, quae deservebat pro libro E-
vangeliorum. *Pulaus.*

Q. Quid significat manuum impositio? R.
Unionem ordinari cum ordinante in spiritu et
gratia, quapropter per manus contactum Epis-
copus eum sibi unit sub ista verborum for-
ma: *Accipe etc.*

Q. An valida esset Ordinatio Diaconi, si
alius liber continens Evangelia, (et non Missa-
le uti solet) vel si tota daretur Sacra Scriptura?
R. Affirmat. ve. Dubia vero foret et sub con-
ditione repetenda; si daretur solum vetus Tes-
tamentum, vel si traderetur liber Exorcismo-
rum, vel continens sola Acta Apostolorum seu
Apocalypsim.

Q. Quid significant hoc nomen Evangelium?
R. Significat bonum nuntium Divinae gratiae
per Christum Dominum humano generi col-
latae.

Q. *Quid significat: Dominus vobiscum?* R. Dominus in vobis maneat cum largitione suae gentis.

Q. *Diaconus (quia 19 mila fide ante legem aetatem ordinatus) suspensus, si exerceat ministerium i. ferretis O. dicitur 19. Subdiaconatus, fieretne irregularis?* R. Non, quia Suspendo a Superiore Ordine, non comprehendit inferiorem, bene tamen viceversa.

Q. *Si quis Subdiaconatu invalide suscepto fiat Diaconus; obligaturne voto castitatis?* R. Affirm: quia illud est annexum singulis S. Ordinibus.

Q. *Quae est propria vestis Diaconi?* R. Stola decussatum posita super humerum sinistrum pendens sub latere dextro, et Dalmatica.

Q. *Quid haec Stola denotat?* R. Cum Diaconus ad labores suscipiendos in via Domini ordinetur, ne ei accadat in illis unquam succumbere, Stola quasi sacra fascia super humerum ligatur, humerus enim est pars corporis ad onera ferenda maxime aptus.

Q. *Si quis Titulum quem pro Subdiaconatu habuit perdidisset, deberetne alium procurare pro Diaconatu?* R. Affirm: quia alias ordinaretur in Sacris sine titulo contra Trid: decretum.

§ 2dus.

De Officio Diaconi.

Q. *Quid est Officium Diaconi?* R. 1mo Presbytero sacrificanti proxime assistere. 2do E-

vangelium solemniter cantare, videlicet cum Stola. 3to In def. cu Presbyteri, vel de ejus licentia Eucharistiam populo distribuere. Mo Populo praedicare.

Q. *An Diaconus ex commissione Parochi possit administrare Extremam Unctionem?* R. Non, quia id nullo jure ipsi conceditur.

Q. *Quid est solemniter cantare Evangelium in Missa?* R. Est cantare cum propria veste Diaconi.

Q. *An potest Diaconus solemniter baptizare?* R. Ex commissione Parochi vel Episcopi potest, si sine illa baptizaret? peccaret mortaliter, et fieret irregularis. Cap. 1. de Cler. non Ord. mi.

Nec in extrema necessitate licet Diacono solemniter baptizare sine commissione dicta, quia etsi necessitas licitam reddit actionem baptizandi, non tamen baptismi sollemnitatem.

Q. *An potest SS. Eucharistiam administrare?* R. Potest ex commissione Parochi: Hoc tamen tempore ob copiam Sacerdotum non est in usu; nisi aliqua foret necessitas, vg. si ad agonizantem non posset ferre Sacerdos SS. Eucharistiam.

Q. *An possit Diaconus manu propria porrigere SS. Eucharistiam Sacerdoti infirmo?* R. Si potest Sacerdos ipse sibi porrigere? ipse porrigat, si non secus? porrigat Diaconus.

Q. *Potestne assistere Matrimonio?* R. Ordinarie non potest, quia Trid: hoc munus solum Parocho committit, vel alteri Sacerdoti

de ipsius Parochi vel Episcopi licentia. Potest autem assistere, si fuerit Parochus; sed non benedicere illud.

Q. *Potestne saltem cum licentia Episcopi benedicere aquam lustralem?* R. Non, quia benedicere domi DEI officium est Presbyterorum seu actus Sacerdotalis Ordinis, ideo si id faceret? fieret irregularis. Diaconus, multo magis Clericus (Min. Ord.) abstinere debet a danda solempni aspersione populo in die Dominico; quia etiam hic actus videtur esse proprius Sacerdoti, ut patet ex antiqua Ecclesiae praxi.

Q. *Peccatne Diaconus mortaliter, si exerceat suum munus in statu peccati mortalis?* R. Non. Com: DD.

Q. *Quid habet plus potestatis Diaconus, quam Subdiaconus?* R. Hoc quod in recitatione Breviarii ante orationes dicat *D. minus vobiscum*, quem versum praesente Sacerdote dicere non potest, nisi de ejus licentia. Obligationes Diaconi eadem sunt, quae et Subdiaconi.

§ 3us.

De Praeceptis Decalogi.

Q. *Quid nomine Decal. si intelligitur?* R. Significatur lex Divina positiva, 10 Praecepta comprehens; quorum tria priora DEUM spectant; 7^{ptem} vero posteriora proximum respiciunt.

Q. *An Praecepta DEI observari possunt?* R. Omnino, adjuvante DEI gratia, omnia enim possumus in eo, qui nos confortat. *Phil. 4.*

Q. *S. Paulus Act: 15. Praecepta DEI vocat: jugum?* R. Loquitur de Praecepto Circumcisionis, non vero de Praeceptis Divinis, de quibus Christus dixerat: *Jugum meum est suave etc. Math: 11.*

Q. *Quae ulterior ratio?* R. Alias enim DEUS nec esset bonus, praecipiens nobis, quae servare non valemus, nec esset justus, puniens aeterna poena, Praeceptorum suorum transgressores, si haec servatu essent impossibilia.

Q. *Quoduplex sunt praecepta Decalogi?* R. 2pl. *scilicet: Afirmativa.* quae bonum praeciunt, quae obligant semper sed non pro semper. Sic obedire Parentibus tenemur in bono, non in malo.

Et *Negativa*, quae malum prohibent; et ista obligant semper et pro semper. nam nullus est cisis, in quo liceret plures Deos colere, propria autoritate occidere.

Q. *Quis Author Praeceptorum Decalogi?* R. DEUS ut Supremus Dominus statim post Creationem primi hominis naturae humanae ea indidit, et cordibus impressit, quae postquam pravis moribus, et diuturna perversitate obscurata, et non servata fuerunt, per Moysen in Monte Sinai, in duabus Tabulis lapideis scripto tradidit. Quae omnia sunt juris naturalis, praeter tertium praeceptum.

De legibus et Canonibus.

Q *Quid est lex?* R. Est voluntas ejus, qui praestitit populo, debite promulgata cum intentione obligandi subditos.

Q *Et tunc idem lex quod praeceptum?* R. Saepe pro eodem sumitur, haec tamen est differentia quod lex toti communitati, Praecepta vero particularibus Personis dantur. Lex non expirat morte legislatoris, scias praeceptum.

Q. *Quotuplex est lex?* R. 2plex, Divina, et Humana.

Lex *Divina* alia est *naturalis*, et est naturale dictamen rationis, quo per lumen rationis nobis impressum naturaliter cognoscimus evidenter recta, et facienda; turpia autem vitanda.

Alia est *positiva*, et est decretum DEI hominibus praescribens modum necessarium ut apte pervenire possint ad beatitudinem supernaturalem.

Lex *Humana*, est rectum rationis decretum ab habente publicam Auctoritatem latum, praescribens aliquid a subditis servandum, legique naturali conveniens.

Humana alia est *Ecclesiastica*, quae fertur a Summis Pontificibus et Conciliis, quae etiam vocatur Canon seu jus Canonium.

Alia *Civibus*, quae fertur a Regibus, et Imperatoribus.

Q. Unde dignosci possit, quod lex graviter, vel leviter obligat? R. Ex ipsis terminis legis. Nam tunc lex dicitur graviter obligare, quando transgressoribus minatur exclusionem a Regno Coelorum, vel poenas inferni, aut interdictum DEI etc. Porro omnia praecepta Decalogi sunt sub mortali obligantia, nisi parvitas materiae, aut defectus deliberationis, seu advertentiae plane excuset.

Quod si ex Scriptura dignosci non possit, utrum lex graviter, vel leviter obliget? tunc ex communi sensu Ecclesiae aut DD. cognosci poterit. Si autem hi inter se discordent? pars tutior sequenda est Confessario.

Q. Quid est *jus Canonicum*? R. Est corpus quoddam ex variis legibus et constitutionibus Summorum Pontificum integratum, seu est volumen continens varias Constitutiones Conciliorum et Summorum Pontificum.

Q. Quid est *Canon*, et quotupliciter sumatur? R. 2plicitur sumitur *late*, pro omni constitutione Ecclesiastica. Et *stricte* sumitur pro illa constitutione Ecclesiastica, quae in Concilio Generali editur.

Q. Quid est *Constitutio*? R. Est lex Ecclesiastica et dirigens et obligans fideles ad aliqua servanda praecepta concernentia bonum spirituale.

Q. Quid intelligitur per illud: *Extravagantes*? R. Sunt illae Constitutiones, quae post

obitum Joannis XXII. a diversis Pontificibus exierunt; Quae ideo dicuntur *Extravagantes* quia aliquandiu extra Corpus Juris Canonici, qua sede certa vagantes extiterunt. Nunc autem sunt de Corpore Juris.

Q. *Quid est Sanctio?* R. Est Constitutio Ecclesiastica, in qua transgredientibus illam poena statuitur.

Q. *Quid sit Breve Apostolicum?* R. Sunt literae Pontificiae in membranis subtilibus et candidis, caractere latino descriptae, ac a tergo cera rubra chordulis lineis inclusa illitae, annuloque Piscatoris signatae, ac manu Secretarii subscriptae. Quae alio nomine vocantur: *Litterae in forma Brevis*.

Q. *Quid est Bulla?* R. Sunt literae Apostolicae, quae expediuntur per Cancellariam sub plumbo, seu sigillo plumbeo pendente in Chordula.

Q. *Ut lex aliquem obliget, quae conditiones requirantur?* R. 1mo Ut sit a Superiore lata. 2do Justa, ob bonum publicum. 3to Debeat promulgata.

Q. *An Clerici teneantur servare leges Civiles?* R. Tenentur eas servare, quae non sunt contrariae Juri Canonico; Nam jus Canonicum est correctivum juris Civilis, in quo adversatur.

Q. *Quomodo lex Canonica intelligi potest utrum obliget, sub gravi, vel sub levi culpa?* R. His 4 modis 1mo Ex gravitate materiae praeciptae. 2to Ex intentione legislatoris. 3to

Ex verbis, quibus mens legislatoris exprimitur. 4to Ex poena, quae solet legi apponi.

Q. *Qua ratione eximitur aliquis a Lege?* R. Imo Per abrogationem aut Dispensationem, factam a legislatore, vel ejus successore. Inferior enim non potest abrogare legem Superioris, nec dispensare, nisi delegatione Superioris. 2do Per privilegium, si quis ex intentione Legislatoris in lege non fuerit inclusus. 3tio Per consuetudinem contrariam. 4to Si cesset finis adaequatus legis, minime autem si partialis. 5to Per Epikiam seu interpretationem Legis.

Q. *Quid est Epikia?* R. Est actus prudentiae, quo ex aequo, et bono judicatur, quod verba legis, quamvis clara sint, tamen hic et nunc in casu non sunt servanda,

Q. *An Epikia habet locum in lege Divina et naturali?* R. Non; nisi tantum improprie, et quo ad nos, quia licet saepe verba clara legis Divinae videantur comprehendere etiam hunc casum, tamen aliunde rescimus DEUM ab initio non voluisse illum comprehendere. *Bard. Schilo.* de confer: T. 2. n. 59. 61. DEUM quandoque sub lege sua noluisse comprehendere casus valde arduos, v.g. licet posuerit claram legem de cōsistendis mortalibus, tamen per quandam Epikiam judicamus posse nos aliqua omittere ad evitandum grave damnum spirituale, aut temporale nostrum vel proximi.

Q. In lege Humana habetne locum Epikia?

R. Habet; non tamen si legislator interrogari possit.

Q. Quomodo lex cessat per consuetudinem?

R. S. habentur sequentia. Imo Si a tota Communitate aut a majori parte actus contrarii Legi fiant, per 40. annos Leg. Canonica, et per 10. Legi Civili 2do Si lex hoc tempore contrariae consuetudini non resistat.

Nota: Quidquid hic dixi de lege Canonica, id ipsum dici potest de lege et jure Civili.

§ 5tus.

De imo Praecepto Decalogi.

Q. Quid nobis praecepitur imo praecepto? R. Verus ergo DEUM honor et amor, quod adimpletur maxime per actus virtutum Theologicarum, et per virtutem Religionis.

Q. Quid vero prohibetur? R. Omnis Idololatria, Superstitio, Divinatio etc.

Q. Quid est Superstitio? R. Est falsa Religio, seu cultus vitiosus veri vel falsi Numinis

Q. Quotiplex est? R. 2plex Una ratione cultus intemsti seu incongrui, quo verus quidem DEUS colitur, sed modo indebito, qui se licet esset praeter vel contra consuetudinem Ecclesiae ac praescriptum. Altera est ratione rei cultae, quando nempe cultus DEO debitus, falso DEO, vel creaturae exhibetur

Haec Superstitio dividitur in Idololatriam, Divinationem etc.

Q. *Qui superstitionem cultus falsi committit?* R. Ille, qui agit haec: Imo Qui offert DEO cultum per Ceremonias antiquae Legis, vg. per Circumcisionem &c. quia haec significant Christum adhuc venturum et nondum venisse.

2do Lucas, qui DEI M. colit tanquam publicans Minister vg. sacrificando, absolvendo etc, quod est mortale.

3tio Qui sua auctoritate proponit aliqua facienda, tanquam ordinata ab Ecclesia ad DEI cultum.

4to Qui falsus reliquias proponit venerandas.

5to Qui fingit aliquod factum miraculum per Imaginem, sive causa iucris, sive etiam ad devotionem augendam.

6to Qui fingit se aliquas Revelationes Divinas habuisse.

Q. *Quot modis potest fieri superstitio?* R. Imo *Per sola Sacra*, ut si adhibeam verba sacra, vel orationes certas cum certis circumstantiis ad obtinendam vg. sanitatem, vel aliquid mihi utile.

2do *Per sola non sacra*, Quando adhibeo non sacra cum certa tamen omnino circumstantia, vel tempore vg. iter agere die Jovis, vel omittere die Mercurii.

3tio *Per sacra simul et non sacra*, ut si cum rebus sacris adhibeam res naturales, inutiles, irreverentes, verba profana, et e contra.

Quid est Divinatio? R Est inordinata rerum occultarum vel futurarum, quae naturaliter sciri nequeunt, inquisitio vel praedictio per media a Divina Providentia non constituta. In Divinatione semper intervenit pactum cum daemone expressum, vel implicitum.

Q *Quae universaliter continent Divinationem?* R Illa omnia, quorum attenda natura nullam habent connexionem cum effectu, ut *vg.* dum Mulieres divinant, et praedicant futura aut praeterita ex cognitione herbarum, etsi cum invocatione Nominis DEI, aut Sanctorum, quia tam herbae quam preces Mulierum nullam habent connexionem cum praesentium rerum. Unde cautus in his sit Confessarius, neque de facili credat, quod ordinate invocentur SSima Nomina JESU et MARIAE ab istis Venulis, quia ista sciet pernitere daemones, ut sic ejus latens occultaretur fraus et astutia.

Et haec Venulae solent esse superstitiones, quae *vg.* Carbones immergunt in aquam pro doloribus hominum mitigandis cum certo precum numero: quae motuuntur caput, vel inspirant in faciem etc. haec enim et similia, quae nullam habent connexionem cum effectu saeculorum, sunt superstitiones.

Quod si autem Confessarius dubitet de oculi virtute rerum applicatarum? Attendat ad modum, an non sit superstitiosus, ex quo poterit devenire in cognitionem rei factae.

Q *Quæ sunt species Divinationis?* R. Plurimæ: ut *Necromantia* est Divinatio facta per fictis mortuorum suscitationes vel locationes.

2. *Geomantia* per signa et puncta in corpore terrestris ut in lapide, ligno, charta etc:

3. *Hydromantia* fit per signa apparentia in aëre.

4. *Pyromantia* fit per signa apparentia in igne.

5. *Chiromantia* lineas manus considerat.

6. *Augurium* est Divinatio ex vocibus et garritu aviuni, animalium desumpta.

7. *Astrologia* est Divinatio, quæ fit ex situ, motu, ac positione astrorum et planetarum. Non prohibetur Astrologia iudicans temporum mutationem, ubertatem, sterilitatem, etc. Et ex Astrorum influxu in natiuitate hominis ejusdem inclinationes naturales, temperamentum, ea quæ ad sanitatem pertinent, iudicans, et actiones in genere, quia hæc naturaliter ex astris cognosci possunt.

Prohibetur solum Astrologia iudicans actiones in particulari a libero arbitriopendentes.

8. *Sortilegium* est Divinatio facta per iactionem sortium. Multiples autem sunt: Imo *Consulteria*, quando prociuntur taxilli inquirendo quid in hac re agendum. In necessitate aliqua possunt esse licitæ.

2do *Discerere* sunt, quando ad determinandam partitionem alienius rei projiciuntur. Hae sunt Lectiones duomodo, 1mo non fiant contra bonum publicum, 2do ut non fiant contra justitiam, 3to ut non fiant de Bonis Ecclesiasticis.

3to *Divinatoriae*, quando mittuntur ad futurum aliquid agendum. Hae semper sunt illicite, quia videntur includere pactum cum doemone, saltem implicitum, nullam enim habent connexionem sortis cum re occulta futura.

Q. *Quid est vana observantia?* R. Est, quando medio aliquo improporcionado et a Deo non instituto procuratur aliquis effectus v.g. sanitas, scientia, etc.

Dupliciter autem potest fieri, cum pacto implicito, vel explicito doemonis. Dissert autem a Divinatione, quia haec ordinatur ad occultorum cognitionem, illa vero ad externum effectum.

Q. *Unde praesumi potest tacitam esse doemonis invocationem?* R. Quando ad-unt verba non significativa. 2do Figurae motus. 3to Nomina ignota Angelorum. 4o Falsitates sive Physicae sive Morales 5to Conditiones vanae. 6to Promissio effectus infallibilis supra vires mediorum.

Q. *Unde cognosci possit vana observantia?* R. Ex insufficentia causae adhibitae ad effectum, si nimirum nec habeat naturalem virtutem, nec de supernaturali constet.

2do Ex adjunctione falsae vel vanae circumstantiae, ut vg. si fieri debet lotio certa hora, certo loco, vel die. Si adhibeantur ignota, falsa, et apocrypha verba, characteres peregrini. 3to Si effectus statim evanescat.

Q. *Quid est maleficium?* R. Est vis nocendi alicui ex pacto et cooperatione doemonis. Differt a Magia, quod haec intendat facere mira, illud autem dirigatur ad nocendum.

Q. *An liceat petere a malefico, etiam parato, ut maleficium per aliud maleficium tollat?* R. Non, quia maleficium per aliud destrui bene et licite nequit; eo quod posterius maleficium includat expressam vel tacitam doemonis invocationem, quae est semper illi cita.

Q. *An liceat petere a malefico, ut tollat maleficium modo licito?* R. Licet; quia licet ab eo petere ut injuste nocere desinat cum ad id teneatur.

Q. *Quid est Idololatria?* R. Est Superstitio, qua cultus soli DEO debitus creaturae exhibetur.

Q. *Quotuplex est?* R. *Materialis*, dum alicui creaturae tribuitur cultus Divinus cum inculpabili ignorantia. Et *formalis*, quae tunc habetur, quando redditur alicui creaturae cultus soli DEO debitus, cum vincibili ignorantia.

De Religione seu de Cultu Religionis.

Q. *Quid praecipitur Imo Praecepto?* R. Cultus religionis.

Q. *Quid est Religio?* R. Est virtus per quam homines debitum DEO reddunt cultum.

Q. *Quid est cultus seu adoratio?* R. Adoratio latissime sumpta est quaecunque veneratio alteri exhibita in signum excellentiae ejus, quaecunque ea sit. Gen: 23. *Abraham adoravit filios Heth.* Haec adoratio mere est politica et Civilis.

Adoratio late sumpta est veneratio alteri exhibita propter excellentiam ejus supernaturalem. Sic ibidem Cap: 5. Josue cecidit pronus in terram, adorans Angelum.

Adoratio stricte sumpta seu cultus quotuplex est? R. 3p ex *Dulcie* est cultus, qui Sanctis exhibetur ob Sanctitatis excellentiam, quam habent. *Hyperdulcie* est cultus, qui exhibetur Beatissimae Virgini MARIAE, ob particularem ejus excellentiam, quam habet praeceteris Sanctis propter dignitatem Maternitatis Filii DEI. *Latriae* est cultus, qui DEO exhibetur ob infinitam ejus excellentiam.

Q. *Quotuplex adhuc est adoratio seu cultus?* R. *Interior*, scilicet cordis et mentis, humilis ac sincera alteri submissio. *Exterior* est reverentia signo externo alteri exhibita, ut v.g. genuflexio etc.

Item alius est *Absolutus*, quo adoratur aliquis propter propriam excellentiam, quam habet. Alius *Respectivus*, quo adoratur aliquid propter excellentiam alterius, quod repraesentat vel ad quod res, ectum habet. Ut vg. Crucis etc. Sic etiam Sancti honorantur cultu absoluto propter suam dignitatem. Imagines vero cultu respectivo.

Q. *Per quid dignoscendi sunt praedicti cultus?* R. Per solam intentionem, seu per actum internum. Omnis enim adoratio externa est indifferens ut DEO sit vel homini. Unde genuflexio, totius corporis prostratio, non sunt signa cultus latrine

Tales enim adorationes per intentionem fiunt. Unde si adoratione externa intendit quis adorare DEUM, recognoscendo ejus supremum Dominium, erit cultus *Latriae*, si B. V. M.? erit *Hyperduliae*.

Q. *Rectene agimus publice genuflectendo coram Reverendo Sacramento?* R. Absque dubio: *Si enim in Nomine JESU omne genu flectendum est etc.* Multo magis coram ipso DIXITUS JESU realiter praesente.

Q. *Sed num revera Christus est praesens in Eucharistia ante usum?* Infalibiter est; alias enim Aeterna Veritas Omnipotenti Verbo suo non dixisset verum.

Q. *Quare?* R. Dixerat enim *Hoc est Corpus meum*, ante sumptionem priusquam omnes et singuli Apostoli de consecrato illo Pane participassent; igitur si Verbum ejus Di-

vinum verum erat, necessario sub speciebus Panis Corpus Christi adesse debuerat, ante sumptionem.

Q. Quid de hoc primitiva Ecclesia? R. In Antiquissimis Patribus et Scriptoribus Sacramentum hoc in primitiva Ecclesia, cum speciali reverentia per multos post consecrationem dies asservatum fuisse. S. Cyril: Epis: ad Gallosyniam ait; *Insaniant, quicumque asserunt Eucharistiam si in alterum diem asservetur, vinum suum amittere.*

Q. Quare dicitur inferitur? R. Negantes praesentiam Christi in Eucharistia, extra usum, evidenti Scripturae refragari: non enim dicit Scriptura *Hoc est enim Corpus meum in vestro ore, sed: Hoc est Corpus meum.*

Q. Recte Processiones, quibus SSimum Sacramentum publice colitur, et circumfertur, instituuntur? R. Recte; Si enim laudabiliter olim ab Apostolis instituta fuerat Processio, dum Christus sedens in Asino, publico applaudente concentu, Hierosolymam ingrederetur: Si recte egerat David similem instituendo Processionem cum Arca foederis, in qua Manna illud admirabilis nostri Sacramenti figura (ut ipse Dominus Joan: 6. testatur.) observabatur; quis igitur ambigere poterit, num etiam a nobis solemnitates huiusmodi recte instituuntur?

Q. Si quis dicat Xpm adesse in Sacramento ut sumatur, non sicut ut adoretur? R. Id non recte diceret, Si enim adest Christus! jam u-

niversale DEI et juris naturae praeceptum :
Dominum DEUM tuum adorabis, omnes obligat.

Q. *Quid ex praefato asserto sequeretur?* R. Tate inconueniens. Christus non ideo jacuit in praesepio, ut adoraretur, ergo tres Reges adorantes eum non recte egerunt? Christus non ideo visum restituit caeco ut se adoraret, igitur caecus erravit, quod coram Domino in genu prociderit?

§ 7mus.

De Vitiis Oppositis Religioni.

Q. *Quid est blasphemia?* R. Est locutio facta per modum convicii, aut contumeliae et maledictionis in DEUM vel Sanctos. *Ratio* quia sicut laus Sanctorum redundat in DEUM, sic etiam et blasphemia.

Q. *Quotuplex est?* R. 2plex: *Haereticalis*, quae articulis fidei directe opponitur, ut si quis diceret: *Deus est crudelis*, crederetque pertinaciter his a se iniquissime dictis. *Alia simplex*, quae articulis fidei directe non opponitur, sed aliquid vituperabile per modum detestationis et quasi imprecationis in DEUM profert sine contumacia; a prima, non quilibet Confessarius simplex approbatus absolvere potest, secus ab altera. In blasphemia erga DEUM non datur parvitas materiae.

De Sacrilegio.

Q. *Quid est Sacrilegium?* R. Est violatio rei Sacrae seu dicatae cultui Divino. Ex genere suo est peccatum mortale.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Personale*, est violatio Personae Sacrae. *Reale*, quando res violatur, ut profanatio vasorum sacrorum *vg.* si quis ex calice consecrato biberet in convivio. *Locale*, quando locus violatur.

Q. *Quomodo locus *vg.* Ecclesia potest violari?* R. 1mo Per strepitum forensem ut si quis negotiationes, stabulationem equorum, aut similia facit in Locis S. c. s. 2do Per furtum, quod fieri potest 3bus modis 1mo Si quis furatur Sacrum de Sacro, hoc est *vg.* calicem in loco Sacro.

2do Sacrum de non Sacro, *vg.* rem sacram extra Ecclesiam.

3to Non sacrum de Sacro, *vg.* pecuniam aut aliam rem, quae fuit deposita in Ecclesia, vel eius custodiae tradita, aut ei accommodata.

4to Violati Ecclesia potest per actus repugnantes ejus immunitati.

5to Violatur per Pollutionem, polluitur Ecclesia (vel Coemeterium) per injuriosam exustionem.

6to Per sepulturam excommunicati vitandū id est non tolerari, sed publice denuncianti aut Notarii percussoris Clerici, Infidelis, etiam infantis, minime autem, si sit filius Pa-

realis fidei, licet d. cesserit sine Baptismo, quia est pars hominis Christiani, consuetudo tamen est, ut non repeliatur in loco S.

3tio Per homicidium injuriosum, aut mutilationem etiam injuriosam, suffocationem, etsi fiat sine sanguinis effusione.

Polluitur, si quis alium in subita rixa in Ecclesia occidit, quia ex hoc, quod occisio fuerit subita, et casualis non sequitur, quin fuerit voluntaria, et inde injuriosa. Etiam cum quis seipsum occidit.

Polluitur per Martyris alicujus occisionem non quidem ob sanguinem Martyris, qui Sanctus et innocens est, sed ob injustam et sacrilegum occisionem. Et licet Ecclesia esset reconcilianda, tamen locus sanguinis non esset lavandus, sed sanguis sacer colligendus, et observandus.

Non polluitur per homicidium ex joco vel ludo secutum, quando non poterat praevide-ri homicidium. Nec, si fiat ab amente, ebrio, puero usum rationis non habente.

4to Polluitur Ecclesia vel Coemeterium per effusionem sanguinis publicam, et mortaliter illicitam, et in magna quantitate. Secus vero per effusionem sanguinis in propriam defensionem, aut pure casualem.

Imo ut docet *Samuel de Lub.* Non polluitur, dum quis alterius nares percutit, et si multus sanguis profluit, nisi praecedat gravis percussio, et factum sit cum culpa gravi.

Ut Ecclesia seu Coemeterium polluitur, non est necesse ut sanguis cadat in terram, imo etsi vulneratus statim exiverit de Ecclesia seu Coemeterio.

Polluitur, si percussor existens extra Ecclesiam percutit seu vulnerat existentem in Ecclesia seu Coemeterio. Non polluitur, dum n̄ quis foris graviter vulneratus sit, et postea ad Ecclesiam confugiat, ibique moriatur. *Borb.*

5to Polluitur per copulam illicitam, aut humani seminis effusum, quæ sit peccatum mortale, licet non cadat in terram, dummodo sit externa et notoria.

Q. Si pollutio Ecclesiæ sit occulta, an indiget reconciliatione? R. Non. Hinc Sacerdos sciens ex Confessione, vel etiam extra eam, sed in secreto, quod sit Ecclesia polluta, potest celebrare, nec curare reconciliationem, nisi successu temporis publicum fuerit.

Q. Quis Ecclesiam pollutam reconciliare potest? R. Si sit tantum benedicta, simplex Sacerdos aqua a se benedicta utendo formula Ritualis.

Si autem sit consecrata? tunc ab Episcopo reconcilianda, *Cap. Aqua q. de Consecr. Echl.* Si autem h. e. habeat gratias a Sede Apostol. poterit committere simplici Sacerdoti.

Q. Qui celebrat in Ecclesia polluta, quam poenit. incurrit? R. Propter peccatum mortale nullam aliam. Si quis autem celebraret in Ecclesia interdicta præter pecc. mort. in-

cirreret irregularitatem. Bened: XIV. de Sacrif. l. 3.

Q. *Polluta Ecclesia polluiturne Coemeteriam?* R. Affir. sed non econtra, quia magis principale trahit ad se minus principale.

Q. *Si Ecclesia sit polluta per sepulturam excommunicati quid agendum?* R. Exhumandum est corpus et alibi sepeliendum in loco profano; si autem discerni non possit? relinquendum, sed locus reconciliandus est.

Q. *Quam poenam incurrit scienter et temere excommunicatum sepeliens in loco S?* R. Excommunicationem Papae reservatam ipso facto.

Q. *Quis effectus sit pollutionis seu violationis Ecclesiae?* R. Sacramenta non administrantur, officia Divina non persolvantur, sepultura mortuorum non fiat.

Q. *An possunt tunc Sacramenta aliqua administrari?* R. Potest Sacramentum Baptismi tam parvulis, quam adultis, etiam solemniter Cap: *Quoniam* Passer. 2to Confirmationis. 3^{tio} Poenitentiae; 4to Matrimonii.

Eucharistia solum infirmis per modum Viatici et extrema Unctio potest dari. Missa solum una in hebdomada ad renovandas Particulas consecratas pro infirmis potest celebrari. *Passer. Disp. 9.*

Q. *An campanae possunt tunc pulsari?* R. Non possunt pulsari in his, quae concernunt officia Divina; secus in aliis. *Passer ibid.*

Cæterum servatur in praxi, ut sileant omnino compariæ etiam ad salutationem Anglicanæ, ad unam orem terrorem delicti polluti Ecclesiæ. Cleric. *Inicetm*, Cap: 31. n. 21.

Q. Quot modis fiat Sacrilegium Personale?
R. 1o Homicidio Personæ Scilicet v.g. Clerici, Religiosi, seu Monialis. 2do Percussione dictarum Personarum. 3to Tractione Personarum Ecclesiasticarum ad Tribunal sæculare; Incarceratione etc. 4to Fornicatione cum Persona DEO dicata, seu voto castitatis etsi simplici obstricta.

Q. Quibus actibus committitur sacrilegium?
R. Non tantum committitur actu et opere consummato, sed etiam actu interno seu voluntate consentiente; quia cogitationes deliberatæ cum consensu ejusdem speciei habent malitiam, sicuti et externa opera consummata, ut patet in omnibus peccatorum malitiis.

Q. Quotuplicem continet malitiam actus venereus in Religiosis Monialibus, et Clericis?
R. Sive sit actus exterior, sive interior ut sunt delectationes morosæ, aut pollutiones voluntariæ duplicem continent malitiam; contra virtutem castitatis, alteram contra voti obligationem.

§ SVVS.

De Sacrilegio ex violata Immunitate
Loci S.

Q. *Quid est Immunitas Ecclesiastica?* R. Est exemptio sive jus, quo res Ecclesiae et Personae Ecclesiasticae a publicis oneribus saecularibus liberae sunt.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Localis*, quae Ecclesiis et aliis locis Ecclesiasticis competit. *Realis*, quae rebus seu Bonis ad Ecclesiam aut Clericos pertinentibus. Et *Personalis*, quae ipsis Personis Ecclesiasticis competit.

Q. *Quo jure immunitas his rebus debetur?* R. Civili, Canonico, ac etiam Divino, ut communiter tenent DD. Nam etiam in antiqua lege instituta legitur.

Q. *In quo consistit Immunitas?* R. In his 2bus. Imo Ut actus saeculares seu profani ab Ecclesiis arceantur. 2do Ut malefactores fugientes ad Ecclesiam ibidem in vita et membris protegantur, neque exinde violenter extrahi possunt. Et dicitur privilegium Asyli.

Unde in Ecclesiis et earum Coemeteriis non est licitum aliquid vendere, aut negotiationes exercere, exceptis candelis, si id fiat ad fidelium devotionem promovendam, ut tenet Azor p. 2. l. 9.

Q. *In quo consistit Immunitas realis et Personalis?* R. In hoc quod res et Personae Ec-

clesiasticæ a Jurisdictione Sæcularium Magistratum, eorumque exactionibus et oneribus immunes sint.

Q. Quæ loca gaudent privilegio Asylæ? R. Omnes Ecclesiæ sive consecratæ sive non consecratæ, dummodo sint ab Episcopis benedictæ. Etiam si sint pollutæ, interdictæ, infortunio aliquo dirutæ (nisi sint Authoritate perioris destructæ sine spe recondi licitissimæ.) Coemeteria, Monasteria, et horum campantilia, Horti, infirmaria, Portæ, et similia locis sacris contigua, Palatia Cardinalium, Episcoporum, Oratoria publica Authoritate Episcopi erecta, non vero privata in domibus Nobilium. Gaudent et Seminaria Clericorum. *Felix Potes.*

De Jure Ecclesia Matrix per 40 passus in circuitu, et aliæ Ecclesiæ per 30 gaudent Immunitate; sed jam huc consuetudini derogatum est. *Item* Si non esset circa Ecclesiam Coemeterium, et fugiens tangeret januam Ecclesiæ clausam, aut parietem, gauderet privilegio Asylæ. Sicut etiam et ille, qui confugit ad Sacerdotem portantem ad infirmum Ss. Eucharistiam. Quia corpus Christi est longe dignius, quam Ecclesia materialis. *Plurima Decr. S. Congr.*

Q. Qui gaudent vel non gaudent Immunitate etiam si confugiant ad loca Sacra? R. Gaudent omnes fideles, imo probabili etiam Pagani, Judæi Excommunicati imo et hæretici, nisi propter hæresim sit capiendus.

Non gaudent publici Latrones, viarumque Grassatores: Depopulatores Agrorum, seu Incendiarii segetum: Homicidae et Mutilatores in Ecclesia aut Coemeterio; requiritur autem effectus, puta mors, vel abscissio membri. Non gaudet, qui existeret extra Ecclesiam, et occideret v.g. Scio peto existentem in Ecclesia et e contra: Nec qui proditorie proximum etiam infidelem occidunt. Proditor proprie est, qui alium occidit simulata amicitia per insidias nullo praecedente rancore, aut inimicitia, quam occisus praec. vere poterat.

Nec Assassinus, qui aliquem pecunia aut pretio aestimabili conducit ad alium occidendum, et qui sic conductus alium incaute occidit. Unde ambo dicuntur Assassini.

Nec Reus laesae Majestatis. Nomine Majestatis veniunt Reges et Principes.

Nec Mater occidens filium infantem, neque qui alium occidit veneno. S. Cong; 1631. 3 Dec: Nec procurantes abortum medicamentis, S. R. Con. 3. Dec. 1632.

Nec illi, qui falsificant Literas Apostolicas Bul: Ben: XIII. *Ex qua Divina.*

Nec gaudent conflantes, adulterantes, aut tundentes quascunque monetas, vel tales expendere et erogare praesumentes.

Nec illi, qui confugientes in Ecclesiam violenter extrahunt.

Omnes illi non gaudent Immunitate, qui proximum suum occidunt *Animo praemeditato*, sive inimicitia praecesserit? sive non.

Homicidium *praemeditatum* est: quod non provenit subito in rixa vel ex calore iracundiae, sed illud est, quod post excitatam iram aliquo intervallo cum deliberatione committitur Bened. XIII. *Const. In quo Divina etc.*

Delicti delinquentes solent ad Asylum Ecclesiae confugere, quibus utpote indignis repulsus est dandus, et ad Ecclesiam non sunt admittendi. Si tamen jam sint in Ecclesia, non possunt violenter extrahi sine Episcopi scitu, et facultate. Gregor XIV A. 1591.

Q. Quae sunt commodum fugientium ad Asylum Ecclesiae? R. Qui in Ecclesiam confugit, non potest extrahi ex ea vi, dolo, aut mala arte. Et sic extractus restitui debet Ecclesiae. 2do, Reus dum est in Ecclesia, non potest vinculis constringi, aut alia violentia affligi. 3to, Dum est in Ecclesia, non potest contra eum ferri sententia mortis, aut alterius poenae corporalis uti exili etc. 4to, Reo in Ecclesia esistenti non potest negari necessarius victus, et vestitus, aut impetiri, ne ad illum deferatur. 5to, Non potest spoliari rebus propriis, et bonis suis, quae secum ad Ecclesiam tulit. Nisi attulisset res alienas, quae Domino rerum harum allatarum restituenda erunt.

Arma a lege prohibita possunt ab eo auferri. Vel si verbis dolosis aut ficta Iudicii promissione impunitatem promittentis deceptus fuisset, ut libera de Ecclesia exisset,

Index tenetur ei servare fidem, aut Ecclesiae restituere. *Barb. n. 51.*

Si Reus sit pauper, tenetur ei Ecclesia subvenire de victu, ille vero tenetur in Ecclesiae commodum laborare. Extra locum S. potest poni custodia a curia Saeculari, quia per eam nulla vis inferitur. *Suar. Pur. etc.*

Q. Quam poenam incurrunt *vi et dolo* Reum extrahentes ex Ecclesia? R. Ultra culpam Sacilegii incurrunt ipso facto Excommunicationem Papae reservatam. *Par. Barb. etc.* ad quam incurrendam sufficit attentatio etiam effectu non secuto. *Thesa: apud Cleric: Erro: Cap: 32 n. 45. 46.* Insuper pecunia mulctari debent, et publica poenitentia affligi, nec absolvi, donec restituatur Reus Ecclesiae. Eandem poenam incurrunt: capientes, vincientes Reum in loco Asyli; Complices extractionis: Fautores, Cooperatores, mandantes, cogentes, svadentes ut exeat, tentantes. S. Congr. 2 Dec. 1692. 2 Dec. 1693. 5 Junii 1694.

Reus, qui necessitatis naturae causa egreditur e loco S. propter ei debitam, et aliunde non salvabilem reverentiam nequit capi a Curia Saeculari. *Reyffen. etc.*

Q. Quae sunt observanda Rectoribus Ecclesiae in susceptione Reorum fugientium ad Asylum? R. Imo, Examinandus est Reus, ob quam causam fugit; quod si delictum non esset grave, sed solum indigeret correctione

morum? dicat ei, nullam habere Immunitatem.

2do, Si crimen sit grave, et foret in jura exceptum, persuadeat Reo, ut eunte exeat, quia a alias Curiae Sacculari tradendus erit.

3to, Quodsi Rector Ecclesiae a Iudice seculari fuerit requisitus de dimissione Rei, dicat ei, prompte id faciet, sed prius scribendum est ad Episcopum loci.

4to, Si vero intra hoc tempus addatur custodia intra ad cubiculum, ubi permanet Reus, licet posset hoc rennere Parochus per resistantiam, ad sedandas tamen rixas, protestetur, et ad Episcopum de re acta scribat.

§ 9nus.

De Simonia.

Q. Quid est Simonia? R. Est studiosa voluntas emendi, vel vendendi pretio temporali aliquid spirituale, vel spirituali annexum.

Dicitur Simonia a Simone Mago, cui S. Petrus Apost. maledixit pro eo, quod ab Apostolis gratiam Spiritus S. pecunia emere voluisset. Est igitur species Sacrilégii. Ex genere suo peccatum mortale.

Q. Quotuplex potest esse pretium in Simonia? R. 3plex. Pretium muneris a manu, ut pecunia etc. Pretium muneris a lingua, ut laus, inter-

cessio etc. Et *Pretium muneris obsequii*, ut servitium, obsequium aliquod etc.

Dicitur: *Studiosa volantas*, quibus verbis intelligitur quivis contractus onerosus sive venditionis, sive locationis, sive permutationis; quia Simonia non consistit sine pactione aliqua tacita, vel expressa, et obligatione ex pacto.

Unde patet malitiam Simoniae consistere in irreverentia, quae committitur, dum res spirituales instar temporalium pretio aestimantur, et contractibus subiiciuntur.

Q. *Quotuplex est Simonia?* R. 3plex: *Mentalis*, quae sola voluntate committitur, nec in actum prodit externum.

2da, *Conventionalis*, quando extrinsece convenitur, et paciscitur de pecunia, et venditione, sed adhuc non est secutus ab utraque parte. Atque huc reducitur Simonia *Confidentiae*, cum quis alteri dat Beneficium, ut illud sibi, vel alteri resignet, vel cum onere dandi certam partem fructuum.

3tia, *Realis*: est actualis traditio rei temporalis pro re spirituali juxta promissionem, et conventionem factam.

Q. *Quotuplex est materia, circa quam committi potest Simonia?* R. 3plex: *Pure Spirituales*, vg. *Dona Spiritus S.* et gratiae supernaturales etc. 2. *Pure corporalis*, vg. *Sepultura* etc. 3. *Mixta ex corporali et spirituali*: ut *Sacramenta*, *Sacramentalia*, *ornamenta benedicta* etc.

Q. Pro administratione Sacramentorum scil: Baptismi, Matrimonii daturne pecunia Parochis?
R. Talis pecunia non exigitur neque accipitur tanquam pretium temporale pro Sacramento, quod est inestimabilis valoris, sed tanquam stipendium necessarium pro sustentatione Ministrorum Ecclesiae.

Q. Simonia quomodo dividitur? *R. 1. In eam, quae est Juris divini, estque prohibita* propter malitiam suam, *vg. Hostiam consecratam vendere.*

II. Et in eam, quae est Juris humani, estque mala tantum propter prohibitionem. Et sic ab Ecclesia prohibetur.

1. Venditio Beneficiorum secundum id quod in ipso est temporale, scil: quo ad jus praecisum percipiendi fructus.

2. Venditio Officiorum extrinsece tantum ordinatorum ad res sacras, vg, Sacristae, Advocati, Oeconomi.

3. Oblatio pecuniae alicui facta ut suadeat alteri, ut det Beneficium.

4. Pactio de resignando Beneficio vel solvenda pensione, si alter Beneficium mihi impetret.

5. Permutatio, et resignatio Beneficiorum etc. si fiant sine permissione Papae vel Eppi; quae si accedat licita erunt.

6. Acceptio muneris etiam sponte oblato pro examine ad Parochiam.

Q. Estne Simonia dare vel accipere pretium pro absolutione a peccatis vel Censures, pro di-

spensatione in voto, in impedimento Matrimonii, Irregularitate? R. Affir. Etiam erit Simonia concionari, Missas celebrare pro pretio; nisi excusetur quis ratione laboris extrinseci, non annexi rei spirituali v.g. pro labore itineris, cantus, scripturae etc.

Q. Num Simoniacum quivis sacerdos absolute potest? R. Potest: Excepta sola Simonia *Confidentiae* et *Reali*, in susceptione ordinum vel Imae Tonsurae; in susceptione ad Religionem; et in Beneficio, propter annexam Excommunicationem Papae reservatam dictis hisce casibus.

Ob Simoniam *Realem* in Beneficio irrita est electio, praesentatio, institutio; Unde talis non facit fructus suos, debet dimittere Beneficium ante omnem sententiam Iudicis, quia sine justo titulo est possessio talis. Efficitur inh. bilis ad idem Beneficium, aliis tamen Beneficiis jure ipso non privatur, nec ad alia Beneficia obtinenda fit inhabilis ante sententiam Iudicis. Idem dicendum est de *Simonia Confidentiae*.

Q. An, quae sunt acceptae per Simoniam, restitui debent? R. Affir: idque vel Ecclesiae vel danti.

Q. In quibus casibus non committitur Simonia? R. I. Redimendo veteram injustam ratione Beneficii possessi. II. Emendo pensionem mere temporalem, v.g. Decimam. III. Dando aliquid resignanti in vim reparationis factae. Dando certum quantum pro institu-

tionem. IV. Dari potest per modum sustentationis Ministrorum rerum spiritualium, per modum Eleemosynae, vel per modum laudabilis consuetudinis.

Q. Petrus inservivit Ep̃o hac intentione ut pro mercede conferatur ipsi Beneficium, sine ulla tamen conventionem seu pacto externo, an incurrit poenas juris? R. Non, nec tenetur dimittere illud Beneficium, Nam Simonia *Mentalis* non obligat ad restitutionem. *S. Tho. Sa. etc.*

§ 10mus.

De 2do Praecepto Decalogi.

Q. Quae prohibentur hoc 2do praeecepto? R. Ne Nomen DEI vane et irreverenter assumatur. 2do, Ne falso juretur. 3tio, Ne in levissimis rebus Nomen DEI in testimonium adducatur. 4to, Vota votando et non reddendo, et his similia.

Q. Quid est juramentum? R. Est invocatio Divini testimonii in confirmationem alicujus dicti vel facti, aut promissionis.

Q. Quotuplex est juramentum? R. *Vocale* Juramentum (cum *Mentale* solum inter DEUM et Hominem versari potest, et cum interiori voto conjungitur, ad materiam de voto pertineat. Suar) dividitur in *Assertorium*, quo confirmamus id quod asserimus vel ne-

gamus. Et in *Promissorium*, quo confirmamus id, quod promittimus.

2do, Aliud est *Deliberatum*, quo quis cum attentione et intentione jurat; Et *Indeliberatum*, quod fit e contra.

3tio, Aliud *Materiale* tantum, quo quis sine intentione utitur verbis, quae vim juramenti habent. Aliud *Formale* tantum, quo quis profert verba, quae ex se nullam habent formam juramenti, assumit tamen ea animo et intentione jurandi. Aliud est *Mixtum*, quo quis profert verba, quae formam habent juramenti, idque cum animo et intentione jurandi.

4to, Aliud est *Expressum*, quo DEUS expresse, aliud *Tacitum*, quo DEUS tacite et implicite in Testem vocatur.

5to, Aliud est *Simplex*, quo DEUS tantum vocatur in Testem. Aliud *Execratorium* seu *Imprecatorium*, quo DEUS non tantum vocatur in Testem, sed etiam in Judicem et Vindicem. Talia sunt: *Moriar*, a terra absorbear, fulmine percutiar, etc. si non ita est.

6to, Aliud est *Solemne*. Aliud *Dolosum*, quod fit cum animo decipiendi. Aliud *Judiciale*, quod praestatur in Judicio. Aliud *Absolutum*. Aliud *Conditionatum*. Aliud *Liberrum*. Aliud *Coactum*. Aliud fit verbis, aliud signis. Aliud *Licatum*, aliud non licitum, quod patet ex ipsis terminis.

Q. Quae requiruntur ad Juramentum licitum Conditionas? R. Veritas, Justitia, et Necessi-

tas. Hinc Juramentum est Actus Religionis, si fiat cum dictis conditionibus.

Q. Quomodo peccant ex levitate vel consuetudine in familiari discursu jurantes? R. Si vere jurant his aut similibus verbis: *DEI M testor, vel DEI S mihi testis, vel Juro per DEUM* (hæc vero: *Ut sum Sacerdos, vel, Et sum Catholicus*, non esse formulas juramenti docet Engel Less.) et sine necessitate, peccant venialiter, non enim in vanum debet Nomen DEI assumi.

Si vero falsa jurant? mortaliter; Quia simul mendacium committunt, et maxime si in tali perjurio aliquam deliberationem habent.

Q. An licet jurare cum restrictione mentis? R. Hæc difficultas pendet ab illa: an licet uti restrictione mentali.

Restrictio Mentalis 2plex est, *Pure Mentalis*, quæ tunc habetur, dum aliud omnimode verba sonant, et aliud est in mente loquentis, ita ut adhibita omni diligentia non possit audiens devenire in alium sensum, præter illum quem verba sonant.

Et non pure mentalis est, quando illud quod retinetur in mente ex signo aliquo externo, æquivocis verbis, vel ex circumstantiis aliquibus cognosci debet, ut si Confessarius interrogaretur de peccatis poenitentis, responderet, quod nullam haberet scientiam de peccatis, in mente retinendo, propter te.

Porro Restrictio pure mentalis mendacium est, et si fiat cum juramento est perjurium. Imo etiam in materia jocosa et leviori non est licita Restrictio pure mentalis equivoca.

Nunc R. Quando se aliquis sponte offert ad juramentum vel a iudice legitime requisitus, peccat mortaliter, si equivoce juret. Quia s.c. omne iudicium facile perverti potest.

Q. *An teneatur juramento, qui iuravit per haec Evangelia, credens esse librum Evangeliorum, et fuit liber profanus?* R. Tenetur, quia licet erravit in materia, non erravit in proposito.

Q. *An promissio jurata de re contra iustitiam, contra bonos mores vel contra consilia Evangelica obliget ad Executionem?* R. Non, quia Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis.

Q. *An qui contraxit Sponsalia cum una absque juramento, deinde contrahit Sponsalia jurata cum alia, teneatur adimplere juramentum?* R. Non, quia juramentum est invalidum tanquam factum de re injusta.

Imo nec tenetur ducere secundam, etsi prima voluntarie remitteret sua Sponsalia, quia quod ab initio non valuit, tractu temporis non convalescit, nisi post dictam remissionem renovetur promissio cum illa 2da.

Q. *An Juramentum vel per errorem vel per dolum exortum obligat jurantem?* R. Non, si error vel dolum versetur in substantia, quae

dedit causam juramento, quia ubi est error, nullus est consensus, secus si sit in accidentalibus tantum, vel quando Viator coactus a praedonibus juravit se illis daturum pecuniam, quamvis in hoc casu possit petire relaxationem.

Q. Quomodo peccat qui jurat se facturum rem malam? R. Si mortaliter malam? mortaliter, si venialiter malam? venialiter peccat, nec tenetur id perficere.

Q. Quid est perjurium? R. Est quando quis invocat DEUM in Testem suae falsitatis. Hinc ille censetur esse perjurus, qui falso jurat, vel qui non servat, vel non satisfacit juramento, et ideo peccat mortaliter in re gravi, venialiter in re levi.

Q. Qua poena punitur Perjurus? R. Jure Pontificio fit infamis, et si est Clericus? deponitur a Beneficio et Ordine, et si Beneficium perjure conferatur? Collatio ipso facto est nulla etc.

Q. An in perjurio datur parvitas materiae? R. Quotiescunque quis de praesenti falso jurat rem ita se habere, vel promittere, non datur parvitas, si rem parvam promissam juramento non praestat? datur juxta nonnullos.

Reliqua de Juramento.

Q. *Quot et quibus modis cessat obligatio Juramenti?* R. 4. modis: Irritatione, Remissione, Dispensatione, sive Relaxatione et commutatione.

Q. *Quis potest irritare Juramenta?* R. Superior usque jurantis nempe Pater, Praelatus, Vir, Dominus respectu suorum subditorum.

Q. *Quis potest remittere obligationem Juramenti?* R. Ille in cujus utilitatem vel favorem facta fuit promissio jurata.

Q. *An qui habet privilegium relaxandi vota pro foro interno, possit etiam relaxare juramenta?* R. Potest. Pont. Sua. Tam.

Q. *Qui possunt Juramenta relaxare?* R. Papa pro tota Ecclesia, deinde omnes Praelati habentes jurisdictionem Spiritualem respectu suorum subditorum.

Q. *An Judex Laicus potest relaxare juramenta?* R. Non, quia est quid spirituale, nisi essent in sui favorem facta, quia tunc posset ea remittere.

Q. *Quae excusant ab impletione juramenti?* R. 1. Si quod bonum erat tempore juramenti, propter circumstantias postea sit illicitum, vel vanum, impeditivum majoris boni. 2. Si juramentum mutetur in opus aperte melius, et DEO gratius, nisi esset factum in gratiam hominis. 3. Si status rei notabiliter mutetur.

4. Si res jurata facta sit inutilis ad finem intentum. 5. Si ita ferant conditiones, quas in quovis juramento promissorio tacite includuntur, *vg. Si pteero, salvo jure Superioris, vel nisi obligatio tollatur etc.*

§ 12mus.

De Adjuratione.

Q. *Quid est Adjuratio?* R. Est cum inducitur aliqua Persona ad aliquid faciendam, vel omittendum aliquid invocatione DEI, vel alicujus rei Sacrae.

Q. *Quot modis potest fieri adjuratio?* R. Imo, Per petitionem, orationem, et obsecrationem. 2do, Per imperium et coactionem, si fiat cum debitis requisitis, est actus religionis, ut autem sit licita? requiruntur: veritas, iudicium et justitia.

Q. *Quomodo adjurare liceat?* R. Cum debita humilitate possum orando, et deprecando adjurare DEUM ipsum per JESUM Christum, per Sacra Myteria Passionis.

Q. *Num creaturae irrationales, ut animalia nociva, grandines, tempestates etc. possunt adjurari?* R. Secundum se directe et proprie non possunt, quia non sunt capaces rationis, ut possint per adjurationem moveri ad aliquid. Quatenus vero moventur sive a DEO in poenam peccatorum, sive a doemone ad nocendum? possunt indirecte adjurari, sive

adjuratione deprecativa, in ordine ad DEUM: sive imperativa in ordine ad doemonem. Et ad hoc serviunt Exorcismi.

Q. *An licite possunt adjurari doemones, ut pellantur a corporibus obsessis?* R. Possunt adjuratione imperativa et coactiva in Nomine DEI et Sanctorum. Nullo autem modo adjuratione deprecativa, nam regulariter esset mortale.

§ 13tius.

De 3tio Praecepto Decalogi.

Q. *Quid hoc Praecepto praecipitur?* R. Observatio Festorum, in quibus cessandum est ab omni opere servili, et vacandum devotioni sub gravi peccato.

Q. *Quis diem Dominicam loco diei Sabathi sanctificandam assignavit?* R. SS. Apostoli ut patet ex Apoc: 1. dicente S. Joanne: *Eui in Spiritu in die Dominica.*

Q. *Quae hujus ratio?* R. 1. In memoriam Resurrectionis Christi. 2. Ne videremur convenire cum Judaeis; ut sciat Sacerdos rationem Judaeis reddere, quae ex S. Scriptura datur. 3tia, ratio ex illo Isa: 66: Ubi Propheta postquam v. 11. de tempore Adventus Messiae disseruerit in Persona DEI, de creatione novorum Sacerdotum, subdit v. 23. *Et erit mensis ex mense, et Sabbathum ex Sabbatho.* Quid clarius his verbis contra Judaeos?

Quae opera sunt prohibita fieri die Dominica?

R. Artes Mechanicae, omnia opera servilia, et quae versantur circa materiam externam, vg. ligna secare etc. sive illa fiant ex lucro, sive ex recreatione, minus excusant a peccato.

Possunt autem exerceri artes liberales quia hae principaliter occupant liberam mentem hominis, licet aliquando sint etiam cum detractione corporis, sed hoc per accidens est.

Q. *Quae sunt artes liberales, et quae Mechanicae sive factivae?* R. Artes liberales communiter numerantur 7 hoc versu expressae:

Lingua, Tropus, Ratio, Numerus, Sonus, Angulus, Astra.

Ex quo deducitur Artem Grammaticam, Poëticam, Oratoriam, Discursivam, Arithmeticam, Musicam, Geometricam, Astronomicam, Mathematicam, etc. esse licitam quo ad exercitium Die Festo.

Q. *Quae sunt artes Mechanicae?* R. Sunt communiter hoc versu expressae:

Rus, Nerus, Arma, Faber, Fulvra, Laena, Rates.

Ex quo deducitur illicitam esse die Festo Agr. culturam, Venationem, Artem militarem, Fabrillem, Chirurgicam, Textoriam, et Nauticam; ne praesertim quo ad illas partes, quae sunt opera servilia.

Q. *In quibus casibus potest quis exercere servilia diebus Festis absque peccato mortali?*

R. 1. In servitium DEI, ut pulsare campanas,

mundare Ecclesiam, etc. 2. In servitium quotidianum et necessarium hominibus, ut curare infirmos, mundare domos, coquere cibos etc. 3. In necessitateam corporalem, ut si quis ita sit pauper, ut non possit praeberere sibi vel suae familiae cibum, nisi die Festo laboret. 4. Propter communem necessitatem. 5. Ad evitanda majora damna, ut tempore Belli. Tempestatis. incendi etc.

6. Ratione pietatis, ut sepelire mortuos etc. in Beneficium publicum Reipublicae.

Q. Cui imputandum peccatum, si subditi violent Festa? R. Si inviti id faciant, sed ex mandato Domini praecipientis? Soli Domini praecipientes peccant, si vero ex suo arbitrio laborant publice? peccant principaliter, sed et Parochus, et ipse Dominus minime excusatur a peccato; Quia sunt Superiores, adeoque si possunt corrigere, et negligunt participes sunt illius mali.

Q. Si quis Haebreo aut alteri non baptizato opus servile pro integro Festo committeret, num peccaret? R. Affirmat. Tab. § 1. n. 16. Nam tametsi non baptizatus ex se sine peccato diebus Festis laborare possit, quia non est legibus Ecclesiasticis subditus, fidelis tamen non poterit sine culpa laborem injungere, quia altero homine laborante ipse moraliter laborat, opera servilia non modo immediate per nos ipsos exercenda, sed etiam mediate et per alios homines prohibentur. *Matheu. pag. 354. etc.*

Q. Quo tempore dies Festus incipit? R. Ordinarie loquendo juxta morem a media nocte v.g. Sabbathi, et terminatur nocte media sequenti.

Q. Quid judicandum de servatione lignorum ad culinam die Festo? R. In hoc vere servili opere non mihi videtur famulari consuetudo. Unde si nulla adest necessitas et potuissent commodè haec praeparari ante diem Festum, peccant mortaliter Domini sic disponentes, nisi sit modicus labor, quia si hoc lectum foret, nullum Festum rite posset celebrari.

Q. Qui sunt actus forenses, a quibus abstinendum est diebus Festis? R. Citationes, formationes processuum, Expeditiones, ac sententiae, quae non solum sunt illicitae, sed nullae, et invalidae, si fiant in die Festo, nisi agatur de Religione, vel de Personis miserabilibus sublevandis. Testes tamen examinari possunt.

Q. An Regulares possunt annuntiare Festa, et Vigilias populo? R. Non, quia hoc spectat ad Parochos, ut notat Nico. in l'io, verbo Festum n. 8.

§ 14tus.

De 4to Praecepto Decalogi.

Q. Quid hac Praecepto praecipitur? R. Honor Parentibus debitus, imo et omnibus Superioribus.

Q. *Qualis honor his debetur?* R. Amoris, Obedientiae, et Reverentiae.

Q. *In quo consistit hic honor Parentum?* R. In Reverentia interiori et exteriori: eos adjuvando in necessitatibus corporalibus, sustentando illos propriis bonis.

Q. *Quomodo et quando filius censetur peccare contra amorem Parentum?* R. Si signa odii ostendat erga Parentes, si consulto et ex malitia contrarium mandatis eorum faciat, si torvo oculo eos aspiciat, et dare eos alloquatur, si non subveniat eorum necessitatibus, si mortem illis exoptet, si non impleat eorum testamenta, etc. In his omnibus prae gravitate delicti peccat mortaliter.

Q. *Quomodo obligamur ad sustentandos Parentes?* R. Jure naturali. Et ideo si sint in extrema necessitate Parentes, et filius jam sit ingressus aliquam Religionem ac professus? tenetur egredi petita prius, licet non obtenta licentia a suis Superioribus.

Q. *An filius potest aliquando privari hereditate a Patre?* R. Potest ex justa causa, vg. Si fuerit ingratus Patri, affliciendo illum gravi injuria. Si vitae Patris insidiatus fuerit. Si maleficis se immiscuit. Si Novercam idest Patris secundam Uxorem carnaliter cognoverit. Si Patri in carcere detento succurrere noluerit. Si bona dilapidaverit.

Hae causae pro tunc valent, quando filio provisum est aliunde, unde vivat. nam alimentis ad vitam necessarius privari non po-

test per jus Civile, cum debeantur jure naturali.

Q. *An obligantur Domini dare mercedem servis infirmis ad obsequium inutilibus?* R. Si non ex occasione ipsorum infirmitas acciderit? non tenentur quidem ex justitia, nisi ex charitate, si sint in magna necessitate. Imo sumptus pro ejus curatione poterit Dominus ex salario debito repetere. *Escob. t. 3. C. 9:*

Q. *Utrum Dominus expellens servum domo nondum completo tempore constituto, teneatur ei solvere integrum anni salarium?* R. Bona: etc. DD. affirmant, nisi pulsus esset ob suam culpam.

§ 15tus.

De 5to Praecepto.

Q. *Quid est homicidium?* R. Est injusta hominis occisio. Dicitur *injusta occisio*, ut sciamus non esse homicidium: necare homines improbos ex publica autoritate. Dicitur *hominis* tam alterius quam sui ipsius, quia nullus est Dominus vitae suae, aut membrorum et sic nemo potest se ipsum occidere.

Q. *Quotuplex est homicidium?* R. 2plex: *Voluntarium et Crimale*, quod potest ex terminis. Aliud *Simpliciter*, quod solit committere fieri. Aliud *Qualificatum*, quod ratione alicujus qualitatis Personae occidentis, aut occisae, vel aliarum circumstantiarum habet sibi specialem annexam malitiam, et poenam.

Et tale est Homicidium: Occisio Parentum, Consanguineorum, quod vulgo *Parricidium* appellatur, vel occisio Clerici, aut alterius Personae Sacrae, et erit Homicidium Sacrilegum.

Q. *Quot modis committi potest homicidium?*
R. 6. Facto, consilio, mandato, defensione, permissione, et auxilio.

Q. *An licitum est aliquando homicidium?* R. Licitum, 1mo Quando malefactores publica auctoritate necantur. 2do In defensionem sui, ac honorum necessariorum pro sustentatione vitae, dummodo fiat defensio cum moderamine inculpatae tutelae.

Q. *Quae requirit moderamen inculpatae tutelae?* R. Tria, 1mo Ut sit aequalitas armorum, quia non licet pugione ferire illum, a quo quis impetitur pugnus. 2to Ut repercussio fiat incontinenti, si enim intercedat aliquid temporis spatium, erit vindicta non necessaria defensio. 3to Ut aggressus non possit aliter salvare, suam vitam, nisi percutiendo aggressorem si enim potest se custodire in loco tuto, vel fugere, et occidat aggressorem, reus erit homicidii.

Q. *An licitum cursis suum aggressorem occidere cum moderamine inculpatae tutelae?* R. Licitum tam Saecularibus, quam Spirituallibus.

Q. *An licet procurare abortum foetus inanimati, ne puella gravida infametur, aut occi-*

datur a suis Parentibus? R. Non licet. Sententia contraria dami est ab Innoc. XI.

Q. Quando in procreatione abortus incurritur Irregularitas? R. Juxta communem sententiam solum pro tunc, quando est foetus animatus, quia pro tunc duntaxat committitur verum homicidium, cum sit hominis viventis.

Q. Quo tempore s. let foetus animati? R. Omissis variis opinionibus communior sententia. *Glossae Clem;* Est, quae docet animationem Masculi 10. Foeminae autem 80. a conceptione, die, fieri.

Sed omissa hac doctrina adhuc nulli poterit esse omnino certum, an jam sint tot dies, vel non, a conceptione siquidem multiplicatis copulis, et ipsa Foemina ignorare potest, in quo concepit.

Q. Quomodo judicandum Confessario, in dubio foetus animati? R. Si nullum habeat judicium neque pro hac, neque pro altera parte, quod scilicet foetus fuerit jam vivens, vel necdum, quando procuratio abortus intercessit? Censendum est: non fuisse animatum, quia sicut in aliis dubiis semper judicium in favorem Rei, ita et in hoc casu.

Q. An soli sint obnoxii peccato et poenis contra procurantes abortum, qui procurant? R. Etiam comprehenduntur; Consulentes, Consentes, et mandantes juxta Bullam Sixti V. et Gregorii XIV.

Q. Quibus poenis subjacent abortum procurantes? R. Excommunicationi, tamen non re-

servatae, et omnibus aliis poenis, in utroque jure tam Civili quam Canonico contra homicidas latis.

2do Si procurantes sunt Clerici cujuscunque status et dignitatis? privantur beneficio Ecclesiastico, et sunt inhabiles in posterum obtinendi illud pro furo externo.

3to Item injuncta est talibus Degradatio, et Traditio Curiae Saeculari.

Has poenas non tantum incurrunt procurantes abortum foetus animati, sed etiam inanimati, (ut patet legenti Bullam Sixti V. quae incipit *Effrenatam*) imo et Consuientes, aut praesbentes venena sterilitatis mulieri: excepta Irregularitate, quam incurrunt illi solum, qui procurant abortum foetus animati.

Q. *An Irregularitas incurritur, etiamsi delictum procurationis abortus sit occultum?* R. Affirm: Leo taliter delinquens Missam celebrare, et actus Ordinis exercere non posset, donec a Sede Apostolica dispensetur. Nisi timeretur suspicio, seu propositio aliqua v.g. Si unicus Sacerdos esset in Pago¹ etenim tunc celebrare posset, sed quamprimum poterit, tenetur procurare Dispensationem.

Q. *Si foetus sit animatus, licetne dare medicamenta tendentia ad expulsionem foetus mulieri praegnantis graviter infirmae, ex quo cum salute Matris sequeretur indirecte s. etiam mors?* R. Non licet, nam ordo charitatis Christianae exigit ut vita Spiritualis animati foetus praefertur vitae corporali ipsius Matris. *Matheu. pag. 255*

Q. *An liceat calumniatorem occidere, qui rebus aut utrapa igni minam intulit. Honorato furo, et aliter haec ignominia recuperari non potest?* **R.** Non licet, ob damnatam propositum Innoc. XL ordine 30.

Q. *Utrum licet occidere aggressorem in fortuitis locis, quare non etiam in locis famae?* **R.** Quia si id permitteretur, tenderet in maximam perniciem Reipublicae, si enim multiplicarentur duella et homicidia infinita.

2da Quia per occisionem furis possunt recuperari bona fortunae, non vero famae, quinimo per occisionem diffamatoris, magis diminueretur bona aestimatio occidentis, cum, et jus Civile id prohibeat.

3ta Quia contra diffamatorem offensus potest jure, et judicio procedere, ac sic suam famam repetere. Non vero contra furem, qui subito cum furto evanescit.

Q. *An liceat praevēire occidendo illum, a quo quis occidendus est?* **R.** Probabilius licet, quando quis aliter vitam propriam, vel bona fortunae ad sustentandam vitam omnino necessaria et magni pretii defendere non potest ab aggressore seu fure armis contra se irruente.

Q. *Petrus infecit vinum veneno pro suo inimico, hinc supercavit Paulus amicus Petri, et ebrius hoccā vinum, brevi post mortuus est. An sit Petrus homicida et irregularis?* **R.** Non, *Casid. de Lugo Tamb.* Si Paulum monere non po-

tuit sine suae vitae propriae periculo, quia mors Pauli Petro fuit involuntaria.

Q. An incurrit irregularitatem, quae contrahitur ex homicidio voluntario mandans in personam unius, si factum sit in personam alterius? R. Non, S. Cong. apud Nic. Gar.

Q. Qui casu, seu praeter intentionem alium occidit vel mutilavit, sitne homicida, et irregularis? R. Affirm. Si fuit in culpa gravi sufficientem diligentiam non adhibendo, quia homicidium est voluntarium in causa. Si vero non fuit in culpa, quatenus nullo pacto periculum advertit, vel si advertit sufficientemque diligentiam adhibuit, et praecavit seu transeuntes monuit, plures DD. tenent eum Irregularitatem non incurere, si dedit operam rei huius. Incurrere vero, si dederit operam rei illicitae, ex qua secuta est mors, v.g. Si Clericus arma gerens, aut ad venationem pergens casu occidat alium? fieret irregularis. Cap. de Homic.

Q. Quam poenitentiam Confessarius debeat injungere homicidae? R. Ut a propinquis veniam petat, si est notum, ut iisdem damna resarciat, ut Missas, Communiones, Eleemosynas, Jejunia, Orationes crebrius peragat, vel peragat curet, vel peregrinationem illi aliquam assignet, si id commode fieri potest.

Q. Licetne sibi inferre mortem? R. Non licet, etsi legantur aliquae S. Virgines id fecisse, id vel per ignorantiam inculpabilem, quia

id in quibusdam casibus licitum putarunt, vel ex speciali DEI inspiratione, fecerunt.

Q. *An licitum est se periculo mortis exponere?* R. Ex justa causa est licitum in averteandam injuriam DEO, ut fecerunt plures Martyres, vel damnum Republicae, ut solent facere milites in custodiis, et bello constituti.

Item licitum est se obicere telo, vel ictui ad servandam vitam Principis, vel amici injuste occidendi; *Item* Servire peste infectis. Etiam ad servandam Virginitatem licet se mortis periculo exponere, non tamen directe occidere. Etiam ad fugiendum certum incendiium ex alto praecipitem se dare.

Q. *Petrus meo nomine homicidium fecit, quod mihi significatum ratum habui, nunc scripulis ungor, summe irregularis, vel an teneor ad resarcienda damna?* R. Non; quia ratum habere, non est mandare, neque consulere, Tamb. etc. ubi tamen advertit, quod qui ratam habet occisionem Clerici suo nomine factam, incurrit Excommunicationem, quia hoc specialiter ita statutum est in jure per *Tex. in Cap. Cum quis de sent. Excom.*

§ 16tus.

De Bello.

Q. *Quid est Bellum?* R. Est conflictus armatum auctoritate Superiorem non cognoscentis indictus.

Q. An bellum ex natura sua sit licitum?
R. Sive defensivum sive offensivum, dummodo sit justum, et habent omnes conditiones justitiae? est licitum, quia jure naturae licitum est vim vi repellere.

Q. Quot et quae conditiones requiruntur ad bellum justum? R. 3. *1.* Autoritas legitima Principis Superiorem non cognoscentis. *2.* Justa causa. *3.* Recta intentio. Si adsit defectus conditionis primae vel 2^{ae}? erit bellum injustum cum onere restituendi damna illata. Si desit tertia conditio? erit contra charitatem.

§ 17mus.

De Duello.

Q. Quid est Duellum? R. Est pugna singularis duorum vel plurium ex privato motivo, et ex mutuo conducto ad certum tempus, ac locum designata et ficta. Ex genere suo est mortale, tam jure naturae quam Canonico, et Civili sub gravissimis poenis prohibetur.

Q. An licitum sit Duellum? R. In omnibus privatis inimicitiis, damnis, offensionibus illicitum est suscipere duellum: quia nullus homo privatus potest esse Iudex in propria causa ad vindicandam injuriam. Neque juvat ratio status militaris, ut acceptetur Duellum, ne alias incurrat timiditatis notam, ob dam-

nam contrariam ab Alex: VII. propositionem.

R. 2do In duobus ad summum casibus licitum est duellum, 1mo quando tempore belli hostis exercitui duellum offert, agitur enim potius in favorem communis boni, sicut fecit David. 2do Quando provocatus ad duellum, videt se iniuste occidendum a provocante, neque alius modus suppetat se a morte liberandi, nisi acceptet duellum. In tali enim casu potius est defensio vitae, quam duellatio. *Mastr.*

Q. Quae sunt poenae duellantium? R. Omnis illis, quae a jure Civili statutae incurrunt tales: Excommunicationem Papae reservatam; Infamiam perpetuam etc.

Incurrunt insuper hanc Excommunicationem duellantes privati sine Patris, seu secundantibus: Principes concedentes locum ad duellum, faventes et non prohibentes: Spectatores ex proposito Portantes charitam duelli, affligentes, publicantes, imprimentes, vel etiam solo verbo denunciantes: consilium, favorem praebentes. A hac excommunicatione possunt absolvi in foro interno ab habente facultatem absolvendi a Reservatis.

Q. Mortuus in duello estne sepeliendus in Ecclesia? R. Si quis moriatur in acie duelli, vel eodem die etiam in alium locum translatus expiret privatim sepultura Ecclesiae, etiamsi ante obitum susceperit Sacramenta Paenitentiae, Eucharistiae, et Extre-

mae Uctionis, quae ipsi possunt. et debent administrari. Non vero si elapsis tribus vel quatuor diebus moriatur post duellum. quia haec poena a *Truden*; lata est pro illis, qui moriuntur in ipso duello.

Q. *In quibus casibus duelli non incurritur censura?* R. 1. Si in invitatione praefiniatur locus, sed non tempus 2. Si praefiniatur tempus sed non locus. 3. Si praefiniatur locus et tempus non tamen ad pugnam armis sed pugnis. 4. Si dicta praefiniantur, sed provocatus non accessit. *Lexa. Salma.* etc.

§ 18vns.

De 6to Praecepto.

Q. *Quae prohibentur hoc Praecepto?* R. Non solum Adulterium, sed etiam omnis actus illicitus venerens internus et externus.

Q. *Quid est luxuria?* R. Vide superius pag: 21.

Q. *Quotplex est luxuria?* R. 2plex. *Perfecta*. quando ordinatur ad habendos actus venereos. Et *Imperfecta*, quando ultimus finis non est executio rei venereae sed se continet in morosa delectatione sensitiva, seu sensitivorum.

Q. *Quot sunt species luxuriae?* R. Sequentes Simplex fornicatio, adulterium, incestus, stuprum, et haec dicuntur vitia secundum

naturam: Mollities vero, sodomia et bestialitas dicuntur contra naturam.

Q. *Quid est fornicatio?* R. Est inordinatus concubitus soluti cum soluta. Ex genere suo est mortale, et ex se intrinseca mala. Nam ex vago concubitu incerta redditur proles ex parte Patria, quod est contra rationalis naturae institutum.

Q. *Quid est adulterium?* R. Est inordinatus concubitus Personarum, quarum ambae vel una ex illis est ligata vinculo Matrimonii.

Unde conjugatus conjugatam cognoscens, duo adulteria committit in Confessione exprimenda ob duas injurias et injustitias, unam suo proprio, alterius alteram conjugatam.

Q. *Quid est stuprum?* R. Est defloratio Virginis ipsa invita. Tunc dicitur *invita*, quando vi aut dolo, timore, aut ficta promissione Matrimonii inducitur ad copulam.

Gravius hoc est adulterio, cum per illud gravis inferitur injuria Virginitati puellae, quae maxime nestinari debet. Unde tenetur in foro conscientiae illam ducere in uxorem aut juxta sui possibilitatem, et prudentis arbitrium dotare, acsi esset Virgo.

Q. *In quibus casibus stuprator non tenetur dotare?* R. 1. Si Virgo non vivebat honeste servato verecundiae pudore. 2. Si puella post stuprum patiatur se ab aliis carnaliter cognosci.

Q. Quid est Incestus? R. Est inordinatus concubitus cum consanguinea vel affine usque ad quartum gradum. Et est ex genere suo mortalis; additque specialem malitiam in Confessione exprimendam.

§ 19. us.

De Peccatis contra naturam.

Q. Quae sunt peccata contra naturam? R. Mollities seu Pollutio, Bestialitas, Sodomia, et indebitus concubendi modus.

Q. Quid est Mollities? R. Est voluntaria ejectione seminis absque carnali copula illud foras effundendo, ut in Masculis, vel intus in matrem diffundendo, ut in Feminis, quod est mortale.

Q. Estne in Confessione aperienda intentio seipso etiam, quod sibi representabat pollutionem procurans? R. Affirm. quia peccatum sumit qualitatem speciei, quam haberet, si vere cum eo objecto copulam habuisset.

Q. An licet ad tuendum sanitatem, vel etiam justam causam procurare pollutionem? R. In nullo casu licitum est, quia est res intrinsece mala.

Q. An sit peccatum non impedire pollutionem jam coeptam in somnis? R. Non, dummodo non consentiat in ipsam, quia tunc pollutio in somnis est mortale, si ante somnum praevidebatur et desiderata fuit vel quando post

somnium eidem consensus datur. *Tamb. lib. 7. Cap. 7.* Alias enim est pura exoneratio nocturne.

Q. *Danturne aliquae causae excusantes a peccaminosa pollutione?* R. *Sequentes:* 1. licitum est tangere se ex necessitate, aut tangi a medico. 2. sumere medicinam calidam, ex qua per accidens sequatur pollutio. 3. equitare. 4. alloqui foeminam. 5. studere casibus. 6. audire Confessiones; Et alia opera ex se honesta, ex quibus, si per accidens sequatur pollutio, non efficit, dummodo haec nec ante desideretur per dictas causas, neque post in illam libidinose consentiatur. *San. Less. Bon.*

Q. *Quid de illis iudicandum, qui ex levi aspectu mulieris habent pollutionis vaide frequentes?* R. 1. Si fiat sine ulla delectatione aut valde modica commotione, non est de illa curandum Quia trilis est potius distractio quae iam humoris qui potest vocari salivialis vel sputalis juxta *Gerson. p. 2. de Poll.* Et hunc solent habere aliqui sine ullo aspectu in foeminam. ut *idem* docet.

R. 2. Si fiat cum magna carnis commotione? est illicitus, quia sic praesumitur vera pollutio, maxime si sentitur venerea delectatio, si tamen aspectus sint improvi, vel necessarii, ut in colloquiis honestis et ex illis non intenditur pollutio, si sequatur, non est peccaminosa, vel ut plurimum non mortalis; modo illi delectationi voluntas non consentiat, sitque aliena ab omni periculo proximo

Q. *Quid est bestialitas?* R. Est, quando homo concumbit cum bestia aliqua, seu cum re animata diversae speciei ab homine. Est gravissimum peccatum, quod in foro Saeculari poena combustionis punitur.

Q. *An huus facinoris sit alia specialis iniquitas?* R. Est illa; qua vir vel mulier cum daemone seu succubo, seu incubo. Huic peccato superadditur malitia contra religionem; et praeterea etiam Sodomiae, Aduiterii vel Incestus juxta affectum Viri vel mulieris cōeuntis cum daemone.

Q. *Quid est Sodomia?* R. Est concubitus Personarum ejusdem sexus. Et vocatur sodomia perfecta. Vel diversi sexus, sed extra vas naturale, et vocatur *imperfecta*.

Quotiescunque reservatur Sodomia! debet intelligi *Perfecta* masculi cum masculo, non vero cum foemina, licet sit utrumque grave.

Q. *An copula sodomitica parit affinitatem?* R. Non, quia affinitas oritur solum ex copula naturali.

Q. *Quando peccant conjuges, si a tergo more brutorum cōeunt?* R. Si consulte id faciunt, ut impediant generationem? peccant mortaliter. Nec venialiter autem peccare docet *Mast. Fil. Bon.* Si habent justam causam v.g. quia mulier est praegnans, vel quia corporis dispositio propter molem aliter fieri non permittit, melius enim sic coire, quam pollutionem pati.

Q. An teneatur Vir debitum reddere uxori et contra? R. Tenetur, quia unusquisque illorum non habet jus in suum corpus, sed translatum est per contractum matrimonialem in alterius potestatem. Si vero sine justa causa Mulier denegat Viro debitum, etsi ex ratione ut se liberet a doloribus partus? peccat, maxime si sit periculum incontinentiae aut pollutionis secuturæ.

Q. Quae sunt justae causae denegandi debitum Conjugale? R. I Si Mulier timeat damnum mortis, infirmitatis, aut suffocationis premissi; si sit gravida; aut Vir morbo contagioso sit infectus, v.g. gallico, aut lepra etc. 2. Si modo illicito petat debitum.

Q. An peccat mulier, si ex aliquo odio privato sine consensu sui abscedit, aut alibi dormit, ut sit libera a debito conjugali? R. Peccat, et quidem pro qualitate incontinentis Viri, et periculo pollutionis ejus, mortaliter. Tales pertinaces conjuges non sunt facile absolvendae, nisi promittant regressum.

§ 20mus.

Reliqua de peccato contra Castitatem.

Q. Quid est delictatio morsae? R. Illa taliter non dicitur a longa temporis mora sed inde quod voluntas habita notitia malitiae, immoratur illi, quod potest in instanti fieri.

Q. An peccant Pictores personas nudas pin-

gentes? R. Peccant mortaliter, cum incitent homines ad luxuriam.

Q. An peccat mulier ornans se, ut virorum aspectibus offeratur? R. 1. Si se ornat cum recta intentione juxta qualitatem et statum suum ac communem usum, non peccat, quia facit id, quod est juris sui. Quod si ornatus est superfluus peccaret venialiter. Bon. Cajet. etc.

R. 2. Si ornatus esset rarus cum excessu notabili vg. pectus nudum, peccaret mortaliter. Ideo omnino deterrendae sunt mulieres a Confessariis et Concionatoribus, ne sua nudent pectora, cum ista sit pessima consuetudo, ideo eliminanda est omnino.

Huic obviando publicavit Innoc: XI. Edict. ad Universam Ecclesiam: Serio monemus omnes Sacerdotes tam Saeculares quam Regulares, ne dent absolutionem Sacramentalem, neque admittant ad S. Synaxim Mulieres Virgines cujuscunque status et dignitatis immodeste imo scandalose incedentes, nempe monstrantes sua nuda pectora, ut a tali scandaloso incedendi modo quam ocys alienae possint esse, meminerint moniti Christi Domini: Vae per quem scandalum venit, quod praebent taliter incedentes.

Q. An tenetur adultera revelare suum crimen marito, aut filiis legitimis, ut cedant injuriis suis? R. Non tenetur. Com. DD. ne quidem in mortis articulo, quia id sine sui infamia facere non posset.

Debet autem diligentiam adhibere in gubernatione domus, ut ex labore et industria sua bona possit augere in compensationem illius avulsae partis, quam illegitima proles sit acceptura.

2. Debet solitos sumptus diminuerе, quantum status ejus permittit, maxime si sit Vidua. *Comm. DD.*

Q. Quale peccatum sunt tactus impudici, oscula, verba obscœna inter personas Matrimonio non ligatas? R. Si fiant: non ex levitate, joco, sed ex affectu impuro, sunt ex genere suo mortale.

Idem dicendum, si quis se ipsum tangat ob delectationem veneream.

Q. An solus osculans, aut tangens peccat? R. Non solus, etiam illa persona, quae sponte permittit se tangi, aut impudice osculari, aut cum risu audit verba obscœna, quia in illa praesumitur affectus malus, et consensus ad haec. Plura vid: inferius § 31.

§ 21mus.

De Septimo Praecepto.

Q. Quid hoc praecepto prohibetur? R. Omne damnum, quod causatur proximo in bonis temporalibus. Comprehenditur sub hoc Praecepto: Jus, justitia, furtum etc.

Q. Quot modis damnificatur proximus in bonis temporalibus? R. 3pliciter: Bona aufe-

rendo Damna illata non reparando, et contractus iniquos perficiendo.

Q. *Quid est furtum?* R. Est occulta et injusta rei alienae ablatio, vel detentio, invito rationabiliter Domino.

Q. *Quot sunt species furti?* R. Si clam res auferatur? dicitur *furtum*, si per vim *Rapina*, si res Sacra vel in locum Sacrum ad depositum data? erit *Sacrilegium*; si possessio spectans ad Rempublicam? *Peculatus*, si grex dispersus? *Abigatus*, si homo, ut venundetur? *Plagium*, etc.

Q. *Furtum quale est peccatum?* R. Ex genere suo est mortale, nisi parvitas materiae excuset.

Q. *Quae quantitas requiritur in furto ut culpa sit mortalis?* R. Ea non est metienda Mathematicè sed moraliter, et ex circumstantiis personae, cui fit ablatio. Ideo tunc erit mortale, si grave damnum inferatur proximo, vel charitas Christiana graviter laedatur, ut si quis furaretur rem etsi non magni valoris, sed valde charam, aut necessariam Domino, ita ut gravem molestiam pateretur ex ejus ablatione, vel ei summe necessariam ad se sustentandum.

Q. *An liceat aliquando furari?* R. Non licet, nisi in extrema necessitate, quia haec sola facit rem alterius communem. In gravi necessitate non licet furari, ex Decreto Innoc: XI. A. 1679. 2 Mart.

Q *Qualia sunt peccata Furta minuta Domestica?* **R.** Si non perveniant ad gravio-
rem quantitatem collective sumpta sunt
tantum venialia, et ad restitutionem illorum
tantum sub veniali tenetur fur: quia per illa
non laeditur graviter proximus: Id autem
intelligendum de illis, quae ad magnam quan-
titem non ascendunt.

*Notet Confessorius, quod dum talia confi-
tentur poenitentes, interrogandi sunt, an non
habuerint animum plura surripiendi, si ades-
set occasio? quod si adfuerit talis voluntas?
jam sufficiet apud DEUM pro peccato mor-
tali.*

2do. Interrogandi sunt, an per talia modi-
ca furta non intendebant ditescere, et cu-
mulare notabilem pecuniae quantitatem, si
ita evenit? peccarunt mortaliter prava volun-
tate deliberate facta. **Com. DD.**

Q *Quaenam quantitas requiritur ad grave
peccatum in minutis furtis?* **R.** Non potest quidem
certa assignari quantitas; Haec tamen Con-
fessario attendenda erunt. **Imo, Quantitas**
materiae ablatae. **2do,** Persona damnificata
per talia furta cum suo statu et situatione ac
tempore. **3to,** Malitia furis, an haec furta
furtivo, ac potius ex malitia fecerit. **4to,**
Dammum illatum proximo. **5to,** Prava vo-
luntas furis, puta si plene advertit haec mi-
nuta furta, jam in magnum pretium exere-
visse, vel quia habuit voluntatem ex illis
ditior fieri, aut plura furari, si occasio ades-
set.

Interrogandus est etiam poenitens: An in praecedenti Confessione similia furtiva minuta non commiserit? Nam poterit esse, quod praesens materia in minutis furtis sit levis, conjuncta tamen cum antiquioribus erit gravis, consequenter mortalis.

Idem dicendum erit de furtis minutis Sartorum, Textorum, aliorumque Opificum. Si enim reliquae sunt parvi momenti, de quibus Domini parum curare solent? erunt venialia. Si majoris ponderis sint? erunt mortalia.

Q. Quid faciendum est Confessario in praxi cum servis defraudantibus Dominos suos? R. Confessarius tales suaviter arguere debet, ne ullo praetextu id faciant, sunt enim custodes bonorum Domini sui. Hinc si praeter esculenta aliquid aliud auferant, turpius videntur peccare, quam alii, qui ad hanc fidelitatem non obligantur. Non attendatur quaecunque ex praedictis excusatione, imponatur eis restitutio. Siquidem in illorum potestate fuit, juxta exiguum salarium servire. Imo etiamsi illis aliquando non solvatur de integro, non per hoc debent vi et furtim sibi solvere. Quodsi non habeant, unde restituant? saltem servitio vel oratione compensent damnum.

Q. An famulus occulte surripienti Domino ad compensandam operam suam, quam majorem judicat salario, quod recipit, excusetur a furto? R. Non, Contraria est damnata ab Innoc. XI.

Q. Utrum in aliquo saltim casu licebit famulo sibi compensare? R. Affirmat. Felix Got.

1. Si invitus fuerit a Domino coactus dolo, minis etc. ad serviendum pretio minori infimo. 2. Si Dominus minus pretium solvat, quam fuerit in pacto conventum. 3. Si Dominus salarium solvat; non in pecunia, sed in aliis rebus, quibus non eget, et quas cogitur vendere viliori pretio. 4. Si Dominus ultra famulatum, super quo facta est conventio, aliud extraordinarium imponat, qui distincto salario solet conducī, et a distincta persona peragi.

§ 22us.

De Cooperatoribus ad Furtum.

Q. Quotupliciter potest fieri injusta damnificatio proximi? R. 1. Immediate, ac per se ipsum; ut dum quis per se ipsum furatur. 2. Mediate, ac per alium, sive illi mandando sive consulendo, ad inferendum damnum proximo suo. Et hoc potest fieri novem modis his versibus expressis.

Jussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus, Participans, mutus, non obstands, non manifestans.

Sex priores modi sunt positive cooperantes ad furtum vel damnum proximi. Alii vero tres sunt negative cooperantes, scilicet omit-
tendo id, quod ex Officio atque justitia facere tenebantur.

Q. An omnes his 9 modis cooperantes ad furtum alterius, non tantum peccant graviter juxta gravitatem damni, sed etiam tenentur ad restitutionem? R. Affir: Hoc tamen servato ordine, quod, si ille, qui per se ipsum fecit damnum alteri, potest facere restitutionem, ipse solus obligatur restituere; In defectu autem illius, tenebitur; Jubens, Consulens, et caeteri omnes.

Q. An hoc totum intelligi etiam debet de Cooperatoribus ad damnum proximo inferendum in bonis famae? R. Affirmative. Utrob.que enim par ratio habetur.

Jubens ille est: qui ita jubet, ut animum alterius ad furtum vel damnum moveat inferendum. At retractata jussione sua, ad damna resarcienda minime tenetur. Nam actio illius cessat penitus.

Consilium, qui pravo consilio, adhortationibus alterum movet ad furtum. Hic etiamsi retractet suum consilium, ad restitutionem obligatur, quia adhuc influit in effectum. Ex quo patet longe diversa ratio inter jubentem atque consulentem.

Consensus, sine cujus consensu non sequeretur actus.

Palpo, Quando ex laudatione vel adulatione tanquam ex causa, vel concausa, sequitur effectus damni.

Rekursus, Est receptor furti; est enim causa damnificationis praebendo securitatem, et custodiam praedae. Unde fures securius et animosius furantur.

Participans ille est, qui vel aliquid participat de furto, vel adjuvat damnificantem in actione damni v.g. scalas tenendo, excubias faciendo, praedam asportando etc.

Mutus, qui non clamat, cum possit. *Non obstans*, idest non impediens damnum. *Non manifestans*, qui non revelat furtum.

His tribus modis negativis concurrentes, non tenentur ad restitutionem, nisi aliunde obligationem haberent, v.g. quia sunt servi, vel custodes. Si autem ex charitate tantum obligabantur ad impediendum, peccarunt quidem juxta gravitatem damni, sed restituere non tenebuntur.

§ 23^{tius}.

De Restitutione.

Q. Quo jure est debita rei alienae Restitutio?
R. Jure naturali: Quod tibi non vis etc. Et Divino: Non furtum facies, etc.

Q. Quid sit obligatio in solidum Restitutio-
nis? R. Intelligitur illa obligatio, qua quis efficaciter ad furtum vel damnum alterius cooperans obligatur ad restituendum totum id, respectu cuius erat causa efficax. *Ly in solidum*, idem sonat ac totum.

Q. Quo ordine tenentur ad Restitutionem cooperantes ad damnum proximi? R. 1. Tenetur *Jahens* tandem *Usutens*. Quod si autem fur habuit intentionem auferendi v.g. 10. aureos, et Petrus consuluit ei, ut acciperet 20. tunc

Petrus consulens tenebitur ad restitutionem tantum 10 aureorum, quia solum fuit causa efficax respectu horum 10. Hac Regula facile judicabit Confessarius, de aliis similibus. Deinde *Consentiens*, et sic deinceps omnes positive influentes, postremo autem negative, scilicet *mutus etc.*

Q. Quid, si res ablata pereat apud furem?

R. Adhuc talis tenetur ad restitutionem, quia restitutio generaliter oritur, vel ex parte rei alienae, vel injustae acceptionis, sive damnificationis, quod in causa haberetur.

Q. Quid si res ablata peritura foret pariter apud suum Dominum, sicuti apud furem, teneatur fur ad restitutionem? R. Si res furtiva, vel alio modo injuste accepta certo fuisset peritura apud Dominum vg. inundatione aquarum, incendio, aut incursione hostium etc. tunc fur peccavit quidem juxta qualitatem materiae, sed ad restitutionem non tenetur. *Less. Sylv. Covar. etc.* Quia in tali casu nullum notabile damnum Domino illius rei accidit, eo quod perierit apud Raptorem, et non apud ipsum.

Secus dicendum, si dubium sit, an fuerit peritura, nam in dubiis standum est pro parte, et certitudine proprii Domini.

Q. Quae Regulae observandae sunt in restitutione? R. *1ma Regula*, Restitutio imprimis facienda est ipsi Domino, sive damnificato, si possibile est. *2da*, Si sit impossibile restituere ipsi damnificato, quia vg. mortuus

est, restituendum erit Haeredibus, vel Propinquis.

Haec Regula bene adnotanda est Confessariis; nam saepius poenitentes mortuo damnificato, putant se esse liberos a restitutione. Vel si sint prompti ad restituendum? saepius Confessarii omissis Propinquis, et Haeredibus solent assignare restitutionem ad pias causas, vg. in Sacrificia Missae et alias, quod non est faciendum, quia jus naturae, praevalet piis causis.

3ta, Quod si Haeres sit mortuus, aut ignotus, vel longe distans, ad quem impossibile fuerit devenire restitutionem, tunc ultimo erogandum est in causas pias, vel pauperes. Potest Confessarius ipsi damnificanti, si est vere pauper, hanc restitutionem applicare cum injunctione precum, sicut pro elemosyna solent facere alii pauperes.

Q. Quid observandum est, in Restitutione illius rei, quam Possessor bona fide apud se retinuit? R. Imo, Si bonae fidei Possessor rem alienam retinet in specie, postquam devenit in cognitionem, quod sit res aliena, tenetur ad restitutionem illius proprio Domino. Si vero illam rem bona fide alienavit, vel consumpsit? neque ex hac alienatione factus sit ditior, non tenebitur ex conscientia. *Reiffenst etc.*

R. 2do, Quod si ex re aliena apud se retenta ditior factus sit, non tantum tenetur restituere rem illam Domino proprio, sed

etiam lucrum illum ex eadem emergens, et praesertim illud, quod sine industria et labore talis Possessoris evenit.

R. 3do Quotiescunq, aliquis possidet bona aliena cum dubia conscientia an sint propria vel aliena? post cognitionem certam et evidentem, quod sint aliena, non tantum tenetur reddere bona illa Domino proprio, sed etiam lucrum ex illis proveniens, retenta sibi parte, quae evenit ex industria et labore ejus. Quod maxime certum est, quando tale dubium non curavit deponere, et consulto omittebat ad notitiam evidentiorum rei devenire.

Q. An pro omnibus bonis injuriatis tenemur ad Restitutionem? R. Imo, Bona Hominis propria 3plicia numerantur. 1. Ex parte Animae. 2. Ex parte Corporis. 3. Ex parte Tame. Bona Animae possunt iterum dici 2plicia. *Physica* sunt intellectus, voluntas et memoria. Item Sensus interni et externi. Et *Moralia* sunt: habitus recti, virtutes, conscientia recta seu pura. His praemissis:

R. 2do, Qui aliquem injuriavit in Bonis *Physicis* Animae vg. si privavit aliquem usu rationis per veneficia vel mutilationem? peccat tantum, sed ad restitutionem non tenetur, quia haec bona non sunt pretio aestimabilia, tenetur tamen ad restitutionem bonorum temporalium, quae ex privatione aliqujus sensus, aut potentiae amittuntur.

R. 3^{io}, Qui nocuit in bonis *Moralibus*, vg. inducendo ad peccatum, tenetur ad poenitentiam, et bonos mores inducere.

Q. *An ille tenetur ad restitutionem, qui proximum impedit in bonis consequendis?* R. 1. Si bona, quae consequenda erant ex liberalitate (ut si quidam moriens ex liberalitate testamento assignaturus est v.g. Petro 100 fl. et Paulus peruvatione impedit) impediuntur ab aliquo? hic tenetur quidem ad restitutionem damni, sed non in solidum, seu non obligatur restituere ei totum illud bonum, sed aliquam duntaxat portionem.

R. 2do, Si vero bona consequenda v.g. Petro titulo iustitiae debebantur? Paulus impediens directe tenetur in conscientia ad restitutionem in solidum boni illius habendi.

R. 3to, Si autem v.g. Petro aliquis collaturus fuit bonum aliquod titulo liberalitatis? Paulus impediens, non animo nocendi, sed idem bonum sibi, aut suis consanguineis procurandi, ad nullam tenetur restitutionem. Ita Sco. Mast. Quia quilibet habet jus naturale procurandi sibi magis bonum, quam alteri extraneo.

Q. *Quarum causarum sunt excusantes aliquem a restitutione?* R. Varii varias assignant juxta Communiorem: 1ma est *Impotentia*: quia ad impossibilia nemo obligatur. Quod si autem fur seu debitor ad pinguiorem fortunam pervenerit, tenebitur ad restitutionem. Excipitur tamen ille, qui rem ablutam consumpsit tempore extremae necessitatis suae, quia in tali casu sunt omnia communia jure naturali. 2da, Periculum infamiae, vitae, vel membro-

rum. Quae causa pariter sicut et prima excusat solum ad tempus, nam cessante periculo, cessabit et causa.

3ta. Si injuriatus suam condonavit injuriam.

4ta. Si res restituenda sit nocitura Creditori.

5ta. Religionis ingressus vg. si negotiando vel laborando non possit restituere debita, seu damna, potest tunc relictis omnibus Creditori, ingredi Religionem.

6ta. *Compensatio*. Si quis vg. abstulit tanti pretii rem ab altero, quantum sibi debebatur ab illo.

Ut talis autem compensatio sit licita in foro conscientiae requiruntur hae conditiones: 1. Ut debitum sit certum, et ex justitia reddendum. 2. Ut res propria alio modo non possit recuperari, aut cum summa molestia, nisi per talem compensationem. 3. Ut compensatio fiat in re propria ipsius Debitoris. 4. Ut non plus accipiat in compensatione, quam debetur. 5. Ut taliter sibi compensans attendat ne illius compensatio, alteri tanquam furtum imputetur, quod saepissime evenit; Alias teneretur ad compensandam injuriam innocenti illatam.

7ma. Causa excusans a restitutione est *Praescriptio* seu *Usucapio*, quae est: Acquisitio domini in rem alienam per possessionem ejus certo temporis spatio legibus definita continuatam.

Q. Quae conditiones requiruntur ad *Praescriptionem*? R. 1. Bona fides. 2. Titulus ad

illam rem saltem probabiliter praesumptus successionis, donationis, vel emptionis, legati vel adjudicationis. 3. Possessio continuata per tempus a jure statutum.

Q. *Quid circa bonam fidem notandum venit?*

R. Bona fides hic est idem, quod conscientia bona, vel judicium practicum, saltem probabile, quod res quam incipio possidere, sit mea, seu quod hic, et nunc alteri non facio injuriam rem talem tenendo.

Q. *Quid circa continuationem temporis ad praescribendum requisiti notandum venit?*

R. Tempus hoc aliud dicitur breve in Jure, quod infra 10. Aliud longum 20 annorum. Aliud longissimum, quod est saltem 30 annorum.

Notandum. Dantur res aliquae, quae non sunt aptae praescribi, vel ex natura sua, vel ex dispositione Juris, sic enim non possunt praescribi res ad cultum DEI consecratae vg. Calices, Tempia etc. cum sint DEI, qui censetur semper possidere per suos Ministros. Item res publicae, quales sunt viae, plateae, pontes, etc. quia nemo seorsim potest eorum esse Dominus, quae sunt omnium.

§ 24us.

De Contractibus.

Q. *Quid est Contractus?* R. Est pactum duorum, quo scienter, libere, et legitime se uterque vicissim, vel saltem una pars, alteri acceptanti obligat aliquo signo externo.

Q. Quotuplices sunt Contractus? R. Alii sunt absoluti, alii conditionati, expliciti, impliciti, quorum explicatio patet ex terminis.

Contractus alius est *strictè talis*. Estque conventio facta voluntate propria eorum, qui postea obligantur et dicitur: Pactum obligans ex iustitia commutativa.

Et quasi contractus: estque conventio facta voluntate alterius, qui supplet pro voluntate illius, qui pos. ea obligabitur, ut si Tutor contrahat pro Pupillo.

Alius *Onerosus*, per quem utrique contrahenti imponitur onus, diciturque Mutuus, Reciprocus. Alius dicitur: *Nudus*, qui consistit in nudo pacto, uti promissio, emptio, etc. Alius *Vestitus*, qui praeter pactum, habet aliquid quo firmatur vg. Juramentum, vel subscriptionem.

Q. Quae sunt species contractuum nominatorum? R. Variae, uti Promissio, Donatio, Emptio, Venditio, Exemptio, patet ex terminis.

Q. Donatio non solum acceptata, sed etiam tradita quando revocari potest? R. 1. Ob enormem ingratitudinem Donatarii; etiamsi fuerit jurata. 2. Causa mortis facta, ante mortem potest revocari, uti Testamentum, Legatum etc. quia includit implicitam conditionem nisi revocetur. 3. Prole carens, si magnam donationem fecit, revocare poterit adveniente Prole.

Q. Quid est Mutuum? R. Est traditio rei, numero, pondere vel mensura constantis, facta eo animo, ut statim fiat accipientis, cum obligatione restituendi rem similem in bonitate et specie.

Dicitur mutuum: quasi ex meo tuum, ita enim a me tibi datur, ut ex meo tuum fiat.

Dicitur cum obligatione restituendi etc quia si esset restituenda res alterius speciei, non esset mutuum, sed permutatio.

Mutuuus est, qui dat rem mutuo, Mutuatarius, qui recipit rem mutuo sibi concessam, in quam habet plenum dominium, ac si foret propria. Unde si aliquo casu res Mutuo tradita auterretur Mutuatario, ejus erit damnum, non mutuantis, quia quolibet res Domino suo perit, mutuum est saepe in rebus consumptibilibus.

Q. An liceat aliquid exigere lucri pro mutuatione rei? R. Non, quia alias foret usuri, quae est prohibita in lege veteri. *Levit. 25.* et in lege nova *Lucas 6. Bene facite et mutuum date nihil inde sperantes.*

Q. Quid est Commodatum? R. Est quo usus alienus rei mobilis gratis alicui conceditur sine translatione dominii.

Depositum est, quo aliquid alteri custodiendam traditur, sine usu rei, sive cum pretio, sive sine pretio.

Locatum est, quo alicui traditur usus alicujus rei immobilis sine translatione dominii, ad tempus, sed adhibito aliquo pretio

annuatim solvendo vg. domus incolenda. illa autem, qui eam sic incolis acitatur Conductor.

Emphiteusis est contractus rei immobilis, cujus tantum dominium utile transfertur in accipientem, retento directo apud concedentem, cum pacto certae pensionis proprietario annuatim solvendae in recognitionem domitii directi. Qui accipit, dicitur *Emphiteuta*, qui concedit, *Proprietarius*.

Feudum est contractus, quo res immobilis alicui conceditur, quo ad dominium utile cum onere exalendi fidelitatem, et obsequium personale Domino directo. Feudatarius seu feudi acceptor vocatur *Vasallus*, qui si non praestat obsequium et fidelitatem promissam, amittit Feudum.

Pignus est contractus, quo rem debitor dat suo Creditori aliquam, praecipue mobilem hincque, quousque, non reddet debitum.

Hypotheca est similis pignori, solum differt in hoc, quod per Hypothecam dantur res semper immobiles, et sic in jure dicuntur saepe: *Bona hypothecata*.

Cambium significat permutationem pecuniae, et est contractus, quo unus campsor, alteri scilicet campsario cambit, seu permutat pecuniam, quam refundit vg. Romae, scribendo ad suos Factores, vocaturque *cambium* per literas. Quicquid supra sortem ex cambio accipitur, non est usura, si fiat ex consuetudine Patriae vel loci, et alio justo titulo.

Macopolium est, quo unus vel plures Mercatores inter se propria auctoritate conveniunt, ut coëmendo merces certi generis, eas carius divendant, efficiendo, ut vix alibi inveniri possint. Est autem injustum.

Negociatio est, quando quis rem comparat eo sibi animo, ut eam vendat carius, ut permutet cum aliquo lucro.

Sponsio est contractus duorum vel plurium, qui de eventu rei certant, et de veritate rei, invicem promittentes aliquid, ita, ut qui vicerit, res promissa illius sit.

Q. Quae requiruntur conditiones ut fiat licita sponsio? R. 1. Ut sit re super dubio, et eventu dubio. Si vero unus sponsionem fecit de re et eventu, qui non scit infallibiliter, peccat, quia alium decipit, et sponsio nulla est, nisi pars altera acceptet.

2. Ut sit aequalitas in re, quae spondetur.

3. Ut uterque eodem sensu accipiat.

Contractus societatis est cum multi aliqui inveniunt societatem, et contribunt pecuniam pro comparandis mercibus, et tandem damnum vel lucrum proveniens ex negotiatione juxta proportionem damni vel lucri inter se dividunt.

Assesuratio seu Fidejussio est Contractus quando quis rei alienae periculum in se suscipit, obligando se, quod, in casu rei perditae, aut non exhibitae sollicitudinis, ipsemet Fidejussor pro principali solvet, aut rem reddet.

Q. Contractus validus quomodo obligat? R. Obligat in conscientia, et si laeditur, etiam ad restitutionem.

Contractus initii cum metu gravi injuste incusso, sunt jure naturae invalidi, quia si contractus cum metu initus esset validus, tunc ex injustitia orireretur justitia, quod implicat.

Q. Petrus invenit anulum cum lucido lapillo, quem vitream esse putans vendit vili pretio Paulo, qui pauper lapillum vitream esse putabat; certior postea factus Paulus, quod sit adamus, an teneatur contractum rescindere? R. Atque quia mutuo contrahentium consensui ad valorem cujuscunque contractus requisito nihil ex communi axiomate est tam contrarium, quam error. Ita *D. Tho. p. 2. qu. 6 Girib. etc.*

§ 25tus.

De Usura et Censu.

Q. Quid est Usura? R. Est lucrum immediate ex mutuo proveniens. Ita CC. DD. dicitur autem *immediate*, quia si mutuatarius propria sponte in vim gratitudinis aliquid tribuat, non erit usura, dummodo illud non exigatur a Creditore per modum debiti, nam hoc damnatum est ab Innoc: XI. Prop: 24.

Q. Quale peccatum est usura? R. Est quidem ex genere suo mortale, potest tamen

a mortali excusare parvitas materiae; seu
lucri ex mutuo provenientis.

Q. *Quotuplex?* R. *Expressa*, quando expresse aliquid exigitur pretium pro mutuo. Et *Palliativa*, quoniam ob solam dilationem solutionis mutui exigitur plus aliquid justo.

Q. *An licitum est dare mutuo frumentum, ut post messam majori mensura, aut meliori reddatur grana, vel pro mutuo ut aliquot diebus tempore messis laboret mutuatarius?* R. Omnia ista onera ex vi mutui imposita sunt illicita et peccaminosa, quia sunt usuraria. Secus erunt licita, si non exigantur, sed titulo gratitudinis sponte offerantur a mutuatario.

Q. *An licitum est in aliquo casu accipere aliquid ex vi mutui?* R. *Licitum*. 1. *Ratione Lucri cessantis.*

2do *Ratione damni emergentis*, quia hoc non est lucrum ex vi mutui, quod est usura, sed compensatio damni, sibi ex mutuacione illati, quod compensandum jus naturae non prohibet.

3to *Ratione periculi sortis principalis seu capitalis amittendae*, quia vg. difficulter et cum expensa summa mutuo data recuperari metuitur. Quia tam periculum, quam difficultas recuperandae summe pecuniae aequivalent damno sibi ex illato mutuo.

Q. *An licitum est mutuo danti suam pecuniam obligare mutuatarium, ut si statuto tempore non solverit, ultra sortem principalem te-*

neatur pro mora et culpa aliquid solvere? R. Affir: quia id non exigitur per modum usurae ex vi mutui, sed in poenam retardationis reddendae sibi pecuniae opportuno tempore.

Q. An pro sola carentia pecuniae possit in mutuo quid plus exigi? R. Non potest; contraria est damnata ab Alex: VII. n. 92.

Q. Quid est Census? R. Est ius contractu aliquo institutum percipiendi annuam pensionem ex re, vel persona alterius. Census dicitur aliter provisio, pensio, seu potius ius ad pensionem.

Q. Quae est differentia inter censum et mutuum? R. 1. Quia in mutuo debet reddi res similis in specie et bonitate; in censu vero non tenetur censurista reddere sortem sive capitalem summam, sed tantum annuam pensionem. Quia in censu emitur jus percipiendi certos fructus, in mutuo vero nullum tale ius emitur.

Q. An licitum est accipere provisionem seu censum pro futuro tempore anni statim dum datur summa capitalis? R. Illic tum est, quia Censuarius haberet in usum, siquidem per annum hac provisionis pecunia potuisset aliquid lucrari.

Q. An licitum est ex provisionibus retentis apud censuarium iterum alias provisiones recipere ad augendo illas capitali summae? R. Loquendo de provisionibus iustis, videtur licitum esse, quia si vg. Petrus debitor solvisset per annum taxatam provisionem Paulo,

potuisset hic iterum sibi hac pecunia aliquid lucrari, vel alteri dare ad provisionem juri suo percipiendam, adeoque resarciendo damnum suum et lucrum cessans, poterit hancce retentam pecuniam adjuungere capitali summae.

Q. Quo jure usura est prohibita? R. Divino Levit: 25 Exod: 18. Naturali, multo magis humano.

Q. Quae sunt poenae usurariorum? R. 3. sunt praecipue ex Jure. 1. Notorie usurarius est ipso jure infamis. Cap. infames 2. Non est admittendus ad S. Eucharistiam, imo neque mortuus gaudet Ecclesiastica sepultura. Testamentum usurarii ipso jure irritum est, nisi ante mortem restituerit, quae per usuras acquisivit. Hae poenae intelligi debent de usurariis manifestis, non vero occultis.

§ 26tus.

De Testamento.

Q. Quid est Testamentum? R. Est nostrae voluntatis iusta sententia de eo, quod de bonis suis quis vult fieri post mortem suam cum institutione Haeredis.

Q. Quidplex est? R. Unum est Scriptum, quod fit scripto cum obsignatione Testium. Aliud Nuncupativum, quod fit sine scriptura coram Testibus.

Q. Ad quid teneantur I. secutores? R. 1. Non debent sibi aliquid appropriare de bonis Testatoris, quia hoc officium est voluntarium pietatis et amicitiae. Nisi inde a propriis negotiis impediuntur cum suo damno.

2do Tenentur Haereditatem admonere, imo et jure compellere ad executionem ultimae voluntatis Testatoris.

3tio Si habeant pecuniam a Testatore acceptam distribuendam pauperibus, poterunt illam applicare Consanguineis, et amicis suis si sunt vere pauperes, imo et sibi, (verum tamen caveatur avaritia et non adeo justa commiseratio) quia per assumptum Executoris officium non evadunt deterrioris conditionis, quam alii pauperes.

Q. Ad quid teneatur Haeres Testatoris? R. Tenetur non solum bona Testatoris possidere, sed etiam omnia ejus onera ac debita solvere. Qui enim succedit in bona, succedit et in onera.

2do Quod si haeres sit naturalis, prius poterit suam partem legitimam ex testamento detrahere. Vide apud Juristas et Theologos, et de reliquo proportionate omnibus legatis satisfacere.

3tio Hoc ordine satisfaciet oneri Testatoris. 1. AEs alienum solvet, 2. Expensas funeris, 3. Partem aliis Successoribus. 4. Vota realia defuncti. 5. Tandem pia legata.

§ 27mus.

De Judicio.

Q. *Quid est Judicium?* R. Est actus legitimus, in quo discutuntur et juleantur publice litigantium et reorum causae.

Q. *Quis potest dare juris lationem judiciariam?* R. Lex vel Canon, Papa, Consuetudo, et Communitas approbata.

Q. *Judex debetne auferre appellaciones et deferre iudicium partibus?* R. Non, nec debet facere alias vexaciones appellacionibus, quia appellatio est iure naturali et propria defensorum rei.

Q. *Dum Judex scit aliquem esse innocentem, an tenetur eum liberare?* R. Omnibus modis debet curare, ut liberetur, vel dextre examinando Testes, vel remittendo ad Superiorem, vel protrahendo iudicium, vel aperiendo carcerem, si sine scandalo possit, vel deponendo Personam Judicis, et assumendo Personam Testis.

Q. *Quae sunt obligaciones Judicis?* R. Servare Processum iudicium. 2. Sententiam non differre in damnum vel fraudem litigantium. 3. Personas non respicere nec munera, sed iustitiam.

Q. *Quae sunt obligaciones Vassi?* R. 1. Debet omnia pertinentia ad actum fideliter sub peccato connotare. 2. Debet fideliter excedere decreta. 3. Non debet detinere causa-

rum expeditiones, nec aliquid supra jura Cancellariae extorquere. 4. Juris solemnitates servare debet.

Q. Quae requiruntur in Advocato seu Patrono, Procuratore? R. Scientia, Fidelitas, timorata conscientia.

Q. Quae sunt ejusdem obligationes? R. 1. Ut non suscipiat causam ad defendendum, quam scit esse injustam. 2. Non debet diffugia adinvenire in damnum adversae partis, nec sui principalis. 3. Non plus justo a suo principali extorquere.

Q. Quae sunt obligationes Rei? R. Tenetur fateri crimen suum si legitime, et a legitimo Judice interrogetur. 2. Tenetur latere contra se sententiam acceptare, si est justa, et injusta? potest ab illa appellare.

§ 28vns.

De 8vo Praecepto.

Q. Estne grave peccatum dare falsum testimonium? R. Est sane et unum inter ea, quae DEUS maxime detestatur.

Q. Quid praeterea hoc praeecepto prohibetur? R. Detractio, quae est famae alienae occulta et injusta diminutio vel denigratio. Differt a Contumelia, quae est honoris alieni injusta violatio adinstar rapinae aperte contra praesentem. Detractio ut plurimum est contra absentem adinstar furti.

Q. *Quot modis solet fieri detractio?* R. *2bus: 1. Directe* vg. imponendo crimen falsum. 2. Amplificando seu exaggerando crimen verum. 3. Revelando crimen occultum. 4. Sinistre interpretando opus bonum, aut saltem indifferens alterius.

Et *indirecte* vg. 1. negando recte facta, ut doctes alterius. 2. Illa extenuando sive minuendo. 3. Tacendo bona alterius eo loco et tempore, quo silentium tale illi interpretantur tacitam vituperationem illius, de quo est sermo. 4. Simulare et frigide laudando alterum, ita, ut simulet se quidem laudare eum, nihil tamen adfert laude dignum. Omnes isti octo modi his versibus exprimuntur:

Imponens, Augens, Manifestans, in. Mala vertens, Qui negat, aut minuit, reticet, laudatque remisso.

Q. *Quale est peccatum Detracti?* R. Ex genere suo est mortale; sive facta sit viventis, sive mortui. *Dei ex genere suo*, quia detractio saepius solet esse veniale, vel ob levitatem materiae, vel ob imperfectionem actus.

Universaliter loquendo exinde Confessarius poterit devenire, an detractio fuerit gravis vel levis, si considerabit conditionem Personam, dignitatem, et statum ipsius laesi, an scilicet ex tali detractioe, graviter vel leviter contristaretur, si ei ad oculum similia verba proponerentur.

Q. Quotuplex est detractio? R. 2plex. Materialis, quando quis non intendit famam laedere proximi, sed ex quadam loquacitate narrat peccata, vel defectus ipsius unde laederetur bona fama ejus.

Et formalis, quae fit ex intentione et proposito alienam famam denigranti. Utraque detractio toties est mortale, quoties detrahens graviter denigrat famam proximi, etiam si talis denigratio non sequatur propter aliquam circumstantiam, v.g. quia detrahens non est fide dignus.

Q. An licitum sit aliquando revelare crimen occultum proximi? R. Licet tum praesertim in his casibus: 1. Si quis post fraternam correctionem patefaceret Testibus vel Superiori crimen Fratris sui in bonum ipsius, ut scilicet emendetur.

2. Ad impediendum notabile damnum proximo vel toti alicui Communitati.

3. Quando agitur de officio conferendo, aut matrimonio contrahendo, vel de Religione suscipienda, possunt imo quandoque debent justa impelimenta etiam occulta manifestari, si ex illis notabile incommodum praevideatur secuturum.

Q. An qui detractorem audit peccat mortaliter, et al' restitui eum famae tenetur? R. Qui detractorem audit cum complacentia non resistendo ei, peccat eodem peccato, quo et ipse detrahens, si tamen non cooperatur ad illam, non tenetur ad restitutionem.

R. 2do Qui in detractioe sibi non com-
placet, sed ex timore vel negligentia aut
verecundia omittet corrigere detrahentem,
peccat quidem, sed multominus, quam ipse
detrahens, et plerumque venialiter.

R. 3to Qui detractorem audiens non po-
test illum corrigere absque suo incommodo,
non tenetur detractioem impedire, neque
talis peccat, quia charitas proximi cum gra-
vi suo incommodo non obligat. Com: DD.

Q. Quis modis potest a Confessario dari
pauca vel resistenti detractori? R. Svident:
ut redarguat detractioem modestis verbis
subiungendo id non licere loqui de fama pro-
ximi sui; vel interrompendo sermonem vel
sursum de loco, vel displicentiam osten-
dendo.

Q. An peccat graviter, si revelet occultum
crimen coram aliis Personae illis incogni-
tae? R. Non videtur peccare, si Personam
non nominet, et ita discursum accommodet,
ut ex illo audientes non veniant in cogni-
tionem illius, cui detrahitur.

Q. Quomodo praeceptum interrogandus est po-
nitur in Confessione accedens a tertio personae?
R. 1. Interrogandus est, an fuerit detractio
in levi vel gravi materia. 2. Si in gravi: an
assertive dixerit, vel solum relative nihil ad-
dendo, sed prout ab aliis audiat. 3. Quod si
assertive dixerit? An illa res detrahens famam
proximi sit vera, vel falsa? an occulta vel
publica? Quoties deliberate id fuit. Tandem

reflexione facta injungat ei restitutionem famae proximi, si nulla aderit causa excusans a restitutione

§ 29^{aus}

De Restitutione Famae et Honoris.

Q. Quomodo restitutio fieri debeat ab eo, qui falsum crimen alteri imposuit coram aliis?

R. Talis tenetur retrahere verbum suum, coram illis, quibus dixit, non obstante, quod talis restitutio sit cum graviore incommodo ipsius detrahentis. *D. Thom. Sec.* Quia id exigit justitia in reddendo proximo, quod suum est, quae alias non servaretur.

R. 2do. Si potest fama proximi laesa sufficienter caveri, satis erit, si infamator dicat (coram illis, coram quibus falsum crimen proximo imposuit) se fuisse deceptum, vel aliter rem intellexisse etc.

Q. Ad quid teneatur alterum diffamans cum damno non tantum famae, sed etiam fortunae?

R. Si deliberate et ex proviso fiat talis diffamatio? tunc diffamans non tantum tenetur famam bonam restituere diffamato, sed etiam damni illati compensationem facere. *Less. 2.*

Q. Qui autem inconsiderate ex sola loquacitate alterum diffamavit cum damno? R. Tenetur illud resarcire si non ex justitia, saltem ex charitate. *La. Cro. l. 2.*

Q Si quis coram iis, quibus fuit occultum, manifestat crimen alienius notum publicum et verum, teneturne ad restitutionem? **R.** Non tenetur, sed tantum peccat contra charitatem. Idem dicendum est de audiente detrahentem.

Q. Quae conditiones requirantur ad hoc, ut fama per detractionem laesa sit restituenda? **R.** 1. Ut fama proximo sit reipsa ablata. 2. Ut sit injuste ablata. 3. Ut eadem fama possit dequo obtineri et non fuerit jam aliunde recuperata. Quod si ex his conditionibus aliqua deficiat, cessat obligatio restitutionis. *Reiffens. Tr. 9.*

Q. Quae sunt causae exsantes a restitutione famae et honoris? **R.** Si ex obloquutione detrahentis nulla secuta sit infamia, vel quia nullus erat fides, vel quia audientes jam aliunde sciverunt.

2da Si id quod contra bonam famam alterius aliquis locutus fuerat, jam in oblivionem prudenter abiisse existimatur, quia in tali casu, si teneretur ad restitutionem detrahens, in memoriam iterum revocaret crimen.

3tia Si crimen occultum, quod aliquis illicito modo alius revelavit, fiat aliunde publicum.

4ta Si famae restitutio fiat impossibilis, vel quia amplius non credent ei, qui attentaret restitutionem, vel ex alio capite.

5ta Si non possit fieri restitutio sine amissione famae suae, quae sit longae majoris momenti.

6ta Quando is, qui alterum infamavit, fecit id propter bonum ejus spirituale, v.g. dum Superiori detulit aliquod peccatum, sed neque hic potest dici proprie diffamasse.

7ma Quando quis solum narravit audita, et dixit se audivisse talia, nihil addendo, ex quo faceret credulitatem, quia talibus dictis raro creditur.

8va Si is, cui detraxi mihi pariter detraxerit, nec restituere velit etc.

§ 30mus.

De Judicio temerario, Mendacio et aliis

Q. Quid est *Judicium temerarium*? R. Cuius ex malitia absque sufficienti fundamento judicat malum de proximo.

Q. Quas conditiones requiruntur ad illud ut sit mortale? R. 1. Ut sit materia gravis. 2. Ut judicium formetur tanquam moraliter certum. 3. Ut judicium sit ex levibus conjecturis. 4. Ut sit plene deliberatum. Non obligat ad restitutionem, cum sit actus internus, nisi manifestetur exterius. In scrupulosis raro judicium temerarium excedit veniale, quia vix aliquando habent vera iudicia, quamvis se habere putant.

Q. *Quid sit suspicio?* R. Est assensus debilis de vita proximi junctus cum dubitatione de delicto. Per se est peccatum veniale.

Q. *Quid est susurratio?* R. Est peccatum linguae, dum quis occulte de proximo male loquendo odium ac dissensionem animorum molitur. Haec est gravior detractio, quia includit odium fraternae charitatis, si caetera sint paria.

Q. *Quid est libellus famosus?* R. Est Scriptura quae infamiam alterius continet nondum publicatam, ut edatur, et publica fiat. Et est mortale.

Q. *Quid est mendacium?* R. Est enunciatio falsa cum conscientia oppositi, et cum voluntate fallendi.

Dixi cum conscientia oppositi, quia si quis falsum dicit eo, quia taliter ab aliis audit, vel sic esse supponit, pro tunc non erit mendacium, sed error, quod bene notandum est.

Q. *Quotuplex est mendacium?* R. 3plex: *Periculosum*, quod fit in damnum alterius, et est ex genere suo mortale, et mendax tenetur ad restitutionem damni ex tali mendacio emergentis proximo. 2. *Jocosum* ob recreationem animi. 3. *Officiosum* ob utilitatem sui, vel aliorum. Haec mendacia reguli riter sunt venialia, nisi aliam habeant annexam circumstantiam.

Q. Quotuplex est falsum testimonium? R. 1 Affirmativum, per quod affirmatur id quod negari deberet. Alterum Negativum, per quod negatur id, quod affirmari deberet.

§ 31mus.

De 9no et 10mo Praecepto Decalogi.

Q. Quatenam his 2bus Praeceptis prohibentur? R. Specialiter peccata cordis et prava desideria. In illis enim octo Praeceptis praeferuntur peccata externa, et operis, sive facti. His vero 2bus ultimis tanquam complementum aliorum praeceptorum prohibentur etiam peccata voluntatis desiderio elicit.

Q. Quandonam motus concupiscentiae sunt in nobis peccatum? R. Cum Com. Catholico-rum, protunc quando accedit consensus voluntatis, quia non est peccatum, nisi voluntarium.

Q. Quandonam concupiscentia est peccatum mortale, et quando veniale? R. Est mortale, quando consensus voluntarius erit perfectus, et deliberatus, et materia circa quam versetur, erit gravis; sinsecus, erit veniale, ut dum quis vellet furari alteri unum solidum.

Q. Quinam peccant contra 10 Praeceptum? R. 1. Illi, qui nimis aviditate divitias expetunt, et modis pravis ac artibus illicitis augere concupiscunt. 2 Milites, qui bellum desiderant, ut habeant facultatem furandi.

3. Principaliter omnes illi peccant, qui rem alienam pretio aestimabilem concupiscunt.

Q. *In delectatione venerea deliberata daturne puritas materiae, ut excusetur a mortali?* R. Non datur. Opposita sententia est damnata a Clemente VIII.

Q. *Quid est delectatio venerea?* R. Est simplex amor et complacentia in re venerea absque tamen desiderio executionis; per quod differt a desiderio. Quia hoc est ille actus, quo voluntas vult et desiderat actum peccaminosum externum ipso opere perpetrare, si adesset facultas.

Q. *Quomodo cognoscendum est Confessario an poenitens in cogitationibus venereis consensum praeberit vel non? qui positive non restituit, neque scit determinate se consensisse vel non?* R., 1. Consideranda est personae qualitas, an sit timoratae, vel laxae conscientiae. 2. Qualitas delectationis venereae. An fuerit gravis vel levis, brevis vel diuturna. 3. Causa et occasio talis delectationis an deliberata vel non? An aliquam displicentiam habuerit, vel nullam.

CAPUT VIII.

DE PRAECEPTIS ECCLESIAE.

§ 1mus.

De 1mo Praecepto.

Ubi agebatur de 3tio Praecepto Decalogi dictum est de observatione Iestorum, hic reliqua adduntur de eadem materia.

Q. An liceat die Festo molere frumentum, quando molendinum agitatur aqua vel vento?
R. Si nulla est necessitas urgens molendi die Festo, et molitores multum temporis in hoc negotio consumant, non excusantur a mortali ob scandalum, et servilem laborem intervenientem.

Porro necessitas esse potest, et haec excusans a mortali, si nimirum diebus feriatis non possit in molendino satisfieri populi concursui. Melius tamen ut Parochi saltem de mane usque ad meridiem abstinere Chri-

stianos jubent, ut satisfaciant Multores
praecepto Ecclesiae de audienda Missa.

Q. Quid considerandum sit Confessario in
pravi, no ad penitentes, assim laborantes diebus
festis? R. Interrogandi sunt, an similes la-
bores soleant fieri passim ab alus viris com-
muniter etiam ex conscientiosis, quod si sic? non
erunt arguendi abeius gravis peccat. Hoc
tamen non obstante arguendi sunt a Confes-
sario et adducendi in emendationem, ne in
posterum majores licentias sibi concedant.

Nota: Laborans die Festo per 2. horas,
peccat mortaliter jux; Syl. Case. Laborare
minus una hora, non erit nisi veniale ratio-
ne parvitatís materine. *Iidem.*

Q. Potestne quis tuta conscientia ex loco,
ubi est Festum ire ad locum alium, ubi non
est Festum causa laborandi? R. Afirmat. Nav.
etc. dummodo Missam audiat in loco, ubi est
Festum. Verum si hoc faciat non ex ali-
qua justa causa, sed solum ad fugiendum
praeceptum? peccat; quia fraus et dolus ei
non patrocinatur.

§ 2dus.

De 2do Praecepto Ecclesiae.

Q. Quomodo hoc Praeceptum obligat ad au-
diendam Missam diebus Festivis? R. Sub mor-
tali, nisi adsit justa dispensans et excusans causa.

Q. Quinam obligantur ad audiendam Missam? R. Omnes fideles non tantum Laici, sed et Clerici, et Sacerdotes, si illo die Missam non celebrent. Celebrantes autem hoc ipso eminenter audiunt.

Pueri ante completum septennium non obligantur, etiamsi jam habeant usum rationis. Gobat.

Q. Quomodo audienda est Missa ad satisfaciendum Praecepto? R. Missam audire non consistit in hoc ut verba intelligantur, aut audiantur a Sacerdote prolata, alias surdi et rudes nunquam satisfacerent. Neque ipsum celebrantem videre, quia caeci et in magno concursu pusillae staturae nunquam aut raro audirent, ut oportet. Sed consistit in devota praesentia corporis, et attentione mentis ad Sacrificium. Com. DD.

Aliqui Doctores volunt non peccare mortaliter eum, qui venit finita Epistola ad Evangelium, *Laym. Gob. Suar etc.* Imo excusant eum a mortali, qui venit ad Offertorium dummodo in fine adsit Evangelio ultimo Missae.

Q. An satisfacit Praecepto, qui duas partes Missae imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit? R. Non, contraria est damnata ab Innoc: XI.

Q. Qui audit dimidiam Missam ab uno Sacerdote, et aliam dimidiam ab alio successis e satisfacitne Praecepto? R. Alii affirmant, alii probabilius negant, cum sint duae partes

Missarum non una Missa. Sententia tamen affirmans potest servire pro casu illi, qui nimis est occupatus, ut unam integram unius celebrantis non possit audire.

Q. Quænam sunt causae excusantes fideles ab obligatione audiendi Missam die festo?

R. Impotentia physica et morales. Sic excusantur: Incarcerati, Infirmi, Itinerantes.

Excusantur ob impotentiam moralem: qui timent ad re Ecclesiam, ne incidant in periculum peccandi, ut *vg.* tempore persecutionis ne comprehendantur ab infidelibus, a quibus impellerentur ad negandam fidem Catholicam. Vel si *vrgo* praevideat periculum stupri, sibi in via inferendi.

Qui timent in via Sicarios vel reincidentiam in morbum, item qui non habent vestem decentem, ita ut nequeant absque dedecore et gravi irrisione, ac notabili pudore in publico comparere. Et illi excusantur, quibus imminet damnum fortunæ, si audirent Missam, ut custodes domus.

Item excusantur ratione Putris, qui inserviant aegrotis, quorum praesentia est necessaria, quia maior est obligatio charitatis proximi, quam audiendae Missae, utpote illud est praeceptum naturae, hoc autem de jure Ecclesiastico.

Item ratione Officii excusantur Executores ad Portas, Valla, et Turres etc. Item Pecorum custodes, et hortorum etc. Qui tamen tenentur mutare vices et adesse Sacris,

si plura in Ecclesia absolvantur Sacrificia. Quae obligatio manet circa Dominos, ut talem dispositionem faciant.

Q. An distantia loci excuset ab audienda Missa? R. Affirm: quia saepius involvit impotentiam moralem. Non potest autem absolute determinari, quae distantia excuset, sed haec res prudentum iudicio relinquenda est attentis omnibus circumstantiis loci nimirum distantis, temporis, aerae, et Personae. Nonnulli dicunt DD. sufficere pro excusatione peditis distantiam itineris unius bonae horae vel 5que quadrantum. Alii majorem requirunt distantiam.

Q. Ad quid tenentur illi, qui die festo non possunt adesse Sacrificio Missae? R. Ut domi vacent orationi, lectioni spirituali etc. Talis autem domi devotio est solum consilii non praecepti.

§ 3^{tius}.

De 3^{tio} Praecepto Ecclesiae.

Q. Quid est Jejunium? R. Est abstinencia ciborum ad carnis vitia comprimenda, peccatorumque poenas expiandas.

Q. Jejunium videtur non recte institutum esse ab Ecclesia; Christus enim Luc. 10 dixit Discipulis: Manducate, quae apponuntur vobis. Item Math. 15. ait: Non, quod intrat in os coinquinat hominem? R. ad unum Christus ibi voluit suos Discipulos esse conten-

tos appositis cibis, et si viliores sint, sectari frugalitatem, non lauitias in cibis.

R. *ad 2dum* Christus loquitur de cibis secundum se spectatis, non ut prohibitis a legitima potestate. Cibi secundum se et ex natura sua sunt boni, et non inquinant corpus; si tamen prohibeantur, et tamen sumantur, inquinant animam, hoc est peccatricem faciunt.

Sicntiam: Res alia est ex se et natura sua mala; alia est ideo mala, quia prohibita; sic esus pomi in Paradiso, ideo fuit malus, quia prohibitus, quod pomum nisi fuisset prohibitum a DEO, nec Alamo, nec nobis nocuisset.

Q. *Quotuplex est jejunium?* R. 2. *Alex.* Naturale, quod frangitur cujusque rei sumptione. Tale jejunium requiritur ad sumendam Eucharistiam, vel celebrandam Missam. Incipitque a media nocte.

Aliud *Ecclesiasticum*, estque, vetitorum ciborum certis diebus abstinencia, et est institutum ab Ecclesia.

Q. *A quo aetatis anno incipit obligatio jejunandi?* R. A 22 inchoato.

Q. *Qui autem dubitat an expleverit 21 annum vel an non hodie sit jejunium?* R. Non tenetur jejunare, tenetur autem interrogare.

Q. *In quo consistit jejunium Ecclesiasticum?* R. 1. In *quantitate*, hoc est semel tantum de die comedere ad satietatem, vespere potest sumi modica refectio. Unde si quis bis die

ad satietatem comederet, peccaret mortaliter.

2. Consistit in *qualitate* hoc est abstinere se ab esu carnium, et lacticiniorum.

3. Consistit in certa hora comestionis, quae est circa meridiem, nisi aliud consuetudo loci ferat.

Q. *Potestne anticipari hora refectionis?* R: 1. Si sine rationabili causa? foret veniale, perverteret enim ordinem ab Ecclesia praescriptum. *Tol.*

Si esset causa rationabilis, vg. quia iter eundum urget, vel quia hora certa in tali, aut tali consessu comparere. vel quia alicui societati, quae hora 9. aut 10 prandet, se tenetur accommodare? nullum esset peccatum. *Lay*

Q. *Quantum unusquisque tempore jejuni ad collationem manducare debeat?* R. Sumenda est regula comedendae collationis ex consuetudine in singulis regionibus recepta. Quia ista refectiuncula per consuetudinem est introducta, adeoque et mensurari debet juxta limites ejusdem consuetudinis.

Haec responsione solvantur plures difficultates, quae obvenire possunt Confessario legenti varios Authores de jejunio scribentes. Ratio hujus diversitatis est, consuetudo diversa in diversis partibus recepta. Cum ergo in Regno Poloniae est illa consuetudo, ut pro collatione cibi cocti apponantur tempore jejunii, hinc Confessarius non statim debet judicare poenitentes obnoxios esse

peccati mortalis. Excusat nos aliquomodo frigidior aura, quae majorem famem provocat propter subtilitatem suam. Specialiter enim pauperibus et plebibus non scrupulizet Confessarius, quia exen-antur tum propter continuum laborem, tum quia olera in majore parte habent pro cibo, quae modicum nutriunt, tum quia saepius in prandio non satiant appetitum, quae omnia et singula attendi debent.

Q. Quae jejunia sub hoc Praecepto continentur? R. Post promulgatum Breve Pii VI in Regno Poloniae A. 1775. Vigilia Nativitatis Domini: Assumptionis B. V. M.; Sanctorum Petri et Pauli; Omnium SS. Item tota Quadragesima; 1. Temporum; In Adventu; Feria 4ta, et 6ta.

Nota 1. In pervigiiliis aliorum Festorum B. V. M. est jejunium ex pia consuetudine tantum, vim legis habente.

Nota 2. In Quadragesima: Dies Dominicae excipiuntur a quantitate, ideo licitum est his comedere ad satietatem, idem dicendum est de Feriis 6. per Annum. V. *Bartold.*

Feria 1. et die Sabbathi ante Dominicam SS. Trinitatis licet ve-ci lacte nris, ex consuetudine, etsi sit jejunium 4. Temporum.

Q. Quod de Caffe judicandum est? R. Probabiliter ventraliter peccant, qui bibunt cum lacte absque ulla necessitate ob solum gustum. Secus vero judicandum est de illis,

quibus solum casso nocet, neque possunt de amygdalis lac bibere. *Pi. par. 2. S. 4.*

Q. Petrus abest a Patria sua, teneturne jejunare illa die, in qua nullum est praeceptum jejunandi in loco, ubi est, nisi in Patria sua?

R. Statuta Dioecesis, seu localia extra Dioecesim et Patriam non obligant, nam hujusmodi statuta et consuetudines locales affixae sunt loco, et solum obligant existentes in eo. Les. fil. Dum modo a Patria sua non absit in fraudem jejunii.

Q. Quomodo obligat Praeceptum Ecclesiae de servando jejunio? *R. Sub mortali sine justa causa. Obligatio autem jejunii est personalis, quia finis hujus Praecepti est moderate affligere corpus proprium.*

Q. An satisfacit Praecepto huic, qui sine justa causa frangit jejunium die ab Ecclesia determinato, et alio jejunit? *R. Non satisfacit, quia haec obligatio est determinata huic diei et non alteri. Sicut recitatio Divini Officii, aut auditio missae die Festo.*

Q. Quot peccata committit, qui violat jejunium ex duplici praecepto obligans v.g. Vigiliis et 4 Temporibus? *R. Unum peccatum committit, quia licet sit duplex praeceptum, ex eodem tamen motivo temperantiae utrumque obligat. Com. DD.*

Q. Quot peccata committit, qui deliberate statuerat per totam Quadragesimam non jejunare? *R. Tot peccata committit, quod diebus non jejunat, quia jejunium est onus singulis diebus annexum. Matheu. 23. etc.*

Q *An qui saepius comedit in die jejunii toties peccat quoties comedit?* **R.** 1. Si comedit cibos vetitos, puta carnes, toties peccabit, quoties distinctis comestionibus manducat tales cibos.

R. 2. Si vero saepius comedit in die cibos quadragesimales! solum per 2dam comestionem violat jejunium, et peccat, *Mastr.* Quia per 3tiam vel 4tam comestionem amplius non violatur jejunium, cum jam sit violatum quamvis peccet contra virtutem temperantiae.

Q. *An, et quomodo peccent inducentes alium ad frangendum jejunium?* **R.** Mortaliter. **CC. DD.**

Q *An saepius in die bibendo violatur jejunium?* **R.** Non, quia hoc Praecepto tantum comestio prohibetur.

Si autem ita biberet, ut fiat ebrins? peccaret mortaliter contra temperantiam. Ad hoc autem, ut sit quis ebrins mortaliter, opus est, ut saltem una hora privetur usu rationis. *Laco. n. 327.*

Q. *Quatenam sunt causae excusantes a quantitate jejunii?* **R.** Ordinarie sunt 3. 1. *Impotentia* tam physica quam moralis, ratione cujus excusantur illi, qui sine gravi aliquo incommodo vel notabili damno jejunare non possunt. 2. *Infirmi* convalescentes, praegnantes, vel Nutrices lactantes. Senes, quia senectus ipsa est morbus, vg. 60. annorum.

2. Causa est *pietas*, ratione cujus excusantur universaliter illi, qui praestantioribus operibus incumbunt, quae cum jejunio absque gravi incommodo perficere non possunt v.g. docere, cantare, concionari, Sacramentum Poenitentiae administrare, etc.

3. Causa est *necessitas*, ratione hujus universaliter excusantur omnes illi, qui gravi suo labore victitant, cum quo jejunium stare non potest: Tales sunt omnes Mechanici, qui cum gravi sui corporis defatigatione suas exercent artes v.g. Agriculae, Ferr. fabri, Itinerantes dummodo non sit iter unius diei tantum.

Q. *Quinam possunt dispensare a jejunio?* R. Episcopus, Praelatus, Religiosus cum suis Religiosis. Imo et Parochus ex rationabili causa cum suis particularibus Parochianis. *Mastr.*

Q. *Quandonam recurrendum est pro dispensatione de jejunio ad Superiores?* R. Protunc quando causa excusans videtur quatenus sufficiens, sed de ejus sufficientia adhuc dubitatur, et ideo ad superiorem recursus fieri debet, ut ipsius auctoritate suppleatur causa. In aliis vero causis licet sit laudabile recurrere pro dispensatione, non est tamen omnino necessarium.

Q. *An peccent, qui sine rationabili causa dispensant in jejunio?* R. Peccant, et quidem graviter. imo et dispensatio illorum est non tantum illicita sed etiam invalida, ita ut dispensatus non possit tuta conscientia man-

ducare, si dispensationem agnoverit fundari in frivola ratione. Hinc sciendum est: precare graviter illos Medicos, qui adulando magnatibus judicant et persuadent carnes necesse manducari ab illis tempore jejunii absque justa causa. *Com. DD.*

Q. Ad quid teneantur licentiati in jejuniis vesci carnibus? R. Ex Rescripto Bened; XIV. Constit. Non ambigenus Bullar; T. 1. obligantur ad duas conditiones. 1. Ut nunciam comestionem de die servant. 2. Ut non permisceant epulas, id est non manducent pisces, hoc enim denotat frivola causam dispensationis ideo enim supponuntur esse dispensati, quia illi nocent pisces. Nisi sint tantum dispensati ad lacticinia.

Q. An potest Catholicus comedere carnes die relicto ne cognoscatur ab Haereticis? R. Non, si dictus cibus paretur ad confirmandam vel negandam fidem.

§ 4tus.

De 4to et 5to Praecepto Ecclesiae.

Q. Quid praecipitur 4to et 5to praeecepto Ecclesiae? R. Quilibet fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit, sub mortali tenetur semel saltem in anno specialiter tempore Paschali confiteri et communicare.

Quod si dicto tempore sive per negligentiam, sive per malitiam id non fecerit, de-

bet omnino alio tempore quamprimum id poterit peragere. Siquidem lex Ecclesiae Cap: *Utriusque Sexus*, involvit duo Praecepta, *alterum*: communicandi saltem semel in Anno, quod concernit substantiam Praecepti; *alterum* communicandi in Paschate, quod pertinet ad congruam temporis determinationem.

Q. *An et quando tenemur praeccepto Divino confiteri?* R. 1. In articulo mortis aut periculo probabili mortis. 2. Si praevideat postea non habiturum copiam Confessarii, 3. Si quis sit in mortali, et velit communicare aut celebrare.

Q. *An satisfat praeccepto annuae Confessionis per sacrilegam Confessionem seu Communionem?* R. Non, quia eo ipso, nullum recipit Sacramentum Poenitentiae. Opposita est damnata ab A. ex: VII. n. 14. Et Innoc: XI n. 55.

Q. *Qua poena puniuntur non confitentes neque communicantes tempore Paschali?* R. Viventes arcentur ab Ecclesia, mortui vero privantur Ecclesiastica sepultura. Verum haec sunt ferendae tantum sententiae.

Q. *Cui facienda est Confessio Paschalis seu annua?* R. Parocho proprio ut patet ex Conc: Later: *Omnis utriusque* etc. vel coram Sacerdote regulari illoque ex mendicantibus, ut constat ex Bull: Clem: X. *Superna*. Item Leon: X. Pii V. Pauli V. Clem: VIII. ex quibus patet eosdem regulares Mendicantes

posse excipere Confessionem Paschalem et infirmorum, dummodo sint approbati a loci Ordinario, et de Confessionibus sibi factis certiores reddant Parochum, extra hos, si quis velit facere Confessionem Paschalem coram alio Sacerdote Saeculari vel Regulari debet petere licentiam a Parocho suo, quae omnia intelligenda sunt de sola Confessione, Communio enim Paschalis et Viat cum omnino sumenda sunt a proprio Parocho, nisi is alteri dederit licentiam.

Q. Quaeenam conditiones requiruntur ut fructum censeatur jejunium naturae de m. m. hinc ad celebrandum, vel communicandum? R. Hae sunt tres. 1. Ut illud, quod sumitur habeat rationem cibi, potus, vel medicinae. 2. Debet sumi ore ab extra. 3. Ante S. Species. 4. Aliiter debet sumi, quam per modum salivae.

Ex his multi quietari possunt scrupuli, ac scrupulosi excusari a frangendo jejunii. 1. Illi, qui deglutunt frustum metalli ligni, Papyri etc. 2. Sumentes reliquias cibi inter dentes residuas. 3. Sugentes humores ex pustulis dentium, vel sanguinem ex gingivis. 4. Subito attrahentes per nares guttulam aquae odoriferae, vel tabaci pulverizati. 5. Masti-
cantes aromata, si parum quid inseparabiliter salivae adhaereret. 6. Lavando os, si una vel altera gutta aquae, aut musca cum respiratione trahatur.

De Consiliis Evangelicis.

Q. *Quae sunt praecipua consilia Evangelica?* R. Haec tria: Voluntaria et Religiosa Paupertas, Castitas et Obedientia.

Q. *Reperiuntur ista in Scriptura S.?* R. Omnino: De paupertate *Math. 19 v. 21. Et v. 29. De Castitate Math. 19. v. 10. 11. 12. Cor. 7. v. 25. De Obedientia: Haebr. 13 v. 17. 1. Petri 5. v. 1.*

Q. *Tenemurne haec consilia observare?* R. Non, cum non sint praecepta. Qui tamen talia DEO libere voverunt, hi ad observationem eorum gravissime Praecepto Divino obligantur.

Q. *Ad quid nobis prosunt haec consilia?* R. Ut vitam aeternam securius, et abundantius habere valeamus.

Q. *Estne acceptabile DEO id vovere, quod est bonum, et perfectius?* R. Procul dubio. *Proph. ait. Psal. 76. Vovete, et reddite Domino DEO vestro etc.*

Q. *Dissidentes obiciunt: quod Catholici nimium extollunt statum religiosum in praepudicium Sacramentorum?* R. Inter Baptismum et Professionem Religiosam faciunt quidem Catholici aliquam similitudinem, quatenus homo in utroq; renunciat explicite diabolo, et novae fit inchoatio vitae Spiritualis, non tamen omnino aequant, sed pie tantum putant per

Prof
pecc
ptis
N
siliu
qua
solu
crec

Professionem Religiosam etiam omnem poenam peccatis debitam aboleri, quod fieri per Baptismum fide Divina, et certo credunt.

Nota. Opera Supererogatoria, et opera consili sumi pro eodem, et nihil esse aliud, quam opera quae nullibi praecipiuntur, sed solum evadentur, vel sponte suscipiuntur, quia creduntur placere DEO.

CAPUT IX.

§ 1mus.

De Sacramentis in genere.

Q. *Quid est Sacramentum?* R. Est invisibilis gratiae signum visibile ad nostram justificationem Divinitus institutum. Haec definitio convenit etiam Sacramentis veteris legis.

Q. *Debet definitionem Sacramentorum novae legis?* R. Est res sensibilis ex institutione Christi habens vim sanctitatis, sive gratiae justificantis efficiendae et significandae.

Q. *Quaenam fuerant Sacramenta in veteri lege?* R. Ab Adam usque ab Abraham tam pro Masculis, quam pro Foeminis fuit deletiva culpa originalis; *Protestatio fidei* a Parentibus signo sensibili facta DEO in venturum Messiam.

Ab Abraham vero usq; ad Adventum Christi pro masculis fuit *Circumcisio*. Pro Foeminae autem fuit eadem protestatio fidei etc. Item esus Agni Paschalis, oblationes etc.

Q. *Per quid differunt Sacramenta antiquae legis a nostris Sacramentis?* R. Per hoc, quia illa non causabant gratiam ex opere operato, sicuti novae Legis. Velsi causabant gratiam ex meritis venturi Messiae, ut volunt aliqui, non tamen ita uberem sicut causant Sacramenta legis gratiae. 2. Vetera Sacramenta erant tantum signa seu figurae nostrorum Sacramentorum.

Q. *Suntne omnia Sacramenta permanentia?* R. Non, sed omnia sunt successiva praeter solam Eucharistiam, quae est *Permanentis*. Cetera enim post dictam formam desinunt esse in re et solum manent in effectu. Eucharistia vero post verba consecrationis manet.

Q. *Suntne omnia aequae digna?* R. Sunt in ratione Instituentis, omnia enim sunt ab eodem Christo instituta. Non sunt tamen aequae in ratione continentis ut docet *Thom.* Sess 7 nam alia continent solum gratiam Christi, Eucharistia vero et gratiam et Christum realiter in se continet.

Q. *Qua necessitate necessaria sunt Sacramenta?* R. Duo sunt necessaria necessitate media, scilicet *Baptismus* respectu infantium.

Et *Poenitentia*, vel in re vel in voto respectu adultorum in peccato mortali existentium.

Q. *Quare dictum est respectu Infantum, cum Baptismus necessarius sit etiam adultis?* R. quia adulti, qui non possunt pervenire ad Sacramentum Baptismi seu fluminis, salvari possunt per Baptismum fluminis, seu desiderii cum contritione.

Alia sunt necessaria necessitate praecepti: ut Eucharistia, Extrema Unctio, et Confirmatio. Duo vero sunt consilii: Ordo et Matrimonium.

Q. *Nonne potest DEUS salvare hominem sine Sacramentis?* R. De potentia absoluta potest; de potentia vero ordinaria non potest sine aliquibus Sacramentis saltem in voto, hoc est ut habeat saltem desiderium et voluntatem ea suscipiendi.

Q. *Quid est potentia DEI absoluta, et quid ordinaria?* R. 1ma Est qua DEUS. potest facere, quidquid non implicat contradictionem. 2da vero est, qua potest efficere, quod ab aeterno decrevit facere.

Q. *Sacramentum qualium rerum est signum?* R. *Trium.* Est scilicet rememorativum Passionis Christi: Demonstrativum gratiae et prognosticon seu praenunciativum vitae aeternae.

Q. *Potestne Papa aut Ecclesia instituere aliquod Sacramentum?* R. Non potest, quia per Sa-

cramentum confertur gratia DEI, quam nullus purus homo propria autoritate aliis conferre valet.

Q. *Quis est Author Sacramentorum?* R. Christus DEI Filius. Ex ejus enim Passione et morte omnia Sacramenta suam vim et efficaciam habent. Ille ergo instituit omnia Sacramenta per potestatem sive per potentiam excellentiae, quam habet ratione Unionis hypostaticae.

Q. *Quid est Unio Hypostatica?* R. Est illa unio, quae unit naturam humanam cum Verbo Divino, et haec unio est supernaturalis, quo ab substantiam.

§ 2us.

De divisione Sacramentorum.

Q. *Cur Sacramenta tantum sunt 7. et non plura?* R. Ob similitudinem vitae corporalis, nam homo 1. nascitur. 2. augetur. 3. nutritur. 4. si in morbum incidit, sanatur. 5. Imbecilitas virium refocillatur. 6. Magistratus auctoritate regitur, 7. Per legitimam sobolem propagatur.

Ita spiritualiter homo per Baptismum renascitur, per Confirmationem augetur, per Eucharistiam alitur, ab infirmitatibus animae per poenitentiam sanatur, robor animi per

Extremam Uctionem acquirit, per Ordinem regitur, tandem per Matrimonium propagatur.

Q. Quotuplicia sunt Sacramenta? R. Alia sunt necessaria necessitate medi ut dictum superius. Alia sunt *iterabilia*, quae multoties iterari, aut suscipi possunt, uti E. charistia, Extrema Unctio, Poenitentia, et Matrimonium. Alia *initerabilia*, quae non possunt iterari, ideo imprimunt characterem, uti Baptismus, Confirmatio, et Ordo.

Alia sunt *vivorum*, quae suscipi debent ab homine in gratia DEI existente, et talia sunt Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio, Ordo, et Matrimonium. Haec Sacramenta instituta sunt ad secundam gratiam producendam, seu ad augmentum gratiae.

Alia *mortuorum*, quae in suscipientibus supponunt peccatum, (tanquam animae mortem) sive originale ut Baptismus, sive personale mortale, ut Poenitentia. Quae sunt instituta ad conferendam primam gratiam.

Alia vocantur *formata*, quae in suscipiente habent suum effectum, et causant gratiam. Alia *informia*, quae quidem valide suscipiuntur, effectum tamen suum non habent ob peccatum in suscipiente existens. vel ob indebitam dispositionem seu praeparationem.

Alia sunt *Priora*, Ordine, *Necessitatis*. Alia ordine dignitatis: sic ordine necessitatis Ba-

ptismus et Poenitentia prius est Sacramentum, quam Eucharistia. Ordine autem dignitatis est Eucharistia quam Baptismus.

Aliud vocatur Sacramentum *transiens*, aliud permanens, sed hoc jam dictum superius.

Q. *Quando Christus instituit Sacramenta?* **R.** *Baptismum.* Math. 22 dum dixit: *Lentes praedicare etc.*

Confirmationem: dum dixit Luc. 24. *Sedete in Civitate.*

Eucharistiam: Math. 26. *Accipite et manducate.*

Poenitentiam: dum dixit Joan. 20, *Accipite Spiritum S.*

Extremam Unctionem: cum Apostoli missi sunt a Domino, ungebant oleo multos aegrotos. Matth. 6.

Ordinem: cum dixit. *Sicut me misit pater.* Joan. 20.

Matrimonium instituit vel potius ad rationem Sacramenti elevavit, cum dixit: *Quod DEUS conjunxit etc.* Math. 19.

§. 3^{ius}.

De Essentialibus Sacramenti.

Q. *Quae requiruntur ad valorem Sacramenti?*
R. *Materia, Forma, et Intentio.* *Materia* sunt

res quaedam sensibiles ex institutione Christi efficaciter significantes gratiam. *Forma* sunt verba a Ministro prolata in applicatione materiae.

Q. Quotuplex est materia Sacramentorum? R. 2plex: *Remota*, ut v.g. in *Baptismo* aqua, in *Confirmatione* Chrisma, in *Eucharistia* Panis et Vinum; In *Poenitentia* peccata, in *Extrema Unctione* Oleum benedictum, in *Ordine* res quae traduntur ordinandis, in *Matrimonio* Personae contrahentes.

Et materia *Proxima* in *Baptismo*: ablutio, In *Confirmatione* et *Extrema Unctione* unctio. In *Eucharistia*: positio specierum Panis et vini. In *Poenitentia*: actus Poenitentis scilicet: dolor, et Confessio, In *Ordine*: traditio materiae remotae, In *Matrimonio*: corporum traditio.

Q. An, et quomodo materiae et formae Sacramentorum a Christo Domino sunt determinatae? R. Materiae aliquorum sunt determinatae in specie, ut *Baptismi*: aqua, *Eucharistiae* Panis triticeus, et Vinum de vite. *Extremae Unctionis* Oleum olivarum, ut constat *Marci* 6. et *Jacob*: 5. *Matrimonii* contractus, quo significatur traditio corporum inter sponsores.

Aliquorum Sacramentorum tantum in genere, ut *Confirmationis* Chrisma, quod confici potest ex Oleo et Balsamo: *Poenitentiae*: dolor, sive sit contritio sive attritio: *Ordinis* aliquod instrumentum significativum potestatis, quae confertur, relicta Ecclesiae potestate determinandi illud in specie.

Quo ad formam: haec etiam in quibusdam Sacramentis est determinata a Christo Domino in specie. In *Baptismo*: baptizantes eos in Nomine Patris etc. In *Eucharistia*: Hoc est enim etc. Hic est enim Calix, etc. Idem videtur posse dici in *Matrimonio* scilicet acceptationem traditionis corporum. In aliis determinata est tantum in genere; Horum ratio: est voluntas Christi Domini quae patet nobis partim ex Scriptura, partim ex Conciliis, Patribus, et Praxi totius Ecclesiae.

Q. An Ecclesia potest mutare Materiam vel Formam Sacramentorum? R. Secundum quod determinatae sunt a Christo, non possunt mutari ab Ecclesia proxime et formaliter, id est directe tollendo, seu non retinendo praedicatum illud in Materia, vel illam significationem in forma, quam Christus in illis esse voluit.

Potest Ecclesia mutare remote, et materialiter substantias Sacramentorum, dummodo, illa quae ab Ecclesia substituantur, retineant prae licatum illud in Materia, et illam significationem, quam Christus voluit. Sic Ecclesia apposuit aliquas condiciones certas Sacramentis, uti Contractui *Matrimonii* (non sit clandestinus) praesentiam Parochi, et duorum saltem testium. *Poenitentiae* approbationem; per hoc tamen non mutavit materiam et formam proprie, et formaliter, nisi improprie, et remote, inquantum materia v.g. *Matrimonii* consensus, qui fuit antea validus, sine hac

conditione nunc sit invalidus. Interim materia nunc est eadem, quæ fuit antea.

Q. *An materia mutata redderet Sacramentum invalidum?* R. 1mo; 2do, lex potest esse mutatio materiae *Substantialis*, quando secundum communem usum, et aestimationem differt nomine et re ab ea, quam Christus instituit, et quæ Romana Ecclesia utitur, ut si quis baptizaret aqua artificiali ex floribus et herbis expressa, esset materia substantialiter mutata, ab aqua pura *Elementari*. *Accidentalis* vero mutatio dicitur: quando manet eadem materia secundum speciem *Physicam*, mutatur tamen quoad aliqua accidentia, ut si ad Baptismum assumatur aqua calida, vel non benedicta.

R. 2do Mutatio *Substantialis* materiae reddit Sacramentum invalidum, secus *Accidentalis*.

Q. *An valide quis baptizaretur glacie aut nive?* R. Non, quia etsi nix et glacies sint materia mutata solum accidentaliter *Physice*; sed *Theologicæ* est mutata substantialiter, nequit enim abnere corpus, nisi liquefiat.

Q. *An possunt Sacramenta administrari sub conditione?* R. Si conditio sit de praeterito, vel de praesent, possunt, cum talis conditio Sacramenti effectum non suspendit.

Non possunt autem administrari sub conditione de futuro, nam Sacramentum sub tali conditione dum administraretur, non esset validum, cum Minister tunc non intenderet ipsum conficere: Nec etiam validum esset conditione adimpleta, quia materia et forma tunc jam non existeret.

Q *Materia quomodo debet esse Ministro praesens?* **R.** *Moraliter, ita ut oculis cerni, manibus tractari possit, non est tamen necessaria actualis visio, vel tractatio.*

§. 4tus.

De Forma Sacramentorum.

Q. *Quotuplex est Forma Sacramentorum?*
R. *2plex. Absoluta, quae sine ulla conditione profertur, et Conditionata quae sub conditione pronuntiatur, vg. Abscides te, si es egipt, vel, si non es baptizatus, ego te baptizo, etc.*

Q. *Quotuplex potest esse mutatio Formae?* **R.** *2plex: Substantialis, quando non manet idem sensus verborum formae a Christo institutae, ut si in forma Eucharistiae loco verborum: Hoc est Corpus meum dicat quis: Hoc significat corpus meum.*

Accidental., quando manet idem sensus, sed verba duntaxat mutantur, ut si dicat quis: Haec res est corpus meum. Prima mutatio formae reddit Sacramentum invalidum, secus secunda.

Q. *Quot modis potest contingere formam variari?* **R.** *1mo Additione ut cum dicitur: ego baptizo in Nomine Patris, qui te creavit etc. 2do Diminutione vg. baptizo te omittendo ly ego 3to Transpositione vg. ego te baptizo in Nomine Filii, Patris, etc. 4to Interpolatione vg. Ego te Baptizo et casu interponeado. amove manu etc. 5to Corruptione vg. te ego baptizo in Nomine*

Patris etc. 6to per verba aequivoca. 7mo per verba synonyma. 8vo per idiomatis mutationem, ut si loco Latinae linguae utaris Gallica, vel Polonica.

Q. *An et quale est peccatum, mutare formam?*
R. Peccatum ex quacumq; mutatione admissum, est Sacrilegium, et ex genere suo mortale, si veritatem formae, aut Sacramentum dubium reddit.

In nullo Sacramento loco verborum, possunt adhiberi Scriptura, nutus, vel signa, cum haec non sunt a Christo instituta, Excepto Matrimonio, quod cum sit quidam contractus, potest celebrari nutibus.

De Intentione vid. dicta Cap.3. §. 9.

§. 5tus.

De Ministro.

Q. *Quis est Minister Sacramentorum?* R. De lege ordinaria solus homo Viator, quia sunt instituta ad salutem hominis Viatoris; Angelus non valet conficere, quia ad hoc non est deputatus a Christo ut Minister, idem dici potest de anima, quia etsi retineat characterem, revera tamen non est homo Viator, quia non est in via merendi, vel demerendi, quod proprium est Viatoris.

Q. *Quotuplex potest esse Minister Sacramentorum?* R. 2plex: Imo Solemnitatis sive ex officio, ille est, qui conficit aut administrat, specialiter

ad hoc deputatus et consecratus. 2do necessi-
tatis, qui sine deputatione speciali Sacramen-
ta conficit. Sic Minister Baptismi potest esse
Foemina, Judaeus etc.

Q. *Probitas seu status gratiae requiritur in
Ministro?* R. Affirm: in Ministro solemnitatis
(non tamen de valore Sacramenti) sed ad
dignam administrationem, quia Sancta sancto
sunt tractanda, nisi adsit necessitas (g. absol-
vendi moribundum, tunc enim nullum fore
peccatum docet S. Thomas, praecipue si nec
minimum eliciendi contritionem sufficeret
tempus

Q. *Quotuplex est servandus ritus a Ministro in
administrandis Sacramentis?* R. 2plex; Unus
praescriptus a Christo, nimirum Materia, For-
ma, et Intentio. Alter praescriptus ab Eccle-
sia, ut sunt Caeremoniae externae.

Q. *Estne uterq, ritus necessario servandus?* R:
Affirmat: cum hac tamen distinctione, quod
primus servandus est ex necessitate Sacramen-
ti, posterior vero ex necessitate praeepti, ob
majorem rei sacrae significationem vel Mini-
sterii ornatum.

Q. *An et quomodo peccat Minister, si in ad-
ministrandis Sacramentis, contemnat, vel omittat
vel mutet ritus ab Ecclesia praescriptos?* R. Si
contemnat? semper delinquit mortaliter; si tan-
tum est negligens circa observationem Caere-
moniarum? delinquit graviter, vel leviter juxta
advertentiam ad culpam gravem, vel levem,
aut quantitatem materiae.

Q. An duo Ministri possunt conficere unum et idem Sacramentum? R. 1mo In Matrimonio duo Ministri sunt necessarii, ad administrationem unius Sacramenti, quia natura talis contractus ita exigit ut scilicet unus tradat, alter accipiat.

R. 2do In Ordinatione ad Presbyteratum; si duo vel plures cum Episcopo proferant et simul finiant formam, omnes simul faciunt unum Sacramentum Eucharistiae.

R. 3tio Extrema Unctio, quia plures habet formas partiales valide potest conferri a pluribus Ministris, et licite in casu necessitatis. In Eucharistia quoque saltem valide potest unus Sacerdos consecrare Hostiam, et alter Calicem; secus dicendum de aliis Sacramentis.

Q. An Minister licite potest uti materia, vel forma dubia? R. Per se loquendo, non licet, quando potest haberi certa, nisi in necessitate, et tunc adhibenda est illa, quae videtur probabilior, et certior.

Q. Quandonam Minister reiterare potest Sacramentum? R. Quando prudens dubium est de valore, reiterare debet sub conditione. Quando nulla est prudens causa dubitandi de valore Sacramenti, sed oriuntur tantum leves scrupuli? ne quidem sub conditione est iterandum.

Q. In dubio an protulerit formam Minister, v.g. an re ipsa consecraverit, num debet repetere formam? R. Si hoc dubium oriatur ex eo, quia cum jam processerit longius, non recordatur se protulisse, non ideo poterit repetere, sed debet pergere iudicando se bene

fecisse omnia, si alias errare non solebat.
S. Thomas quæst. 83. Super: etc.

Q. An minister ob metum gravem licite simulare per test administrationem Sacramenti?

R. Non; contraria est damnata ab Innoc. VI. Non est Simulatio Sacramenti; quando Sacerdos loco absolutionis indisposito dandæ, orationem solum dicit, et Crucem format, nam poenitens tunc scit se non absolutum fore, consequenter non decipitur. Simulatio est positio signi de se indifferentis ad plura, cum prævisione, quod aliquis per illud sit decipiendus, eo quod accepturus sit illud in sensu, qui non est verus.

§ 6tus.

De Subiecto seu Suscipiente.

Q. Quis est capax recipere Sacramenta? R. Solus homo Viator.

Q. Animæ in Purgatorio suntne Viatores? R. Non, quia non sunt in via merendi, vel demerendi, quod est proprium Viatoris, neque etiam sunt in termino, sed manent in statu medio inter Viam et Patriam

Q. Quæ dispositio requiritur in suscipiente? R. Ad valorem Sacramenti requiritur intentio in Admitis, seu voluntas suscipiendi Sacramentum. Hinc sequitur hominem omnino invictum invalide Sacramentum recipere, excepta Sanctissima Eucharistia, quæ va-

lide sine intentione susciperetur, sed sine fructu.

Q. Sufficitne dicta dispositio, id est intentio etiam ad fructum percipiendum ex Sacramentis? Non; sed praeterea ad fructum et effectum in Baptismo et Poenitentia, requiritur saltem attritio supernaturalis. Ad reliqua vero Sacramenta requiritur ut suscipiens sit in gratia.

Q. Intentio ad valorem Sacramenti requisita, an debet esse in omnia Sacramentis eadem et uniformis? R. Non; Imo ad Baptismum sufficit habitualis. 2do ad Confirmationem: Extremam Unctionem: Eucharistiam: Poenitentiam etiam sufficit habitualis, imo sufficit et interpretativa seu implicita, dummodo dolorem aliquo signo externo expressisset, quod signum esset loco Confessionis.

Q. Cur Intentio interpretativa sufficit potius ad 4 dicta Sacramenta, quam ad alia? R. Quia dicta 4. Sacramenta minus oneris afferunt secum, ergo facilius praesumitur volitio generalis habendi talia bona, alioquin non facile obtinibilia.

Ad *Ordinem* non sufficit interpretativa, cum enim Ordo sit immutatio totius status, afferatque gravia onera illi, qui illum adultus suscipit, ergo ex eo, quod aliquis volitione generali velit sibi media ad salutem, non ideo vult *Ordinem*.

Ad *Matrimonium* etiam non sufficit interpretativa orationem immediate datam. Quandoque tamen sufficit habitualis.

§ 7mus.

De effectu Sacramentorum scilicet Gratia.

Q. *Qui, et quot sunt effectus Sacramentorum?* R. 3. Gratia sacrificans ex opere operato. Character, 3. auxilia quaedam actualia ad obtinendum finem, in quem singula Sacramenta sunt a Christo Domino instituta. Primus effectus idest *Gratia sacrificans* est communis omnibus Sacramentis. 2us Character reperitur in 3^{his} tantum scilicet in *Baptismo, Confirmatione, et Ordine*, 3^{ius} est proprius omnibus Sacramentis, tamen juxta diversitatem Sacramenti diversa dantur auxilia.

Q. *Quotplex est Gratia?* R. 2plex. *Naturalis* estque donum DEI naturale, quod DEUS potest non conferre creaturae siue illius injuria, et hujusmodi est vg. status nobilis, memoria, sanitas, et caetera talenta naturalia. Et Gratia *supernaturalis* estque donum DEI gratiarum supernaturale creaturae rationali conferibile ex meritis Christi, ordinatum ad consequendum finem supernaturalem.

Q. *Quotuplex est gratia supernaturalis?* R. Alia est supernaturalis quo ad *Substantiam*, quae est indebita omni naturae creatae, uti

est gratia sanctificans etc. Alia est supernaturalis *quo ad modum*, quae solum in aliquibus circumstantiis est debita, talis est v.g. Sapientia, si illam DEUS alicui infanti infunderet.

Q. Quotuplex est adhuc Gratia DEI? R. Alia est *Interna*, quae hominem interius afficit, sive per modum *permanentis*, ut est gratia habitualis, sive *transeuntis*, ut est gratia actualis. Alia est gratia *externa*, quae hominem interius non afficit, sed tantum movet sensus, ut est Praedicatio, Miracula etc.

Gratia *Interna* alia est *gratis data*, quae alicui a DEO datur, principaliter propter salutem aliorum, ut est Gratia praedicandi etc. et haec dividitur in praecipuas 9. species ut videre est ad Eph. 4.

Alia est *Gratum faciens*, quae principaliter datur alicui propter ipsius salutem, ut est v.g. jejunandi, meditando etc.

Gratia gratum faciens, Alia est *actualis*, quae est *auxilium* actu a DEO alicui collatum. Alia *habitualis*, quae est qualitas Spiritualis infusa a DEO, permanenter inhaerens animae et sanctificans illam.

Q. Quotuplex est Gratia Actualis? R. Alia est *Excitans*, per quam ex peccato retrahimur, et quasi a somno mortis excitamur. Alia est *adjuvans*, per quam a DEO in nostris bonis operibus adjuvamus. *Prima* vocatur *antecedens*, quae antecedit actum voluntatis nostrae. *Secunda* dicitur *concomitans*,

quia adjuvando voluntatem, est quasi comes illius.

Gratia Excitans. Alia est *sufficiens* estque illud auxilium DEI, a quo quidem excitamur, illi tamen non consentimus, et *efficax* est illud auxilium, cui consentimus, unde quia efficit hoc in nobis, ad quod nos excitat, ideo vocatur *efficax*.

Q. *Quotplex est gratia habitualis?* R. *2plex:* Alia vocatur *1^a*, quae ante se aliam non supponit, alia *2^a*, quae ante se aliam supponit, estque augmentum gratiae primae.

Q. *Gratiae habitualis qui sunt effectus?* R. Inter alios praecipue sunt sequentes. I. Reddit et efficit nos F^{ideles} DEI adoptivos.

II. Reddit nos DEO gratos et dilectos amicos, qui in peccato mortali existentes eramus ingrati, et inimici odibiles DEO.

III. Per gratiam *Sanctificantem* fit remissio peccatorum, quia ut primum haec gratia animae infunditur, statim peccata desinunt esse, et penitus delentur.

IV. *Gratia Sanctificans* dat jus ad gloriam aeternam, quia est semen vitae aeternae et est causa nostrae salutis.

V. Ad id. valorem, et dignificat opera nostra bona supernaturalia, reddit illa salutaria, et condigne meritoria vitae aeternae.

Gratia alia dicitur *ex opere operato*, ex eo, quia confertur independentem non a meritis operantis, sed ex meritis Christi Domini, ex vi solius Sacramenti.

Gratia ex opere operantis, causatur tunc, quando confertur intuitu meritorum et bonorum operum ipsius operantis, idest secundum mensuram dispositionis, et meriti suscipientis, vel ministrantis.

Q. Gratiae Sacramentalis quae sunt causae?
R. Solus DEUS est causa Physica principalis. Christus Dominus est causa meritoria principalis. Sacramenta sunt causae instrumentales morales.

Q. Qualem gratiam causant Sacramenta? R. Omnia causant, Habitualement et quidem ex opere operato; Non tamen omnia primam Gratiam, sed solum Baptismus et Poenitentia. Reliqua vero Sacramenta causant per se, et ex institutione sua Gratiam habitualement secundam.

Q. Sacramenta quae ex institutione sua causant Gratiam secundam possuntne per accidens causare gratiam primam et delere peccatum mortale? R. Possunt, vg. si quis accederet ad Eucharistiam cum peccato mortali inculpabiliter oblito, et non confesso; in tali casu per Eucharistiam et deleteretur illud peccatum, et causaretur gratia prima, si tamen cum attritione accedit; licet postea teneretur confiteri illud post remissionem, ut satisfaciatur praecepto Divino.

Q. An Sacramenta omnibus aequalem gratiam conferant? R. Affir: si aequaliter dispositi sunt; secus si inaequaliter. Nam secundum bonam suscipientis, praesertim a-

ctualem dispositionem, devotionemque gratia uberior confertur.

Q *Quae sunt illa specialia auxilia ad finem Sacramenti ordinata?* R In Bapt: confertur peculiaris qualificatio, ad reliqua Sacramenta digne suscipienda. In Confr: ad fidem publice confitendam, et contra inimicos Ecclesiae defendendam, In Euch: Spiritualis delectationis, et devotionis augmentum seu auxilium ad vincendas tentationes. In Poenit. dantur auxilia ad persistendum in gratia, In Extr: Unct. robor contra tentationes daemonum, qui in extremis nos in desperationem ducere conantur. In Ordine dantur auxilia ad bene fungendum suo officio. In Matrim: denique confertur peculiare auxilium, ad mutuum conjugum amorem fovendum, ad fidem conjugalem servandam, et ad proles recte educandas.

Q *An gratia habitualis potest stare cum peccato mortali in eodem subiecto?* R Certum est, quod secundum potentiam ordinariam non possunt secum stare, quia secundum praesentia DEI decreta, quandocunque gratia infunditur, DEUS contrionat, et delet peccata; de possibili vero disputant TT.

§ 8vus.

De Merito.

Q *An homo potest aliquid a DEO mereri?*
R. Potest vero, et proprie.

Q. Quid est meritum? R. Est obsequium DEO factum ex se potens movere DEUM, ad dandum praemium supernaturale.

Q. Quotuplex est meritum? R. 2us lex: de *Condigno*, per quod intelligitur meritum illud, quod mercede ac praemio ex se dignum est, cui ex quadam iustitia debetur merces. Et Meritum de *Congruo*, per quod intelligitur quod, quamvis mercede non sit ex iustitia dignum, illi tamen ex decetia quadam, et congruitate debetur.

Q. Quanam conditiones requiruntur ad meritum? R. Imo ex parte operantis ut sit *actus positivus* scilicet: opus aliquod bonum, nam actus negativus *vg.* omissio peccatorum, non potest dici meritum. 2do ut sit *actus supernaturalis, liber*, sive ex motivo supernaturali elicitus; ut sit *actus dignificatus*, a gratia sanctificante. 3^{tio} Ut fiat cum aliqua difficultate superanda.

Q. Per quid differt meritum ab impetratione et satisfactione? R. Quia impetratio movet ad aliquid obtinendum, per modum submissae petitionis; Satisfactio est quaedam redditio aequivalens injuriae.

Q. An homo potest mereri primam gratiam actualem? R. Non. neque de *condigno*, neque de *congruo*. DEUS enim in nobis nullis precedentibus meritis, et fidei et amore inspirat. *Conc. Ara: 26.*

Neque gratiam habituales primam mereri potest *de condigno*, potest tamen *de congruo*. CC. TT.

Q. *Beati in Coelo an mereantur?* R. Non, quamvis intensissime eliciant actus bonos v.g. amoris etc. Quia ad meritum requiritur status viae, jam vero SS. in Coelo non sunt viatores, sed comprehensores.

Obtinent quidem nobis gratiam, *cum impetrationis*, orando DEUM, qui eorum preces exaudiens, concedit gratiam, et alia bona nobis viatoribus. Via tamen *meriti* nihil obtinent; quia sunt *extra statum meritum*.

Q. *Quid est praedestinatio ad gloriam?* R. Est decretum DEI, quo DEUS praevia creaturae meritis, et salutaribus operibus, decrevit dare gloriam aeternam.

Q. *Quid est Reprobatio?* R. Est decretum DEI, quo DEUS post praevia absolute creaturae demerita, decrevit illam ad poenam aeternam.

§ Unus.

De Justificatione peccatoris.

Q. *Quid est Justificatio seu Sanctificatio?* R. Est supernaturalis emundatio peccatoris a peccatis per infus onem gratiae sanctificantis, vel est transitus a statu peccati ad statum gratiae.

Q. *Justificatio quotupliciter sumi potest?* R. 2.puiciter 1. *Active et efficienter*, et sic est

ipsa actio DEI, per quam nos DEUS justificat, et emundat a peccato per infusionem gratiae habitualis. 2. *Passive seu subjective* et est ipsa emundatio peccatoris et receptio ejusdem gratiae sanctificantis.

Q. *Quomodo fit justificatio?* R. Secundum praesentia DEI decreta fit per infusionem gratiae sanctificantis inhaerentis animae. *Est de Fide defin: in Tridenti Sess. 6.* Quia in justificatione nominamur et efficitur Filii DEI participes naturae Divinae, jam vero participatio haec naturae Divinae, non potest aliter explicari, nisi per gratiam sanctificantem intrinsecam, et inhaerentem animae.

Q. *Ad justificationem hominis an requiritur aliqua dispositio?* R. Ad justificationem adultorum requirantur quaedam dispositiones, idque supernaturales, Fidei, Spei, Charitatis, dolor, et propositum amplius non peccandi, Baptismus in re, vel in voto, timor DEI.

Dixi Adultorum, quia in infantibus nulla requiritur dispositio, defacto enim in Baptismo justificantur, absque ulla dispositione, nullam enim possunt habere actum liberum.

Q. Sanctus Paulus ait Rom: 3. 28. *Arbitramur justificari hominem per Fidem sine operibus legis?* R. 1. S. vero Jacobus ait Cap: 3. 20. *Hominem ex operibus justificari.*

R. 2. Sanctus Paulus voluit a Justificatione peccatoris praecise excludere opera caeremonialia legis Mosaicae, non autem poeniten-

tiam, quam toties in Epistolis suis rigorosissime exigit.

Q. *An potest quis certus esse de sua justificatione?* R. Non potest sine speciali DEI revelatione. *Nescit homo, utram amore vel odio dignus sit. Eccl. 9.*

§ 10mus.

De Necessitate honorum operum.

Q. *An sola fides sufficit ad salutem consequendam?* R. Non, sed insuper requiruntur bona opera. *Math. 19* dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Item *1 Corint. 13.* Ubi per charitatem observatio mandatorum intelligitur, innumerisque sacrae Scripturae locis vita aeterna, et quidem veluti merces et praemium bonis operibus promittitur. Uti *Math. 5. 1. Corint. 3* Salvantur ergo aliqui ex solis meritis Xpi Domini, ut sunt: infantes baptizati. *Ad illi vero habentes usum rationis, similiter salvantur, ex meritis Christi Domini, ita tamen, ut etiam requirantur merita propria, et bona opera.* Quia secundum praesentia DEI De recta requiritur, ut homo libertate praeditus, per propria bona, auxiliante et cooperante gratia supernaturali, se disponat ad Coelestem Gloriam, illamque mereatur.

Q. *Quid ad haec dissentiant Pastores?* R. Ex his complures, doctrinam illam Lutheri

(Nisi Fides absque omnibus, etiam minimis bonis operibus fueris, non justificat. Tom. 1. Lat. Vitember. fol. 371. par. 2. prop. 3.) rigore usque ad hunc diem sequuntur.

Q. Utique in nonnullis libellis suis observationem Praeceptorum fere instar Catholicorum commendare solent? R. Haec solum ad speciem dicunt, re vera sic intelligenda esse volunt: Praecepta DEI sunt quidem observanda, nihilominus etiam ille qui id non faceret, modo firmiter credat, se omnino salvatum iri per Christum, infallibiliter salvabitur. Imo expresse docent Praecepta DEI servatu esse impossibilia, testantur id libri eorundem.

Q. Quid ex hac tota doctrina sequitur? R. Aperitur via lata: quis enim tali insistendo persuasioni, Praecepta DEI observaret, si abque tot impensis, aequè bene per solam Fidem salvari possit.

Q. Nunquid non Fidei toties in S. Scriptura vita aeterna appromittitur? R. Sed non soli fidei, verum in aliis locis, etiam operibus.

Q. Utique Christus ait Luc. 17. Cum omnia feceritis, dicite, servi & utiles sumus, igitur non debemus exigere gloriam a DEO? R. Cum enim ex nobis, nostrisque operibus, nullum jus ad gloriam Coelestem habeamus, sine gratia DEI eam exigere non valemus.

Item: Quoniam gloria aeterna, ex sola DEI misericordia nostris operibus appromissa est, haecque opera, non ex naturae viribus, sed per Christi gratiam redduntur di-

grna promissionibus Divinis, ideo, merito etiam postquam omnia bene fecerimus, ducere debemus; *Serva (quantum ex n. bis) muldes sumus*, nec gloriari possumus, nisi forte ita prout S. Paulus 1. Cor: 15. *Non ego, sed gratia DEI mecum.*

Q *Opera hominum bona quotupliciter possunt considerari?* R. 3pliciter; 1. *Opera viva* sunt illa quae fiunt in statu gratiae, neque sunt per peccatum mortale subsequens mortificata, seu impedita ad effectum vitae aeternae.

II. *Opera mortua* quae fiunt in statu peccati mortalis, peccatum enim mortale est mors animae.

III. *Opera mortificata* sunt illa: quae prius facta sunt in statu gratiae, postea per peccatum mortale mortificantur, idest impediuntur, ne habeant valorem vitae aeternae.

Morta seu opera bona mortificata an reviviscunt? R. Remoto obice per poenitentiam reviviscunt, id est recuperant suum pristinum valorem promerendi vitam aeternam, tunc quando peccator per veram poenitentiam justificatur. Com: TT.

Q. *Reviviscuntne opera mortua?* R. Nunquam reviviscunt in ordine ad meritum vitae aeternae. Quia nihil potest reviviscere, quod antea nunquam vixit; siquidem non sunt facta in statu gratiae, quae sola est vita spiritualis.

Notandum tamen: Opera bona naturalia mortua id est, in statu peccati mortalis facta, (quamvis non sint actus meritorii vitae aeternae) tamen non sunt penitus inutilia, neque ideo ab homine sunt intermittenda. Ita omnes *DD Cath.* Quia homo per opera talia ex misericordia DEI praeservatur a gravioribus peccatis. Tum quia talis homo sensim assuescit exercitio bonorum operum, et facilius de peccatis commissis agit poenitentiam.

§ IIus.

De libero Arbitrio Hominis.

Q. Habetne homo liberum Arbitrium, ut cuius possit malum fugere? aut bonum eligere sit et quando vult? R. Omnino, constat ex quotidiana experientia, tum ex innumeris Sacrae Scripturae locis uti: *Ecccl: 15. 4. 14. 18. etc.*

Q. Lectur DEUS neminem necessitat ad peccatum? R. Certe non; *Ecccl: 15. 4. 11. etc.* Neque etiam DEUS necessitat gratia sua ad bonum, inquit enim Christus *Math: 23. 37. Quoties volui congregare filios etc.*

Q. Satisfactio pro peccatis nostris an fuit condigna? R. Non solum fuit condigna, hoc est aequalis, sed etiam superabundans.

Q. Si fuit condigna et superabundans, quare non omnes homines salvantur? R. Quia pluri reddunt se in lignos satisfactione Chri-

sti, non applicando sibi eadem merita, per Sacramenta, et poenitentiam, sed potius abutendo. Jam vero satisfactio Christi ut in actu 2° suum efficium sortiatur, requiritur nostra applicatio, et cooperatio per bona opera salutaria. *Est de Fide.*

Q. *De salutarne DEI S. sincere quantum de se omnium hominum salutem?* R. Affir testante S. Paulo 1. Tim. 2, 4. DEUS enim dat omnibus gratias sufficientes, et media necessaria, tam ad servanda mandata sua, quam ad consequendam salutem, modo ipsi velint.

Q. *Sed forte aliquid salum ex parte DEI necessarii requisitum in istis peccatoribus, dum non convertuntur?* R. Non; protestatur enim Isaïa 54. Quid est, quod debui ultra facere etc.

Q. *Ugitur possunt homines resistere gratiae DEI, etque non cooperari?* R. Possunt, et frequentissime solent. Patet ex Acti 7, 51. *Dura cervicis et incircumcisis cordibus etc.*

Q. *Quomodo applicari solet huiusmodi gratia?* R. Dum homo gratiae DIVINAE resistit, seu non cooperatur, dicitur Gratia pure insufficientis, dum autem cooperatur: Gratia efficax.

Q. *Quid in re sunt gratiae actuales, quibus non DEUS aliam excitare et adjuvare solet?* R. Sunt illuminationes supernae intellectus, et pure inspirationes voluntatis. De quibus Scriptura Ezech. 5. Surge, qui dormis etc. et Joan. 6. 45. Omnis, qui audit etc.

Q. Praeter has gratias transeuntes soletne quoque dari ex meritis Christi gratia permanens, et inhaerens animae hominis? R. Datur defacto omnibus iustis, diciturque iustitia et Filiatio DEI adoptiva, et gratia sanctificans. Hanc per peccatum mortale amittimus, per poenitentiam recuperamus, per bona opera augemus.

Q. An potest homo velle, aut facere bonum sine gratia (intellige) actuali? R. Non potest sine speciali auxilio velle, aut perficere opus bonum, quod ad salutem aeternam consequendam conferat, hoc autem auxilium est ipsa gratia actualis.

§ 12mus.

De Sacramentalibus et Benedictionibus etc.

Q. Quid sunt Sacramentalia? R. Sunt res quaedam ab Ecclesia institutae in eum finem, ut per eorum usum venialium peccatorum remissio obtineatur, idque virtute doloris, quem exercet is, qui eis utitur, qui dolor concipitur virtute gratiarum excitantium, quas saepe saepius concedit DEUS in devoto Sacramentalium usu, propter Ecclesiae preces, et merita quam saepe exaudivit, sunt autem 6. sequenti versu expressa.

Imo Orans, 2. Tinctus, 3. Edens, 4. Confessio, 5. Dans, 6. Benedicens.

1. *Oratio Dominica*, vel illa quae fit in Ecclesia consecrata. 2. *Aqua benedicta*. 3. Intelligitur *essus Panis* in rem olim in usu, vel Panis aut Vini benedictio. 4. Concessio generalis v.g. *Crispini D. etc.* 5. *Almosyna*, aut etiam alia opera misericordiae. 6. Benedictio Eusepii. Haec revocantur multae actiones sacrae uti Exorcismi, Insufflationes, Ima Tonsura etc.

Q. *Quomodo differunt Sacramentalia a Sacramentis?* R. *Sacramenta* sunt instituta a Christo; *Sacramentalia* ab Ecclesia. 2. Illa conferunt gratiam ex opere operato, ex se ipsis, haec non ex se ipsis sed tantum virtute doloris, quando is exercetur ad est ex opere operantis. 3. Illa instantia sunt etiam ad remissionem mortaliū, haec ad remissionem venialium. 4. Illa infallibilem obsequium habent effectum in non poenitentibus obicem, secus haec.

Q. *Quomodo procedat, qui in Sacramentalibus falsam materiam supponit, v.g. prae Benedicta aqua, non benedicta.* R. Mortaliter. (C. DD. Neg; tunc obicitur nulla venialium remissio, quia quae videtur aqua non benedicta putans esse benedictam.

Q. *Quomodo in praesentia cultus Divina rectene, et utiliter observantur?* R. Affirm. 1. Ut cum iustitia habeant, et secundum ordinem fiant. 1. Cor. 14.

II. *Exemplum Christi*, qui quamvis potuisset sine ulla caeremonia conferre gratiam, sanare tam corpus, quam animum, tamen adhibuit efferre non eas, scilicet insufflavim Apostoli. J. 1. 21. homines a daemone obsessos exorcizavit. Ita.

5. ex sputum fecit, *Joa. 9.* elevatis manibus benedixit. *Luc. 24.*

III. *Ex perpetua praxi, et antiquissima Traditione Ecclesiae, ut constat ex SS. PP. Dion. Cyp. etc.*

IV. *Ex utilitate multiplici, et fine honesto, quia per caeremonias deferitur DEO cultus externus, nutritur devotio, angelur reverentia in suscipientibus Sacramenta, dum quaedam Maestis cultus Divini oculis obijcitur, instruntur fideles, discernuntur ab haereticis etc. etc.*

Q. *Quare benedicimus creaturas* *vg. aquam, cereum etc. cum hae bonae sunt?* R. 1. Ut usus earum sit nobiscum benedictione Divina proficuum, atq; a diaboli fraudibus immunis; scimus etenim diabolum saepe abuti istis creaturis ad nocendum hominibus. *Omnis creatura bona est, sanctificatur enim per verbum DEI, et orationem.* Aut S. Paul: 1. Tim: 4.

2. Ad significanda certa mysteria, et effectus spirituales: *Cereus Paschalis* significat Resurrectionem Christi; *Oleum*, ejus misericordiam, *Cineres*, nostram poenitentiam, *Aqua* purgationem animae etc. etc.

Q. *Christus has omnes caeremonias non instituit?* R. Etsi non instituit per se in mediate, sed mediate omnes instituit, id est per suos Vicarios. Christus Ecclesiae dedit potestatem *solvendi et ligandi*, etiam in conscientia; ergo Ecclesia potest sub praeepto fideles adstringere ad aliquas caeremonias.

Interrogemus hic Dissidentes ubi Christus in-

stituerit vel praeceperit ut Christiani orationes suas in pileum immurmurent, (si tamen orent) eoq; faciem tegant! quo nihil est magis ridiculum.

§. 13^{ius}.

De Baptismo.

Q. *Quid est Baptismus?* R. Est Sacramentum consistens in ablatione corporis exteriori sub praescripta verborum forma a Christo institutum ad regenerationem spirituales. *Baptismus* est vox Graeca, significans immersionem, tunctionem, seu ablationem.

Q. *Quotuplex est Baptismus?* R. 3plex: I. *Fluminis*, qui immediate est defunctus. II. *Fluminis*, qui est desiderium suscipiendi Baptismum. *Fluminis*, quod desiderium debet includere contritionem; et solum adultis rationis usu possentibus competit. III. *Sanguinis* scilicet: Martyrii pro Fide Christi, aut pro vera virtute.

Solus Baptismus *Fluminis* est propriè Sacramentum, ac Janua ad reliqua Sacramenta, ante cujus susceptionem, nullum Sacramentum susciperetur valide, excepta SS. Eucharistia, nam non baptizatus acciperet quidem verum Corpus Christi, sed infructuose. Alii duo Baptismi ac solum nominantur, ut primi Baptismi vices suppleant, potestq; homo per ea salvari.

Q. *Cur vocatur Baptismus Janua Sacramentorum?* R. Quia in susceptione Baptismi praeter primam gratiam, quae animam sanctificat, con-

fertur character, quo homo redditur aptus ad recipienda alia Sacramenta.

Q. In quo differunt hi 3. Baptismi? R. 1. In eo quod Baptismus *Fluminis* et *Sanguinis* non imprimant characterem, etsi resuscitaretur mortuus, cum Baptismo *Fluminis*? iterum baptizandus esset Baptismo *Fluminis*, ut satisfaciat legi Christi.

R. 2. In Baptismo *Fluminis* sufficit attritio, jam vero in *Fluminis*: Contritio.

§ 14us.

De Materia Baptismi.

Quae est Materia Baptismi? dictum est Cap: 9. §. 3.

Q. Quae est Materia Baptismi dubia? R. Aqua roseacea, ex sale resoluta, liquores ex arboribus emanantes, vel per distillationem ex herbis, floribus, etc. educti, nem jusculum, cerevisia tenuis,

Materia vero invalida est Vinum, urina, sanguis, oleum etc. idem dicendum, de nive, glacie, grandine, nisi resolvantur.

Q. Requiritur trina infusio? R. Etsi hodie sic exigitur, valide tamen baptizaretur unica infusione, immersione, vel notabili aspersione, saltim 5. vel 6. guttarum. Aspersione non licet baptizare, nisi in necessitate vg. Peste etc.

Q. Quoniam Baptismus fieri possit immersione,

si ergo puella ad celandum partum, animo baptizandi infantem vel alius quispiam jam agonizantem (ut supposito quod nullam est remedium aliud, praeter proiecerea eam, proiciat in puteam, utrum utilis esset Baptismus talis? R. Controvertunt DD, ideo dico Baptismum fore dubium. Actio enim talis non potest dici immersio, sed potius submersio vocanda. De illi e tate conveniunt fere omnes, quod talis mortaliter peccaret, etsi Vir proiceret, fieret Irregularis, eo quod saltim indirecte occideret innocentem.

§ 15tus.

De Forma Baptismi et ^{28o} Ministro.

Q. Quae est forma Baptismi? R. Haec (*Ego te baptizo in Nomine Patris, et Filii, et Spiritus S.*) de valore Sacramenti.

Q. Apostoli baptizabant in Nomine Christi? R. Id fuit ex speciali privilegio Redemptoris, ut ejus Nomen omnibus innotesceret. Vel juxta alios dicendum est: Apostolos eandem formam adhibuisse, quae modo adhibetur, ut patet ex *Actis* 19. Ubi cum Discipuli quidam respondissent Paulo: *sed ne per S, actus S. est, audivimus Dixit eis. In quo ergo baptizati estis?* Ex quibus verbis patet Apostolos, usurpasse in Baptismo Nomen Spiritus S, adeoque et totius Nominis Trinitatis, quod autem dicantur baptizasse: in Nomine Christi, intelligendum: vice et pote-

state Christi, seu a Christo accepta illis verbis: *Euntes in universum mundum, etc.* quae sententia inagis certa est.

Q. Quas forma adhibenda est, si plures v.g. in naufragio forent baptizandi? R. Ego vos baptizo in Nomine Patris etc.

Q. Quis est Minister Baptismi? Q. 2plex est, unus solemnitatis, seu ex officio scilicet Sacerdos. Alter necessitatis scilicet omnis homo viator, Laicus, Foemina, Judaeus. Non debet autem infidelis baptizare, praesente fidei; nec mulier, si Vir est; nec Laicus, si Clericus adest.

Q. Licitumne est Parocho infantem alterius Parochiae solemniter baptizare absque necessitate, vel sine licentia proprii Parochi, aut Episcopi? R. si nulla est necessitas, non licet, imo graviter peccaret, usurpando jus alterius, nullam tamen censuram, aut irregularitatem incurreret.

Q. Potestne Sacerdos in pago unicus existens Missam celebrans recedere ab Alta, et ad baptizandum infantem in periculo mortis? R. Potest, si nemo tunc sciret modum baptizandi, etiamsi post consecrationem, peracto Baptismo, redire debet ad conficiendum Sacrificium.

Q. An potest quis seipsum baptizare? R. Non potest Baptismo Fluminis, nisi Fluminis, seu desiderii. Quia Christus requirit distinctam Personam, cum ipsemet baptizatus sit a Joanne.

Q. An valet Baptismus collatus a Ministro qui omnem ritum externum formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo dicit, non intendo

facere quod facit Ecclesia? R. Non, contraria est damnata propositio ab Innoc. VIII.

Q. An si Baptismus semel solemniter administratus, postea repetatur nullus fuisse, coere-monia iterum sunt repetendae? R. Sentiebant nonnulli DD., sed nunc contrarium a plerisq; docetur, eo quo! finis quem Ecclesia per Coere-monias intendit, jam per primam earum admi-nistrationem sit obiectus.

Q. An peccet Sacerdos negligens seu omittens scienter scripti nem in Librum Metrices, postquam baptizavit infantem? R. Mortaliter peccat CC. DD. Plura etenim inde sequuntur damna, et incommoda, quando aliunde saepe sciri non potest aetas pro Ordinando, Professione Reli-giosa, Matrimonio, Jejunii obligatione, Item cognatio spiritualis etc.

Q. Quodsi infans sit spurius, et illegitimus quomodo inscribi debet? R. Baptizavi infantem illegitimi thori filium Matris N. V. etc. Nulla est necessitas inscribi tunc nomen Patris, etenim contingere potest, quod malitiosae Matres ve-rum Patrem celarent, et crimen in alium conjicerent.

Q. Quid Parocho seriandum est circa Puerperas post partum? R. Ante 14. saltem a partu diem egredi domo ad Ecclesiam non permittantur. 2. Non domi, non alibi, nisi in Ecclesia benedicantur, nisi Principum conjuges. 3. Quae ex illicito concubitu pepererunt, et extra Ma-trimonium sunt, non benedicantur in poenam peccati, sub poena suspensionis ipso facto a

Ministro incurrendae. 4. Non substituatur alia mulier in locum puerperae defunctae purificanda. Purificatio enim non est praecepti in nova lege, sed solum devotionis actus. 5. Nec ad cadaver defunctae in partu, legantur preces purificationis, 6. Puerpera Acatolica ab ista benedictione excludenda est.

§ 16us.

De Subiecto Baptismi.

Q. Quod est subiectum Baptismi? R. Est homo viator ab Adamo descendens, tam infans, quam adultus, cum hoc tamen discrimine, quod in infantibus nulla requiritur dispositio. In adulto autem communiter debent praecedere hae 3. dispositiones.

1ma Consensus, nullum enim DEUS omnino invitum vult Familiae suae adscribi.

2da Dispositio est Fides juxta illud Math: 25. Docete omnes Gentes, qui crediderit etc, tenetur ante Baptismum actum Fidei, Spei, Charitatis elicere.

3tia. Requiritur aliqua poenitentia, ac displicentia peccatorum personalium mortalium commissorum, seu attritio saltem, sine confessione Sacramentali.

Q. Quilibet adultus habens peccata mortalia vellet serio baptizari, non tamen poenitere? R. Talis valide quidem, sed non fructuose, reci-

peret Sacramentum, haberet characterem, non tamen gratiam.

Ubi de consensus in adultis requiritur ad valide, Fides autem et Poenitentia ad fructuose suscipiendum Baptismum.

Q. Scriptura dicit Mar: 16 Qui crediderit et Baptizatus fuerit etc. Cur ergo infantes qui non tunc credere valent, baptizantur? R. Quia sic nobis ore tenus traditum est, ab ipsis Apostolis, siquidem Christus Dominus Joan 3. in re stricto monnerat: Nisi quis Renatus fuerit ex aqua etc. Textus Mar: 16. intelligi debet de adultis.

Q. An extra necessitatem liceat domi baptizari sine Ceremoniis, et postea tempore Parentibus aut Patris oportuno in Ecclesia peragere Ceremonias? R. Cum Muzg. Aue. Multi per crassam ignorantiam id practiceant, et maxime errant quia extat *Clemen. de Baptismo* expresse prohibens baptizare extra Ecclesiam, nisi in necessitate, aut Principis Fumus, vel ad evitandum Matris infamiam, aut al quod aliud grave incommodum.

Q. An infans ab obstetrice baptizatus debeat iterum baptizari, si alius de eodem timeat? R. Communiori Aliter etenim experientia docet, in tali casu esse valde perplexis obstetrices, alias veneficas posse esse, ut adeo prudens dubium concipi possit de valore Baptismi.

Q. Quarta de Herip test Baptismus infanti? R. Tempus celebratum est. Ideoque et hoc mandatum fuit Romae A. 1723. ut intra trimum infans levetur ex Fonte, *Bened. Alf. Insti. Eccl. 98.*

Q. Si nascatur ex Foemina monstrum habens caput ferinum, cetera membra humana? R. Non esset pr. us baptizandum, quam constet esse hominem, dempto casu mortis, et tunc sub conditione. Idem dicendum est, si dubium est an infans vivat, ne forte si vivus foret, permetteretur sine medio salutis mori.

Idem dicendum: Si infans sche lulam Baptismi collo appensam habeat. Nam fieri potest, ut haec schedula in fraudem ab infideli appendatur, ne infans postea baptizetur.

Q. Si infans aliqua corporis sui parte non vero capite prodiret? R. Baptizandus est, sub conditione in ea parte, quaecumq; illa fuerit, iterumq; sub conditione in capite baptizandus est, si totus exierit, si vero caput unico detectum fuerit, absolute baptizandus est, Bened: XIV. Syno: Dioe: lib: 7. §. 7.

Q. An foetus licet imperfecte figuratus, si ali-quod signum vitae, per motum praebeat, baptizari possit? R. Potest et debet.

Q. An officit validitati Baptismi error privatus v.g. putans esse marem pro foemina? R. Nihil officit dummodo in materia et forma nihil innovetur, neq; adsit intentio contraria praevalens intentioni Ecclesiae. Etenim quisvis Minister habet intentionem praesentem, infantem baptizare.

Q. Qui Sacrilege iteraret Baptismum, quam poenam incurreret? R. Tam baptizans, quam taliter baptizatus fieret irregularis. Bened: XIV. Insti. Eccl: §. 18.

Q. An infideles invitis Parentibus vel tutoribus licite possunt baptizari? R. Non, nisi infantes fuerint in mortis extremo, vel expositi tanquam a Parentibus derelicti. Si vero quis expositum n. assumpserit, potest illi salutare lavacrum impertiri, etiam Synagoga vel Parentibus reclamantibus. Idem Bull: T. 3 n. 51. Si vero aliquis infidelis baptizatus foret Parentibus invitis, baptizans peccaret mortaliter: sed baptizatus non debet restitui Parentibus, sed penes Christianos eluciri. Idem ibidem.

Q. An baptizandus sit infans in utero Matris, si nulli ejus pars, quae perficere possit applicetur? R. Non; cum Baptismus sic collatus nihil prodesset. Idem de Syno, Dios.

Q. Quia nam pars corporis in baptismo allui debet? R. 1. De capite, scapulis, et pectore, dubium non est. II. De pedibus autem tantum, manu, vel digitis abluendis? controversia est inter DD. Ideo in tali casu otenao sub conditione baptizandus esset infans. Vas. Hen.

§. 17mus.

De Effectu et Patrinis Baptismi.

Q. Qui sunt effectus baptismi? R. Remissio peccati originalis et omnium actualium Baptismum praecedentium. 2do Remissio plena poenae peccati debitae absq. satisfactione. 3to Infusio gratiae justificantis. 4to Jus ad auxilia fini ejus proportionata, nempe ad sancte,

ac Xstiane vivendum. 5to Unio moralis cum Xsto, ut capite ad participanda ipsius merita. 6to Character. Praeter hos effectus, qui sunt ex institutione Xsti, est alius ex determinatione Ecclesiae scilicet: Cognatio spiritualis, et Ablatio irregularitatis ex delicto provenienti, non vero ex Bigamia, seu ex defectu Natalium, ortae. Unde spurus infidelis, deinde baptizatus requirit ad Ordines, dignitateq; Ecclesiasticas promoveri sine dispensatione.

Q. *An Baptismus liberet a poenis in foro externo debitis?* R. Non, sic Baptismus non tollit a fure suspendium, cum homines debent aedificari ex poena, sicut scandalizati sunt ex culpa.

Q. *Quid est Patrinus?* R. Sic dicitur quasi Spirituans Pater, seu Poedagogus baptizandi, sive ille, qui spondet se habiturum paternam spirituales curam ejus, qui Baptismum suscepit.

Q. *Quae est obligatio Patrinorum?* R. In Fide instruere eos, quos levarunt ex fonte, sive per se, sine per alios. Patrini non quidem de valore, sed de praecepto necessarij sunt ad Baptismum.

Q. *Quae requiruntur, ut quis valide sit Patrinus contrahens cognationem spiritualem?* R. Ut sit baptizatus. 2. Ut sit compos rationis. 3. Ut intentionem agendi more Ecclesiae Patrinus habeat. 4. Ut baptizatum per se, vel per Procuratorem targeat, seu teneat. 5. Ut designetur a parentibus baptizandi, vel a Parocho.

Q. Quae requiruntur, ut quis licite Patrinum agat? R. 1. Ne sit Haereticus vel publice excommunicatus. 2. Ne sit moribus depravatus, ne sit ignarus mysteriorum Fidei. 3. Bulla Pii V. prohibet, ne Religiosi et Sanctimonialles fiant Patrimi.

Q. An Haereticus potest aliquando admitti pro Patrim? Et an tunc contrahat cognationem spirituales? R. Affirmat utrumq. Castrop. si Sacerdos timeat Parentes baptizandi graviter esse offendendos ob reusam talis Patrimi. 2. Si timeat delicturos esse infantem Ministro Haeretico baptizandum, quia eo casu Sacerdos minus malum permittit.

Q. Utrum Catholicus rogatus a Lutherano obsequi possit? R. Affirmant nonnulli ob proximitatem partibus septentrionalibus, maxime si protestentur se nolle administrationem Haereticam approbare, neque juxta illum ritum sponsonem facere, sed iuxta Ecclesiam Romae morem.

Q. An de privato Baptismo Patrinus adhiberi debeat? R. Negat eam C. m. apud Lay. eo quod in talibus necessitatibus Parentes ferme non possint eligere rationes ad munus Patrimi, atque adeo credibile non sit Ecclesiam illis talem obligationem imponere voluisse.

Q. Quot Patrimi requiruntur? R. Vel unus tantum, sive Vir sive mulier, vel ad summum unus et una. Si autem plures a Parentibus designati se ingerant, ad tenendum? Sacerdos potest initio dissimulare, sed postea dicat satis esse si unus vel unus et una infantem

tangat, aut si permittat omnes tangere, designet cum aliquo signo externo unum tantum, vel unum et unam, quibus solis tradet infantem baptizatum, et illos solos annotet esse Patrilios, reliquos fuisse assistentes.

Q. *Pater in necessitate suum, vel suae uxoris filium baptizans contrahit cognationem?* R. Non, nec privatur jure petendi debitum, quia aequum non est, ut qui obligationi suae satisfacit, ideo poenam subeat. CC. DD.

Nec uxor privaretur jure petendi, etsi Maritus ex Malitia et fraude ideo baptizaret, vel levaret filium, quatenus non esset obligatus reddere debitum uxori, quia fraus nemini patrocinatur.

Sacerdos baptizans potest fieri Patrilis, si substituat sibi alium, qui nomine suo levet. Item duo conjuges etiam possunt simul levare eundem infantem. *March. Aver. etc.*

Q. *Quae Personae contrahunt cognationem spirituales in Baptismo?* R. 1. Baptizans cum baptizato, Patre ac Matre baptizati. 2. Levantes cum levato, ejusque Patre ac Matre. Cognatio haec inter has solas Personas dirimit Matrimonium non extendendo se ad alias.

Dicta cognatio contrahitur etiam in Baptismo sine solemnitatibus ob necessitatem domi peracto, S. Cong. 5. Mar. 1658.

Non contrahit autem, qui procuratorio nomine tantum tenet, tunc enim ejus principalis contrahit. Nec ille qui tunc tenet, dum Coere moniae solum peraguntur.

§. 18vus.

De Confirmatione.

Q. Quid est Confirmatio? R. Est Sacramentum quo homo viator baptizatus ungitur in fronte ab Episcopo cum Chrismate sub praescripta forma verborum ad Fidei robur consequendum.

Q. Quanto institutum est, et quae ejus materia?
R. Dictum est ubi de Sacram; in genere.

Not.: Quod Apostoli in primitiva Ecclesia per solam impositionem manuum hoc Sacramentum ministrasse leguntur Act. 8. hoc autem faciebant ex speciali dispensatione Christi pro illo solum tempore, quo Spiritus S. supra fideles sub visibilibus signis descendebat, ac proinde tunc non erat necessaria visibilis materia Sacramentalis. Quando vero hujusmodi signa cessarunt, usi sunt Apostoli Chrismate in collatione Confirmationis. S. Tho; q. 62. Art: 2.

Q. An ad valorem hujus Sacramenti requiritur ut Chisma ab Episcopo sit benedictum? R. Omnino.

Q. Quae est Forma? R. Sunt verba ab Episcopo prolata: *Signo te etc.*

Q. Quis est Minister hujus Sacramenti? R. Ordinarius Episcopus; potest autem ex commissione Papae etiam simplex Sacerdos esse Minister.

Q. Qui est effectus Confirmationis? R. 1. Gratia habitualis. 2. Character. 3. Cognatio spiritualis sicuti in Baptismo. 4. Gratia Sacramen-

talis, quae est speciale auxilium tempore opportuno conferendum ad Fidem Xsti fortiter, et intrepide confitendam.

Q. Quare infligitur alapa in Confirmatione?

R. Ut sciant confirmatus se ab hinc paratum fore ad ludibria, et alapas pro Christo subeundas; Tum ut Confirmationis sit memor.

Q. An incurreret ille Irregularitatem, qui reiteraret Confirmationem, vel bis eandem Personam confirmaret prout de Baptismo statutum est? R. Multorum TT. opinio est Negativa, cum nullo expresso jure id caveatur. Jord. etc.

Q. Quae dispositio requiritur in suscipiente Confirmationem? R. Intentio in adulto. 2. Fides, ut cum fructu recipiatur. 3. Confessio, si est in mortali, vel contritio perfecta.

Q. Quomodo obligat hoc Sacramentum ad sui susceptionem? R. Ad summum sub veniali (cum enim non sit necessarium necessitate medii, nec stricte praecepti) nisi adsit contemptus.

Q. Estne de necessitate praecepti assumere Patrum in Confirmatione? R. Est: quod transgredi sub mortali non licet. Sufficit autem unus, vel ad summum unus et una, qui debent esse confirmati. Nec potest idem esse Patrum Baptismi et Confirmationis, nisi urgente necessitate; Et tunc potest Mulier tenere Virum, et e converso.

Q. Ob quam causam adhibetur in Confirmatione Patrum? R. Sicut in Baptismo Patrum debet instituere baptizatum in fide, ita Patrum

confirmatum debet corroborare in fide, dum mors pro Xsto subeunda immineret.

Q. Quid significat Oleum et Balsamum? R. Unum Conscientiae nitorem. 2dum Significat bonae famae odorem.

Q. Quis est capax huius Sacramenti? R. Omnis homo baptizatus, Viator, saltem 7. annos habens.

Q. Episcopus in sua Diocesi potestne alterius Duces subditos confirmare? R. Affirmative, quia praesumi potest Episcopum proprium id ratum habere. Non potest autem licite in aliena Diocesi etiam proprium subditum confirmare. Tamb; etc.

CAPUT X.

§ 1mus.

De Presbyteratu.

Q. *Quid est Presbyteratus?* R. Est spiritualis potestas, qua ordinatus in Presbyterum, seu Sacerdotem, potest consecrare Corpus et Sanguinem Xsti, et a peccatis fideles absolvere.

Q. *Ubi hic ordo praefiguratus fuit?* R. In Filio Aaron Sacerdotibus.

Q. *Quae est materia hujus Ordinis?* R. Est 2plex, nam duplex datur potestas Sacerdoti, scilicet in Corpus Xsti, *Physicum*, seu verum, et in Corpus Xsti *Mysticum*, id est Fideles.

Materia Remota primae potestatis est Calix cum vino, aqua mixto, et Patena cum Hostia, *Proxima* est eorundem traditio.

Secundae potestatis *Materia Remota* M.
nus Episcopi. *Præcuna* vero est impositio
manuum. *Forma* sunt verba in traditione de-
clarum materialium prolata.

Q. *An valida esset ordinatio si ordinandus
tangat Calicem et Patenam, non vero immet
te Hostiam?* R. Affir.: satis namque dicitur
tangere, et acceptare Hostiam, dum tangit
et attingit Vas, in quo est Hostia.

Q. *Utrum hinc esset collatum si traditur Ho-
stia immediata, vel si tradatur Hostia et vi-
num simul immixta in Calice?* R. Affir. de es-
sentia est ordinis illarum substantiarum tra-
ditio, et solum per congruentiam ex præcep-
to traduntur in Calice et Patena.

Q. *Si autem sans Calix tangatur, absque eo
quod immet te tangatur ipsa Patena?* R. Va-
lida esset ordinatio, quia Calix et Patena ei
superposita videntur facere unum, ex præcep-
to tamen tam Calix quam Patena sunt tan-
genda.

Q. *An valide quis ordinatur si sine Hostia
ne tractata Calix sine vino?* R. Affirmant
nonnulli, verum securior est negatio, nam
materia ordinis Presbyteratus est traditio
Patena cum Hostia, et Calicis cum vino,
proinde deesset materia necessaria.

Q. *An valida ordinatio esset, si traderetur
vinum aqua non mixtum?* R. Affir: quia aqua
solum ex præcepto requiritur, non autem
de valore.

Q. An valide ordinaretur, si una manu solum tangat materiam? R. Affir.

Q. Si quis ordinaretur in Presbyterum omisso Diaconatu et Subdiaconatu, vel omnibus Ordinibus? R. Valide esset ordinatus, sed illicito et tamdiu esset suspensus, donec reciperet Ordines omissos. Et si interim exercuisset Ordinem susceptum? incurrisset irregularitatem, et opus esset dispensatione. Tag: etc.

Q. Si Episcopus diceret; accipe potestatem offerendi Sacrificium pro vivis; et non diceret et pro defunctis; taliter ordinatus an posset celebrare pro defunctis, R. Potest, quia habet potestatem consecrandi Panem et Vinum, et conficiendi Corpus et Sanguinem Xsti, quod est de essentia. Jam vero hoc est per accidens, quod pro vivis aut defunctis offeratur.

Q. An ordinatus accepta prima potestate in Corpus Xsti verum, antequam accipiat secundam, valide conficeret Corpus et Sanguinem Christi? R. Affir. quia jam tunc habet plenam potestatem in Corpus Xsti et vere dici potest Sacerdos. An autem tunc posset absolute a peccatis? Certius quod non; quia sunt distinctae potestates, quae non conferuntur nisi adhibitis debitis Materia et Forma.

Q. An, si quis per errorem acciperet secundam potestatem sine prima valide absolveret? R. Non, quia potestas in Corpus Xsti mysticum essentialiter praesupponit potestatem

in Corpus Xsti verum, siquidem per hanc proprie fit quis Sacerdos, et secunda potestas dari nequit nisi Sacerdoti.

Q. Quid est officium Presbyteri? R. Praecipuum et principale est Missam celebrare, et Fideles a peccatis absolvere.

Q. Quae est adiuncta obligatio? R. Horas Canonicas recitare, et castitatem perpetuo servare.

Q. Quae sunt effectus Presbyteratus? R. 3. Gratia habitualis, Character, et Gratia Sacramentalis.

Q. Quando fuit institutus Presbyteratus? R. Quo ad Iam in potestatem in ultima Caena. Quo ad secundam? dum dixit Xstus Joan. 20 Quorum remisistis etc.

Q. Quam scientiam debet habere ordinandus in Presbyterum? R. Ex Trid. tanta scientia requiritur, qua ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad administranda Sacramenta diu genti examine praecedente idonei comprobentur. Atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut praeclarum honorum operum exemplum, et vitae monita ab eis possint expectari..

Q. Quomodo Sacerdotes novi se gerere debent in ordinatione quando celibrant cum Episcopo? R. 1. Ut nullo modo praeventiant Episcopum in prolatione verborum Consecrationis, sed earent cum eo simul dicere 2. Intentionem faciant formam proferre eo meliori modo, quam intendit Ecclesia.

Q. *An teneantur inchoare cum celebrante omnino ab initio Missae?* R. Non, sed sufficit, si incipiant ab oblatione panis. S. R. C. 20. Sept: 1749. Nec tenentur easdem benedictiones vel actiones peragere, quas facit Episcopus. Nec omnino tenentur de calice illo, quem in ordinatione tetigerunt sumere. S. R. C. ut supra statuit.

Nota: Missae votivae tres assignatae ab Episcopo absolvendae sunt, in diebus, in quibus legi possunt Votivae ex praescripto Rubricarum.

§ 2dus.

Q. *Quid est Eucharistia?* R. Est Sacramentum sub speciebus panis et vini consecratis, vel alterius eorum, verum Xsti Corpus et Sangvinem realiter continens ad spiritualis vitae nutritionem institutum.

Q. *Propter quos fines institutum est?* R. 1. Ut in medio populi Christiani Xstus sit realiter, licet latenter praesens usque ad consummationem saeculi. *Math.* 28. 2. Ut fideles habeant refectionem spiritualem. 3. Ut detur Sacrificium in Ecclesia. 4. Ut detur signum infiniti amoris, quo Xstus dilexit nos. 5. Ut esset memoriale Passionis; tandem ut detur pignus aeternae beatitudinis.

Q. *Existitne cum Corpore Xsti panis?* R. Non, nam tota substantia Panis per consecrationem omnipotentia DEI, et virtute verborum consecrationis convertitur in Corpus

Xsti, solaeque manent species panis, scilicet odor, color etc. idem censendum de speciebus vini, et inde orta est haec vox. *Transubstantiatio*.

Q. *Quid est transubstantiatio?* R. Est transitus seu conversio totius substantiae panis et vini in substantiam Corporis et Sanguinis Christi sub speciebus panis et vini.

Sub his autem speciebus existit Xstus quoad suum modum existendi non *circumscriptus*, ita ut singulae partes sint extra se invicem positae, et occupent distinctum spatium; sed *definitive Sacramentaliter* in hoc sensu; quod totus Xstus sit in tota Hostia, et totus in qualibet parte Hostiae sive divisae sive conjunctae. Dixi. *Definitive Sacramentaliter* id est mirabilius modo, quam aliae ubicationes definitive; quia ubicatio definitiva proprie tunc est, quando totum existit in toto loco, et totum in qualibet parte loci, ita ut non existat alibi; Jam vero Xstus Dominus ita existit in Eucharistia, ut existat alibi; consequenter non delinatur, seu non terminatur spatio loci sicut anima et Angelus.

Q. *Quomodo accidentia panis maneant sine substantia ipsius panis?* R. Manent miraculose quia sustentantur a DEO separata a subjecto et in genere causae efficientis ab ipso DEO manententur in realitate, quam prius habebant, suppleto id, quod subjectum tacebat.

Q. SS. *Eucharistia dicitur panis?* R. Non qualiscunque Panis dicitur, sed qui de Coe-

lo descendit, id est Filius DEI sub sola extrinseca Panis specie.

Q. Daturne sub specie Panis non solum Corpus, sed et Sanguis Christi? Item: sub specie vini tam Sanguis quam Corpus Xsti? R. Omnino: Cum sub specie Panis idem reipsa Corpus sumitur, quod ad dextram DEI sedet: Porro hoc exsangve non est. Et nefas foret dicere Xsti Corpus post Resurrectionem separari a Sanguine, et mori posse.

Q. Quid inde colligitur? R. Eos multum delinquere, qui nobis impropere dicentes; populum Catholicum non sumere Xsti Sanguinem; quasi vero sub specie panis Corpus Xsti exsangve, et mortuum dari posset.

Q. Satisne ergo est Eucharistiam sub una tantum specie scilicet panis sumere? R. Satis, Imo Ob rationem mediate datam. 2do Quia nullibi Xstus praecepit omnino sub utraque specie communicandum esse, sed liberum Ecclesiae suae reliquit Sacramentum hoc, sive sub una sive sub duplici specie prout pro circumstantia exigenti foret congruentius, et commodius videbitur dispensare.

3tio Siquidem etiam tempore Apostolorum contenti fuerant homines una specie *Act. 2*

Q. Sumere Xsti Sanguinem sub specie panis utique non est bibere? R. 1. Imaginatio nimis profana est, existimare Sanguinem Xsti non aliter hibi posse, nisi quemadmodum potum quemcunque alium de calice, aut ampophora haurire consuevimus.

R. 2. Christus ipse abunde declaravit Sanguinem suum pretiosissimum sufficienter sub specie panis bibi posse: cum Joan: 6. aliquot vicibus vg. v. 35. 48. 50. 51. solius speciei panis expresse mentionem fecerit, atque sub hac specie communicantibus vitam aeternam appromiserit. vg. *Qui manducat hunc Panem, vivet in aeternum.*

Q. Christus Math. 26 dixit: *Bdite ex eo omnes* R. Nullum hic denotatur praeceptum sumendi calicem, et quidem omnibus hominibus datum; verum Iy omnes solum protunc praesentes A, ostoli moniti fuerant *dispendent hunc unicum a Christo consecratum Calicem inter se ita ut nemo solus aut duo, vel tres calicem illum penitus ebibereot; sed omnes quotquot praesentes a lerant, de eodem participarent.* Unde Mar: 14. 29 dicitur *Et biberunt ex illi omnes.* Responsio haec firmatur testimonio Luc 22. v. 17. Mar 14. 23 Item Act: 2. v. 42. et Cap: 20. Luc 24. v. 30.

Q. *Utrique Sacerdotes Catholici sub utraque specie communicant* R. Tunc solum, dum Missae Sacrificium iuxta Domini mandatum Apostolis, eorumque Successoribus impositum. Luc 22. 19. actu celebrant.

Extra tamen Sacrificium omnes Presbyteri, Episcopi, ipse etiam P. pa. le hali affixato sub sola specie Panis h. e. Sacramentum percipiunt, stola tunc super humeros sti-

hi imposita ab omni infirmo Presbytero communicante.

Q. Ergo Laici sub una specie non totum Sacramentum recipiunt? R. Recipiunt totum quo ad substantiam, quia sub qualibet specie est totus Xstus, licet non recipiant totum quo ad modum.

Q: Quomodo hoc debet intelligi, quod totus Xstus sit sub speciebus vini? R. Debet intelligi hoc modo; quod Corpus Xsti Dni vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus panis; reliqua vero scilicet Sangvis, et D.vinitas *concomitanter*.

Similiter quod Sangvis Xsti Dni: vi verborum ponatur *formaliter* sub speciebus vini, reliqua vero scilicet Corpus Xsti et D.vinitas *concomitanter*. Porro: Haec *concomitantia* fundatur vel in unione Physica, vel in connexionione naturali, quia unionis talis est natura, ut uniat extrema; ita ut illa durante, ubi unum extremum ponatur, ibidem necessario ponatur etiam aliud extremum.

Q. Quid de Patre et Spiritu S. suntne istae Personae Divinae in Eucharistia? R. Persona Patris et Spiritus S. neque offertur neque sumitur in Eucharistia, quia non est unita humanitati hypostatice, uti est Persona Verbi, tamen ob naturalem unionem, quam habent cum eadem Persona Verbi ratione Divinae naturae, quae una et eadem est in omnibus Divinis Personis, et cum qua omnes identificantur, necessario sunt, ubi

est illa: S. Thom: q. 78. *Card. de Lugo de Euchar: etc.*

Q. *Eucharistia quot modis potest suscipi?*
R. 4. modis: *Corporeliter* seu *Materialiter* tunc fit v.g. si quis infidelis sumeret Eucharistiam non credens ibi esse Corpus Christi verum.

2. *Spiritualiter* tunc v.g. si fideles audiendo Missam cum devotione excitaret in corde suo desiderium suscipiendi Eucharistiam.

3. *Sacramentaliter Corporeliter* tunc quando Christiani sumunt Eucharistiam sacrilege in peccato mortali existentes.

1. *Sacramentaliter Corporeliter* et *Spiritualiter* simul tunc quando Christiani in gratia existentes cum devotione debiti sumunt S. Eucharistiam, qui ex tali perceptione recipiunt augmentum gratiae, ut aeternam mercedem recipiant in Patria Coelesti.

§ 3^{ius}.

De Ministro Sacramenti Eucharistiae.

Q. *Quotplex est Minister Eucharistiae?* R. 2plex: *Cumfideles*, qui est solus Presbyter et *Distribueris*, qui est Presbyter, et de eius licentia etiam Diaconus.

Q. *An mortaliter peccat Sacerdos Eucharistiam distribuens in mortali?* R. Cum probabiliori afficit: An autem toties peccat, quot sunt Personae, quibus dispensat uno eo leu-

que tempore? Probabilius negant TT. quia ministratio illa et Communio est unica actio moralis unicuique convivium.

Q. *An licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice et pollice dare nequeat?* R. Si aeger sine Viatico moriturus esset? dari potest et debet. Citra Viaticum autem etiam dari potest, si necessitas aliqua foret, quia ratione digitorum tota manus videtur esse consecrata,

Q. *Quid faciendum esset Hostia decedente in terram?* R. Locus tegendus est (si tempore distributionis Communionis accideret) palle, vel re aliqua munda, et postea ablue-
ndus.

Q. *Quod si Hostia decidat in sinum seu infra pectus mulieris?* R. Permitti potest, ut ipsamet vel alia mulier manu sua extrahat, indecens enim foret si Sacerdos ipse eximeret. Abluendi tamen erunt digiti mulieris. Laudabiliter faciunt, qui tempore distributionis patenam supponunt ori communicantis.

Q. *Quid facere debet Sacerdos distribuens Communionem si vg. foeminam videat Sacram Hostiam ex ore in strophium servare?* R. Tacite illam observare debet, nec tenetur illam publice arguere, per hoc enim fors innocentem infamaretur, quia forte recordatur peccati, et putat melius sic deponere, quam deglutire, vel forte vomitum praesentit, sed

postea serio requirenda erit haecce **S. Hostia a Muliere.**

Q. *Quid faciendam, si Sacramentum evomi contingat?* **R.** Si ab aliquo communicante, vel a Sacerdote ipso sine nausea absumi potest, separetur a rejectamentis caeteris et absumatur, secus in loco separato servetur, donec species corrumpantur, dein comburantur, et cineres in Sacrarium mittantur.

Q. *An Sacerdos qui commode celebrare non potest, seipsum communicare possit in absentia aliorum Sacerdotum?* **R.** Cessante scandalo, et urgente aliqua rationabili causa (qualis est etiam simplex devotio) affirmant *Salma. Lay. Card. de Laur.*

Notandum: Quod Eucharistia nulli debet administrari Feria 6 Magna seu die Parasceves, nisi infirmis. **S. R. C. 19. Febr. 1622.**

§ 4us.

De Suscipiente.

Q. *Quis est capax sumendae S. Eucharistiae?* **R.** Solus et omnis homo baptizatus. Non baptizatus reciperet valde sed solum materialiter, non vero Sacramentaliter.

Q. *Sumptio S. Eucharistiae estne iure Divino precepta?* **R.** Affir: Joan 6. Obligat vero sub mortali in articulo mortis, sive naturalis, sive violentae. Deinde etiam in re-

liqua vita, quoties tali remedio opus est ad perseverandum in statu gratiae.

Q. Quae dispositio requiritur ad digne suscipiendum hoc Sacramentum? R. Ex parte animae? Intentio actualis, vel virtualis communicandi, status gratiae, et ne sit Excommunicatus.

Ex parte corporis? Je unum naturale. Nihil nocet et si post cibum sumptum ante mediam noctem nullus captus sit somnus, neque cibis concoctus ante S. Communionem. Expedit quoque ut in variis devotionis affectibus et virtutum actibus se exerceat.

Q. Quales virtutum actus ante Communionem eliciendi? R. Actus Fidei, de vera reali praesentia Domini Nostri JESU Christi sub speciebus Eucharisticis, *scilicet*, contritionis, adorationis, Amoris, humilitationis sui, desiderii et alii hujusmodi.

Q. Qua hora sumenda est Communio? R. Quavis hora dummodo sit jeunus homo; hora tamen congruentior est matutina.

Q. Qui sunt effectus hujus Sacramenti? R. Augmentum gratiae, Praeservatio a mortalibus et liberatio a venialibus: Unus spiritus cum Christo: auxilium ad sancte vivendum, et ad pellendas tentationes, potest conferre gratiam primam, ut si quis bona fide putans se esse in gratia, revera non est, accedat cum attritione ad hoc Sacramentum. recipit primam gratiam, et peccatorum remissionem.

Q. An maiorem gratiam Eucharistia sumpta sub utraque specie conferat, quam sub una?

R. Ma or pars TT negot. quia utraque species continet totum Christum. Coto. Mem. 38.

Q. In dubio num quis fregit ieiunium? R.

Si nulla foret necessitas, praestaret potius abstinere a percipienda Communione. Bened.

XIV. De Missae Sacrif. § 7.

Q. Peccatori occulto (ul est indigno rite non confesso) publice Eucharistiam petenti estne deneganda? R. Non, cum jus naturale ad famam id expostulet. Bened; XIV. De Syno.

Occulte vero petenti, et noto sibi Sacerdoti, aliunde quam ex Confessione? tuto potest negari. Si vero pariter aliunde, et simul etiam ex Confessione sciat! exprimere debet Sacerdos se habere ejus peccati scientiam ex certo loco, non tamen nominato eo, a quo scit, si sub arcani naturalis sigillo id acceperit.

Si vero noverit rem tantum ex Confessione, perinde se gerat, ac si nesciverit, cum id exigit arctissimum Confessionis Sigillum. *Idem Ibidem.*

Publicus peccator publice petens repellendus est. *Publicus vero dicitur non ille tantummodo, qui talis declaratus est a Iudice, sed etiam, qui per evidentiam facti, quae nulla possit tergiversatione celari, talis habeatur. Idem instit. Eccl. § 8. Et de Sacrificio Missae. L. 3. C. 20. § 4.*

De Viatico.

Q. *Quid Nomine Viatici intelligitur?* R. Eucharistia iis dari solita, quae viati discessuri brevi creduntur, ut medio hoc pro viâ in domum aeternitatis iis prospiciatur. Confert enim ex opere operato specialia auxilia in morte iuvantia, *Com. DD.* Potest autem dari etiam non jejunis, et non tantum certe, sed etiam probabiliter morituris.

Q. *An graviter peccat infirmus adultus nolens suscipere Viaticum?* R. Affir: Nisi eo lem die communicasset, quia materia est gravis conducing valde ad animae bonum in articulo periculosissimo.

Q. *An qui hodie communicavit ex devotione, possit non jejunis denovo sumere SS. Eucharistiam per modum Viatici, si sit periculum mortis?* R. Affir: *Com. DD.* Imo in eodem morbo potest saepius dari, si petatur ab infirmo.

Q. *Potestne Sacerdos non jejunis celebrare ad dandum aegroti Viaticum?* R. Non, nam praeceptum Viatici obligat, quando conferri potest juxta ritum Ecclesiae. *Bened: XIV. de Missae Sacrif. Lib: 3. Cap: 12.*

Nec licet S. Particulam deferre ad eam venerandam, et deosculandam aegroti impotenti Viaticum sumere. *Idem Ibidem. Cap: 19. § 4.*

Non licet Sacerdoti ad infirmum deferre
Corpus Domini capite tecto, *Dei. S. R. C.*
21. Jan: 1696.

Q. *Mirum impotenti Eucharistiam sub specie
Panis deglutire, an potest Sacramentum admini-
strari sub specie Vin? vel sub specie Panis intin-
ctum in Vini consecrati?* R. Non ob rationem
superius jam dictam. *Idem ibidem § 6.*

Licite autem administrari potest sub spe-
cie Panis consecrati vino vel aqua non
consecrata madefacti, ut facilius deglutiat.
Idem Ibidem.

Q. *Dum atrox ad mortem, si eius supplicium dif-
ferri non potest, an dandum est Viaticum non je-
junii, licet et hoc ducendus sit ad mortem?* R.
Affir. Ordinarie tamen dari solet pridie mortis.

Q. *Qui faciet Sacerdos, si infirmus recepto
Viatico statim mori datur?* R. Si nihil appareat in
ore defuncti credendum illud deglutisse. Si
particula remansit in ore, extrahenda est, et
corruptis speciebus ponenda in Sacratio, ut di-
ctum superius de Ministro. Ea hic penult: casu.

Q. *Quomodo peste infectis administrari possit
Viaticum?* R. Si neq. scandalum, neq. periculum
lapsus in terram adest, virgula oblonga, vel
alio instrumento.

Quidam curant benedici particulas corpo-
ralium, in quibus S. Hostiam deponunt loco
secreto, ad quem aegri sit accessus, ut ipse
sumere possit, quae pars corporalis, seu in-
voluerum illud igni postea tradatur.

Alii capsulis, vel parvis vitris utuntur, e quibus aeger S. Hostiam sumit Practicatum id in Polonia tempore pestis, notum est.

Q. Sub qua forma dari debeat Viaticum? R. Sub hac: *Accipe (Frater vel Soror) Viaticum Corporis Dni N. J. C. qui te custodiat ab hoste maligno, et perducatur te ad vitam aeternam Amen.*

Q. Quibus dari debet S. Viaticum? R. I. Omnibus usum rationis habentibus, etiam surdis et mutis, et si a nativitate sint tales. *Lay.* Etiam Energumenis, si absq; periculo irreverentiae communicare possunt.

Q. Celebrans immediate ante suam Communionem regitur pro dando Viaticum? R. Si nulla valida Hostia consecrata, potest dare partem de sua hostia. Bened. XIV. de Sacrosf. Miss. Id autem per modum communionis administrandae nequit facere, si nulla adsit rationabilis causa.

Q. Si vero sumpt. Corpore et Sanguine, non vero ablutione moneatur de Viatico administrando? R. Tunc potest aliam Missam celebrare, secus vero non. *Idem. Ibidem.*

Q. Celebrans Missam etiamsi in necessitate dandi Viatici infirmo absq; uno e Sacris majoris notae indumentis, vel sine luminibus peccaretne mortaliter, ex irreverentia? R. Affirm. Non enim urget Viatici praecipitum, si administrari non possit eo modo, quo debet. *Idem. Ibidem.* 1. 3. c. 7. §. 2.

§ 6tus.

De Sacrificio Missae.

Q. Quotupliciter sumatur Sacrificium in communi? R. 1. Sumitur *improprie* pro quolibet opere bono et meritorio. Qui facit misericordiam offert Sacrificium Eccl. 36. 2. *proprie* pro certo Religiosis actu, quo supremum cultum soli DEO debum exhibemus.

Q. Quid est Sacrificium generice sumptum? R. Est actus externus Religiosis, per quem res aliqua, certo ritu et ceremonia DEO offertur, immolatur et destruitur ad protestandum supremum DEI dominium, et in recognitionem servitutis nostrae.

Q. Sacrificium quomodo se habet respectu Missae? R. Sacrificium est genus respectu Missae, Missa est species Sacrificii. Unde omnis Missa est Sacrificium, non tamen e contra.

Proinde. Missa est Sacrificium tantum unicuique novae legis omnibus Sacrificiis perfectius, continens in se perfectiones omnium Sacrificiorum veteris legis. Christus instituendo Sacramentum Missae videtur abrogasse omnia alia Sacrificia.

Q. Quid est Missa? R. Est Sacrificium verum et proprium novae legis, in quo sub speciebus panis et vini, Corpus et Sanguis Domini N. J. C. Aeterno Patri offertur in memoriam crucis Sacrificii olim in Cruce peracti. *Trad. Sess. 22.*

Q. Quis primus Missam celebravit? R. Xstus ipse, dum eam in ultima Caena instituit, suis Discipulis celebrandam praecepit illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem. Luc. 22.*

Q. Quod fundamentum: Xstus in ultima Coena non solum panem et vinum convertisse in Corpus et Sanguinem suum, verum etiam Corpus et Sanguinem sub speciebus panis et vini obtulisse Aeterno Patri pro peccatis totius mundi, seu quod ulum est: oblationem et Sacrificium protunc celi rasset? R. 1. Dixerat enim cu. l. c. *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradet et.* Agitur hoc Corpus debeat obtulisse Aeterno Patri. 2. Quoniam Xstus ad Ithab: c. 7. 17. dicitur: *Sacerdos in aeternum 2dum ordinem Melchisedech.* Porro Sacrificium Melchisedech consistebat in oblatione panis et vini, uti est Gen: 14, 18.

Q. Celebraruntne etiam Apostoli Sacrificium Missae? R. Celebrarunt, colligitur tum ex illis verbis Act. 13, 2. *Ministrantibus* (seu prout in Graeco paulo clarius habetur). *Sacrificantibus illis Dno.* Tum ex antiquissimis Liturgiis S. Petri, S. Jacobi etc. seu formis celebrandi Missam.

Q. Nunquid non legimus ad Heeb. 10, 12, Xstum semel tantum in Cruce oblatum esse? R. Semel Xstus in Cruce fuit oblatus oblatione cruenta, quae sufficientissima quidem erat; verum tamen, ut hanc cruentam oblationem continuo nobis in memoriam revocando applicaremus, instituit propterea oblationem incrementam pretiosi Corporis et Sanguinis sui sub speciebus panis et vini, seu Missam.

Q. Quae est substantia Missae? R. Conversio panis et vini in Corpus et Sanguinem Xsti, prout factum in ultima Coena. Igaur Substantia Missae in re est celebratio Coenae Dni.

Q. An omnia quae dicuntur, et fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium? R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Q. Quid praeterea reperitur in Missa? R. Xsti Evangelium, Lectiones S. Scripturae, Epistolae SS Apostolorum, aliique varii S. Scripturae textus, proportionate ad Festa per annum occurrentia, ac orationes devotae ad DEUM.

Q. Quoniam omnia in Missa purissima et Sanctissima sunt, cur eam nonnulli e Praedicatoribus Dissidentiam tam enormibus conviciis afficiunt? R. Certo pudere eos hujus facti juste deberet; Quidam enim ex illis per ignorantiam culpabilem delinquant juxta illud quae ignorant blasphemant Judae Ij. 1. v. 20. Quidam ex invidia, quoniam ipsi hoc Sacrificium (utpote a solis rite et valore per Episcopos Catholicos potestatem legitimam ad id a Xsto et Apostolis per contrarium et non interdictam successionem habentes consecratis Praesentis celebratio) non possunt vanile peragere, nec administrare, cum sint puri Laici, nullam potestatem Sacerdotalem habentes.

Q. Sacrificium Missae estne idem cum Sacrificio Crucis? R. Quoad substantiam rei oblatae est idem et quoad principalem offerentiam, quia utroque est idem Xstus.

Quo ad modum tamen, ritum, et alias circumstantias est diversum: quia in Cruce erat oruentum, et fiebat per actionem *Physica* destructivam Xsti; nunc autem est incrementum, et fit per actionem moraliter tantum destructivam ejusdem.

Q. *Per quid differt Sacrificium Missae a Sacramento Eucharistiae?* R. Per ista: 1. Quia requirit consecrationem utriusque speciei; Eucharistia vero habetur in una specie. 2. Quia est quid transiens, cum in actionibus consistat transeuntibus, Eucharistia vero est permanens. 3. Quia primario ordinatur ad cultum Divinum; Eucharistia vero primario ordinatur ad sanctificandum hominem.

Q. *In quo essentialiter consistit Sacrificium Missae?* R. Probabilus in Consecratione, et sumptione utriusque speciei.

Igitur nemini unquam permitti potest Consecratio sub unica tantum specie, si hoc fieret a Sacerdote, Consecratio quidem valeret, sed graviter peccaret, et Sacramentum non vero Sacrificium conficeret. deesset tunc enim mystica victimae inactatio. Bened. XIV. De Sacrif. § 19.

Q. *Cui offerri debet Sacrificium?* R. Uni soli DEO Patri, Filio, et Spiritui S. est enim cultus Latriae, qui soli DEO debetur.

Q. *Utique Missae celebrantur in honorem Sanctorum?* R. Tunc solum intendit Ecclesia intercessionem eorum obtinere apud D. M.

Q. Cur Ecclesia Occidentalis utitur consuetudine unice ultimata Latino in Sacrificiis?

R. 1. Quia S. Mysteriorum Mysteria non debet tantis subesse notatiōibus, quales in vernaculis linguis quod die fieri experientia docemur. Unde singulis fere saeculis Liturgias immutari oporteret. 2. Quia in hujusmodi translationes, et mutationes enormes errores irrepere possent maximo cum dispendio debitae venerationis, ac Christianae veritatis,

3. Quia unitas Linguae Liturgicae unitatem et communionem fidei in Ecclesia conservat, cum alias plurima possent exoriri Schismata, inconvenientiae etc. neque posset v. g. Sacerdos Italus vel Hispanus in Polonia vel Germania, aut vicissim, sacris operari.

4. Si linguae Liturgicae servatae non essent, inutiles nobis forent, imo dudum vel corrupti fuissent, vel omnino perissent SS. Patrum Canones cum Constitutionibus, Lucubrationibus omnibus Graeco et Latino sermone exaratis. Sicut ergo S. Spiritus per diversitatem linguarum multarum gentes in unitate fidei congregavit, ita unitatem fidei per diversas gentes unitas linguae Liturgicae custodivit, et conservavit.

Q. Quotuplex est Sacrificium? R. Ob varios fines, varie dividitur. 1. Dicitur *Latreuticum*, inquantum per illud supremus DEO redditur cultus *Latriae*. 2. *Eucharisticum*, seu *Gratiarum actionum*, per quod redduntur gratiarum actiones pro Beneficiis exhibitis. 3. *Proptia*.

torum, quod offertur pro remissione peccatorum; Aliter vocatur: *Expiatorium*, inquantum per illud expiantur peccata, non tamen eo modo, quo per Baptismum, et poenitentiam remittuntur peccata per Gratiae infusionem; sed DEUS intuitu hujus Sacrificii donum poenitentiae largitur, seu peculiarem gratiam donat, qua quis excitetur ad contritionem vel absolutionem in Sacramento Poenitentiae utiliter consequendam.

Quo ad remissionem poenae? cu pa jam abolita, immediate illam remittit, remittit inquam illi, pro quo offertur, ea tamen mensura, quae DEO placuerit. Bened. XIV. L. C. lib. 2. c. 25. § 17. 5. Dicitur *Satisfactorium*, cum iustitiae Divinae per Sacrificium satisfacere volumus. 6. *Impetratorium*, spirituum et temporalium bonorum, haec tamen omnia sunt in uno Sacrificio, quod unicuique institutum est a Christo in Ecclesia, scilicet: *Missa*.

§ 7mus.

De partibus Sacrificii Missae.

Q. Quotuplices sunt partes Sacrificii Missae?
R. 2plices: *Essentiales*, sine quibus valide fieri non potest; et hae sunt. Consecratio et consumptio. Alias *Integrales*, quae non sunt de essentia ejus, integrant tamen illud.

Q. Quotuplices sunt partes integrales in Sacrificio? R. *Principales*, seu ordinariae et sunt

illae, quae in omni Sacrificio habentur. Aliae minus principales seu non ordinariae, quae non habentur in omni Sacrificio, sed tantum aliquando, et tales sunt: *Gloria, Credo, plures Epistolae etc.*

Q. Quot sunt partes Principales integrales?
R. 4. 1ma Incipit ab Introitu ad Offertorium.
2, Ab Offertorio ad Canonem: *Te igitur etc.*
3. a Canone ad communionem 4. Ad finem continuatur.

Q. Quotuplex est Oblatio in Missa. R. 2plex: Una panis et vini, quae habetur in Offertorio per illa verba: *Suscipe S. Peter Altera: Est Oblatio Corporis et Sanguinis Christi, quae fit post Consecrationem per illa verba: Unde et memores etc.* Haec 2da oblatio est de essentia Missae, nam res oblata in hoc Sacrificio est Corpus et Sanguis Xpi, non vero panis et vinum.

§ 8vus.

De Materia Sacrificii Missae.

Q. Quae Materia est Sacrificii Missae? R. Mater principalis et transiens est panis et uinum de valore; debet autem esse sub materiali azymus in Ecclesia Latina, in Graeca vero fermentatus. Et vinum de vite.

Q. An in defectu possit licite consecrari hostia rubra ab admixtione cerebina? R. Neg. CC. DD. An autem valide? disputant T. F. verior sententia est negativa, cum non sit panis usuius. Col. Dia.

Q. Quo jure necessaria est utraque species?
R. Divino, ut neque Papa dispensare in hoc possit.

Q. Foretne materia apta, si magna esset permixtio farinae ex aliis frugibus, vel permixtio aquae vinum superaret? R. Neg.

Q. Quid si vinum sit congelatum? R. Esset materia sufficiens, quia tale vinum per accidens tantum non esset potabile; si tamen esset totaliter congelatum, illicite consecraretur secundum aliquos DD. Non licet celebrare cum vino arido. Quod si vinum factum sit acetum, invalida foret Consecratio. *Quart. Dub. 11.*

Q. Quo jure admiscetur aqua? R. Jure Ecclesiastico, et quidem sub mortali. Etsi vino jam infusa sit aqua in dolio, vel alias, est tamen omnino miscenda in calice, quia significatio ab Ecclesia intenta tunc primo completur; Sufficiunt autem 2. vel 3. guttae.

Q. Quod Mysterium significat haec mixtio aquae? R. Illusionem aquae cum sanguine ex latere Xsti. 2. Unionem hominis cum DEO.

Q. Quid agendum si advertatur aquam non fuisse mixtam vino? R. Si ante consecrationem advertatur? miscenda est; secus si post consecrationem, quia jam erit mixtio inutilis.

Q. An in calice loco aquae naturalis potest infundi *vg. Rosacea vel alia artificialis*? R. Non; Sacramentum quidem teneret; Minister tamen mortaliter peccaret, quia in re gravi mutaret ritum.

§ gnus,

De Forma.

Q. Quae est forma Consecrationis Panis?

R. Haec verba: *Hoc est enim Corpus meum.* Forma consecrationis vini haec: *Hic est calix Sanguinis mei.* Reliquae autem particulae sunt de integritate formae ex praecepto sub mortali non omittendae.

Q. Quis est sensus hujus formae? R. Ille: Hic potus contentus in calice est Sanguis meus.

Q. In forma Consecrationis potestne aliquis defectus accidere? R. Potest, qui vel invalidam reddet v.g. si loco *Hic* substituitur *illud* vel *hoc* pro adverbio sumptum. Vel illicitam consecrationem redderet v.g. si omitatur vox *enim*.

Q. Quomodo verba consecrationis pronuntiari debent? R. Recitative simul et significative, quia id debet Sacerdos recitare, quod Christus in ultima Coena dixit, et simul significare, quod fecit. 2do, Debent proferri in Persona Christi, non vero ipsius Sacerdotis, quia alias falso diceret celebrans: *Hoc est Corpus meum*, siquidem non ejus Corpus, sed Christi vi verborum ponitur. 3tio, Debent proferri voce depressa, et non clara. Nam juxta *Gal. etc.* mortaliter peccaret sacerdos, si audiret ad id passus verba consecrationis proferri. Ecclesia enim in illo prohibet haec verba alta voce proferri, ne populus illa audiens postea temere, aut ad iocos utatur illis. 4to, Proferri debet forma conse-

erationis modeste simul ac mature, non movendo caput, aut alios inutiles gestus faciendo, quia haec Sacramento irreverentiam, et populo scandalum, ac admirationem pariunt.

Q. In Consecratione Calicis dicitur *Qui pro nobis, et pro multis etc.* nonne Xstus pro omnibus Sangvinem effudit? R. Effudit pro omnibus sufficienter, non efficienter, hoc est quantum ad effectum; quia multi non salvantur ob suum defectum, et indispositionem, eo quod ponant obicem Divinae gratiae pro sua peccata. *Ad Rom. 8. 32.*

§ 10mus.

De Ministro Sacrificii Missae.

Q. *Quis est Minister Sacrificii Missae?* R. *Principalis*: est ipse Xstus, qui etiam est simul et res oblata. *Minus principalis* est solus Sacerdos rite per Episcopum ordinatus habens intentionem, ita ut si alius haecce id attentet, is sane nihil efficiat.

Q. *Quotplex est Minister Sacrificii Missae?* R. *duplex*: *Constitutus* et *Officiarius*. *Constitutus* est Xstus, et in Persona episcopus solus Sacerdos. *Officiarius* est *Minister* est etiam ipse Xstus, qui ut homo seipsum offert DEO Patri. Et Sacerdos consecrans. 2do. Tota Ecclesia offert Sacrificium Missae mediante Sacerdote. Inoc. III. l. 3. c. 2. Celebrans enim dicit nomine Ecclesiae: *Offerimus tibi Domine calicem etc.* 3to,

Specialiter offerunt Sacrificium Missae dantes pro illo stipendium, vel ministrantes celebranti, aut assistentes.

Q. *Participantne omnes praedicti de fructu Sacrificii?* R. Affirm. si dispositi sint, non aequanter tamen, sed illi magis participant, qui magis vel propius concurrunt hoc ordine. 1. Sacerdos. 2. Pro quo Missa absolvitur. 3. Ministrantes. 4. Assistentes. Omnes specialiter offerentes non solum participant de fructu Sacrificii Missae, sed etiam alii eandem possunt applicare. *Sua. etc.*

Q. *Quae dispositio requiritur in Sacerdote ad Sacrificium fructuose peragendum?* R. 1. Ut sit jejunis. 2. Ut non sit censuris innodatus, vel irregularis. 3. Ut intentionem, et conscientiam mundam habeat.

Q. *Licetne aliquando celebrare Sacrum non jejunis?* R. Licet in his casibus. 1. Si aquam loco vini ex errore consecraverit, et sumpsit, tunc enim tenetur aliud vinum in calicem infundere cum mixture a frigore, et offerre incipiendo ab illis verbis: *Sicuti modo*, tandem consecrare et statim sumere, ut sit integrum Sacrificium. 2do. Si post ablationem sumptam reperiat aliquod fragmentum suae hostiae super Patenam seu corporale, nam horum fragmentorum sumptio spectat ad unum et idem Sacrificium. 3to. Si post Consecrationem aegritudine conceptus Celebrans non possit prosequi Sacrificium, vel e vivis excedat, potest, imo debet alius, etiam non jejunus, si jejunus non adsit,

perficere Sacrificium (si vero id accidat ante Consecrationem, non est opus Missam ab alio continuari.) et si Missa ab altero non possit perfici ante meridiem? tunc Hostia et calix cum S. Sangvine recondendi sunt in Tabernaculo, ut ad alteram diem reserventur, et suppleatur.

Pasqua.
Non esset supplendus defectus, si celebrans deficeret inchoata consecratione panis; quia accidentalis solum defectus haberetur, cum nondum pars essentialis esset posita. Si una materia consecrata, aut consumpta deficeret celebrans? haec sola pars in qua deficeret esset supplenda per consecrationem aut sumptionem. 410, Si inter celebrandum recordetur se non esse jejunum, et ab Altari sine scandalo recedere non possit, vel si jam facta sit Consecratio. In utroque casu debet celebrans progredi in Sacrificio. *S. Thom. Qua. etc.*

Q. Parochus inasperate deglutit guttam aquae die festo et est unicus, videt populi concursum, angustiat, quidnam non jejuno faciendum?
R. Si praevideat populum omnino non posse, aut saltem vix posse sine Missa quietum dimittere? non peccabit, si celebret ad evitandum scandalum, quia lex Ecclesiastica minor debet cedere legi naturalis charitatis majori, quando utraque simul servari non potest.

Q. Si jejunium sit necessarium ad celebrationem Missae, cur in natali Dni ter celebramus?
R. Quia Corpus et Sanguis Xpi Dni non sanctificat jejunium. Si autem Sacerdos tunc in prima

Missa per oblivionem sumpsisset Purificationem, non poterit reliquas duas Missas absolvere, quia jam non foret jejunus, nisi esset ratio immediate dicta.

Q. Sacerdos comedens in vigilia Nativitatis Dni ante 12 horam mediae noctis potestne per eandem mediam noctem Missam noctis absolvere, et si non dormierit, neque cibum digesserit? R. Potest.

Q. Exstatne praeceptum die Nativitatis Dni 3 Missas absolvere vel audiendi? R. Non: id enim solum fit ex antiquissima consuetudine. Unde sufficit, si eo die una scilicet 3^a celebretur cum oratio ejusdem concordat cum Officio diei, et una quaecunque audiat.

Q. An et quatuor sacerdotes tenentur Missam celebrare? R. Saltem in praeceptis festis. Imo, ex *Trad.* tenentur ex mandato Episcopi celebrare in Dominicis et festis, nisi legitimo impedimento excusentur.

Q. Si Sacerdos verba Consecrationis cum intentione quidem proferret super panem et vinum, sed extra Missam: consecratne valide? R. Affirm: sed illicite, nam tota vis Consecrationis in verbis Xsti consistit cum intentione consecrandi prolatis. Bened. XIV. *De sacrif.* l. 3. c. 11. § 11. Scilicet tantum illicite celebraret, si letali crimine sit infectus, vel excommunicatus, haereticus, degradatus.

Q. Potestne aliquando licite Sacerdos celebrare peccato mortali obnoxius, et desit Confessus? R. Si gravis necessitas urgeat, potest

prævio actu contritionis; neque tunc sufficit Actus, nisi ea, quam celebrans sine culpa contritionem existimaverit. *Idem ibidem* § 9. sed quam primum poterit confiteri tenetur, ad summum intra triduum.

Q. *Quas est ista urgens necessitas?* R. 1. Si sacerdos eo die non celebrans offensioni esset et scandalo. 2. Si tempore Sacrificii recorderetur peccati mortalis non confessi, nec sine scandalo recedere potest.

Q. *Quando Missam Sacerdos applicare debet?* R. Optime, si tunc, cum se ad eam præparat. *Idem ibidem.*

Q. *Quid faciendum est Sacerdoti, si urgeat necessitas celebrandi, et solum adest parva hostia, quas communicantibus dari solet?* R. Melius tunc faceret, si populum doceret, ne miraretur, si illam adhibet pro majori; potius quam utatur, sententia aliquorum, qui censent posse tunc extrahi e Tabernaculo hostiam majorem, quæ forte ibi adest, et adhibere illam ad elevationem. Bened: XIV. *Ibid.* § 9.

Q. *Sacerdos si plures hostias consecrandas deferat ad Altare cum intentione eas consecrandi, sed in actu consecrationis solius hostiæ, quam præ manibus habet recordetur, eruntne omnes consecratæ?* R. Affirm: *Pun. 1. S. 6.* quia intentio præcedens perseverat eadem virtualiter.

Q. *Sacerdos consecrans putat solum esse 6 Hostias et sunt eg. 10 an consecratas censentur esse omnes?* R. Affirm: quia error specu-

litas. quo Sacerdos existimat esse pauciores nihil obstat intentioni. quam ex praxi implicite habere censetur consecrandi omnes hostias praesentes quotquot sunt, secus dicendam, si contrariam intentionem haberet, *Sua. etc.*

Q. Si hostiae consecratae misceantur non consecratis, quid faciendum est? R. Totum hostiarum cumulum, dum Sacrum peragit, sibi apponere citabit intentionemque eliciat tantum eas consecrandi, quae non sunt consecratae.

Q. Hostiae parvae consecrandae quanto adferri debent celebranti? R. Ad Offertorium, alioquin erit consecratio illicita. Si autem in necessitate ad quae adferrentur post Offertorium? Celebrans supplet oblationem mente, et tandem una cum magna hostia consecrabit.

Q. Si a dem hostia coepta Canone adferatur? R. Non est consecranda neque pro dando Viatico i firmo, Tunc enim sufficeret, si celebrans de sua hostia particulam separaret pro dando viatico. Bened XIV. ibid § 6.

Q. An, ubi plures consecrantur hostiae unum sit Sacramentum vel plura Sacramenta R. Respectu rei, id est Christi in hostiis contenti, est Sacramentum unum numero in omnibus hostiis, respectu vero actionis, qua ipsam Sacramentum producit, nempe per modum spiritualis convivii, multiplicatur numero, prout ad varias ordinatur sumptiones.

Q. Quale peccatum foret adhibere hostiam fractam in Missa? R. Si adhuc sit apta ad servandos ritus praescriptos? Veniale.

Q. Si hostia post consecrationem frangeretur totaliter in duas partes? R. Tunc adhibenda esset major pars ad ritus peragendos. Hostia, si leviter esset maculata, veniale. Si graviter, mortale esset, quia gravis foret irreverentia.

Q. Quid agere debet celebrans si post Consecrationem, sanguis effunditur? R. Si aliquid remanet in Calice? illud sumatur, nec opus est nova consecratione, quia talis sumptio sufficit ad perfectionem Sacrificii, cum quaelibet stilla sit totus Christus. Si vero nihil prorsus remanserit, iteranda est Consecratio Calicis, facta prius oblatione saltem mentaliter.

R. 1. Res super quam ceciderit Sanguis Christi debet prius a sacerdote lambi, si commode fieri potest. 2. Ablui, lavari, abrasio comburi, cinis in Sacramentum mitti, locus bene ablui debet. Si ceciderit super linteamina Altaris, singula ad quae pervenit stilla aliqua, ter ablui debent, et aqua ablationis in Sacramentum effundi.

Q. Quid agendum est, si musca ceciderit in Sanguinem? R. Si haec nauseam non fecerit, sumatur si autem? extrahi debet, et comburi, cineres in Sacramentum ponendi sunt. Idem multo magis faciendum est, quando periculum est veneni, vel araneus decideret.

Q. Quid agendum esset, si Hostia a manu decidat in Sanguinem Christi? R. Si tota Hostia madefacta, non debet extrahi, sed dici debent orationes de more, fierique omnes caeremoniae

super Calicem. et simul sumendae sunt species dicendo: *Cupus et Sanguis Domini nostri IESU Christi etc.* Quod si vero possit debet extrahi pars Hostiae non madefactae, ad caeremonias reliquas peragendas.

Cavendum est, ne na sugatur Sanguis, ut a circumstantibus audiri possit.

Caveat etiam celebrans ne os suum, ac labia calicis in parte ex qua bibit, digitis abstergat, aut ipsos digitos lambat.

Q. *Potestae quis celebrare duas missas eodem die?* R. Si Parochus regat Paroecias duas nec populi unus, possunt in Templum alterius convenire, ac desit aliis Sacerdos, potest eodem die duas Missas celebrare. seu cum licentia Episcopi, si in prima Missa non sumpserit abolutionem.

Hic vero unicus est casus, in quo bis celebrare licet, neque enim fas est Sacrificium repetere sive propter adventum hospitiū etiam Principum. aut Episcopi, qui die festo Missam non adierint, nec alios adsit Sacerdos, neque enim haec est tanta necessitas, quanta requiritur in *Cap. Consulisti etc.* ita beatus XIV de *Sacrif. L. 3. C. 5. § 3.*

Q. *Prudenterne faceret ille, qui necessitate coactus ad celebrandum simularet se i fingeret se celebrare ceram populo, et non consecraret, timen lo ne sacerdotium committat in mortali existens?* R. Talis gravissime peccaret, et quidem gravius, quam si in peccato consecraret, quia et Sacramento infert injuriam et populo fraudem.

Tom quia in tali casu deberet potius actum contritionis elicere cum proposito confitendi. (*Triden. Ses. 13.*) et sic celebrare.

§ IIus.

De Requisitis ad Missam.

Q. *Quae sunt requisita ad Missam?* **R.** Sunt illa, sine quibus illicite, vel salum indecenter absolveretur Sacrificium Missae. Haec autem sunt: Vasa Sacra, Altare, Lumina, Crux.

Q. *Quatuor sunt vestes sacrae?* **R.** 2 dices: *Maiores* sunt Alba, Casula, Stola. *Minores* autem sunt caetera indumenta.

Q. *Quid est peccatum celebrare sine vestibus?* **R.** Mortale, si omittantur Vestes maiores, vel aliqua illarum. *Merati* p. 2. tit. 1. Veniale autem, si ex minoribus desit aliquod. In caso necessitatis licet uti cingulo non benedicto, vel Stola pro Manipulo, aut e contra. *Lay.* 1. 4. t. 5. c. 6.

Q. *A quo benedicendae sunt vestes Sacrae?* **R.** Ab Episcopo, vel a Sacerdote habente suavitatem, et quidem sub mortali: Excepta parvitate materiae, vg. si cingulum non benedictum adhibeat.

Q. *Calix cum patena debetne esse ab Episcopo consecratus?* **R.** Omnino debet.

Q. *Quodsi aliquis bona fide in non consecrato celebraret?* **R.** Eo ipso jam consecraretur, et non indigeret Episcopi consecratione.

Q. Si autem quis mala si le celebraret id est scienter in non consecrato calice? R. Etiam tunc eo ipso calix esset consecratus, sed taliter celebrans peccaret mortaliter.

Q. An calix prius consecratus, dum de novo deauratur, nova indigeat consecratione? R. Negant probibitus L. v. Lugo. Esco etc. cum sit communis doctrina, quod calix amittendo inaurationem, non amittat consecrationem, si de novo inauratur. Sic si Ecclesia consecrata de novo dealbatur, nova non indiget consecratione. Com: DD. Oleum non consecratum, si immisceatur consecrato in minore parte, ex ipsa mixtione consecratur, sic superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum bene fit etiam Sacra, sicut, et dealbatio Ecclesiae. Sed data nova deauratione abluitur ac lix aqua benedicta.

Q. A quibus licite possunt tangi Vasa Sacra? R. Si actu non contineant Eucharistiam possunt licite tangi a Clericis Tonsuratis. Peccant Laici Saeculares venialiter, si absq; rationabili causa, sed ex sola levitate tangant corporalia, vel calices. Pasq; q. 833.

Q. Peccaretne Sacerdos, si celebraret absq; duplici lumine? R. Mortaliter, venialiter autem, si adhibeantur candelae ex sevo, dum possunt haberi ex cera, vel si unam tantum adhiberet candelam. La. Cro. l. 6. p. 2 n. 392.

Q. Crux estne necessaria in Altari? R. Est sub veniali. Ubi autem adest magna Statua Crucifixi, non est necesse omnino aliam ponere

Crucem dum Missa celebratur. S. R. C. 4. Ang: 1663.

Q. An Sacerdotes Latini ritus possunt celebrare in Ecclesiis Ruthenorum Graecorumque, in eorum Altaribus, super Antimensis, calicibus etiam stanneis et in vestimentis illorum sacris? R. Possunt, dummodo ritu latino celebrent, scilicet in Pane Azymo, et de licentia ipsorum Ruthenorum Parochorum.

Antimensia sunt lintei quidam Episcopi benedictione consecrati, in quorum angulis Sanctorum Reliquiae reconditae sunt.

Q. Et e contra possuntne Rutheni Sacerdotes uniti in Ecclesiis Latinorum celebrare in omnibus vestimentis ritus Latini servato suo ritu Graeco, quo ad Panem fermentatum et alias caeremonias? R. Possunt non tantum in casu necessitatis, sed etiam solius devotionis. Bened: XIV. Const: Imposito nobis.

Ritus quo ad panem Azymum et fermentatum est semper, et omnino servandus, quamvis alias populus deberet diu Sacrificio privari, vel infirmus decedere sine Viatico, quia utilitas privata non debet pervertere constitutiones Ecclesiae. Conc. II°, Mast^o, etc. apud Cleric. Dec. XI.

§ 12^{mus}.

De effectu Sacrificii Missae.

Q. Quotuplex est Effectus Sacrificii Missae? R. 3^{plex}: Meritorium, quia per Missae Sacrificium

tam offerens, quam etiam ille, pro quo offertur, meretur augmentum gratiae. *Impetratorius*, quia per Missam impetrantur bona, non solum spiritualia, sed etiam temporalia. *Satisfactorius*, quia per Sacrificium satisfacimus pro peccatis DEO. *Trident: Sess: 22.*

Q. *Qua duplex est fructus Sacrificii Missae?* R. *3plex: I. Fructus Generalis*, qui prodest et applicatur toti Ecclesiae, quem Ecclesia omnibus Fidelibus secundum eorum dispositionem applicat. *II. Fructus Specialis*, qui applicatur illi, pro quo offertur Sacrificium Missae. *III. Specialissimus*, qui cedit ipsi Sacerdoti offerenti, nec potest in eadem Missa pro distincto stipendio alteri applicari, constat ex damnata Prop: 8. inter proscriptas ab Alex: VII.

Q. *Fructus ille estne infinitus?* R. Est ex parte rei oblatae; finito tamen modo applicatur, ita ut si Missa offeratur pro pluribus minus singulis prodest, quam si uni applicata fuisset, ut patet ex praxi Ecclesiae quae jubet ad multiplicationem stipendii multiplicari Sacrificia.

Q. *An ejusdem sit efficaciae si e ab uno sive ab in pluro Sacerdote Missa celebretur?* R. Fructus proveniens ex opere operato nunquam minuitur, et dum applicatur, semper operatur dummodo impedimentum nullum obstat.

Alius fructus, qui oritur ex universa Ecclesia offerente Sacerdotum suorum ministerio. Ecclesia vero est semper Sancta pulchra sine ulla ruga, aut macula. Tandem est *tertius*

fructus ex ipso celebrante proveniens, dicatur ex opere operante, atq; iste ex majori vel minori Sacrilis Suetimonia minuitur, augeatur. Bened: XIV. l. 2. c. 13. §. 10.

Q. Pro quibus potest offerri sacrificium? R. Pro fidelibus vivis atq; defunctis, imo et pro infidelibus peccatoribus ut convertantur, pro haeret. c. s. non tamen vitandis. Sacrificium enim, saltem ut est impetratorium, prodest A catholicis.

§. 13^{tius}.

De defectibus in Missa commissis.

Q. Quotuplices possunt contingere defectus in Missa? R. 2plures: Substantiales, qui possunt committi circa essentiales partes, vel integrales notabiles Sacrificii, et tales debent omnino suppleri, alios nullum fieret Sacrificium, vel saltem imperfectum; et accidentales, qui sunt circa accidentales et minus principales partes. Et tales non sunt supplendi, nisi protunc, quando suppleri possunt absq; eo, quo invertatur ordo Missae. Si enim esset ordo Missae invertendus, major difformitas oriretur ex suppletionem, quam ex ipso defectu.

Q. Ex quibus defectibus potest oriri defectus substantialis? R. Praesertim ex materia, forma et intentione Ministri

Q. Si defectus substantialis ante consecrationem advertatur, nec possit haberi materia apta? R. Debet relinqui Missa in quacumq; parte reperta-

tur, ad evitandum sacrilegium per consecrationem materiae ineptae.

Q. *Quid agendum, si aliqua ex speciebus veneni infecta reperietur?* R. Si id contingat ante sumptionem? debet alia species consecrari. Si vero post sumptionem? poterit quocunque remedium adhiberi etiam vomitus ex Com: DD. Si enim sacrae Species potuissent non sumi, si illarum infectio nota fuisset, poterunt etiam ejci tanquam male sumptae.

Q. *Quid sit peccatum caeptam Missam non complere?* R. Mortale, si et talis interruptio post, sive ante Consecrationem fiat. Com: DD.

Q. *An dentur aliqui casus in quibus Missa inchoata relinqui possit?* R. Dantur: si periculum mortis imminet, quia Sacerdos non solum se, sed etiam Eucharistiam temere exponeret periculo. Quod si periculum imminet post Consecrationem unius speciei, si fieri potest, debet statim consecrari, et altera species, et utraq; sumpta, potest statim abire Sacerdos omnibus omissis caeremoniis.

Si autem propter imminens periculum mortis id fieri peremptorie non possit, probabilius, videtur ita *Pisq.* Eo casu posse abire Sacerdotem relicto Sacrificio imperfecto, quamvis enim praeceptum sit Divinum complere Sacrificium, in tali tamen casu videtur non obligare.

2b) Potest etiam relinqui Missa, si Interdictum supervenerit ante inchoatam Consecrationem; secus si post consecrationem, quia

sumptio et consecratio sunt *Juris Divini*, quod plus ponderari deberet, quam *lex Ecclesiastica* de Interdicto.

3to Si tempore Missae superveniat excommunicatus vitandus, et monitus non velit recedere ante Consecrationem? debet relinqui Missa; si autem caepta sit Consecratio? debet continuari tantum ad summptionem inclusive, et tunc statim recedere, et Missam Sacristia continuare. Excommunicatus autem ille, si monitus non exeat de Ecclesia, novam incurrit Excommunicationem Papae reservatam. Habetur in *Clem. de sent. Excom.*

4to Si contingat Ecclesiam pollui nondum Canone inciepto, cessandum est a Sacrificio, secus vero si jam sit incoeptus Canon.

Q. *Licetne Missam interrompere?* R. Sine causa non licet ob Sacrificii Majestatem.

Q. *Quae sunt causae istae interruptendae Missae?* R. 1. Propter infirmitatem celebrantis v.g. propter alterationem Stomachi. 2. Spiritualis necessitatis proximi, sive ad remedium necessarium necessitate medii, sive per se, sive per ac idens pro moribundo, potest interrompi Missa v.g. ad absolvendum, vel baptizandum moribundum: si desit unus Sacerdos, qui juvet, quod etiam fieri potest post consecrationem, agitur enim de salute proximi, ac de vitando damno irreparabili.

Ad dandum tamen Viaticum solum interruptio licita est ante Consecrationem. Similiter et ad Extremam Unionem ministran-

dam, cum haec Sacramenta non sint necessaria necessitate mediæ, nisi moribundus esset intra Ecclesiam, tunc enim esset solummodum interruptio, cum in tali casu non exuerentur Sacrae vestes.

Q. An posset interrupti ob corporalem proximæ necessitatem? R. Si illa sit gravis, tunc ex charitate tenebitur ad subveniendum.

Nota: Quando Sacrificium interruptitur post Consecrationem ex iusta causa, constituendus est aliquis ad custodiam, vel si nullus adsit probatae vitae, reponendae sunt species in Tabernaculum.

§. 14us.

De Loco Sacrificii Missae.

Q. Quis locus conveniens Sacrificii Missae? R. Jure ordinario est Ecclesia, vel alius locus consecratus, aut saltem legitimi Authoritate benedictus ad Divinum cultum deputatus, sub mortali. Trid. Ses. 22.

*Q. Possuntne plures Missae celebrari in Oratorio privilegiatis? R. Si in facultate data additur *hæc ut a tantum celebretur* non possunt sub mortali ob graves prohibitiones, Trid. et Clem. XI. Neq; a peccato excusant, si aliter Missa clausis januis celebretur, quia est prohibitio propter locum, non personas.*

Q. Quid est Oratorium publicum, et quid privatum? R. Imum Est illud, quod extra privatas

domos Episcopi Authoritate ad Divinum cultum est erectum. *Privatum*, quod in privatis domibus, aut intra domesticos parietes sine Authoritate Episcopi est erectum.

Q. *In quibus Festis non licet celebrare in Oratorio privato?* R. Ordinarie prohibetur in Festis Nativitatis Domini, Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, Assumptionis B. V. M. Apostolorum Petri et Pauli, Sanctorum omnium, et aliis in Indulto expressis.

Q. *An omnes tres dies Nativitatis, Paschatis et Pentecostes sunt excepti?* R. Non, sed sola prima dies. *Quartii.*

Nota: Quod si tale Oratorium conceditur alicui personae propter infirmitatem ejus, nulla dies excipi solet, quia alias ille infirmus in maximis solemnitatibus solatio spirituali privaretur.

§. 15tus.

De Tempore Sacrificii.

Q. *Quid est tempus celebrationis Missae?* R. Jure communi tempus est ab initio aurorae usque ad meridiem inclusive.

Q. *Quid intelligitur per Auroram?* R. Primum diem crepusculum, quo primum apparet in Caelo vestigium adventantis diei, scilicet. *Gen.* Aurora non est accendienda *Physice*, sed *moraliter*, et *politice*, pro illo tempore, quando solet terminari hominum quies, et inchoari labor,

juxta locorum consuetudinem S. R. C. 2 Nov. 1631. Ideoque septentrionalibus non est faciendus scrupulus, licet in hyeme multo ante Auroram sacrificent.

Q. An licet anticipare Missam ante praefinitum tempus? R. Licet v. g. in casu necessitatis, ut infirmo detur Viaticum. 2. Ubi est consuetudo ut opifices et famuli summo matutino possint audire Missam. 3. Si iter imminet Sacerdoti, vel populo.

Necessitas vero expectandi cum Missa post meridiem potest esse v. g. prolongata devotio, eo quia Missa solennis aut Contio diu durat. 2. Ratio Itineris. Nonnulli Religiosi habent Privilegium, vigore cuius possunt celebrare ad horam 3. post meridiem. *Janus* 2. 2.

Q. An per testem sacerdos absolvi omnes? 3. Missas per se etiam in die Nativitatis Xti? R. Non; S. R. C. 20. April: 1661. Et 7. Dec. 1702 *Jussu Clem: XI.*

Q. Quatenam observari debent circa missam in Festo Nativitatis Dni? R. 1. Dum transit celebrans in prima vel 2^a Missa post summum tionem Sacramenti non debet flectere, etiam si species vini consecrati non sint excoctae. *Decr: S. R. C. 1698.*

2do Si non omnes tres Missas absolvit simul debet post primam vel alteram Missam calicem semper habere suppositum corporale.

Q. In quem finem tres Missae celebrantur in die Nativitatis Domini? R. Propter Mysterium trinae Nativitatis Xti Domini, qui Imo Natus

est ab aeterno ex Patre. 2do In tempore ex B. M. V. 3tio Per gratiam na citur in nobis quotidie. Institutio haec facta est a S. Thelesphoro Pp. A. 146.

Nota: Missae nec ita breves esse debent ut saltem horae tertiam partem non attingant neq; ita longae, ut horae dimidium excedant. Bened: XIV. *De Sacrif.* 1. 3, c: 24. *Institit; Eccl.* 34. §. 19.

§. 16tus.

De Ritu et Rubricis Missae.

Q. Quid nomine *Rituum* intelligitur? R. Omnes circumstantiae requisitae ad Missae celebrationem, et solemnitatem, sive sint verba, sive actiones, sive vestes, aut vasa.

Q. Quotuplices sunt *Ritus*? R. Alii sunt *Essentiales*, qui sunt de necessitate Sacri fici, et Sacramenti, uti Consecratio, Communio. Alii *Accidentales*, qui solum pertinent ad ornatum, et hi possunt esse de necessitate praeccepti non vero Sacrificii, consistunt vero in actionibus, precibus, inclinationibus, et aliis circumstantiis ab Ecclesia adjectis, quae dicuntur *Sacramentalia*, et *Caeremoniae*.

Q. Quid est *Rubrica Missae*? R. Est Regula communis continens ritus in celebratione Missarum observandos vocatur *Rubrica*, quia plerumq; rubro colore scribi solet.

Q. *Quae est causa formalis Rubricarum?* **R.** Est significatio verborum certos ritus praescribentium.

Q. *Quotplex est haec significatio?* **R.** Una *Literalis*, quoniam voces immediate significant, alia *Mystica*, quae sub rebus significatis per verba quasi sub velamine, et figura conclusa est. Dicitur *Mystica* i. e. Arcana et recondita, vocatur etiam *Spiritualis*, eo quod lateat sub rebus quasi spiritus sub corpore.

Q. *Quotplex est Mystica Significatio?* **R.** 3. *plex*: 1. *Ima Tropologia*, seu moralis refertur ad informationem vitae aut morum. 2. *Allegorice* exprimit aliquod Mysterium sub figura vel Metaphora rei significatae per verba. 3. *Anagorice* refertur ad ea, quae sunt aeternae felicitatis.

Pro maiori intelligentia sit exemplum: Sacerdos osculatur Altare, haec rubrica in sensu *Literali* significat actum osculandi Altare, in quo fit Sacrificium; quod osculum in sensu *Mystico Tropologico* significat consensum animorum inter fideles; in *Allegorico* delectationem et gaudium futurae gloriae.

Q. *Quae est causa efficiens Rubricarum Missalis?* **R.** Summus Pontifex, a quo tanquam ab habente potestatem in totam Ecclesiam talis debuit lex universalis fieri. Primus autem eorum Auctor fuisse scribitur S. Petrus S. P. as V. qui maxime solidavit edito Missali Romano, quo nunc utimur.

Potestas condendi Rubricas et Ritus Missarum Episcopis limitata est ob confusionem et dissonantiam a S. Pio V. in Bulla initio Missalis apposita.

Q. *Quae est causa finalis Rubricarum Missalis?*
R. Est DEi cultus et utilitas spiritualis fidelium ac uniformitas condecorans Christi Ecclesiam.

Q. *Cujus sunt pars haec Rubricae?* R. Humani, ideo possunt mutari a Summo Pontifice, id tamen non fit, nisi causa utilitatis vel necessitatis.

Q. *Quomodo in particulari discernendae sit et levis et gravitas materiae in Missa?* R. Haec generalis Regula datur a DD. quod illa sit materia gravis, quae considerato sine praeepti multum conducit ad finem legis talis, proinde praeepti transgressio gravis esse debet. Discernere autem hoc ipsum in particulari requirit judicium prudens.

Q. *An leves transgressiones Rubricarum possunt fieri graves ex accidenti?* R. Possunt, 1. Per intentionem finis graviter peccaminos, ut si ex fine turpiter placendi audientibus Missam, vel inducendi novum ritum breve Sacrum legatur. 2. Ratione contemptus. 3. Ratione scandali.

Q. *Qui sunt Ritus majores, et qui minoris momenti?* R. Majores sunt mixtio aquae cum vino, Elevatio utriusque speciei, tractio Hostiae, mixtio particulae cum vino, purificatio Patenae et Calicis. Minoris sunt Benedictiones, Crucis, inclinationes, osculationes, genuflexio-

nes etc. Unde omitiendo ritus majoris momenti, peccabit mortaliter; minoris momenti, venialiter; nisi ex contemptu fiat.

Q. Quale erit peccatum addere Missae novas preces? Mortale vel veniale, juxta gravitatem, vel levitatem materiae. Ex Bulla Pii V. Aequae in Missae celebratione alias caeremonias vel preces quam quae in hoc Missali continentur addere vel recitare praesumat.

Q. Sub quo peccato Rubrica obligat ad colores vestimentorum? R. Ad summum sub veniali, hinc ex defectu potest Sacerdos uti stola alterius coloris ac manipulo, aut casula, nisi quis in festo magnae Solemnitatis v.g. Nativitatis Christi uteretur nigro.

Q. Quotplex est inclinatio? R. 3plex: Profunda, est capitis et humerorum profunda incurvatio. Media est capitis et humerorum modica incurvatio. Parva est solius capitis demissio, quibus etiam adjungitur genuflexio.

Q. Quando in Missa debet fieri profunda inclinatio? R. Tunc dum celebrans accedit vel recedit ab Altari, ubi non est Sanctissimum, Ad Confiteor, ad Munda cor ad Te igitur, ad Supplex, et dum sanat S. Hostiam.

Nota: Celebrans dum dicit munda cor meum etc. debet dicere Jube Domine benedicere, quia petit benedictionem a DLO, non ab homine.

Quotiescunque inclinatus dicit Orationem in medio Altaris junctis manibus debet illas ponere in Altari, excepto ad munda cor, et ad San-

ctus; quas tunc inclinatus tenet in aere supra Altare. Dum autem extenduntur manus in Missa, non debent latitudinem corporis neque altitudinem humerorum excedere.

¶ Quando media? R. Ad *DEUS tu conver-*
sus etc. dum dicit in spiritu humilitatis, ad *Su-*
scipe S. Trinitas, ad *Sanctus*, ad *Agnus*, et
O. tiones sequentes ad *Domine non sum dignus*.

¶ Quando parva? R. Ad invocationem No-
minis *JESU et MARIE* aut *Sancti* in Ca-
none de quo celebratur Missa, vel fit Comme-
moratio ad *placeat tibi* et quoties abit, vel re-
dit ad medium Altaris a Missali.

Nota 1mo Ad illa verba in fine Missae et
Verbum Caro factum est, genu flectendum est
ad cornu Evangelii etiamsi sit expositum SS^{mum};
nam tunc solum facies celebrantis debet conver-
ti aliquantulum ad SS^{mum}. *Gav. Meia. Tit.*
14.

Nota 2do: In recessu, vel accessu ad medium
Altaris exposito SS^{mo} quoties genu itectur,
non est jam facienda inclinatio nova Crucis, quia
illa hanc excludit.

Nota 3^{tio}-. Quod si incensatio fiat ad Altare
ubi SS^{mum} est inclusum in Tabernaculo, non
Cruci debet fieri inclinatio, sed SS^{mo} genuflexio
ante et post incensationem, in quo casu et-
si celebrans adorat SS. Sacramentum non ta-
men illud thurificat, sed Crucem. Quoties au-
tem ibidem in thurificatione transit per medium
Altaris debet facere genuflexionem, tangens ma-

nu Altare ut citius surgat. *Merati T. 1. p. 2.*
Tit: 4. n. 28. 29.

Nota 4ta. Quidam Celebrans benedicit aliquid, nunquam in aere debet tenere sinistram, sed si se ipsum vel populum signat, sinistram ponit super pectus suum. Si librum ad Evangelium? in Missali: Si vero Calicem, aut Oblatam? in Altari illam ponat.

§ 17mus.

De Modo celebrandi Missam.

Q *Quotuplici voce Missa recitari debet?* R
Triplici. Alta, Media, et Submissa, seu Secreta.

Alta voce dicuntur illa omnia, quae cantari solent a Celebrante.

Media id est nec omnino alta, nec submissa dicuntur omnia a principio Missae, usque ad Credoem. Et in Canone eadem voce dici debent illa verba: *Vobis quique peccatoribus.* Et haec 4 verba: *Dei tunc non sum dignus,* ut excitetur populus ad Devotionem;

Submissa voce seu Secreta totus Canon dici debet. *Merati.*

Q *Quibus devotio requiritur in celebrando Missae sacrificium?* R. Major quam in officio D. cum sit opus longe praestantius. Hinc graviter peccat, qui praetereuntes a latere consulto aspexit, vel dum se convertit ad populum, qui talis curiosus aspectus maxime distractionis fieri solet occasio, ratione cujus si-

bimet ipsi periculum erroris, vel inutilis cogitationis parit.

Q. Incurtus est celebranti sub cantu longiori Gloria et Credo in Solemni missa particulares orationes recitare? R. Affir: melius est protunc orare, quam otiosis cogitationibus vagari. Gob. n. 763.

Q. Quomodo peccat Sacerdos abstractus in celebratione Missae? R. Si sit distractus extra Canonem venialiter. Si tempore Canonis, mortaliter. Tamb. Gob. saltem ob periculum erroris. Quod si autem nullum adsit, venialiter. Quarti.

Q. An omnia quae dicuntur et fiunt in Missa sint necessaria ad Sacrificium? R. Non, quia aliqua spectant ad Sacrificii Substantiam, alia ad ornatum, alia ad decentiam.

Nota: Ablutio digitorum in Missa post Communionem debet fieri in vino et aqua. Gav. Mer.

§ 18^{vus}.

De Stipendio.

Q. Quid stipendii nomine intelligitur? R. Eleemosyna, quae datur pro sustentatione Ministrorum Ecclesiae. Sacerdotes enim non recipiunt stipendium, ut pretium applicationis Missae, quo sic esset simonia, sed illud recipiunt titulo sustentationis.

Q. Quot modis potest obligari ad Sacrificium pro aliquo offerendum? R. Ex obedi-

tia, charitate, voto, promissione simplici, aut ex iusticia, et pacto.

Q. *An Sacerdos retenta parte stipendii Missam alteri celebrandam potest committere?* **R.** Non, etiamsi pars illa alteri Sacerdoti pro Missa tradita contineat consuetam Eleemosynam. Secus qui fecerit, si laicus fuerit? incidit ipso facto in Excommunicationem Pontifici reservatam; si Clericus vel Sacerdos, in suspensionem itidem reservatam, a quibus censuris non nisi a Rom: Pontifice pro tempore existente absolvi poterit. Const. Bened XIV *Quinta cura* A. 1741 30. Jan: T. 1. n. 22. Et *Insti: Eccl: 5. 6. §. 4.*

Id valet, etiamsi id sine fraude fiat, hoc est, etsi sciat et consentiat Sacerdos minus stipendium accepturus. Haec enim est mercatura pessima, in quam justo zelo insurgit Pontifex.

Q. *An Beneficiatus, qui in casu alicuius necessitatis committet alii celebrandam Missam, tenetur huc dare stipendium ad rationem Beneficii, id est suae Perceptae?* **R.** Satis est si stipendium dat congruum secundum morem Regionis, si aliud in fundatione cautum non fuerit. *De Lugo Tamb.*

Q. *An Sacerdos qui hodie a nemine stipendium accepit, Missam quam hodie est celebraturus possit applicare illi, qui primus illi stipendium obtulerit?* **R.** Neg: contri: est damnata.

Nec potest plura stipendia pro uno eodemque Sacra accipere ob Decr: Ubi: VIII. editum Duo autem aut plura stipendia accipere pro Missa cantata, non est duo, sed unum accipere justum pro tali Missa ratione majoris laboris.

Q. Quamdiu obligationes differri possunt?

R. Ordinarie peccant mortaliter colligentes Missarum copiam, quas nisi post longum tempus absolvere possunt. Longum illud tempus communiter censetur duo Menses.

§ 19us.

De Votivis.

Q. Quid est Missa Votiva? R. Quae ex voto, seu arbitrio Sacerdotis legitur praeter directionem Rubricae, et discrepante ab Officio Divino.

Q. Quotuplices sunt Votiva R. Triplices. Primi Generis sunt illae: quae dicuntur de aliquo Sancto, vel Solemnitate, de qua juxta Rubricas per anni circulum celebratur dies Festus.

Secundi Generis sunt illae, quae habentur in Missali Rom. post Commune Sdram scil. de SS. Trinitate, Angelis, etc.

Terti Generis sunt illae quae habentur in fine Missalis Rom:

Q. Quibus diebus absolvi possunt Votiva? R.

Illis diebus, in quibus non occurrit aliquod Festum 2plex.

Ad regendam Votivam diebus permissis a Rubrica, sufficit quicumque finis honestus, uti devotio celebrantis, voluntas Fundatorum, quod præcipue intelligitur de Missis: de Requiem, de aliis legatur Rubrica Missalis ante Votivam SS. Trinitatis.

Q. Quando non licet celebrare Missas Votivas? R. 1. In Festo 2plici, Diebus Dominicis et Feriis, quæ excludunt Festa 1 Classis, v.g. De Cænarum In Vigilia Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativitatis Domini. 3. Infra 8vas Epiph: Pentec: Corporis Xti, Nativit: Domini, Paschatis, et Hebdomada S.

Q. An Votiva Solemnis celebrari potest in duplicibus et Festis de Præcept? R. Potest ex rationabili causa, quia Rubricæ prohibentes his diebus Votivam, non loquuntur de solemnibus, sed de privatis Votivis Missis.

Imo et in Festis 1. Classis potest cantari Votiva pro re aliqua gravi v.g. pro causa publica, pro Principe terræ, pro Antistite, et pro publica victoria, et similibus, quæ bonum Communis Communitatis concernunt.

Q. In quo colore celebrandæ sunt Votivæ? R. Si sint Votivæ uni Generis! Color adhibendus est, sicut in Festo eorundem SSrum. De reliquis videatur Rubrica Missalis N. XVIII.

Q. In Missis Votivis debetne dici Gloria et Credo? R. Si sint solennes debet. S. R. C.

13. Aug. 1667. Nisi sint in colore violaceo, tunc enim utrumque omitti debet. S. R. C. 19. Mar. 1607.

In omnibus Votivis privatis debet omitti *Gloria et Credo* nisi sint de Angelis, aut de S. Michaeli, Gabriele; tunc enim dicendum est *Gloria in excelsis sine Credo*.

In Votivis de B. V. M. solum tunc dicitur *Gloria* si fiant in die Sabbathi, alias non. *Credo* autem nunquam dicitur, etiamsi in Missa de Festo occurrente illo die deberet cantari *Credo*. S. R. C. 29. Jan. 1609.

Q. Quot orationes dicendae sunt in Votivis?
R. Possunt protrahi ad 7. non omnino tamen debent esse impares. S. R. C. 2. Dec. 1689.

Si tamen Votivae sint Solemnes pro gravi causa Ecclesiae celebratae, unica oratio tunc dicenda est, excepta Votiva de SS. Trinitate pro gratiarum actione, in qua duae orationes sub unica conclusione cantari debent. *Merati de Votiv.* § 8.

In privatis Votivis 2da Oratio dici debet de illo, de quo fit Officium; 3ta vero illa dicenda est, quae in Missa correspondente Officio 2do loco diceretur, puta simplicis, vel de Beata, aut pro Ecclesia, vel Papa.

In Votivis de Beata 2da Oratio de Officio, 3ta de Spiritu S. quae omittitur, si adest Commemoratio simplicis vel de die infra 8viam.

Q. Qualis Praefatio dicenda est in Votivis?
R. In illis Votivis, quae propriam non ha-

henti dicenda est communis vel de Tempore vg. Quadragesimae vel Passionis, Paschatis, vel si celebrabitur infra aliquam suam habentem propriam Praefationem dicatur de illa. S. R. C. 15. 7bris 1714.

Quae vero habent propriam Praefationem ut Trinitatis! dicenda est haec, et non suae etiamsi sit pro re-gravi infra suam Nativit: Domini, aut Ascensionis, in quo casu dici debet Praefatio propria ipsius Votivae; Communicantes vero de Octava. S. R. C. 16. Jun. 1683.

In fine Missae Votivae semper dici debet *Benedicamus Dno* (quod semper dicitur facie versus ad Altare) nisi dictum sit *Gloria in excelsis DEO*, tunc enim dici debet: *Ite Missa est.*

In omnibus Votivis tam solemnibus quam privatis dici debet in fine Evangelium S. Joannis: *In principio.* Dum praeter Missam conventualem cantatur Missa ex fundatione Votiva, in illa non debet fieri Commemoratio Festi. S. R. C. A. 1736. 23. Jan.

§ 20mus.

De Gloria et Credo.

Q. Quando dici debet in Missa *Gloria in excelsis*? R. Tunc dum in Mutatino dicitur *Te DEUM laudamus.* exceptis Feria 2 et 3. Rogationum, et Feria 3, in Caena D. et

Sabbatho S in quibus canitur *Gloria* etiam si praedictus Hymnus in Matutino non recitetur.

Item non dicitur in Missis quae non concordant cum Officio diei, uti in Vigiliis, Votivis, de Requiem.

Q. Quando *Credo* dicitur? R. In omni Dominica quaecumque sit Officium aut Festum in illa, aut Missa, dummodo non sit de *Requiem*.

Dicitur in Festis omnium Doctorum Ecclesiae, in quorum Vesperis dicitur: *O Doctor optime, Merati p. I. T. II. n. 7.*

In Missis de *Beata*, item in Festis SS. *Martyrum, Confessorum, Virginum*, quae celebrantur sub ritu duplici ordinarie non dicitur *Credo*: S. R. C. 10. Jun: 1700.

Octavae totae habent *Credo*, si earum Festa illud habent.

§ 21mus.

De Missis de Requiem

Q. Quando non licet privatas de *Requiem* celebrare? R. In illis diebus, in quibus non possunt celebrari Votivae.

Q. Quid est *Altare privilegiatum*? R. Est illud, in quo a Summo Pontifice concessa est indulgentia plenaria pro defunctis, quam potest concedere Pontifex animabus Purgatorii, non eas quidem directe, et immédia-

te liberando per modum absolutionis, et iudicii, ut ficut pro vivis, cum non sint illi subjectae, sed per modum Suffragii, seu cuiusdam auxilii, offerendo DEO de Thesouro Ecclesiae satisfactiones per modum pretii condigni pro earum liberatione.

Q Indulgentia Altari Privilegiato concessa v.g. ad Septennium quando incipit R. Probabilius quod a die electo pro celebratione Missae, et non a concessione, quia Septennium debet esse utile. *G. b. et CC. DD.*

Durante expositione SS. Sacramenti non licet celebrare Missas tam privatas quam Solemnes de Requiem, etiamsi sit Festum semiduplex. S. R. C. 19. Sep. A. 1651.

Sacerdotes habentes Festum semiduplex, vel simplex si celebrent in aliqua Ecclesia in qua fiat de duplici non possunt dicere Missam de Requiem. S. R. C. 2. Jun: 1701.

Sacerdos tam Saecularis quam Regularis habens Officium dupl. quod est 1. vel 2. classis celebrans in aliena Ecclesia ex obligatione in sepultura solemni, vel exequiis solemnibus debet se conformare illi Ecclesiae celebrando Missam de Requiem. S. R. C. 29. Jun: 1752. apud Ferrar. T. ult.

Missae Solemnes et Cantatae pro Defunctis, quae die a Testatore praescriptae sunt, si illi sit vera Anna illius obitus? celebrari possunt, etiamsi Officium sit de dupl. majori vel minori. Bened. XIV. de Saerf. l. 3

c 23 § 5. dummodo Festum non sit de praecepto seu ad populum.

Dies 3. 7. et 30, quae habent Missam cum Oratione propria in Missali, nulla habent privilegia supra reliquas privatas, *Item Ibid.*

Potest Missa Solemnis de Requiem cantari etiam in dupl. cum primo habetur certa notitia de alicujus obitu. S. R. C. 4. Maj. 1686. In quo casu Missa dicenda est ut in die obitus. *Merati. Gav.*

Anniversaria vero, et aliae Missae cantatae de Requiem relictas ex dispositione Testatorum possunt celebrari etiam in dupl: majori ex Decr: S. R. C. 22. Nov. 1664. approbante Alex. VII non tamen privatae.

Q. Si autem Anniversarium incidat in Dominicam? R. Debet tunc anticipari, aut transferri in diem proxime sequentem. *Gav. Merati. Tit. 5* In quo casu illa verba in Oratione ejus Anniversarium depositionis diem commemoramus, non sunt omittenda. S. R. C. 4. Maji 1688.

Q. In Commemoratione OO. Preteritum cui Missam applicare debet Sacerdos? R. Cui placeat sive pro uno, sive pro omnibus Defunctis. S. R. C. 4. Augusti 1663. Si moriatur hac die aliquis? Missa ut in die obitus pro illo dici potest.

Missae in altari privilegiato celebrandae pro Defunctis semper debent esse de Requiem nisi Festum dupl: vel Dies Dominica occur-

rerit; tunc enim acquiritur indulgentia, etiamst Missae de Festo agantur. Si igitur Testator puserit celebrari sibi Missas in certis hebdomadae diebus ad Altare privilegiatum, et in dies istos incidat al quod Festum dupl.? Nat sñt Testatori cum Missa de Festo. Idem dicendum de diebus in quibus duplex quidem non occurrit, sed Missae pro Defunctis vetantur. Haec omnia ex variis Decr: Pontif. collegit Bened. XIV. de Sacrif. l. 3. c. 22. §. 8.

§ 22us.

De Reductione Missarum.

Q. Quae sunt scienda circa hanc materiam?
R. Certum est inter DD. quod quando fundus, sive Capitale, sive aliud quodcumque pro celebratione Missarum legatum datum sine culpa Sacerdotis, vel alicujus communitalis, seu Monasterii absolute deperit, obligati non tenentur ad Missas celebrandas, quia beneficium datur propter Officium; cessante autem etc.

Additur *sine culpa*, nam ea posita, remanet obligatio ad celebrandas tales Missas, quia gravis injustitia foret fundatori.

Si vero praedicti fructus usu temporis etiam sine culpa obligatorum valde sint diminuti, nec est spes restorationis in totum nec modus, non propterea licitum est obli-

gatis propria auctoritate numerum Sacro-
rum diminueret sed recurrendum pro reduc-
tione ad Episcopum tanquam Sedis Aposto-
licae Delegatum Bened: XIV. *De Sy nod. Dic.*
§ 35.

§ 23^{ting.}

De Extrema Unctione.

Q. Quid est Extrema Unctio? R. Est Sa-
cramentum in quo Presbyter ungit Oleo in-
firmorum consecrato certas corporis partes
hominis infirmi, certa verba cum intentione
proferendo.

Dicitur *Extrema*, quia datur post alias un-
ctiones, quae fiunt in Baptismo, Confirma-
tione, et Ordine, vel quia datur in extre-
mis.

Q. Quis hoc Sacramentum instituit? R. Xstus
Dominus, quod per S. Jacobum Apost: pro-
mulgatum est.

Q. Quae est materia, et quae forma? R. Ma-
teria Remota Oleum Olivarum ab Episcopo
in die Caenae Domini solemniter consecra-
tum. Proxima est ipsa Unctio, Forma, verba
haec: *Per istam S. Unctionem.*

Q. Quis est Minister hujus Sacramenti? R.
Solum Presbyter (qui saltem per contriti-
onem debet esse in statu gratiae) nec quidem
ex dispositione Papae (quod probat saltem
praxis Ecclesiae, quae nunquam dispensat)
ab alio ministrari potest. Potest hoc Sa-

eramentum Parochus administrare etiam si esset excommunicatus, vel suspensus, si alius non esset Sacerdos. *Fil. Syl.*

Q. An Religiosi possint licite administrare hoc Sacramentum? R. N si cum licentia Parochi, vel intra Septa Claustralia manentibus, secus facientes incurrerent Excommunicatione Papae reservatam.

Q. Quibus dari debet hoc Sacramentum? R. Adultis morti propinquis ex morbo, vulnere, partu, vel senectute, item, qui sumpto veneno expectat mortem. Dari potest rotae affixo, si petat; non vero suscipiendo, vel decapitando.

Q. Quae dispositio requiritur ad hoc Sacramentum cum fructu recipiendum? Ex parte Animae, ut sit Baptizatus, non excommunicatus, ut expresse vel tacite infirmus petat et intendat illud suscipere, et peccati obicem per poenitentiam abstulerit.

Ex parte Corporis, ut sit in probabili mortis periculo constitutus; ordinarie in eadem, infirmitate reiterari non debet. Si autem infirmitas longa sit, et moriet statim, propter novum periculum potest reiterari.

Q. Quis effectus habet Sacramentum? R. Primarius est augmentum gratiae sublativae venialium atque corroborativae animae contra tentationes Daemonum, in ultima luctu, et sic est sanis spiritualis. Secundarius est sanus corporis, seu morbi alleviatio.

Q. In dubio an vivat aegrotus quomodo ad-

ministrari debeat? R. Sub conditione, Si vi-
us per istam S. Uctionem etc, S. Lay.

*Q. An Confessio et Communio praemitti de-
beat?* R. Per se loquendo Confessio non ne-
cessario praemittitur, cum ungendus disponi
possit per contritionem. Per accidens tamen
praerquiri potest v.g. Si post Viaticum pec-
casset mortaliter, et timeretur post unctio-
nem non futurum tempus Confessioni.

*Q. Hoc Sacramentum potestne omitti absque
peccato?* R. Si omittatur ex negligentia, ve-
niale est; Si vero ex contemptu, mortale.

*Q. An si aeger sensu aliquo careat, debeat
pars proxima ungi?* R. Cum Com DD. Af-
fir.

*Q. An secluso periculo animae proximi te-
neatur Parochus ministrare Extremam Uctio-
nem cum periculo propriae vitae v.g. tempore
pestis?* R. Afirmat Syl Aug. sed plures alii
negant. Maj. etc.

Et hanc sententiam utpote communio-
rem potest Parochus sequi excepto casu, quo in-
firmus absque nullo alio Sacramento morere-
tur. Potest tunc virgae argenteae seu alteri-
us usus inservire ad ungendum infirmum e
loco remotiori. Lay etc.

*Q. An si Parochus Oleum benedictum non
habeat, possit non benedictum adhibere?* R.
Cum Com: DD. neg: contrariam vocat Sua:
temerariam, ideo id tate svaderi non potest;
miscere tamen potest in defectu aliquantu-
lum Olei non benedicti v.g. 3tiam partem

cum duabus benedicti, similiter faciendum in defectu aquae benedictae, in quo debent praemoneri rudiores qui simplicem pro benedicta substituant, praecipue in benedictionibus Paschae.

Q. An Sacerdos infirmus possit sibi ipsi administrare Extremum Unctum? R. Non, quia Minister huius Sacramenti debet esse persona distincta; sicut ad Baptismum.

Q. An Parochus, si Oleum S. d. non deferat, et tunc se ulla alia unguenda, peccet mortaliter? R. Negat Dia. etc. Imo potest per diem et noctem retinere sine omni peccato, quod intelligendum est, si alias foret periculum, ne forte sero veniret.

Nota: Sacerdos aegrotus ungi debet ut alii infirmus, excepto quod non palma ungi debeat, cum iam sit in susceptione Sacerdotii uncta, sed pars superior manus unguenda est.

Q. An peccat, qui omittit recitationem Litaniarum, Psalmi cum? R. Non, quia praedictae praeces sunt tantum Consilii.

Laudabile erit, si dum hoc Sacramentum administrator, plures assistant Sacerdotes, vel saltem probi viri, ut Oratio totius Ecclesiae ad effectum huius Sacramenti coadiuvet, Bened: XIV. De Syno. Dia. l. 7. c. 19 § 1.

Q. Quidam infirmum unxit per errorem non Oleo S. sed Chrismate, num cognito errore re-

petenda est unctio? R. Cum Lay nihil esse repetendum sed rem DEO esse committendam, tum quia sine scandalo reiterari non potest; tum quia Lug. Lean. Ami. docet, quod sit probabile hoc Sacramentum valide conferti in materia S. Chrismatis.

Amicus addit in cursu Theo: T. 3. Disp: 19. Sec 3. quod in casu quo non possit haberi S. Oleum, posset uti Chrismate.

CAPUT XI.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

§ I^{mus}.

De Sponsalibus.

Q. Quid sunt Sponsalia? R. Promissio vera, voluntaria, deliberata, ac mutua, signo

sensibili expressa, futuri matrimonii inter personas jure, et natura habiles.

Q. Quae requiruntur ad valorem Sponsalium? R. 1. Ut sit promissio vera, et non ficta. 2. Ut sit voluntaria. 3. Ut sit mutua, et acceptata. 4. Ut sit verbis, aut antibus, seu signo aliquo externo expressa. 5. Requiritur tam in Masculo, quam in Femina annus septimus completus, nisi prudentia praevenerit aetatem, quia tunc potest haberi rationalis consensus, ut patet ex Cap: *Idem*.

Q. Quare Sponsalia praemittantur Matrimonio? R. Quia ardua res est Matrimonium, ut ote in qua vir et mulier, ita obligantur, ut nulla de causa, res per ullam dispensationem eorundem vinculum post consuetudinem solvi, et prore vivente uxore, alia nulla super induci possit. Recte ergo sponsalia dnt ut dispositio praemittantur, tum ut matura deliberatione contributur, tum ut impedimenta, si quae subsint, in apertum proferantur.

Q. An sponsalia omnino praecedere debent Matrimonio? R. Laet ordinarie praecedant, non sunt tamen de necessitate Matrimonii.

Q. Sponsaliorum contractorum quis est effectus? R. 1. Obligantur Sponsi sub mortali contrahere secum Matrimonium. Nolens po-

test cogi ab Ep̃po censuris, dummodo hac ratione spontaneus contractus speretur; sin minus? satius est minus malum violatae promissionis permittere, ut majus malum contracti Matrimonii vitetur. Tenetur autem resiliens ad damni reparationem, quod ex fidei violatione alicui est illatum.

II. Contrahitur impedimentum publicae honestatis, de quo vid: inferius § 6. Tit: *Honestas*.

III. Contrahitur inhabilitas ad contrahendum alia sponsalia. Si quidem illa 2da sponsalia idest cum alia foemina, et si essent jurata, imo etsi copula accesserit cum ista 2da, quoniam contra filium priorum sponsaliorum sunt mala, invalida sunt. Com: DD.

Q. *Anna sponsa sciens se defloratam nihil minus tanquam virginem adhuc se praesentat, ubique locum virginum occupat, in ornatu capitis more virginum incedit, tantum tanquam virgo aubet, non impeccat mortaliter?* R. *Div. Per etc.* negant, si vir non putetur defectum illum deprehensurus, aut deprehensum aegre sensurus. Cum nimis durum, et intolerabile onus foret foeminae vel detegere virginitatis suae jacturam; vel innuptas perpetuo manere, non videntur ulla lege ad eam manifestationem obligari; siquidem nec vir solet, aut debet suos proprios defectus propalare, et par utriusque merito censetur conditio.

Eo casu non fingeret se virginem, sed solum
tegeret suum defectum. *Burg. Cent. 2*

Q. *Sponsis an licent tactus impudici?* R.
Non, cum proxime disponant ad copulam, et
pollutionem: etsi liceant oscula et amplexus in
signum amoris. *San. etc.*

Q. *Ob quas causas dissolvi possunt sponsa-*
lia? R. 1. Cum unus illorum ingreditur Reli-
gionem, alter manet liber, nec tenetur expe-
ctare professionem. An vero non admissus ad
professionem, et rediens ad saeculum liber sit ab
obligatione Sponsalium? Alii negant, alii pro-
babiliter affirmant. *Falla.* Cognoscens autem
sponsas sponsam sub spe Matrimonium non po-
test ingredi Religionem.

2. Sponsalia etsi jurata solvuntur per volum
simplex castitatis factum tam ante, quam post
ipsa Sponsalia, quia in sponsalibus subintelligi-
tur ista tacita conditio: nisi perfectior vitae sta-
tus eligatur. Idem dic de voto Ordinis. *Com:*
DD.

3. Dissolvuntur per susceptionem Sacri Or-
dinis, quia per susceptionem Ordinis, censetur
eligi perfectior status.

4. Si in contractu Sponsaliorum tempus de-
terminatur, eoque completo unus illorum non
velit contrahere, alter manet liber.

5. Sponsalia etsi jurata sunt per discessum
alterius sponsi in terras longinquas absque li-
centia alterius, dissolvi possunt.

6. Irritantur per subsequens Matrimonium
valide, licet iniuste celebratum cum alia per-

7. Dissolvuntur etiam per interveniens impedimentum dimesas Matrimonium v.g. *Affinitatem*. Item per alterius sponsi fornicationem, quamvis foemina sit vi oppressa.

8. Solvuntur si notabilis mutatio accedat, seu aliquid superveniat, quod si a principio extitisset, merito a sponsis abstinuisset v.g. si unus illorum haberet lepram, vel morbum gallicum etc.

9. Possunt dissolvi mutuo consensu, et mutua remissione ipsorum sponsorum, etiamsi fuerint jurata.

10. Si non adimplentur conditiones, sub quibus celebratae fuerant.

Nota: Si causa solvendi Matrimonii moraliter est certa, nulla iudicis Ecclesiae auctoritate opus ad solvenda sponsalia, nisi ratione vitandi scandalii.

§ 2dus.

De Bannis seu denuntiationibus.

Q. *Quid sunt Bannae seu denuntiationes?* R. Est publica proclamatio in facie Ecclesiae de Matrimonio, datum inter se contrahendo facere ad eum finem, ut si aliquod impedimentum subsistat, a fidelibus detegatur.

Q. *In quo loco fieri debeant?* R. Ordinarie in Ecclesia, posse autem fieri etiam v.g. in Carmelario, affirmat *Pon. Lay.* cum etiam in tali casu consensus populi haberi possit. *Tun. d. 8. n. 126.*

Q. *Quandonam debent fieri?* R. Tribus diebus festivis continuis, per quos intelliguntur dies, quibus convenire solet in Ecclesiam multitudo populi. Continui autem dies sunt, inter quos non interponantur multi dies festivi.

Q. *An possint fieri tribus diebus festivis continuis id est immediate succedentibus?* R. Affirm: Aug. Tamb. Divas. Nisi speciale sit alicujus loci praeceptum, et nisi suspicio sit de aliquo impedimento. Si necessitas foret aliqua, et adesset consensus populi, possunt etiam esse die feriali. Affirm: Lay.

Q. *An Parochus omittens proclamationem incurrit suspensionem?* R. Hanc poenam non ipso facto incurreret, nisi per sententiam Judicis: peccaret tamen mortali quia Matrimonium secundum quod esset clandestinum, esset tamen validum. Engel.

Q. *Si contracturi sunt diversae Parochiae, an in utraque debent fieri Bannae?* R. Aliter: nisi consuetudo aliqua obtineat, ut in ejus solum Parochia fiant, ubi nuptiae sunt celebrandae.

Q. *Quis potest dispensare in Bannis, ne absolute fiant, vel una tantum?* R. Episcopus, vel ex ejus delegatione alius Superior. Sine gravi causa non debet dispensare, monet Bened: XIV. Const: *Satis vobis* Bull: T. 1. n. 55. Peccant illi, qui sine ulla necessitate procurant dispensationem. *Ibidem, idem.*

Q. *An Parochus propria auctoritate dispensare posset in Bannis?* R. Non. Nisi urgeat

necessitas instantis mortis, pro accipienda in conjugem concubina ad satisfaciendum famae, aut filios legitimos relinquendum. *Com: DD.*

Q. *An si post factas Bannas longo tempore* *eg. intra 2 vel 3 Menses non contractum est* *Matrimonium, iterum praeiungi debeant Matrimo-* *nio?* R. Affir: eo quod intra tale tempus facile iterum novum impedimentum oriri queat.

§ 3^{tius}.

De Matrimonio quo ad substantiam.

Q. *Quid est Matrimonium?* R. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir et mulier sibi mutuo legitime corpora sua tradant ad perpetuam vitae societatem, usum prohs suscipiendae, et remedium concupiscentiae.

Q. *Quotuplex est?* R. 3plex: *Legitimum*, quod est contractus legibus conformis non tamen Sacramentalis, uti est inter Iulaeos. *Ratum* est contractus fidelium Sacramentalis ab Ecclesia approbatus, non tamen adhuc copula carnali completus. Et *Consummatum*, quod est contractus Sacramentalis fidelium copula carnali completus.

Q. *Quotuplex est adhuc?* R. 2plex: *Solenne*, quod sit cum assistentia Parochi et duorum testium saltem. Et *Chastetatum* quod sit sine dictis solemnitatibus, et ibi solum valet, ubi Trident: non est promulgatum.

Q. *Quotum, licet sunt solennitates Matrimonii?*
R. *plures: Substantiales* sine quibus invalidum redditur Matrimonium. Tales e Jure Tr d: est praesentia Parochi et duorum testium omnino. *Aliae accidentales*, sine quibus valdum, sed illicitum est Matrimonium, tales sunt Ban-nae, benedictio etc.

Q. *Quae est materia, et quae forma?* R. *Remota* materia sunt corpora contrahentium ut actu tradita vel tradenda. *Proxima* vero est corporum mutua traditio. *Forma* sunt verba vel utus contrahentium mutuum consensum exprimentes.

Q. *Quis est Minister?* R. Ipsi contrahentes faciunt unum Ministrum totalem. Parochus enim est tantum assistens. Qui cum dicit: *Ego vos conjungo*; sensus est: juxta Scot. hic: *Ego vestram conjunctionem approbo.*

Q. *Ad quid est institutum Matrimonium?* R. Propter educandam prolem et mutuum obsequium viri et mulieris, ac remedium concupiscentiae.

Q. *Qui sunt effectus Matrimonii?* R. Praeter gratiam habitalem et Sacramentalem sunt alia dona gratiae ad perficiendum amorem conjugalem, et indissolubilem unitatem inter conjuges, ad fructuandam indecentem concupiscentiam, et ad rectam prolis educationem.

Q. *Quo in loco celebrari debeat Matrimonium?* R. Ordinarie in loco sacro, ex causa tamen posset etiam in loco non sacro, vg. si malitiose impedirendum esset Matrimonium. Vel cum sine periculo non est accessus ad Eccle-

sium. In Ecclesia tamen debet fieri benedictio. *March.*

Sciendum I. Debitum conjugale reddere quidem licet, sed petere non licet illi, qui Matrimonio contracto sciens, et voluntarie consanguineam vg. uxoris in 1mo vel 2do gradu cognovit, nisi dispensatione obtenta ad effectum petendi debitum: *Item dicendum* si vg. uxor peccaret cum consanguineo sui viri in dictis gradibus.

Nec illi, qui bona fide contraxit Matrimonium sed postea prudenter dubitat de valore ejus.

Nec illi, qui Matrimonium contraxit post emissum votum simplex perpetuae castitatis, nisi dispensationem obtineat.

Sciendum II. Debitum conjugale nec petere, nec reddere licitum est, si uterque conjunx sciat Matrimonium esse nullum. *Item* Si uterque conjugum communi consensu continentiam vo-
verit, et in eo etiam juri petendi renuntiaverit.

§ 4tus.

De Coelibatu.

Q. Verumne id est: quod Ecclesia Catholica reprobat Matrimonium? R. 1. Falsum est, quinimo adeo aestimat, ut Sacramentum esse profiteamur.

R. 2. Ecclesia Cath: reprobat Matrimonium Sacilegum invalidum, Divinaeque legi e dia-

metris oppositum, dum quis contra votum castitatis, et juramentum DEO voluntariè factum, uxorem ducit; Dicit enim Script: Psalm: 75. *Vovete et reddite Dno DEO etc.*

Q. Quae lex obligat, ut qui perpetuam DEO voverunt castitatem a Matrimonio abstineant. Lex DEI, et naturae rationis, haec enim praecipit sicut in omni alia materia, sic et in praesenti: Juramentis et promissis voluntarie DEO praestitis, omnino standum est.

Q. Obijciunt Dissidenter: S. Paulus vocat doctrinam daemoniorum quae prohibet nubere 1. Tim: 4. sed hoc fuit Rom: Ecclesiam obligans ad Caelibatum? R. Recte vocatur doctrina daemoniorum, quae absolute et non libere volentes obligat ad Caelibatum, et nunquam prohibet, hoc autem Eccl: Rom: non facit; sed semper adstringit ad Caelibatum illos in oppositum Apostolico, qui libere voverunt DEO castitatem, seu qui susceperunt benevole S. Ordines, quibus ex dispositione Ecclesiae annexum est votum et obligatio perpetuae castitatis. Caelibatus enim secundum se est status perfectior Matrimonio, 1. Cor. 7. 39. Math. 19. etc.

Q. Caelibatus est res difficillima, plerisque impossibilis, multa parit fragora, et scandala? R. 1. Status Clericalis et Caelibis nulli impossibilis est, quia tamen aliquibus sufficere accipit? non facile a talibus suscipiatur sine praevia consultatione, et virum sacrum disquisitione. Si autem susceptus jam est? etiam observari potest a quolibet cum DEI gratia. (sine qua

nemo potest esse continens), quam DEUS nulli denegat, dummodo adhibeantur media, quae ex parte hominis requiruntur, uti sunt orationes, sobrietas, fuga otii, et occasionum, custodia oculorum, mortificatio corporis, memoria Novissimorum, amor suae bonae famae.

Haec media adhiberi debent etiam a conjugatis, quando alter conjunx est abens, vel aegrotat, vel quando tentatur ad alienam concupiscendam. *De reliquo*: tentari, sentire motus contra castitatem absque consensu voluntatis, peccatum non est; cohibere autem consensum voluntatis in nostra libertate est.

R. 2. Flagitia non parit Caelibatus, sed abusus illius; sicut inter nuptos: adulteria non parit Matrimonium, sed abusus Matrimonii. *Et sane*, vix minora et pauciora fors peccata contra castitatem reperientur in conjugatis, quam Caelibatam profitentibus; An ergo lex obligans uxoratum (ut sit contentus una uxore, et alienam neque concupiscat, neque tangat) vituperari, et solvi debet, si uxorati multoties eam violent, et gravissimam difficultatem propter vitae suae licentiam experiantur in ea observanda? utique nemo id affirmabit?

Cur ergo legem Caelibatus reprehendant, et servent cupimus Dissidentes, si forte a quibusdam perverse violeatur, vel aliqui omnia sensualitati suae indulgentes contra castitatem tententur?

Q. I. *Utrique Scrip: dicit Gen: 1. Crescite et multiplicamini. II. Oper et Episcopatus esse unus uxoris virum. 1. Tim: 3. III. Honora-*

bile Connubium in omnibus, ergo etiam in *Clericis*? R. Ad I. Id esse benedicti onem, quia etiam ad pisces et aves dixit idem pariter DEL S. *Vel* si fuit praeceptum? fuit tantum pro illo tempore, quo erat terra adhuc vacua: alias Lias Hierem: utriusque S. J. ant. etc. viderentur hoc praeceptum, quod dici nequit.

R. Ad II. Hic textus non vult positive ut Episcopus habeat unam uxorem, sed ut non eligatur uxoriatus, (ut antio Ecclesiae fieret propter penuriam aptorum hominum nisi tantum talis, qui nec successive, nec simul habuerit plures uxores, quam unam: a qua tamen quo ad thorum fieri debet vel separatio susceptis SS. Ordinibus. S. Chrys. in 1. Tim. et in c. 1. ad Tit.

R. Ad III. Ly: in omnibus non denotat personas omnes indiscriminatum, sed eas tantum, in quibus nullum reperitur impedimentum. *Vel* solum denotat Matrimonium omni ex parte esse honorabile, sive ratio Sacramenti, sive proles, sive alii fines illius spectentur.

Alia praxis fuit in Ecclesia Graeca, quae adhuc toleratur, ubi quicunque Epp. ab omni Matrimonio abstinere debent tam contracto, quam contrahendo: Sacerdotes tamen, qui ante susceptos SS. Ordines illud contraxerunt, Matrimonio uti possunt; sed post semel susceptos SS. Ordines id contrahere amplius nec licuit, nec licet.

§ 5tus.

De Parocho contrahentium Matrimonium.

Q. *Quinam censetur proprius Parochus contrahere volentium Matrimonium?* R. 1. Valide assistere potest tam Parochus sponsi, quam sponsae; Imo etsi esset excommunicatus non toleratus, interdictus, suspensus, et irregularis, quia hujusmodi assistentia non est actus jurisdictionis. Imo etsi esset vi, aut dolo adactus.

R. 2. Non solum Parochus Urbis, aut Pagi, in quo contrahentes habent domicilium, sed etiam proprius Parochus censetur: Papa in toto orbe; Episcopus in sua Diaecesi; Vicarius Generalis, Capitulum sede vacante. Dicti Praelati possunt loco sui delegare jus assistendi alicui Sacerdoti, quamvis Parochus loci esset invitus, et inscius.

Q. *Qui tenetur est proprius Parochus?* R. 2plx. *Originis et Domicilii.* Si quis tamen in uno loco natus sit, in alio autem Domicilium contraxit, non Parochus *Originis*, sed Domicilii assistere debet, quia Parochianum constituit non tam origo, quam Domicilium.

Q. *Quantum temporis requiritur ut in aliqua aliena Parochia Parochianus efficiatur?* R. Habitatio quaecunque etiam brevissima, et si per horam solum incepit habitare, sufficit in eo, qui domum habitandi animo ad locum v.g. Parochiae N. advenit.

Q. Qui Parochus Matrimoniis Vagorum assistere potest? R. 1. *Vagus* dicitur, qui nullibi domicilium habens versatur in loco N. sine animo manendi. *Peregrinus* autem, qui alibi domicilium habens in loco N. moratur animo non permanendi.

R. 2. Matrimoniis vagorum (non autem Peregrinorum) quilibet Parochus valde et licite potest assistere, consulto tamen prius Officio.

Idem dicendum est de eo, qui etsi quidem testimonium liberi status habeat, sed incertum, et suspicioni obnoxium, talis ad Officium remittatur, ibi iuramentum super librum statum praestet. Parochus praestitum juramentum testimonium afferat ex Officio, quod circa Libram Metricas Copulatorum conservabitur.

Q. An Parochus suis Parochianis etiam extra suam Parochiam valere assistere potest? R. Affirm; quia sic non desunt esse Parochiani.

Q. Quam poenam incurrit Parochus assistens Matrimonio alienorum Parochianorum? R. Ipso jure tamen suspensus manet, quamdiu Episcopo videbitur. *Trid.*

Q. An Sacerdos habens delegationem a Parocho ad assistendum possit subdelegare alteri? R. Non. CC. DD. Facultas autem, quam Parochus alteri dat Sacerdoti, omnino debet esse expressa, tacita non sufficit.

Q. An valeret Matrimonium, si ei assisteret Parochus, cui Episcopus interdixerat, ne assisteret? R. Affirm; quia per hanc inhibitionem Parochus

non desinit esse Parochus; Tum quia generaliter Matrimonium contra interdictum Ecclesiae celebratum valet. Nisi aliquod aliud impedimentum dirimens interveniat. Bened: XIV. de Sgno c. 7.

Q. *An filii vel filiae peccant, si contrahant Matrimonium invitis vel inscitis Parentibus?* R. Non; si contrahant cum dignis, et paris conditionis absque ullo contemptu Parentum, et incommodo Familiae, seu? peccarent mortaliter. *Sanch.* Ordinarie tamen consensus Parentum requiritur, et benedictio eorum petenda est.

Nota 1. Jungendi Matrimonio non sunt, qui ignorant necessaria ad Salutem. Bened: XIV. *Ency.* n. 42.

Nota 2. Parochus tenetur a sponso et sponsa privatim et ad aurem explorare liberam voluntatem ante contractum. Bened: XIV. *Const: Nimirum Licentiam.*

Q. *Quo ritu Matrimonium? et ubi contrahi debet inter maritum latinum, et mulierem graecounitam?* R. Latino ritu coram Parocho latino.

Inter maritum vero graecounitum, et mulierem latini ritus potest contrahi vel coram Parocho graecounito praesentibus quobus vel 3. iis testibus; Vel coram Parocho latino ubicunque Moritus graecounitus voluerit.

Ejus autem loci ac ritus Parochus assistere debet, ubi, et quo ritu Matrimonium contrahitur. *Idem Const: Et si Pastoralis.*

Q. *Licetumne sit Matrimonium inter Catholicam et Dissidentem?* R. Non, nisi in gravi

causa, quia hoc agendo fit communicatio in
Divinis. *Idem de Syno.*

Potest tamen contrahi cum consensu Epipi.

1. Si absit periculum aversionis, et persona
Catholica permittatur libere vivere in sua Re-
ligione. 2. Ut non impedatur idem Catholico
prolelem educare. 3. Ut non sit facile Catholicae
Personae in sua Religione invenire conjugem
sibi parem, vel e contra. 4. Ut haereticus non
sit denunciatus, nec notorius percussor Clerici.
5. Ut eo loco passim sit consuetudo sic contra-
hendi absque scandalo.

Q. Quando benedictio dari debet sponsis? R.
Vel in Messa de sponsis celebranda ante con-
tractum Matrimonium. Vel immediate post ipsam
contractum, uti habetur in Rituali.

Benedictio haec dari debet omnino a Parocho
sponsi vel sponsae, vel etiam ab alio Sacerdote,
sed cum expressa licentia Parochi sponsi vel
sponsae: Nam sine dicta facultate, si benedice-
ret alius Sacerdos, ipso facto incurreret suspen-
sionem ab Officio, donec ab Episcopo Parochi
absolutioem habuerit. *Triden. Ses. 24.*

Notandum. 1. si foetina aliqua sciatur esse
impregnata, tamen, si sunt primae nuptiae ex
parte epus, benedictio danda est. Item dum
post nuptias ad Locum venient, introducenda
est mox solto, post partum ventris ad Locu-
siam introducenda seu benedicenda est, dummo-
do acti sit in regimine Matrimonio. *D. Aureu.
Mssmull.*

Nuptiae inter Catholicum et Dissidentem multo rectius non sunt benedicendae, neque Missa in praesentia haeretici celebranda. Bened: XIV. de Synod: Diac: l. 6. c. 5. § 5.

Q. Si per obliu nem aliquam benedictio tam in Missa, quam tempore contractus Matrimonialis omittetur? R. Non esset mortale; nisi sequeretur contemptus, aut scandalum.

§ 6tus.

De impedimentis Matrimonii.

Q. Quid est impedimentum Matrimonii? R. Est obstaculum quoddam impediens ne licitum, aut validum fiat Matrimonium.

Q. Quotuplicia sunt impedimenta? R. Duplicia: *Impedientia et Dirimentia.*

Q. Quae est differentia inter illa impedimenta? R. Haec, quod Matrimonium cum impedimento dirimente sit illicitum et invalidum. Contactum vero cum impediēte licet sit validum, tamen est illicitum.

Q. Quae sunt impedimenta impedientia Matrimonium? R. Praeter peccatum mortale, et excommunicationem, in quibus illicitum est omnino contrahere Matrimonium, sunt sequentia, quae sola sunt ex ordinatione Ecclesiae hodie in usu.

1. Votum simplex castitatis perpetuae.
2. Votum Religionis ingrediendae.

3. Sponsalia. Et 4 Ecclesiae vetitum. Impedimentum vero *Cathelismus* per *Triden.* Impedimentum *Criminis* ut: *raptus sponsae alienae: Presbytericum etc.* per contrariam consuetudinem sublatum est.

Q. *Quid intelligatur per votum simplex castitatis?* R. Illud: quod qui fecit votum castitatis privale, vel votum non cognoscendi foeminam, vel votum recipiendi S. Ordines, vel votum caelibatus non potest licite contrahere Matrimonium sine dispensatione.

Votum vero non fornicandi, aut non peccandi contra castitatem non est impedimentum.

Q. *Petrus obstrictus voto simplici castitatis scienter contraxit Matrimonium, an valide?* R. Valde, sed illicite et toties peccabit, quoties debitum petet (donec ipsi dispensatio procurabitur) reddere tamen potest, quam tenetur, si petatur a conjuge. Idem dicendum, si foemina simile votum fecisset.

Q. *Quis potest dispensare, ut Petrus debitum petere valeat?* R. Episcopus. Si autem ante initum Matrimonium rescivisset Confessarius de voto hoc Petri, tunc foret procuranda ipsi Dispensatio a S. Poenitentia in ordine ad licite contrahendum Matrimonium.

Q. *Si hujus dispensationis, quam haberet Petrus ab Episcopo, possetne, mortua illa uxore, aliam ducere?* R. Non, quia haec dispensatio conceditur solum ad hoc, ut possit debitum petere ab uxore, quam nunc habet, sed mortua illa reviviscit votum, adeoque ad licite con-

trahendum aliud Matrimonium requiritur Dispensatio Papalis.

Q. *An non etiam Episcopus valeat dispensare super voto castitatis perpetuae et Religionis in ordine ad licite contrahendum Matrimonium?* R. Non quidem jure ordinatio, sed per accidens potest, quando sequentia occurrunt. 1. Magnum incontinentiae periculum. 2. Grave scandalum. 3. Difficilis recursus ad Papam, vel Nunciaturam ob distantiam loci, vel paupertatem voto adstricti. 4. Si vota non fuerunt absoluta, perfecta, sed solum conditionata.

Q. *Paulus fecit votum Religionis in grediendae, eo non attento contraxit Matrimonium sine dispensatione, an peccavit?* R. Peccavit mort: sed consummato Matrimonio poterit licite et reddere, et petere debitum absque ulla dispensatione. Quia tale votum non est formale votum castitatis, *Palais* cum CC. idem dicendum de eo, qui vot. caelibatus, sive non ducere uxorem.

Q. *Qui intelligitur per impedimentum in Ecclesiis vetitum?* R. 1. Prohibitio, quae sit ab Epopo, vel Parocho ob dubium impedimenti alicujus, vel inhabilitatis inter copulandos.

R. 2. Quod vetitis ab Ecclesia diebus non liceat solemniter celebrare nuptias scil: tempore Adventus usque ad Epiphaniam, et a feria IIIa Cinerum ad Dominicam Iam post Pascha inclusive.

J. Tmos.

De impedimentis dirimentibus.

Q. Quotuplura sunt impedimenta dirimentia?

R. Duplura: Alia quae invalidant Matrimonium jure naturali seu Divino, et talia sunt: Error, impotentia perpetua, consanguinitas in 1. gradu, Vis, Ligamen.

Et alia, quae invalidant solum jure Ecclesiastico, et hujusmodi sunt reliqua. In his Papa dispensare potest, quia in ejus potestate est legem ponere, in ejus potestate est dispensare in illa, sed Papa est Conditor juris Ecclesiastici, Ergo etiam et dispensator.

In illis tamen, quae dirimunt jure Divino dispensare non potest, quia dispensatio est juris relaxatio, Papa autem non habet potestatem in ius naturale et Divinum, cum haec sint ordinis superioris. Habet tamen potestatem declarandi et interpretandi, quando praecepta naturae obligant, quando non, in quibusdam gravissimis casibus.

Q. Si impedimentum aliquod dirimens supervenerit post valide contractum Matrimonium? *R. Tunc illud jam non dirimeret, sed solum tolleretur jus petendi, vel petendi, et reddendi, prout casus tulerit: ut si v.g. uterque conjugum conscius esset impedimenti v.g. affinitatis de novo per peccatum contractae.*

Q. Quae sunt illa impedimenta dirimentia? *R. Sequentibus versibus expressa.*

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen. Cultus, Disparitas, Vis, ordo, ligamen, honestas. Aetas, affinis, si Clandestinus, et impos. Raptaque sit mulier, nec parti redditae tutae. Haec socianda vetant connubia, facta retractant.

ERROR.

Q. Quotupliciter potest error contingere in Matrimonio? R. Dupliciter: Unus circa substantiam personae, ut si quis ducat Annam, putans esse Evam. 2. Circa qualitatem Personae, ut si quis ducat Annam putans illam esse nobilem, divitem, virginem quam postea talem non invenit.

Error circa substantiam Personae semper invalidat Matrimonium, quia taliter errantis nullus est consensus, *nihil enim est volitum, nisi praecognitum.*

Error autem circa qualitatem Personae per se non dirimit Matrimonium, quia in tali casu contractus quo ad essentiam est voluntarius, nam intentio nubendi v.g. cum Anna non respicit qualitatem illam in Anna (v.g. nobilitatem) per se et tanquam obiectum, sed tanquam aliquid accidentale obiecto per se.

Si tamen contrahens cum Anna diceret sive expresse, sive intra se: duco te in uxorem, si virgo es, tunc utique dirimeret Matrimonium, etiam qualitatis error, nam si non

referret virginem, nullus esset illius consensus.

CONDITIO.

Q. Quid intelligitur nomine Conditionis? R. Intelligitur status servilis alicuius ex contrahentibus et quidem non qualiscunque servitus, sed illa quae mancipium reddit, ita subditum Domino, ut ab illo possit vendi pro suo libitu.

Q. Quando error conditionis invalidat Matrimonium? R. Tunc quando conditio errantis fit deterior, ut dum libera contrahit cum servo, quem credebat esse liberum. Siquidem Ecclesia hoc impedimentum apposuit, ut non fiat injuria liberis Personis, magna autem esset injuria illius liberae, quae mancipio traderet corpus suum, et sic ratione vinculi cum ipso fieret aliquo modo mancipium.

Quando autem Matrimonium contractum fuisset cum errore conditionis, ita ut persona cum qua contrahitur, esset aequalis aut melioris conditionis, quam ille, qui sic erraret, non esset invalidum, ut si v.g. servus contraheret cum serva, quam putabat esse liberam, aut cum libera, quam judicabat esse servam; Quia in utroque casu conditio contrahentis non est deterior, sed in 1. casu est aequalis, in 2. melior est, et sic nulla est injuria erranti.

VOTUM.

Q. Quale votum diiimit Matrimonium? R. Non simplex ut dictum est superius. (dempto unico, si uxor in saeculo continentiam vovens cum consensu Episcopi, marito licentiam daret, aut Ordines suscipiendi, aut S. Religionem profitendi, eo mortuo, si contraheret cum alio, Matrimonium esset nullum. *Cap. quia 10.*) sed votum s. Conne tam Religiosae Professionis, quam Ordinis S., si antecedit contractum Matrimonii.

COGNATIO.

Q. Quid est Cognatio? R. Est quaedam conjunctio inter certas Personas.

Q. Quotuplex est? R. 3plex: Legalis, Spiritualis, et naturalis. Ima *Legalis* est propinquitas Personarum ex adoptione procedens.

Q. Quid est adoptio? R. Est Personae extraneae in Filium aut filiam legitima assumptio; quae fieri debet Auctoritate Publica, seu Magistratus.

Alia est *perfecta* adoptio: per quam Persona extranea transit in potestatem adoptantis, et fit haeres illius necessarius, acsi esset filius naturalis. Haec adoptio fit auctoritate supremi Principis Regionis.

Alia *imperfecta*, per quam adoptatus non transit in potestatem adoptantis, (quin est sub potestate Patris sui naturalis) et non est haer-

res necessarius in testamento, sed tantum ab intestato.

Q. Qualis ex his dirimit Matrimonium? R. De perfecta omnes DD affirmant. De imperfecta alii negant, alii cum Scoto in 4. d. 10. q. univ. affirmant.

Cognatio legalis dirimit Matrimonium in linea recta inter ipsum adoptantem et adoptatum, hujusque solos filios carnales descendentes usque ad 4. gradum.

2. In linea collateralit inter ipsum adoptatum, et solos filios carnales adoptantis et non ultra.

3. Inter adoptatum et uxorem adoptantis et e contra.

Q. Quid est cognatio spiritualis? R. Est propinquitas inter aliquas personas ex generatione spirituali procedens scilicet Baptismi vel Confirmationis. Inter quas autem personas contrahitur dicta cognatio, videatur ubi de Baptismo.

Haec cognatio est ex solo jure Ecclesiastico statuta. Trid: Ses: 24. c. 2. Cur autem Ecclesia hanc cognitionem spirituales constituerit potius ex susceptione Baptismi et Confirmationis, non vero aliorum Sacramentorum? quia sicut per generationem naturalem contrahitur naturalis cognatio, ita etiam per spirituales generationem, quae fit per haec Sacramenta, constituitur cognatio spiritualis, et sicut cognatio naturalis dirimit Matrimonium, ita et spiritualis.

Q. Quid est cognatio naturalis? R. Est vinculum Personarum, quae ab eodem proximo stipite per carnalem propagationem descendunt. Et haec cognatio vocatur etiam consanguinitas, quae distinguitur per lineas et gradus.

Q. Quid intelligitur per stipitem, lineam, gradum? R. Stipes est persona illa, a qua aliae personae, de quarum cognatione tractatur descendunt vel ascendunt.

Per lineam intelligitur collectio personarum tam ascendentium quam descendantium ab uno eodemque stipite.

Per gradum intelligitur maior vel minor distantia unius Personae ab alia secundum lineam consanguinitatis.

Q. Quotuplex est linea? R. 2plex: 1. *Recta* est illa secundum quam multae personae descendunt ab uno stipite, ita ut una sit genita ab alia vg. Filius a Patre, Nepos a Filio. Et haec *alia* est *descendens*, quae est a Persona generante ad genitas, ut Pater, Filius, Nepos etc. Et *alia ascendens*, quae est a Persona genita ad generantem ut Pater, Avus, Proavus, etc.

2. *Collateralis* linea est, secundum quam multae Personae ab uno stipite proeunt, ipsae tamen Personae a se invicem non descendunt, ut est Frater et Soror.

Haec linea *Collateralis* dividitur in *aequalem* et *inaequalem*. In prima continentur gradus consanguineorum, aequaliter a stipite distan-

tium uti sunt; duo Fratres aut Sorores, *vel* eorum filii aut filiae etc.

Si autem unus ab altero distet uno *vel* altero gradu remotius a communi stipite dicuntur esse in *linea inaequali*. Sic frater a suae sororis aut sui fratris filia distat inaequaliter, quia frater a communi stipite distat 1. gradu. Fratris autem aut sororis filia 2 gradu distat.

Q. *Ad quem gradum extenditur h. impedimentum dirimens Matrimonium?* R. Ad 4. gradum inclusive. Consanguinei enim in 1mo et 5to gradu. Vel in 1to et 5to gradu licite possunt contrahere secum matrimonium.

Q. *Infiliales et juncti gradus prohibito debentne separari post Baptismum, si fiant Christiani?* R. Non, si gradus prohibitus est illius generis, in quo solet Ecclesia dispensare. CC. DD.

CRIMEN.

Q. *Quid intelligitur nomine Criminis?* R. Intelligitur, non quodcumque crimen etiam atrocissimum, sed peccatum est intervenire, *vel Adulterium, vel Conjugicidium, vel utrumque*; cum certis tamen ad hoc iuris Ecclesiastici hoc impedimentum introductum est, ut vitentur caedes et Adulteria.

Q. *Quotplex est crimen dirimens Matrimonium?* R. 4plex: 1um *Conjugicidium* sen *Machinatio*; id est conventio uxoris cum tertio in mortem mariti, *vel* e contra; non aliter, quam sub intentione contrahendi Matrimonium effectu secuto scilicet morte.

Q. Quae requiruntur ad id conditio nes, ut quis inveniatur hoc impedi mentum? R. Imo Ut uxor vel e contra occidat Maritum sive per se et immediate, sive per alium iubendo, consulendo. Non sufficit rati habitio post factam eadem secuta absque conspiratione facta, *Lay. Les. 2da.* Ut vir et foemina, qui Matrimonium intendunt, contrahere ambo in mortem conspirent. *3ta* Ut ex fine contrahendi secum Matrimonium machinentur in mortem. *4ta* Ut ipsa mors sequatur realiter ex eorum actione, et non alia de causa. *5ta* Ut intentio nubendi a nemine sit revocata; Eaque ut sit expressa determinata, cum hac persona, et non cum alia nubendi post mortem prioris conjugis. *6ta* Ut unus machinantium sit vero matrimonio ligatus, et non putativo tantum.

Q. Quod est crimen secundum? R. Adulterium cum conjugicidio scilicet: quando adultera, vel e contra occidit virum suum, ut contrahat cum adultero, quamvis adulter non sit consors, seu conscius occisionis, non potest contrahere valide cum eodem adultero post mortem sui occisi mariti.

Q. Quae conditiones ad incriminandum immediate dictum impedimentum requiruntur? R. Ut adulterium sit formale, ut utrique constet, quod unus illorum sit ligatus vero Matrimonio, et aliae de immediate conditiones requiruntur.

Q. Quid est crimen tertium? R. Adulterium solum sine conjugicidio sed commissum sub

promissione, et fide data de Matrimonio contrahendo post alterius conjugis mortem.

Q. *Quae conditiones requiruntur?* R. 1. Ut uterque se at summi peccatum esse adulterium seu superstitem esse conjugem alterius, nam si unus ignoret, poterat contrahere Matrimonium post mortem conjugis innocentis. 2. Ut perfectum adulterium et promissio fiat vivente legitimo conjugē adulteri. 3. Ut promissio sit vera non ficta, nec ante adulterium revocata, ut sit aliquo signo externo manifestata; non requiritur ut sit mutua repromissio. *San. Sot. Pir. etc*

Q. *Petrus conjugatus solutus rem habere cum Anna libera, quadam die sic dicit Annae si moreretur uxor mea, ducerem te in uxorem, cui illa respon- dit, et ego ducerem te in Matrimonium; moritur uxor Petri, an posset ducere Annam?* R. Affir: Quia etsi habetur adulterium formale, non tamen promissio formalis Matrimonii, sed solam est velleitas Matrimonii. Non posset vero ducere, si dixissent: *ducam te in uxorem, ducam te in Matrimonium.* Com: DD. apud Rosign.

Q. *Quid est etiam Crimen?* R. Adulterium cum contracto matrimonio invalido vivente conjugē legitimo; quando v.g. quis rite celebrato Matrimonio vivente una, contrahit cum 2da; etiam post mortem primae, crimen hoc dirimit Matrimonium cum illa 2da. Stantibus tamen his conditionibus, quod haec 2da sciebat esse conjugatum vel e contra, et ab

eo est cognita, aliter enim inter eos non contraheretur impedimentum.

Dixi *rite?* quia si cum prima matrimonium esset nullum, tunc cum 2da foret validum.

CULTUS DISPARITAS.

Q. *Quando hoc impedimentum incurritur?* R. Quando si quis scienter contrahit cum infideli, tunc et peccat graviter, et Matrimonium est nullum. Infidelis autem hic intelligitur non baptizatus, ut est vg. Judaeus, gentilis etc. et etiam Catechumenus, qui esto jam habeat fidem, quia tamen nondum ingressus est perquam Sacramentum: Bap. ismum non potest accedere ad Sacramentum Matrimonii.

Q. *Quando ex conjugibus infidelibus unus convertitur ad fidem, et alter non, an conversus possit deserere conjugem in fidelem, et nubere fidei?* R. Affirm: Etiam si infidelis cohabitare velit cum converso ad fidem pacifice et absque injuria Creatoris jx. Epist: 1. ad Cor: 7. Eo spso enim quod alter velit in infidelitate perseverare, consent Theologi plures, satis esse periculi in Neophyto. Bened: XIV. de Synod. dioc.: l. 13. c. 21. Novae Edit.

Si ergo conjunx infidelis convertitur, tenetur monere alterum conjugem num converti velit, dandique sunt illi ad deliberandum aliquot dies, si converti renuat? poterit tunc contrahere cum alio.

Q. *An Parochus possit assistere Matrimonio inter Hebraeum et Haereticum?* R. Non; quia esset invalidum ratione: Dissaritatis cultus. Bened: XIV. Ep: ad Duce[m] Ebo: A. 1749. 9. Febr:

VIS seu METUS.

Q. *Quid per vim intelligitur?* R. Gravis metus, injuste incussus, quando nimirum aliquis per vim ad contrahendum inducitur Matrimonium, quod nullo modo contraxisset, nisi ad illud per vim compulsus fuisset.

Taliter enim contractum Matrimonium est nullum, non solum jure Ecclesiastico, sed etiam jure naturali et Divino propter defectum libertatis ad contractum Matrimonium requisitae.

Dicitur *Metus gravis*: "quando timetur grave malum inferendum aut ipsi metuenti, aut personae v. lde conjunctae ut Patri, Fratri etc. Hujusmodi est metus mortis, mutilationis, carceris diuturni, gravis infamiae, amissionis officii ad sustentationem necessarii, maioris partis bonorum exhaereditationis, qui *metus*, dicitur *ca. levis in virum constantem*, et talis metus reddit Matrimonium nullum in utroque foro.

Secus dicendum de *metu levi*, quando timetur leve malum v. g. incussio colaphi, levis verberatio; Et de *metu reverentiali*, quo nimirum juvenis vel puella tantum ideo consentit Matrimonium, quia timet, ne contra-

dicendo agat contra reverentiam debitam Patri. Verum de hoc metu fusius consulantur Authores, quia quandoque metna respectu unius levis, erit, gravis respectu alterius.

ORDO.

Q. Quid intelligitur per impedimentum Ordinis?
R. Tres SS. Ordines, qui non solum ratione voti sollemnis castitatis, quod habent annexum sed etiam ratione Ordinis dirimunt Matrimonium, ita ut si Clericus his SS. Ordinibus, aut uno illorum initiatus contraheret Matrimonium nullum esset. *Trid; Ses: 24. c. 9.*

Si autem post initium prius Matrimonium (et si sit tantum ratum) suscipiantur SS. Ordines non dirimunt illud. Si vero talis Professionem in Religione aliqua fecisset, tunc dirimeretur illud matrimonium ratum, quia pro hac habentur iura, non pro illis.

Q. An valde susciperetur S. Ordo a conjugato?
R. Affirm; sed illicite, nihil enim deesset ad valorem, cum uxoris consensus non sit de essentia Sacramenti Ordinis. *San. Lay.* Juxta quos uxor sic ordinatum ad consortium conjugale revocare potest, qui debitum conjugale reddere posset uxori petenti, sed ille petere non posset propter castitatem annexam Sacris Ordinibus.

LIGAMEN.

Q. Quid nomine Ligaminis intelligitur? *R.* Vinculum viri cum uxore post contractum le-

gitiime Matrimonium sive consummatum, sive tantummodo ratum. Quamdiu enim hoc vinculum durat, Matrimonium cum quovis aliud contrahendum, impedit ac dirimit, non tantum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Polygamia seu pluralitas uxorum olim a DEO permissa viris, nunc a Christo sublata ut patet ex verbis Christi *Math. 19.* ut nec Papa dispensare possit. CC. TT.

Q. Si impedimentum ligaminis et aliud quodcunque impedimentum Confessarius agnovit in Confessione et nullo m. do dissuadere potest num debet copulare, si venerint in Ecclesiam? R. Affirm: nam sicut debet communicare publice petentem Communionem, etiamsi sciat ex Confessione esse indignum, ita etiam et in hoc casu, idque propter sigillum Confessionis.

H O N E S T A S.

Q. Quid est publica honestas? R. Est quasi quaedam affinitas jure Ecclesiastico introducta ob publicam justitiam honestatis; oritur hoc impedimentum duplici modo.

1mo Ex sponsalibus id est. qui sibi desponsavit Annam, non potest valde sine dispensatione Pontificia contrahere Matrimonium cum ejus consanguinea intra 1. gradum vg. cum Matre aut sorore germana Annae, in 2do gradu autem contrahere potest.

2do Oritur hoc impedimentum ex Matrimonio solum rato vg. Petrus contrahit Ma-

trimonium cum Rosa, ea mortua ante Matrimonii consummationem, non potest consanguineam Rosae in conjugem accipere usque ad 4tum gradum inclusive. Vel e contra: Mortuo marito ante consummationem matrimonii uxor superstes non potest nubere ulli ex coo-sagvineis defuncti mariti ad 4tum gradum.

Q. *Ex quibus sponsalibus oritur hoc impedimentum?* R. Ex solis sponsalibus validis et absolutis, non vero ex conditionatis vel quacunque ratione non validis: Neque ex sponsalibus contractis a Parentibus nomine filiorum vel filiarum sine eorum consensu.

Q. *Ex sponsalibus ab initio validis, et postea vel mutuo consensu, vel morte alterius sponsi dissolutis, num permanet hocce impedimentum?* R. Affirm: Ita ex S. Cong: firmat Fag: in Cap. ad audientiam de Spon. Octa: de S. Josep.

Q. *Ex sponsalibus fictis, et matrimonio invalido oriturne impedimentum publicae honestatis?* R. Ad primam partem negative. Ad 2lam Affirm. Nam sic jure novo *Trid:* sancitum est Fag. Octav. etc. nisi sit invalidum ob defectum consensus

Q. *Quid si aliquis cum duabus sororibus germanis successive contrahat sponsalia, quam nam in uxorem ducere debeat?* R. Eam, cum quia primo sponsalia contraxit; secunda vero sponsalia invalida sunt propter hocce impedimentum.

Aliud autem dicendum, si quis cum duabus sororibus successive contraheret sponsalia, et secundam insuper carnaliter cognosce-

ret, tunc enim neutram habere posset. Non primam, quia ex copula habita cum illa 2da, nata fuisset vera affinitas. Neque secundam propter impedimentum publicae honestatis ex primis sponsilibus ortum. C. ex Litteris 8. *de eo, qui cognovit. Engel.*

A E T A S.

Q. Quae aetas requiritur ad aliunde contrahendam Matrimonium? R. In Mare 14 in Foemina 12 Annus physice completus, ita ut contractus reddatur irritus, si vel unus dies desit. Imo etiam dies ultimus debet esse completus Mathematice, ut probabilius tenent DD. apud Kugl. nisi malitia superet aetatem, sed et tunc adhuc requiritur licentia Episcopi.

Q. Quid est affinitas? R. Est propinquitas Personarum ex copula carnali proveniens.

Q. Unde oritur haec affinitas? R. Non solum ex copula conjugati, sed etiam fornicaria extra Matrimonium habita, vel adultera.

Oritur autem haec affinitas, sive haec carnalis copula exerceatur cum volente, sive invita, metue, aut vi coacta, sive cum dormiente, aut ebria, vel insana, sive denique illa copula sit occulta, sive publica.

Q. Inter quos affinitatis impedimentum contrahitur? R. Inter consanguineos viri cognoscentis foeminam, et ipsam foeminam cognitam: Et e contra inter consanguineos foem.

nae cognitae, et inter ipsum virum cognoscentem, ut si vg. Petrus habeat copulam cum Anna, fit ipse tantum solus et unicus affinis cum consanguineis Annae, et quidem in eo gradu, in quo sunt ipsi consanguinei Annae cum ipsa Anna.

Q. Ad quem gradum affinitas contracta dirimit Matrimonium? R. Affinitas orta ex copula licita seu matrimoniali dirimit usque ad 4um gradum inclusive; ita, ut si Petro uxor moreretur, Petrus nullam ex consanguineis primae uxoris suae usque ad 4um gradum ducere possit, et e contra.

Affinitas vero orta ex copula illicita seu fornicaria vel adultera ad 2^{dum} solum gradum dirimit inclusive. Hinc Paulus fornicans cum Eva, potest contrahere cum consanguineis Annae in 3. vel 4. gradu et e contra.

Idem vg. Paulus maritus, si committat adulterium cum consanguineis suae conjugis in 2. gradu, (vel vicissim) ideoque factus affinis conjugis suae intra gradum 2. non dirimitur jam tunc contractum legitime Matrimonium, sed solum Paulus amittit jus petendi debitum, quamvis innocenti parti petenti reddere possit, quin et teneatur.

Affinitas haec durat etiam post mortem eius, qui affinitatis contractae causae fuit, sicut et consanguinitas. Requiritur autem, ut sit copula perfecta, consummata.

Q. An incurrit hanc poenam ille, qui ignorat illam, cum qua coibat, esse consanguine-

am; aut putavit esse in remotiori gradu conjunctum? R. Non, nam textus dicit *si scien-*
ter,

Q. Quod si sciverit se peccare in 2 gradu, sed non scivit hanc poenam esse annexam, an tunc incurreret dictam poenam? R. Probabilius Affirm. *Henr. Pont. etc.* Sicut enim mulier occidens virum, ut cum adultero contrahat, incurrit poenam criminis, quamvis non sciverit esse annexam (uti cum *Com. Hurt. Con. Les. Gob. etc.*) ex eo quia impellimentum criminis non est mera poena, sed simul inhabilitatio, ita et hic incurritur inhabilitas ad petendum debitum ob contractum impedimentum novae affinitatis.

Dicta poena non incurritur ab eo, qui peccavit cum consanguinea suae conjugis in 3 vel 4. gradu. *Kulg.* Neque qui cum sua propria consanguinea peccavit, quia poena non est afferenda absque jure.

Neque uxor, si fuerit invite cognita a consanguineo mariti sui, quia suo jure sine culpa, non debet privari.

Nota: Ad dignoscendam affinitatem directam et proprie dictam ab indirecta et impropria, advertendum est diligenter, quod ille, qui cognoscit carnaliter aliquam, solus et unicuique contrahit affinitatem cum consanguineis cognitae.

Et viceversa, quod illa sola tantum, quae cognoscitur a viro aliquo, cum ejusdem viri consanguineis affinis efficiatur. Unde licet

consanguinei utriusque partis carnaliter copulatae communiter vocare se solent affines, revera tamen non sunt, modus enim hic loquendi est popularis tantum et improprius. Rem declaro exemplis.

1. Possunt duo vel tres et plures Fratres germani ducere duas, vel tres vel plures sorores germanas sibi.

2. Potest Pater ducere viduam, et duo filii et plures ejusdem Patris duas filias et plures ejusdem viduae.

3. Petrus potest successive ducere duas Viduas, quarum Mariti germani fratres erant.

4. Potest Paulus viduus accipere viduam relictam post mortem Fratris germani suae primae uxoris, quia Paulus nullam contraxit affinitatem cum affinibus primae suae uxoris.

5. Vitricus potest accipere uxorem demortui sui Privigni.

6. Potest filius viduae natus ducere alteram viduam, cujus item filius duceret Matrem Vitrici sui, seu Mariti suae Matris. Quo facto, nato alieni ex dictis filio, dicere posset alterutra vel utraque: hic est filius filii mei, et simul frater Mariti mei.

CLANDESTINITAS.

Q. Quid nomine Clandestinitatis intelligitur? R. Matrimonium absente Parocho, vel

alio Sacerdote de Parochi licentia, et sine duobus saltem testibus contractum.

Ad valorem Matrimonii sufficit assistentia proprii Parochi, etiamsi sit per errorem illegitime constitutus, dummodo habeatur pro Parocho.

Item sufficit etiamsi Parochus non sit actu Sacerdos. In eo autem, cui daret facultatem assistendi requiritur omnino Sacerdotium. *Ratio 1. partis*, quia *Triden:* tantum requirit Parochum sine addito, quod sit Sacerdos. *Ratio 2. partis* est ipsa declaratio *Triden:* ubi in delegato omnino vult Sacerdotium, ut notat *Boss.* Benedicere tamen Matrimonium non posset Parochus, qui adhuc est Clericus; alias fieret irregularis, quia exerceret actum Ordinis, quem nondum habet.

Sciendum: Valida esse Matrimonia Catholicorum sine praesentia Parochi, duobus saltem testibus adhibitis in locis haereticorum, ubi ob metum, vel potentiam haereticorum, nullus adest Episcopus vel Parochus, aut alius Sacerdos ab illis licentiam assistendi habens. *Kloz:* l. 4. t. 3. *Lay. Gob.* Quia *Trid:* tale casum non supponitur comprehendere. Ita Bened; XIV de Synod; l. 12. Contractum vero Matrimonium coram Parocho, et uno teste nunquam valet, etiamsi sit bona fide contractum. *Idem* Praeter infantes, amentes et ebrios, quos jus naturae arceat; omnes alii possunt esse testes Matrimonii:

Viri, foeminae, Pater, Mater, Neosponsorum, Christiani, infantes, infames, excommunicati. *Lecl. ex Truk.* Tutius tamen erit admodum testes adhibere ad tollendas dissensiones varias.

I M P O S.

Q. Quid est impotentia de qua hic sermo? R. vitium naturale vel accidentale impediens coitum, sive est defectus corporis, qui impedit copulam conjugalem,

Sterilitas seu impotentia solum ad generationem, valori Matrimonii non obstat.

Q. Quomodo dividitur impotentia? R. Una est naturalis, et ab intrinseco, quae procedit ex debilitate vel frigidityte personae. Alia est Praeternaturalis, et ab extrinseco, vel per maleficium, quae arte daemonis vel beneficii supervenit, utraque est vel perpetua vel temporalis.

Perpetua est, quae viribus naturae sine miraculo, vel sine offensa DEI tolli nequit.

Temporalis est illa, quae sine peccato et sine notabili periculo vitae vel salutis per remedia naturalia et humana removeri potest.

Alia est respectiva, quando subjectum est inhabile ad cognoscendam certam individuum mulierem, non vero alias. Alia absoluta, quando subjectum respectu omnium

est inhabile. Alia est *antecedens*, alia *subsequens* Matrimonium.

Q. *Quae ex illis impotentia dirimit Matrimonium?* R. Sola perpetua et antecedens Matrimonium. Temporalis vero et subsequens non dirimit contractum.

Impotentia *respectiva*, perpetua, et antecedens Matrimonium solum dirimit respectu illius personae, ad quam se extendit illa impotentia, non vero respectu aliarum, ad quas se non extendit. Impotentia vero *absoluta*, cum sit perpetua et antecedens matrimonium dirimit cum omnibus personis, sive sit impedimentum naturale, sive proveniens ex maleficio.

Q. *Impotentia proveniens ex maleficio, quo medio tolli potest?* R. Exorcismis, aliisque piis operibus uti: devota oratione, Confessione, S. Communione, ut DEUS per talia media destruat omnem diabolicam facturam quae fini Sacramenti Matrimonii obstet.

R A P T U S.

Q. *Quid est Raptus?* R. Est abductio violenta mulieris iuventutis de domo Parentis, aut Tutoris causa Matrimonii ineundi, vel libidinis.

Raptus inter raptorem et raptam sub potestate raptoris existentem dirimit Matrimonium, etiamsi illa consentiat sub ea potestate existens.

Dicitur mulieris invitae: quia si illa rapti velit, aut precibus, donis, blanditiis convicta in raptum consensit, tunc non erit proprie raptus, sed fuga voluntaria, consequenter non incurretur impedimentum. Ita *Com. DD. extra Regnum Galliar.*

Dicitur de domo Parentis: nam si solum de hypocausto ad hypocaustum, talis raptus non dirimit Matrimonium.

Dicitur sub potestate raptoris: nam si rapta a raptores separata; et in loco tuto et libero constituta illum in Maritum habere consenserit, validus erit contractus. *Trid. Sess. 24. c. 6.*

DE DIVORTIO.

Q. Quid est divortium? R. Est viri ab uxore, aut uxoris a viro legitima separatio.

Q. Quot modis potest fieri divortium? R. 3. bus 1. Quo ad vinculum Matrimonii. 2. Quo ad solum thorum. 3. Quo ad thorum et habitationem. *Bon. Nav.*

Matrimonium Catholicorum valide contractum et consummatum, est ita indissolubile quo ad vinculum, ut ex natura sua inter contrahentes nexum requirat perpetuum non solum jure Ecclesiastico, sed etiam Divino.

Matrimonium autem solum *Ratum*, et nondum consummatum solvi potest etiam quo ad vinculum per Professionem Religiosam.

Permittitur enim ab Ecclesia cuilibet conjugum post contractum Matrimonium duorum mensium tempus ad deliberandum, utrum velit consummare matrimonium: vel potius Religionem ingredi. Trid: Ses: 24.

Posset autem ingredi tunc Religionem conjunx invito altero conjuge, qui sic relictus in saeculo posset cum alio contrahere Matrimonium secuta alterius Professione.

Q. *An potest fieri divortium perpetuum quo ad thorum et habitationem propter commissum Adulterium etiam propria auctoritate innocentis, non expectata Judicis sententia?* R. Non potest, sed opus est auctoritate Judicis spiritualis. Com. DD.

Q. *Praeter adulterium suntne etiam aliae causae divortii, quo ad thorum et habitationem?* R. Sunt, non quidem in perpetuum, sed quamdiu ipsae causae durant, et tales sunt:

1ma Causa: Fornicatio spiritualis, seu lapsus in Haeresim.

2da Causa: Saevitia, si nimirum tanta est ut grave malum inde inferatur, vel inferri timeatur, et facile vitari nequit, nisi facto divortio, ut est v.g. verberatio crudelis, aut mors per venenum inferenda.

3ta Grave periculum corporis ex morbo contagioso alterius conjugis, ut est pestis, lepra, morbus Gallicus etc.

§ 8vus.

De Dispensatione in Impedimentis.

Q. Quomodo procuranda est dispensatio super impedimentis Matrimonii a Sede Apostolica? R. Duplex datur Romae Tribunal, ad quod pro impetrandis dispensationibus recurri potest.

Imo pro foro interno, et vocatur: *Sacra Poenitentiaria*, solet autem haec dispensare ex justa causa super impedimento occulto, quod est juris Ecclesiastici, etiam pro contrahendis Matrimonio excepta sola consanguinitate, nam quo ad hanc dispensat solum in contractis, et quidem extra 1. et 2. gradum. Unde dispensat etiam in I gradu affinitatis etiam ex copula 1 cita, etiam pro contrahendis, neque hic opus est ullis sumptibus. *Spengler etc.*

Alterum Tribunal vocatur *Dataria*, et est pro foro externo, adeoque si impedimentum sit notum et publicum, necesse est ab ea dispensationem postulare, sed non absque expensis.

Q. Parochus deprehendit inter Neosponsos in Confessione impedimentum dirimens, cuius de hoc gravem infamiam produceret, quid est faciendum? R. 1. Parochi laborandum est ut Neosponsi deponant voluntatem contrahendi, si utraque notum est hoc impedimentum? Si autem ob scandalum et infamiam

id facere nequeunt? possent contrahere sub conditione si Papa dispensaverit, et inter ea id tempus more fratris, et sororis cohabitent, statimque curabit Parochus dispensationem ab Ep̃o, qui dispensare potest su er impedimentis occultis, etiam nondum inito Matrimonio.

R. 2. Si non tantum Conjugum sciat hocce Impedimentum ṽg Affinitatis contractae ex copula illicita? Parochus dicere potest contrahe Matrimonium, sed sine animo consummandi, vel debilitatem simules ad tempus, ego interim procurabo dispensationem. *Bosius etc.*

In hoc casu conjux sciens impedimentum, posset reddere debitum conjugale non vero petere.

Q. *Factis 3 proclamationibus Matrimonii ineundi Annam inter ac Paulum, Agnes Annae soror germana exponit in Confessione se olim cum Paulo peccasse, num Confessarius s̃vadere debet, ut manifestet hocce impedimentum?* R. Nullo modo ob gravem infamiam, sed s̃vadere debet Confessarius, quatenus Agnes secluso periculo relapsus, et cujusvis alterius mali moneret secreto Paulum de impedimento, ut dispensationem procuraret, vel a Matrimonio desistat.

Q. *An Episcopus dispensare potest super impedimento, durante in Matrimonio jam contracto?* R. Ex benigna interpretatione legis et mentis Pontificiae potest pro foro inter-

no tantum; si adsit gravis necessitas, si ea sic urgeat. 2do Si non sit tempus adeundi Pontificem, vel ejus Nuntium. 3to Si non impedimentum sit occultum. 4to Si adsit bona fides, quando contractum est Matrimonium, si adfuit inculpata ignorantia impedimenti.

Q. *Utrum Matrimonium cum impedimento dirimente occulto contractum utrique conjugum noto celebratum, debeat rursus coram Parocho et testibus celebrari post obtentam dispensationem, ut revalidetur?* R. 1. Affirm: Si Matrimonium fuerat invalidum ex defectu ipsius solemnitatis, quia scil: clandestine sine Parocho, et testibus contractum in loco, ubi Trident: receptum.

Idem dicendum, quando impedimentum fuit publicum et ad Forum contentiosum deductum.

R. 2 Si autem Matrimonium contractum fuit cum debita solemnitate, sed invalide ob defectum consensus, vel ob aliud impedimentum dirimens quatenus impetrata dispensatione non est necesse Parochum et testes iterum adhibere, sed sufficit, ut ipsi conjuges secreto inter se consensum renovent.

§ Unus.

Variae formulae pro dispensationibus.

Obtenta pro foro interno Dispensatione sive Apostolica, sive Episcopali poenitens pri-

us Confessionem absolvet, tandem Confessarius post datam ordinariam a censuris et peccatis absolutionem immeliate subnectet formulam ex infra hic positis pro exigentia casus.

Formula Commutationis Voti Religionis intrandae in alia pia opera Item Autoritate Apostolica mihi specialiter delegata tibi Votum Religionis, quod emisisti in opera pietatis, quae tibi praescripsi dispensando ad effectum licite contrahendi Matrimonium, seu ad effectum remanendi in saeculo in vita caelibe, commuto: In Nomine Patris, et Filii, etc

NB. Pro commutatione votorum Castitatis, aut peregrinationis eadem formula inserit, mutatis mutandis.

Formula dispensationis super impedimento occulto affinitatis, proveniente ex copula illicita ad contrahendum Matrimonium.

Insuper Autoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispense tecum super impedimento primi seu secundi. Vel 1mi et 2di gradus Affinitatis ex copula illicita a te habita cum Matre, aut Sorore, aut Consobrina, aut etc. Mulieris cum qua contrahere intendis, proveniente, ita ut praefato impedimento non obstante Matrimonium cum dicta muliere publica servata forma *Trid:* *Cniclu* contrahere, consummare, ac in eo remanere licite possis, et valeas. In etc.

Insuper eadem Autoritate Apostolica prolem, quam ex Matrimonio susceperis legitimam fore decerno et declaro: In Nomine Patris, etc.

Formula dispensationis super impedimento occulto Affinitatis ex copula illicita proveniente ad remanendum in Matrimonio contracto.

Insuper Autoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento 1mi vel 2di gradus affinitatis ex copula illicita, quam cum Sorore vel Matre vel etc. tuae putatae conjugis antea habuisti, ita ut illo non obstante renovato consensu cum praefata conjugis Matrimonium cum illa contrahere, consummare, et in eo remanere valeas et possis. In Nomine Patris etc.

Item eadem Apostolica Autoritate prolem si quam suscepisti, et susceperis legitimam fore decerno et declaro. In Nomine Patris, et Filii, etc.

Formula pro iis, qui Matrimonium contrahere desiderant cum impedimento occulto criminis.

Insuper Autoritate Apostolica mihi specialiter delegata dispenso tecum super impedimento criminis ex Adulterio et fide data, proveniente (vel si aliud sit crimen, illud expressum) ut illo non obstante cum muliere Matrimonium publica servata forma Concilii Triden. contrahere et consummare, de-

bitum conjugale exigere licite possis et valeas.

Pariter eadem Autoritate Apostolica problem suceptam (non tamen in Adulterio) et suscipiendam legitimam esse, et fore declaro. In Nomine Patris, etc.

Formula concedendi jus exigendi debitum conjugale postquam hoc amissum fuerit ob peccatum Incestus cum consaguinea conjugis vel e contra

Insuper Autoritate Apostolica mihi commissa dispenso tecum, ut non obstante Affinitate, quam contraxisti cum tua uxore ex illicita copula per te habita cum ejus Sorore (vel etc.) cum eadem remanere in Matrimonio possis debitumque conjugale ab eadem exigere et reddere licite valeas, In Nomine Patris, et Filii, etc.

Nota: Post dispensationem peractam debet alter conjunx ignarus hujusce impedimenti informari cautissime de nullitate Matrimonii, quatenus novum consensum faceret; Si autem id nullo excogitabili modo fieri potest? sufficiet copula maritali affectu habita. Quia, ut inquit Sanchez. licet ignorans impedimentum non intendat formaliter novum inire Matrimonium, intendit tamen virtualiter.

EXAMEN 2dum.

PRO APPROBATIONE AD EXCIPIENDAS CONFESSIONES.

§ Imus.

De Approbatione et Jurisdictione Confessarii.

Q. *Quid est Approbatio?* **R.** Est Authentica declaratio, seu testificatio de idoneitate Sacerdotis in ordine ad excipiendas Confessiones. Juxta *Trid.* est de valore Sacramenti Poenitentiae. Non requiritur, ut sit omnino in Scripto, nam potest dari etiam verbaliter.

Q. *Utique absque approbatione Sacerdos rite ordinatus habet potestatem absolvendi si leles a peccatis?* **R.** Habet potestatem, sed quasi ligatam; seu habet potestatem, Ordinis, non vero Jurisdictionis.

Nota: Ad excipiendas Monialium Confessiones requiritur alia specialis. et distincta Approbatio Eppli.

Q. *Approbatus ab Eppto an jam valide potest excipere Confessiones in omnibus Locis illius Diocesis?* **R.** Non potest extra necessitatem. Nam ad validam administrationem Poenitentiae praeter Approbationem, debet habere insuper Jurisdictionem vel Eppli, vel Parochi loci, in quo audire vellet. *Trid. Ses. 23.*

Q. Quid est Jurisdictio? R. Est potestas, seu Auctoritas ad certas personas, in foro conscientiae dijudicandas concessa.

Q. Quando nam conceditur dicta potestas? R. Obtenio Beneficio, cui animarum cura est annexa, vel dum quis Pastoris munere fungitur. Istis enim vere et proprie subijci dicuntur animae.

Q. Quotuplex est Jurisdictio? R. Duplex: Ordinaria, quae convenit Pastoribus ordinarios titulo Beneficii vel Praelaturae Religiosae, quales sunt: Papa per universum orbem, Episcopus per suam Diocesim, Parochus per Parochiam propriam, Superiores Regularium in suis Religionibus.

Alia Delegata, quae habetur per commissionem illius, qui ordinariam jurisdictionem habet.

Q. Quisnam Confessariis Jurisdictionem dare potest? R. Ordinariam: Papa, cum sit Ordinarius universalis in toto mundo; Episcopus in sua Diocesi. Parochus in sua Parochia, nam et is jurisdictionem ordinariam habere censetur, quam proinde delegare potest pro sua Parochia, praesupposita Epi Approbatione in illis, qui vellet habere Jurisdictionem vg. a Parocho.

Q. Parochus alicui Jurisdictionem num potest dare et Approbationem? R. Nullo modo id potest post Tridentum. Vid: Ses: 23.

Q. An approbatus ab uno Episcopo potest in alia Diocesi sine nota approbatione reci-

pere jurisdictionem et audire Confessiones? R. Poterat olim, sed nunc non amplius (et si sit Parochus) post *Decret.* Urb. VIII. et post *Const.* Innoc. X. *Stori. Spo. etc.* quia respectu illarum personarum caret approbatione, consequenter et jurisdictione, quam Parochus Loci dare non potest non approbato ab Episcopo Loci.

Q. In casu, quo Parochus (cui expiravit Approbati.) exciperet alicujus Confessionem, num valida esset Confessio. R. Si Parochus scienter id faceret? peccaret mortaliter, Confessio autem foret valida, si poenitens ex communi errore putabat eum habere omnia requisita ad excipiendas Confessiones, Ecclesia enim suppleret defectum. *Barthold.*

Q. Quando amittitur utraque Jurisdictio? R. 1. Si Sacerdos privatur Officio, cui annexa est per se Jurisdictio? 2. Dum expirat tempus Jurisdictionis concessae. 3. Dum Sacerdos suspenditur ab Officio, aut excommunicatur, nisi sit talis censura occulta. 4. Quando peccatum prius non reservatum a Superiore, postea reservatur.

Q. In quo casu potest simplex Sacerdos sine approbatione absolvere? R. In probabili mortis periculo potest ab omnibus peccatis, censuris, et casibus reservatis, si alius non esset approbatus.

Q. An Regulares ex Privilegio audire possunt Confessiones Sacerdotum vel etiam Parochorum sine approbatione Episcopi Diaconum

R. Urb: VIII. omnia revocavit et abrogavit Privilegia, quibusvis Religionibus, Societatibus a Sede Apost: concessi audiendi Confessiones absque RR. ordinariorum Diaecesanorum approbatione.

Imo nec Episcopus extra suam Diaecesim potest sibi eligere Confessarium non subditum et coram eo confiteri, qui non sit ab ordinario loci approbatus. *Sa. Fag. etc.*

Q. *An Regulares, qui in aliqua Diaecesi approbati fuerint per examen, indigent alia approbatione non expirato approbationis tempore, dum ex alia Diaecesi revertuntur iterum ad mansionem ejusdem Diaecesis, in qua prius approbati fuerant?* R. Non indigent. *Reyfsenst.*

§ 2us.

De Officio Confessarii.

Q. *An quilibet Sacerdos est Confessarius?* R. Non, sed qui habet potestatem jurisdictionis, ultra potestatem Ordinis: nisi poenitens sit in periculo mortis, et alius non habeatur Sacerdos.

Q. *Quam Personam gerere debet Confessarius?* R. *Juvis, Medici, et Doctoris. Ut Doctor debet ignorantem elocere, ut Medicus debet conscientiae et animae poenitentis meliori, dando illi salubria remedia contra vulnera peccatorum. Ut Judex tenetur discernere gravitatem delicti, ac pro ejus satisfactione congruam assignare poenitentiam.*

Q. Quos personas in hoc Sacro Tribunali concurrunt? R. Quasi tres una, Confessarius: per modum Judicis sententiantis. 2da et 3tia Persona est ipse poenitens, qui representat Personam Rei et Testis, in o et Actoris, quia se ipsum accusat, testimonium praebet suae conscientiae, et poenam assignatam subire non recusat.

Q. Quae requiruntur ut valide administretur Sacramentum Poenitentiae? R. 1. Ut sit Sacerdos rite ordinatus, et ab Episcopo approbatus. 2. Ut habeat intentionem absolvendi bene dispositos. 3. Ut habeat materiam et formam debitam. 4. Ut jurisdictionem habeat.

Q. Quae requiruntur ad licite administrandum Sacramentum Poenitentiae? R. 1. Ut Confessarius non sit in peccato mortali, debet ergo prius confiteri, vel in absentia alterius Sacerdotis debet contritionem saltem elicere. 2. Ut habeat scientiam ac prudentiam sufficientem. 3. Ut sciat omnes suas obligationes, et secretum sigilli arctissime servare.

Q. Quomodo peccat Confessarius audiens confessiones in peccato mortali? R. Mortaliter, quia gravem Sacramentali Ministerio infert injuriam.

Q. Si autem in pec. mort. plurium audit Confessiones sine interruptione, num plura peccata committit? R. Alii affirmant; negant

multi TT. docentes, quod tantum unum peccatum committat.

Q. Si duo Sacerdotes in pec. mort. existentes volent sibi confiteri R. Ille, qui primo loco alterius excipit Confessionem, tenetur prius praemittere contritionem perfectam.

Q. Quibus motivis se quisvis Confessarius excitare possit ad Confessiones cum magna a-lacritate ac constantia audiendas? R. Porimis:

1. Confessiones audire est actus haeroicus, qui valde placet DEO Patri, cujus Imago devotata renovatur, et filius prodigus ad gratiam reductur; DEO Filio, cujus oves tanto prelo emptae perditaeque reducuntur. Nihil Spiritui S. gratus: cujus templa diruta et polluta reparantur, et conciliantur.

2. Quia in hoc Officio se Sacerdos vincit, et multas repugnantias carnis, et est cum minori applausu, quam concionari, sed cum magno suo merito, et summo animarum lu-ero.

3. Quia in hoc Ministerio satisfacimus Officio nobis a DEO commendato. Sacerdotis enim Officium est *Conficere Corpus Xsti Dmni, absolvere et condonare peccata.* Qui ergo habet licentiam et sufficientiam, quando hoc facit, facit suum officium; Et qui animarum gerit curam? facit id ex obligatione sua strictissima.

Q. Quia ibi exercet DEO summe grata miser cordiae opera spiritalia, et spiritua-liter corporalia: ibi docet ignorantes, corri-

git errantes, condonat injurias DEO illatas, solatur tristes, orat pro vivis, dat bona consilia; ibi redimit captivos, vestit nudos veste gratiae etc. Et ita puto Confessarium inventurum Dei misericordiam: *Beati misericordes, etc.* quia non est eleemosyna, quae hanc adaequet. Etiam quid utilius Paenitentibus praestare potest, quam si periculossimo morbo animae depulso, sanitatem integram restituat, ex captivo diaboli amicum Dei constituat? ex inferno ereptum Coelo transcribere labore?

O! quantum solatium capturus est aliquando sedulus Confessarius, si se promptum in hocce maxime meritorio obsequio praebeat! Sicque de ipso quoque ut olim de Xsto dici possit: Et omnis turba quaerebat eum tangere, et ei confiteri, quia virtus de illo exibat, et sanabat omnes. Luc. 6. Verum quam durissimum judicium his, qui nimium sunt desules in hoc Sanctissimo negotio, a quo multorum salus et aeterna felicitas dependet. Cogitet Confessarius, dum rogatus respuit audire, utrum non dependeat salus ejusdem Poenitentis ab hac ipsa Confessione, quam hic et nunc vult peragere, et quis scit utrum non ultima haec ejus erit Confessio? *Judicia Dei abyssus multa!*

Notent id obsecro Curatores animarum et alii omnes Confessarii, et caveant maxime pere iracunda seu impetuosa objurgatione (quae vere non decet, Ministrum mansuetissimi Magistri Nostri Jesu Actu) Poenitentes abster-

rere a tam summe necessario ad salutem aeternam Sacramento. Quodsi temporis angustia aut alia legitima negotia non permiserint excipere Confessionem omnium confiteri volentium? sine iracundia, sed mansuete, paterna, in Spiritus lenitate sese excusent, et afflictis propter vincula peccatorum maiorem afflictionem aspera ad impetuosam denegationem non superaddant.

O! quam lectu jucundum est de multis zelosissimarum Curatibus qui admodum se lali ac infatigabiles fuisse in excipiendis fidelium Confessionibus! V. Vincentius Cassagnola cum in Confessionali quotidie per multas horas sederet, saepe autem nemo in templo esset, rogatus causam, cur nihil minus tam constanter sederet? egregium memoria aeterna dignum dedit resp. usam: Mercatores et Opifices saepissime cum nihil vendunt, spe tamen lucri in suis tabernis otiosi sedent, etiam frigidissimis temporibus, cur non perinde Confessarius in lucrum spirituale et aeternum intentus magna patientia expectet, donec aliquis veniat, et praedicti lucri obtinendi occasionem praebeat?

V. Consalvus Mederius post Sacrum mane lectum toto matutino tempore sedens in Confessionali non efferebat, nisi charitas, aut aliud spirituale negotium avocaret. De V. Silvestro Landino scribitur eum ab horis antelucanis usque ad 10 noctis horam nullo taedio, nulla fatigatione confitentes audivisse. Taceo alios innumeros, quibus aliquando coram Angelis

gaudium erit in Caelis una cum suis Poenitentibus conversis, aemulemur charismata meliora!

Q. Quae potissimum impedimenta abstertere solent ab audiendis sedulo confessionibus? et quomodo ea vincere, ac remove debent Confessarius? R. unum est: Timor duplex, quo vel varios errores admittere ob casuum difficultiorum occurrentium solutionem timent: vel periculum violandae castitatis incurrere verentur ob varia audita peccata contra castitatem. Sed neuter ex his timoribus Confessarium abstertere debet, quo minus Confessiones alacriter audiat.

Non primus? quia Xstus hoc tribunal non per modum curificinae, sed pro solatio et remedio peccatorum instituit, atque adeo ad Sacramenti huius administrationem non summam, sed mediocrem duntaxat scientiam requirit, quam cum facile habere possit Confessarius, merito sperare potest, quod facienti sibi, quantum est in se, DEUS suam gratiam tanto magis sit denegaturus, quanto magis haec desiderans ut hoc Sacramentum alacriter et fructuose administraretur.

Neque 2dus timor abstertere debet: quia securitas in agendo cum proximo, cum ex vocatione, vel ex charitate fit, est valde magna, adeo, ut si quis ex obedientia causa conversionis infirmis Poenitenciam accederet, ut Caela lucraretur cum eis agens mundissimas haberet cogitationes, quasi esset Angelus

DEI; et si ex propria voluntate in cubiculo maneret, foedis ibi cogitationibus urere ur. Consultat ergo DEO, experietur, quod tres Pueri in fornace Babylonica sunt experti, et a flammis luxuriae illaesus manebit. Sed et certo sibi persvadeat, plus longe DEO placitum, si cum sincera intentione solus DEI gloriae, et salutis animarum procuranda, et firma fiducia in Divino auxilio Confessionale accedat, quam si ob inutiles scrupulos, et vanum timorem se a Confessionibus excipiendis absterreri sinat.

2dum. Impedimentum est: *horror molestiae*, quae in excipiendis confessionibus crebra sane, ac non levis accidere solet. Sed cum amor onus non sentiat, et labores non reputet, facile has omnes molestias supportabit, si cor suum ardenti DEI, Proximi, quin et sui ipsius amore inflammare studuerit; et quantopere per hoc Ministerium DEI gloriam promovere, Proximo prodesse, et proprium meritum augere possit, paulo accuratius perpenderit; Certe omnes horae, quas in Confessionibus audiendo contempserit, videbuntur illi breves prae amoris, quo in Divinam gloriam animarumque et propriam salutem atque perfectionem rapietur, magnitudine.

3tium, Impedimentum est: eorum, quorum Confessiones excipiendae sunt, *ruditas* ac *simplicitas*, nec non *status humilitas*; hinc experientia, utinam! non crebra ostendit, aliquos Confessarios, quando Personarum no-

hilium maxime Foeminarum confessiones excipendae sint, promptos se ad id obsequium exhibere, secus vero si non nisi ad Rusticorum aliorumque simplicium hominum confessiones audiendas vocentur; de quorum zelo juris illud *Tho: Kemp: l. 1. c. 15.* dici potest: *Saepe videtur esse charitas, et est magis carnalitas, quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, affectus commoditatis raro abesse volunt.*

Qui enim veram erga DEUM Proximum, et seipsum charitatem ser.o semel concepit, et finem, quem debet, sibi propositum habet, non modo non horrebit ejusmodi Personarum confessiones excipere, sed potius easdem prae aliis omnibus optabit, et fovebit, eo quod in talium Confessionibus audiendis major quidem labor, sed minus etiam periculum rejiciatur; et praeterea DEI beneplacitum, animarum salus et proprii meriti augmentum ob sinceriores intentionem, et generosiorem sui victoriam multo curiosius obtineatur. I seque Confessarius tui DEUM, (cujus est cum simplicibus sermoinatio teste *Salom: Prov: 3*) tum Christum (qui pro omnibus aequaliter mortuus est, et insuper dicit: *Scite parvulos venire ad me*) perfectius imitetur.

Q. Quas industriae adhibendae sunt a Confessario, ut Confessiones cum debita perfectione, et fructu audiat? R. 1. Ut in Confessionibus audiendis meminerit se Patrem spiri-

tualem agere, ideoque paternam quandam et spirituales gravitatem, ac severitatem potius, quam nimiam familiaritatem ostendat, quae in eo consistit, ut a blanditis, et a nimia severitate absteineatur, itaque simul ut ametur, ac timeatur a Poenitentibus, quemadmodum Patres a filiis suis amari ac timeri solent.

R 2. Ut singulari studio noxiam illam, et a Confessionali omnino eliminandam ze-
lotypiam (qua Confessarii intertum accensi aegre ferunt, si sui poenitentes alius co-
fiteantur) diligentissime devitet; ad hoc enim faciendum non leves eum causae impellere debent.

N 1. Nemo venit ad Confessarium, nisi Pater Coelestis traxerit illum, si autem hic Poenitentem ad alium Confessarium trahit, quam causam quaerelae habere potest primus Confessarius? maxime si solum DEI beneplacitum et voluntatem quaerat, quam aequè in non audito perficere, et implere potest.

II. Si salutem Poenitentis unice et sincere quaerat, gaudere potius, quam tristari deberet de discessu, cum seipsum minimum omnium, atque ad omnia ineptum esse sibi persuadere debeat, adeoque praelenter praesumere possit poenitentem ab alio Confessario et peritus, et efficacius curatum iri.

III. Quia nihil ipsi de merito coram DEO decedit per discessum Poenitentis, cum et voluntas ipsius bona, qua audire paratus erat, suo merito non sit caritura.

Q. Quibus virtutibus Confessarius maxime studere debet? R. 1. Potissimum Patientiae et Mansuetudini, uti Xsti Vicesgerens, ut quotiescunque ad confessionale accedit, dicere poenitentes possint: Ecce Agnus DEI etc. Ut ergo hanc exerceat. 1. Si increpandi sunt et puniendi? faciat id cum singulari benignitate, gravitate, a commiseratione, sicut Medicus infirmum urere, et scissionibus torquere solet. 2. Errores et vitia poenitentium cum magna charitate, et patientia supportet, tranquille, ac patienter audiat; si inutilia narret? leniter sermonem abruptat, dicentis: quid ultra, nec impetuose urgeat, ut se expediant.

II. Humilitati: qua summe indiget quisvis Confessarius, tum ut gratiam ad hoc Sacramentum administrandum per necessariam (quae teste Apostolo humilibus potissimum datur) obtineat, tum ut se a superbiae, quae ex comparatione sui cum poenitentibus facile oriri solet, tentatione custodiat.

Itaque, 1. ex corde seipsum despiciat, et omnibus poenitentibus inferiorem ducat, sicut Ascetae, semper in mente habens: Non nocet si omnibus te supponas, nocet autem vel maxime, si vel uni te praeponas.

2do, Semper sibi diffidat et pavidus hoc tribunal accedat, memor illius effati: qui se existimat stare, vileat ne cadat. DEO confidat, et gratiae vocationis suae.

Stio, Deponat omnem respectum humanum, et timorem contemptus apud poenitentes subeundi, sed potius optet ob tale beneficium, nullam aliam mercedem ab ullo homine referre, ut tanto magis DEO placere possit.

§ 3us.

De Scientia et Prudentia Confessarii.

Q. *Quotuplex est scientia?* R. 3plex: 1. *Emmens*, quam qui habet, subtiles et difficiles quaestiones discernere novit, et sine librorum revolutione prompte respondet. 2. *Alexcoris*, quam qui habet cum revolutione librorum scit etiam in difficultibus veritatem invenire. 3. *Sufficiens*, eam, qui habet, per se sufficit ad ea explicanda, quae sunt sui officii.

Q. *Qualem ex his omnino debet habere Confessarius?* R. Saltem sufficientem, ne se ipsum et suos poenitentes exponat periculo errandi in materia gravi.

Q. *Quas scire debet in particulari Confessarius?* R. 1. Debet scire, quatenam peccata communiter ex genere sunt mortalia, et quae venialia?

2. Quae regulae sint communes pro distinctione numerica et specifica peccatorum? vid: infra § 6. hic revocentur in memoriam Cap: 2. § 1. 2.

3. Quae circumstantiae mutant speciem, et quae aggravantes?

4. Quae regulae communes, quibus quis excusari possit a peccato mortali vel praeecepto? 5. Debet scire casus reservatos.

Verbo, debet scire omnia illa, quae spectant ad ipsum Confessarium, Poenitentem, et peccata.

Q. *Quomodo peccat Confessarius sine scientia horum praesumens audire Confessiones.* R. Si notabiliter in his deficiat? mortaliter CC. DD. Si tamen sit dubius de sua scientia sufficienti, debet se conformare iudicio sui Superioris aut alicujus docti Theologi. Tenetur tamen per lectionem librorum et indagacionem indies pro posse proficere.

Licet autem scire debeat Confessarius quidnam ex natura sua sit peccatum mortale et quid veniale, non tamen requiritur, ut de omnibus, quae audit a poenitente judicet, an sint hic et nunc peccata mortalia vel venialia; sed sufficit si gravitatem peccatorum discernat secundum iudicium practicum; neque se ipsum torquere debet, utrum veniale non judicet pro mortali; sed attenta malitia peccatorum absolvat suspendendo iudicium pro natura ipsorum. Sacerdos enim non debet judicare Poenitentem scientia Divina, sed auctoritate Divina absolvere. Cum in his diversitas opinionum inter DD. saepe occurrat.

Q. Quid faciendum Confessario si aliquem errorem in Confessione committat? R. Si error sit circa substantialia *vg.* si absolvit non habendo jurisdictionem, vel Approbationem, vel potestatem in reservata? tenetur illum corrigere petendo prius a poenitente licentiam loquendi cum ipso de re ad salutem necessaria; Sed hoc fit nimis caute, et attentis bene omnibus circumstantiis, num hoc cum fructu commode fieri possit, secus DEO committatur, apud quem excusatur, cum sit fide bona confessus. Confessarius autem peccaret, etiamsi hoc ignoranter faceret, cum scire teneatur suam potestatem.

Si error sit circa accidentalia, relinqui potest poenitens in bona fide. Errores autem, qui ex oblivione naturali occurrere solent: Vel quia oblitus est de specie peccati interrogare, vel quia non bene intellexit peccatum, et postea per oblivionem interrogare omisit, non sunt cum gravi incommodo corrigendi, sed poenitens relinquendus est in bona fide.

Q. Circa quae generaliter prudentia Confessarii debet esse sollicita? R. Circa se ipsam: Poenitentem; et circumstantes.

Q. Quid circa se ipsum? R. 1. Ut sit in gratia DEI, ne alios iudicans, solus aeternae damnationi sit obnoxius.

2. Ut antequam Confessiones excipiat, prius invocando gratiam Spiritus S. intentionem faciat absolvendi omnes, quoscumque

rite dispositos invenerit, et haec una intentio sufficet pro omnibus audiendis.

3. Ut in materia contra castitatem non sit interrogationibus nimis curiosus, ne sibi et ipsi loquatur iniquitatem tentationis alicujus.

Q. Quomodo ergo formandae sunt interrogationes in materia *Luxuriae*? R. Valde caute, nam melius quod Confessorius peccatum Poenitentis minus perfecte intelligat, quam illi, vel sibi scandalum, seu ruinam pariat. Ideo faciendae sunt interrogationes modeste sine extorsione ad verba turpia, et inhonesta, si ex modestis terminis intelligere poterit qualitatem peccati.

Unde. Si Poenitens confiteatur generaliter se peccasse contra 6. Praeceptum? interrogetur. 1. num cogitatione, vel verbo, aut opere? si dicet: *opere*: non interroget de verbo, aut cogitatione, quia praesumitur praecessisse, constituuntque unum peccatum.

2. Interrogetur, quot vicibus: an cum una, vel pluribus? 3. Num haec persona fuerat ligata? et esset *Adulterium*: Vel libera? erit *Fornicatio*: vel spiritualis? et erit *Sacriliegium* vel consanguinea? erit *Incest*.

Quod si dicat Poenitens: *solum per oscula, vel tactus peccasse*? interrogetur quoties, num diversa seu interrupta, vel una conversatione cum loemina? Nam si una conversatione, non recedendo ad aliud distans tempore opus, sunt *plures tactus et oscula*? unum erit

peccatum continuatum. Superaddat Confessarius, num aliquid aliud pejus non sit exinde secutum? si dicat: nihil? desinat jam ab interrogat. onibus, ne praesertim juvenis, et simplex scandalizetur, aut mala, quae ignorabat, doceatur.

Si poenitens negat se habuisse cogitationes immundas? de actibus non est interrogandus, quia ubi non est dispositio ad actum, nec ipsa actus praesumitur adesse.

Q. In quibus praevalenti Confessario necessaria est circa Poenitentes? R. 1. Ut non aequaliter cum omni Poenitente procedat, sed juxta mensuramque conscientiam remedia salutis suggerat. Cum scrupulosus et nimium timoratus mansuete ac patenter: Cum nimium licentiosus aliquomodo rigidius procelet sine passione tamen.

2. Ut juvet Poenitentem suggerendo ipsius memoriae aliqua peccata, si illa non commiserit, maxime cum plebeji confitentur.

3. Siquidem non omnes poenitentes sunt ejusdem status, Officii et conditionis, ita pariter non sunt omnes interrogandi eisdem interrogationibus; sed prae eis Confessarius pensans circumstantias sui Poenitentis adducat ei in memoriam illa peccata, in quibus suspicatur ejus periclitari animam. Verbo unusquisque Officialis sicuti habet propria munera, ita et ipsorum defectus.

4. Dum audit aliqua gravissima peccata, nullum det signum admirationis, indignatio-

nis. aut minarum, ne subiceat peccata tum ob timorem, tum propter oblivionem, sed finita usque Confessione de circumstantiis interroget, et det ipsi salutis monita.

5. Quotiescunque loquitur ad Poenitentem, semper utatur verbis honestis et Paternis, et odiosam reddat Poenitenti Confessionem Sacramentalem. Et si in se ipso zelum senserit (*uti solent scrupulosi Confessarii et juniores Sacerdotes*) recordetur, quod homo coram homine confiteatur, qui etiam similiter multis circumdatus est infirmitatibus. Unde si quid Christianae caritatis habet, de offensa DEI cum poenitente doleat, et de ruina animae poenitentis sui condoleat.

6. Antequam incipiat audire Confessionem, non intendat curiose in faciem Poenitentis, quia haec possunt esse occasio majoris pudoris in poenitente, si quae gravia peccata habebat. Si autem ignorat, cujus sit Officii, aut an liberi sit status? poterit sciscitari modeste ex poenitente.

Q. Quae prudentia necessaria est Confessario circa circumstantes? R. Haec, quae ad strictum secretum omnimode servandum est necessaria: unde 1. Confessarius dum audit poenitentem, debet alios removere modicum, ne audiant ipsius peccata.

2. Solus autem Confessarius, quantum fieri potest cum silentio, submissa intelligibili tamen voce loquatur, et interrogationes faciat.

3 Si quem ex circumstantibus suspicatur audivisse aliena peccata, debet ipsum intra Confessionem admonere de servando secreto sub mortali.

Q. Quid facere debet Confessarius cum accidat casus difficilis in Confessione, quem ipse nequit resolvere? R. Debet tunc eam Poenitentem remittere ad aliud tempus, vel suadere, ut in alia Confessione idem peccatum confiteatur, ut interim consulere libros, vel doctos viros possit. *Sylv.*

Q. Quid faciendum Confessario, qui evi len-ter scit Poenitentem tale peccatum commisisse et propterea interrogat, nil domini Poenitens negat? R. Si scit ex aliorum relatione, vel ex Confessione complicitis, debet Poenitenti credere, quia potuit aliter fieri, vel jam a-
lii confessum esse.

Si ipse Confessarius vidit, neque probabili-
ter existimat illum alteri esse confessum, sed deprehendit eum evidenter mentiri, non tenetur stare dictis ejus, sed potest uti sua scientia ad convincendum eum. *Sua.*

Q. An in casu, quo aliqui in Confessarium conspirassent, ut de nocte eum dormientem occiderent, aut venenum in vino consecrando mis-
cissent, et Confessarius ex unius illorum con-
fessu ne id audiret, absque fractione sigilli sine licentia poenitentis possit fugere, aut a ce-
lebratione abstinere? R. Posset, sed cum hac distinctione: Si ex tali fuga seu declinatione illius mali nulla habeatur suspicio apud a-

has, propter Penitentem, quod Confessarius de intentatis sibi insidiis sit certus ex Confessione. Vel etiam, si ex hoc nullum poenitenti sequatur malus.

Quod si ergo istae duae conditiones non possint haberi? Confessarius in tali casu commendat DEO animam suam, et ita se habent, quo ad apparentiam, ac si nihil acciderit: Quia sigillum Sacramentale ob bonum fidelium et reverentiam Sacramenti magis obligat, quam salus totius mundi, et multo magis, quam propria vita. CC. DD.

Vel Posset Confessarius, quasi casu dimittere in terram ampullam, aut non egredi in viam, sed duntaxat protunc, quando v.g. Petrus inseruisset Paulum confessum esse coram eodem Confessario, quia sic posset causali eventui praefectos adscribere casus declinandae mortis. Vel posset iubere, ut sibi extra confessionem id dicatur.

Q. Quid agere debet Confessarius cum eo, qui gravia minatur, nisi eum absolvat? R. Tali (ut supponitur) omnino indisposito non est licitum ob timorem mortis absolutionem conferre indigno. Benigna ergo annunciat, talem absolutorum et non profuturam, et omnibus modis iram illius lenire caret.

Q. An Sacerdos possit absolvere eum, quem videt v.g. post fluvium distantem 20 passus, illumque non audit, sed alii dicunt illi petere absolutionem? R. Affirm: quia cum illum vis

deat, verifiatur illud; *Ego te absolvo*. Idem de cohabit. & peccatu sit in aliquo cubiculo et non in Ecclesia non valet, sed valet adest. Validi autem est et Confessio, si fieret per literas vel nuntium, quamvis et a causa talis mortis. Consultaria est damnata Clem; VIII

Q. *An Sacerdotibus post mediam noctem Accedatis Communionem?* Misae Nocturnae. R. Non solum, sed ex eadem et auctoritate S. R. C. 23 Marti 1685. Neque Communionem distribuere S. R. C. 7 Dec. 1611.

Q. *Scilicet, si confessio alicuius peccatum mortale, quod in prioribus Confessionibus occultatum.* R. Interrogandus est. 1mo, Quot annis hoc peccatum retinuerit. 2do, Quot Confessiones et Communiones cum tali peccato peregerit. 3tio, Utrum in omnibus Confessionibus recordabatur ejusdem. Tandem admonendus est, ut reconfileatur omnia illa peccata praesertim graviora illarum Confessionum, in quibus scilicet hoc delictum occultaverit: cum omnes illae Confessiones fuerint sacrilegae. In quorum commemoratione juvandus erit Poenitens a Confessario.

Q. *Quomodo est occasio peccandi?* R. 2plex. *Prima*, in qua constitutus moraliter non potest cavere peccatum. Ut si v.g. Petrus et Anna ambo liberi status in eadem domo maneat. Et *Secunda*, per quam homo mo-

raliter non cogitur ad peccatum. *Primam* tenetur poenitens fugere sub mortali, non vero secundam, alias omnes fugere deberemus in Eremum.

Hinc licet sub mortali non quisque teneatur tenore occasionem proximam peccandi, non tamen indispensabiliter omnis, sed solum illi, qui potest; Si vero sit in tali occasione constitutus, quam sine scandalo, infamia, aut gravi damno non potest remove, et fugere, aut quia non est in ejus potestate alienare illam Personam, quae Poenitenti est occasio proxima ad peccatum, tunc ad hanc legem Poenitens non tenetur, sed monendus erit, ut habeat firmum propositum, quam primum aderit commodius se talem occasionem deserturum; et si est occasio proxima ad peccatum? promittat Confessario se specialiter evitaturum colloquia, familiaritates, loca privata, aliasque peccati illecebras, faciendo aliquomodo ex occasione proxima remotam.

Q. Si poenitens sit recidivus et consuetudinaris? *R.* Magna prudentia et discretio circa ipsum adhibenda est; nam talis re lapsus non semper est verum signum falsae Poenitentiae, sed potius fragilitatis humanae. Unde si Recidivus post ultimam Confessionem saltem paululum se se emendaverit, nec tot peccata, quod ordinarie solitus fuerat, commisit, et aliquem conatum ad se emendandum adhibuit? debet absolvi.

Q. Quod si Poenitens augeat numerum peccatorum, aut saltem ita longo tempore sua peccata continuet, aliquoties se vincendo, et iterum relabendo, ac numerum augendi? R. Tunc Confessario duo extrema erunt vitanda. Imo, Ne per nimiam severitatem sit potius occasio ruinae spiritualis. et desperationis Poenitentis, quam salutis. 2do, Ne e contra per nimiam clementiam potius foveat peccata, quam minuat.

Unde prudens ac discretus Confessarius huiusmodi Recidivum et gravioribus motivis deferret a relapsu, et dulcioribus verbis erigat mentem in fiduciam Divinae Bonitatis, prout Spiritus S. dabit eloqui illi.

Q. Si ista remedia post saepius repetitas Confessiones nihil proficiant, et ipse Poenitens semper in eodem numero peccatorum aut majori occidit, ne tanquam servum convatum adhibeat, quo tentationibus peccandi resistat? R. Tunc absolutio ei ad tempus denegatur. ne Confessarius Poenitentem in suis peccatis videatur fovere. Hoc tamen raro faciat et potius Confessarius omnem lapidem moveat, antequam absolutionem relapso denegat. Agitur enim in tam gravissima causa de periculo desperatae salutis.

Q. Quae a Confessario praescribenda sunt remedia Recidivis? R. Generalia Remedia danda sunt haec. 1. Humiliter et frequenter cum plena in DEUM fiducia petat auxilium ejus. 2. Frequenter confiteatur et

quidem uni et determinato Confessario. 3. Saepius deo're communicet. 4. Attendeat de gravitate peccati liberos, ac peccata infernalibus. 5. Confugiat ad preces B. V. **MARIAE**. 6. Ut si quid sit peccatum suum. Peccatum suum confiteatur, et deest peccatum. 7. Syndent ut triduo absteineat a familiaribus suis, et in hoc tempore Triduo. Item ut si peccatum absteineat in honorem S. V. **Urbani** Ch. 1. et saepe inceps, donec emendetur.

Pa. *et si lieme' in ximo qui ad peccatum lux' e da ex'unt la c. 1. Ut caveat aspicere Personas, cum quibus solet peccare. 2. Ut absteineat a calido potu, et laurioribus oculis. 3. Ut faciat aliquam citius mortificationem. 4. Ut in hac surge o'ia ut sitiam pro si am'et. Et illud peccatum non committend. 5. Remonstretur ipsi, quantum habitus luxuriae obsit sanitati, et abbreviet vitam.*

*Q. Quae Confessarius scire debet circa malitiam et iniquitatem. R. Alio ut male et iniquitatem non proximo aut laicis aut huiusmodi. Et sic in malis requiritur. 1. Ut ipso imprecatio mali sit ex animo. 2. Ut sit ex plena deliberatione animi. 3. Ut malum quod imprecatur alteri, sit grave; unde si aliquod istorum deficit, erit tantum veniale. Et sic saepe excusari possunt a mortalibus Mulieres maledictas suis liberis, vel amicis, Rustici iumentis, etc. *Nax. Sa.**

Non peccat, qui optat alicui malum sub ratione boni, vg. ut aliquis peccator aegrotet, ut scil. melior fiat, aut ne aliis noceat. Optare vero malum sub ratione mali, est peccatum. *Sylv.*

*Q. Quidam quaerit in Confessione: nocte praecedente vel in carum pollucium haberi, vel: praeter voluntatem passus for. vel solus voluptatis causa actum conjugalem exercui, num sine peccato hodie communicari possim. R. Peracta rite Confessione talis per se loquendo potest permitti ad S. Communionem. Ita *Jean. Sancti. Ba g. etc.* Accedens digne ad S. Eucharist: non peccat, atqui talis digne accederet, quia purificatus per Confessionem esset justus, amicus, et filius DLI. Tam quia S. Communio multa homini digne accedenti praestat bona; ergo non facile talis ab eadem est arcendus, nisi alia causa aliud postulet, unde signate dixi: *per se loquendo.**

Praeceptum non accedendi ad S. Euchar: post actum conjugalem, si quod olim extitit, jam proleu exolevit, ut omnes DD. sententur apud Burg. Cent. 2. N. XIV.

§ 4tus.

De Poenitentiae Sacramento.

Q. Quotupliciter sumitur Poenitentia? R. 2plicit: 1. Ut virtus: et est dolor animi,

et detestatio peccati cum proposito emendandi.

2. *Utrum est Sacramentum*, potest sic describi: Est Sacramentum novae legis a Christo Domino institutum ad remissionem peccatorum post Baptismum commissorum.

Q. Quot sunt partes hujus Sacramenti? R.

3. Contritio, Confessio, et Satisfactio.

Q. Quid Tridens circa hoc Sacramentum definit sub Anathemate? R. 1. Quod poenitentia fuit semper necessaria ad veniam peccati mortalis. 2. Quod nihil prosit non baptizatis. 3. Quod a Christo institutum sit. 4. Quod est vere et proprie Sacramentum distinctum a Baptismo. 5. Quod solus Episcopus et Presbyter rite ordinati possint absolvere, (et nullo alius) et licet sint improbi, non tamen amittunt hanc potestatem.

Q. An Poenitentiae Sacramentum est de necessitate salutis? R. Est omnibus post Baptismum in peccatum mortale lapsis necessarium necessitate *medii vel praecepti*. Quamvis non semper et defecto tunc iter necessario sit suscipiendum, sed satis sit alternitudo capi, nempe vel in re vel in voto sive desiderio. CC. DD.

Q. Utrum ante Christum legitur fuisse Poenitentiam? R. Fuit ut virtus, non vero ut Sacramentum.

Q. Quot sunt effectus Sacramenti hujus? R. 1. Remissio peccati mortalis, quam ve-

nialis. 2. Gratia 1ma vel 2da, si erit remissio veniale. 3. Gratia Sacramentalis. 4. Commutatio poenae aeternae in temporalem. Quibus additur etiam illud, quod per Poenitentiam reviviscunt merita, quae fuerunt per peccatum mortale mortificata.

§ 5tus.

De Materia remota Sacramenti
Poenitentiae.

Quoniam Cap: 2. § 1. jam nonnulla dicta sunt de peccatis, ideo revocanda erunt, et denovo relegendi. Hoc solum addo ad pag. 18, quod peccatum Philosophicum non est dabile sine Theologico.

Q. Quotuplex est materia hujus Sacramenti? R. 2plex: 1. Remota, necessaria; est omne peccatum mortale post Baptismum commissum et non confessum. Sufficiens materia etsi non necessaria. est omne veniale post Baptismum commissum, vel etiam mortale, alias jam rite confessum.

R. 2. Materia Proxima sunt actus Poenitentis: Contritio, Confessio, Satisfactio, quarum ultima est integralis tantum, duae priores sunt essentiales.

Q. Quibus modis et regulis dignosci possit mortale esse commissum a Poenitente, et non veniale? R. 1 Desumitur gravitas vel levitas peccati a lege graviter vel leviter obligante.

2. Ex dictamine rationis, si enim conscientia hic et nunc dicat peccatum commissum cadere in gravem. Illi aut proximi injuriam? erit mortale. 3. Parvitas vel levitas peccati potest desumi ex ipso actu peccaminoso, considerando etiam malitiam gravem vel levem. Potest etiam considerari tam ex objecto, quam fine, et circumstantiis, uti est perfecta vel imperfecta libertas: plenus vel non plenus consensus et advertentia.

Hae omnes Regulae non necessario debent simul inveniri in uno eodemque peccato mortali: Quia potest esse materia levis, et lex graviter obligans.

Q. *Quid possint esse circumstantiae speciem peccati mutantes vel aggravantes?* R. Octo hoc expressae versu:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.

Quis. Non substantiam sed Personae conditionem delicta patantis significat, ut si sit conjugatus etc. *Quid,* quantitatem objecti, cur a quod peccator suum exerceat actionem, denotat, ut si percussit Clericum, vel Patrem etc. *Ubi,* ad utrum spectat v.g. sanguinis effusio in Ecclesia. *Quibus auxiliis,* Personae circumstantiam peccatum aggravantis explicat, ut mediatore utens ad invehendum etc. *Cur,* ad finem attinet. *Quomodo,* declarat modum quo peccatum committitur. *Quando,* ostendit circumstantiam temporis.

Q. Quae sunt peccata restitutioni obnoxia?
R. Ea, quibus violatur iustitia, vel ea, quibus poena restitutionis iungenda est a Summo Pontifice: uti sunt Usura, Contractus illicitus Simonia, Omissio Horarum Canonum beneficentis.

Q. Tenentur Poenitens exprimere in Confessione omnes circumstantias peccati? *R.* Affirmative quoad circumstantias mutantes speciem. *Con. Trid. Sess. 14. C. 5.* Circumstantiae autem notabiliter aggravantes peccatum in eadem specie ausunt aperiri dae nec ne? utrumque a iudice probabiliter est, eo quia Trid. de talibus circumstantiis nihil aperte conclusit.

Q. Aliena peccata quot modis possunt imputari alicui? *R.* Sequuntur illas motus: Consilio, iussione, consensu, cooperatione, auxilio, favore, laudatione seu adulatione, prava doctrina, exemplo, et silentio. Quia homo hiis modis cooperando peccato alieno, efficitur causa moralis peccati alieni, et illi vere consentit, vel expresse, vel virtualiter, vel interpretative.

§ 615.

De Distinctione specifica et numerica peccatorum.

Q. Quid est species moralis peccati? *R.* Est secretus modus, per quem unum peccatum essentialiter differt ab alio.

Q. Quomodo peccata specie distinguuntur?
R. 1mo, Per oppositionem diversis specie virtutibus, sic ebrietas a furto d. fl. et specie, quia illa temperantiae, haec justitiae opponitur.

2do, Distinguntur specie ex diversis specie motivis, sive finibus intentis, ut mentiri ex fine joci, et mentiri ex intentione alterum graviter decipiendi; sunt diversa specie peccata.

3tio, Ex diverso modo tendendi; sic habere simplicem complacentiam in malo, et habere desiderium efficax, sunt specie diversa peccata.

4to, Ratione circumstantiarum. tenentium se ex parte objecti talium, quae dicuntur mutare speciem, sic simplex fortum, quod est contra justitiam tantum, est peccatum diversum specie a furto sacrilego, quod est contra Religionem.

5to, Peccata specificam differentiam desumunt a specie diversis materialibus objectis v. g. Odium DEI, et odium proximi sunt diversa specie peccata.

Q. Unde colligi potest distinctio numerica peccati? *R. 1mo, Ex objectis diversis numero, non tantum materialiter et physice, sed etiam formaliter et moraliter distinctis. Unde verba impudica, oscula copulam seu pollutionem intentam antecedentia, si ea in effectu sequatur, unum numero peccatum constituunt, quia ad eundem finem referuntur.*

2do, Ex interruptione morali actuum, quæ sit per contrariam voluntatem et propositum, vel per liberam cessationem ab actu, vel per cessationem naturalem vg. somnum.

Unum numero peccatum committit, qui uno actu odii vel detractiois fertur in 10. homines: qui uno ictu duos occidit qui uno actu vult omittere Officium Horarum Canon: per Mensem, qui furatur Bibliothecam per totam noctem, etsi sæpius voluntatem furandi renovet, unum furtum: et qui ad occidendum alium pergens sæpe voluntatem renovat, unum homicidium committit, quia est una actio externa ab internis intenta, in qua internæ omnes complentur et moraliter uniuntur.

Q. An actus voluntatis internus et externus executionis ejusdem voluntatis, circa quem prior ille versatur, unum numero peccatum constituunt? R. Affirm Sic: vg. volitio furandi, et ablatio rei alienæ unum eundemque totalem actum constituunt moralem.

§ 7mus.

De Materia proxima scil: Dolor.

Q. Quid est dolor? R. Est detestatio mali commissi sive peccati propter aliquem finem cum proposito illud in posterum vitandi.

Q. Quotuplex est dolor? R. 1. Naturalis, qui elicitur ex motivo naturali, vg. si quis

detestatur furtum a se commissum ideo, quia illi infamiam, vel poenam infert.

2. *Supernaturalis*, est: qui elicitur ex motivo supernaturali, si quis v.g. dolet de peccatis propter amissum Coelum, vel promeritum infernum.

Dolor supernaturalis 2plex est: 1. *Perfectus*: qui elicitur ex motivo perfecto, scilicet ob amorem, aut bonitatem infinitam DEI; vocaturque hic dolor; *Contritio perfecta*.

2. *Imperfectus* est, qui ex alio motivo, supernaturali tamen, elicitur v.g. amoris Coeli, vel ex metu gehennae, et vocatur *Attritio*.

Q. Quomodo poenitens se praeparare debeat ad Confessionem Sacramentali? R. Post invocationem Spiritus S. examinare debet conscientiam suam, et in memoriam revocare peccata. 2. Dolorem elicere.

3. Firmiter propositum facere amplius DEUM non offendendi.

Q. Qualis esse debeat diligentia in examine? R. Non requiritur, ut sit nimis scrupulosa, sed mediocris, et humana: qualem solemus adhibere in rebus, et negotio magni momenti, et quae diligentia sufficiens moraliter ad cognoscenda commissa peccata.

Q. Dolor sive sit contritio sive attritio, ut sit sufficiens qualis esse debet? R. 1. Debet esse dolor formalis seu actualis, de peccatis commissis et simul propositum amplius non peccandi, et occasiones fugiendi.

2. Debet esse *universalis*, de omnibus peccatis. 3. Debet esse *actus internus*, non requiritur omnino *externus*. 4. *Supernaturalis*: factus ex motivo supernaturali, auxiliante gratia DEI. 5. Dolor debet esse *apprehensivus summus*, hoc est: peccator debet odio habere peccata super omnia alia mala, et debet esse paratus pati potius omnia mala, quam peccare mortaliter. Tandem dolor debet esse *conjunctus* cum spe veniae.

Q. *Contritio et attritio in quibus conveniunt?*

R. In his: 1. Quod utraque versetur circa peccatum, detestando illud, ut est offensae DEI. 2. Utraque excludit voluntatem peccandi. Utraque debet esse *supernaturalis*, elicitae ex motivo supernaturali, et cum auxilio Divino.

Differunt in his: 1. Quia *Contritio* procedit ex perfectiori motivo scilicet: ex motivo honoris Divinae, et amoris erga DEUM. 2. *Attritio* vero ex motivo v.g. turpitudinis peccati, amissionis Coeli, vel ex metu gehennae. Qui dolor est etiam *supernaturalis*, et ad Poenitentiae Sacramentum omnino necessarius. 2. Quia *Contritio* perficitur potest hominem iustificare extra Sacramentum, cum voto tamen saltem implicito suscipiendi Sacramentum. Com. TT.

Jam vero *Attritio* non est sufficiens extra, nisi intra Sacramentum.

Q. *Quando homo tenetur elicere contritionem?* R. 1. In articulo mortis, si non adsit

Confessarius. 2. In tentatione, et occasione ad peccandum. 3. Sacerdos in necessitate administraturus Sacramentum aliquod in peccato mortali existens, si non habeat Confessarium.

§ 8vus.

De Confessione.

Q. *Quid est Confessio?* R. Est accusatio de propriis peccatis coram legitimo Sacerdote ad eorum remissionem obtinendam per absolutionem virtute clavium.

Q. *Quid est clavis modo dicta?* R. Est potestas ligandi, et solvendi, qua Confessarius potest dignos recipere, indignos a Regno Coelesti excludere.

Q. *Quotuplex est integritas Confessionis?* R. 2plx: *Materialis*: quae tunc habetur, quando Poenitens omnia peccata secundum speciem et numerum confitetur. *Alia Formalis*: quando in aliqua necessitate confessis aliquibus peccatis, in aliud tempus reservat reliqua, Potest quis excusari a materiali integritate nunquam tamen a formali.

Q. *Magnus concursus populi in die Indulgentiae, vel Festivitatis majoris, an excusat ab integritate materiali Confessionis?* R. Non; contra: damn: ab Innoc: XI

Q. *An tenetur poenitens confiteri per interpretem, si idiomatis Confessarii sit ignarus?* R. Non; nisi velit ipse ex pietate, neque tunc

tenetur confiteri omnia, maxime si timeret aliquod scandalum.

Q. In quibus casibus licita est Confessio integra formaliter? R. 1 In extrema necessitate. 2 Si duo infirmi in eodem lecto jaceant. 3. Scit parituriens foemina. 4 Si vulnerato non possit postea adhiberi medicina. 5. In conflictu, naufragio.

Q. Licitumne est fidelibus latini ritus confiteri coram Sacerdotibus Graeco unitis, et e contra? R. Licitum est: Decrevit S. Congr: de Propag: Fid: 1626. 1. Jun.

§ 9nus.

De Satisfactione.

Q. Quil est Satisfacti? R Est compensatio poenae temporalis peccatis, debitae post remissionem culpae per bona opera a Confessario injuncta, vel voluntarie assumpta.

Q. Quuqlex est satisfacti? R. Una in re, quae est ipsum opus a Confessario injunctum. Alia in voto, seu in proposito Poenitentis, quo velit obligationem annexam peccato adimplere, ac injuriam DEO illatam in hoc, vel in altero mundo reparare. Et haec, etsi non sit pars essentialis Sacramenti, est tamen essentialis Sacramento, et implicite contenta in proposito observandi mandati DEI,

inter quae est etiam satisfactionis praeceptum. *Garnach. Sacr. Poenit. c. 23.*

Satisfactio in re est solum pars integralis Sacramenti, cum sine illa foret Sacramentum validum, vg. si Confessarius illius imponendas oblivisceretur, vel Poenitens illa non implet, decederet.

Q. Quot modis potest fieri satisfactio? R. 1. Per bona Corporis, vg. jejunia, flagellationes, peregrinationes. 2. Per bona Animae vg. orationes, spirituales lectiones, Missas etc. 2. Per bona externa uti Eleemosynas, etc.

Q. An Confessarius potest mutare poenitentiam impositam a priori Confessario? R. Potest sed solum in foro conscientiae, si ad ratio exigit, tenetur iterum poenitens peccata sua confiteri, si recordatur, Poenitens autem propria auctoritate non potest mutare etiam in meliorem, vel majorem.

Q. Ad quid tenetur Poenitens, qui oblitus fuit poenitentiae sibi impositae? R. Non tenetur repetere Confessionem, sed solum confiteri suam oblivionem, et tunc iudicio Confessarii impoñendi est nova Poenitentia juxta praesentem statum Poenitentis.

Q. Quomodo peccat Poenitens, et sponte non absolvat poenitentiam sibi impositam? R. Juxta Saar: Si fuerit gravis, et illam totaliter omittat, vel ejus not. bil. in partem^a peccabit mortaliter. Si fuit levis vg. 5que Pater et Ave, aut modica pars omittatur? non erit mortale.

le. nam etiam hic parvitas materiae excusat a mortali.

Q. *Quandiu Poenitens possit poenitentiam deferre a Adventu?* R. 1. Satisfactio seu poena a Confessario assignata est 2plex: *Medicinalis*: per quam poenitens praeservatur in futurum a relapsu: Talis esset: si injungeretur consuetudinario foga ab occasionibus peccati, oratio etc. juxta qualitatem conscientiae Poenitentis. Alia *Vindicativa*, per quam intenditur vindicta peccatorum confessorum, uti est jejunium, disciplina, et alia poenitentia opera, quae aliquando per longius spatium adimplentur.

R. 2. Tenetur absolvere poenitentiam, quam primum commode poterit. *Bona*. Si satisfactionem vindicativam differat ad Mensem, non esse mortale, docet *Lacro*: l. 6. p. 2.

Q. *Si alicui injunctum sit omni die Sabbathi per annum jejunare, si illum diem omittat, num peccabit?* R. Affirm: non tamen obligatur alio die jejunare. *Gob. Spor.* quia in talibus circumstantiis videtur mens Confessarii esse de jejunando die Sabbathi tantum, et non alio, nisi aliter expresse jussit.

Q. *Persolvens poenitentiam debetne esse in gratia DEI?* R. Affirm: Si tamen per negligentiam differendo absolveret in statu peccati? venialiter solum peccaret. *Fill.*

Q. *Quid observandum in praxi Confessa ro, si gravior poenitentia assignari debeat?* R. De-

bet leniter poenitentem disponere ad agnoscendam gravitatem suorum peccatorum. Semper tamen magis cavere debet excessum, quam defectum in assignanda poenitentia; scilicet erit enim Confessario reddere rationem ex clementia, quam ex crudelitate. Mens est S. Chrysost. Unde si Sacerdos suspicatur de aliquo, quod non sit absoluturus poenitentiam ex imbecillitate, vel alia causa, debet ipsi assignare mitiorem, non obstante quod non sit proportionata peccatis, Ger. l. 1. c. 2.

Non assignentur pro poenitentia variae diversae orationes, quas poenitens memoria tenere non possit, ob varios inde oriri solitos conscientiae angores, et scrupulos.

Optime faciet Confessarius quando injunget Poenitenti, ut ipse applicet pro peccatis suis merita, et Passionis Xsti satisfactiones.

Caveat Confessarius pro peccatis occultis quantumvis gravibus injungere poenitentiam publicam, utpote infamativam. Nequa talem ex qua domestici possent devenire in notitiam gravioris criminis v.g. flagellationes, multa peccata, nisi habeatur occasio, similes poenitentias secreto peragendi.

§ 10. deus.

De Forma Sacramenti Poenitentiae.

Q: Quae est forma hujus Sacramenti? R. Sunt Verba Absolutionis a Sacerdote prolata.

ta scilicet illa *Ego te absolvo a peccatis tuis etc.*

Q. Quae verba sunt essentialia? R. Haec: *Absolvo te.* In magno Poenitentium concursu potest omitti: *Misereatur, et Indulgentiam.* In gravi, et urgente necessitate haec forma serviat: *Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis.*

Q. Quibus verbis solet dari absolutio in Confessione? R. Ex communi praxi Ecclesiae his verbis: *Misereatur etc. Indulgentiam etc.* Dominus Noster *IESUS Christus* te absolvat, et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo Excommunicationis Suspensionis et Interdicti, in quantum possum et tu indiges: Deinde, ego te absolvo a peccatis tuis in Nomine Patris et Filii, et Spiritus S. A. Passio Domini Nostri *IESU Christi*, merita B. M. V. et Omnium SS. quidquid boni feceris, aut mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiae et praemium vitae aeternae Amen.

Nota. Ly *Suspensi* his semper omittitur, si Poenitens nullum habeat ordinem, vel saltem primam Tonsuram.

Forma Absolutionis ab Haeresi intra Confessionem.

Misereatur etc. Indulgentiam etc. Dominus Noster *IESUS Christus* te absolvat, et ego auctoritate ipsius et SS. Petri et Pauli Apostolorum, nec non SS. Dni Nostri Papae NN mihi concessit, nec hactenus revocata, absolvo

*te a maiestate Excommunicat. nra, qui te-
neris propter haeresein, in qua vixisti, et inoun-
poro te gremio S. Matris Ecclesiae communio-
ni fidelium et participationi Sacramentorum
ejusdem S. Rom. Cath. et verae Apostolicae Ec-
clesiae. Deinde eadem auctoritate absolvo te
ab omnibus peccatis tuis, In Nomine Patris
etc. Passio Domini Nostri IESU Christi etc.*

Forma absolutionis a Suspensione, vel in-
terdicto extra, vel intra Confessionem.

*Misereatur etc. Indulgentiam etc. Authori-
tate mihi ab N. tradita: Ego te absolvo a vin-
culo suspensionis, vel interdicti, quam vel quod
propter tale delictum N. vel causam incurristi
sen incurrisse declaratus es, In Nomine Patris
etc.*

Forma dispensationis super Irregularitate.
Post absolutionem a peccatis, subjunget Sa-
cerdos sive intra, sive extra Confessionem.

*Et eadem auctoritate dispenso tecum super
Irregularitate in quam ob causam N incurri-
sti, et habilem te reddo, et restituo executio-
ni Ordinum, et officiorum tuorum in Nomine
Patris etc.*

Si nullum Ordinem habeat? dicatur; *Ha-
bilem te reddo ad omnes Ordines suscipiendos
vel etiam ad alia juxta tenorem facultatis,
sen mandati, et juxta exigentiam casus.*

Quod si necesse sit Titulum Beneficii re-
stituere, et fructus male perceptos condona-
re subjunget *Et restituo tibi Titulum, sen*

titulos, si plures habet, et condono tibi fructus male perceptos, In Nomine Patris etc.

Q. An peccat, qui sine justa causa, in eadem Confessione absolutionem repetit super eadem peccata? R. Affirm: quia 2da absolutio est irrita, defectu novae materiae.

Si faciat id ex scrupulo, aut sit ita perplexus, ut aequè malum putet esse, non repetere, quam repetere? poterit nullum esse peccatum.

Q. Si poenitens statim post Confessionem redeat et sola venialia afferat, aut circumstantias mortalium non notabiliter aggravantes, repetendane est absolutio? R. Negat Spor. nisi adferat aliquod mortale.

Q. An absolutio possit dari ab uno pluribus simul? R. Affirm: sic possunt absolvi multi milites in praelio dicendo: Ego vos absolvo a peccatis

Q. An absolutio data sub conditione de futuro vg. absolvo te si restitueris, valida sit? R. Neg: quia non est in potestate Ministri suspendere effectum Sacramenti, absolutio tamen de praesenti vg. absolvo te, si habes intentionem restituendi. Etiam absolutio de praeterito vg. absolvo te si restitisti, valida est.

Num Confessarius absolvit sub conditione, sufficit solum in mente habere conditionem.

Q. Quomodo verba absolutionis proferri debent a Confessario? R. Modo imperativo Com. DD. unde si proferrentur modo deprecativo

vg. *Absolve te DEUS*, invalida esset forma, quia hoc Sacramentum institutum est a Christo per modum iudicii, et ideo forma ejus debet proferri per modum iudicialis sententie, non vero deprecationis, aut imprecationis.

Nota: Quod in Sacramento poenitentiae datur duplex absolutio, una *per caritatem*, altera *Censurarum* consveta in illa oratione: *Domine Nr JESUS etc.* quae juxta *Sua*; debet sub mortali prius dici a Confessario, quam absolutio a peccatis, maxime quando prudens dubium adest, num poenitens non sit involatus tali vinculo. Quia Ecclesia graviter praecipit, ut nemo excommunicatus ullum Sacramentum recipiat, antequam prius tollatur tale vinculum.

Q. *A quibusnam poenitens Censuris absolvitur per illa verba: Absolvo te ab omni vinculo excommunicationis etc?* R. Ab omnibus in Confessione expressis, quam etiam ab illis, quorum poenitens non recollatur, aut ipse Confessarius hic et nunc igitur, ut sunt plane innumeras, inquantum facultas Confessionis se extendat, et poenitentis adsit intentio ad faciendum, oneri, si aliquod adsit, et remaneat.

Q. *Quae Oratio dicitur solit a Confessario supra poenitentem immediate ante Confessionem?* R. Haec *Domine* sit in corde tuo, et in labiis tuis, et digna et competenter confitearis peccata tua. *In Nomine Patris, etc.*

Q An valida sit absolutio data ignorantibus necessariam necessitatem? R Invalida, Bened XIV Encicly. T. 1. n. 42 Si vero ignoret Poenitens necessaria necessitate precepti? et rite doleat de hac ignorantia, ac emendationem promittat! posse absolvi iudicat. Idem ibid. n. 12.

Q Quid Confessaria facicadum est post auditas Confessiones? R I. Debet DEO gratias agere pro collato sibi, et poenitentibus auxilio ad hoc Sacramentum rite administrandum, vel suscipiendum, novaque sibi, et illis auxilia a DEO emendicare ad faciliorem propositorum executionem.

II Exercere debet varios actus humilitatis, credens se longe magis ingratum esse omnibus suis poenitentibus, ob majus lumen, uberiora auxilia, plura, et efficaciora praesidia; quibus tam segniter cooperatur.

III Conetur oblivisci omnium auditorum in Confessione, et surda aure recurrentes species, molesteque allatrant pertransilire.

§ IIms.

De Sigillo

Q. Quid est Sigillum Confessionis? R. Est obligatio illa, qua in secreto teneri debent peccata ex Sacramentali Confessione cognita. Dicitur Metaphrice sigillum, quia sunt res sigillo materiali munitae debent esse inte-

grae, occultae, et secretae, ita peccata in Confessione enarrata.

Q. Quo praecepto obligatur Confessarius ad servandum sigillum? R. 3pici. *Nam illi, quia de jure naturae, est servare secretum sibi commissum* 2. *Divini*, 3. *Humano*, seu *Ecclesiastici*. Tenetur Confessarius ad sigillum etsi ob aliquam rationem non dederit absolutionem poenitenti. Item tenetur etiam post mortem poenitentis, quia ex tali revelatione odiosum redderetur Sacramentum audientibus aliena peccata ex Confessione cognita, et revelata.

Q. Quae cadunt sub sigillum? R. 1. Omnia peccata poenitentis tam ficta, quam vera. 2. Poenitentia imposita, si gravis sit 3. Virtutes aut defectus naturales Poenitentis, aut corporis occulta vitia, aut scrupuli, quoties haec alioquin nota non sint, et eorum manifestatio creditur ingrata poenitenti futura. 4. Omnis ea actio, quae ex notitia peccati cum periculo directe, vel indirecte revelationis procedit. 5. Factum quodcumque roborem, vel molestiam Poenitenti creans, si adveniat id ex notitia Confessionis procedere. *Tag. Log.*

Q. Qui obligatur ad sigillum servandum? R. Praeter Confessarium, omnis ille, qui licite vel illicito, mediate vel immediate alicui aliquid peccatum, sive sit interpret, sive casu audierit.

Q. Potestne Confessarius nisi scientia cum damno occulto Poenitentis illato propter puber-

cum bonum? R. Neg: nam Innoc: XI. in Congreg: gene: 18. Nov. 1692. inhibuit expresse scientia Confessionis uti cum aliquo gravamine poenitentia, ex qua responsione.

Acta Im: Quod non potest Parochus suo famulo tenenti clavim, illam auferre, si praecise ex confessione sciat, quod illa abutatur. Posset tamen tunc alio licito modo subvenire suo, aut communi bono absque fractione sigilli, v.g. poterit obligare famulum, ut quantum potest restitutionem faciat, vel clavim ad manus Parochi deponat etc.

2to Cavendum est omnibus Confessariis, ne dum vocantur ad audiendas Confessiones illorum, quorum ex rejecta Confessione noverint conscientiae statum, mutationem ostendant faciei, multo magis dicant aliquid, per quod saltem in confuso cognosci ab illis possit illorum conscientia v.g. *semper unum loquitur etc.* aut aliquid simile. Tales noverint se esse hoc ipso fractores sigilli Sacramentalis.

3tio Caveant etiam summo opere Sacerdotes in praesentia Saecularium Personarum sermonem miscere de Confessione v.g. proponendo dubia, enarrando inexpectatos, ridiculos, aut admirabiles sibi, vel alteri cuiuspiam contigisse, vel audivisse casus in Confessione: id etenim notabilem in Saecularibus parit admirationem, animi perturbationem, et saepe saepius grave, scandalum, ac Sacramenti Poenitentiae vituperationem.

Q. An licet Confessario extra Confessionem loqui cum poenitente de peccatis in Confessione auditis? R. Com. DD. non licet, quia talis loquela ruborem affert, et redderet Confessionem odiosam. Licebit autem de licentia poenitentis, si ipse prius de peccatis suis loqui incipiat, verum et hoc cautus sit Confessarius.

Q. Debetne Poenitens complicem peccati manifestare coram Confessario, si aliter non possit explicare peccatum? R. Variae sententiae in hoc casu sunt DD. Proinde melius faciet Poenitens, si confiteatur coram Confessario, qui non noscat complicem peccati.

Q. Licitumne Confessario interrogare poenitentem de complice nomine, aut loco habitationis, vel aliis adiunctis circumstantiis? R. Nullo modo licet. Patet recentissime, ex Brevis Bened: XIV. Suprema omnium etc. Et Constit. ejusd: Papae An: 1746. Ubi primum in qua sub Excomm: soli Papae reservata, et in articulo mortis absolvenda, prohibet talia fieri.

In dicta Constit: omnes obligat, qui aliunde, quam ex Confessione sciunt Confessarium interrogare de complice nomine, ut talem ad Episcopum denuntient. Postremo: Ad perpetuam rei memoriam, tulit ultimum decretum confirmatorium utriusque Constitutionis suae quod incipit: *Ad eradicandum* An. 1746. Cautè itaque in hac re procedendum est Confessarius, praedicta enim prohibitio

non tantum procedit de illo, qui interrogaret de nomine complicitis, sed etiam de officio, et aliis circumstantiis, ex quibus curiose deveniri possit persona complicitis ejusdem qui, seu quae confitetur.

Q. Si Poenitens occidisset fratrem Confessarii, aut cum ejus sorore peccasset, potestne tacere tale peccatum in Confessione, si non habet Confessarium alium, et praeceptum Confessionis urget? R. Potest, cum proposito illud confiteri quam primum sine suo, vel alterius damno poterit. *Tol. etc.*

Q. Licetne duobus Confessariis, qui poenitentem de iisdem peccatis se accusantem audiverunt, ad invicem colloqui de auditis in Confessione? R. Non, quia uterque sigillo obstrictus est.

Q. Quomodo Confessarius respondere debet, si interrogetur de peccato Poenitentis? R. Non debet tunc tergiversari sic, ut poenitentem reddat suspectum, sed respondere debet, etiam cum juramento, si opus sit, se nihil scire de peccato illo, scilicet in mente habendo: ut hominem privatum, cui id revelare liceat.

Q. Confessarius ex certa causa non absolvit poenitentem. hic autem rogat sibi dari testimonium Confessionis, num Confessarius debet dare testimonium, quod sit confessus hic poenitens? R. Plures DD. affirmant, alias esset fractio sigilli, veniret in suspicionem apud alios poenitens. Nec tunc mentietur Confessarius, quia tantum testatur eum confessum

esse. Nisi aliqua scus Poenitentis interveniret.

Q. Quotupliciter frangitur sigillum Confessionis? **R.** Generaliter duobus modis: *Directe* tunc violatur, quando Confessarius expresse, vel aperte peccatum auditum, aut aliquod aliud dictum sub sigillum cadens manifestat. Et *Indirecte*, quando Confessarius licet nihil directe revelet, ita tamen verbis, vel signis se gerit, ut alter possit in notitiam peccati poenitentis devenire, sive in specie, sive in confuso. Com. DD.

Q. Utrum liceat saltem indirecte violare sigillum? **R.** Nullo modo. Violaret autem Confessarius indirecte sigillum. I. Si ob peccata occulta publicam imponeret poenitentiam. 2. Si publice alicui negaret SS. Eucharistiam propter solam notitiam ex Confessione habitam. 3. Si diceret, se non absolvisse Petrum, nullam aliam addendo rationem. 4. Si gravem poenitentiam impositam poenitenti propalaret. 5. Si Confessarius aversionem aliquam conciperet à Poenitente ex notitia in Confessione accepta. His etiam et aliis similibus modis indirecte violaretur sigillum.

Q. Sacerdos violans sigillum Confessionis quæ peccata committit? **R.** Trim. I. Committit peccatum *detractum*, infamando proximum. II. Peccatum *infidelitatis*, non servando secretum in re gravissima. III. Committit *Sacrilegium*, faciendo contra reverentiam Sacramenti, et Religionis.

Q *Quae poena statuta est pro Confessario revelante peccata in Confessione audita? R.* Deposito intransio in Monasterium, ad carceres perpetuos, ad trirames, sit infamis et subinde Irregularis secuta Iudicis sententia. *Majol. Far. etc.*

Q. *An etiam ipse poenitens tenentur ad sigillum. quo ad illa, quae ipse dixit vel Confessarius ei? R.* Tenetur, non quidem ad sigillum Sacramentale, bene vero ad secretum naturale, et quidem sub mortali, quo ad illa, ex quorum provalatione sequeretur gravis infamia sui, aut Confessarii. *l'elix pot.*

§ 12mus.

De Confessario sollicitante Poenitentem ad turpia.

Q. *Si Confessarius sollicitaret (quod DEUS avertat) in Confessione ad turpia, num posset tunc absolvere a quovis Sacerdote? R.* Quamvis committeret gravissimum peccatum sacrilegii, tamen jure communi non prohibetur absolvere, nisi particularia alicujus D. aeclesiæ statuta aliud habeant.

Nota 1. Confessarius sollicitans (quod si docuerit personam sollicitatam non teneri ad eam denuntiandum, si confiteatur coram Confessario sollicitante) non potest absolvere, quia talis incurrit Excomm. Papae reservatam. **ex Decr. Alex: VII.**

N. la 2 Sacerdos sollicitans antequam absolvatur, debet exigere ab illo juramentum, ne amplius hoc crimen committat, si non vellet praestare, non debet absolvi tanquam ind. positus, quia in enormibus omnino debet exigere juramentum CC. DD.

Q. Daturne parvitas materias in sollicitatione? R. Non datur, contrarij opinionis dam. est a Clem. VIII. teste Dia. p. 3.

Q. Quas est obligatio poenitentis sollicitati a Confessario ad turpia? R. Tenetur per se, vel per alium sub peccato gravi talem Confessarium deferre ad Eppum, sive sollicitavit marem, sive foeminam, sive pro se, sive pro alio, sive in actu Confessionis, sive ante, sive immediate post sive signis, sive nutibus, sive tactu, sive per scripturam tunc, aut post legendam. Bened. XIV. Const. Sacramentum Poenitentiae.

*Q. Persona sollicitata neglecta denuntiatio-
ne potestne absolvere?* R. Si intra mensem non denuntiavit (quia tale tempus in Flucto S. In-
quest statutum est ad denuntiandum) et id
scienter fecerit? incidit in Excom: reserva-
tam S. Officio; consequenter nullus inferior
Confessarius potest absolvere extra articu-
lum mortis, neque sub tempus Jubilaei. Ita-
them l. 1..

*Q. Constitutiones Pontificum poenas statu-
entes in sollicitantes sunt pro Regnis nonnullis
tantum?* R. Sed eas Greg. XV. ad omnes fi-
deles extendit Consti: *Univeri Domini Gregis*
etc.

Q. *Præceptum denunciandi Confessarios sollicitantes, et poenae altae huic sollicitationi inditae an extenduntur etiam ad alia crimina a re venerea diversa? R. Non. Bened. XIV. de Synod.*

Q. *Confessarius, si post sollicitationem statim se poeniteret sollicitasse, et hoc asserit poenitenti sollicitatae, debetne poenitens talem Confessarium denunciare? R. Debet sub peccato mortis et sub Excom: Nam quilibet sollicitans ad effugiendas poenas potest dicere se poenituisse de sollicitatione, nam non sufficit post delictum se poenitere. sed necessaria puni-tio ob bonum publicum. Lez. Bon. Cab. etc.*

Q. *Confessarius sollicitans, quomodo sibi potest consulere, ut veniam impetrare possit? R. Debet sponte comparere coram Ep-po, et ibi sateri suum delictum, veniam petendo, et ita illam consequetur. Lez. etc. Ut autem praefatus delinquens gaudere possit beneficio sponte comparantium, necesse est, ut nullis praeventus indicis coram Ep-po compareat. Et si est praeventus? gaudebit beneficio comparantium non citatorum. Iar. Matheu.*

§ 13tius.

Reliqua scienda de Confessione.

Q. *Confessionem quis instituit? R. Christus Dominus (non Ecclesia prout mentiantur*

D's. identium Pastores) dicens ad Apost: *Quicumque ligaveris etc.* Math; 18. Et Jo-
ann; 20. Proinde monet S. Jacob: c. 5. *Con-*
fitemini alterutrum peccata vestra.

Q. *Nonne satis est soli DEO (cui nota sunt)*
et. fletu peccat et. R. Non; quia Xstus statuit
loco cit. etiam servis suis, videlicet legitime
ordinatis Sacerdotibus, confitenda esse.

Neque sufficit se accusare coram Sacer-
dote, dicendo: *se esse peccatorem*, citatis enim
Textibus constituit Xstus in Ecclesia sua
iudices spirituales cum potestate remittendi,
et retinendi peccata, ut igitur sciant, quan-
do ligandum, vel solvendum; quid remitten-
dum, quid retinendum, omnino necessaria est
distincta peccatorum Confessio.

Q. *Utiq; Xstus Magdalenam, et quosdam*
alios sine Confessione absolverat? R. Licitum
illi fuerat, cui arcana cordium perspecta erant,
habenti praeierea absolutam Potestatem.

Q. *Quodsi poenitens, alius bene dispositus,*
obliviscatur quorundam peccatorum? R. Absol-
vitur etiam ab illis, quia fecit quantum mo-
do humano poterat, quae enim memoria
excidunt, haec confiteri, non est in nostra
potestate.

Q. *Sed David ait: Delicta quis intelligit*
Psalm; 18? R. Non est necesse ut poeni-
tens omnino contineat quantam delicta
sua malitiam contineant: ad Confessarium
spectabit talia humano modo discernere

Q. Fueratne Confessio tempore Apostolorum in usu? R. Fuerat: Teste Jacob: c. 5. Et Acto: 19. Multi credentes veniebant confitentes et annuntiates actus suos. Et Joann: 1. Ep. 1. v. 9. Si confiteamur peccata nostra, fidelis, et justus, ut remittat peccata nostra.

Q. Ad quid in Confessione Generali, id est in Confiteor DEO etc. sit mentio Sanctorum, utipote soli DEO, non Sanctis Confessio instituenda? R. Falsum est, quod soli DEO, sed omnino etiam Sacerdoti facienda est: Jam si coram homine mortali confiteor, cur praeterea non potero protestari me quoque coram omnibus Sanctis cum DEO regnantibus fateri delicta mea.

Q. Utisne penitenti talis Confessio, quae coram Ministro A Catholicis instituitur cum sola protestatione universali, se esse peccatorem, et in multis deliquisse? R. Non: et quidem ideo 1 quoniam id non est vere confiteri, et revelare ipsa peccata, sed solum in confuso fateri se peccatorem esse, quod ordinare facere solent homines, molo se offerat occasio, etiam in medio fori, et coram quibusvis adstantibus.

2. Siquidem hujusmodi Ministri cum sint puri Laici, nullam prorsus habent potestatem absolvendi a peccatis, sicut plurimi ex illis ultro fatentur; ac proinde docent: *peccata per se iam Fidem in Christum, remitti, Pastor vero solum penitenti annunciat, quod remissa sint deccata. Ita Haeretici communiter,*

Veri Sacerdotes legitima Ordinatione et Jurisdictione pollentes non annunciant Poenitenti peccata sua esse remissa, sed habent potestatem a Xsto collatam remittendi ea nomine Xsti, cum expresse dicat: *Quorum remisieritis peccata etc.*

Q. Quae sub gravi obligatione tenentur Confessarii explicare illis praecipue, qui primo confitentur? R. Praeter credenda necessitate Medii et Praecepti. 1. Animam hominis esse immortalem. 2. Quod DEUS nobis dat bona supernaturalia, et remittit peccata ex meritis et Passione Xsti. 3. Quod gratia DEI sit nobis omnino necessaria ad consequendam salutem animae. 4. Quod in Sacramento DEUS nobis infundit gratiam, promissitque aeternam beatitudinem ex meritis Xsti. 5. Quod DEUS sit unicus noster finis.

Gravis insuper est obligatio Parochorum ut de virtutibus Fidei, Spei, et Charitatis erudiant suas oves, ut saltem 6 vicibus, si non plus eliciant hos actus *Fidei etc.* per Annum.

Q. Quae sunt Confessario observanda circa Confessionem Adolescentum, puerorum et puel- larum? R. Multi DD. censent cum illis maximam esse difficultatem, quia saepe dubium est an habeant annos discretionis? an reipsa peccaverint? etc. Proinde haec sunt obser- vanda: 1. Parvis, quumvis non sint aliquan- do capaces absolutionis, expedit illis per-

mittere Confessionem, ut discant, et assvescant confiteri. Unde tenetur Confessarius illos extra Confessionem instruere, quaerendo primo de Rudimentis Fidei, tandem quae spectant ad Confessi: et Comm.

2. Si Confessarius dubitet, an pueri vel puellae septennes habeant sufficientem usum rationis, debent absolvi sub conditione, quia nullus privandus est jure suo ob aliquod dubium; non vero absolute, ob periculum nullitatis. Gob. etc.

3. Inculcet Confessarius horrorem peccati: quia reddit animam turpem, et deformem instar daemonis: reddit DEO odibilem, quia DEUS variis modo hic temporaliter, ibi aeternum punit etc. etc.

4. Si Confessarius judicet talem parvum esse absolvendum, debet ipsum inducere ad dolorem vg. *Fili, qui peccant, quo perveniunt post mortem? utique ad Infernum, vel Purgatorium, et quam graves poenas ibi patiuntur; Quis detrudit ad tales poenas hominem? DEUS, ecce DEUS id efficit, quod n. n. sis lucusque detrusus, an non amarus talis Deus, qui ubi haec, et alia multa bona praestat? ipse creavit, ipse redemit nos etc. amasne tam bonum Deum etc. dolensne?* Eodem modo procedendum cum Rudibus.

Q. Si poenitens nullum habet peccatum, seu nulam adfert absolutionis materiam? R. Reperientur aliquando maxime ex radibus nonnulli, immunes ab omni gravi noxa; Proin-

de talis ex anterioribus Confessionibus repetat aliquod peccatum, vel, sub conditione absolvendus est.

Q. *Qualis poenitentia pueris et aliis rudibus imponenda est?* R. Plerumque preces tantum imponendae sunt, et quidem tales, quas statim post Confessionem vel proximo Festo absolvere possent. Interdum potest assignari frequentatio Confessionis, Concionis, vel aliqujus Devotionis in Ecclesia.

Q. *Quid in Confessione mutorum et surdorum observandum venit?* R. Docendi sunt ad locum separatim et (nisi scripto confiteri possint, et benevole velint) monendi sunt, ut genua flectant, nutu vel signo aliquo peccata sua confiteantur, quorum si aliqua quocunque modo narraverint, poterit illis Confessarius signum dare percutiendo pectus, et oculos in Coelum elevando, quo inquirat, num doleant de peccatis, pro poenitentia assignando vel terram osculari, vel ostendere in globulis Rosarii, aut digitis tot et tot preces absolvendas, etc. Si acciperit Confessarius signum doloris? siue scrupulo absolvat, cum in tali casu non requiritur Confessio integra materialiter, sed sufficiat formalis integritas.

Q. *Quid agendum cum eo, qui a nativitate caecus, mutus, et surdus existit?* R. Talis praeter Baptisma non posset ullum aliud Sacramentum recipere.

Q. Quae sunt maxime adhuc observanda Confessari? R. Praeter dicta superius. I. Cavere specialiter debet, ne inter audiendas Confessiones, dormitet, distrabatur, aut omnino obliviscatur peccatorum, antequam ingunxerit poenitentiam: nam si omnino nil percepisset de aliquo peccato, debet statim interrogare.

Si enim aliquid intellexisset? potest ad finem dictae interrogationis, ne poenitenti causet distractionem, dummodo moralis adsit certitudo, quod memoria non excidet. Si tamen perspectam habens poenitentis conscientiam prudenter praesumere posset, eum nonnisi venialia confiteri solere, neque de peccato non percepto sine molestia illius posset interrogare? potest tunc interrogationem omittere.

Quod si nullum omnino percepisset peccatum? licet respectu talis Poenitentis etiam tunc omitti possit interrogatio, videt tamen *G. b. T. 1* Ut si absque notabili molestia poenitentis fieri possit, jubeat repeti unum *vg.* ultimum ex narratis peccatis.

II. Non nimis cito deproperet Confessiones eo scilicet, ut plures audiat, meminerit moniti sapientissimi Gerso: *Eligibilis est praeceptoris auctoritate complete, quam multis imperfecte; mallem namque, si Carthus essem, multarum differre Confessiones post Pascha etiam, ubi quidam non redeunt, quam quod caecos caecos*

seducerem, dum pro vere absolutis, ipsi non recte absoluti se gererent.

III. Tolerans sit Confessarius molestiarum et fastidiorum, quae poenitens affert. Item qui nihil molestiae in hoc Ministerio terre vult, plane se ineptum ad illud ostendit. Signa proinde intolerantiae aut nansaeae (*DEUS avertat*) nunquam prodat; His enim facile moveri potest poenitens, ut sacrilegio se involvat, ret cendo quod admittit, aut abruptendo, aut excusando, quod addendum fuit, et fatendum; De quo sane Confessario gravissima coram DEO ratio reddenda manet.

Hoc loco ipsa praxis docet: mire conducere ad poenitentis animum conciliandum, si ab initio Confessionis suaviter nomen illius quaeratur (maxime si simplicior et rudior sit) v.g. Age, d.c. mea anima, vel bone homo quando ultimo confessus es? et quibus peccatis DEI M. amantissimum Patrem tuum offendisti? etc. Tales enim quaestiones praecambulae miros animos addunt poenitenti, unde colligere potest; Confessarium in visceribus charitatis cum eo agere paratum esse qui alioqui si Confessarius nihil dicat usque ad finem Confessionis, terretur, et hominem severum suspiciatur, peccata subleget, aut certe mirius confidenter ea exponit.

Q. Si aliquando duriores et laxiores reprehendit, idem R. Id pariter fieri debet circa finem Confessionis in spiritu charitatis et le-

nitatis, abstinendo ab omnibus conviciis, praescribendo media, absterrendo a peccatis, adhortando ad virtutes. Quo tamen in negotio sedulo cavebit, ne fractum bonae sementis, a sua potius industria, quam a DEO expectet, et poenitentes nimis urgeat, ut uno quasi volatu ad culmen perfectionis ascendant. Conetur potius bonas cujusque propensiones cognoscere, et methodum bene vivendi cujusque conditioni, perfectui, et viribus, convenientem praescribat.

Praecipue vero laboret, ut poenitentes ipsius assvescant omnia sua opera ad DEUM referre, omnia de manu ejus patienter acceptare, ejusque voluntati aequo animo acquiescere: ad protectionem B. V. M. in necessitatibus magna cum fiducia confugere: examen conscientiae quotidie facere, Sacramenta frequentare: liberorum et domesticorum sedulam curam gerere, occasiones peccatorum fugere, etc. haec enim omnia, uti magis ab ipsis requirit DEUS, ita prae omnibus aliis supererogatorius grata atque accepta eidem erunt.

Nota: Homines prudentia praediti, docti, et valde graves, aut in magna dignitate constituti (praecipue si viri sint) plerumque non sunt arguendi, aut admonendi, cum prudenter supponi possit, quod ipsi jam scient Officium suum, neque adeo magnum ex tali exhortatione fructum hausturi sint.

Etiā eos, qui frequenter confitentur, si multi adsint poenitentes, plerumque sine adhortatione dimittet Confessarius.

CAPUT II.

§ 1mus.

De Reservatis Casibus.

Q. *Quid est Reservatio?* R. Est restrictio jurisdictionis in Confessario, ne poenitentes suos in certis casibus, seu a certis peccatis absolvere possit.

Q. *Quid est casus reservatus?* R. Est peccatum mortale, cujus absolutio nulli Sacerdoti permittitur etiam approbato, sed manet penes Superiorem, vel penes delegatum ab eodem.

Q. *Daturne in Ecclesia potestas reservandi aliqua peccata ita ut inferior non valeat ab eis absolvere?* R. Datur. cum enim Xstus prin-

cupuliter et irrestrictè Petro ejusque Successoribus dixit: *Quid quod ligaveris super terram, erit ligatum et in Coelis*, ideo poterunt hi iusti de causis, et propter majus bonum animarum, etiam potestatem absolvendi in Presbyteris inferioribus ligare.

Q. *Qui sint quod peccati nonnulla reservantur?* R. F. siue id sit, ut subditi intelligentes hujus aut illius sceleris absolutionem difficulter posse obtineri; magis exinde illius gravitatem apprehendant, ac ab eo committendo deterreantur.

Q. *Quando dicuntur casus reservati?* R. In Papales, et Episcopales, et Praelatorum Regularium pro suis Religiosis.

Papa enim reservare potest pro tota Ecclesia, Episcopus pro tota Diocesi; Minister Generalis pro toto Ordine.

Item alii sunt reservati cum annexa censura, alii sine ea, sed solum simpliciter sunt reservati.

Q. *Qui et quot sunt casus Reservati Papae?* R. Sunt varii, quorum 20. sunt praecipui, qui in *Bulla Caenae Dni* continentur.

Q. *Unde sumpta est haec denominatio Bullae Caenae Dni?* R. Quia singulis Annis Feria V. Magna, seu in die Caenae Dni publicari solet.

Reliqui vero casus partim sunt in *Jure Canonico*, partim in variis *Constit.* Apostolicis, id est Pontificiis contenti. Sciendum autem est, quod fere omnia peccata Papae reser-

vata, ordinarie habent annexam Excom: Papae reservatam.

Q. Qui sunt casus, et excommunicationes papae reservatas in Bulla Caenae? R. 1. Incidunt in Excom: hanc, 1. Omnes Haeretici, Schismatici, eorumque fautores. Legentes libros haeticorum de religione tractantes, domi retinentes, vel imprimentes, Porro Reservata est Haeresis formalis et externa. Nam Haeticus pure externus (qui scilicet alio praesente negat verbis aliquem fidei articulum, intus tamen credit) potest a quolibet approbato absolvi, quamvis peccaret greviter ratione scandali, et in foro externo puniretur.

2. Appellantes a Papa ad futurum concilium, eorum Fautores.

3. Pyratae in mari Pontificio, eorumque Fautores.

4. Naufragantium Christianorum bona surripientes.

5. Imponentes nova pedagia, seu Gabellas, praeter habentes auctoritatem ad hoc, uti sunt: Reges, Principes absoluti in terris suis.

6. Falsificantes literas Apostolicas, vel falso fabricantes.

7. Deferentes arma, et alia usui bellico idonea ad Turcas, et alios Nomini Christiani hostes.

8. Impedientes eos, qui victualia, aut alia necessaria Romam convehunt.

9. Vexantes, vel offendentes eos, qui Romanam eunt pro negotiis, sive per se, sive per alium, *similis casus est n. 10, et n. 12.*

10. Offendentes, vel hostiliter insequentes Cardinales, Episcopos, et Legatos Apostolicos.

11. Appellantes a gravamine, vel futura executione literarum Apostolicarum ad laicam potestatem.

12. Usurpantes Iudicium competens Ecclesiasticis Iudiciis.

13. Iudices saeculares, qui personas Ecclesiasticas ad sua Tribunalia trahunt.

14. Impedientes, ne Iudices Ecclesiastici sua jurisdictione fungi possint. *Item* qui eludunt iudicium Ecclesiasticum, et recurrunt ad saeculares; omnium horum auxiliantes et faventes.

15. Usurpantes fructus seu proventus Ecclesiasticos.

16. Imponentes Decimas et alia onera Personis Ecclesiasticis, et Monasteriis, sine licentia expressa Papae.

17. Iudices Saeculares, Notarii etc. se interponentes in causis criminalibus contra spirituales, illos processando, capiendo, vexando, sine licentia Papae.

18. Occupantes terras aut bona Ecclesiae Romae et illius jurisdictionem usurpantes.

Q. Qui sunt casus et Excomm. Papae reservatae extra Bullam Coenaculi R. Sunt pluri, de nonnullis sparsim in variis materiis

in hoc libro dictum est; Alii in partibus nostris usitationes hinc sequuntur. *L. H. g. au. c. 11. etc.*

1. Incurrunt Excomm. Papae reservatam: Sacrilegi effractores Ecclesiarum, ut eam spolient.

2. Communicantes in crimine cum Excommunicato a Papa.

3. Omnes viri ingredienti Monasteria Monialium, et e contra omnes Mulieres intrantes Monasteria Religiosorum.

4. Dantes, aut recipientes aliquid pro gratia, aut iustitia apud Sedem Apostolicam.

5. Docentes et defendentes propositiones damnatas.

6. Sepelientes Haereticos in loco S.

7. Impedientes executionem literarum Sacrae Poenitentiae.

8. Tertiarii portantes habitum Fratrum Minorum sine licentia eorum.

9. Concionatores, qui S. Scripturae sensum ab interpretatione Doctorum alienum, circa tempus Anti Xsti, et extremi iudicii, et alia similia revelata praedicant.

10 Religiosi Apostatae a Religione sua, quamvis maneant in Fide Cathol. Si eam non manerent in Fide? incurrerent casum Bullae Caenae.

11 Religiosi et Clerici saeculares inducentes aliquem ad votandum, iurandum, aut promittendum per pactum, ut in eorum Ecclesia sepulturam quis eligat, vel jam electam non

mutet; etsi effectus sepulturae non sit subsecutus. *In Clem.*

Non incurrunt, si ad id solum dederunt consilium, abortitionem. Nec incurrunt Excomm si inducant, ut quis eligat in aliena Ecclesia. Nec incurrit, qui non est Religiosus aut Clericus, quamvis inducat ad votendum etc. *Matheus.*

12. Omnis Sacerdos incurreret Excomm: Papae reservatam, et invalide absolveret, si absolveret compliceum suum contra 6. Praeceptum Decalogi. Sive Persona complex sit mas, sive foemina sive peccatum contra 6. Praeceptum sit opere consummatum, sive non; imo etsi tantum fuerant oscula vel tactus, etsi persona poenitens complex sit ea, cum qua Confessarius peccavit tunc, cum adhuc in statu Laicib fuerat. Ita resol: S. Poenitentiaria Rom: 1751 3. Sept.

13. Commutantes Simoniam confidentialem, h. e. quando aliquis accipit Beneficium eo pacto, ut illud alteri, qui modo est incapax, postea resignet.

14. Post defunctos Clericos rerum quarumcumque usurpatores; id est: in quacunque specie, sive in pecunia, sive in alia supellestili; Requiritur tamen semper quantitas sufficiens ad peccatum mort: quia censura Excomm: praecipue Papalis, non fertur ob leve peccatum.

15. Regulares administrantes Viaticum, Extremam Unctionem, Solemnizantes Matri-

monium sine privilegio, vel speciali licentia Eppli, aut Parochi.

Intercommunicationes Papae non reservatae usitatiores ex Wigan. c. II.

1. Contrahentes Matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus.

2. Cogentes foeminas ad Matrimonium, vel Monasterium.

3. Negligentes administrare justitiam Ecclesiasticis etc.

§ 2dus.

Reliqua scienda de Reservatis.

Q. Suntne adhuc plures casus habentes annexam censuram tam reservatam, quam non reservatam? R. Sunt; quorum series etsi Confessario sit ignota, non tamen exinde debet torqueri, et anxius esse. Judicium enim hoc Sacramentale humano modo exerceri debet, foret autem imbecillitati humanae onus plane insupportabile noscendi omnes censuras, et memoria tenendi. Com. DD. apud Rey. p. 1. Inst. 6.

Q. Qui sunt casus Eppli Diaecesano reservati? R. Sunt illi, quos sibi unusquisque Epplus pro sua Diaecesi specialiter reservat; a quibus nec Regulares absolvere possunt sine licentia Eppli. Contrar. damn. ab Alex. VII.

Hi autem casus non possunt per extensum recenseri, cum non sint uniformiter in omni Diaecesi iidem, sed pro libitu Epporum, juxta statum suae Diaecesis diversi excipiuntur.

Q. Quae sunt observanda de casibus Bullae Caenae? R. Haec: I. Hi casus habent strictissimam reservationem, et annexam Excomm: Papae reservatam, cum derogatione privilegiorum quibuscunque concessorum. Unde praefatos casus, si qui memoria tenere non possint, debent eos apud se habere, ut cognoscant, ne errent, absolvendo illos, ad quos jurisdictio eorum non extenditur.

II. Sacerdos a casibus Bullae Caenae absolvere praesumens extra periculum mortis, incurrit Excomm: ipso facto, licet non reservatam (a qua posset absolvi ab Eppo. *Ita Vigant.*) et peccat mortaliter.

Ordinarie a casibus Bullae Caenae, Papa absolvit; si tamen sint occulti, et nondum ad Forum contentiosum deducti, absolvere potest Eppus per seipsum, vel per suum Vicarium *Trid: Sess: 24.*

Q. An potest Eppus in aliquo casu absolvere a casibus Bullae Caenae etiam publici?

R. Potest, si adsint impedimenta, propter quae poenitens personaliter neque potest adire Nuncium Apost: neque Romanum, quia Ecclesia utpote Mater censetur id concedere. *Vigant. etc.*

Q. Quae sunt illa impedimenta? R. 1. Si sit periculum mortis in itinere. 2. Si sit longa infirmitas, etiam non periculosa. 3. Si sit paupertas, ut si cogeretur mendicare, qui alias non solebat. 4. Aetas senilis, vel juvenilis. 5. Sexus fragilitas, ut si sit foemina.

6. Si poenitens non sit sui juris, ut filius respectu Patris, servus respectu Dni. 7. Cura animarum. 8. Debitas, ob quam molestiae itineris ferri non possunt, *item* si sit caecus, claudus, etc. 9. Quodvis impedimentum, quod arbitrio prudentis iudicatur legitimum.

Q. *Confessarius simplex an potest absolvere in articulo mortis a censuris?* R. Potest ab omni haeresi etiam publici: a Duello, ab omnibus censuris sive sint *Bullae Caenae*, sive extra *Bullam Caenae*.

Haec tamen tunc essent observanda. I. Quod eo casu absolveret tantum *indirecte* ab iisdem censuris. *Unde* antequam absolveret sub pec. mort., obligatur imponere tria onera: 1. Ut poenitens, *si convalescit*, praesentet se Superiori, id est habenti potestatem in Re cuncta. 2. Ut faciat promissionem de stando mandatis Ecclesiae. 3. Si Satisfactio debet fieri debet id exequi, vel saltem cautionem juratam dare, tandem absolvat sub dicto onere ut cessante morbo, praesentet se Superiori, vel coram ipsomet Confessario, postquam sibi procuraverit facultatem absolvendi; quod si id non praestiterit? ob inobedientiam, novam incuriet Excomm. Papae reservatam.

II. Pro censuris reservatis in Bulla Caenae requiritur iuramentum, seu promissio jurata; Pro reservatis autem extra Bullam Caenae in foro Sacramenti sufficit simplex

promissio; jam vero juramentum exigitur tantum pro foro externo. *Felix Po.*

III Absolutus in articulo mortis a reservatis, quae non habet annexam censuram, licet convaluerit, nulli Superiori tenetur se sistere, quia tunc omnis reservatio cessat.

Q. Dum poenitens invincibiliter ignorat tali vel tali peccato esse annexam reservationem Epipi, num incurrit reservationem? R. Affirm. quia reservatio principaliter afficit Confessarium, tollendo ipsi facultatem in ordine ad absolvendum a tali peccato poenitentem.

Q. Utiq; poenitens non incurrit casum Papae reservationem, si invincibiliter ignoret? R. Quia Papa ordinarie non reservat sibi casum, nisi habeat censuram annexam; Censura autem (si invincibiliter ignoretur) non incurritur, quia homo non censetur tunc fuisse contumax et Ecclesiae inobediens. Epipi vero solent casus reservare sibi sine censuris annexis.

Deo tamen casus reperiuntur Papae reservati sine censura. I. Malitiosa et injusta accusatio solum citationis contra Confessarium innocentem; taliter accusantem nullus Sacerdos quocunque privilegio ac indulto munitus extra articulum mortis posset absolvere, praeter Romanum Pontificem. *Bened XIV. Const. Sacram. Poenit.* II. Receptio donorum a Regularibus etiam Superioribus oblatoz (exceptis quae sunt propter remunerationem v. eleemosynam) Urb VIII.

Const. Naper. ubi statuit, ne Confessarii ordinarii possint absolvere praefatum casum post publicationem suae Bullae, et si donum excederet 10 Scuta, recipiens illud ne quidem a S Poenitentiaria possint absolvi, nisi prius facta restitutione doni; quod etiam confirmavit Bened: XIV. in Bulla Pastoralis A. 1741.

Q. Filia habens casum reservatum sive sine, sive cum annexa censura, et adstante Matre debet ad S. Synaxim accedere. Vel Sacerdos in simili aliquo reservato habet necessitatem celebrandi Missam, sed caret Sacerdote approbato pro reservatis, quid facere debet? R. Confi eri debet cuncunq; Approbato, ut absolvatur directe a non reservatis; indirecte vero et consecutive a reservatis.

Hoc tamen casu habet obligationem postea adouendi Superiorem, ut directe a reservato absolvi possit. Vel eidem Confessario tenebitur confiteri, postquam procuravit facultatem absolvendi a reservatis.

Q. Regulares an subiacent casibus ab Episcopo reservatis? R. Non exempti, subiacent; exempti vero non subiacent, quia quo ad hoc non subsunt jurisdictioni Episcopi. CC. DD.

Q. Si quis commisit reservatum in sua Diocesi, et accedit ad Confessarium in alia Diocesi, in qua non est reservatum, recte absolvetur? R. Affir: nisi venit in fraudem reservationis, tunc enim ratione malae dis-

positionis absolvi nequit, fraus enim nemini patrocinari debet.

Q. Si quis vero commisit delictum in Diaecesi ubi non est reservatum, an potest absolvi in Diaec. ubi est reservatum? R. Non potest, ob subtractam facultatem Confessorio.

Q. Qui confessus est Sacerdoti habenti potestatem in reservatu, et sine sua culpa oblitus exponere reservatum, an potest illud reservatum postea confiteri Sacerdoti non habenti potestatem in reservata, et ab eo absolvi? R. Potest, quia in priori absolutione sublata est reservatio per Sacerdotem, qui potuit absolvere ab ea.

Q. Facultas concessa in Reservata pro foro interno num expirat morte concedentis? R. Non, cum sit gratia.

Secus dicendum de jurisdictione pro Foro externo, haec enim mortuo delegante expirat, quia haec facultas habet potius rationem mandati, et non gratiae; mandatum autem expirat morte mandantis *Lay. l. 5. etc.*

Q. Qui habet facultatem absolvendi ab omnibus Papae reservatis, potestne tunc etiam a reservatis Episcopo absolvere? R. Non potest, nisi expresse habeat facultatem et in reservata Eppo.

§ 3tius

De Actibus Humanis,

Q. Quid est Actus Humanus? R. Est libera hominis operatio vel omissio.

Q. *An est unum dicere actus hominis, et actus humanus?* R. Theologice loquendo, non sunt idem: quia *Actus hominis* est quaecunque actio ab homine procedens, sive sit libera, sive necessaria, sive cum advertentia, sive sine ea, *vg. crescere, nutrirī, etc.*

Jam vero *Actus humanus* est tantum illa actio, quae ab homine procedit praevia cognitione, et voluntarie, sive ille actus sit bonus, sive malus, ut *exercere virtutes, committere peccatum.*

Q. *Actus humanus quotuplex est?* R. 3plex 1us *Moraliter bonus* est actus conformis rectae rationi, et regulis morum *vg. Amor DEI, actus Fidei etc.*

2us *Actus moraliter malus*, est actus difformis rectae rationi, et regulis morum *vg. odium DEI et alia peccata omnia.*

3^{ius} *Actus indifferens*, est actus ille, qui neque est conformis neque difformis rectae rationi et regulis morum *vg. ambulatio, et recreatio secundum se considerata, neque est bona, neque mala, tamen potest esse bona, si fiat cum intentione bona. Contra potest esse mala, si in finem malum instituitur.*

Q. *Quibus modis procedunt ab homine actus tam humani, quam humani?* R. Cognitione, intentione, et operatione, vel horum omnium omissione.

Q. *Actus humanus quotuplex adhuc considerari potest?* R. 2plex 1. *Actus necessarius,*

qui necessario procedit ab aliqua potentia, hoc est, qui positus omnibus requisitis non potest non poni, vg. intellectio ab intellectu et primi motus a voluntate necessario procedunt.

II. *Actus liber*, qui libere procedit a voluntate, vg. locutio, visio etc.

Nota: Actus internus est ipsa volitio, vg. quando quis vult et intendit aliquem occidere. *Actus externus* est ipsa actualis oc-
cisio.

Q. *Actus externus an addit bonitatem vel malitiam actui interno?* R. Actus externus per accidens habet distinctam malitiam et bonitatem ab actu interno, ita ut cum actu interno faciat maiorem bonitatem, vel malitiam extensive.

Q. *Quae sunt constitutivae actus humani?* R. I. *Voluntarium* et est, quod procedit ab intrinseco, ex cognitione finis, sic amor Beatorum in DEUM est voluntarium, est tamen simul necessarius, seu non liber, quia impossibile est DEUM videre in Patria, et eum non amare.

II. *Et liberum*, quod procedit ab extrinseco aliquo principio se ipsum ex electione determinante, ita ut possit se non determinare. Sic opera bona et mala libere procedunt ab hominibus. Hinc omne liberum est voluntarium, non e contra.

Q. *Quotuplex est Voluntarium?* R. Multiplex. *Formale, Actuale, Habituale, Virtuale,*

et de his ita loquendum est, sicut de divi-
sione intentionis.

Aliud *Directum*, quando aliquid volumus
in se ipso. Si vg aliquis comit Missam
audire studio, et ex negligentia. Et *Indirec-
tum*, quando unum volumus in alio. Sic
indirecte volo omittere Sacrum, dum vena-
tionem die Festo instituo.

Aliud *Interpretativum*, quod formaliter hic
et nunc non pendet a voluntate alicujus, ta-
men fit dependenter ab aliqua interpretatio-
ne, et praesumptione de illius voluntate, ex
quibusdam rationibus, signis et circumstan-
tiis vg. Si servus aliquid faceret praesente,
et non contradicente Dno.

Q. *Actus humani unde desumunt suam mo-
ralem bonitatem et malitiam?* R. Lx objecto,
ex fine, et ex circumstantiis.

Notandum: Ut sit actus bonus, honestus; de-
bet necessario desumere suam bonitatem ex
3plici capite: Ex objecto, fine, circumstantiis,
prout conveniunt naturae rationali, et l ge Di-
vinae, nimirum debet esse de objecto bono,
vel saltem indifferente, sed conducibili ad
bonum finem; debet fieri modo convenien-
to, debet esse in circumstantiis objecto debi-
tis, et debet esse propter finem honestum.

Secus dicendum de actu malo: ut sit actus
malus, malitia ejus potest desumi non tan-
tum ex 3plici aut 2plici, sed etiam ex uno
capite vg. si fiat aut propter finem malum,
aut objectum inhonestum, aut circumstantias

inhonestas et disconvenientes naturae rationali, et legi Divinae. *Bonum enim ex integra causa, malum ex quovis defectu.*

Q. Quot sunt regulae morum seu actionum humanarum? R. Duae: Ratio seu dictamen conscientiae, et Leges, quae fundantur in voluntate Divina.

§ 4tus.

De Conscientia.

Q. Quid est Conscientia seu dictamen ratio-
nis? R. Est judicium practicum particulare, quod dicat hic et nunc tale malum esse fugiendum, et tale bonum esse amplectendum.

Q. Cur dicitur: judicium practicum, seu judicium intellectus practici? R. Quia conscientia versatur circa humanas actiones, non tantum ut illas cognoscat, sed etiam ut illas regulet, et dirigat.

Q. Quid est Synderesis? R. Est habitus primorum principiorum et practicorum dictans in genere, quod bonum est faciendum et quod malum est fugiendum, vg. *DEUS est colendus, quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, etc.*

Q. Quo differt conscientia a Synderesi? R. Synderesis proponit principia communia, generalia et universalissima; jam vero conscientia proponit aliquid faciendum, vel fugien-

dum hic et nunc in particulari *vg. Missa audienda est hodie, quia est Festum etc.*

Q. *Quotplex est Conscientia?* R. 5plex: I. *Recta et vera*, quæ certe et recte iudicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.

II. *Erronea Conscientia*, est: quæ falso iudicat aliquid esse faciendum, vel non faciendum.

Q. *Cui dicitur Recta, Erronea etc?* R. Quia iudicium intellectus, seu conscientia aliquando recte, aliquando erronee, aut scrupulose iudicat hoc esse tale, vel tale, et ideo si recte iudicat? erit recta, si erronee? erronea; si scrupulose? scrupulosa.

Q. *Conscientia Erronea quotplex?* R. 2plex. *Erronea inevitabiliter*, cuius error moraliter loquendo vitari potuit, et debuit, et ideo est culpabilis. Et *Erronea inevitabiliter seu inevitabilis*, cuius error etsi adhibita diligentia morali vitari non potuit, et ideo ad culpam non imputatur.

Q. *Si quis ex conscientia erronea iudicet esse mortale, quod est veniale, et illud faciat, vel omitat?* R. Peccat mortaliter. S. Tho: 1. 2. q. 19. Dummodo illud opus sit liberum. Unde incarceratus etsi putaret se mortaliter peccare non audiendo Missam, non peccat quia non est ei liberum de carcere exire.

Q. *Dum quis credit actionem vel omissionem aliquam sub veniali esse prohibitam?* R. Dum facit vel omitit non contrahit aliam, nisi venialem malitiam, licet alioqui actio

vel omissio illa mortaliter sit peccaminosa.

Com. TT.

Q. *Quali modo Conscientia vincibiliter Erroneae deponenda est?* R. Investigare debet homo diligentius veritatem, attente considerando, in quo se falli suspicatur. Tum etiam adhibendo consilium prudentioris. In quo casu, si prudens consuleret false, et errans homo innixus ejus consilio operaretur? non peccaret, quia protunc haberet conscientiam invincibiliter erroneam.

III *Conscientia dubia* est, quae nihil judicat, sed manet suspensa seu anceps inter hanc et illam partem, vg. *an hoc sit licitum an non.*

Alia est conscientia *speculativa dubia*, dum quis dubitat nude et praecise de veritate aliqua, vg. *an si Adam peccasset, Xtus venisset.*

Alia *dubia practicae*: si dubitat de actione ejusque honestate in particulari hic et nunc exercenda.

Q. *An licet operari cum conscientia practica dubia?* R. Non licet, Hinc vg. Petrus dubitans an licitum sit in Ecclesia spueri? s. ne-
re licite non potest: Debet ergo suam actionem suspendere, donec re mature examinata dubium prudenter deponat, formando iudicium determinatum de honestate, seu bonitate actionis.

Q. *An licitum cum conscientia speculativa dubia operari?* R. Licitum si practicae iudicem

opus illud esse hic et nunc sibi licitum; *vg.* Si dubium an hodie sit jejunium et post adhibitam diligentiam rescire non possum; *potero me practice resolvere quod non teneor hodie jejunare, quia est possessio in mea libertate.*

Q. Si dubitem de aliqua lege an sit lata? vel de voto an emisim? R. Possum me iuta conscientia resolvere: tali lege, aut voto non obligari,

At si mihi constet legem aut votum existere, sed tantum dubito, an illis sit satisfactum? ad faciendum obligor. *Quia tali casu lex, et votum est in possessione. Hinc Sacerdos plene et prudenter dubitans an Horas Can. persolverit? tenetur eas persolvere.*

Q. Qui certus est de lege lata, sed dubius est, an casus hic et nunc occurrens lege illa comprehendatur, an recte resolvit se quo ad illud casum non obligari? R. Recte quia praesumptio, quo ad hoc punctum est pro libertate, *vg.* Praeceptum est die festo abstinere ab opere servile, dubito an pingere, sit opus servile? *non teneor a pingendo abstinere.*

Q. Qui dubius est post diligens examen, an aliquod alteri debeat, utram teneaturolvere? R. Neg. quia iniqua esset solutio certa, pro debito incerto. Verum, qui certus est de debito, sed dubius est, an persolverit a solutione non eximitur, eo enim casu possessio stat pro debito. *Sua. Vas. etc.*

Q. An obest bonae fidei possessori dubium superveniens? R. Non, vg. si emerem librum bona fide, et postea dubitarem, an fuerit Petro ablitus? retinere possum, si nihil certius occurrat.

Sciendum. Quotiescunque Confessarius animadvertit poenitentem esse in bona fide cum ignorantia invincibili circa aliquod peccatum commissum vel committendum, sive sit peccatum ex infirmitate proveniens, sive ex malitia, praevidetque poenitentem quamvis instrueretur, et a sua bona fide ac ignorantia per ipsius peccati declarationem retraheretur, non ideo a peccato recessurum esse? Eo casu, si sperat probabiliter suam admonitionem non profuturam, non tenetur poenitentem monere; foret enim actus inutilis.

Quod si vero poenitens vel minimum patitur dubium, illiusque resolutionem petat? tenetur Confessarius illi veritatem aperire, licet non ignoret poenitentem suis monitis et dictis non obtemperaturum; Eo enim ipso, quod poenitens dubitet, jam habet in conscientia remorsum peccati sui, ita ut non amplius in illa bona fide foret, si non vellet instrui. *Sancti: Bertau. etc.*

Exempli gratia: Duo contraxere Matrimonium bona fide cum impedimento dirimente, accedit Coniux Confessionale, confitetur; Confessarius probabiliter credit, etiamsi impedimentum istud illi declaret, se nihil ef-

secturum? nihil tenetur dicere, sed ipsum in sua bona fide relinquat.

Item Conjugata quaedam bona fide ad 2das convolavit nuptias, ei quod suum conjugem obisse intulit. Confessarius vero certo scit, ipsum adhuc vivere, nihil illi dicat, nisi inde aliquem fructum sperare possit; reservet negotium in tempus commodum, quo majorem fructum sperare possit; contentus *hic et nunc*, quod suus poenitens in generali protestetur, malle se mori, quam **DEUM** mortaliter offendere.

IV. *Conscientia probabilis* est, quae cum formidine oppositi iudicat aliquid ex rationibus non levis momenti, vel ex auctoritate Doctorum.

Q. *In quibus casibus non licet sequi opinionem probabilem relicta probabiliore?* R. *Judici in judicando, Medico in medendo; Sacerdoti circa essentialia Sacramentorum.* Nam hi sub mortali tenentur sequi opinionem probabiliorem.

V. *Conscientia scrupulosa*, est, quae aliquid iudicat ex frivolis et levibus rationibus. Hinc oritur timor, et anxietas suspicando esse peccatum ubi non est peccatum; et hoc vocatur *scrupulus*.

Q. *Quae sunt indicia Conscientiae scrupulosa?* R. 1. Perturbatae actiones. 2. Pertinacia iudicis, non enim vult acquiescere consilio Confessarii, neque aliorum prudentium. 3. Ti-

mor peccati in omni actione. 4. Anxie orat, semper subsistit, eadem repetit etc.

Q. *Quae sunt privilegia scrupulosi?* R. Non tenetur ad tantam diligentiam in examinando conscientiam, prout alii. 2. Non tenetur confiteri dubia, sed quae certo jurare potest, quod commiserit, et nondum sit confessus.

Q. *Ex quibus causis scrupuli proveniunt?* R. 1. Ex mala constitutione hominis, scilicet: ex natura timida, frigida, melancholica etc. 2. Ex infirmitate, praesertim dolore capitis. 3. Ex diuturna tristitia, per quam acquiritur melancholia. 4. Aliquando ex permissione Divina, ut homo patiatur hunc cruciatum pro poenam peccati, praesertim superbiae, contemptus animarum. Aliquando etiam prosunt scrupuli ad majus meritum, ut constat ex Vitis SS. etc.

Q. *Quae sunt remedia contra scrupulos?* R. 1. Scrupuli possunt tolli per medicinas, ut tollantur humores, et melancholia. 2. Debet esse frequens recreatio, distractio. 3. Sit refugium ad DEUM per orationes contra tentationes diaboli. 4. Non facile credat, quod praebuerit consensum, quia in hoc saepe fallitur. 5. Studia sunt temperanda, je uniantur tantum ex consilio Confessarii: consortia cum scrupulosis sunt vitanda etc.

Q. *Quomodo Confessarius se gerere debeat cum scrupulosis?* R. Magna scientia, prudentia et discretio requiritur in Confessario, ne

magis conturbaret, affligeret, induceretque in desperationem. Proinde.

Hæc sunt observanda imo Ut habeat Confessorius remedia, seu responsa in promptu, et sine ulla hæsitacione instruat, injungendo hoc esse faciendum omnino, vel omittendum. 2to Prolixos discursus non faciat, neque multiplicet rationes, ne occasio præbeatur plurimum scrupulorum, sed sine discursu captivet intellectum.

3to Persvadeat, et injungat promptam obedientiam, ut abjecto suo judicio, exequatur jussa Confessarii. 4to Extra Confessionem non permittat adire propter interrogationes faciendas de dubiis.

5to Non permittat Confessiones anteriores repetere, et facere generales, nisi sit magna et evidens necessitas. 6to Prohibeatur lectio rigidiorum librorum etiam Asceticorum. 7mo Non fiat crebra mutatio Confessariorum. 8vo Scrupulosis exhortatio facienda est svavis, mitis et benigna, ne afflicto addatur afflicto. *Si tamen sit necessitas?* potest adhiberi aliquando discreta austeritas, ut amoveatur pertinacia scrupulosis inesse solita.

§ 5us.

De Indulgentiis.

Q. Quare Confessarii quædam opera poenitentiae injungere solent? R. Ut poena tem-

poralis, quam pro peccatis nostris meremur, per jejunium, orationes, elemosynas etc. avertatur.

Q. *Utique per absolutionem Sacerdotis absolvitur homo nomine Xsti ab omnibus peccatis, et poenis?* R. Absolvitur a peccatis et poena aeterna, non tamen a poena temporali.

Q. *Ergo solet DEUS remittendo peccatum, et consequenter etiam poenam aeternam, adhuc reservare poenam temporalem?* R. Solet, teste Scrip. Num: 11. v. 18. *Dominus patiens est, et, multae misericordiae, auferens iniquitatem et scelera, nullumque innoxium derelinquens, qui visitas peccata Patrum in filios, in 3^{am} et 4^{am} generationem.*

Q. *In exemplo?* R. 2. Reg: 12, Expertus David, cui licet fuerit remissum peccatum adulterii, et homicidii, poena tamen temporalis non remissa: *Verumtamen filius tuus morietur, inquit Propheta.*

Item Num: 11. v. 20. Quamvis DEUS ad orationem Moysis dimisisset delicta populo, mulctati tamen sunt plurimi poena temporali, ne videlicet terram promissionis ingrederentur.

Q. *Utique Xstus pro nobis satisfassus?* R. 1 Verum est, nihilominus tot crucibus premuntur homines, ut docet experientia Christus etiam pro Paulo passus, et tamen 1 Cor: 9. inquit ille. *Castigo corpus meum, et in servitutem redigo.*

2. Abunde Xstus satisfecit pro peccatis omnium hominum, nihilominus proterea obligavit, ut hanc sibi satisfactionem applicarent, sicut in ordine ad remittendam culpam, et poenam aeternam per Sacramentum Poenitentiae, ita etiam ad remittendam poenam temporalem per opera a Confessario injuncta, ut alio modo. Scimus de Ninivitis *Jnae 3.* De Rege Acaz *3. Reg: 21.* Et *Daniel 4. v. 24.*

Q. *Habebuntne adhuc facilior modus pro declinanda poena temporali?* R. Habetur nimirum usus Indulgentiarum.

Q. *Si quis in hac vita non exolvat poenam temporalem, et praedictis modis a se non avertat?* R. Is tenebitur id facere in altera vita, in Purgatorio

Q. *Quid est Indulgentia?* R. Est remissio poenae temporalis debitae pro peccatis actualibus, quo ad culpam jam remissis facta extra Sacramentum per applicationem thesauri Ecclesiae.

Q. *Quid est iste thesaurus Petri?* R. Sunt infinita ac pretiosissima opera, et satisfactiones Xsti Dni, item merita B. V. M. ac aliorum OO. SS.

Q. *Ubinam hic thesaurus existit?* R. Cuius sit spiritualis, non requirit locum materiale sed est in suprema potestate clavium, nempe penes Papam, (cui commissae sunt claves, qui habet potestatem applicandi easdem sa-

tisfactiones etiam aliis Christi fidelibus Vid.
Math: 16. v. 19. Joan: 21. v. 15. 16.

Q. Ad quid Indulgentiae sunt necessariae?
R. Postquam homo in Sacramento Pœnitentiae Nomine Xsti absolutus est a peccatis suis, et a poena æterna, applicantur eidem merita Xsti per orationes, aut alia pia opera, in ordine ad extinguendam quoque poenam temporalem ex toto, vel saltem ex parte, juxta varietatem Indulgentiarum.

Q. Possuntne Indulgentiae pecunia emi? **R.** Nullo modo, cum Indulgentiae ex meritis Xsti profluant, quæ sunt infiniti valoris.

Q. Pro quo igitur solvitur Romae? **R.** Pro labore, quem describendis et imprimendis Brevibus Apost: impendunt: *Dignus enim est operarius mercede*, Luc. 10. Pro vialibus, aliisque expensis fieri solitis.

Q. Quæ requiruntur conditiones ex parte nostra ad lucrandam Indulgentiam? **R.** Præcipue sequentes: 1- Volens lucrari debet esse baptizatus, non excommunicatus, debet esse in statu gratiæ, saltem tunc, quando ultimum opus præscriptum completur:

2 Requiritur ut omnia opera injuncta adimpleantur, quæ ordinarie solent injungi: *Oratio, Jejunium, Eleemosyna etc.*

3. Deestatio omnium peccatorum requiritur, propositum ac sollicitudo satisfaciendi DEO per congruas satisfactiones.

Q. Quomodo Indulgentiæ præstentur suis, et quomodo defunctis? **R.** *Vivis per modum sen-*

tentine, seu iudicialis potestatis. *Defunctis* vero deprecative per modum suffragii, quia animae Purgatorii sunt extra forum jurisdictionis Papae.

Q. *Quando oramus pro anima, quae non est in Purgatorio, an inanis est oratio?* R. Non est inanis, sed nobis est meritoria, et prodest aliis animabus indigentibus.

Q. *An ad lucrandas Indulgentias necessario praemittenda est Confessio?* R. Si in concessione Indulgentiae non exprimitur sufficit, ut lucrans sit in gratia; vel si in peccato existit? et confiteri hic et nunc non potest, Contritionem eliciat; Nisi Confessio omnino sit innuncta.

Q. *Quotuplex est Indulgentia?* R. *Plenaria*, per quam plene remittitur poena temporalis: Et *Non plenaria*, per quam solum pars poenae temporalis remittitur.

Plenaria solet subdividi in *Plenam* et illa est: dum potestas absolvendi a casibus reservatis superadditur. Et in *Plenissimam*: dum ultra haec etiam Dispensationes in votis conceduntur ut sit in Jubilaeo, et in Indulgentiis in forma Jubilaei datis.

Indulgentiam 100. vel 1000 annorum sensus est: quod per talis Indulgentiae collationem tanta poena remittitur cuiusquam, quanta remitteretur virtute illius poenitentiae, quae dum formam Juris, et consuetudinem Ecclesiae olim statuebatur, si ipsa tot diebus vel annis in hoc mundo perageretur.

Quadragesima Est Indulgentia 40 dierum, id est relaxatio tantae poenae, quanta fuisset redempta per poenitentiam 40 dierum, olim ab Ecclesia pro certis peccatis statutam.

Septena est Indulgentia 7 annorum, seu relaxatio tantae poenae, quanta fuisset redempta per poenitentiam 7. annorum.

Carena est indulgentia utramque completens: ita ut sit remissio tantae poenae, quanta fuisset remissa per poenitentiam 40 dierum in pane et aqua peractam, et per aliam poenitentiam 7. annorum subsequentem.

Indulgentia alia est *Personalis*, quae conceditur alicui Personae determinatae, vel toti Religioni. Alia *Localis*, quae alicui pro loco conceditur ad ejus devotionem augendam in ordine ad personas in tali loco orantes. Alia *Realis*, quae conceditur rebus mobilibus, ut Rosariis, Imaginibus etc. in ordine ad homines consequi Indulgentiam volentes.

Q. *An possumus una eademque die plures lucrari Indulgentias?* R. Non plenarias, possumus. Plenarias vero non nisi semel pro nobis. S. Con. 7. 1688, Pro animabus vero possumus lucrari toties, quoties de die eliciamus opus cui annexa est Indulgentia communitabilis illi.

Q. *An si ob Leges Rubricae Festum aliquod in Parochia transferri debeat, etiam indulgentias ob Festum concessas pro illo primum die in quem transfertur, promulgare debeat?* R.

Negant quidem *Azor. Rag.* sed probabilius affirmant multi DD. apud *Dia. Gob.* eo quod tunc ratio, propter quam ad tale festum Indulgentia concessa est, adhuc viget, nempe, ut festum tale a fidelibus cum tanto majori frequentia celebretur.

Q. *An si Ecclesia in qua Indulgentiae propositae sunt, nimis arguta sit possit publicae fideles hortari, ut foris in Caemeterii preces praescriptas persolvant?* R. Affirm: quia tales adhuc censentur moraliter praesentes. *Lay. Suar. etc.*

§ 6tus.

De Jubilaeo.

Q. *Indulgentia plenaria distinguitur ne a Jubilaeo?* R. Distinguitur solum accidentaliter, inquantum Jubilaeum superaddit potestatem a reservatis, et commutandi vota, licet non omnia.

Q. *Quid est Jubilaeum?* R. Est Indulgentia plenaria a Summo Pontifice concessa visitantibus certis Ecclesiis, et praescripta pia opera peragentibus una cum concessione certarum facultatum in Brevi Apostolico expressarum.

Q. *Quotuplex est?* R. Ordinarium, quod post Annum S. Romae celebratum, conceditur Regnis et Provinciis extra Italiam.

Et Jubilaeum *Extraordinarium*, quod conceditur vel post coronationem Neo Electi Papae vel in gravi aliqua necessitate Ecclesiae.

Q. *Haec vox Jubilaeum unde suam originem traxit?* R. A voce *Jobel*, quae buccinam significat. Nam populus Israeliticus excitabatur tabis ad recolendum Annum 50 Ingressus filiorum Israël in terram promissionis. In hoc A. 50 qui Judaeis erat *Jubilaeus*, debita remittebantur gratis, servi libertate donabantur, et sic nostrum praefigurabat *Jubilaeum*, in quo fideles servitutis iugum, quo a diabolo premuntur, excutientes, redeunt in possessionem haereditatis aeternae.

Antehac Jubilaeum non concedebant Pontifices nisi singulis 300 Annis. Deo singulis 50 tandem indulserunt, ut ob brevitatem vitae humanae singulis 25. annis celebraretur.

Q. *Quae sunt requisita ad lucrandum Jubilaeum?* Eadem quae ad lucrandam *Indulgentiam* de quibus dictum superius. Et insuper illa omnia, quae in Bulla Jubilaei praescribuntur uti sunt *Jejunium, elemosyna, visitatio Ecclesiarum, oratio, Confessio, Communio*. Haec omnia ita, et eo modo, ac illo tempore sunt adimplenda, quo sunt praescripta. *Oh quam saepius propter suam incuriam multi frustrantur Jubilaei gratia.*

Jejunium debet omnino feria 4ta, 6ta et *Sabbatho* absolvi. Ad quod absolvendum tenentur etiam illi, qui sunt a *jejunio Ecclesiastici*

co de jure liberi, uti juvenes ante Annum 22. et senes post annos 60.

Q. *Jejunium Feria Sexta per annum habetne aliquod fundamentum in Scriptura?* habet, Math. 9. v. 15. ut Xstus: Cum auferetur ab eis Sponsus, tunc jejunabunt. Porro Sponsus id est Xstus ablatu8 est feria 6ta.

Q. *Quid respondendum iis qui obijciunt: ubi Dñs jejunium precepit?* R. illud Xsti Dñni: Qui non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut Ethnicus etc. Math. 18.

Q. *An tenetur quis in eodem loco vg. in eadem Urbe omnes conditiones Jubilaei exequi?* R. Non tenetur, sed potest in illa Ecclesia, ubi manet vg. ejunare, et alibi confiteri, et communicare, quia favor Jubilaei non est localis sed personalis. CC. DD.

Q. *Quae Privilegia s. lent Confessarii habere tempore Jubilaei?* R. Possunt absolvere a quibusvis casibus etiam Bullae Caenae excepta Hæresi formali, si ita Bulla sonat. Item Conceditur facultas commutandi vota omnia, excepto voto castitatis et ingredendi Religions. In reliquis legatur Bulla Jubilaei.

Q. *Si quis fuit in via longa, et veniens in locum suum, invenit jam finitum tempus Jubilaei, num poterit unde opera Jubilaei peragere, et sic lucrari Indulgentiam?* R. Poterit, hoc enim solet concedi in Bulla.

Q. *Quae Indulgentiæ suspenduntur tempore Jubilaei?* R. Omnes, etiam perpetuae quo ad

vivos nisi cum aliquibus sit specialiter dispensatum.

Et sic: Non suspenduntur Indulgentiae siue sint Altaris Privilegiatae, siue alio modo applicabiles animabus Purgatorii. Innoc. X. declarat:

Neque suspenduntur Indulg. concessae pro articulo mortis. Clem: X. declaravit.

Indulgentia Portuiculae in Ecclesia S. MARIAE Angelorum Assisi nec pro vivis nec pro defunctis suspenditur. In aliis vero Ecclesiis Ord: Min: suspenditur pro vivis, non vero pro defunctis. *Plura apud TT.*

Q. *An possit Jubilaeum bis obtineri?* R. Probabiliter non potest, etiam in diversis Civitatibus, quia licet locus sit diversus, idem tamen est Jubilaeum.

EXAMEN TERTIUM

PRO INSTITUTIONE ADBENEFICIUM

§ Ims.

De Beneficio.

Q. *Quid est Beneficium?* R. Est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiae propter Officium aliquod Spirituale auctoritate Ecclesiae constitutum.

Q. *Quotuplex est Beneficium?* R. I. Beneficia alia sunt *Majora*: ut Papatus, Episcopa-

tus etc. *Minora* sunt, quae immediato dictis sunt inferiora.

II. *Alia Curata*, quae curam animarum pro foro interno, et Sacramentali habent vg. Parochia. *Alia Non curata*, quae aliter vocantur *Simplicia*, quibus nulla annexa est cura animarum, uti sunt: *Capellaniae, Praebendae, Altariae*

III. Aliud Beneficium est *Manuale*, quod confertur ad nutum Superioris. Aliud *Non manuale*, quod confertur in perpetuum, et hoc est proprie Beneficium.

Aliud est Beneficium *Patronatus*, quod ad presentationem Patroni a Praelato Ecclesiastico confertur. Aliud *Electivum*, ad quod per viam Electionis Beneficiatus assumitur.

Regulare, quod regitur per Religiosos, vel ex fundatione, vel Ep̃i institutione, vel annorum 40. cum bona fide et titulo, praescriptione

Saeculare, quod regitur a Clericis Saecularibus, qui nullam profitentur Regulam, sed in saeculo militant, ac DEO servant.

Q *Quae sunt species Beneficiorum simplicium?* R. Plures: Praestimonialia, Canonicatus etc.

Q *Quid est Praestimonialia?* R. Est Beneficium institutum pro Clericis ut studas vacent, habetque saepe adjunctum onus orandi aliquas preces.

Canonicatus est jus spirituale, per quod aliquis spectans ad Capitulum, stallum habet in Choro et Vocem in Capitulo.

Commenda est officium in quo alicui commendatur administratio aliqua spiritualis v.g. administrandi Sacramenta.

Coadjutoria est facultas alicui concessa adjuvandi Beneficium in sui Beneficii regimine, ideoque ipse non est proprie Beneficium, potestque dari ad tempus, vel ad vitam coadjuti, idque sine vel cum futura successione, tam in simplicibus, quam Curatis Beneficiis.

§ 2dus.

De Requisitis ad obtinendum Beneficium.

Q. *Quae qualitates extrinsecae requiruntur in ordine ad obtinendum Beneficium?* R. Ut Beneficium velle obtinere sit Clericus saltem lae Tonsurae. Ut habeat aetatem convenientem, scientiam debitam, morum probitatem: Ut sit caelebs, ut non sit in aliqua censura, vel irregularitate. Ut sit legitime vocatus, electus, vel praesentatus.

Q. *Quid est electio?* R. Est designatio alicujus Personae capax ad aliquod Beneficium facta per suffragia.

Q. *Quid est Collatio?* R. Est concessio Beneficii ex solo jure et libertate conferentis absque praesentatione Patroni.

Q. *Quid est Praesentatio?* R. Est exhibitio Personae beneficiendae facta illi, ad quem pertinet instituere.

Q. Quid Institutio? R. Est attributio, sive concessio Beneficii facta ex praesentatione Patroni.

Q. Quid Provisio? R. Est quid generum, et significat dispositionem de Beneficio in favorem alicujus. Hinc qui praesentavit, aut contulit alicui Beneficium, dicitur *illi providisse*, et qui Beneficium accepit, dicitur *provisus de Beneficio*.

Q. Quot modis Beneficia amittuntur? R. 4. Per mortem Beneficarii. 2. Ex dispositione juris, ut dum quis Religionem ingreditur in eaque Professionem faciat; vel propter alterius Beneficii incompatibilis consecutionem; vel per contractum Matrimonium, si fuerat *vg.* Clericus in Min: Ordinibus; vel per commissionem criminis *vg.* Haeresis. 3. Per sententiam Judicis. 4. Per liberam resignationem.

Q. Quot modis acquiritur Beneficium? R. 1. Praesentatione. 2. Electione. 3. Libera collatione. 4. Concursu.

Q. Quae conditiones possunt apponi resignationi? R. I. Ut Beneficium conferatur alicui designato, et haec dicitur: *In favorem*.

II. Ut Resignatarius vicissim ipsi permittet suum Beneficium, et haec dicitur: *Permutatio Beneficii*.

III. Ut sibi reserventur omnes, vel aliqui fructus, et dicitur: *sub Pensione*.

IV. Ut regredi, vel ingredi possit ad Beneficium *vg.* si Resignatarius praemoriatur,

Ingressi autem, vg. si alicui sit collatum Beneficium, et hic ante captam possessionem cedat alicui sub pacto, ut post absoluta studia, illud recipere possit, et dicitur: *Resignatio cum regressu, et accessu.*

Q. *Coram quo debet fieri permutatio Beneficii, seu resignatio in favorem tertii, seu resignatio cum reservatione annuae pensionis vel fructuum?* R. Coram Epopo. Nam si fiat private, seu auctoritate propria? erit simonia juris humani. Omnis Resignatio Beneficii ordinarie debet fieri coram Epopo, aut ejus Officio.

Q. *Praesentatio, vel Collatio Beneficii facta excommunicato majore Excom: an est valida?* R. Non, etiamsi sit ab homine injuste excommunicatus; modo rite sit lata dicta Excom: quamvis sit *Toleratus*, et occultus, aut ne ciatur talis, vel putetur absolutus, etsi ipse electus, seu praesentatus ignoret se esse excommunicatum. Cap. *Postulatus*. Similiter ipso jure est irrita collatio Beneficii saltem curati, facta infami, vel publice criminoso nondum emendato. Cap. *Cum in cunctis*.

Collatio autem Beneficii facta Excommunicato Excom: minori, non est quidem irrita ipso facto, sed tantum per sententiam irritanda, si id scienter factum.

Q. *An Excommunicatus occultus tenetur se manifestare, ne Beneficium accipiat?* R. Si potest sine scandalo, et gravi sua infamia, te-

netur; Sin secus Eccla non obligat cum tanto incommodo. Debet autem, si potest, honesto titulo se excusare; vel si illud accep-
tavit debet quam primum petere absolutio-
nem a S. Poenitentiaria

Q. Irregularitas redditne etiam inhabilem
ad Beneficium, et ad fructus percipientes? R.
Affirm: Imo si aliquis in censura et irregu-
laritate accipiat Beneficium, etiam sublato
impedimento v.g. post obtentam Dispensatio-
nem in Irregularitate, non potest illud reti-
nere sine nova collatione.

Q. Qui recipit Beneficium per Simoniam,
vel in Excom. aut Irregularitate, teneatne
Honor Can. persolvere? R. Etsi ratione Bene-
ficii non teneatur, quia non habet Titulum
verum Beneficii, nec facit fructus suos; te-
nebitur autem ratione Ordinis S. si quem
habet. San.

Q. Petrus tempore Collationis non erat ex-
communicatus, sed crastina die, tempore Insti-
tutionis incidit in Excomm. acceptatne valide
Beneficium? R. Affirmat. Ben. quia iura
solum irritant collationem, seu electionem,
non vero acceptionem Beneficii, nam cum
versetur in materia odiosa, extendi non de-
bet ad casus non expressos jure.

Q. Potestne quis tula consuetudine plura ha-
bere Beneficia? R. Non pote-t, licet sint sim-
plicia, si personalem requirant residentiam;
vel si sint supra sufficientem et honestam
possidentis sustentationem. *Ind. Sess. 21.*

Habens ergo unum Beneficium sufficiens, non potest retinere duo, vel habens duo per se separatim insufficientia, sed simul juncta sufficientia? non potest tertium retinere tuta conscientia.

Proinde qui habet Beneficium quantumcunque simplex, quod per se sufficiat ad vitam honestam Beneficiarii, non potest aliud tenere sine peccato mortali: *Glos. in Cap. Dudum.*

Nemini ergo suffragatur dispensatio Pontificia ad possidendum plura simul Beneficia, nisi ex iusta causa fuerint obtenta. *Machi.* etc. v.g. in utilitatem Ecclesiae, secus non esset homo securus coram DEO. *Com. DD.*

Q. *Potestne Eppus dispensare, ut aliquis possit habere duo Beneficia simplicia?* R. Potest, si primum non sufficiat ad honestam sustentationem. Non potest autem Eppus absque Apostolica Dispensatione plura simplicia ultra duo conferre. *Trid. 24.*

Q. *An omnis Beneficiarius tenetur ad honorem Can?* R. Affir: *Con. Lat. Ses. 9.* Quia Beneficium propter Officium, in quo comprehenduntur preces Canonicae; etsi Beneficiarius non sit in Sacris.

Q. *Quid adhuc requiritur in instituendo ad Beneficium?* R. Debet Professionem Fidei facere in Officio, intra 2. Menses a die adeptae possessionis. Qui autem eam scienter non fecerit fructibus Beneficii privatur, et mortal. peccat. *Lob. Barb.*

Notandum. Bened: XIV. *Inst. Eccl.* 60 § 3. citans Decretum S. Congr: docet: Professionem Fidei fieri debere per seipsum Beneficiandum, et non per Procuratorem.

§ 3tius.

De Jure Patronatus.

Q. Quid est Jus Patronatus? R. Est potestas nominandi, seu praesentandi Clericum idoneum ad Beneficium Ecclesiasticum vacans.

Q. Quotuplex est Jus Patronatus? R. 3plex
I. *Ecclesiasticum*, quod Personae Ecclesiasticae competit ratione Ecclesiae, vel Dignitatis, aut Beneficii Ecclesiastici.

II. *Laicale*, quod competit alicui Laico, vel Clerico ratione proprii Patrimonii, seu successionis Paternae, aut ratione tituli saecularis.

III. *Mixtum*, quod partim nomine Ecclesiae ad Clericum, partim ex alio titulo ad ipsum, vel ad Laicum spectat. Ut si Clericus ex bonis Ecclesiae fundaret, et Laicus dotaret eandem Ecclesiam.

Aliud iterum est *Activum*, quando Patronus potest praesentare ad Beneficium. Aliud *Passivum*, quando certi ex Familia (dummodo idonei adiant) excusis extraneis, debent ad Beneficium praesentari.

Aliud *Personale*, quod Personae Fundatoris, vel ejus haeredi competit. Aliud *Reale*, quod competit certo loco, vg. Castro, Monasterio, Capitulo. Nota. qui habet *jus Patronatus*, vocatur *Patronus*.

Q. Quibus modis acquiritur *jus Patronatus*?

R. Praecipue tribus, *Foundatione*, *AEdificatione*, et *Dotatione*, juxta illud.

Patronum faciunt: Deus, AEdificatio, Fundus.

Fundasse dicitur, qui fundum, seu terrae solum dedit, in quo Ecclesia construeretur.

AEdificare dicitur, qui Ecclesiam suis sumptibus construxit.

Dotasse dicitur, qui Ecclesiae annuos redditus sufficienter assignavit.

Jus Patronatus potest acquiri Privilegio, si alicui bene in Ecclesia merito Papa, et non alius conferret.

Q. Quot modis potest *jus Patronatus* ab uno ad alterum transire R. 1. *Successione* per haereditatem, vel per Testamentum. 2. *Donatione*. 3. *Permutatione*. 4. *Venditione*, non quidem solius Patronatus, quia esset Simonia, sed vg. cum Bonis.

Q. Quomodo *jus Patronatus* cessat? R. 1. Per voluntariam remissionem hujus juris. 2. Extincta Familia, cui erat affixum. 3. Si Ecclesia penitus destruat sine spe reaedificationis. 4. Per sententiam in poenam delicti. 5. Per praescriptionem. 6. Per occisionem vel mutilationem Clerici Ecclesiae Patron-

nae. 7. Si Patronus consentiat ut Beneficium uniatur v.g. Monasterio. 8. Per Solum in cessione ejus commissam. 9. Si Patronus usurpet bona Beneficium. 10. Si ingratus sit Ecclesiae.

Q. *Quot sunt iura Patroni?* R. 1. Jus praesentandi. 2. Praeclendi v.g. in Processione, in seipso, in Thronificatione. 3. Defendendi Ecclesiam. 4. Ut indigenti aliquomodo succurratur de Ecclesia, cujus est Patronus.

Q. *Quis est capax Juris Patronatus?* R. Clerici, Laici tam Masculi, quam Foeminae. Infidelis est incapax, etsi Ecclesiam aedificaret.

Q. *An Patronus potest seipsum praesentare?* R. Non, sed potest praesentare amicos suos, consanguineos, imo et filios suos. *Tugel.* Potest autem Episcopus rogare, ut si inveniat dignus, sibi illud Episcopus conferat. Vel si antecedenter Episcopus offerat Beneficium Patrono, hic poterit consentire. *Abb.*

Q. *Patronus intra quot Menses tenet praesentare?* R. Si sit *Latus*, intra 4. Si sit Ecclesiasticus, intra 6. Menses. Si vero jus Patronatus sit *Mixtum*, id est et Laicus et Ecclesiasticus Patronus, uterque habet 6. Menses. *Reyfen.*

Q. *Quomodo in hoc tempus computari debet?* R. Non a die Vacantiae Beneficii, sed a die notitiae dictae vacationis, quam supponuntur habere Patroni juxta locorum distantiam. Quod si intra hoc tempus Patronus praesen-

tare neglexerit, vel quia his oriretur de Jure Patronatus, statim elapso illo tempore, ad illum devolvitur collatio Beneficii, ad quem spectat Institutio.

Q. Quae est differentia inter jus praesentandi Patroni Ecclesiastici, et jure praesentandi Laici? R. 1. Ecclesiasticus, si semel aliquem praesentavit, jam non potest variare, et alium praesentare, si primus sit dignus. Secus vero Laicus Patronus habet privilegium, unum et alterum praesentare intra. 4. Menses, sic jura statuunt.

Si ergo Ecclesiasticus scienter indignum praesentabit, ipso jure privatur ea vice potestate praesentandi. Non sic autem Laicus qui poterit alium, et alium digniorem praesentare.

R. 2. Laicus omni tempore praesentare potest, Ecclesiasticus vero (si ei competit jus prout Personae Spirituali, seu si Beneficium sit de Bonis Ecclesiasticis) praesentat, solum in his 6. Mensibus: Febr. Apr. Jun. August. 8br. 10br; In reliquis Mensibus praesentat Papa, vel indicitur concursus.

Q. Praesentatio facta antequam vacat Beneficium an valida? R. Neg. Hinc Lob. docet mortaliter peccare Patronum, si juret se praesentaturum Caum, dum Beneficium vacabit, quia Eccla graviter prohibuit, ne detur occasio alienae mortis desiderandae.

De Parocho.

Q. Quid est Parochus? R. Est Clericus perfectam curam habens totius populi intra certos limites congregati, cui Sacramenta administrare tenetur.

Q. Quem aetatis annum habere debet, qui Parochiam obtinere nituit? R. Completum 21 Trid. Ses. 24. In quo Episcopus dispensare non potest. Soli enim Papae competit dispensare in aetate ad obtinendum Beneficium. Decr. Con. Later. et Lugd.

Q. An Beneficium curatum potest accipere, qui nullum S. Ordinem habet? R. Potest, dummodo intra Annum ad Sacerdotium promoveri possit. Alias post expletum Annum ipso jure Beneficio esset privatus, etiam sine ulla monitione praemissa, ita ut in illa vacatione nullatenus illud Beneficium ei iterato conferri possit. Cap. Licet.

Excepto tamen si intra hunc Annum aegrotaret graviter, vel Episcopus non haberet ordinationes, aut justo aliquo Canonico obstaculo non posset ordinari.

Q. Quae aetas requiritur ad obtinendum Beneficium simplex? R. Sufficit aetas 14 nisi in foundatione, cui per Concilium non derogatur, sit aetas major vel minor praescripta. Trid. 23. Ses.

Q. Quae dotes requiruntur in eo, qui vult institui ad munus Parochi? R. Probitas, aetatis maturitas, sufficiens literatura, in ordine ad fidem defendendam. ad dandam salutarem doctrinam populo, Sacramentorumque administrationem.

Q. Quid est Vicarius? R. Est Sacerdos, qui Beneficio alicui alieno nomine praest. Horum alii sunt *Perpetui*, qui ad praesentationem Patroni per Eppum vel alium Praelatum perpetuo titulo instituuntur. Alii *Temporales*, qui ad beneplacitum Praelatorum vel Rectorum Ecclesiae exponuntur.

Q. Quae est differentia inter hos Vicarios? R. *Perpetui*, cum sint intitulati, seu instituti nec a Rectore, nec a Successore illius amoveri possunt ab Ecclesia, nisi ob crimen, vel aliam justam causam per sententiam competentis iudicis id fiat.

Temporales vero hoc ipso, quod titulum non habent, ad nutum amoveri possunt.

2do *Perpetui Vicarii* sunt veri Beneficiarii, utpote qui ius reale ac verum titulum Canonicum Beneficii acquirunt; secus dicendum de *temporalibus Vicariis*.

Q. Quae pericula seu vitia maxime Curatos fugere debeat? R. 1. *Otium*, quia docet omnem malitiam. 2. *Luxuriam*, quia affert suam infamiam. 3. *Avaritiam*, quia tollit estimationem Sacerdoti, qui in contemptu mundi ac rerum terrenarum exemplo praere deberet saecularibus. 4. *Capulam* seu L.

brietatem, quae in Persona Spirituali summe est abominabilis, probrosissima, ac omnibus malis scandalosissima! *Quid quidem ob ingluviem gutturis castitas Sacerdotis talis laesa existit? Officium Divinum perperam percolatum aut pene commissum infans absque Baptismo, aeger Sacramentis destitutus miserrime decessit. DEUS, et proximus gravissimi, offensus: quod animae Acatolicorum vel magis in Sacerdote ebrietatis scandalo deteritae a fide vera perierunt, alias salvandae.*

§ 5tus.

De Obligatione Parochi.

Q. Quod munus et obligatio Parochi? R. Pascere oves Xsti doctrina, exemplo bono, et Sacramentis.

Q. Quo titulo obligatur Parochus administrare Sacramenta? R. Triplici: I Titulo Obedientiae, ut pareat praecepto Divino, Ecclesiastico, et Naturali, a quibus adstringitur ad suam vocationem, seu Ministerium rite implendum.

II. Titulo *Josititiae*, ut serviat in Spirituallibus sibi concreditis ovibus, a quibus ideo corporaliter alitur.

III. Titulo *Charitatis*, ut cooperetur proximorum saluti.

Q. An sub gravi peccato obligatur animarum curam habens ad administranda Sacra-

menta? R. 1. Citra omne dubium, cum objectum hujus obligationis de se grave sit, ipsaque salus animarum sibi concreditarum a tali administratione pendeat.

R. 2 *Pissev. etc. DD.* docent innodari talem peccato mort: qui non negat quidem Sacramenta, sed reddit se difficilem, objurando asperere, si petatur, ut per hoc amoveat a frequenti receptione Sacramentorum oves suas.

Q. Quibus diebus obligatur Parochus Missam offerre pro Parochianis? R. Praecisa aliqua obligatione, tenetur per se, vel per alium singulis Dominicis et Festis celebribus.

Q. An Parochus celebrans in Irregularitate incurrat novam Irreg? R. Neg: sed toties mortaliter peccat, quoties celebrat.

Q. Parochus omitens uno mense dicere Parochianis verbum DEI num peccat? R. Peccare mort: docent *Bon. etc. DD*

Q. Parochus obligaturne personaliter residere in sua Parochia? R. Omnino, tum jure Divino, quam Ecclesiastico. Trid: Ses: 23.

Q. Quae poenae statutae sunt pro Parochis non residentibus in sua Parochia? R. Tales non possunt tuto conscientia retinere fructus sui Beneficii ad ratam temporis absentiae, sed illos tenentur absque alia declaratione applicare Ecclesiae, vel erogare pauperibus, Retenta tamen sibi aliqua parte fructuum, concernente recitationem Officii Divini tempore absentiae. *Poss. Bon. etc.*

2do Post 3 citationes successive praecedenter factas potest privari Beneficio ab Epopo.

Q. *Quae sunt causae excusantes Parochum a dicta residentia?* R. Chortus Xstianae: urgens necessitas: debita obelientia: evidens Ecclesiae vel Reipublicae utilitas v.g. ad promovendam pacem inter Principes, vel ob bonum fidei procurandum, vel ad defendenda jura Ecclesiae.

Item si infirmitas urgebit se sistere Medico. Item si Epopus ob legitimas rationes dispensaverit, sine, cujus facultate per 2. Menses abesse non potest a sua Parochia.

Q. *Quae est obligatio Parochi tempore pestis?* R. Potest se Parochus cum facultate Epopi tunc subducere, si substituat alium idoneum, aequè profuturum, et subsistat in quo possit gerere curam gregis sui.

Si autem substituere non possit idoneum? non potest tunc uti privilegio *T Tridentini Concilii*: scilicet: emanandi ad bimestre. Neque tuta conscientia potest resignare Beneficium, est enim conductus pro tali necessitate, sicut Miles pro futuro praelio. Com: DD.

Obligatur ergo Parochus etiam cum periculo vitae administrare in peste & ecclesiasticis Sacramenta *necessaria* necessitate media, id est *Baptismi*, si nullus alius esset et *Potentiae*.

Non videtur tam gravis obligatio se extendere ad administranda Sacramenta *Eucharistiae* et *Extremae Unctionis*, nisi aeger alius Sacramentis juvari nequeat. *Lopez etc.*

Q. Teneturne Sacerdos non curatus, vel Religi. suis cujuscunque Ordinis tempore pestis ministrare Sacramenta, etiam cum peruat, vitae?

R. 1. Si desit proprius Parochus, vel peste laboret, vel moriatur, tunc quicunque Sacerdos ex lege charitatis, et legalis justitiae tenetur. CC. DD.

R. 2. Tenetur tunc, dum ad hoc munus protunc ab Ep̃o dequatur, vel ab eodem cogatur; cui tunc vel maxime quisque Sacerdos etiam Regularis (qui tunc tenetur magis Ep̃m, quam suum Superiorem audire) debet obedire, ut promisit in sua ordinatione. Chap: Cas: Sax. etc.

Q. Quid agendum Cu ato dum peste (aut alio contagioso morbo, infectorum Confessiones sunt excipiendae? R. Ante omnia curet prius, ut domus infirmi purgetur ab aere infecto, fenestrarum apertione, suffitu ex juniperis, aliisque similibus mediis.

2. Curet, ut si fieri possit, in loco libero seu aere non infecto infirmus sit constitutus. Quamobrem ipsi etiam infirmi obligati sunt, ut e cubili aut domo ad confitendum egrediantur, si id sine gravi eorum incommodo fieri possit. Lay.

Si infirmus egredi nequit? in tali casu communiter loquendo, accedere debet Curatus, poterit eum rogare, ut saltem grav ora confiteatur quaedam, aliis omissis. Lohn.

Q. Sacerdotes tempore pestis exponentes se periculo vitae administrando Sacramenta, quam

mercedem habent? R. Maximam in hac vita promotionem, in altera pro his actibus haereticis magnum expectant praemium, habentur enim ut Martyres. In Martyrologio Romae a Baro: edito legitur: Commemoratio SS. Presbyterorum, Diaconorum, et aliorum, qui tempore Valeriani Imp. cum peste saevissima grassaretur, morbo laborantibus ministrantes, libentissime mortem oppetere, quos velut Martyres religiosa piorum fides venerari consuevit etc.

Q. An plene Officio suo satisfecerit Parochus qui postquam munivit moribundum in Sacramentis, eum deserit nec ulterius visitat? R. Minime, quia quo vicinior est mors, eo magis salutis periculum ingruit a Daemone infestante, et tanto major est corporis, et animi infirmitas, ergo tunc maxime tenetur ex Officio Parochus saluti suorum providere.

Q. Proventus ex Beneficio quomodo disponere debeat Parochus? R. In honestam sustentationem sui, superflua vero cedere debent in fabricam Ecclesiae: in subsidium pauperum.

Consanguineis suis potest quidem Beneficiatus quavis dare aliquid de redditibus Ecclesiae, sed tanquam pauperibus, ne solum indigeant (mens. S. Tho: 22. q. 185.) non autem ut ditentur.

§ 6tus.

De Potestate Parochi.

Q. *Parochus nondum Sacerdos, quae per se exercere in Eccl'a potest?* R. Omnia quae ad Parochum spectant, exceptis iis, quae illam Ordinem (quem nondum habet, concernunt.

Q. *An Parochus potest concedere suis Parochianis licentiam laborandi diebus festivis ad tempus ex causa legitima?* R. Afirmat. Saa. Azor, etc.

Q. *Potestne Parochus suorum Parochianorum Confessiones audire in aliena Diaecesi, sine approbatione ejusdem Diaec. Epopi?* R. Potest. Com: DD apud Anton.

Q. *Potestne Parochus quoscunque Religiosos confitentes audire?* R. Affir: si peregre veniant, quia praelenter su, ponere potest, illos non petulatos, si facultatem non haberent a suis Superioribus confitendi coram extraneis.

Non posset tamen eos absolvere a reservatis in Religione, nisi expressam licentiam haberent a suo Provinciali.

Q. *An Parochus possit cogere Parochianos ad Missam in Parochiali Eccl'a audiendam?* R. Nunc omnes fere DD negant; cum et Pontifices variè expresse id dec. terunt, et ratio manifesta studeat, quae dicat Eppum aut Parochum non posse tollere, aut restringere jus commune, et generalem totius orbis consuetudinem. Loch.

Q. Potestne Cathol. Parochus assitere Matrimonii Haereticorum, quos habet in sua Parochia? R. Potest, sed benedictio (maxime haec quae dari solet tempore Missae) non est danda.

Q. Quas sunt jura Parochialia? R. Illa, quae ita competunt Parocho, ut a nullo altero, nisi de ejus, vel Epipi licentia exerceri licite possint. Et talia sunt 1. Benedictio Fontis Baptismatis. 2. Administratio Sacramenti Eucharistiae tempore Paschali. 3. Administratio infirmis Viatici et Extremae Unct. 4. Delatio stolae in Processionibus, et Funeralibus. S. Cong. Con. 25. Jun. 1695. 5. Acceptio Decimarum. 6. Benedictio domorum in Sabbatho S. 7. Benedictio Sponsorum. 8. Publicatio Matrimonii: Festorum, et Vigiliarum.

Q. An Regulares requisiti ab Agrorum Dominis possint absque licentia Parochi benedicere Agros? Et an in hujusmodi functionibus peragendis uti possint stola absque licentia Parochi? R. S. Congr. Cap. ad utrumque respondit negative. A. 1688. 28 Aug. Ita Morae. p. 2. Form. Tit. 13.

Q. Quas sunt illae res, quas, si Parochus benedicere vellet, facultatem ab Epipo habere deberet? R. Indumenta Sacerdotalia ad Missam adhiberi solita. Mappae, seu linteamina Altaris: Corporalia, Vascula pro S. Eucharistia conservanda vel ad infirmum portanda. Cruces novae, Imagines Xsti Dmni,

B. V. M. et aliorum SS. Lapis primarius pro aedificanda nova Ecclesia, novum Coemeterium. Insuper nullam rem benedicere potest, ubi unctio S. Olei intervenit. *Rit. Rom.*

Q. *Quid Parochus tenetur successori suo de re impetere?* R. Annum gratiae h. e. quando ce lit Beneficio, vel moritur in *Januario, Febri. Mart.* debetur ipsi tantum 4ta pars omnium reddituum juxta valorem sui Beneficii; sed Successori relinquet frumenta aestivalia ad seminandum.

Si in *Apr. Majo Jun.* debetur ipsi medietas. Si in *Jul. Aug. Sept.* debentur ipsi 3 partes, sed de frumentis hyemalibus Successori relinquet ad seminandum. Si vero restitutus mensibus² habet totum hujus Anni proventum cedens, seu mortuus. *Const. Synod. pag. 177.*

§ 7mus.

De Sepultura.

Q. *Ubi fideles sepeliri debent?* R. In Ecclesia sive circa Ecclesiam suam Parochialem, nisi sibi alibi elegerint sepulturam.

Q. *Qui in loco S. prohibentur ab Ecclia sepeliri?* R. Omnes, qui sine Baptismo fluminis et fluminis mortui; Haeretici non tolerati, et eorum fautores, Apostatae a Fide; Schismatici, publice excommunicati, aut nominatim interdicti, se ipsos ob desperationem vel iracundiam occidentes, nisi ante mortem dede-

rint signa Poenitentiae. *Item* ignotus non sepeliatur prorsusquam probabilia indicia non habeantur, quod Catholicus fuerit, et ut talis obierit. Deinde si quis occusus inveniatur, terrae prius cum non mandet Parochus quam Magistratus de facta eade fuerit certior factus. *Item* omnes, qui in peccato mortis absque Poenitentia mortui certo sciuntur. Et qui in loco Duelli obierunt.

Praedicti omnes solum tunc privantur sepultura Ecclesiastica, quando ante mortem poenitentiam non egerunt. *Can. 6. de Consec.* Ubi vero in praedictis casibus dubium occurrerit? Eppus consulatur.

Q. Quam cito post mortem sepelienda sunt corpora? R. Saltem post spatium 24 horarum.

Q. Quo tempore? R. Omnibus diebus etiam Dominicis, Festis, si id ratio exigit. Feria 6ta Magna, si sepeliantur, abstinendum est a pulsu campanae, qui tunc est prohibitus.

Q. An Parochus potest differre sepulturam, et retardare propter ius sepulchrae nondum solutum? R. Nullo modo; Cum nulla ratio patiatur, ac Christianae pietati repugnans videatur, ob pecuniarum interesse calavera inseputa remanere. *S. Cong. Ep. et Reg. 17. 7br. 1717.*

Q. Corpora defunctorum quomodo ponenda sunt in feretro, dum in Ecclesiam deportantur? R. Laicorum, pedibus versus Altare Majus; Presbyteri vero habent caput versus Altare

Extra Ecclesiam consuetudo habet, quod pedes *Laiicorum* sint versus orientem. *Presbyterorum* vero caput.

Q. *Quid est 4ta pars Funeralium?* R. Est quaedam portio a Canonibus inducta, et approbata, Parocho pro sustentatione debita, ex us, quae Regularibus obveniunt, ex quo in ipsorum Ecclesiis eligat quis sepulturam, et apud eos sepeliatur.

Quantum tamen ad solutionem hujus portionis Canonice non concordant DD. in assignanda quota. In quibusdam enim partibus debetur Parocho medietas, in aliis 3ta et 4ta pars secundum varia jura et consuetudines antiquas.

Q. *Quae sint observanda circa sepulturas, quando fiunt apud Regulares?* R. 1 Non omnino corpora in Eccla Regularium sepelienda deferri debent prius ad Eccliam Parochialem. S. R. C. 14. Mart. A. 1722.

II. Parochi associantes funus ad Eccliam Regularium arceri non possunt ab ingressu Ecclae illius cum Cruce, et stola. Bened. XIII. Bul. *Preliosus*.

III. Pro cadaveribus apud Regulares sepeliendis non licet Parochis plus exigere, quam si in eorum Ecclesiis sepelirentur. S. C. Ep.

Q. *Quando cadavera sepulta licite exhumari possunt?* R. 1. Quando perpetuae sepulturae non sunt adhuc tradita, sed tantum deposita in aliqua Eccla, Capella. 2. Dum exigit Capellae renovatio. 3. Quando sepulta

sunt contra voluntatem Testatoris. *Ex Decr.*
S. C. Ep. 31. 8br. 1640.

In aliis autem casibus licite exhumari
non possunt absque Ippofenitate, et ainsi
Index secularis pro recognitione corporis
petat illius exhumationem, eo quod magna
suspectio existat de morte violenta defuncti.
S. C. Ep. 11. 7br. 1613.

Pro commodo Curam Animarum geren-
tium adduntur casus nonnulli scitu ne-
cessarii.

§ Imus.

1. Q. Quid faciendum Curato cum Poeni-
tente maleficio? R. 1. Signa maleficiati sunt
haec: 1. Si aegrotus magis horret cibos in
occulto benedictos, quam alios. 2. Si labo-
ret siti, aut fame, et tamen neque bibere neque
manducare potest, neque illi ubi remedia a-
liqua prosunt, quae in similibus praesente so-
lebant. 3. Si ex ore ejusdem exeant quasi
infernales faetores sulphuris, petris etc. 4. Si
ex ventre ejus procedant insoliti clamores
canarum etc. 5. Si per vomitum ejiciantur
ranae, vermes, crines, nebulae, vitra et alia
similia.

*Circa Conjugatos solent haec esse signa ma-
lefici.* 1. Si Maritus uxorem absentem satis
diligit, praesentem vero odio habet. 2. Cum

vir uxori, nec vicissim, appropinquare potest ad habendum maritalem actum, tunc signum est, quod sigae aliquid corpus intermedium existat. 3. Dum natura licet sit satis robusta, et tamen debilitatur, quando maritalis attentatur copula. 4. Si uxor sit capax, pro illo tamen tempore, dum tentatur copula, subito ita constringitur, ut penetrari nequeat. 5. Si Maritus sit capax ad coeundum cum aliis, non vero cum uxore propria, etiamsi eam diligat, etc.

R. 2. Post peractum rite Confessionem cognito maleficio, poterit Curatus facere Exorcismum, et illis remediis uti, quae solent applicari communiter Exorcistae ex *Rituale*. Ante cubitum aspergendi sunt aqua benedicta, et aliis rebus SS. muniri debent.

Maleficium affectus potest uti balneo, seu lavacro ex varis herbis, Exorcismo praemisso, benedictis.

II. Q. *Quid faciendum Parocho, si aliqui accedant ad Confessionem quasi obsessi a Demone?* R. 1. Signa vere obsessi certa, et secunda sunt haec: si noscatur ante rudis et illiteratus, postea disputet subtiliter; si variis lingvis loquatur, quas nunquam sevit, si intelligat verba lingua ignota prolata: si vere occulta et remota intra brevissimum tempus annuntiet; si ante fuerat debilis, nunc supra modum robustus: si certo sciatur per aliquot dies nihil manducasse, aut bibisse, et tamen fortis appareat si insolitus, et con-

tranaturalis tumor in corpore appareat si se eruentat, saxis collidat, in ignem mittat, nec ullum malum sequatur si se aliquo instrumento laedat, et mox sine ullo remedio sanetur: si eleuetur in aëra: si ad Sacra contremiscat; unde detur ipsi ad bibendum aqua benedicta, et non benedicta; vera aliqua Reliquia S. et frustum ligni in involuero, si sciat semper discernere² signum est verae obsessionis.

Plurima alia sunt signa, in quibus, uti et in recensitis sit Curatus ex omni parte cautus, ne in illis simulata malitia inter veniat, praesertim in mulieribus, quibus non facile credendum est.

R. 2. Si probabile signum adest? probet ulterius Parochus tali v.g. modo private adhibitis 2. vel 3. testibus (quod fieri potest sine scitu Eppi) disponat obsessum ad actum Fidei, una cum ipso oret: *Pater noster. Credo etc.* Invocato Spiritu S. ponet manum super obsessam personam cum fiducia ad DEUM dicendo secreto praeceptum illud: *Ego N. Minister Xsti, et Ecclesiae in N. nomine IESU Xsti praecepto vobis immundi spiritibus, si qui latens in corpore huius hominis a DLO creati, vel si quo eum modo vexatis, ut statim mihi praebeat aliquod signum evidens, et certum, praesentiae vestrae absque nocumento quocunque.*

Simile praeceptum formetur si persona obsessa vult aliquod Sacramentum suscipere, et Diabolus eam torquet: *Ego N. Minister*

Xsti, et Ecclesie in Nomen JESU Xsti praecepit vobis immundi spiritus, ut hanc personam non vexetis, nec eam ad hoc Sacramentum N. accedere impediatis.

R. 3 Habito autem evidentissimo signo verae obsessionis procedat Parochus ad expulsiōem; si tamen velit exorcizare publice et solemniter, prius omnino licentiam ab Ep̄o habeat, et quae erunt tunc faciendae, prolixam informationem reperiet in *Rit. Majori*.

Si nullum signum certum appareat obsessionis? Persona talis discrete castigetur, et si est advena, e finibus Parochiae pellatur, ne DEUM amplius offendat, Ecclesiae illudat, homines praesertim infideles scandalizet.

III. Q. Quid faciendum Parocho cum poenitente, si confiteatur se esse subscriptum Diabolo? R. 1. Cautissime cum talibus procedendum est, ne ipsum Confessarium et Sacramentum turpis lucri gratia illudant, sperantes a Confessario se aliquid accepturos, maxime si dicant id factum esse ob paupertatem, et maximam miseriam.

Deinde attendat Sacerdos, si non sunt saepae, seu Personae vitae suspectae, quae jussu daemonis solent absque ulla verecundia peccata luxuriae confiteri: ut ipsum Confessarium exinde tentationibus replant.

Aliae personae simulabunt se esse sagas, seu se posse nocere in vita, vel in sanitate iis, qui eas elemosyna non dignantur: Aliae

accusabunt se de horrendis et inauditis peccatis eo fine, ut Sacerdos ex commiseratione succurat: in his et aliis similibus opus est magna prudentia haec omnia discernere.

R. 2. Quodsi nulla deceptionis signa appareant hoc modo cum talibus, sicut cum obsessis procedat. 1. Disponat poenitentem ad Confessionem perfectam. 2. Detesteur pactum cum diabolo, illudque per merita Xti annullat cum plena fiducia; nil obstat, etsi daemon non reddat Cyrographum. 3. Dicat cum eo Professionem Fidei ex *Con. Trid.* 4. Muniatur SS. Reliquiis. 5. Oret frequenter cum summo dolore, ac saepius muniat se signo S. Crucis cum aspersione aquae benedictae. 6. Resistat fortiter tentationibus, neque timeat horribiles aspectus diaboli. 7. Firmam fiduciam habent in DEO, et meritis ac Passione Xsti, non desperet de salute. 8. Dum imminet tempus determinationis, huic Sacerdos assistet personaliter, suadendo ante hoc tempus Confessionem denno faciendam esse, et S. Communionem. Utatur Sacerdos Exorcismis huic actui convenientibus.

IV. Q. Quid faciat Parochus, si quae persona confiteretur se esse vere Magam seu Sagram? R. Talis examinanda est de Apostasia a Fide; de Idololatria; Diabolum enim loco DEI adorant, de blasphemia in DEI M et SS de Sacrilegio seu abusu rerum S. et Eucharistiae; de commixtione luxuriosa cum

daemone: de damnis hominibus illatis, iisque resarciendis; libri, si quos habet comburatur; si ostendat Cyrographum, Sacerdos delaceret, et in igne benedicto comburat.

Finita Confessione repetat Sacerdos cum tali dolorosam detestationem suorum peccatorum cum firmo proposito emendationis, ac renunciationem diabolo, et affectui ejusdem: dicat cum illis Professionem Fidei.

Moneat talem, qui per hanc renunciationem, et Confessionem seram, omnia jam pacta diaboli solvantur, et subscriptio ei data penitus cessat, etiamsi Cyrographum datum amplius non redderet. Tandem detur absolutio (habita facultate) ab omnibus censuris et peccatis. Et quia tamen solet daemon infestare, muniatur rebus S.

Q. Si intra Confessionem praedicta Persona fateatur aliquos infantes in nomine diaboli, aut alio quovis modo invalide baptizasse? R. Obligabit illam Sacerdos, ut sibi id extra Confessionem manifestet, ut talibus in remedio salutis summe necessario subveniri possit.

Q. Si dicat se S. Hostiam in terra servasse? R. Si non pridem hoc factum sit, curet Sacerdos pro posse invenire. Si vero longo jam tempore commendabit hanc rem D.E.O., quia in loco humido supponitur species panis jam corruptas esse.

Q. An Parochus debet tolerare consuetudinem probandi sagas per aquam? R. In Polo-

nia statutum est in *Const: A. 1513* Causam incantationis et *Magiae* ad iudicia spiritalia pertinere. Probatio autem per aquam omnino est illicita.

V. Q. *Quid faciendum Parocho, si vocetur, ut spectra diabolica, vel Magica expellat a domibus, quae infestantur?* **R.** Debet praepriis attendere, et examinare omnes circumstantias loci, temporis, personarum etc an sint vera spectra, vel potius vanus timor, aut aliqua fraus humana?

Si cognoverit, quod sint spectra diabolica? Priemissis orationibus, jeuniis, Sacrificio *Mssae*, ante omnia DEO confisus Sacerdos puram habens conscientiam, Patrem familias, ac congregatos domesticos ad firmam fidem et silenciam in DEUM, ac Xsti Dni merita, ad contritionem de peccatis adhortetur. Postea indutus superpelliceo, stola, Cruce, aqua benedicta ac epta, et candelis benedictis accensis simul cum habitantibus processionaliter accedat ad portam domus, ibique *L. tantus de CO. SS.* recitabit, quas circummeundo continuabit, et in loco principaliter infestato coram Crucifixo finiet.

His peractis tanquam Iudex a DEO detentatus, voce gravi praeceptum probationem contra daemonem pronuntiet dicendo: *In virtute SS. Trinitatis et in Nne D. N. J. C. praecepto vobis daemones, ut si habeatis aliquam potestatem in hanc domum, detis mihi sine ulla laesione signum evidens praesentiae ves-*

trae, causando aliquem tumultum, aut rumorem, quem prius me absente causare consueveratis.

Quod si nullus tumultus, aut aliud signum praesentiae habeatur? recte inferitur, aut ibi nullam fuisse spectrum, aut jam evanuisse, aut esse animam damnatam, vel in purgatorio existentem.

Ultimo genuflexis caeteris, et firma fide ac fiducia in DEUM, orantibus, ipse Sacerdos sedens pro Tribunali, ad expulsionem procedet faciendo Exorcismum ex aliquo Rituali approbato convenientem huic actui.

Q. *Quid faciendum, si adhibitis omnibus modis adhuc dubitetur an sit spiritus bonus, vel malus?* R. Potest praticari modus P. Joan. Godi. Vid. *Arma* p. 2. c. ult. Ille enim vocatus ad similem actum recitavit Officium Defuncti. Postea strepitu audito ad iravit spectrum in virtute SS. Trinitatis, et Nōis JESU, ut non recederet de loco, priusquam ad ea de quibus interrogaverit, veraciter respondeat.

Quaesivit autem 1. An esset spiritus bonus vel malus? *Poterit (si dicat se spiritum bonum) peti, ut secum Nomen JESU honeret, et devote invocet.* 2. Instabat quae esset? quid vellet? quibus cognitis illam animam dimisit, et pro illa, quae petebat, facienda curavit.

Signa malum spiritum apparere, sunt: 1. si ad verba: *Omnis bonus Spiritus laudat Dominum*, fugiat, vel contrarie se exhibeat. 2. Si res benedictus horreat. 3. Si praetendat suam

apparitionis causam pravam, aut falsam. 4. Si proferat quid contra fidem, vel bonos mores. 5. Si appareat in forma deformi, et horrida cum tumultu, vel in specie sordidi animalis etc. 6. Si postquam praestitum est, quod petat subsidium, rursus quiescit aliis causis redest.

Q. *Quae remedia domum ab omni infestatione diabolica praeservandi?* R. 1. Vera fides, et roborata fiducia, quod DEUS hanc domum, omnesque habitantes certo sit ab omni vexatione diabolica protecturus.

2. Paterfamilias qualibet vespera domum aqua benedicta aspergat, simulque praeceptum formet Daemonem excludens, imo quilibet incolae in suo loco privato, dicendo vg. *In Nne Dni N. J. C. praecipio vobis Daemonibus omnibus, ne ullus vestrum per se, nec per ulla instrumenta vestra me aut meos molestare praesumat. in + Nomine Patris etc.*

VI. Q. *Quid faciendum Parocho cum illis qui proponunt in Confessionali varias sibi revelationes factas, aut in extases se raptos?* R. Nec libenter facile credendum, neque statim applaudat Sa. erdos tali Poenitenti laudando illum, aut miretur quasi Sanctum; quinimo moderate increpet, tentando illum, num aliqua in ipso simulatio sit, aut superbia.

Bene advertat Sacerdos. 1. An materia revelata nihil contineat contra Fidem. 2. An talis poenitens sit vitae vere devotae, humilis, et abnegans se ipsum. 3. An supra suum

statum pusillimitatis revelat difficilia. 4. An non sit nimis Melancholica. 5. An revelata tendant ad maiorem DEI gloriam. *Plura scienda suppeditabunt libri Mystici.*

Sciendum autem est, quod plures morbi sunt qui habent quidam similitudinem cum extasi naturali, ut sunt: Catalapsis, qua homo destituitur omni sensu. Cares, qui est somnus profundissimus. Suffocatio uteri est morbus foeminae tammaris, qui si magnus? mulieres tanquam mortuae apparent, transacto autem, proxime audita referunt.

§ 2dus.

Q. Quid observandum sit Parocho seu Confessorum illius, qui deliberat de statu vitae eligendo? R. 1. Acturus cum deliberante, Confessorius, sit prorsus indifferens, ne DEUM praeventiat, sed sequatur. Vicitio est lumen DEI, a quo, qui alio declinat, errat. *Omnis pluvius, qui non pluit in Pater Coelestis, eradicabitur. Math: 15.*

2. Rem hanc, a qua deliberantis aeterna salus pendet, DEO Patri luminam saepius commendet Confessorius. Multi sub Missa in *Memento* eorum recitantur, quos in anima dirigendos assumpserunt.

3. Ut melius dirigere possit, conetur deliberantem prius non tantum, quo ad internum animae statum, sed etiam quo ad naturam, talenta, educationem, inclinationem etc,

perspectum habere; Praecipue considerandi sunt habitus, seu consuetudines peccandi; tales enim, si quis in se habeat, cautissime debet eligere, ne se coniciat, in statum, in quo moraliter certum sit, quod vitam ducturus sit sceleratam, scandalosam et tandem aeternum periturus. Hinc nemo unquam prudens evaserit alicui habituato in vicio carnis, et ebrietatis, ut statum spirituales, aut Religiosum Ordinem talem assumat, in quo major, quam in aliis libertas; ordinarie enim nihil boni sperandum, nisi emendatio seria et solida praecedat, vel certe eligendus is status Religiosus, in quo periculis labendi severissime praecantum sit.

4. Jubeat deliberare an in saeculo manere velit? an spirituales seu Ecclesiasticum assumere praestet, an Religionem ingredi velit? si Religionem? investigandum qualis Religio perplacet?

Quisque debet se primo risolvere ad statum in genere, postea ad statum in particulari, et denique ad statum in individuo.

5. Evadentur, ut rationes (quibus ad hunc petitus statum eligendum permotus sit) scripto adnotet, uti et illas, ob quas alios status sibi non judicet convenire. Invenit etiam eidem quaedam contra illum statum, quem deliberamus eligere vult, obicere, ita tamen, ut positive nullum ei statum dissuadeat, monentque quatenus primam curam habeat de anima.

6. Conetur Confessarius deliberantis motiva discernere, an a DEO? an ab amore proprio? an a Consanguineis vel daemone sint profecta? reque diu coram DEO considerata, suum et consilium iterat, memor: quod hanc animam, quam DEUS ejus curae tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

7. Etiam extra Confessionem cum deliberante agat Confessarius, in rebus spiritualibus instruat, communicando ipsi devotos libellos. Et ingressuro statim Ecclesiasticum, seu Religiosum explicet status difficultates, svadeat tales corporis mortificationes, quae illi statim sunt praescriptae, ne nova deinde omnia videantur.

Q. Quae sunt svadenda a Confessario ipsi deliberanti in actu deliberationis? R. 1. Inchoraturus deliberationem det se orationi in conscientia munda a peccato mortali, frequentet Sacramenta Poenitent. et Euchar. Si quidem opus hoc gravissimi momenti est, in quo agitur de negotio omnium maximo, quod est aeterna salus propriae animae, ideo rogandus est Spiritus S. ardentius, habeat particulares suas devotiones ad B. V. M. S. Angelum Cust. et ad alios SS. Patronos, si quos in hunc finem sibi elegit.

2. Assvescit frequenter usurpare pia suspiria vg. *Domine quid me vis facere. Paratum cor meum DEUS, paratum cor meum. Vias tuas Dne demonstra mihi, et semitas tuas e-*

dece me; Domine dece me facere voluntatem tuam etc. etc.

3. Finis ultimus semper spectandus, et Regula in omnibus eligenda est haec: *DEI honor et obsequium nostraque aeterna salus*, ita ut quidquid nobis magis deserviet ad hunc finem, id nobis eligendum sit, quod minus eo conducit, id non sit eligendum.

4. Invenit Confessarius, quod singuli status *Saecularis, Spiritualis, et Religiosus* afferunt sua commoda in ordine ad consequendam salutem; *Saecularis* per eleemosynas, per piam educationem prolium, per bona exempla apud domesticos etc. *Spiritualis* per administrationem Sacramentorum, per occupationem firmam continuam in cultu Divino: per continuas pauperibus benefaciendi occasiones tam in temporalibus, quam spiritualibus, per bona exempla Confratrum etc. *Religiosus* per observationem votorum: per separationem a rebus mundanis; per pia exercitia, quae Regula praescribit: per vigiliam curam Superiorum etc.

E contra etiam singuli illi status habent sua incommoda, eo quod afferant occasionem et pericula peccandi. *Saecularis* per injustitiam, avaritiam, discordias in conjugio, per adversitates cum liberis, exempla mala corrupti saeculi etc. *Spiritualis* per nimiam libertatem, conversationes periculosas, abundantiam eorum, quae sunt illicita peccandi etc. *Religiosus* per tentationes, per adversi-

tates, quæ aliquando causantur, ob indiscretionem Superiorum, mortificationem Fratrum, cum quibus agendum est, etc.

5 Ut delibens eligat, non debet ad hoc præ se attendere, quæ status sit, nisi se perfectior, alioqui omnes deberent fieri Religiosi, sed attendere debet, quis status respective ad se sit melior, id est, quis status futurus sit ipsi magis accommodatus, ut ipse melius DEO serviat in hac vita, et in altera securius salvetur. Et, quia multi hoc non considerant, male eligunt, licet fiant Religiosi, qui si in sæculo mansissent, fuissent salvati, nunc diiuvantur, quia eligunt statum respective ad se non convenientem, et in quo propter naturam ineptam, vel habitus prævios non observabunt illa, quæ in tali statu sunt observanda.

Q. Ex quibus signis agnoscere quis possit vocationem suam? R. 1. Si ab ipsa pueritia diu et constantiter sentiatur affectus ad aliquem statum, ilque maxime sub oratione, et pietatis exercitiis, absque eo, quod ille status ab ullo sit pervasus.

2. Si quis ita constitutus sit, ut nisi crederetur hic instinctus a DEO, promptissimus foret, ei nullo modo obtemperare.

3. Si quoties recordatur huius instinctus, toties sentiat se impelli ad bonum et desideria Christi sequendi, eaque omnia præstanti, quæ ad animæ salutem et DEI gloriam spectant.

4. Si talis instinctus veniat cum animi pace, et laetum, et in longiori epus cogitatione gustum et consolationem sentiat; e contra dum ab eo se averti, et mentem alioparplieat, sentiat animo suo non satisfieri.

5. Si sentiat sibi in animo quasi promitti vires ad perferendum omnia onera, et in comoda illius status, addique spem ad v occendas impugnationes tum daemonum, tum aliunde occurrentes.

6. Si rationes sibi objectas facile solvere possit, nec aliorum dissensiones multum curet, nec moveatur in oppositum aliorum exemplis, quidemque alii agant, aut eligant.

7. Inclinatione ad al quem statum non necessario debet esse valde vehemens, sed sufficit, ut sit talis, ut adverti possit. Erant proinde, qui non credunt se vocari, nisi quasi ardeant prae desiderio alienius status, aut nisi continuo diu nocturne se impelli, ac quasi per capillos ad eum se trahi sentiant quod licet aliquando faciat DEUS, plerumque tamen non facit. Totaba quidem vehementius, dum Saulum ad se vocabat. *A est* tamen in sibilo aurae tenuis per medium transcantis vocavit, et uterque modus erat vox DEI.

8. Praeter hanc affectionem ad al quem statum solet DEI S vocare per illustrationem intellectus, quā quis perpēnsis rationibus agnoscit, quis status pro sua salute, aliisque circumstantibus sit melior.

9. Si quis aspiret optima mente ad Religionem, qui tamen teneretur succurrere Parentibus, non agitur a bono spiritu, nec enim DEUS svadet bonum, ut inde eveniat malum nec minus bonum, impeditivum majoris. *Heven.*

10. Si quis moveatur ad Religionem, antequam ullum in ea noscat, vel cum ullo agat, signum est operantis Spiritus S. adeoque tuto hunc sequi potest.

11. Si DEUS alicui negavit id quod hic aut ille status postulat, probabile est, quod illum non destinet ad hunc statum.

12. Si se determinare non posset deliberans, non est svadendum, ut rem sorti committat v.g. diversos status diversis chartis inscribendo, quem sorte traheret, ad illum se resolveret, sed potius pro determinatione pleniori devotionem aliquam sibi elogat, vel *Recollectiones* per aliquot dies absolvat.

Q. Quae monita danda sunt, a Confessario, aspiranti, et jam se determinanti ad statum spiritualium seu Religiosum? R. 1. Dabolus videns brevi sibi tempus superesse, hic potissimum laborat, et conatur mille impedimenta ponere, ideo aspirans in omnibus cautus esse debet.

2. Determinatio ad certum statum non omnibus est promulganda, quia multa hinc sequi solent incommoda.

3. Non velit, quasi a Bacchanalibus ad Quadragesimam, ita a comessionibus, con-

viviis, salubus per cognatos institutis transire ad statum spiritualem s.ve Religiosum; etenim pessimae species inde colliguntur, in quibus ejiciendis multum laboris habebit. Potest valedictio fieri etiam sine his comensationibus, quae et sanitati, et famae, et non raro etiam aequae nocent. Stulta praeparatio per offensam DLI, se velle ad DLI M disponere, *Nec enim ad virtutem* ait S. Bas: *iter est per vitium.*

4. Maxima cura cavenda est societas, et consuetudo, nunquam plus orationi, quam nunc, insistendum.

5. Non audiendi tentantes, qui, ubi determinatio innotuit, sunt plurimi. Hic promittit montes aureos, spondet promotiones, viam ostendit ad divitias, et nescio quas delicias; ille cavillatur statum, quem aspirans ingredi intendit, narrat mira, et saepe infamissima, alter exprobrabit aetatis imprudentiam, svadebit differendam executionem; in quibus omnibus constantem se exhibere debet, et similia vel joco excipere, vel spirituali doctrina retorquere.

6. Praeparet se ad ultimos Parentum cognatos, blanditias et lachrymas: quomodo iis obviare debeat, ne his emolliatur animus.

7. Abiturus, illa die communicet, et Parentibus valedicens, ab illis flexis genibus Paternam benedictionem petat, sicque resolutus calcato mundo ad Xsti militiam et

Crucem avolet. Resolutione generosa reddat sibi facilem a charis separationem. Caveat tristitiam aliquam admittere, nam hilarem datorem diligit DEUS.

§ 3tius

Q. *Quid observandum Parocho cum captivis ad mortem?* R. 1. Imprimis Sacerdos ingressus carcerem debet sibi conciliare amorem et confidentiam Rei. 2. Excitet Reum ad virtutem Poenitentiae, Patientiae et Resignationis in voluntatem DEI. 3. Ordinarie non inducatur Reus ad Confessionem Sacramentalem faciendam, donec prius iudic aliter sit sua crimina confessus; nisi sit graviter infirmus, vel aliud imminet periculum.

Q. *Si Confessarius resciverit ex Sacramentali Confessione Reum esse innocentem, vel in tormentorum, vel falsis testibus esse convictum?* R. Non propterea adeundus est iudex, sed hanc rem DEO commendet. Quia Iudex ex una parte, nihil ad persuasionem faceret, cum ipse indicaverit secundum allegata et probata, ex altera parte daretur occasio aliis etiam nocentibus sua crimina reticendi in Confessione.

4. Non exprobrat Reo crimina, nisi quantum ad Forum conscientiae necesse fuerit. Adhortandus est ad Confessionem generalem. In die fatali rursus confiteatur.

5. In via Sacerdos post Reum ibit, cavebit, ne Reum jubeat citius ire. Non detur Reo nimium vini bibere. Post mortem anima circumstantibus recommendetur, et fiat exhortatio, (si eo loci fieri solebat in similibus casibus) ut alii abstineant a vitis. Monendi Parentes de bona educatione liberorum etc. etc.

Q. Si Reus vi tormentorum factus est crimen, quod non fecit, an Confessorius eum debet adstringere ad revocationem? R. Non; eo quod non teneatur Reus cum tanto cruciati vitam tueri. *Tan. Les. Loh. etc.*

Q. Quae cautelae circa Confessionem damnatorum ad mortem adhiberi debent a Confessorio? R. 1. Ut si poenitens confiteatur, se aliquot crimina, etiam semiplene probata, negasse, non importune urgeat ad illa adhuc coram Judice confitenda. *Les. Fil. etc.*

2. Ut neque fugam svadeat, nec ad eandem ullo modo per oblationem instrumentorum, aut pecuniae cooperetur; quia etsi per se omnes, qui non sunt Ministri justitiae, cooperari posse ad talem fugam, armisque ad effringendos carceres offere. *Vasq. Les* ducunt; ut tamen Confessorius id f. fiat, non expedit, quia posset sibi, totique Clero grandem aversionem Jud. cum creare, efficeretque, ut deinceps tam libere non permitterentur Sacerdotes agere cum Reis. Elemosynam posset dare pro necessitatibus Rei.

3. Ut, si forte Reus in foro externo jam convictus, ideoque ad mortem etiam damnatus, constanter adhuc crimen neget, atque etiam in ipsa Confessione Sacramentali innocentem se esse dicat, eidem absolutionem quidem impertiat, (cum in foro interno magis Reo, quam omnibus aliis credendum sit) interea tamen moneatur de obligatione illud fatendi, si illud revera commiserit, et salutis suae prospectum velit.

4. In dicto immediate casu, et aliis, non recipiat in se patrocinium supplicii remittendi, quia sic Reum non posset tam commodè disponere ad officium suum faciendum, utpote qui semper haberet spem vitae a Confessario obtinendae, et, si spe cadat, animum ab eo penitus alienaturus esset.

5. Ut nullo modo ipsemet Confessarius sententiam mortis Reo indicet, sed dicat suum officium esse, ad mortem pie, fortiterque obeundam, Reum disponere.

Q. Si Reus ad mortem damnatus (vel alius quispiam e.g. infirmus morti proximus) ex pertinacia, vel desperatione confiteri nolu? R. I. Confessarius se ad preces conferat, et maxime ad SS. Missae Sacrificium, ubi dum S. Hostiam in manu habebit, illis Estheris verbis Salvatorem suum et Rei alloqui poterit: *Si inveni, o! Dregatram in Oculis tuis, et si placet tibi, dona mihi hanc animam, pro qua rgo, etc.* Eundem in finem etiam

aliorum piorum hominum preces implorare poterit.

2. Maximam, quam potest, caritatem tum per blandi colloquia, tum per opera miser cordine v.g. cibi, aut potus emendicationem, exhibent.

3. Offerat aliqua Sacrificia pro animalibus Purgatorii, constat enim hoc melius saepius non parum efficax fuisse ad tale negotii hujus successum impetrandum.

4. Narret interdum adstantibus historias quasdam, vel de magnitudine gauchorum Coelestium, vel tormentorum infernalium. Interdum proderit etiam historiam aliquam tragicam impenitentis hominis, et turpiter a Diabolo contra promissionem derelicti narrare; aut etiam alterius cujusdam in ipso mortis articulo resipiscantis, et cum magno spectatorum gaudio et commendatione morientis.

5. Si tempus fatalis diei advenerit, suaviter interroget, an non meliora consilia conceperit? adesse jam paulatim momentum, a quo pendet, felix aut infelix aeternitas. Roget per vulnere, et Singviam Christi, ne salutem suam negligat. Imo interdum expedit etiam in genua prostrari, atque ad idem faciendum adstantes hortari.

6. Si Lictores ventant ad illum abducendum, inducet, nunc eum vere iter aeternitatis ingredi. Alloquatur coram Reo Christum Crucifixum, quem in manibus habet, roget.

que ne permittat perire hanc animam suo Sanguine redemptam, aliaque plura in hunc finem apta proferat.

7. In egressu, si nolit orare Reus, non urgeat eum, sed potius cum sociis lingua vernacula preces fundat pro eo ad DEUM, et nonnunquam suaviter quærat: an non refocillatione aliqua indigeat.

8. Ibi ad locum supplicii devenitum fuerit, jubeat omnes astantes genuflectere, et pro Reo preces fundere. Quodsi nihil his omnibus effecerit? aliqui putant ad terrorem et exemplum adstantium ei, dum ictum fatalem excepturus est, minaci vultu dicendum: *Ergo alii maledicite in ignem æterum, qui paratus est etc.* Ego tamen potius ingeminanda adhuc pia suspiria contritionis iudicarem, ut vel in ultimo articulo non desertus forte respiciat. *His modis et aliis similibus uti potest Curatus in convertendis obstinatis Hæreticis.*

§ 4tus. De Curato

Q. An, et quomodo Curatus Hæreticos a sua Hæresi abluere et beat? R. Omnia ad zelosum Curatum pertinent: DEI gloriam, Ecclesie Catholice augmentum, et animarum salutem procurare; Ideo necesse est, ut sedulo curet, errantes oviculas quærere, atque ad ovile Xsti cum magno DEI, Angelorumque gaudio, et ipsarum ovicularum solatio reducere.

Q. Quibus mediis reduci possunt errantes ad Fidem Cath.? R. Imum medium Oratio assidua: Certe hic, si ullibi alius locum habet illud Xsti Jor: 6. *Veni potest ad me venire, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.*

2um. Ut ad bonorum operum exercitium, si potest, eosdem Curatus animet.

3um est: In luctio, ut Tempia nostra frequentent, et Conciones audiant; sic enim alia longe (quam sibi falso hactenus persvaserant, videbunt, et audient. Certe experientia constat, quosdam, cum in libris per Pastores Dissidentium elitis horrendas picturas seu Icones Ecclesiae Cath: malitiosissime denigrantes, ne exosam reddentes, viderent, impudentissima mendacia, enormia convicia, inauditas calumnias in Catholicos, et eorum Religionem scriptas legissent, vel a suis Parentibus et haereticis Ministris audivissent: ubi postea Tempia nostra ingressi, tantam in Officiis Divinis peragendis uniformitatem et reverentiam adverterunt, in Haeresi nutare coepisse, atque ad Fidem Cath: ampliendam animam habuisse. Haec omnia ipsa experientia quoties sum annotare,

4um est, ut per Anglican. conversationem cum ipso Sacerdote, vel aliis Catholicis factam, paulatim ad suos errores detegendos inducantur, et occasione data interdum eorum falsa dogmata non directe statim impugnentur, sed salummodo ostendatur, ob has vel illas causas sibi ea creditu difficilia vi-

deri; sic enim paulatim iterum dubitare de veritate suorum dogmatum incipient, et salutare scrupulos, venit scintillas in ipsum denique accuratioris investigationis incendium erupturas concipient.

Quia tamen frequenter horrent ejusmodi Personae cum ipsis Sacerdotibus ab initio statim agere, ideo Alii interdum, cum quibus habitant, instruendi sunt, quomodo cum iisdem agere, et nonnunquam scrupulum injicere possint, quem in finem etiam libelli ejusmodi materias facili, et claro modo tractantes suppeditari possunt.

Q. Quae cautelae circa ejusmodi Personas adhibendae sunt a Curato? R. Praecipue sequentes. 1. Ut non nimis credulum se earundem narrationibus praebeat, sed per varias questionibus diversis temporibus factas probet, an dicta illarum sibi satis colligereant? An jam non sint absolutae ab Haeresi?

2. Ut nec magnam sollicitudinem suscipiat in pecuniis pro ipsarum sustentatione colligendis, ne occasionem praebeat, ut propter ejusmodi commoda potius, quam veritatis agnitionem ad Fidem Cath. transeant.

3. Ut non nimis familiarem se illis praebeat nec in privata conversatione quaequam aut dicat, aut agat, quod doctum aut factum nollet, si illae ad vomitum redirent.

4. Ne libros, aut alias quascunque res grandioris pretii iisdem commoderet, quia ex-

perientia compertum est, non semel eas talia vendidisse, aut cum iisdem aufugisse.

5. Non facile aliis Catholicis eas commendet per literas, ne onus earundem iuvandarum satis ordinarie molestum ab humeris suis excutere, et in alios transferre voluisse videatur.

Verum tamen magna cum benevolentia et charitate tales sunt suscipiendi, ut tanta sollicitudine deliniti, suos errores, et vulnera tanto libentius aperiant, seque totos d' rectiori committant.

Q. Quid observandum Curato circa aegrotos? R. 1. Invocato DEI auxilio faciat firmum propositum nihil aliud quaerere nisi salutem proximi. Eadem promptitudine adibit tam pauperes, quam divites.

2. Ante ingressum interroget domesticos de conditione morbi, moribus infirmi, ut possit ei condolentiam magis familiarem facere. Ingressus cubiculum dicat: *Pax huic domui*, aspergatque infirmum aqua benedicta.

3. Patienter seruat Sacerdos infirmi discursum de suo morbo, verbis condolentibus, ac placidis capiet sibi benevolentiam, prudenter ac discrete inclinet discursu ad praestanda remedia animae.

4. Si infirmus renuat confiteri, Sacerdos discrete, ac suaviter id ei innuere non omittat, ne in spei futurae incertae sanitatis differat Confessionem.

5. Post Confessionem peractam, assignata ipsi levi aliqua poenitentia, si nimium sit debilis, absolvatur, et dicantur cum aegrotis Actus: *Fidei, Spei, doloris etc.* Tandem dabitur Viaticum. Extr: Unctio, prout videbitur.

Q. *Moribundus destitutus usu linguae, si pertas per se, oculos et Cerebrum le. et si id id signum doloris ostendat, debetne absolvi?* R. Quodsi dubium sit, utrum ista signa fuerint orta ex vi contritionis, vel potius maerore mortis? danda est absolutio sub conditione, ne exponatur nullitati Sacramentum.

Idem faciet, si nec signa, nec testes signorum haberet Sacerdos, dummodo sciat, quod moribundus hoc Christiane se gesserit frequentando Sacramenta.

Q. *Quae sunt scienda circa Indulgentiam in articulo mortis?* R. Bened: XIV. 5 Apr. 1747 concessit Indulgentiam plenariam, si has condiciones observet moribundus. 1. Sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae, et Extr: Unct: quantum infirmis permittit, recipiat. 2. Ut ex manu Domini mortem ipsam patienter subeundam, ac omnes dolores in satisfactionem poenarum, quas peccando promeruerit, libenter acceptet. 3. Ut benedictionem seu absolutionem a Sacerdote recipiat sub nota forma. *Ad ultimum nostram etc.*

Si vero infirmus sit adeo morti proximus, ut neque Confessionis faciendae, neque prae-

missarum precum recitandarum tempus suppetat, statim Sacerdos benedictionem incipiendo a verbis istis: *Domine noster etc.* ei impertiatur. Et non tantum moribundis in lecto, sed etiam in extremione iustitiae (vilius quocunque modo interimendis, cum neque sint in articulo mortis, eam Benedictionem quisvis Sacerdos impertiri potest.

§ 4tus.

Decreta S. R. Cong: scitu necessaria.

1. In die Octava Dedicationis Ecclesiae lectiones I Noct: sunt de Communi, et non de Scriptura accipiendae, S. R. C. 27bris A. 1741.

2. In benedicendo populum cum SSmo, Sacerdos debet perficere circulum redeundo ad Altare ex parte manus dexteræ. S. R. C. 21 Mart. A. 1676.

3. Cruces Altarium vel Processionum non sunt benedicendae de præcepto, potest tamen simplex Sacerdos eas benedicere privatim, et non solenniter. 12 Jul. A. 1701.

4. Sacerdotes non debent deferre strophium super calicem tam in eundo, quam redeundo ab Altari, neque illud debent collocare super Altare, sed appendere subter casulam. 17br. A. 1703.

5. Omnibus diebus Dominicis, quae non habent suam propriam Praefationem, in Mis-

sa dici, seu cantari debet Praefatio de SS. Trinitate, etiamsi in eam Dominus incidat Festum I vel 2 Clas. nisi Praelationem propriam habeat. 3 Jan. 1759.

6. Quando SSnum est expositum, omnes penes illud transeuntes ejusdemque Ordinis et conditionis sint, sive ad illud accedentes, sive ab eodem recedentes, semper utroque genu flectere debent. 16 Aug. 1651.

7. Non sunt inserendi alii Sancti in Litanis OO SS. praeter ibi scriptos, neque tempore praestis addendi sunt Tutelares, et Civitatis Patroni sine speciali concessione. 10 Jun. 1690.

8. Dum Missa cantatur coram SSmo in Altari exposito, debet fieri Commemoratio de SSmo post omnes alias Commemorationes de praecepto, Et in Missis Solemnibus Festorum I vel 2 Clas. facienda est sub una conclusione. 23 Jun. 1736.

9. Coram SSmo in Altari exposito Concio debet fieri ejusdem detectio. 16 Febr. 1730. Intellige si SSnum non est obvelatum.

10. Quando Antyphoniae et *Ÿ. in Vesp.* variandi sunt pro commemoratore aliquo simplicis, vel Octavae, facienda, tunc ad Vesperas (supple post orationem Olacii). Imo, Accipienda est Antyph. cum *Ÿ. Laudum.* Si vero plures sint commemoratores simplices ejusdem quantitatis *vg Confessorum. Marti etc.* tunc 2da sumetur commemoratio ex 2dis Vesp. cum *Ÿ. 2di Noct,*

3ta vero commemoratio fiet desumendo Antiphonam primam ex Noct. 3^a cum *Ps.* eiusdem Noct.

Ad Laudes post orationem Officii 1ma commemoratio cum *Ps.* erit propria ex 1ma Vesp. 2da communis: fiet cum Antiph. Noctur: 3ta cum *Ps.* ejusd. Noct. 3ta autem communis: fiet desumendo Antiph. ex Vesp. 2da, et *Ps.* 2da Noct. S. R. C. 5 Maji 1736

11. In depositione defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum servo tuo etc.* etsi sit mulier, aut plures defuncti, non possunt haec verba: *Servo tuo etc.* mutari in *serva tua vel servis tuis*, sed immutabiliter tota haec oratio legatur. 31 Aug. 1697.

12. In Ordinum collatione diebus a jure statutis dicenda est semper Missa de feria occurrente, non de Sancto in ea cadente. 21 Mart. 1744.

13. Sacerdos Saecularis vel Regularis habens Officium 2^{pl}: quin etsi dupl: 1 vel 2 Claa. celebrans ex devotione in Eccle, ubi celebratur Festum Solomae; debet Missam celebrando, conformare se illi Eccle, ubi celebrat, etiam quo ad solennitatem, et quorem apparatusorum. 29 Jun. 1752.

14. Sacerdos, tum Saecularis, quam irregularis habent Officium 2^{pl}: quin etsi dupl: 1 vel 2 Claa. celebrans in aliena Eccle ex obligatione in solenni sepultura alienius cadaveris, vel exequiis solennibus, debet se conformare illi Eccle celebrando Missam

Requiem. Anno, die, ut supra. Quae Debreta cum posteriora sint, derogant quibuscunque alius anterioribus in hacce materia. Ita Casal. An. 1757, apud Fer. T. 8.

15. Cadavera non sunt sepelienda privatim sine lumine, Cruce, Parocho, etiamsi id ordinasset defunctus, cum talis dispositio tanquam irrationabilis una cum consuetudine, quae alicubi innixa esse possit, sit rejicienda. *Rota Rom. 15 Jul. An. 1699. Et Bened. XIV. T. 2.*

16. In Vigilia Nativitatis Dni, sicut et in tota ejus Octava (idem dicendum de Epiph:) prohibentur Missae Votivae privatae, et de *Requiem*, excepta una solempni pro re gravi, et de *Requiem* cantata praesente cadavere, vel in Anniversario verae depositionis defuncti in Ecclesia tumultante. 15 Sept. 1714. Et 16 Sept. 1730. 10 Dec. 1718. *Dies Anniversaria numerari debet a die obitus defuncti, et non a die sepulturae ut colligitur ex Decr. 19 Jun. 1700. Dies 3. 7. et 30 numerationem petendam esse non a die obitus, sed a die sepulturae; quamvis non desint, qui censeant ab utroque die numerationem peti posse. Ferra.*

17. Missa de *Requiem*, cantari potest praesente corpore triduo ante Coenam Dni. Item per Octavam Paschae, et Pentecostes, et Corporis Xpi. 11 Aug. 1736. Et 7 Sept. 1741 apud *Fer. T. 8.*

18. Privata Officii defunctorum recitatio Vesperarum et Matutini cum laudibus pro

generali illorum commemora: absolvi potest licite post Vesperas Festi OO. SS, secus vero in Choro. 4 Sept. 1745.

19. Quando est expositum SSnum in Altari, non est omnino necesse Crucem collocare, quia Prothotypus adoratur. 7 Sept. 1741.

20. In Missis defunctorum non potest fieri Communio per modum Sacrificii, nempe de illis particulis, quae intra eandem Missam fuissent consecratae; bene vero per modum Sacramenti extrahendo pyxidem e Ciborio. 2 Sept. 1741.

21. Extra ambitum Ecclesiae suae non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia et consensu Parochi. 26 Febr. 1628. Quod debet intelligi etiam de Processione, quae solet fieri a Regularibus infra Octavam Corporis Christi. 11 Dec. 1613.

22. Sacerdotes externi concilientes ad Ecclesiam Regularium, dum celebrant apud eosdem, debent se conformare cum usdem Regularibus quo ad *Credo*, et numerum orationum, (id est: non possunt plures dicere, quam quot in illis Ecclesiis dicuntur) si Festum celebratur cum solemnitate et concursu populi. Si vero absque solemnitate celebratur? possunt se quidem conformare, sed non teneantur. 11 Jun. 1701.

23. Similiter tenentur eundem colorem adhibere, quo utuntur Regulares, et possunt dicere commemor: Octavae, si quae fiet in

eadem Eccl'a, quam conformitatem etiam Regularibus concedit eadem S. R. C. A. eodem, dum celebrant in alienis Eccl'is.

21. In Festo Corporis Xsti SSimum non est deferendum per plateas Judaeorum. 22 Februar. 1593.

25. Missa Votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo S. semper dici debet cum *Gloria* et *Credo*, et in colore, quo utitur Eccl'a in Festo eisdem S. cujus Missa cantatur. S. R. C. 13 Aug. 1667.

26. In Ecclesiis ubi non cantatur quotidie Missa, (intellige omnes alias Ecclesias praeter Collegatas, et maxime in pagis, et Oppidulis) si occurrat Festum *Patroni seu Titularis vel Dedicationis*, his diebus, quibus non potest de eo fieri Officium, potest nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Missalis Tit. 6 *De Transl. Iestorum*, cantari Missa de *Patrono*, seu *Titulari*, licet non cantetur altera Missa concordans cum Officio. S. R. C. 23 Aug. 1704. Aliae autem omnes Missae privatae tunc dici debent de Officio occurrente.

§ 5tus.

Reliqua Notanda scitu necessaria.

1. Ante versiculum qui dicitur *Communio* in Missa, cooperiendus est calix velo interiori parte (ut calix non appareat) sicut in Principio Missae. S. R. C. 1 Mart. 1698.

Pariter dum deferitur a Sacerdote ante Missam ad Altare, et post Missam, velum calicis debet pendere, non involvi super Bursum. *Rub. Mis.*

2. Ablutio digitorum in Missa post Communionem debet fieri in vino, et aqua. *Gav. Mer.*

3. Dum dicitur Votiva infra aliquam Octavam vg. Ascensionis Dni habentem *Praefationem* propriam, et *Communicantes*, debet in ea dici *Praefatio* hujus Octavae et *Communicantes*. Si autem illa Votiva habeat *Praefationem* propriam vg. de *Beata*, vel de *Cruce*? tunc propria Votivae *Praefatio* dicitur, sed *Communicantes* ut infra Octav.

4. Infra Octavam Corporis Xsti *Sequentia* seu *Prosa*: Ecce Panis etc. tunc tantum cantatur, quando Missa est de Festo Corporis Xsti, Hinc in Dominica et Festis dupl: tunc occurrentibus cani non debet.

5. Dum in aliqua Ecclesia praeter Missam Conventualem (quae cantatur de Officio currenti) cantantur Missae Votivae ex foundatione, in his Votis (secus in privati-) jam non debet sumi Commemoratio Officii, seu Festi currentis juxta *Decr.* S. R. C. 28 Jul: 1736. sed orationes duae assumantur ad complendum numerum ternarium, prout fit in Missa de Festo semidupl: (dum nulla alia commemor: in officio occurrat) juxta diversitatem temporum vg. 2. Oratio *A cunctis*, 3. ad libitum. *Vel* 2. Or de B. 3. *Eccl.* vel pro *Papa*.

6. Missa Votiva de Beata, Rorate dicta, quae in Regnis Poloniarum cantari solet per totum *Adventum*, cantari debet cum *Gloria in Excelsis*, sine *Credo* enim commemorationibus devotioni antiquae competentibus *jux Rubr. Mis.* uti in Eccl. Cathedr. Cracov: ab immemorable tempore practicatur; optandum ut ubivis locorum propter uniformitatem hic Ritus servetur.

Circa commemorationes in hac Missa Votiva faciendis, haec regula servanda est, *vg.* In Domin. Adventus post *Gloria in excels.* 2da Or. erit Domin. 3tia de Spiritu S. 4ta Eccl. vel pro Papa, sine *Credo*.

Aliis diebus, si occurrat Festum sive *dupl.* sive *semid.* 2da Orat. erit Festi, 3tia Feriae. Si autem facienda sit commemoratio alicujus Festi simp. vel infra Octav. erit 4ta Orat. 5ta de Spiritu S. 6ta Eccl. vel pro Papa. *Praefatio* de Beata *Et te in Veneratione*.

Die 2da Orat. erit Fest. In Ecclis enim ubi cantatur Missa Conventualis (sive Parochialis) de Festo, ibi non debet sumi in Votivis in cantu fundatis Oratio Festi (seas in privatis) *jux. Decr. S. R. Congr. 23 Junii 1736.*

Missa haec *Rorate* cantari debet summo mane et eodem Rit. etiam in Festis B. V. M. Immacul. Concept. Et Dominus Lauret. Et Expectationis Partus; sed in illis Festis versus *Praefati* mutatur, et dicitur in Festo et

per Octavam Conceptio: *Et Te in Concepti-*
ne. In aliis dictis Festis *ut in Direct.* notatur.

In Ecclesiis autem ubi unus tantum Sacerdos, tunc in Dominicis et Festis Celebrabilibus debet cantari Missa (*et si mane cantetur*) de Domin. aut de Festo occurrente, non autem Votiva Rorate, S. R. C. 9. Decembr: Anno 1634. *Totum hoc excerptum est ex Annotat: in Director. Dioc. Crac. Anni 1774.*

7. In Officio defunctorum duplicari Antiph: debent scilicet in commemoratione OO. Fidelium defunctorum. *Item* in die obitus, seu Depositionis defuncti; item in die 3. 7. 30. ac Anniversario vero. S. R. C. 8. Mart: 1738. Extra hos casus etiam si ex fundatione contingat decantari praefatum Officium Defunctorum, 3um Nocturn: quod certe contingit in quibusdam Ecclesiis quolibet Mense, aut Quartuali, non debent duplicari Antiph: sed sub Ritu semidupl: hocce Officium peragi debet. *Caj. Sect. 11.*

8. In Officio Defunctorum dicitur *Invitatorium:* Regem cui etc in die commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum, *Item* in die obitus seu depositionis Defuncti *Item* in die 3. 7. et 30 ac in Anniversario vero defuncti, et quodcumque dieatur. 3 Nocturni alias nunquam dici debet. *Rubr. Brev.*

A D
M. D.
GLORIAM.

INDEX

M A T E R I A R U M.

	Pag
<i>De Angelica Salutatione</i>	3
<i>Acoluthatu</i> 69. <i>Apostasia</i>	101
<i>Absolutione à Censuris</i>	165
<i>Adjuratio</i>	237
<i>Assassinus quis?</i>	224
<i>Abortus procuratio</i>	245
<i>Aggressor</i>	247
<i>Approbatio</i>	466
<i>Actibus Humanis</i>	537
<i>De Bigamia</i>	45
<i>Bibliis</i>	80
<i>Brevi Apostolico</i>	205
<i>Bulla</i>	205
<i>Belli</i> 219. <i>Baptismo</i>	339
<i>Bannis</i> 422 <i>Beneficio</i>	557
<i>De Charitate DEI</i>	108
<i>Charitate proximi</i>	110
<i>Censuris</i>	158
<i>Cessatione à Divinis</i>	186

	pag
<i>Cultu Religionis</i>	213
<i>Canonibus</i>	203
<i>Contractibus 271 Censu</i>	276
<i>Communione Paschali</i>	304
<i>Consiliis Evangelicis</i>	306
<i>Confirmatione</i>	351
<i>Coelibatu</i>	426
<i>Confessione</i>	500
<i>Confessarii Scientia ac Prudentia</i>	479
<i>Confessario sollicitante ad turpia</i>	515
<i>Confessione Adolescentum, puerorum, puel-</i> <i>larum</i>	523
<i>Conscientia 541 Captivis.</i>	597
<i>De Dimissoriis</i>	60
<i>Dispensatio quid sit?</i>	192
<i>Dispensatione in Impedimentis Matrim:</i>	460
<i>Diaconatu 197 Divinatione</i>	209
<i>Duello 250 Delectatione morosa</i>	257
<i>Detractione</i>	283
<i>Defectibus in Missa</i>	342
<i>Divortio 458 Dolore</i>	437
<i>Distinctione peccatorum</i>	435
<i>Deliberante ad statum</i>	589
<i>Variis Decretis S. Cong:</i>	606
<i>De Effectu Sacramenti Ordinis</i>	51
<i>Exorcistatu 67 Ecclesia</i>	87
<i>Ecclesias Capite</i>	91
<i>Epikia</i>	206
<i>Eucharistia</i>	358
<i>Excommunicatione</i>	170
<i>Extrema Unctione</i>	114
<i>Ægrotis visitandis</i>	604

<i>De Fide</i> 72. <i>Fidei motivo</i>	76
<i>Fraterna correctione</i> 114 <i>Furto</i>	260
<i>Hostiarum observatione</i> 238 et	292
<i>Forma Poenitentiae</i>	504
<i>De Gratia DEI</i>	323
<i>De Haeresi</i>	98
<i>Haeticorum libris.</i>	103
<i>Heris Canonicis</i> 137 <i>Homicidio.</i>	213
<i>Haeticis convertendis</i>	601
<i>De Incarnatione Christi</i>	10
<i>Illegitimus</i>	41
<i>Intentione</i> 51 <i>Infidelitate.</i>	98
<i>Judaeis</i> 105 <i>Inferno</i>	119
<i>Ignorantia</i> 163 <i>Interdicto</i>	184
<i>Irregularitate</i>	187
<i>Immunitate loci</i>	222
<i>Juramento</i> 231 <i>Judicia</i>	281
<i>Jejunio</i>	296
<i>Justificatione peccatoris</i>	329
<i>Impedimentis Matrimonii</i>	434
<i>Indulgentus</i> 548 <i>Jubileo</i>	554
<i>Jure Patronatus</i>	564
<i>De Lectoratus Ordine</i>	66
<i>Legibus</i>	203
<i>Luxuriae speciebus</i>	252
<i>Libero Arbitrio</i>	334
<i>De Moderamine inculpatae Tutelae.</i>	244
<i>Missae auditione</i> 293 <i>Sacrificio.</i>	371
<i>Missae stipendio</i> 101 <i>Pro defunctis</i>	410
<i>Mento</i> 327 <i>Matrimonio</i>	424
<i>Maleficiato</i>	580
<i>De Necessitate bonorum operum</i>	331

<i>De Oratione Dominica</i>	2
<i>Oratoribus in communi</i> 16 <i>Ostiariatu.</i>	64
<i>Obsessio</i>	581
<i>De Peccatis in genere</i> 18 <i>In specie.</i>	22
<i>Privilegio Fori, et Canonis</i>	36
<i>Purgatorio</i> 115 <i>Perjurio</i>	235
<i>Perussione Clerici</i>	174
<i>Præceptis Decalogi</i>	201
<i>Pollutione Ecclesiarum</i>	217
<i>Parentum honore</i>	242
<i>Potentia DEI absoluta etc</i>	310
<i>Patris Baptismi</i> 347 <i>Presbyteratu</i>	354
<i>Poenitentia</i> 491 <i>Parocho</i>	568
<i>Obligatione</i> 570 <i>Potestate ejusdem</i>	575
<i>De Rudimentis Fidei</i>	1
<i>Requisitis ad Ordines</i>	39
<i>Ritu Horarum Canon;</i>	146
<i>Restrictio quid?</i>	233
<i>Restitutione</i> 265 <i>Restitutione famas</i>	286
<i>Ritu, Rubricis Missae</i>	398
<i>Reductione Missarum</i>	415
<i>Reservatis</i>	526
<i>De Symbolo</i> 5 <i>Signo S. Crucis</i>	7
<i>Scandalo</i> 24 <i>Signis malae Vocationis.</i>	30
<i>Subdiaconatu</i>	121
<i>Spe</i> 106 <i>Schismate</i>	101
<i>Suspensione</i> 177 <i>Susperstitinne</i>	207
<i>Sacrilegio</i> 217 <i>Simonia</i>	227
<i>Sodomia</i> 256 <i>Sponsalibus.</i>	418
<i>Sacramentis in genere</i>	308
<i>Sacramentalibus</i>	336
<i>Satisfactione</i> 501 <i>Sigillo.</i>	509

pag:

pag:

2

64

581

22

36

235

174

201

217

242

310

554

568

575

1

39

146

233

286

398

413

526

7

30

121

101

207

227

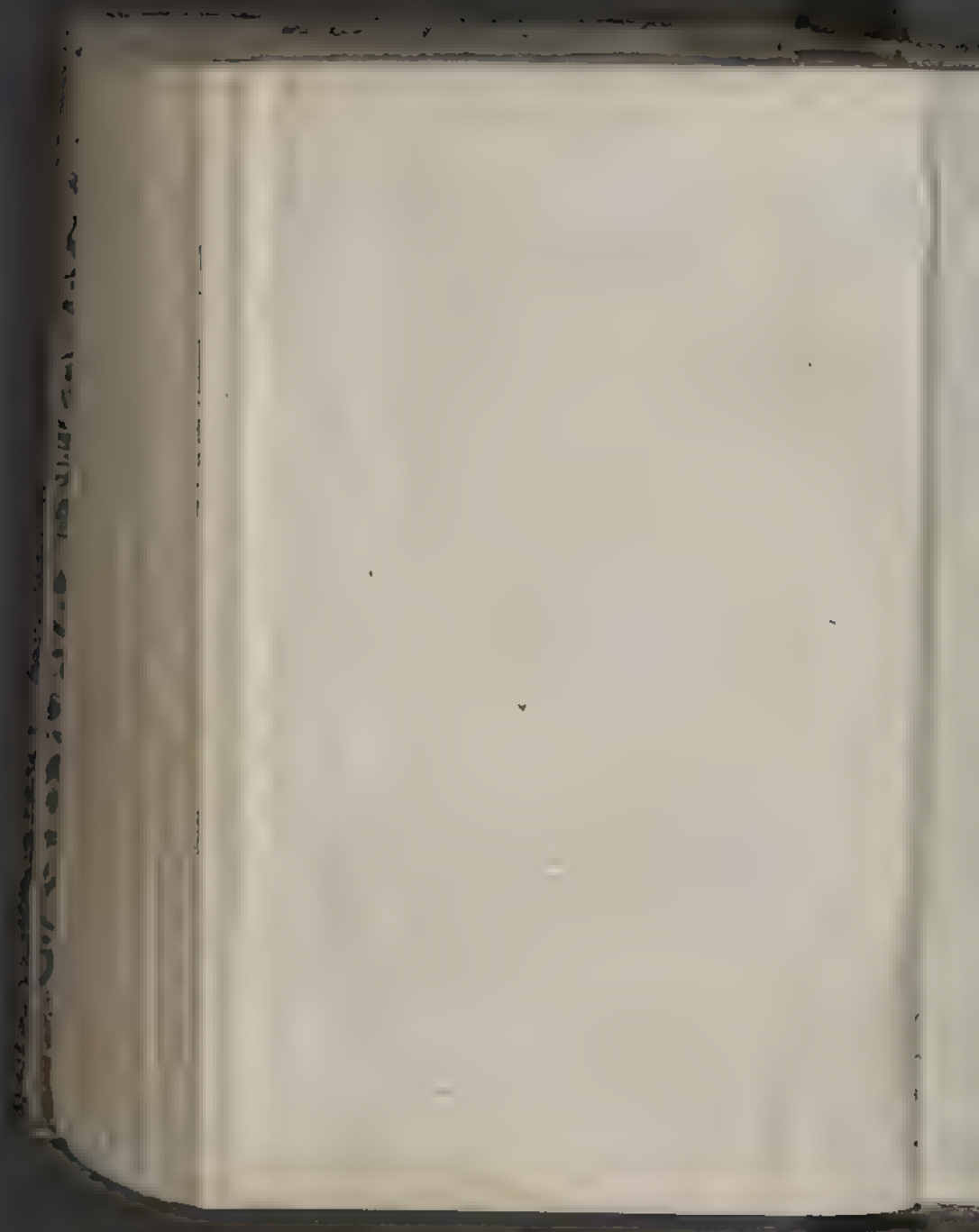
418

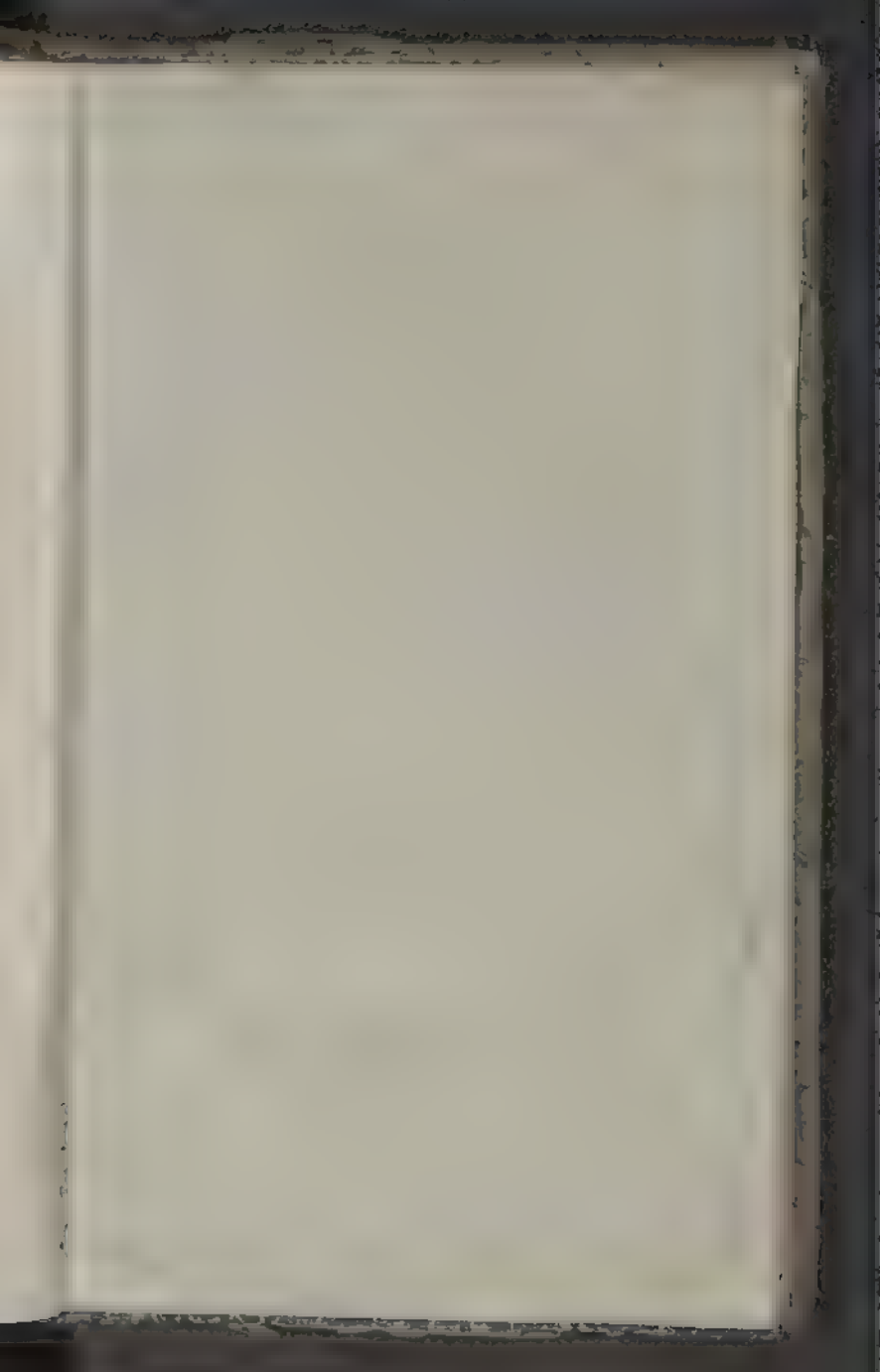
308

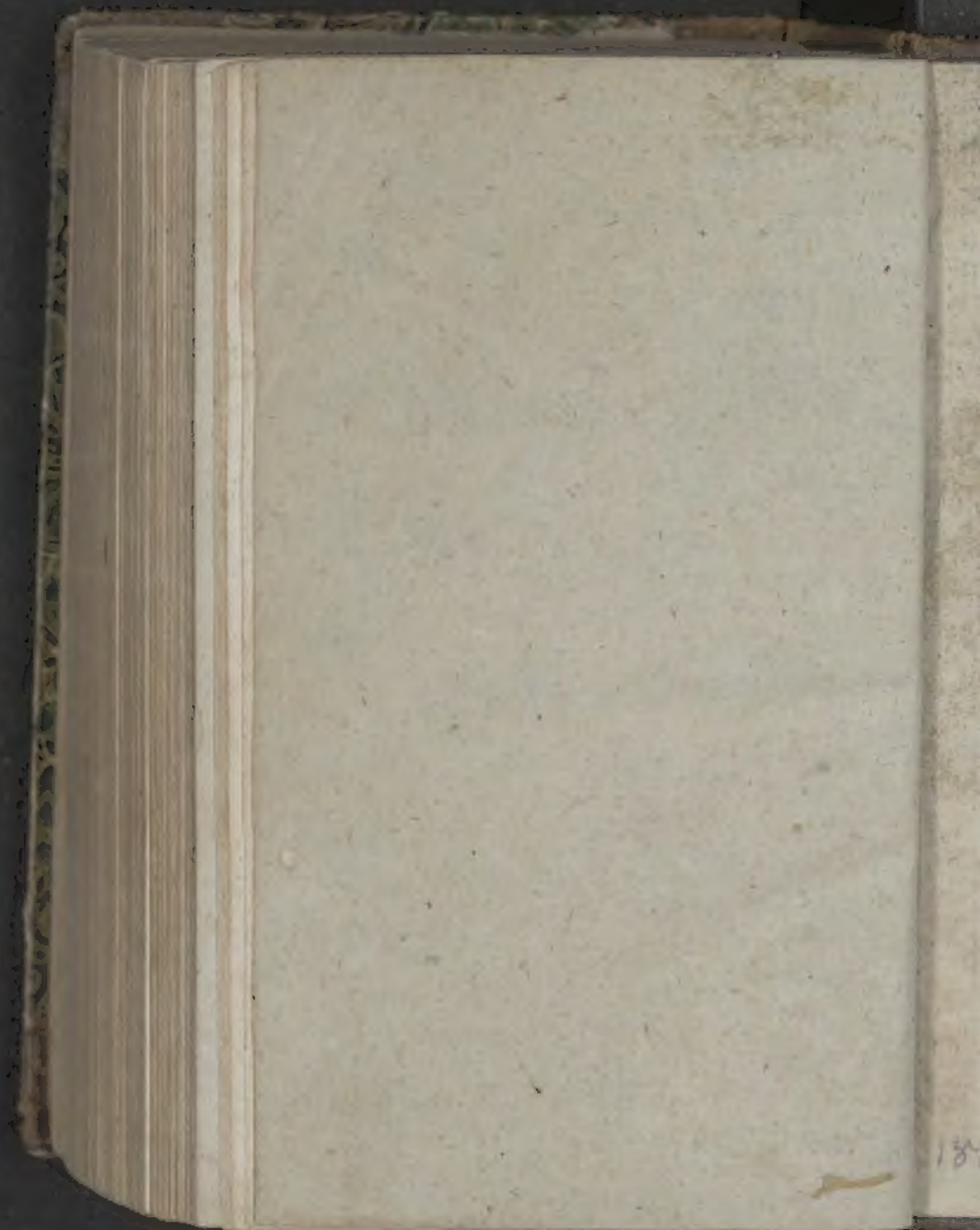
336

509

<i>Sepultura</i> 577. <i>Spectris</i>	586
<i>De Trinitate</i> SS. 9. <i>Prima Tonsura</i> .	27
<i>Traditionibus</i> 82 <i>Titulo Ordinis</i> . . .	125
<i>Testamento</i> 279 <i>Testimonio falso</i> . .	282
<i>Transubstantiatione</i>	359
<i>De Usura</i>	276
<i>Unione Hypostatica</i>	311
<i>De Veneratione SSrum</i> 14. <i>Imaginum</i>	16
<i>Virtutibus</i> 15 <i>Voto</i>	127
<i>Viatico</i> 368. <i>Voluptis</i>	406
<i>Vicario</i>	569

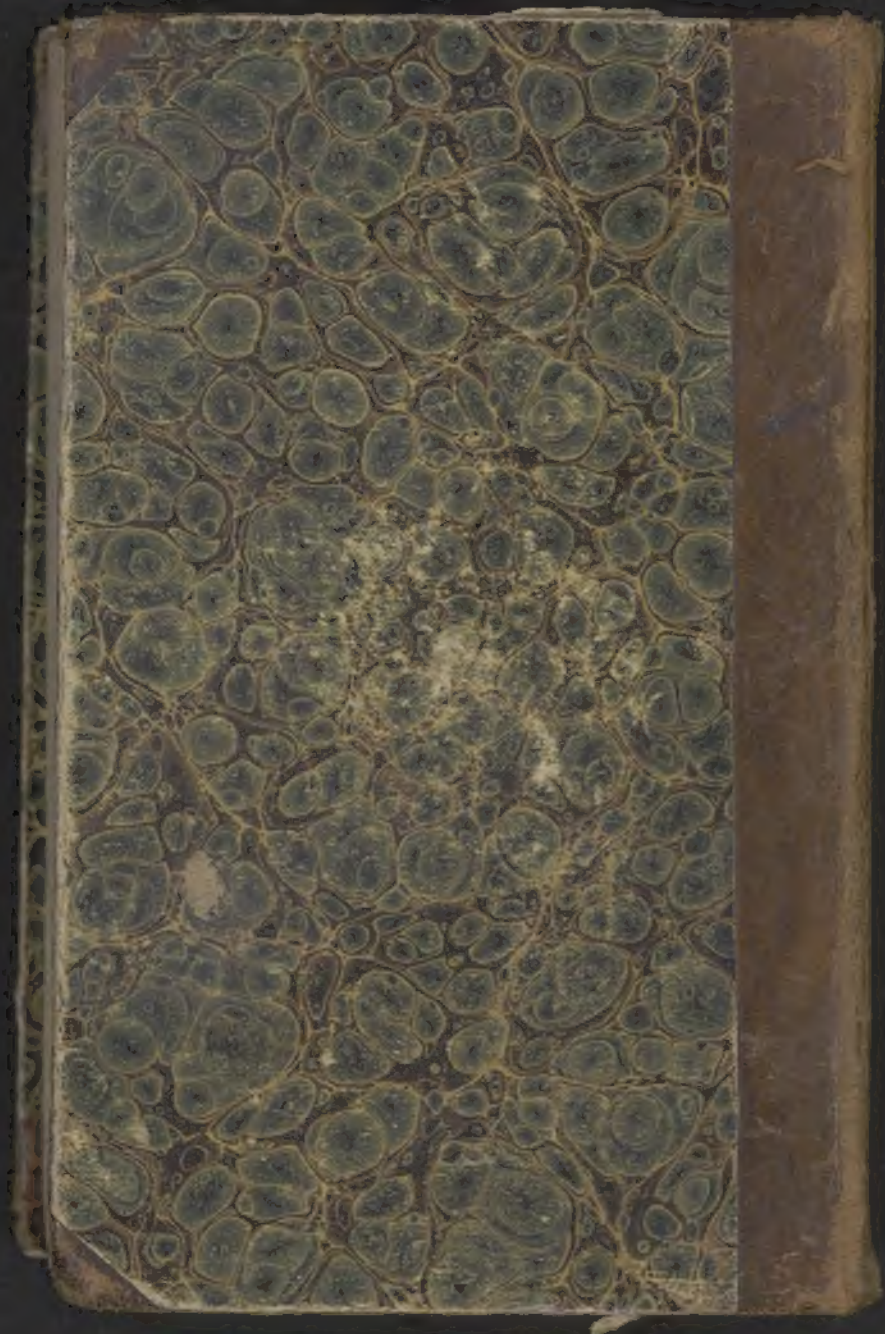

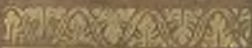
Biblioteka Jagiellońska

stdr0029418

1540,530,025

THEOLOGIA

PREISSA

